

I N S T I T U C I Ó P A T X O T

QUARESMA
DE
SANT VICENT FERRER

PREDICADA A VALÈNCIA L'ANY 1413

Introducció, Notes i Transcripció

per

JOSEP SANCHIS SIVERA

Canonge de la Catedral de València

B A R C E L O N A

1927

QUARESMA
DE
SANT VICENT FERRER

JUSTIFICACIÓ DEL TIRATGE

- 5 exemplars gran marge en paper de
fil Guarro, verjurat a mà, nomi-
nats a màquina i numerats I a V.
- 50 exemplars en paper de fil Guarro,
numerats 1 a 50.
- 500 exemplars en paper especial Torras
Domènech.

Els papers de fil porten la fili-
grana de la INSTITUCIÓ.

A L'ESPIRITUALITAT DE VALÈNCIA

OFRENA

DE

SERENOR EMPORDANESA

R. PATXOT I JUBERT

INTRODUCCIÓ

AQUELLA secular lluita entre dos bàndols, que moltes vegades havia ensangonat els carrers de València i donat lloc a veritables batalles campals, com la de Llombay ¹, que emplenà de dol nombroses famílies, es recruà, per pendre caràcter polític, a la mort del rei D. Martí ². Els dits bàndols, que no eren altra cosa que l'expressió de l'antagonisme entre l'element aristocràtic aragonès i el democràtic català, manifestat des del temps de don Jaume I, estaven aleshores acabdillats per dues poderoses famílies, els Centelles i els Vilaraguts. Seguia als primers la part més granada de la noblesa valenciana, partidària de D. Jaume d'Urgell; als segons, els defensors del comte d'Urgell, que eren el governador Guillem de Bellerà ³, els jurats i quasi tot el poble valencià. Cal dir que els seguidors dels Centelles tenien més poder, perquè els senyors i els barons podien comptar amb llurs vassalls, que eren nombrosos i constituïen una força aclaparadora en els pobles.

La divisió i tavolament eren generals en tota la Corona d'Aragó; però a València havien degenerat en cruel guerra civil, amb tot l'acompanyament de venjances, assassinats, robatoris i avalots sangonosos. Mentre estaven reunits a Alcanyí els representants dels tres regnes per a tractar la manera com havia

1. "En lo any de M. cccciij., a xxj. d'abril, fone lo camp de Lombay de Centelles contra los Soles, hon foneh mort mossén Aymerich de Centelles, e molta gent de una part e d'altra" (*Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, ms. en publicació).

2. El rei D. Martí morí el 29 de maig de 1410, als cinquanta quatre anys d'edat i quinze de regnat.

3. Aquest governador, nomenat pel rei D. Martí, havia substituït a En Roger de Montcada, que renuncià, i s'havia fet odiós per la rigorositat que desplegà en els actes de justícia contra les bandositats de València; però era molt a propòsit per a sostenir l'ordre i la tranquil·litat en aquelles circumstàncies.

d'elegir-se un rei entre els pretendents, tropes castellanques, partidàries de D. Ferran d'Antequera, envaïren el territori valencià, i per a defensar-lo anaren contra elles els partidaris del comte d'Urgell; en auxili d'aquests últims eixiren de València uns quinze mil soldats i quatre cents cavalls, dirigits pel governador Guillem de Bellera, i en arribar a Murvedre es varen veure acorralats per tots costats, i foren completament desfets, no sense haver sofert l'enemic castellà nombroses i terribles pèrdues ¹. Altre encontre amb les tropes enemigues, no menys sangonós, tingueren els castellans prop de Castelló de la Plana, però llavors la sort els fou contrària, i quedaren estesos en el camp de batalla quasi tots els cavallers, comptant-se més de cinc cents morts i molts presoners. Ambdós desastres ompliren de dol i llàgrimes tant el regne de València com els de Castella i Aragó. No obstant, ningú no volia donar-se per vençut en aquell torneig d'armes i de rancúnies; uns soldats reemplaçaven els altres, una baralla seguia a l'altra, i continuava per tot l'avalotat regne la lluita entre les dues banderies, malgrat de trobar-se deliberant a Casp els delegats dels altres regnes per a proposar qui tenia dret a succeir al rei D. Martí.

Sens dubte que, abans de publicar-se, sabia el Consell de la Ciutat de València la sentència definitiva de Casp, i tot i la promesa d'acceptar fidelment la resolució que es donés, tenia por que el poble deslluís l'entrada del nou rei amb alguna intemperant manifestació. València era contrària a D. Ferran d'Antequera; però, encara que respectuós sempre el poble amb els seus reis, sagnaven aleshores els episodis entre les bandositats, i calia que un home de prestigi i d'influència encarrilés pel camí de la pau les desconfiades i també enardides gentades. L'únic que podia posar remei als greus damnatges que tal volta succeïrien, i assossegar l'angúnia que tot ho envaïa, era sens dubte Sant Vicent Ferrer. Altres vegades, amb la seva poderosa paraula, havia calmat la tempestat de passions que commovia la ciutat ². En publicar-se la sentència, no passaria res: la prudència dels ciutadans i els desigs de pau aplaca-

1. "En lo dit any 1412, dissabte a mig jorn, a 27 de febrer, fons vençuda la host de Valencia per mossén Benet de Centelles e cavallers de Castella, e de Valencia e gent de Morvedre, hon morí Guillem de Belera, visrey de Valencia, e foren morts mes de mil homes de Valencia, e molts presos, que hagueren a rescatar. La batalla fons prop la mar, entre Morvedre i Puzol, en el Cudolar" (*Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, ms. en publicació).

2. "En lo dit any m. cccc., a xxij. de juny, vespra de sent Johan, entrà en Valencia lo reverent mestre Vicent Ferrer, frare del monestir de sent Domingo, lo

qual se diu legat a latere Xpisti; e lo dia de sent Johan sermonà en lo mercat de Valencia, a les espatles de la esglesia de sent Johan, e tots jorns lo dit mestre diu missa cantada ab moltes lagrimes, e après missa sermonava, e los seus sermons eren de tanta gracia que totes generacions de gentes l'entenien; e continuament lo seguíen mes de ccc. persones entre homes e dones, hon havia molts preveres e homes agradaus e de sciencia; e lo dit mestre Vicent era natural de Valencia, e aturà en Valencia fins a xxvj. de agost del dit any" (*Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, ms. en publicació).

rien les coïssors polítiques, i així va succeir ¹. Però després, quan vingués el triomfador en la disputa del dret a la Corona, ja no tenia tanta confiança el Consell. Així, doncs, resolgué d'escriure al Sant, qui es trobava encara en les deliberacions de Casp, una lletra apremiant, de suplicació commovedora, la qual, per bé que coneguda, transcrivim a continuació, per considerar-la de gran interès per a comprendre l'esperit de desordre que existia en les gents. Diu així:

«Al molt reverent e de gran religió frare Vicent Ferrer, del Ordre dels Preycadors, mestre en santa Theologia, en Casp.

Molt reverent mestre e de gran religió: A vostra humil benignitat plagué, dies ha passats ², visitar aquesta ciutat, d'on vos prenguéis naxença humanal, de que aquella crexqué en grans e moltes e virtuals operacions, entre les quals n'i hac que prengueren final perfecció, e altres qui foren començades e no hagueren la fi per tots desijada, e aquestes punyen agudament e toquen molt lo benavenir d'aquesta ciutat e regne, ço es, la pau per vos començada en les bandositats de la dita ciutat e de son regne, la qual, segons nostre avis, es en disposició de prendre bon e gloriós acabament mitjançant la divinal ajuda e vostre honest e presencial treball. Per que, molt reverent mestre, en Jesús fill de la Verge nostra Dona sancta Maria vos requerim e de part nostra affectuosament e de cor vos pregam que, donada total expedició al sant negoci per que sots en aqueix castell, vos placia venir en aquesta ciutat per donar bona fe a ço que per vostra honesta religió fon ben començat de la dita pau, confiants en la misericordia de nostre Senyor Deu qui ha permés que per vos, ab los altres coelets, hajam novell rei, li plaurá que'ns vinga plenitud de pau. E açó, molt reverent mestre, no vullats recusar, car sabets que cosa será molt plaent e agradable a nostre Senyor Deu, al qual ne servirets, e a aquesta ciutat e regne farets lo major be que fer poriets. E si per vos tan beneyta obra inperfeta romania, lo Fill de la Verge la requerrá de vostres mans en lo darrer dia, pregant-vos, per nostra consolació, vos placia fer a nosaltres bona resposta de que ço que dit es, e haurem-ho a singular gracia de vostra benigna religió, la qual pot a nosaltres fiablement rescriure de tot ço que sia son plaer. E tinga-us en la sua beneyta gracia la santa Trinitat. Scrita en Valencia a xxv. de juny del any m. ccccxiij.

Los jurats de la ciutat de Valencia prests a tots vostres plaer e honor ³».

1. La nova de la sentència de Casp es va rebre a València amb gran alegria, i per manifestar-la s'organitzà una comitiva en la qual anaven el Justícia, jurats, nobles i molts prohoms, acompanyant la *Senyera* i precedits de molts juglars, "qui ab molts e diversos sons de trompes, trompetes e anafills, tabals, caramelles, cornamuses e altres struments de boqua e de corda", anaven ballant pels carrers (Vegi's *Ensayo de*

una bibliografia de libros de fiestas, per Salvador CARRERES, pp. 58, 76 i ss. València, 1926).

2. Es refereixen a la vinguda en l'any 1410.

3. *Carles missives*, fol. 43, en l'Arxiu Municipal de València, i P. FAGES, *Histoire de saint Vincent Ferrier*, vol. II, p. III. París, 1.ª ed., qui la publica amb moltes errades.

Per si no bastava aquesta lletra per a convèncer el Sant de la necessitat de venir a València, els Jurats n'escriviren una altra als *missatgers del general parlament del regne de València en Casp*, en la qual, entre altres coses, deien el següent:

«Senyors: après que la present fon feta, acordam de scriure al reverent mestre Vicent Ferrer, pregant aquell que donada total expedició al dit negoci, per lo que ab los altres coelets es aquí, li placia venir ací per finir la pau per ell començada entre les bandositats d'aquesta ciutat e regne, per que us placia fer-li d'açó aquella major instancia que parega a vostra saviesa¹».

No acabaren ací les recomanacions. El mateix dia escriviren els jurats al papa Benet XIII, qui aleshores es trobava prop de Casp, una lletra de suplicació perquè fes força al Sant i el decidís a venir a València².

No sabem quan ni a on fou lliurada la lletra dels jurats a Sant Vicent, ni tampoc si prengué tot seguit la resolució de visitar València, ni si el papa influí a fer-li fer el viatge. El cert és que el 26 de novembre el Sant era a Murvedre, i els jurats li escriviren preguntant-li el dia i l'hora que arribarien a la

1. *Cartes missives*, fol. 42, en l'Arxiu Municipal de València.

2. La carta al papa, que és molt interessant, es troba en *Cartes missives*, fol. 44, de l'Arxiu Municipal de València, i la publica el P. FAGES, *op. cit.*, vol. II, p. iv. Diu així: Los jurats de Valencia a vostra honor. — Sanctissimo ac Beatissimo in Christo Patri et Domino Domino nostro Summo Pontifici. — Sanctissime ac Beatissime Pater et Domine, post humillimam et devotissimam recomendacionem ac pedum oscula beatorum. — Per alias nostras litteras Vestre scripsimus Sanctitati qualiter nos cupiebamus, et ardentibus desideriis cupimus, tranquillitatem et pacem in civitate presenti posse tenus reformare, super quibus S. V. per suas benignissimas litteras nobis consolative rescripsit, ut his que dicte civitatis commodum et honorem ac pacis reformationem concernerent, ad eandem Sanctitatem cum fiducia haberemus recursum; quam oblationem cum filiali devocione et humilibus graciarnum accionibus acceptantes, eiusdem Sanctitatis auxilium super premissis humiliter imploramus. Cum autem, Beatissime Pater, rev. mag. Vinc. Ferrarij, Vestre Sanctitatis devotus, super reformatione pacis bandositatum huius civitatis et regni laboravit diligenter temporibus retroactis, et reformatio dicte pacis non potuit tunc suum assequi complementum, nos desiderantes ignitis affectibus ut ab ista civitate Valentie precitatarum bando-

sitatum et discordiarum radices pestifere evellerentur omnino, ut sic pax perfecta floreret perpetuo in eadem, scribimus velut ad hanc civitatem accedere pro pace predicta totaliter finienda. Confidimus enim quod per predicacionem mirificam et tractatus prudentes ipsius mag. Vincentij, nunc magister quam unquam, prefate bandositates, discordie et rancores finem potuerint recipere perobatum. Propterea V. B. supplicamus humiliter et ex corde quatenus ob Dei reverenciam Vestra dignetur Sanctitas prefatum magistrum Vincentium exortare, eumque inducere salutaribus monitis, ac sibi per apostolicas litteras tradere in mandatis, ut perfecto negocio declarationis predicte, ad istam civitatem que ipsum expectat cum desiderio magno valde, quacumque excusatione postposita, dirigat gressus suos, et circa perfeccionem reformationis dicte pacis ardentem laboret, taliter, quod cum novo rege ac principe de perpetuo et oblate pacis dulcedine valeamus in Domino congaudere. Hoc enim, Beatissime Pater, ad notabile munus et insignem gratiam plusquam exprimi possit habebimus, et proinde Vestre Sanctitati laudes et gracias uberes referemus. Almam Personam Vestram ad decus et regimen sue sancte Ecclesie prelectam conservare dignetur Altissimus feliciter et longeve. — Scriptis Valentie, xxv. die junii anno a Nat. Dom. m. ccccxij. — V. S. humillimi et devotissimi oratores".

ciutat ell i els individus, tant homes com dones, que formaven part de la seva Companyia ¹.

El 29 de novembre de 1412 entrà Sant Vicent a València ², on se li féu, sens dubte, una rebuda digna d'un rei, donats els desigs de tots els valencians i en especial de les autoritats, de tenir-lo entre ells. Fructuosa degué ésser la feina que féu el Sant en el temps que aturà en la ciutat. Sa paraula càlida, insinuant i avassalladora que penetrava en les ànimes com delitosa rosada, i les commovia, i les arrossegava fins a la penitència, i les portava a transformacions radicals que influïren en la reforma dels costums, produiria els efectes esperats. Predicava segurament en qualsevol part, en les esglésies, en les places i en els punts on pogués reunir-se molta de gent. En l'hort del convent de Predicadors es bastiren cadafals i bancs per a poder sentir amb comoditat el sermó o sermons que hi predicà. Les autoritats es preocupaven de tot, i a llur càrrec corrien les despeses que es feien en la construcció dels empostissats i bancs, així com el manteniment dels quaranta homes que portava en sa Companyia, i les altres despeses que poguessin ocórrer amb motiu i en el temps que estigués Sant Vicent a València ³, com fou el vestir els més necessitats dels que anaven amb ell ⁴.

1. La carta diu així: "Los jurats de Valencia, appa-
rellats a vostres plaers e honor. — Reverendo religioso
et eximio honestitatis viro domino fratri Vincentio
Ferrarij, in sacra pagina professori, Ordinis Predica-
torum. — Reverende magister: Salutacione premissa,
plurimorum relatu percepimus, quod ad villam Muri-
veteris applicuistis Altissimo concedente, ob quod de
adventu vestro admodum congaudentes, reverentiam
vestram precamur attentius quo valemus quatenus
diem et horam vestri huius civitatis ingressus ac nu-
merum, tam hominum quam feminarum, vestre socie-
tatis, nobis per latorem presentis notificare velitis et
placeat, ut inde provisionis que congruunt per nos va-
leant expediri. Et conservet vos Altissimus in agendis.
Scriptis Valentie, xxvj. novembris (1412)". (*Cartes mis-
sives*, fol. 136, en l'Arxiu Municipal de València).

2. "En l'any de m. ccccxiij., a xxviiiij. de noembre,
tornà a Valencia lo dit mestre Vicent Ferrer, e aturà
fins gener del any de m. ccccxiij." (*Dictari del capellà
d'Alfons el Magnànim*, fol. lv, ms. en publicació).

3. "Encara volch, ordená e provehí lo present Consell que totes les despeses fetes en fer cadafalls e
banchs al ort de Preycadors per lo sermó de mestre
Vicent Ferrer, e fusta comprada, e obrar aquells, e al-
tres messions, hoc encara, tota la provisió e messió de
governar xxxx. homens, o altres que la ciutat ha pro-
vehit e provehirá mentre hi sia mestre Vicent, e totes

altres messions fetes e fahedores per aquell a sa per-
sona e a aquell tengnants a sa companyia, sien paga-
des per lo clavari de les pecunies comunes de la ciu-
tat" (*Manual de Concels*, 20 de desembre de 1212,
fol. 128, en l'Arxiu Municipal de València).

4. "De vos etc. Metets en compte de vostres da-
tes, clviij. liures xvj. solidos, iiij. diners reys, les
quals de manament nostre e per execució de Consell
celebrat a xx. de deembre prop passat, havets despeses
en compra de xxij. peces de drap de lana ab lo baxar
e corredores de aquells, les quals son stades liurades
a obs de vestir les persones freturoses e indigents
d'aquelles que fan penitencia e seguexen la prehicació
del molt reverent e honorable mestre Vicent Ferrer.
Segons de les dites coses havets donat compte per me-
nut, lo qual verificat e summat, roman en l'arxiu de
Mestre Racional, que'n ha feta certificació dreçada al
scrivá de la Sala. E cobrats etc. Datis Valentie, viij.
die febroari, anno a nativitate Domini m. ccccxiij.
Jhoan Pujada" (*Claveria comuna*, vol. 37, en l'Arxiu
Municipal de València).

"Item volch lo dit present Consell que axí com per
aquell fonch provehit per reverencia de Deu que fos-
sen vestits e calçats aquells de la companyia del reve-
rent mestre Vicent Ferrer que haurien menester, se-
gons dit aquell, e allí no parlàs de savenes de dones,
e de camises, ne d'altres coses necessaries a cobrir

Segons diu Teixidor ¹, amb un sermó que predicà a València el primer de gener de 1413 féu que en la pragmàtica publicada dos dies després es prohibissin, amb grosses penes, en la primera de les vint-i-dues ordenances que manà la ciutat, el joc de daus i les blasfèmies que ocasionava ². Les baralles, disputes, concussions i diferències entre els bàndols desaparegueren de sobte. Després de donar fi a tants de mals reformant els costums per actes de penitència, sortí el Sant a predicar pels pobles de l'entorn; arribà fins a la Ribera i valls d'Albaida i Alfondech, continuant la seva missió de pau en tots els ordres, i servint d'amigable componedor en plets sorollosos, de moralitzador en l'administració pública, d'ordenador de contractes i, sobretot, de martell fort i pesat contra els vicis i pecats, que eren molts aleshores ³.

Molts foren els pobles que recolliren els fruits de la divinal paraula de mestre Vicent, com ens diu ell mateix ⁴, i es comptaren gran nombre de conversions, no sols de pecadors empedernits, sinó també de jueus i moros. Predicant en la vall d'Alfondech ⁵, on els mahometans tenien riques propietats, fou convertit l'alfaquí Azmet Hannaxa, home de merescuts prestigis i doctíssim per la seva saviesa en la interpretació de les lleis de Mahoma, conversió a la qual seguiren la de la seva muller, els seus fills i molts de moros. El batejaren en la Seu de València el dia 29 de març de 1413, a presència de gran multitud de poble ⁶, i en agraïment a Sant Vicent, qui obrí sos ulls a la fe,

lurs corsos, per ço que fos entés tot lo que fos a obs a cobrir aquells" (*Manual de Consells*, vol. 24, fol. 151, 3 de gener de 1413, en l'Arxiu Municipal de València).

1. TEIXIDOR, *Notas a la Vida de S. Vicente Ferrer*, ms. en l'Arxiu Municipal de València.

2. El Sant fa menció d'aquesta pragmàtica dels jurats en els sermons XV, 70, p. 87, XXV, 139, p. 157.

3. Una lletra molt interessant havem trobat en les *Cartes missives*, la qual demostra la intervenció del Sant en molts i variats assumptes. Diu així:

"Reverendo Domino fratri Vincentio Ferrarii, in sacra pagina professori, Ordinis Predicatorum. — Reverende magister: E certo didicimus quod quidam homines pestilentes, non timentes Deum neque penas in pragmaticis sanctionibus et alias appositae metuentes, ausu temerario ducti, frumentum, ordeum et avennam huic inde ementes congregant ac in specubus sive botigiis secreto abscondunt, eo ut carestia que nostris exigentibus meritis in valet de presenti amplius eorum voragine augmentetur et ex congregatis duplex precium habeatur, quod detestabile factum magis prohi dolor! inolescere dicitur, inter multos ville Algezire, ubi disseritis verbum Dei, qui tipo avaricie impuls,

frumentum, ordeum et avennam huiusmodi acervis maximis congregant, et abutentes dardanice preoccupant et abscondunt, ex quo reipublice dispendium imminet et iactura; deliberatione igitur inter nos habita, decrevimus ut de hiis vestre reverentie scribamur, quam rogamus attente quatenus ob Dei reverentiam taliter vestris sanctis predicationibus tangatis corda hominum dicte ville, ut tracti eisdem a forefactis huiusmodi student cohiberi. Scitis etenim, reverende domine, quomodo nepharia huiusmodi divino pariter et humano juribus detestantur. In hiis itaque Domino servietis rei que publice commodum et ipsorum qui talibus nephariis involuntur actibus animabus et corporibus salutis remedium adibebitis. Et rescribat nobis vestra reverentia quecumque fuerint sibi grata. Scriptis Valentie, xv. die februarii (1413) (*Cartes missives*, fol. 182, en l'Arxiu Municipal de València).

4. Sermó XLIV, 16, p. 275.

5. SANCHIS SIVERA, *Nomenclátor geográfico-ecclesiástico de los pueblos de la Diócesis de Valencia*, p. 54. València, 1922.

6. En la lletra que els jurats dirigeixen "als molt honorables e molt savis senyors los missatgers de la

prengué el seu nom i s'anomenà Vicent Ferrer. El fervor religiós d'aquest convers fou extraordinari, i desitjós de convertir no sols els de la seva raça i antiga creença, sinó també els mals cristians, aprengué amb correcció el valencià i pregà als jurats de València que supliquessin al papa la facultat i llicència de predicar públicament com si fos prevere o religiós. Així ho feren els jurats, i escriviren a Benet XIII una carta ¹ demanant-li la dita gràcia, la qual cosa recomanaren igualment al cèlebre P. Francesc d'Aranda, donat de Porta Celi, mitjançant una lletra en la qual li deien, entre altres coses, el següent:

«Nosaltres scrivim a nostre senyor lo papa en favor de hu appellat Vicent Ferrer, qui tirat per les santes preycacions del reverent sembrador de la doctrina evangelical de nostre senyor Jhesu Xrist, poch temps ha passat, visitat per lo Sant Sperit, se convertí de la damnada secta de Mahomad, en la qual per natura era criat, a la sancta fe catholica per lo sant bapisme, en lo qual en tant ha volgut la gràcia divinal obrar e infundir raig de claritat, que es fet molt bon e devot xpistià, e axí, religat e instruit en los articles de la fe, que es en dir cosa miraculosa, attés que axí es de recent fet xpistià, e no es de meravellar, pus l'Esperit Sant hi ha volgut inspirar. E com aquest dit neophit haja fervent visceral amor e voler en preycar la doctrina xpistiana entre los moros, specialment d'aquest regne, creem que per les sues preycacions, induccions e persuacions convertirà a la fe sancta molt moros engegats en la dita secta, si a açó haja obs licencia e auctoritat de nostre senyor lo papa».

Prossegueix la carta pregant-li que escrigui al papa per tal que concedeixi al dit neòfit la llicència de predicar ².

ciutat de Valencia en Cort del senyor Rey", li diuen, entre altres coses, el següent: "Hui, per gràcia del Spirit Sant, en la Seu, present gran moltitud de poble, e per la preycació del reverent mestre Vicent Ferrer, ha pres lo sant bapisme lo major alfaquí qui sia en la senyoria del senyor Rei, e pus letrat, lo qual estava en Alfondech. Digats-ho al dit senyor, car pensam que'n haurà plaer..." (*Cartes missives*, fol. 196, dia 29 de març de 1413, en l'Arxiu Municipal de València).

1. La lletra esta datada el 12 d'octubre de 1413, i n'extractem el següent: "Hinc est, B. P., quod quidam neophitus Vincentius Ferrarii, dudum mahometica tempestate deceptus, vocatus Hazmet Hannaxe, inter eos alfaquinus, grandi habitus estimacione, divino visitatus Spiritu, et celesti pabulo illius seminitoris evangelici docmatis Rev. Mag. Fr. Vincentii Ferrarii ubere satus, diebus non procul exactis ex mahometica secta ad fidem catholicam tractus extitit, sumpto caractere baptismali, prout a S. V. memoria nostris litteris

cercioratus, hec non credimus excidissee; in quem sic radius divine claritatis emicuit et refulsit, quod effectus xpistianissimus cultor Xpisti, desiderat animo sitibundo adeptam gratiam et doctrinam sanctam inter infidos sarracenos spargere, et predicare eciam inter xpistianos nisi quod, ignoto nostro ydiomate, adhuc per interpretem loqui habet, quod posse tenus habere laborat. Credit enim et confidit in Domino sic suis blanditiis, sermonibus ac doctrinis proficere quod multi ad fidem catholicam convertentur, auctoritate apostolica dante. Cum autem, B. P., hec procul dubio in divini nominis laudem adveniatur, supplicamus humiliter et devote quatenus eidem Vincentio predicandi inter sarracenos licentiam concedere apostolica auctoritate dignetur..." (*Cartes missives*, sense foliar, en l'Arxiu Municipal de València).

2. *Cartes missives*, 12 d'octubre de 1413, en l'Arxiu Municipal de València.

La seva conversió ocasionà a Azmet molts perjudicis des del punt de vista econòmic, perquè fou privat de tots els seus béns i ell i els de la seva família quedaren reduïts a la indigència. Veient tal situació, el mateix Sant Vicent tractà d'alleujar-la; a aquest fi suplicà als jurats que recabessin de l'abat de Valldigna una pensió per a l'alfaquí, car segons sembla era vassall d'ell i havia promès d'auxiliar-lo. Els jurats, complint l'encàrrec, escriviren a l'esmentat abat la següent carta:

«Los jurats de Valencia qui us saluden. — Al molt reverent pare en Xpt. mossén lo abat de Valldigna. — Molt reverent monssenyer: Par que vos, mogut de visceral caritat e dilecció, e mostrant vostra gran liberalitat, hajats promés donar mil solidos de renda o anuals e altres coses a'n Vicent Ferrer, ça en rere moro alfaquí, lo qual mijançant vostre bon geny e tirat per les sanctes e catholiques doctrines e preycacions del reverent mestre Vicent Ferrer, ab sa muller e fills, obrant-hi la gracia del Sperit Sanct, ha pres lo sanct babtisme e la sancta fe catholica. E com lo dit Vicent no puscha passar la vida present sens consecució del effecte de la gracia vostra, ço es de les dites mil solidos de renda, per ço us pregam molt affectuosament que havents per recomanats en lo sin de vostra misericordia e caritat lo dit Vicent, muller e fills, los vullats complir per obra la dita liberal donació. E de açó, monssenyer, farets servi a Deu, e a nosaltres molt senyalat plaer, als quals fiablement porets scriure de tot ço que'us venga a plaer. Sobre açó, monssenyer, trametem a vostra reverencia l'honrat micer Guillem Strader, licenciat en leys, de nosaltres be informat de aquests affers. Placia'us donar-li fe e creença, axí com si de nosaltres ho haviets sens mijá. E sia vostra custodia l'Esperit Sanct. Scrit en Valencia a xxij. d'abril [1413] ¹».

En igual sentit escriviren al prior i religiosos del convent de Valldigna, i pocs dies després a Sant Vicent Ferrer, donant-li compte d'haver complit l'encàrrec i de la contestació que donaren els frares a l'enviat Gillem Strader, de la qual deduïm que devien atorgar la pensió a l'esmentat moro convertit ².

1. *Cartes missives*, fol. 208 v., en l'Arxiu Municipal de València.

2. La carta a Sant Vicent diu així: "Los jurats de la ciutat de Valencia, apparellats a vostra honor. — Reverendo et magne religionis viro domino fratri Vincentio Ferrarii, de Ordine Predicatorum, in sancta Theologia eximio professori. — Reverende magister: Debita recognicione ac salutacione premissis, vestram reverenciam notum facimus per presentes, quod nos, moti vestri exortaione ac instantia precum benigna in recessu vestre paternitatis ab hac urbe pridie facta, misimus honorabilem Guillelmum Estrader, legum doctorem in nuncium nostrum ad reverendum domi-

num in Xpto patrem abbatem et honorabiles ac honestos priorem et monachos monasterii Vallis digne, super facto Vincentii Ferrarii, ex dampnato et sceleratissimo mahometico ritu ad fidem orthodoxam vestris mediantibus sacris docmatibus convolato explicaturum in vim nostre litere credencie vestrum nostrumque propositum et intentum, prout vestra reverencia de his nobiscum contulit in recessu. Qui nuncius in redditu suo, facta relatione de sua legacione plene, concludimus ex relatis dictos abbatem, priorem et conventum sanctum et sincerum habere propositum erga dictum Vincentium in promissis, prout per relationem vestre reverencie fiendam per eundem Guillelmum presen-

Moltes altres cartes es conserven sobre aquest afer, però, no considerant-les a propòsit, deixem de mencionar-les. El Sant parla d'aquesta conversió en un dels seus sermons ¹. Del subsidi també es dona compte al papa Benet ².

A despit de trobar-se Sant Vicent ocupadíssim missionant pels pobles del regne, no oblidava els afers de València i estava contínuament en comunicació amb els jurats. A aquest efecte li envien a primers de mes, comissionat per a tractar amb ell d'alguns assumptes, el ciutadà Jaume d'Orriols ³, i, estant conferenciant sobre les qüestions que li encomanaren, li tornen a escriure per a dir-li que el rei pensava venir a València, per la qual cosa li suplicaven que no s'allunyés molt de la ciutat, car d'aquesta manera podria sense fatiga venir-hi tot seguit de l'arribada reial ⁴. El Sant va contestar que així ho faria, i digué el mateix a Jaume d'Orriols. Respongueren de seguida els jurats donant-li les gràcies i, al mateix temps, invitant-lo per a predicar la Quaresma.

L'interessant lletra que amb tal motiu li escriviren és la següent:

«Reverendo et magne religionis viro fr. Vicentio Ferrarii, in sacra Theologia eximio professori, Ordinis Predicatorum.

tium portitorem, quam circa hoc credere placeat et velitis, percipere poteritis in aperto. Unde eandem vestram reverentiam rogamus attente quatenus circa prosperum ac felicem statum huius civitatis et regni velitis apud nostrum dominum Ihesum Xptum. in gracia prorrigere preces vestras. Et in agendis vos dirigat Rex celestis. Scriptis Valentie vi. die madij" (1413) (*Cartes missives*, fol. 212, en l'Arxiu Municipal de València).

1. Sermó XXXIII, 80, pàg. 199.

2. Aquesta carta és datada del 22 de maig de 1413, i entre altres coses s'hi parla del cèlebre alfaquí convertit per Sant Vicent, i dels subsidis que l'abat de Valldigna volia donar per a la seva manutenció i d'altres moros convertits en l'Alfondech. Referint-se d'una manera particular a l'alfaquí, diuen els jurats: "Quod sarracenum quemdam alfaquinum literatissimum quidem et oppinionis eximie inter nos, in quem illius secte multorum oculi conspiciabant" (*Cartes missives*, fol. 219, en l'Arxiu Municipal de València).

3. "Al molt reverent e de gran religió fratre Vicent Ferrer, mestre en santa Theologia, del Orde dels Preyadors. — Mestre molt venerat: Per alguns affers de la ciutat, trametem a vostra reverencia l'onrat En Jacme Dorriols, concitadà nostre, informat per nosaltres de aquells. On vos pregam affectuosament que a tot ço e quant lo dit en Jacme dirà a vostra reverencia de part nostra, vullats donar aquella fe e creença que fariets a nosaltres personalment. E conserve nostre Senyor vostra reverent persona en son servei. Scrita en

Valencia, a vij. de febrer" (1413) (*Cartes missives*, fol. 174, en l'Arxiu Municipal de València).

4. "Reverendo et magne religionis viro domino fr. Vincentio Ferrarii in sacra pagina eximio professori, Ordinis Predicatorum. — Magister reverende: Ut didicimus per litteras ambaxiatorum nostrorum vacancium in Curia Regia nobis hodie presentatas, dominus rex est a civitate Barchinone, Deo duce, causa veniendi ad hanc civitatem per totum mensem presentem, utique recessurus. Vestram ideo amicitiam attente precamur quatenus hoc medio tempore non procul a finibus nostris elongari velitis, ut in adventu dicti domini, quem de proximo prestolamur, absque corporis vestri fatigacione facilius et citius huc remeare possitis. Et Deus conservet vos gratia etc. Scriptis Valentie, die xj. februarii, anno m.ccccxiij. — Jurati civitatis Valentie parati semper ad vestri beneplacita et honorem" (*Cartes missives*, fol. 178, en l'Arxiu Municipal de Valencia. El P. Fages també publica aquesta carta, vol. III, pàgina 43).

En el que es refereix a la vinguda del Rei, aquesta carta no sembla concordar molt amb la següent, que hem trobat en l'Arxiu de la Corona d'Aragó: "Lo rey. Mestre Vicent: nos hauriem plaher que fratre Jofré de Blanes, vostre deixeble, romangués en nostre serveix al present, per tal que en la Quaresma continuás ses prehics en nostra capella... Barchinona, xvij. febrer, 1413" (Reg. 2401, fol. 80).

Reverende magister: Litteras vestras recipimus, et audivimus relacionem per venerabilem Jacobum de Orriols vestri ex parte ore tenus nobis factam, de quo non modicum consolamur ex quo precipue vestrum sanatum propositum quod habetis erga hanc civitatem, didicimus in aperto: unde vestram reverenciam obnixe rogamus, quatenus ob reverenciam Jhesu Xpisti et pro comuni bono huius civitatis velitis et placeat vobis huc venire et esse in die Carnisprimi, eo ut in acceptabili tempore quadragesime Verbum Dei seminare valeatis, eo ut arva arata et culta in melius proficiant, et plena vepribus ac sentibus facilius emundentur. In hoc utique, Rev. Magister, Domino servietis, et nos id reputabimus ad gratiam singularem. Et conservet vos Altissimus in agendis. Scriptis Valentie, xiiij. februarii m. ccccxiij. — Jurati civitatis Valentie ad vestri beneplacita semper pronti ¹».

Sabuda l'acceptació i vinguda del Sant, començaren els jurats de València a fer els preparatius per a rebre'l solemnement, a ell i als de la seva Companyia. En primer lloc s'ocuparen d'estatjar-lo en casa que fos del seu gust, i tal vegada per això, després de consultat, pensaren en la cel·la que sempre tenia preparada en el convent de Sant Domingo; però aleshores estava ocupada pel duc de Gandia, don Anfós d'Aragó, i perquè aquest es dignés desallotjar-la, li escriviren la següent lletra:

«Al molt egregi e poderós senyor lo duc de Gandia. — Senyor molt poderós: Lo reverent mestre Vicent Ferrer, a grans prechs, sollicituts e requestes a ell fetes per part nostra e d'aquesta ciutat, ab l'adjutori divinal, hi deu tornar a prehicar en lo sant temps de Quaresma propvinent. Per tal, Senyor, pregam vostra senyoria li placia permetre e lexar la cambra d'aquest monestir de Prehicators, a posada e alleujament de la persona del dit reverent mestre, e será cosa plaent a Deu e a nosaltres, e a aquesta ciutat molt agradable. Prest a servir e honor de V. S., la qual conserve lo Sperit Sant en prosperitat longament. Scrita en Valencia a xvij. de febrer, any m. ccccxiij.

Senyor,
qui's comanen a vostra gracia
los jurats de Valencia ²».

* * *

El dia 4 de març de 1413, vespra de Carnestoltes, arribà Sant Vicent a València acompanyat dels seus deixebles i molts penitents que formaven part

1. *Cartes missives*, fol. 179, en l'Arxiu Municipal de València.

2. *Cartes missives*, fol. 184, en l'Arxiu Municipal de València.

de la seva companyia. El dia següent, que era diumenge de quinquagèsima, començà la predicació de la Quaresma ¹.

La rebuda que li feren degué ésser esplèndida. Res no en diuen els documents de l'època, però els escriptors que tracten de la vida de Sant Vicent, fundats potser en la tradició, consignen els honors que li foren tributats. Diu Vidal ², prenent-ho d'escriptors més antics, que eixiren a rebre'l els jurats, abillats amb les roges gramalles, la noblesa i molt de poble, formant tots una processó solemníssima, a la qual acudiren la clerecia i els religiosos de diferents ordres, i a més a més els oficis, amb llurs banderes i tabals; a la fi anava el Sant sota pali, tot confús i avergonyit pels vitors i aclamacions de la gent. Alguns dies després, la ciutat es reuní en Consell i deliberà que totes les despeses que s'havien fet i les que es farien en la manutenció de Sant Vicent, en la construcció de cadafals i auxili de menjar i beure als companys que portava, com també el que fóra necessari als malalts, si n'hi havia, es pagués de la pecúnia comuna ³. Així es féu, i del seu compliment i altres coses interessants i curioses, referents totes a l'estada del Sant, al seu servei i a l'obsequi que li feren els jurats amb la compra d'un ase, havem trobat alguns documents que transcrivim per ésser completament inèdits. Són pagaments de despeses fetes per l'esmentat motiu. Diu així:

«De nos etc. Metets en conte de vostres dates, xxxj. liura, ii. solidos, iv. diners de reals, lo qual per vostre manament e per provisió de Consell celebrada a x. de març propassat, son stades despeses per lo discret En Pere Desinya, notari, al qual per vos foren lliurades e donades per provisió del dit Consell, e saber, en provisió de menjar e beure del reverent mestre Vicent Ferrer, companons e servidors seus, e a dos asens seus, e en provisió e soldada de dues dones que apparellaven de menjar e serviren al dit mestre Vicent, del quart dia del mes de març dessús dit tro al xxvj. dia del mes d'abril après següent, de les quals despeses lo dit En Pere Desinya ha donat compte

1. "En lo dit any de m. ccccxiij., torna en Valencia lo dit mestre Vicent Ferrer, lo disabte ans de Car-nestolles, e aná-se'n lo dimecres après Pasqua, ab molta notable gent e de gran sciencia que'l seguien, e axi anava per lo mon predicant, per ciutats, viles e lochs, de que la sua sancta predicació se sien moltes paus, e perdonar morts, e molts actes de grandissima virtut e de gran preparació a la gloria de paradís, e a esmena e correcció de nostra vida" (*Dictari del capellà d'Alfons el Magnànim*, ms. en publicació).

2. VIDAL Y MICÓ, *Historia de... San Vicente Ferrer*, Valencia, 1735.

3. "Ordena e volch lo present Consell, que totes les messions ja fetes e que se convendran fer en provehir de menjar e beure lo reverent mestre Vicent Ferrer, e per cadafals, qui per grans prechs dels honorables jurats, es vengut a la ciutat per sembrar la paraula de Deu en lo beneyt e present temps de Quaresma, per ell e sos companyons, sien pagades e fetes de les pecunies de la dita ciutat... provehí e ordená lo dit Consell, que a tots qualsevols malalts, axí homens com dones, de la companyia del dit mestre Vicent, sien ministrades per lo specier o apothecari de la ciutat, e de la pecunia comuna de aquella." (*Manual de Consells*, fol. 170).

per menut al mestre Racional, lo qual roman en lo arxiu d'aquell ¹, e segons se mostra per certificat del dit Racional, dreçada al nunch scrivá, a xij. de juny del any deiús scrit. *Datis ut supra*».

«De nos etc. Pagats a'n Ramon Comes, specier, doentes vj. liures, xvij. solidos, iij. diners reals, a ell degudes per ciris verts, blanchs, pintura de aquells per a la festa del Corpore Xpisti prop passada; brandons, confits de çucre acostumats dar a nosaltres e a altres oficials de la dita ciutat en festa de cinquagesima e de Nadal prop passades, brandons, tortes, caneles, confits e salsa per als missatgers de la dita ciutat; paper, cera, tinta per a la scrivania de la Sala; medecines preses per previsió del Consell per als malalts de la companyia del molt reverent e honorable mestre Vicent Ferrer: brandons, candeles, ciris a obs de la capella de la Sala, per redolins de cera a les eleccions dels oficials, les quals coses son stades preses e comprades del seu obrador en lo present any de nostra juraderia, segons compte per lo dit specier donat per menut, lo qual verificat e summat, roman en l'archiu, e axí com certificats ab albará del honorable racional de la dita ciutat, dreçat al scrivá de la Sala. E cobrats etc. Valentie, x. die juny, anno a nativitate Domini m. ccccxiij».

«De nos etc. Metets en vostra data sexanta hun florí e mig d'or d'Aragó, valent trenta tres liures, xvj. solidos, vj. diners de reals, per altra tanta quantitat que de nostre manament havets bestreta, axí en compra de hun ase a obs del reverent mestre Vicent Ferrer, del orde de Preycadors, que li servis al camí partint de aquesta ciutat, com per provisió e altres necessitats del dit reverent mestre. E les quals per lo Consell de la dita ciutat los dies e any deiús scrits, es stat proveit deure esser pagades de la dita pecunia comuna, e a vos admesa. E cobrats etc. Datis Valentie, xij. die madij, anno a nativitate Domini m. ccccxiij ²».

No se sap on predicà els cinquanta tres sermons d'aquella Quaresma. Sembla que d'ordinari predicava en les places, moltes vegades a la plaça de l'Almoina, i no poques en les esglésies, com es dedueix del que diu en alguns sermons ³. Únicament havem trobat un document referent al sermó en honor del patró del regne S. Jordi, que es festejava llavors a València d'una manera esplendorosa. Aquest document es refereix a les despeses que es feren per a construir un cadafal en la plaça de la Seu, i com que conté moltes particularitats, el reproduïm a continuació:

«De nos etc. Pagats a'n Genís Clot, fuster, set liures, xiiij. solidos, iij. diners reals, les quals de manament nostre ha despeses en bastir de fusta un cadafal en la plaça de la Seu, en lo qual feu solemne sermó lo molt reverent e honorable mestre Vicent

1. Aquest arxiu es cremà el 15 de febrer de 1586; per aquesta raó no hem pogut fer-hi cap investigació.

2. *Claveria Comuna*, (Arxiu Municipal de València).

3. Sermó VI, 111, pàg. 36.

Ferrer lo jorn del benaventurat Sant Jordi prop passat [dia 25 d'abril], en lo qual fon feta gran festa, traent la bandera de la dita ciutat ab la processó de la Seu a la sgleya del dit Sant, tornant-la per la Seu a la Sala, axí com es acostumat, les quals despeses son stades fetes axí en loguer de bigues, taules e altra fusta, jornals del dit Genís e d'altres qui li ajudaren, e en altres coses necessaries a fer e desfer lo cadafal sobredit, de les quals ha donat compte per menut, lo qual verificat e summat ab compliment de cauteles, roman en l'arxiu, e axí com certificats ab albará de l'honorable Racional de la dita ciutat, dreçat al scrivá de la Sala. Datis Valentie, x. die junij, anno a nativitate Domini m. ccccij. F. de Martorell¹».

El Sant sortí de València el 27 d'abril del dit any 1413, i no en el mes de juny o juliol, com diuen tots els historiadors. El rei D. Ferran li adreçà una carta des de Barcelona, datada el 12 del dit mes i any, ordenant-li que roman-gués a València fins que ell li digués. O no va rebre la carta, o Sant Vicent no cregué oportú de fer el que li deien. No obstant haver-la publicat diversos historiadors², ens sembla que s'ha d'incloure ací pel seu interès. Deia així:

«Lo rey. — Mestre Vicens: Per certes causes molt urgents e necessaries concernents lo bon stament de la cosa publica de tot aquest principat de Catalunya, ha con-vengut a nos prorrogar nostra partença d'ací, fins après la festa de Pasqua primer vinent, la qual passada, entenem infalliblement, Deus volent, partir d'ací, faent la via de aqueix regne de Valencia, e passants per Tortosa havem ordenat returar per alguns breus dies al nostre Sant Pare e estrenyer-nos ab la sua sanctedat sobre alguns affers molt ardues toquants la unió de la sancta universal sglesia de Deus, en la qual, axí com a rei e príncep catholic, entenem ab totes nostres forces e ab sobirana atenció e vigi-lancia treballar. E com en aquests affers concernents sobiranament lo servey divinal, la vostra presència sia molt necessaria, pregam-vos axí cordialment com podem, que per res no partescats d'aqueixa ciutat per anar en altres parts, ans vos disposets e siats prest per partir per fer la via del dit Sanct Pare, tota hora que sabrets nostra partença d'ací, per manera que siats ab lo dit Sanct Pare en lo temps que nos hic serem. E en açó per res no haja falla, si jamés nos entenets en res complaure, com no desigem alguna cosa en aquest mon, après salvació de nostra vida, sinó que en nostres dies aconseguissem la unió de sancta Mare Sglesia, certificants-vos que si la dita nostra venguda vos escusarets en alguna manera, ço que no podem creure, part lo gran de-plaer que'n fariets a nos, ne prendrets gran carrech de consciencia vers nostre senyor Deu. Dada en Barchinona, sots nostre segell secret, a xij. dies d'abril de l'any

1. *Claveria Comuna*, (Arxiu Municipal de València).

2. BÓFARULL, *Documentos*, vol. II, pag. 32, Barce-

lona, 1848, i P. FAGES, *Histoire*, vol. II, pag. v de l'Apèndix.

m. ccccxiij. — Rex Ferdinandus. — Dominus rex mandavit michi Johanni de Tudela. Dirigatur magistro Vincencio Ferrari¹».

No volgué el rei dir-li per escrit moltes coses a Sant Vicent, i per això li envià un missatger a fi que l'informés de paraula, amb una carta de creença, la qual diu així:

«Lo rey. — Mestre Vicent: Nos havem informat largament lo religiós e amat nostre fratre Jofre de Blanes, vostre companyó, d'algunes coses que us dirá de part nostra, per que us pregam que a tot ço que lo dit Jofre vos dirá de nostra part, donets plena fe e creença, axí com si nos, per parlament, vos ho dihem. Dada en Barchinona, sots nostre segell secret, a xxv. dies d'abril del any m. ccccxiij. — Rex Ferdinandus²».

Sant Vicent tampoc es trobava a València quan degué arribar la carta, i per tant, no és cert que fos el P. Jofré de Blanes, com diuen els historiadors, el qui l'acompanyava en la seva eixida.

Com a efecte del famós robatori de la jueria, ocorregut el 9 de juliol de 1391³, foren molts els jueus que es batejaren, uns per conversió més o menys sincera, i altres, la major part, per alliberar-se de l'animadversió dels cristians. Per això és de suposar que l'exercici de la nova fe tenia moltes deficiències, augmentades per la convivència dels nous convertits amb els no convertits. Veritat és que al principi es separaren del seu barri i no es permetia que s'ajuntessin uns amb altres; però, amb el temps, aquesta prohibició es convertí en lletra morta, i tan jueus resultaven els convertits com els no convertits. Sant Vicent tractà de posar remei a aquests mals i acudí al Consell de la ciutat, el qual féu algunes ordenances concernents a la salut de les ànimes i utilitat de la cosa pública, i deliberà que es publicuessin en forma de «crida», que era com segueix: ⁴

«Com per experiència, mestra de les coses, haja mostrat que los christians novells, los quals ha prop de vint-e-tres anys se convertiren en la ciutat de Valencia sens gran informació e instrucció de la sancta fe catholica e foren batejats, conversant e habitant ensemps, han rebut fort poch mellorament en la religió christiana, e no'n son be informats en ço que de necessitat de salut devien creure, ni menys en les devocions e actes de la dita sancta Ley, e açó es en causa per la major part conversen e habiten

1. Registre 2401, fol. 111, en l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

2. Registre 2387, fol. 2, en l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

3. TEIXIDOR, *Antigüedades de Valencia*, vol. II, pàg. 156.

4. *Manual de Consells*, 12 d'abril de 1413, fol. 179, en l'Arxiu Municipal de València.

ensems e, entre *cechi*, com los uns no sapien informar als altres, car seguint los uns als altres, gran part son encegats e entenebrats, per aquesta rahó, lo molt reverent pare en Xpt., predicador de veritat mestre Vicent Ferrer, axí per ses santes prehicacions com en altra manera, per alcunes persones d'aquesta ciutat hajen donat carrech al Concell de la dita ciutat de provehir que'ls dits christians novells e conversos sien mesclats en la dita ciutat entre christians de natura e ja antichs, informats per la gracia de Deu en la sancta ley christiana. Per tal, lo Concell de la dita ciutat, per donar algun remei, jatsia a present no complement del tot a les dites coses, estatueix e ordena que qualsevol dels dits christians novells que tinga alberch logat dins los limits de la juderia, que solia esser en lo temps que es feu lo insult d'aquella, per espai de cinquanta jorns, corrents de huy avant, hajen buidats e sien exits fora tots los dits limits, e stiguén e conversen e habiten e hajen lograt alberch en qualsevol altres parts de la dita ciutat per los dits limits, e açó sots pena de cent morabitins d'or, aplicadors la tercera part al senyor rei e l'altra tercera part al Comú de la dita ciutat, e l'altra terça part al acusador».

Aquest acord es pregonà públicament a València el dia següent, 13 d'abril, i s'envià al rei per mitjà dels missatgers en la Cort, el dia 17 del dit mes¹. També es féu una crida el dia 19, perquè els barbers tinguessin tancada la porta després del toc d'oració², com el Sant havia manat en un sermó³. Moltes més disposicions es prengueren com a resultat de les predicacions de Sant Vicent Ferrer.

Diverses vegades hem parlat, i el Sant els anomena, dels que formaven part de la seva Companyia: hora és que en diguem quelcom. La constituïen els que l'acompanyaven en les seves corrieres apostòliques, i d'ordinari eren persones escollides, exercitades en la pràctica de la virtut, les quals havien de ser examinades abans d'ésser admeses, per tal de saber si llur intenció era aconseguir la perfecció cristiana o menjar sense treballar. D'aquesta companyia formaven part clergues i religiosos de totes les ordres per a oficiar en la missa que el Sant deia tots els dies, per a les absolucions generals que donava, per a resoldre casos de consciència, per a confessar, predicar i administrar altres sacraments, i per a formar part, moltes vegades, en actes de penitència pública; hi anaven homes lletrats i de posició, molts dels quals havien renunciat béns i benestar social, i molts homes i dones, els primers davant, seguint una creu alçada, i elles darrera, precedides d'alguna imatge, que solia ésser la

1. *Cartes missives*, en l'Arxiu Municipal de València.

2. *Manual de Consells*, fol. 145, dia 19 d'abril, en l'Arxiu Municipal de València.

3. Sermó XXIX, 59, pàg. 172.

Mare de Déu. En arribar a una població s'allotjaven en cases devotes i en convents, i la major part dels que oferien hospedatge prenién part en la disciplina pública. Aquesta s'organitzava per la vesprada, formant llarga processó: els disciplinats anaven descalços, les espatlles descobertes i tapada la cara, i mentre es disciplinaven, deien: «Senyor Déu Jesucrist, misericòrdia!», o bé: «Sigui aquesta penitència en memòria de la Passió de Jesucrist». De la processó formaven part frares, clergues, seglars, rics, pobres, barrejats tots sense cap distinció, i àdhuc dones i xics, separats, com se suposa, d'aquells. Alguns escriptors estrangers han dit que aquests disciplinats seguien les mateixes pràctiques que els flagel·lants que condemnà el papa Gregori X; però, com es veu, eren una cosa molt diferent ¹. El rei D. Ferran d'Antequera dictà una pragmàtica ordenant que fossin respectats i ben atesos, sota severes penes, tots els que formaven part de la companyia de Sant Vicent Ferrer ².

* * *

El no tenir cap notícia dels sermons predicats a València per Sant Vicent en la Quaresma de 1413, ha estat motiu perquè els historiadors a penes se n'ocupin, ni gairebé no els esmentin. Es creia que els dits sermons, o almenys algunes idees d'ells, recollides a l'oïda pels copistes que seguien al Sant, estaven inclosos en el sermonari valencià, encara inèdit, que es guarda en l'Arxiu de la Seu de València. No és així. Treballant un dia, fa alguns anys, en el referit Arxiu, ensopegàrem amb un manuscrit, prou destroçat, i relligat a la rústega en el segle XVIII, que en el lloc tenia aquest títol: *Sermones varios*. Començàrem de llegir-lo, perquè estava escrit en la nostra llengua, i, amb gran sorpresa i alegria al mateix temps, veiérem que els esmentats sermons eren tots els predicats per Sant Vicent Ferrer en l'abans dita Quaresma de 1413.

La descripció d'aquest volum és com segueix: Còdex en paper, amb filigrana d'una sageta amb tres rodelles; lletra de principis del segle XV, notes marginals; alt de 208 mm., per 143 mm. d'ample; caixa de l'escriptura 145×85 mm.; ratlla tirada; abans en rústega i molt estropellat, però avui relligat en pergami, apanyats tots els forats dels corcs, i en el lloc: *Sermons de Sant Vicent Ferrer — Quaresma de 1413*; foliació antiga, errada o almenys incongruent amb l'estat actual del manuscrit; foliació moderna en tinta vermella;

1. DIAGO, *Historia de la Provincia de Aragón de la Orden de Predicadores*, fol. 176 v.

2. Registre 2391, fol. 68, en l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

folis 4 + 313; una fulla de paper al principi i una altra al fi per a guarda; número d'ordre del volum en l'índex de l'Arxiu: 275. Com havem dit, la primera fulla és blanca, la segona conté diverses notes, amb diferents lletres, de sermons que han agradat als lectors i que tenen relació amb els continguts en altres sermonaris del mateix Sant, que havien estat adquirits per la Seu de València.

En el foli primer comença el llibre: *Dominica cinquagesima. Omnis plebs vidit et dedit laudem Deo. Habetur verbum...*; acaba el llibre en el foli 350 v. de l'antiga numeració, 314 de la nova: *E veus lo sermó complit. Placia a nostre senyor Deu... que'ns haja apparellada la vianda en parahis*. Els folis quart, cinquè i el penúltim, als quals manca la numeració, són en blanc; el verso de l'últim conté notes d'autoritats de l'Escriptura.

És tan patent l'autenticitat de la Quaresma continguda en aquest còdex, que renunciem a dir res sobre d'ella. Un sermó qualsevol que es llegeixi ens certifica que és obra de Sant Vicent: el mateix mètode, breu introducció, distribució de la matèria, documentació de la Bíblia, comparacions característiques, estil senzill: tots els elements, en la mateixa forma que es troben en els seus sermons, demés de les al·lusions que d'ell mateix i de la seva companyia fa molt sovint, dels documents que havem transcrit, alguns referents a determinat sermó, i, finalment, la cronologia que concorda completament amb els dies que estigué el Sant a València. Podem afirmar amb evidència que els sermons del còdex de referència són els que predicà Sant Vicent en la Quaresma de 1413¹.

Ara bé: qui escriví aquests sermons? Pregunta és aquesta que necessita explicació.

Sabut és que entre els que seguien a Sant Vicent en els seus viatges apostòlics anaven molts lletrats, teòlegs i juristes, que es dedicaven a escriure ràpidament, paraula per paraula, els sermons, tals com els oïen o entenien, i després, arreglats en forma litúrgica, es col·leccionaven i estenien per tot lo món, en còpies més o menys exactes, i traduïts d'ordinari al llatí, perquè els entengués tothom². Aquestes reportacions o col·leccions de sermons, fetes

1. Aquesta opinió nostra de l'autenticitat del manuscrit de la Quaresma, la comunicarem al P. BRETTLE, el qual resumeix alguns dels nostres arguments en el seu llibre *San Vicente Ferrer u. sein literarischer Nachlass*, Münster, 1924, p. 115. Ell dóna així mateix una descripció del manuscrit, que li fou mostrat per nosaltres en l'Arxiu Capítular de València.

2. L'arquebisbe Bernat de Rorergió, en l'interrogatori testifical en el procés de canonització de Sant Vicent, diu: "Plures valentes viri, theologi et juriste, tam in jure canonico quam civili, promptam manum habentes ad scribendum sermonem, quem ipse magister Vincentius pronuntiabat, de verbo ad verbum tam in latino quam in vulgari integraliter scripserunt pre-

en llengua catalana o llatina, donaren origen a distints sermonaris, que poc temps després de la mort del Sant, corrien de mà en mà per molts convents ¹, i que després, en inventar-se la impremta, donaren lloc a nombroses edicions incunables. Un retaule que existia en el convent de Sant Domingo de València, i que avui es troba en el Museu d'aquesta ciutat, reproduïx en una de les històries el treball d'aquells escriptors mentre predicava Sant Vicent (fig. 2). Aquest és l'origen de les col·leccions de sermons, tant llatins com catalans, que es conserven encara.

Igualment hi havia altres col·leccions de sermons que no eren preses pels oients, sinó que les escriví o dictà el mateix Sant ². Aquestes col·leccions eren de composició directa, i constituïen la preparació necessària per a sermonar. No hi ha dubte que si l'altar i el crucifix eren els dos millors llibres on estudiava el gran predicador, no per això oblidava l'ordenació i preparació dels seus treballs, la confecció de la peça oratòria, la determinació dels punts a tractar en el desenrotllament del sermó. S'ha de pensar que el treball el faria a la nit, la vespra del sermó, retirat a la seva cel·la, bé a soles, bé amb algú dels que l'acompanyaven en l'apostolat de la predicació ³. De dues maneres podia ser la preparació dels sermons, més o menys acurada segons la classe d'auditori que havia de tenir. Pels sermons més senzills llegiria l'Evangeli sobre el qual havia de predicar, i pensant en alta veu, arreglaria la divisió i ordenació d'idees, que recolliria de pressa l'escrivent que amb ell estava; per

fatos sermones plenos magna scientia, magnis auctoritatibus divina Scriptura, claros catholica doctrina fructuosa et salubri, sapida et redolenti mirabili movere corda et conscientias audientium, cujuslibet etatis intelligibilis et cujuscumque status ecclesiastici vel mundani. Et dicte reportationes sive collecte sermonum predicti magistri Vincentii fuerunt ex post per multos scientificos trasumptati sive scripti et ad diversas mundi partes transportati et multi predicatorum ex post usi sunt in predicationibus suis dictis sermonibus catholicis et excellentibus et utuntur adhuc hodiernis temporibus". En la deposició, en el mateix procés, de Vicent Joan Marcelli, consta que "multi erant scribentes suam predicationem". El testimoni Pere Bonaldi deia: "Pluresque viri theologi et juristi et alii promptam manum habentes ac scribendum qui, secundum quod magister Vincentius pronuntiabat, tam in latino quam in romancio scribebant suos sermones". Deia Joan d'Avessano: "Erantque multi valentes viri clerici utriusque juris, veloces manus ad scribendum habentes, qui reportabant suos sermones, ac verba ipsius ad longum studebant", i, entre d'altres, Guillem Porta

deposà: "Et multi audientes reportabant ejus sermones et allegationes quas faciebat in suo sermone" (P. FAGES, *Procès de la canonisation de saint Vicent Ferrier*, pàg. 279-280, 332, 336, 352 i 392. Louvain-Paris, 1904).

1. El monjo del Cister Joan de Bonnair digué en el procés, que en 1450 els religiosos del seu convent llegien els sermons de Sant Vicent.

2. Que el Sant deixà escrit algun volum de sermons, o almenys intentà escriure'l, ho manifesta en una carta que trameté a l'infant Martí en 1386, quan era a Segorb. FAGES transcriu la carta (*Histoire, etc.*, vol. I, pàg. VII de l'apèndix).

3. Entre els que acompanyaven a Sant Vicent en les seves predicacions es comptaven: Pere Moya, català, i Jofré de Blanes, qui morí a Barcelona en 1414; Joan d'Alcoy i Pere Cerdan; Joan de Gentilpré, Rafel Cardona, Antoni Fuster i Blai d'Alvèrnia; Joan García, que fou bisbe de Mallorca; Antoni d'Auria, Pere Queralt, Gilabert Jofre, Pere Colomer i molts d'altres, la major part frares de diverses ordres, que han obtingut fama per les seves virtuts i santedat, i frueixen el títol de venerables.

Fig. 2. — Com eren anotats els sermons de St. Vicent
durant la seva predicació

*(D'un retaule de les darreries del s. xv procedent del
convent de Sant Domíng, avui al Museu de València)*

a sermons de més compromís, segons que hom veu en ells, consultava el breuari, la litúrgia del dia següent i la Bíblia, que mai no deixava de la mà ¹, i amb aquestes fonts de saviesa, escrivia o dictava els seus sermons, més o menys *in extenso*, posant al seu abast en un moment aquest treball de confecció tot el pensament de la predicació del dia, sostenint les idees en autoritats, corregint després els oblots i perfilant els detalls.

No hi ha dubte que en aquests esquemes, esquelets, síntesis o croquis del sermó, no és possible de veure el gran orador que arrossegava, amb la seva càlida paraula, les multituds més heterogènies, i les il·luminava, les transfigurava i les convertia. Però en les idees escrites, amb els recursos que li proporcionava la gràcia divinal, l'erudició, el talent, la pasmosa memòria i l'ardent zel per la salvació de les ànimes, l'efecte que es proposava no es faria esperar: parlava a cada ànima, a cada consciència, les quals s'aïllaven a poc a poc, i el sermó general es convertia en individual, concentrant-se en cada persona la força del sermó, que queia sobre ella com a llum enlluernadora que fa tremolar davant la visió del dia de les revelacions, movent a tots a buscar refugi i consol en la penitència.

Els sermons del còdex que ens ocupa, són de procedència directa del Sant, i creiem que algun d'ells, si no la major part, s'escriviren tal com els predicà, fora d'algun additament suggerit pel moment i per circumstàncies imprevistes. Ens costa de creure que siguin escrits després de predicats, encara que ho semblen: tal és la correcció amb què estan escrits, l'ordre admirable de l'exposició de la matèria, les paraules d'eficacitat que es troben pertot arreu, així com la relativa rigorositat de les cites de l'Escriptura i la cura en la correcció del llenguatge.

Podríem sospitar que els sermons de la Quaresma predicada en 1413 continguts en el còdex foren escrits, potser, *manu propria* per Sant Vicent Ferrer. No creiem que es prenguessin estenogràficament quan es predicaven, perquè manquen en ells les innombrables interrogacions i apòstrofs, com també les paraules de circumstàncies, que es troben en aquells dels quals consta que foren recollits a l'oïda. Encara que es desconeix la forma de la lletra del Sant per a poder-la comparar amb el còdex, bé podem sentar que no és obra directa d'ell, perquè no és possible tan curós llibre, amb ordenació tan perfecta en els principis de cada discurs, com es veu en el còdex, que apareix en la forma d'un veritable sermonari; emperò es pot afir-

1. En la Seu de València es conserva una petita Bíblia que ha estat tinguda sempre per la mateixa que portava Sant Vicent i consultava per compondre els sermons.

mar que aquest no és obra de cap escriptor vulgar, és a dir, dels que es dedicaven a fer còpies de llibres: és lletra corrent, d'home lletrat i instruït que té costum d'escriure. Altra observació havem fet en el llibre original, com és la substitució de paraules per altres, no per equivocació en l'escriptura, sinó per ser més expressiva la substituïda i fixar millor la idea la que està col·locada precisament damunt de la tatxada, i per la mateixa mà que escriví la primera: sembla que la confecció del llibre tingué un fi determinat i no era com els que corrien arreu. Una altra característica hem trobat que mereix una atenció especial. En el foli 344 antic i 288 modern, devia començar el sermó dedicat a commemorar el Divendres Sant, i en el dit foli (vid. fig. 5) sols apareixen aquestes paraules: *Die Veneris sancta, non valui scribere sermonem propter fletum*. Ara bé: era propi i habitual de Sant Vicent, el vessar copioses llàgrimes sempre que celebrava els misteris del culte en les grans festes de l'Església, inclusivament en dir el cànon de la missa, el mateix que quan contemplava o parlava d'escenes doloroses de sants, o admirava les grandeses de la divinitat i les comparava amb la seva infinita petitesa. No és d'estranyar que un cor tan sensible no pogués vèncer el sentiment de tristesa i emotivitat dolorosa que eixia de la seva ànima el dia de la mort del nostre Redemptor, impossibilitant-lo de tal manera, que no pogué ni tingué força per a escriure el sermó dedicat a la dita commemoració: a no ésser ell mateix el que escrivia o dictava, s'hauria escrit el sermó un altre dia, car no era urgent ni necessari d'escriure'l al mateix moment¹. Com a conseqüència de tot el que s'ha dit, creiem poder afirmar, quant a la materialitat del còdex que conté la Quaresma de 1413, predicada per Sant Vicent a València, que fou escrit pel mateix Sant o dictat per ell i escrit per altri², i després fou tot copiat per persona amiga, de l'escrit o dictat per ell³. Atenent a qualsevol d'aquestes raons, la importància del manuscrit és extraordinària.

Exceptuant cinc panegírics, tots els sermons de la Quaresma són homilè-

1. A no ésser que el plor no hagués permès a l'escriptor de seguir el sermó mentre era predicat. El sermó del Divendres Sant falta també en el manuscrit llatí del Col·legi del Patriarca.

2. Observem, però, que les cites errades que de vegades es fan dels Llibres Sagrats, així com la poca exactitud literal dels textos adduïts (oblits o confusions ben explicables en l'orador), costen d'explicar si no suposem que la redacció del nostre manuscrit fou feta basant-se en notes preses durant la predicació dels sermons.

3. Certes particularitats semblen revelar la mà d'un copista que no sempre entenia el que transcrivia. Per exemple: Sermó XL, 116: *festi clam* en lloc de *festucam*; id., 76: *quant deix* en lloc de *qui deis*; Sermó XLIII, 40: *reddite* per *reddidit*. En el Sermó XLI, 108, el manuscrit fa un punt i a part contrari al que exigeix el sentit.

Per altra banda, els canvis de lletra en un mateix sermó, els quals indiquen una solució de continuïtat en la còpia, no s'adiuen amb la transcripció feta al dictat, i semblen trair la tasca d'un escriptor.

tics, sobresortint en ells la senzillesa. Sant Vicent és contrari a les amplificacions, i sols aspira a la renovació moral del món; per això la seva expressió és tan natural i vertadera, que molts dels sermons del nostre còdex podrien predicar-se avui, i acceptar-se els seus pensaments, idees i raonaments. El Sant no era un predicador clàssic¹, però tenia l'habilitat de donar forma als seus pensaments, els quals exposats amb la senzillesa i unció que és de suposar, produiria en l'auditori els més positius efectes: la seva paraula, unida a una acció adequada, a una expressió dolça per les flexions de la veu, al mateix temps que avassalladora, semblant de vegades a la dèbil brisa que fa bambolear les daurades espigues, o al fort huracà que les tomba i arrenca, feia moure suaument o airadament les ànimes, entregant-les vençudes a les diverses influències de la gràcia per la seva intercessió comunicada. El punt de partida dels sermons és sempre la Sagrada Escriptura: els Sants Pares els empra en tant els troba en el Breviari, i és molt mesquí en les especulacions profundes. Sempre es veuen en els sermons, claredat, senzillesa i disposició pràctica de pensament. Té expressions d'airosa amenaça quan futeja els viciosos i els pecadors empedernits, excitant-los a la penitència; però té dolçors tan exquisides que obren els cors a l'esperança i els fa contemplar les celestials resplendors de la misericòrdia. En aquests sermons es descobreix la memòria feliç del Sant, l'erudició, la fecunditat de l'esperit i el zel de l'apòstol.

* * *

Transcrivim a continuació la següent nota que ens ha estat comunicada pel Sr. P. M. Bordoy-Torrents, sobre l'art de la predicació de Sant Vicent, basada especialment en l'estudi de la Quaresma que publiquem:

«Per a comprendre millor la predicació de Sant Vicents Ferrer cal remarcar abans de tot que en plena Edat Mitjana tres grans corrents intel·lectuals predominaven a Catalunya. Amb raó ha escrit el Prof. Rubió i Lluch que «les tres Ordres religioses de Dominicans, Franciscans i Carmelitans foren els més brillants centres de la nostra cultura intel·lectual»². Elles, dins el radi espiritual, semblen respondre, respectivament, a la vida discursiva, a la sensible i a la intel·lectual o suprema de l'esperit, *tres vides de l'home* divinalment exposades, com hom sap, en un llibre famós, d'aquest mateix títol, pel Ven. Miquel de la Fuente, i que donen el punt de partida, i fins la manera distintiva, de la predicació en cada una de les esmentades famílies religioses.

1. Cf. el judici dels escrits homilètics del Sant, fet pel P. BRETTE, *op. cit.*, 118 i 124.

2. *Documents per l'Història de la Cultura catalana mig-eva*, I, p. XXVII.

La dels Franciscans, senzilla, sentimental, plàstica, rublerta de concrecions evangèliques i tothora eminentment popular en el doble sentit de perfecta adaptació a la massa general de la societat i de veritable transportació i assimilació de no poques correnties predominants en la mateixa massa. La norma fonamental de la predicació franciscana — que envaeix fins el fons del fons dels grans tractats teològics d'Alexandre d'Hales, Sant Bonaventura i Duns Escot — era netament donada per Sant Francesc en el cap. IX de la seva bellíssima Regla ¹ i ella ha estat i és un dels instruments més formidables en la dominació i expansió de la ideologia cristiana a través dels segles.

La dels Frares del Carme — veritables Cartoixans de ciutat — derivada d'alta contemplació, *més espiritual que vocal* ², i subministrada per gèneres nues i solitàries d'esperit, *ad vitam mysticam a Deo vocalis* ³, de verbola roent i reclosa, i de llusors i regust de Déu, ens recorda aquelles famoses paraules de l'Eclesiàstic (48, 1): *Et verba ipsius quasi facula ardebant*, i ens explica els èxits predicatoris de Sant Joan de la Creu i els seus primers companys tan celebrats per Santa Teresa en el llibre de *les Fundacions* (XIV, 8-9). Ella sembla haver estat sempre reduïda en nombre, però actuat amb profunda eficàcia en comptats i selectes temps i en comptades i selectes esferes.

La predicació Dominicana, per tractar-se d'una Corporació essencialment científica o acadèmica, consagrada de dia, de nit, i a totes hores ⁴ a l'alt estudi del dogma, i murallada — per dir-ho així — d'un silenci gairebé monàstic ⁵, es fa, de moment, més difícil de comprendre. Anotant la meravellosa doctrina mística del Ven. cec Joan de Sant Samsó — el Sant Joan de la Creu de les terres franceses — ha escrit amb gran encert el P. Jeroni de la Mare de Déu ⁶ que si els Frares del Carme tenen per lema *Contemplationem aliis tradere*, els Frares Predicadors desenrotllen llurs activitats amb subjecció a aquest programa: *Contemplata aliis tradere*. Però, què contempla el Predicador? El dogma com a dogma, les seves raons divines, i les il·luminacions humanes que poden referir-s'hi. Així l'expansió Dominicana és essencialment científica i acadè-

1. "Moneo, quoque, et exhortor eosdem Fratres, ut in praedicatione quam faciunt sint examinata et casta eorum eloquia ad utilitatem et aedificationem populi, annuntiando eis vitia et virtutes, poenam et gloriam cum brevitate sermonis quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram". Sobre aquest text cal llegir els comentaris que hi fa sant Bonaventura en la IV de les *Determinationes quaestionum circa Regulam Fratrum Minorum* (p. II, pp. 360-361) i en l'*Expositio super Regulam Fratrum Minorum*, c. IX, n.º 11-12, p. 430 (*Sancti Bonaventurae Opera omnia*, vol. VIII, Quaracchi, 1898).

2. *Subida del Monte Carmelo* de St. Joan de la Creu, llibre III, cap. XLIV, n.º 2. Alguns aspectes importants de St. Vicents Ferrer haurien d'ésser resolts en

funció d'aquesta obra del gran Doctor místic (llib. II, cc. XVII-XVIII).

3. *Connexio vitae activae cum contemplativa* del Ven. Miquel de St. Agustí, O. Carm., cap. II, p. 139. Roma, 1926. Cf. Santa Teresa, *Moradas quintas*, cap. I, n.º 2.

4. "In studio taliter sin intenti ut de die, de nocte, in domo, in itinere, legant aliquid vel meditentur: et quidquid poterunt retinere cordatenus nitantur" (*Constitutiones Ord. Praedicatorum*, dist. II, cap. XIV, § 1, Roma, 1690). "In cellis, vero, scribere, legere, orare, dormire, et etiam de nocte vigilare ad lumen possunt, qui volunt propter studium". Ibid. dist. II, cap. XIV, § 7.

5. Op. cit. dist. I, cap. XII.

6. *Le Vénérable Frère Jean de Saint-Samson*, O. Carm. par le P. Jérôme de la Mère de Dieu, Saint-Maximin, 1925, p. 39, nota.

mica, és a dir, eixuta, tancada, i tothora racional, metòdica, substantiva, allunyada de pretensions, de convencionalismes, de literatures, i, per tant, es fa, de moment, més difícil de comprendre.

Hom s'explica aviat que fins una dona Dominicana, Santa Catarina de Siena, prediqués amb gran èxit davant el Col·legi de Cardenals; però Sant Vicents Ferrer, autor de subtils i eixuts opuscles filosòfics, anotador de la *Summa Theologica*, ex-professor de Filosofia ¹, qui sospitaria que hagués estat també brillant predicador popular, insigne i perdurable fascinator de masses socials?

Apressem-nos, però, a remarcar que aquestes característiques no es troben pas soles en el Sant, ni van com desbocades, ni menys encara acompanyades d'aquelles extravagants filtracions populars a què feia referència el Dr. Torras i Bages en *La Tradició Catalana*: el Sant hi domina com a veritable Doctor i no es deixa envair per ningú: la seva vèrbola no és, precisament, abundosa sinó substantiva i tothora acompanyada d'aquella fèrria lògica interna que, en l'ordre pràctic, trobarà més endavant la seva expressió màxima en el llibre d'or dels *Exercicis* de Sant Ignasi de Loiola, i sempre en harmonia amb les més clàssiques conclusions teològiques.

Seguint per vies substantives, i avançant en aquest estudi, ens atrevirem a afirmar que la manera predicatòria de Sant Vicents Ferrer brolla de les seves virtuts heroiques, del seu màxim interès per l'honor de Déu, i dels motllos acadèmics del seu Ordre.

Per al Sant, el predicador ha d'actuar sempre com un pare entre els seus fills, i en conseqüència amb paraula cordial, senzilla, a voltes casolana, plena de concrecions i, per tant, amarada d'imatges i d'exemples i davallant, sens ofensa de ningú, a casos particulars. Tal és la norma de predicar que el mateix Sant traçava en el cap. X, llibre II, del seu famós tractat *De Vita Spirituali*, que tantes edicions està obtenint en els nostres dies i tan llegit és a l'estranger fins amb els comentaris d'aquella gran compatriota nostra Sor Juliana Morell. Escoltem-lo:

«In praedicationibus et exhortationibus utere eloquio simplici et confabulatione domestica, ad declarationem actuum particularium. Et quantum potes, insiste cum exemplis, ut quilibet peccator habens illud peccatum videatur percuti, ac si illi soli praedicares: taliter, tamen, quod verba videantur ab animo procedere, non superbo vel indignanti, sed magis ex visceribus caritatis et pietatis paternae: sicut pater condolet peccantibus filiis, vel infirmitate gravi, vel in fovea grandi iacentibus, quos nititur extrahere et liberare et fovere sicut mater, et sicut qui gaudet de profectu eorum et de gloria Paradisi sperata.

»Talis, enim, modus consuevit esse proficuus audientibus. Nam de virtutibus et vitiis locutio generalis parum excitat audientes».

No parlem ja, en aquest aspecte, de les belles vides de Sant Gregori, Sant Ambròs,

¹. Hom pot veure ràpidament aquests aspectes i d'altres paral·lels en l'obra *Saint Vincent Ferrer*, del P. M.-Max. GORCE, O. P. (París 1924).

Sant Tomàs, Sant Benet i Sant Jordi que tan vivament inseria el Sant en la seva *Quaresma*, ni dels bellíssims quadros, descripcions i comparances de què la seva predicació s'ofereix amarada, tals com l'exposició de les classes socials en funció de les successives projeccions de la llum solar (p. 38 i ss.); la dels elements necessaris *en batalla de rei* (p. 130 i ss.); l'insuperable retaule de la Verge esperant la resurrecció (pp. 307-308). que hom diria de Fra Angèlic; la causa per què els moros posseeixen Terra Santa (pp. 194-195), i tants d'altres.

Passi el lector els ulls pels afers quotidians i coses del dia a què cada moment el Sant fa referència i, sobretot, per la quantitat talment important d'*exemples* vius i *miracles* que sovint recompta, tals com el dels missatgers de la Berberia a Mallorca (pp. 3-4); el del gran senyor que va en romiatge (p. 50); el del pobre que va a confessar-se (pp. 58-59); l'home *lafur* i l'antic noble de Roma (p. 70); la pecadora que mor de contrició (p. 76); la pregunta del Comte de Foix a uns Mestres en Teologia (p. 114); la generositat del fill del Rei (pp. 121-122); el pintor luxuriós (p. 127); el cas de l'endemoniat (p. 133) i el de la venda d'un rocí a Xàtiva (p. 134); el de la dona en presó alletada per la seva filla (149-150); el de l'àvol penitent (p. 151); el diable i el Parlament de Casp (p. 157); el del Mestre en Teologia de Lió (p. 173); el del marit que consulta al dimoni sobre la fidelitat de la seva dona (p. 219); el de l'amic que dona la vida pel seu amic (p. 221); l'envejós que mor esclafat (p. 233); l'ermità que cau en pecat (p. 244); el religiós bufetejat (pp. 262-263); la calavera que parla a Sant Macari (p. 283); el cas d'Eucaris i sa muller (p. 288); el rei que edificava ciutat (p. 289), etc.

Però aquests aspectes — ja ho havem insinuat — no constitueixen, ni de molt, tot el joc de forces que hom sent en activitat a través de la predicació del Sant. No és ell, la veu que, de baix estant, fa copsar les llums de la Revelació per revestir-les de formes concretes: és la veu de la Minerva catalana — governada des de la *Minerva* de Roma — que davalla gentilment, pocs graons, del seu tron, i enc que cerca concrecions vives i històries, serva, no obstant, íntegra l'alta dignitat de l'acadèmia en la perfecta divisió d'aspectes capitals del tema que tracta; en aquella relativa eixutesa i sobrietat internes i externes ja ensenyades pel gran plasmador de Dominicans, Beat Humbert de Romans, cinquè Mestre General dels Frares Predicadors¹; en curar més de les idees que no pas de les paraules:

«Alii sunt — diu el mateix esmentat autor — qui magis student circa verborum ornamentum quam circa sententias dicendas: similes illis qui magis curant de pulchritudine scutellae in qua ministrant cibaria, quam de ipsis cibus» (*Op. cit.*),

1. "Sic, ergo, praedicatio quae succinta est utilis, ex prolixitate redditur inutilis. Et ideo prudens praedicator et bonus debet studere, non ut dicat multa, sed ut dicat quae dicit sub mensura mediocri. Et cum invenerit se nimia excogitasse, debet sic ressecare minus

utilia, ut det tritici mensuram famelico: non totum bladum quod potest habere, prout dicitur de bono dispensatore (Luc., 12, 42)" (*De eruditione praedicatorum*, cap. vii).

en servir la ideologia *conscienciosament* vinculada, adés a la Bíblia, adés a la Teologia, adés a la Filosofia tomista. Tal procediment sosté la paraula del Sant allunyada d'esculls perillosos, de viarans incerts, de flexions poc serioses.

No en va el gran predicador havia professat en l'*Ordre de la Veritat* i seguit estudis bíblics en l'antic Convent de Santa Catarina de Barcelona. Per això el veiem, ja acudir al mateix text original de les Santes Escriptures (p. ex., pp. 45, 73, 104, 208, 239, etc.) que ell considerava capitals per a la predicació (pàg. 114)¹, ja poar en la Teologia, dels ensenyaments de la qual fa un ús constant com a matèria i com a guia (cf. p. ex. p. 27 i ss., etc.), ja acudir a la mateixa filosofia tomista. Cert que ell considerava cosa inútil predicar filosofies (cf. pp. 162-163), però no servir-se de la filosofia com d'una ancil·la per ajudar a l'esclariment o confirmació d'algun aspecte de què tracta. Així en la pàg. 2 fa una digressió incidental sobre el concepte de ciència: en les pp. 160-161 tracta de certs caràcters generals de la filosofia: altres vegades disserta de Filosofia Natural (pp. 7, 93, 136, etc.) o de Psicologia (p. 191) o de Teodicea (p. 246, etc., etc.).

El mateix concepte que el Sant tenia de la predicació l'impulsava a seguir per aquests viarans. Per a ell el predicador és sembrador de la paraula de Déu (pp. 137 i 164): aquell qui predica engendra a Jesucrist en les ànimes (p. 66); «en la predicació vendreu a conexença de la cara de Deu» (p. 155). La fi d'ella és tan alta com necessària, car ateny al coneixement i l'amor de Déu i la *extirpació* dels pecats (Sermó XXXI, 45-47). Per això l'ofici de predicador és capital en la vida de l'Església (Sermó XXVI, 156-159; vid. també 162-170), d'on prové que el Sant fixi d'una manera tota particular les qualitats *personals* que en el bon predicador cal trobar aplegades (Sermó XXII, 90-107).

Havem dit suara que la *manera predicatoria* del Sant derivava també de la seva virtut i alhora de la forma acadèmica pròpia de l'Ordre Dominicana. Hom pot veure en el text darrerament esmentat que no són pas altres les característiques personals que ell assenyala com a distintiu del bon predicador.

Tals són — entre moltes d'altres que podríem fer — les consideracions capitals que ens suggereixen els sermons de Sant Vicents Ferrer publicats en aquest volum. Del foc que ell hi posava, i que el text no ha pogut servir, pot judicar-ne el lector pels sorollosos èxits, i perdurables, que a la predicació del Sant adjudica la història».

* * *

Molts sermons manuscrits de Sant Vicent, que no han estat publicats, es conserven en alguns arxius. Dels catalans creiem que són els nostres els pri-

1. És impressionant la coincidència absoluta de l'últim paràgraf d'aquest text amb el següent del Dant:

"Per questo l'Evangelo e i Dottor magni

Son derelitti, e solo ai Decretali
Si studia, si che pare ai lor vivagni".

(Paradiso, IX, 133-135).

mers que s'imprimeixen ¹. Els llatins han servit per a les edicions que es coneixen. Estimem d'oportunitat fer menció de tots els manuscrits que existeixen, almenys dels que tenim notícia. Són els següents:

EN LA SEU DE VALÈNCIA. — Són bastants els volums de sermons que s'han tingut com predicats per Sant Vicent; però estudiats acuradament havem trobat que solament són del Sant els que consignem ací:

N.º 135. — Fol. 1. Rúbrica: *Incipiunt sermones dominicales recollecte per magistrum Vincentium Ferrerii, de bona memoria, per totum annum*. Comença: *Ille arguet mundum de peccato (Joan. 16); pro declaratione hujus verbi...* Acaba en el fol. 337: *...tempus mee resolutionis instat. Explicit sermo de fine mundi. Deo gracias*. En vitel·la. Text llatí. Lleta del segle xv, a rengló tirat. Títols negres, capçaleres vermelles, calderons blaus i vermells. Alt i ample 300 × 220 mm. Caixa d'escriptura: 175 × 120 mm. Una fulla de paper i altra de pergami al principi, i una de pergami i altra de paper a la fi, de guarda. Folis 340. Numeració moderna: els tres folis últims, en blanc. Al lloç: S. *Vicentii Ferrerii. Dominic. Ms.* Encuadernació de gamusa.

N.º 276. — Fol. 1 comença: *Dives est in omnes qui invocant illum (De sermone Sti. Andree)*. Fol. 298 acaba: *...ingressus mundum reliquit (De sermone Sti. Joannis Baptiste)*. Paper. Text llatí. Sageta amb tres rodells com a filigrana. Lleta del segle xv, a rengló tirat. Notes marginals de la mateixa època. Alt i ample 220 × 150 mm. Caixa d'escriptura 170 × 100 mm. Dues fulles de paper al principi i dues a la fi per a guarda. Al lloç: *Sermones | Sancti | Vicentii | Ferrerii | Ms.* Encuadernació en pergami. 3 × 298 folis. Índex en els folis 2 i 3, no numerats. Conté setanta un sermons de sants. Aquests sermons són còpia del manuscrit de Tolosa, i es contenen quasi tots en les edicions incunables.

N.º 278. — Foli 1. Comença: *In die epiphanie | Procidentes adoraverunt eum*. Acaba en el fol. 252: *Non dijudi | cans corpus Domini et sic finis (Joann. 6)*. 6 × 255 folis. En blanc, 5, 6, 253 i 254. Text català, excepte l'índex i alguns extractes que són en llatí. Conté 88 sermons, dels quals setanta cinc són de dominiques i fèries entre l'Epifania i la fèria III de Pasqua; tretze de misteris i sants fins al fol. 245, i d'aquí a la fi, diversos fragments en llatí i castellà.

N.º 279. (fig. 3.) — Foli 1 comença: *Feria iii post dominicam xxiii | Nostra comunicacio in celis est*. En el fol. 280 acaba: *Si anunciabis tu eis ex me (Ezequiel, 33.º c.º)*. Plana 1 en blanc; 2, índex en llatí; 3, en blanc: 280 folis. Text català. Entre els folis 108 i 110, dos en blanc, així com els cinc últims, excepte el penúltim, que porta algunes notes de taula. Conté cinquanta dos sermons, dels quals trenta vuit són de l'Evangeli,

1. Uns fragments escollits dels manuscrits 278 a 281 de la Catedral de València, foren publicats per CHABÁS, *Estudio sobre los sermones valencianos de*

San Vicente Ferrer (Rev. de Archivos, Bibliotecas y Museos, VI, VII, VIII, IX de la 3.ª època).

voca xps q no pates q entrem en pennis. Ali
 pntem qsi dcs uernde en lo. 3. pnt no pta
 met purgura ihu xps mas enmen ab ell los
 amigues co es la uge m. ut e diula actt de hye
 cu pdrut filis hois. dca com pdrut pntia q no
 fa sino hu surge p ppa pntat e act mas la uge
 m. els apopols m pnt appore d ihu xps q dca
 compell no pas p q si me p mas p fer los hono.
 xxi ai palmo q eir molt smy q noli calic pntes
 mas p dca los hono. apntatels e dca els q bo pnt
 a dca abos eno pnt mnt com ell. Caxi pa en
 agt dca dca iudic. mnt p. dca p. dca q dca fer
 mas dca hono. ala pnt mnt iq ala pnta gntia
 ala mnt e dca mnt nra bnta q dca dca mnt bo. la fyna del
 gent q dca fer e qts dca dca. p fyna dca
 e la uge m. dca mnt fill vos qny pnt pnta e mnt
 no hauen mnt compell dca dca ne dca mnt dca
 mas pnt mnt hono. mnt bnta fer. vo dca odre. los
 bono be bnta aco. com dca ells e mnt bnta
 o mnt dca bon compell p anopals. e dca dca
 mnt fill pnt mnt q pnt. mnt hnt pnt los dca
 mnt e pnt mnt no pnta bnta pnta
 mas pnta la dca bnta e hnt pnta qnt
 to mnt dca pnta mnta pnta mnt q pnt
 mnt alim fort pnta q dca dca. dca pnt
 dca dca dca e mnt dca bnta aco dca
 nopolis. Caxi pnta apopols pnta e a
 dca pnta q hnt pnta dca apnta q dca pnt
 dca apnta pnta la mnt dca dca dca que
 nopolis no pnta mnta e pnta pnta
 pnta mnta nopolis en pnta e dca pnta q
 mnta en dca ab nopolis dca com pnta
 la dca mnt los apopols els pnta dca dca
 a dca pnta Caxi dca dca dca com pnta
 dca la pnta e dca pnta apnta dca dca
 pnta mnt qnt fer. xxi dca mnt e dca dca

Fig. 3. — Sermons catalans de St. Vicent Ferrer

(Ms. 279 de l'Arxiu Cathedral de València)

compresos entre la fèria III després de la dominica XXIII després de Pentecostès, i la Circumcisió del Senyor, i catorze de sants.

N.º 280. — Comença el foli primer: *De sancto Laurentio | Multum fructum affert*. Acaba al foli 252 v.: ... *los fills, ço es | los sentiments, e les filles, ço es, les potencies (De dominica xxi post Pentecostes)*. Foli primer en blanc; 2, índex en llatí; 3, en blanc. Text català: 254 folis. Entre els folis 50 i 51, dos en blanc. Conté setanta vuit sermons, dels quals cinquanta cinc són dels Evangelis, des de la dominica XI de Pentecostès, fins a la dominica XXI de Pentecostès, i vint-i-tres de sants.

N.º 281. — Comença en el foli primer: *In vigilia Ascensionis Domini Jhesu Xpisti*, tema: *Sublevatis Jhesus oculis in celum*. Acaba en el foli 285 v.: *Convivatur hic per gratiam et in futuro sic gloriam. Amen (De sermone Jhesu, Marie filius)*. Foli primer, en blanc; 2, índex en llatí i cinc en blanc. Text català: 286 folis. Entre els folis 45 i 46, tres en blanc. Conté seixanta un sermons, dels quals cinquanta un són de festivitats i Evangelis, compresos entre la vigília de l'Ascensió i la fèria III després de la dominica X després de la Trinitat, i deu de sants.

Molt s'ha parlat sobre la procedència d'aquests manuscrits; no falten alguns que creuen que han estat en la Cartoixa de Porta Celi, on un germà del Sant, el P. Bonifaci Ferrer, fou prior molts anys. No coneixem cap document que ens doni la més petita referència sobre aquest punt. La nota més antiga que tenim, l'havem trobada en l'inventari fet en 1476 dels llibres de la Biblioteca de la Seu, on és llegeix el següent: *Item, altre sermonari de Sant Vicent Ferrer, comença «ille arguet mundum de peccato», et finit «tempus mee resurrectionis instat»*.¹ És el volum que, assenyalat amb el número 135, es troba encara en la mateixa Biblioteca. A comptar des del dit any, van apareixent els altres manuscrits, alguns dels quals no es descriuen ni es diu tampoc llur procedència. La major part d'aquests manuscrits han estat comprats, i així consta entre les notes escrites al començament del còdex de la Quaresma de 1413. Entre altres llegim les següents: «Vide sermonem de misericordia Dei erga nos, qui incipit *Estote misericordes* un libro sermonum de mestre Vicencio, qui fuit emptus pro biblioteca sedis». Altra nota: «Vide eciam duos sermones istius libri empti sermonum pro sede circa finem et incipit unus *Videte quomodo ambulatis*; alius incipit *Hora septima reliquid*». Es troba, finalment, la següent nota: «Vide sermonem in libro empto magistri Vincentii propter finem, qui incipit: *Conversacio vestra in celis est*». La lletra d'aquestes notes és de començaments del segle XVI, i es refereixen, sens dubte, als volums

1. Aquest inventari es troba en el volum 3682 de l'Arxiu de la Catedral de València, i porta la data de 8 d'abril de 1476.

que havem descrit, i que aleshores estaven desenquadrats ¹, o tenien altra divisió: solament l'última nota correspon al volum núm. 279, del qual havem parlat. Tots aquests volums, tinguts sempre per obra del Sant, s'han guardat amb gran veneració.

Els dos manuscrits llatins, n.ºs 135 i 276, son extractes de còpies d'altres, i de distint escriptent, i alguna cosa d'ells es troba en les edicions incunables. Però els de veritable importància són els manuscrits catalans, d'indubitable autenticitat, presos a l'oïda, i en els quals es troben paràgrafs sencers en la mateixa forma com els digué el Sant. Els dits sermons, encara tots inèdits, no retrataran al predicador de cos sencer, que degué ésser dotat d'una paraula fàcil i eloqüent; però en moltes ocasions el fan aparèixer tal com era, i posen a la nostra vista aquells impulsos que estemordien l'auditori, exercint felix fascinació en les ànimes, cobdiciosos de la veritat, cansades de les fortes agitacions de la vida. És veritat que s'hi troben vulgarismes que desdiuen de vegades de la seriositat de l'acte, però com que desconeixem les circumstàncies en què es digueren, no és possible de jutjar-los encertadament. També és cert que l'oratória de Sant Vicent Ferrer devia ésser espontània, sense cap amanerament; però l'escriptor, que anotava el que podia, no presenta sempre allò que diria en predicar en la mateixa forma en què ho havia sentit.

El canonge Chabàs, qui va ésser el primer de donar a conèixer alguns fragments d'aquests sermons, als quals els mateixos escriptors donaren el nom de *Reportacions*, no es féu prou càrrec que el poble al qual parlava necessitava que li diguessin les coses d'una manera crua i si es vol poc elevada, per la qual cosa no concedí la valor deguda al conjunt de l'obra oratória del Sant. Segons l'autor esmentat, en aquests sermons no es veu l'orador: sols es troba l'home de ciència, de lletres i de virtut. Nosaltres, llegint tan sols les *Reportacions*, de les quals ja hem dit que s'han publicat alguns paràgrafs ², trobem el Sant i l'orador, el savi i l'apòstol. Quan es publiquin aquests sermons, els lectors ens faran justícia.

Aquests sermons, o, com els anomena el confeccionador del manuscrit, *Reportationes sermonum Reverendissimi Magistri Vicentii Ferrarii, predicatoris finis mundi*, degueren començar a ésser compilats poc temps després de mort el Sant, perquè en ells es troben fets esdevinguts des de 1414 a 1418, vistos sens dubte pel mateix autor, com el referent a l'enfonsament del cadafal

1. Cf. sobre les equivocacions sofertes en el rellegatge d'aquests manuscrits, els resultats de l'aguda investigació del P. BRETTE, *op. cit.*, 113.

2. CHABÁS, *Estudio sobre los sermones valencianos de San Vicente Ferrer*, en la *Revista de Archivos*, loc. cit.

de Nules, en narrar el qual, diu en una nota marginal: *Ego scriptor vidit*. De la mateixa opinió és el P. Brettle¹, qui la raona amb excel·lent criteri. La compilació fou acabada després de l'any 1420, puix alguns sermons del darrer volum estan col·locats en dies que corresponen als dits anys. És molt possible que l'autor fos el mateix que prenia les notes estenogràficament, les quals havien de servir per a confeccionar els sermonaris llatins, i després d'utilitzades, es proposà, amb les apuntacions originals, compondre un sermonari valencià, exemplar únic potser, puix que no se'n coneix d'altre. Aquest sermonari, sense subjectar-se a l'any eclesiàstic, comença per la festa de l'Ascensió del Senyor, com ho demostren les referències, a partir d'aquesta festivitat, d'uns sermons a altres.

COL·LEGI DEL PATRIARCA DE VALÈNCIA. — Posseeix un còdex dels més interessants, escrit tot en llatí, amb paraules catalanes entremesclades, sobre paper de 210 × 140 mm. en planes soltes, contenint en total dos cents tres sermons, més o menys desenrotllats, que uns semblen dictats, altres recollits a l'oïda, i tots d'una autenticitat sense ombra de dubte. Es trobà el manuscrit en el reliquiari de Morella, on se'l deixà Sant Vicent, segons tradició, a casa d'un tal Gavalda, i anà a parar a les mans del B. Joan de Ribera com a obsequi que li féu Francesc Gavalda, descendent d'aquella família, qui el tenia com una de les relíquies més preades². Precedeix al manuscrit un índex amb el tema de cada sermó. El volum té dues parts: la primera, escrita amb una tinta molt negra, es compon de sermons datats, amb indicació d'on foren predicats molts d'ells; els altres estan escrits en tinta groguenca. El P. Brettle i el P. Fages³ publiquen l'índex i els temes numerant-los: de vegades es troben tres sermons en un mateix dia. D'aquests sermons, deu foren predicats a Múrcia, sis a Librilla, un a Alhambra, deu a Lorca, un a Molina, dos a Cieza, tres a Jumilla, quatre a Hellín, un a Tobarra, quinze a Xinxilla, dos a Albacet, un a Alvacote (?), un a Villaverde, quatre a Alcaraz, dos a Moraleja, deu a Villarreal, un a Malagon, un a Santa María del Monte, un a Orgaz, dos a Yébenes, un a Nambroca, un a Benquerencia, vint-i-nou a Toledo, dos a Yepes, set a Ocaña, un a Borrox, nou a Illescas, un a Algemecí, un a Alcúdia, un a Simancas, dos a Tordesillas i quatre a Medina. Aquests sermons foren predi-

1. SIGISMUND BRETTLE, *San Vicente Ferrer und sein literarischer Nachlass*, Münster, 1924, pàg. 114.

2. XIMENO, *Escritores del Reino de Valencia*, vol. I, pág. 30. Valencia, 1747.

3. BRETTLE, *San Vicente Ferrer und sein literarischer Nachlass*, pàg. 95 i FAGES, *Notes et documents de l'histoire de saint Vincent Ferrier*. Paris, 1905.

cats entre 1411 i 1412. Altres sermons d'aquest manuscrit no porten indicació d'on foren predicats.

Diago i molts historiadors, fundant-se que en aquests sermons es parla en primera persona, cregueren que havien estat escrits pel propi Sant Vicent. En el foli 64 s'hi escriu: *Socius meus frater Moya*; a Chinchilla, parlant del soldat que no es vol sotmetre a penitència pública, diu: *Tunc dixi ego scutifero* (fol. 154); en el foli 79 s'expressa així: *Et hic fui infirmus ab hac die usque ad Pentecosten exclusive; et ideo deficiunt plures sermones hic usque ad illam diem*; en el foli 125: *Ab hac die usque ad Adventiem qui incipit hodie, fui impeditus propter infirmitatem que duravit mihi sex septimanas, et debilitacio usque ad hodiernum diem; et ideo sentiens me jam in convalescentia, incipi hodie scribere sicut consuevi*. No obstant això, el sermó que predicà Joan d'Alcoy el dia de Sant Felip i Sant Jaume, està escrit amb la mateixa lletra, ploma i tinta, i en altra part es diu: *Et feria 4.ª vacat propter infirmitatem Magistri*. Molts sermons foren predicats per altres i estan escrits per la mateixa mà. És opinió nostra, doncs, que aquest manuscrit podria ésser còpia d'un altre o de notes escrites o dictades pel Sant, i que l'escriptor degué ésser un *socius* del Mestre.

El P. Brettie prova que des del segle XVI manquen en el manuscrit els folis 17, 19, 22 al 41, 58, 59, 96, 121 i 141; després desaparegueren el 4 i el 99. A pesar de tot, aquest manuscrit és dels més interessants que existeixen (fig. 4). Aquests sermons han estat utilitzats i algun d'ells publicat en l'edició de Rocabertí (València, 1693).

BIBLIOTECA MUNICIPAL DE TOLOSA. — Assenyalats amb els números 345 i 346 es troben en aquesta biblioteca dos grans volums en 4.º, l'un consagrat als sermons de *Sanctis* i l'altre als sermons de *Tempore*. No es tracta dels sermons que predicà allí Sant Vicent l'any 1416, els quals van ésser recollits quasi tots a l'oïda, sinó d'una col·lecció començada aleshores i acabada tal volta trenta anys després. Contenen prop de tres cents sermons, i els volums estan encapçalats per boniques miniatures representant el Sant predicant al poble. Aquests sermons serviren per a les edicions impreses, segons demostra Brettie ¹ en els estudis que ha fet sobre aquesta matèria.

BIBLIOTECA MUNICIPAL DE CLERMONT-FERRAND. — Assenyalada amb el número 45 es conserva en aquesta biblioteca una col·lecció de sermons de Sant Vicent titulada: *Sermones quadragesimales*. És de la primera meitat del se-

1. Obra citada, pàg. 78 i ss.

Fig. 4. — Manuscrit dels Sermons de St. Vicent dit de Morella

gle xv, i un manuscrit dels més antics que es coneixen. No són les predicacions que féu allí el Sant en desembre de 1416 o gener de 1417 ¹.

MANUSCRIT DE PERUSA.—Es troba en l'ex-convent de Dominics d'aquesta ciutat, i forma un volum en 12.º, amb tapes de fusta, que en un centenar de fulles conté quatre cents setanta set croquis de prèdiques, sumament interessants, d'on eixiren aquells magnífics sermons que causaren admiració a Itàlia en els anys 1405 a 1408. Aquests esquemes, no aprofitats per a les edicions que s'han fet, tal vegada siguin còpia d'altres que féu el Sant, o dictats a algun religiós dels molts que l'acompanyaven. No és cert, com diu el lloc del llibre, que siguin escrits de *propria manu* pel Sant. El P. Brettie és el que millor ha estudiat aquest manuscrit ², del qual, tot en llatí, s'han publicat alguns fragments.

ALTRES MANUSCRITS.—A Avinyó existeix un manuscrit en la biblioteca del Museu Calvet, amb el número 610, escrit pel frare Antoni Anglada, qui acompanyà el Sant a Mallorca i Aragó. Són notes més o menys curtes, a propòsit de cada sermó. A Friburg també es conserva un manuscrit amb notes de divuit sermons, reportats pel franciscà Pere d'Aremberg, que oïa les predicacions del Sant en la ciutat, i al qual és possible que els dictés. A Morella es guarden quatre còdexs que pertangueren al notari Francesc Manresa, qui morí pels volts de l'any 1447, on es contenen alguns sermons de Sant Vicent ³, en català i en llatí, a part d'altres tractats del mateix Sant. Entre diversos sermons separats o fragments que es coneixen, farem menció dels publicats en la revista *La Cruz*, en els anys 1487-73; el sermó en català que es troba en la biblioteca de Vich, al principi d'una *Vida de Jhesu Xpist*, sobre pergamí, que tracta de la predestinació, i fou predicat a València el 23 de juliol de 1410; un sermó manuscrit a Oxford, sota aquesta rúbrica: *Ayssó es lo sermó que fetz lo reverent mestre Vincent en la ciutat de Tholosa lo jorn del di-vendres sant, mil cccxvi. on es enserida tota la substancia de la passió de N. S. J.* ⁴. N'existia una traducció castellana en la Biblioteca Nacional de Madrid, secció de manuscrits; un fragment de sermó, que s'ha suposat dictat o escrit pel Sant, es troba en la Biblioteca Nacional de París ⁵, etc., etc.

1. GORCE, *Les bases de l'étude historique de saint Vicente Ferrier*, Paris, 1925, pàg. 21.

2. BRETTIE, obra citada, pàg. 106 i ss.; rectifica moltes vegades al P. FAGES, *Histoire etc.*, vol. II, pàg. 420.

3. Vegi's *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, vol. III, pàg. 137, i *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, 1917, pàg. 67.

4. MEYER, en la revista *Romania*, vol. x, any 1881, pàg. 223.

5. BRUNEL, en la revista *Bibliothèque de l'École de Chartes*, vol. LXXXV, any 1924.

Cf. sobre altres manuscrits homilètics de S. Vicent, que no ens proposem inventariar ací, la obra de BRETTIE tantes voltes citada, p. 90-91.

* * *

Gran era la decadència de l'oratòria sagrada en els temps de Sant Vicent Ferrer: solament les ordres mendicants portaren al púlpit alguna guspira de ciència religiosa, que operava dèbils efectes. En els sermonaris d'aquella època, sols hi havia àrids tractats d'escolàstica i de moral, i encara aquests plens de cites, amb fragments eclesiàstics i profans, tot assaonat de pintures ridícules i un misticisme exagerat. El poble tan sols s'interessava per les maneres del predicador, la veu, el gest i la pompa desplegada. La reforma general que es demanava en els concilis, abastava també al púlpit: així ho pregonaven Nicolau de Clemenges, Gerson, Pere d'Ailly i altres personatges eminents en saber i virtuts. Molts capellans i frares convertien el púlpit en una tribuna política, inclinant-se a bàndols més o menys influents, i àdhuc s'atrevien contra la autoritat en benefici de la populatxeria, ço que donà lloc, no poques vegades, a serioses revoltes. A més a més, molts predicadors, a despit de la senzillesa i pietat fervorosa, produïen sermons extravagants i superficials, en els quals anomenaven contínuament a Sèneca, Ciceró, Petrarca i altres, i barrejaven coses sagrades i profanes, la qual cosa ja havia fet exclamar al Dant (Par., XXIX, 115):

*Ora si va con motti e con iscede
a predicare, e pur che ben si rida
gonfia il capuccio e più non si richiede.*

No hi ha dubte que Sant Vicent començà a restaurar l'autoritat antiga del púlpit, i si es dirigia al poble parlant-li de coses corrents i d'actualitat, i entrava en detalls de la vida pràctica, era a fi de moure'l més a la penitència i a la reforma de costums. Un historiador de fama, Cèsar Cantú, critica el Sant per aquest procediment, dient que acabà per secularitzar els sermons, descendant fins a bufonades indignes del Temple. No creiem que tingui raó l'esmentat historiador i hem de protestar de l'acusació de bufoneria que llança contra Sant Vicent, puix que si moltes vegades el llenguatge que emprava era cru i les metàfores originals i baixes, ho feia per la necessitat d'acomodar-se a l'educació intel·lectual de l'època. L'il·lustre Pere d'Ailly, que el tractà i oí diverses vegades a Itàlia, diu que els sermons de Sant Vicent eren admirables i atreïen les ànimes pel camí de la virtut amb força irresistible, la qual cosa corroboren molts testimonis del procés de canonització ¹. Així devia ésser,

1. "Quod nunquam audivit eum loquentem scurrilitatem, imo loquentes talia graviter arguebat."

perquè els sermonaris manuscrits del Sant corrien pertot arreu, i es prenen com a model de bon dir, de sana doctrina teològica i necessària preparació per a exercir el ministeri de la predicació.

Sempre es tingueren en gran apreci els sermons de Sant Vicent, i prova eloqüent d'això és que pocs anys després de la invenció de la impremta començaren a reproduir-se de manera prodigiosa: es pot dir que de pocs llibres hi ha tants incunables com dels sermons de Sant Vicent. Ací hi ha una llista de les edicions que coneixem:

- 1475. Ulm. *Sermones de tempore* (Hain, n.º 6.998).
- 1477. Lyon. *Sermones* (Anomenats per Echard, I, p. 767; Panzer, IV, 207, i Fages, I, 30).
- 1482. Colònia. *Sermones* (Echard, I, 767).
- 1484. Colònia. *Sermones per totum annum* (Hain, n.º 6.999).
- 1485. Estrasburg. *Sermones de tempore* (Hain, n.º 7.000).
- 1485. Colònia. *Sermones de tempore et de sanctis* (Hain, n.º 7.001).
- 1487. Colònia. *Sermones de tempore* (Hain, n.º 7.002).
- 1488. Milà. *Sermones* (Hain, n.º 7.003).
- 1488. Basilea. *Sermones de tempore* (Hain, n.º 7.004 i Fages, II, 431).
- 1488-89. Estrasburg. *Sermones de tempore et de sanctis* (Hain, n.º 7.005).
- 1490-91. Lyon. *Sermones de tempore* (Hain, n.ºs 7.006 i 7.007).
- 1492. Nuremberg. *Sermones de tempore* (Hain, n.º 7.008).
- 1493. Lyon. *Sermones de tempore et de sanctis* (Copinger, n.º 2.471).
- 1494. Estrasburg. *Sermones de tempore et de sanctis* (Hain, n.º 7.009).
- 1496. Venècia. *Sermones de tempore et de sanctis* (Hain, n.º 7.010). — N'hi ha un exemplar en l'Institut d'Estudis Catalans, i un altre en la Seu de València i en la Biblioteca del Palau Arquiepiscopal.]
- 1497. Lyon. *Sermones de tempore et de sanctis*, per Mathias Husz (Hain, n.º 7.011). — N'hi ha un exemplar en la Biblioteca del Palau Arquiepiscopal de València i a la Biblioteca de Catalunya. Al principi hi ha aquests versos, imitant a Marcial:

*Nunc tua Vincenti, sacri monumenta laboris
In parvo poterunt codice magna legi;
Hoc siquidem pacto cunctas volitavis in oras
Et poteris cuivis non gravis esse comes.*

- 1498. Estrasburg. *Sermones* (Hain, n.º 7.012).
- 1499. Lyon. *Sermones de tempore*, a despesa de Joan Schuab (Hain, n.º 7.013, i Fages, II, 430). — En aquesta edició es llegeixen aquests versos:

*Hic est ille tuus pastor, Valentia, pro quo
Non cessas moesto spargere rore genas.
Par priscis Vincentius est patribus pietate
Qui scripsit quidquid littera sacra docet.*

En els segles XVI i XVII es feren les següents edicions:

1503. Estrasburg. *Sermones de sanctis* (Panzer, XI, n.º 356).
 1505. Lyon. *Sermones de tempore et de sanctis* (Bibl. de la Universitat de Barcelona).
 1509. Lyon. *Sermones de sanctis*, per Simó Vincent (Echard, I, 767) (Biblioteca de Catalunya).
 1513. Lyon. *Sermones de tempore et de sanctis* (Bibl. de la Universitat de Barcelona).
 1516. Lyon. *Sermones hyemales; Sermones estivales; Sermones de sanctis*, recollits pel P. Simó Berthier (Fages, I, 428).
 1518. Lyon. *Sermones de tempore et de sanctis* (Universitat de Barcelona i Biblioteca Nacional, *Sermones hyemales*).
 1521. Lyon. *Sermones* (Echard, I, 767).
 1523. Lyon, 8 d'octubre. *Aurei sermones fructuosissimi et omni tempore predicabiles, revisi per fratrem Petrum de Tardito*, per Dion. de Harsy (exemplar a la Biblioteca de Catalunya i a la Seu de València).
 1525. Lyon. *Sermones estivales de tempore... Sermonum pars tertia que de sanctis appellari solent*, per Benet Bounyn (Biblioteca de Catalunya i Echard, I, 767).
 1526. Lyon. *Sermones*.
 1527-28. Lyon. *Sermones de tempore* (Universitat de Barcelona).
 1529. Lyon. *Sermones* (Echard, I, 768 i Biblioteca de la Seu de València).
 1530. Lyon. *Sermones per Simonem Berthier recogniti* (Panzer, XI, 455).
 1530. Lyon. *Sermones* per Joan David (Biblioteca de Catalunya).
 1539. Lyon. *Sermones hyemalis... Sermones aestivales... Sermonis de Sanctis*, per Mateu Bonhom (Seu de València).
 1539. Lyon. *Sermones. Pars tertia. De sanctis*. Jac. Myt (Biblioteca de Catalunya).
 1550. Lyon. *Sermones de sanctis*. Hereus de Giunta (Biblioteca de Catalunya).
 1558. Lyon. *Sermones hyemales*, recollits per Damià Diaz, portuguès. Hereus de J. Juncta (Biblioteca de Catalunya).
 1563-66. València. *Sermones de Sant Vicente Ferrer, en los quales se trata de la venida del Antichristo y Juyzio final*, per Joan Navarro.
 1569. València. *Sermones de San Vicente Ferrer*, per Joan Navarro (Fuster, I, 17).
 1570. Anvers. *Sermones de sanctis* (Echard, I, 767).
 1572. Anvers. *Sermones aestivales*, recollits per Damià Diaz, portuguès. En casa de la Vda. i hereus de J. Stelsio (Biblioteca de Catalunya).

1573. València. *Sermones... con la venida del Antichristo*, per Joan Navarro.
 1573. Anvers. *Sermones de sanctis* (Echard, I, 767).
 1573. Venècia, *Sermones aestivales*, recollits per Damià Diaz, portuguès. En casa Berthomeu Rubeum (Seu de València).
 1588. Alcalá de Henares. *Sermones en los quales avisa contra los engaños de los dos Antechristos*. En casa de Sebastià Martínez (Biblioteca de Catalunya i Biblioteca Nacional).
 1615. Magúncia. *Sermones de tempore et de Sanctis* (Biblioteca de Friburg de Suïça).
 1675. Colònia. *Sermones de Rosario* (Fages, II, 431).
 1729. Augsburg. *Sermones Sti. Vincentii* (Caputxins de Lucerna).

Totes aquestes edicions, que són quasi iguals, concordant àdhuc en l'*incipit* i l'*explicit*, exceptuant les castellanès, tenen per origen els manuscrits de Tolosa, com ja ha estat dit ¹.

Com es veu, a Espanya a penes ningú no s'ha ocupat dels sermons de Sant Vicent; sols en els segles XVI i XVII començà a publicar-se'n alguna cosa, i fins a l'any 1693-94 no es féu una edició digna del Sant, la que l'arquebisbe de València Fr. Joan Thomas de Rocabertí encarregà als PP. Francesc Milan d'Aragó i Lluís de Blanes i edità a les seves despeses. Els dos dominicans compliren bé l'encàrrec, aprofitant-se per fer la nova edició de la major part de les publicades i del manuscrit del Col·legi del Patriarca. Aquesta és la millor i més completa col·lecció de sermons en llatí de Sant Vicent Ferrer, encara que sigui també la menys coneguda ².

Creiem que entre les edicions impreses no se'n troba cap que comprengui totes les matèries escampades en els diferents manuscrits llatins; demés, el de Tolosa, que serví de fonament, necessita una depuració i estudi que no s'ha fet, puix que cal corregir les faltes, omissions i tergiversacions en què caigueren els qui redactaren el referit manuscrit. Sabut és, com havem dit, que acudien també a la predicació del Sant tots aquells als quals interessava l'eloqüència sagrada, i ploma en rest, encorbats damunt el paper o pergami, amb

1. El P. BRETTE ha fet un estudi molt complet sobre aquesta matèria en el seu llibre ja esmentat, pàg. 78 i hem utilitzat moltes de les seves dades.

2. La portada diu així: *Sancti | Vincentii | Ferrarii, | hispani, patria Valentini | Ordinis Prædicatorum, | sacri Palatii magistri, | et apostolici concionatoris celeberrimi. | Opera omnia. | Tomus primus* (són tres. en cinc volums en 4^a; el quart volum no es publicà), *Editio cæteris emendatior, cen | tum et ultra concionibus, ex probatissimo autho- | grapho nunc primum eru-*

tis, auctior: Indicibus locupletior. | Studio, ac diligentia | Fratrum prædicatorum | Regii Valentini Conventus. | Ope, et impensis, | Illustrissimi et Excellentissimi Domini | D. f. Joannis Thomæ de Rocaberti, | archiepiscopi Valentini, | ejusdem Ordinis, et Conventus Alumnæ. | Valentini, | In Ædibus Archiepiscopatibus, Typis Jacobi de Bordazar et Arlazu. | Anno. M. DC XCIII.

N'hi ha exemplar a la Biblioteca de Catalunya.

gran agilitat, escrivien sense parar, atentes les oïdes, tot el que podien del sermó, o prenien notes més curtes i conceptes al vol, les quals conservaven traduïdes del català al llatí, i com que el llenguatge popular no es pot expressar bé en una traducció, modificaven la forma amb la fredor d'un llatí macarrònic. També cal tenir present que Sant Vicent canvià diferents vegades en l'apreciació d'algun succés eclesiàstico-polític, acomodant-se a la imprescindible necessitat de les circumstàncies; per això en els sermons es mostren algunes contradiccions, més aparents que reals. Els qui col·laboraren i intervingueren en la confecció de les edicions conegudes no repararen en aquest fet, el qual motiva que el text aparegui descurat i de dubtosa redacció.

Els sermons de Sant Vicent mereixen, encara actualment, més aprecí del que se'n fa, amb tot i no ésser clàssics, perquè contenen molta doctrina, estan admirablement pensats i són profundament sentits. És veritat que l'efecte retòric no s'adverteix fàcilment, perquè els que recolliren les idees a l'oïda no es preocuparen d'això; però en les deposicions de testimonis que figuren en el procés de canonització, s'adverteix la fonda emoció que produïa l'ardent paraula de l'apòstol d'Europa. No obstant aquesta manca de vitalitat, encara produeixen impressió aquella claredat en l'expressió que tant caracteritza l'obra oratòria de Sant Vicent, l'originalitat de les imatges i la resplendor dels pensaments. Llegint els sermons, sembla encara que sentim el fervor d'aquella predicació feta per un home lliurat completament a Déu, deslligat del món i amb la vista fixa sempre en la benaventurança, a la qual volia conduir tots els qui l'escoltaven.

* * *

Els sermons predicats per Sant Vicent Ferrer en la Quaresma de 1413, i que són objecte d'aquest volum, aconseguiren molt de renom en la seva època. Els transcriptors a l'oïda degueren enviar els extractes a tot arreu, i prova d'això és que en el manuscrit de Tolosa es troben molts sermons corresponents al temps de Quaresma calcats, i àdhuc traduïts al peu de la lletra, dels predicats a València. Les reportacions en català que es conserven en l'Arxiu de la Seu de València, assenyalades per al temps quadragesimal, també són calcades damunt aquests sermons. Veritat és que tant el còdex tolosà com el valencià estan constituïts per sermons confeccionats amb fragments dels predicats pel Sant, i encara que en l'essencial es corresponen amb els que publiquem nosaltres, hi ha interpolacions d'altres fragments que pertanyen a sermons diferents. És probable que el famós predicador repetia en els púlpits

de València el que havia dit en altres, com sembla testificar-ho el manuscrit del Col·legi del Patriarca, més antic, quant a la matèria, que el còdex que publiquem; també és quasi segur que en la predicació de València no es subjectava sempre a les notes ordenades el dia abans, sinó que, atenent-se a les circumstàncies, modificava el pla concebut i fins allargava, canviava o substituïa la matèria que per a l'objecte tenia preparada. D'ací les diferències dels sermons escrits abans de predicar-los i els presos a l'oïda pels transcriptors que l'acompanyaven. Una comparació d'un passatge qualsevulla ens posarà a la vista les diferències entre el sermó escrit o dictat pel Sant (en el supost que ho fos la nostra Quaresma), el pres a l'oïda pel copista (Sermonari de la Seu de València) i el traduït al llatí, que corria pertot i després serví per a les edicions incunables i posteriors.

Prenem com a exemple un fragment del sermó del dia de Cendra, pàgines 22-24, línees 43-122, pertanyent a la nostra Quaresma. Aquest sermó fou pres a l'oïda i es troba en el còdex de la Seu de València i en les edicions llatines, les quals aprofitaren el manuscrit de Tolosa. El tros assenyalat diu així:

SERMONES HYEMALES
LYÓ, 1539, f. cxiv

Ms. 278 DE LA SEU DE VALÈNCIA
f. lxxxxiv

Dico primo etc., cum dicitur: *Cum jejunas* etc. Sciebat autem Christus, et sancta mater Ecclesia, que hoc ieiunium ordinavit, quod ieiunium est afflictio illis, qui non sunt assueti ieiunare. Dicit ergo, *cum ieiunas*, presumendo quod omnes christiani ieiunent, incipientes hodie ab hac die, usque ad pascha, exceptis sex dominicis. Et sicut sunt quadraginta dies ieiunales, et sic ieiunando conformamur Christo, tanquam boni discipuli, et boni ministri, nostro Domino, qui pro nobis quadraginta diebus ieiunavit. Ideo apostolus: *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia: in ieiunis multis* (II ad Corintios, vj.).

Nota verbum cum dicit: *in multa patientia*, quia cum multiplici patientia ser-

Primo: en aquest Evangeli, Jhesu Xrist nos done una tal doctrina, afflictió penitencial, *quia, cum jejunas*, e com per profit dels cors e de l'anima mane que dejunem: per profit del cors, car ja sabeu que per lo pugament del sol, los arbres inflen e fan flors e fulles; axí semblantment, per lo pugament del sol veus que les humiditats creixen en lo cors, e per ço venen moltes infladures en lo cors, glanoles, ronyes, e moltes malalties. Ara guardat que us diré que, si son dues persones de una complexió, e la una de aquelles dejune la Quaresma e l'altra no, veus que la que no dejunara serà malalta, e l'altra no, après Pascua; o per ço, santa mare Esglesia ordena, per profit dels cossors e salvació de les animes, que dejunem. Item, per salva-

vanda est homini ieiunorum afflictio, conformando nos Domino nostro Jesu Christo, Et prima est in se, secunda est in proximis, tertia est in domo propria. De prima: quia non consuevit ieiunare, ideo in principio est vobis tedium, quia statim in mane stomachus clamat: *esurio, esurio, esurio*, et sequitur dolor capitis. Item, quia non cenatis vix poteritis dormire: ideo necessaria est patientia pro se, quia in his consistit meritum. Nec propter hoc dimitatur ieiunium, cogitando, quod plura sustinuit Christus pro te, et plura merentur peccata tua. Ideo quemadmodum diligenter observares dietam a physico pro sanitate corporis, serva ergo potius dietam a Christo ordinatam, pro sanitate anime; ne contingat vobis sicut timidis militibus, qui in principio belli quando sentiunt ballistas, timent, et retrocedunt tunc, cum magis deberent animari, et fortiter bellare. Secundo, necessaria est patientia ad proximos: nam aliqui clerici propter ieiunium efficiuntur impatientes, nec potest homo loqui eis in bono tono: ita accenduntur in cholera. Ideo est necessaria patientia: alias esset ieiunium diabolicum, qui semper ieiunat, sed cum impatientia et malitia. Tertio, necessaria est patientia in domo propria, quia si forte quando venis hora prandii, prandium non est paratum, ne indigneris contra uxorem, vel familiam, sed patienter expecta, et interim fac orationem, et si sit coctum nimis, vel minus bene paratum, sustine patienter, et non proicias scutellam uxori ad caput, ut faciunt aliqui miseri, qui perdunt totum meritum ieiuni. Ecce quare *in multa patientia*. Concordat Sacra Scriptura: *Patientia vobis, suple ieiunantibus, necessaria est, ut volun-*

ció de les animes, car ara, per la dita rahó, venen los moviments de luxuria, corrupcions e inclinacions, e per ço la creatura se refren de aquestes iracitats, la Esglesia ha ordenat que la persona dejun, e per aquella criatura aquest dejuni fo instituit. Autoritat: *Hoc solemne jejunium animabus corporibusque curandis salubriter institutum est* (Gregorius): *jejunium*, scilicet, *quadragessime, quadragenta dierum*. La rahó fon de aquest dejuni, car axí Jhesu Xrist dejuná quaranta dies e quaranta nits en lo desert per amor a nosaltres, e nosaltres que dejunem per amor d'Ell quaranta dies. *Ideo dicit sanctus Paulus: In omnibus exhibeamus [nos melipsos sicut Dei ministros in multa] paciencia* (2.ª ad Corintios, c.^o vj). Ha'y secret, «Paciencia», que ara, perquè les gents no han acostumat de dejunar, veus que quan ve a hora de tercia, ja volrien menjar, e veus que la colera puge, e ve lo desfeci, e per ço hajau paciencia; item, quan ve a hora del menjar, si no es aparellat lo menjar tantost, han aquella ira per que no'u has fet, e si no es ben apparellat daran amb la escudella en la cara a la muller, o a la serventa. Ol aquest dejuni del diable es, que nunca menge aquella ira; tots temps, donchs, vosaltres hajau paciencia.

tatem Dei facientes, scilicet ieiunando, *reportetis promissionem* (Ad Hebreos, x). Nota *in ieiunis multis*, scilicet quadraginta diebus, ut dixi.

Modo veniunt tres questiones, quas vos communiter facitis. Et prima est aliquorum dicentium: Ego iam ieiunavi tribus vel quatuor Quadregesimis, vel decem, et vos semper discitis, quod Quadregesima fit in exemplum Quadregesime Jesu Xpisti, qui solum unam Quadregesimam ieiunavit: Quare ergo quolibet anno ieiunamus Quadregesimam, cum Xpistus non ieiunaverit nisi semel tantum in vita sua? Maxime quia ipse dicit: *Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo, ut sit sicut magister eius, et servo sicut dominus eius* (Math., x). Pro solutione nota, quod ista questio procedit ex ignorantia, vel ex inadvertentia non considerantium ieiunium Jesu Xpisti. Quomodo vos creditis quod Xpistus illam Quadregesimam ieiunavit? Dicunt aliqui simplices, quod Xpistus ieiunavit sicut nos ieiunamus, comedendo semel in die etc. Alii dicunt, quod Xpistus tulit secum quadraginta panes in desertum, et quolibet die comedit unum. Hoc est erroneum. Alii dicunt, quod comedebat herbas, et hoc est falsum. Ecce quid dicit textus Evangelii: *Ieiunavit quadraginta diebus in deserto, et nihil manducavit in illis diebus* (Luce, iii).

Modo si tu vis ieiunare una tali Quadregesima, et facere talem Quadregesimam, do tibi licentiam ne de cetero ieiunes aliam. Nam totum tempus vite Xpisti fuit sicut Quadregesima, quam nos facimus, quia solum semel comedebat in die, et non legitur quod unquam comedit carnes, nisi

Mes ara venen dues questions. La primera, dirie algú: Vera cosa es que Jhesu Xrist no dejuná sinó una vegada, e açó quan hagué trenta anys, e donchs nosaltres, per que cascun any havem a dejunar? Car diu la Escriptura: *Non est discipulus super magistrum, neque servus domino suo* (Mat. x c.^o). Mas tal que's ve per ignorancia; e com Jhesu Xrist dejuná la quaresma? dien alguns que se'n pujá xl. pans: no es ver; item, que menjá erbes: no es ver, donchs, com dejuná?; lo evangelista ho diu: *In diebus illis nichil manducavit neque bibit.* (Luc. x.^o, c.^o) Donchs tu fes axí com Ell: dejuna una quaresma, que no menjes res, ne begues; yo't don licencia que no'n dejunis pus. E per ço, com nosaltres no'u podem fer axí com ell, per ço la Esglesia prengué temps de dejunar xl. dies, e Jhesu Xrist tota sa vida dejuná, e no legim que mengás carn, sinó lo dijous de la Cena de l'anyell pascual. Donchs, la Esglesia, en nostre dejuni, pres lo temps e manera de la sua vida, ço es, que nosaltres dejunem xl. dies, e que no mengem carn, car diu sant Jeronim: *Pro omnibus Xristi actio nostra est instructio.*

de agno Paschali, ut legem adimpleret. Quia ergo in modo ieiunandi nos non possumus sibi assimilari, quia non possumus esse quadraginta diebus sine cibo corporali: ideo sancta mater Ecclesia, in ordinationi nostri ieiunii, recepit de Quadragesima Xpisti, numerum dierum, scilicet quadraginta de communi; et de communi modo suo vivendi, secundum Magistrum historiarum, resipit modum nostri ieiunari annualiter, scilicet solum semel in die comedere, non carnes, sed cibum quadragesimalem; quia *omnis Xpisti actio, nostra est instructio*, ut dicit Gregorius. Item, *Iesus cepit facere et docere* (Act., 1). Patet ergo prima responsio.

Secunda questio est: Utrum aliqui sint exempti ab isto ieiuno? Respondes, quod multe persone excusantur, quia nec Deus, nec sancta mater Ecclesia intendit aliquem obligare ad impossibile, vel periculum persone. Et quesivi que persone excipiuntur, et epilogavi a doctoribus theologie octo conditiones personarum, que ab hoc ieiunio excipiuntur. Et primo excipiuntur, mulieres pregnantis. Ratio est, quia tales habent providere duabus personis: sibi ipsis, et filio vel filie, quia si ieiunarent, creatura in utero existens nimis posset debilitari, et non diu vivere; ideo possunt cenare sine peccato. Se si mulier est bene complexionata, et bene fortis, potest aliquando ieiunare. Secundo excusantur mulieres lactantes, eadem ratione qua supra. Tertio infirmi excusantur, non tamen de omni infirmitate, sed solum illius que auferit appetitum comedendi, ne possit semel recipere unam bonam refectionem: non podraga, vulnus et huiusmodi infirmitates, que non perturbant appetitum, et de gutta

La segona qüestió es aquesta. Si de aquest dejuni es excusat algú, dich que hoc, car la Esglesia no ha intenció de fer dejunar a degú que sie en perill. Ara escoltats. Huit condicions de gens son excusats de dejunar la quaresma. Primo, les fombres prenyades; la rahó es aquesta: com han de donar a menjar a dues persones, ço es, assí mateix e a la criatura, per ço li ha mester dues reffeccions, que mengen dues hores lo dia. Item, les dones que crien, axí mateix. Item, persones mendicans, que no poden haver una reffecció lo dia. Item, llauradors e cavadors pobres, que no han sinó lo pa e lo vi, e per força, han a treballar ab ells o ab altres. Item, persones malaltes, que perden lo menjar, axí com de febra, que tantost tira la sabor del menjar a la persona; mas si la persona ha malaltia, que no li tolque lo menjar, axí com puagrosos, no son excusats, ans dien los metges que la medecina llur es dejunar a pa e aigua encara. Quinto, *itinerantes pedestres justa et necessaria causa*,

que venit propter excessum cibi et potus, non excusant hominem, et ideo secundum Guilielmum, in hoc standum est arbitrio boni vidi.

Quarto, pauperes, qui hora comedendi non possunt habere sufficientem refectionem, ut illi qui petunt ostiatim, vel illi qui non possunt habere, vel vix caules cum oleo. Si tales possunt ieiunare, magnum meritum habent; alias non tenentur. De hoc vide Thoma, II.^a II.º, q. cxlii. Divites autem, qui possunt habere pisces, et aliqua alia, tenentur ieiunare. Quinto itinerantes pedestres, propter necessitatem: equitantes autem non excusatur: equus vel mula poterit cenare, sed non vos sine peccato. Sexto, laborantes, ut fossores, fabri, qui in toto vel in parte non possent, et qui alias non possunt providere uxori, neque filiis. Sutores autem, et sartores, notarii et similes, qui sedendo faciunt opera sua, non excusantur. Septimo pueri; sed cuius etatis? dicit Thomas, in *iiii. Sententiarum*, et in II.^a 4.º, quod non omnes tenentur ad ieiunium, imo excusantur, quousque compleverit pueri tria septenaria. Ratio, quia usque ad illud tempus corpus augmentatur, et pueri crescunt; ideo tales indigent ad minus duabus refectionibus, una pro corporis augmento: ideo do vobis istud consilium, quod pueris septem vel octo annorum sufficit, quod ieiunent in die Veneris sancta. Dicatur de aliis secundum maiorem etatem, si undecim, vel duodecim annorum, semel in hebdomada, et sic de aliis.

Octavo senes in certa etate, scilicet quando habent talem senectutem, que aufert ab eis appetitum comedendi, vel quia periderunt dentes, et comedunt sepe, vel

mas si vas a cavall, deus dejunar; mas deus donar a sopar al cavall. Sexta, persones de treballs rurals, o semblants de aquelles, que han lo offici molt laboratiu, serradors, pedrapiqués e semblants, marsartens, sabaters o semblants d'ells, deuen dejunar, e notaris. Item, los fadrins qui no son de edat complida. Diu sent Tomás de Aquí, que *nulla persona tenetur jejungere quadragesimam, quousque transuerunt tres septenas annorum, scilicet, xxi. anum; sed quando creatura habet x. annos, debet jejungere una die in septimana, et quando xii. duobus, quando xv. tribus diebus, xviii. quatuor, xx. quinque, et ab inde totam quadragesimam*. La rahó es aquesta: que mentre la creatura creix, no la deu hom aflaquir; per ço que sie pus fort a sostenir los treballs spirituals e corporals. Mas dirie algú: «Si yo faç almoyna, e no vull dejunar, seré escusat, que axí com deyg dejunar, que faça almoyna, que major cosa es fer almoyna que dejunar». Ara scoltats: si vos haveu alguna de les condicions dites, sou escusat, e podeu excusar lo dejuni amb almoyna, e, si no, es dagnació vostra, e la almoyna perduda, car almoyna feta en desobediencia de la Esglesia, no val res, car la Esglesia mane que dejuneu, e vos menyspreau-la. E si vos deyu «lo dejuni me fa mal», mes merit ne haveu. E si axí es com deyu, hajau-ne dispensació de vostre confessor entés, o del bisbe, car lo dejunar gran profit fa als cors e a la anima. Ideo dicit Scriptura: *Omnis populus instanter [magna humiliaverunt in jejunis...] feminas suas* (Judith, 2.º c.^o).

sepius, sicut faciunt pueri. Sed senes octoginta annorum vel amplius, qui semel bene possunt comedere, tales non excusantur in aliquo predictorum, quin ipsi peccent mortaliter. Ideo cum diligentia omnes ieiunemus; alias si non excusantur aliquo modo predictorum, peccant mortaliter: quia preceptum Ecclesia transgrediuntur: de quo *De conse., dist. iiij. Non licet, et c. Non oportet, et c. Placuit.* Patet ergo responsio ad secundam questionem. Ideo dicitur Judit, *iiij.: Clamavit omnis populus ad Dominum cum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in ieiuniis et orationibus, ipsi et mulieres eorum.*

Com es veu, el text llatí és sovint calcat, i de vegades traduït al peu de la lletra, de la reportació valenciana, la qual, per la seva part, sembla treta en extracte del text original que publiquem.

* * *

Sant Vicent predicà sempre en la seva llengua; així ho consignen tots els historiadors començant per Razzano, qui escriví alguns anys després de la mort del Sant. S'ha de tenir per miraculós que tot el món entengués el gran predicador, i que la seva paraula encisadora produís, sempre, els mateixos efectes, car no hi cap el dir que la semblança de totes les llengües romàniques contribuïa a aquest prodigi. La parla valenciana, en els llavis del cèlebre dominicà, adquiria un màgic poder al penetrar la seva expressivitat en el més profund del cor. Els sermons que es conserven en el nostre idioma, i que no s'han publicat encara, ens pinten el Sant tal com era, la ciència que posseïa, la gràcia divinal que l'adornava, la reconcentració d'aquell esperit delicat, l'exaltació dels seus sentiments piadosos, i una vida d'oració contínua i d'eficaç acció social. En ells s'hi manifesten característiques precioses que no apareixen en el llatí, i infinitat d'anècdotes, vivesa expressiva de l'ànima de la llengua, honradesa sincera en el predicador. La Quaresma que publiquem, escrita o dictada per ell, en comparar-se amb els paràgrafs i idees continguts en ella, però presos pels oients i que es conserven en algunes de les *Reporta-*

*tion*es escrites en català, pot ser font segura per reconstruir en part la veritable oratòria de Sant Vicent. A través d'aquells lirismes que esmerçava en parlar de la bondat i grandesa de Déu, i dels exabruptes aclaparadors en combatre els pecats que llavors dominaven, es veu l'apòstol i el penitent, en qui la ciència, la gràcia i la naturalesa es troben meravellosament identificades, la paraula poderosa del qual conté l'art inapreciable de subjugar la intel·ligència popular i fer-la capaç d'assolir els més alts misteris i els difícils principis de la religió i de la filosofia.

Fent ressonar el seu català de València per tots els àmbits de l'Europa oriental, apareix Sant Vicent com un agitador i pacificador ensems, defensant el regne de la veritat, de la pau i de la justícia, si bé expressant moltes vegades el seu pensament amb crueses de llenguatge que avui ens semblen atreviments, amb relacions d'un realisme que brolla sang. Qualsevol sermó valencià que s'esculli, el més doctrinal i filosòfic, presenta els atractius de la novetat, de l'evidència racional, de la claredat i de l'ordre, amb la mateixa precisió que els escolàstics, amb l'enumeració dels diversos aspectes de la mateixa idea, la qual divideix i subdivideix com el més intel·ligent professor de lògica, la qual cosa, unida als gestos, imatges, reflexions inspirades i altres recursos oratoris, acabava per rendir els cors i il·luminar els esperits més obcecats.

Obra patriòtica considerem la publicació dels sermons catalans, car per aquest motiu s'enalteix el geni medieval català-valencià, que Sant Vicent Ferrer encarna amb precisió, és a dir, actiu, moderat, amic del just mitjà, pràctic, constant i amant de la tradició¹. A més a més, aquests sermons ens posaran de manifest les qualitats de l'home que exercí una influència decisiva en reis i papes, en la noblesa i en el poble, i que dirigia les multituds al seu caprici en tot el món llatí, sense altres recursos que l'exercici de la penitència i la seva elocució avassalladora. L'art de presentar agradablement les veritats de la fe, moltes vegades valent-se d'exemples i diàlegs, amb un estil pintoresc, que sovint degenera en un naturalisme que traspasa les òrbites de la familiaritat, féu que pobles sencers es dobleguessin a l'impuls de la seva paraula, i que exercís sobre ells un domini com rares vegades aconseguí cap home.

Per això la seva acció tingué sempre eficàcia, el mateix en els cristians que en els jueus i mahometans. De cap orador no podrà dir-se amb més pro-

1. Aquesta idea no és nostra: l'hem presa del gran TORRAS I BAGES, qui, en la seva obra *La Tradició*

Catalana, fa una admirable semblança del Sant valencià (pàg. 399, edició de 1892).

pietat que de Sant Vicent Ferrer, que feia plorar delectant, que convertia les gentes tan sols presentant com argument les seves penitències, que arrencava crits de penediment posant a la vista de tots veritables visions apocalíptiques que li inspiraven la fe, la seva fantasia i la gràcia divinal de què contínuament es veia afavorit.

Dues paraules per acabar. Per tal que aquests sermons serveixin de material d'estudi al filòleg, al mateix temps que glorifiquin el Sant, els hem transcrit de l'original amb escurpolsa fidelitat; solament ens hem permès, perquè es compregui millor el sentit del text, puntuar els sermons a la moderna i introduir les lletres majúscules que no existeixen en el manuscrit. Hem separat els articles, preposicions i pronoms amb l'apòstrof, el guionet i el punt volat, per a major facilitat del lector modern. Però en aquests casos, amb tot i que en algun topa amb les modernes regles ortogràfiques, hem respectat sempre els casos d'enclisi i proclisi tal com es troben en el còdex, sense altra modificació que destriar els elements gramaticals mitjançant aquells recursos de puntuació. Demés, col·loquem en notes les cites dels textos de la Sagrada Escriptura que empra el Sant, les quals prenem de la Vulgata, car per bé que siguin gairebé totes exactes, com sens dubte sabia la Bíblia de memòria, si no en la forma, en el fons, es troben de vegades confoses amb altres i sovint no responen amb exactitud al mateix text. Remerciem vivament el Sr. P. Bordoy-Torrents per l'ajut que ens ha prestat en aquesta tasca, encarregant-se de revisar les nostres anotacions i posant al servei d'aquesta obra la seva erudició patristica i tomista. Ell ha cuidat també de la redacció de la taula de cites dels textos sagrats que donem a la fi, i de la feixuga confecció de l'índex onomàstic que clou el llibre.

Sigui'm permès, finalment, de manifestar la meva fonda gratitud al Sr. Rafael Patxot i Jubert, el qual, acceptant una suggestió de l'*Institut d'Estudis Catalans*, ha volgut incloure aquesta obra entre les publicacions de la INSTITUCIÓ PATXOT. Mercès a la seva protecció s'han unit els noms de Catalunya i València en l'edició d'aquests sermons, amb la qual creiem haver fet un acte de glorificació en favor del nostre comú idioma, d'una vitalitat tan prometedora.

QUARESMA

PREDICADA PER SANT VICENT FERRER, A VALÈNCIA, L'ANY 1413

DOMINICA PRIMA

[5 de març, Diumenge de Quincuagèsima]

OMNIS PLEBS VIDIT ET DEDIT LAUDEM DEO.
*Habetur verbum istud originaliter Luce, xviii.^o
 c.^o, et recitative in Evangelio presentis dominice.*

Lo nostre sermó present será del sant Evangeli de huy, e haurem moltes bones doctrines.

Primo: AVE MARIA.

fol. i v. Tres gracies e beneficis specials havem aconsegit de nostre senyor Deu Jhesu Xrist, 10
 per les quals tots quants som en est mon, devem lohar lo seu nom: * primo, universal redempció; 2.º, spiritual conversació; 3.º, celestial salvació. Per estes tres deu esser lohat, e estan totes tres en lo sant Evangeli, e per ço diu lo tema: *Omnis plebs vidit et dedit laudem Deo.*

Primo, dich que totes persones deuen lohar nostre senyor Deu per la sua univer- 15
 sal redempció; car no solament ha feta redempció de xpistians, ans per totes criatures ha pagat lo preu, qui usar e alegrar se'n volrà. Axi diu la sancta Scriptura: *Unus est mediator Dei et hominum, Xps. Jhesus, qui dedit semetipsum per redemptionem omnium* (P.^a ad Thimoteum, 2.º c.^o).

fol. ii Rahó per que'l devem lohar. Si algunes persones eren catives en poder de enemichs 20
 mortals, en axi que fossen ja appa *rellats de matar-les, si venia hun rich hom ab gran preu per reembre a tots, no'l voldrieu be? O, quanta lahor li dariets! Axi es de Jhesu Xrist. Per lo peccat de Adam, catius, apresonats e ligats, erem sentenciats a mort. Ysahies: *Captivus ductus est populus meus, et infernus aperuit os suum* (Ysahie, v.^o c.^o), lo meu poble es menat catiu e apresonat ab cadenes de peccat e ligam de culpa, e 25
 infern ha uberta la sua boqua. Lo rich hom Jhesu Xrist es vengut, e ha'us reemut e res-

1, 4. *Omnis-Deo.* — LUC., 18, 43: *Omnis plebs ut vidit dedit laudem Deo.*

— 17. *Unus-omnium.* — AD THIM., 1, 2, 5-6: *Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo*

Christus Iesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.

— 24. *Captivus-suum.* — ISAI., 5, 13-14.

taurat; par-vos rahó, donchs, si deu esser lohat? tots temps lo'n devem lohar (David, en lo psalm «Credidi propter»: *dirumpisti vincula mea* etc.) e per ço, tots som tenguts de lohar al nostre redemptor Jhesus, per la universal redempció que ha feta de nosaltres.

30 Diu lo Evangeli: *Quod assumpsit Jhesus xii. discipulos secreto, et ait illis: Ecce ascendimus Jherosolimam et consumabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis; tradetur enim gentibus, et illudetur, et flagellabitur et conspuetur, et postquam flagellaverint, occident eum, et die tertia resurget: et nichil intellerunt.* Jhesu Xrist, appellat sos apostols, los dix: «Sabets per que vaig a Jherusalem? ara pujam a
35 Jherusalem, e seran complides totes les proffezies del fill de la Verge; e lo fill de la Verge será escarnit, pres, e ligat, e crucificat, e morrá, e resuscitará al terç dia»; e los apostols res d'açó no'n entengueren. Questió es per que lo sant Evangeli diu que no'u entengueren, e tan clar los ho dix. * Per que no'u entengueren?, car no dormien ni pensaven en als. Resposta theologal: diu que per ço Jhesu Xrist, molt sovint e quasi en
40 tots los sermons, parlava per semblances, e no podien creure que pogués sofferir tanta passió; e axí crehien e entenien en tot llur cor, que era semblança; axí, no'u entengueren, pensant en son cor: «*Audivimus in lege* que deu viure eternalment», e açó venia que no crehien encara fermament.

Rahó filosofal es, que sciencia e intelligencia es *ut per causam cognoscatur*; e, axí, sciencia *proprie* es conexas alguna cosa per la causa sua: encara que vejats la cosa, no
45 havets sciencia. Molts han vist en temps passat lo eclipsi de la luna e del sol, mas no han sciencia, que no saben la causa per que ve; mas lo astrolech ho entendrá. Axí, los que no'u entenien, no n'an nenguna intelligencia.

E per ço los apostols be veyen e hoyen que deya Jhesu Xrist que ell seria pres, e
50 ligat, e passionat, etc.; mas no entengueren la ordenació de Deu. Item, no entenien que Jhesu Xrist degué esser escarnit per los juheus, ne que degué esser açotat, e que morís en creu, per ço que los crehents e obedients fossen delliurats de la fosca de infern. Item, que degué esser resuscitat, per tal com no sabien la causa per que's feya, per la resurrecció que deviem haver: *Erat verbum illud absconditum ab eis, * et non intelligebant.* E lo beneyt sent Luch allí hi dona rahó.

Questió: sancta mare Esglesia ha ordenat que huy se lig est Evangeli de passió, *quia omnia tempus habent* (Ecclesiastes, 3.º c.^o): totes coses han son temps, temps de plorar, temps de ballar. Com hi ve, donchs, que carnestoltes temps es de alegria, com
60 hi ve la passió de Jhesu Xrist? Secret hi ha: car sancta mare Esglesia, sabent que sos fills en est dia de huy, e demá, e l'altre, fan grans excessos de menjar e beure, diu sancta mare Esglesia: «Yo'ls refrenaré ab la passió de Jhesu Xrist, que vol sostenir per una poma que menjá Adam». Per alló fonch mester que Jhesu Xrist sostin-

— 28. *Dirumpisti mea.* — PSAL., 115, 117

— 30. *Quod-intelligerunt.* — LUC., 18, 31-34: *Assumpsit autem Iesus duodecim et ait illis... et tertia die resurget, et ipsi nihil horum intellexerunt.*

— 54. *Erat-intelligebant.* — LUC., 18, 34: *Erat verbum istud absconditum...*

— 57. *Quia-habent.* — ECCLES., 3, 1.

gués la passió. Per tal es proposa huy la passió, que no vullam peccar en gola, que tan costá aquell poch de menjar de Adam. E axí, per tal que los homens vulgien menjar e beure ab regla: *Recogitate eum qui tale sustinuit pro peccatoribus adversus semetipsum per multum excessum* (xii.º c.º ad Ebreos). 65

Axí, en tals dies, deu hom pensar que per lo peccat de gola de Adam, tanta passió hac ha sostenir Jhesu Xrist. E par que sancta mare Esglesia en est Evangeli se recorda de huna parabola: que eren tres ladres, e convengueren-se de anar a una ciutat, on havia grans tresors, e cascú anava ab hun sach per omplir, e com foren prop la ciutat, ells veren penjat hun hom de fresch; e, demanants, dixeren-los que alguns de la casa de aquell home penjat eren entrats en hun ort per furtar fruyta, e no havien pogut haver la companya d'aquell, que havien fet lo furt, e ha * vien penjat lo senyor; ells, vents alló, tornaren-se'n. Estos tres ladres son tres estaments de xpistians, ço es, religiosos, e clergues, e lechs. Per que porien dir: E lladres nos appellan? Hoc, per tal que los excessos que hom fa e vanitats, tots seran punits en lo juhi de Déu, axí com a ladrociní. Si dos homens son elegits marmessors, e no cumplen lo testament, ans ho despenen en menjar e beure, aquests aitals ladres son. Jhesu Xrist, en son testament, dexá e ordená marmessors e execudors los ecclesiastichs, qui los bens terrenals e les rendes distribuissen en obres de misericordia e de pietat. E, donchs, si'u despenen en molts menjars, e no'u donen als pobres, ladres son. E axí, lo hun ladre es la clerecia. Item, los religiosos. Si un hom se fa religiós, e s'es desexit de tots sos bens, e puy los vol recobrar, aquest aital ladre seria, car puy que li anava lo cor a bens, per que lexava lo mon? Vingam als lechs. Si hun tresorer de senyor les rendes de son senyor despenia en menjar e beure, aquest aital com a ladre seria punit. E, axí, tots nosaltres som dispensadors de Deu (P.ª ad Corintios, 4.º c.º), e axí, com a ladres les persones mal usans seran demanades: (Jo. x.º c.º *Fures sunt et latrones*). E aquells tres ladres, cascú pren lo sach per omplir-lo en estes festes. Diu lo hu: «Que menjarem?» Diran: «Hajam hun fart de gallines e conills, e axí, hajam d'açó e d'alló», e omplir lo sach. Qui's metie a agranar les cuynes dels religiosos, quants ignocents crucificats! e en les dels clergues, e en les cuynes de vosaltres? E en * la entrada de la quaresma, veu la Esglesia que us representa l'om penjat de fresch, Jhesu Xrist. E per que fon penjat? per hun furt que's feu de fruyta, no pas ell, mes la sua gent, e tan gran rigor se usá de justícia. Axí, no umplam los sachs, stigam-nos-ne, sinó irem a la forcha d'infern. 70

Attendite, ne forte graventur corda vestra in crapula (Luce, xxi.º, *in fine*); en aquests dies, los vostres coratges no sien agreviats de crápula, de vianda crua que no's pot coure ne fer digestió. 75

Hun exemple en Mallorca. Missatges de Barberia venien al nostre rey, e eren grans senyors moros. Los jurats e consellers de Mallorca acompanyaven-los en tal

— 65. *Recogitate-excessum*. — AD HEB., 12, 3: *Recogitate enim eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem: ut ne fatigemini...*

— 87. *Fures-latrones*. — JOH., 10, 2: *Fur est et latro.*

— 95. *Attendite-crapula*. — LUC., 221, 34: *Attendite autem vobis ne...*

- 100 dia com huy, e meteren-los en hun monestir de religiosos, e mostraren-los la esglesia e la claustra; ítem, mostraren-los lo dormidor, e com vivien castament; e la libreria, hon havien tants libres; e, après, vengueren a la cuyna, e los jurats e consellers no'y volgueren esser entrats; e trobaren aquí molts asts de gallines, e perdius, e capons. Digueren los moros: «Menjau-ne'y, e no haveu mullers? per Allá, mals homens estau».
- 105 E axí, los infels conegueren quant mal fa mengar molta carn. E axí, sancta mare Esglesia nos posa davant la passió de Jhesu Xrist, e devets fer que la vostra talequa romangua hun poch buyda, e trameteu de ça e de lla a pobres, e guanyareu paradís.

- La segona obra per la qual devem lohar nostre senyor Deu Jhesu Xrist, es spiritual conversió. Poch aprofitaria la primera, * si no era esta segona. Los moros e juheus e mals christians, tots son reemuts; mas no'ls aprofita, ans seran mes damnats com no'n volen usar. Per ço, es esta segona obra spiritual conversió, que tira la creatura. Rahó: si hu de nosaltres erra lo camí, e pren altre camí hon ha molts ladres, si va algú e li diu que no vaje per allen, que lo camí ha errat, e mostra-li la drecera; e axí, tornant en lo bon camí, no'l loará a aquell qui lo'y ha demostrat? certes, hoc. E axí es de nosaltres: lo peccador va errat, que lo camí ha perdut de la gloria de paradís, si vas per superbia o luxuria, car est camí te mena als ladres, ço es, als diables. Conversió es, donchs, quant lo que va per lo mal camí, ve Jhesu Xrist guiador, e vet davant, ab remordiments de consciencia; ell mateix Jhesu Xrist ho fa que't dona sentiment e te mostra la drecera de penitencia: be ho senten aquells qui porten silici, e se açoten, e dejunen. E axí, Jhesu Xrist te mena per la ma, e va ab tu, e per via de salvació. No'l loharás? certes, hoc.
- 110
- 115
- 120

fol. iv v.

- Lo Savi: *Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum* (Ecclesiastici. li.º c.º); dius: «Fins a la mort, per tots temps, la mia anima lohará a tu, la qual, fora de camí de salvació se acostava a infern; e tu, Senyor, me has fet girar lo camí». *Et factum est, dum appropinquaret Jhesus Jherusalem, secus viam, etc. Dixerunt quod Jhesus transibat, clamavit cecus: Jhesu, fili David, miserere mei*: anant Jhesu Xrist a Jherusalem, fora lo camí estava un cech que demanava almoyna, e passava Jhesu Xrist ab gran multitud de gent qui'l seguien, uns per guanyar perdons, e altres per rependre, e altres per haver sanitat (Luce. vi.º c.º); * altres lo seguien furiosament, altres malignament: tanta de gent lo seguie, que, en lo desert, a vegades se trobava ab quatre o cinch milia persones; e axí, com passave, començá demanar lo cech als primers que qui passava; digueren que Jhesus de Natzalet, e aquell cech cridá: «Jhesus, fill de David, hajes misericordia de mi», e los primers li deyen que callás, e ell cridava mes. Aquest cech, estant fora camí, es lo xpistiá que está en peccat mortal, e es fora de camí, car deu tenir humilitat e met-se en superbia; e axí, lo xpistiá, be que sia fora de camí, emperó está
- 125
- 130
- 135

fol. v

— 122. *Laudabit-Dominum.* — ECCLII., 51, 8.— 124. *Et factum-mei.* — LUC., 18, 35-38 i no c. 6.
com diu el manuscrit: Factum est autem cum appro-

pinquaret Jericho, caecus... Dixerunt autem ei quod Jhesus Nazarenus transiret et clamavit dicens: Jhesus...

prop del camí, per que es xpistiá. Axí se diu: (Jo. xiiii.^o c.^o) *Ego sum via* etc., e axí lo beneyt Jhesus, salvador nostre, los torna en la via.

Un secret. Diu lo test, que aquell cech demanava almoyna, e tant com ell cridava demanant cosa temporal, nengú no'l increpava, ne'l redarguhia, ans li daven e li ajudaven; e com demanás coses spirituals, ço es, misericordia, de fet lo redarguhien: e veus 140 açí lo defalliment del mon, que tan com l'om demana coses temporals e mala vida, nengú no'l increpa, e com se dona a Deu, tot hom lo increpa.

Si un religiós es fora camí, que no te la regla, e está cerquant coses temporals, o per acapte, o altres coses, e estant fora camí, no'l increpau, ans li donau; mas si vol tornar a Deu a tenir son orde de religió, que no haja cura de parents ne de amichs, di- 145 ran: «De nostre parent tal frare, no us ne cal fer compte de res, ne ol ne put». Si hun clergue sab toquar l'arpa e va ab spasa, direu: * «Hajam tal capellá, e anem a vetlar a tal vigilia, que tota la nit nos farà ballar»; e si's converteix a Deu, diran: «He, no val res».

Un lech es gran acoltellejador, e aquell vos voldreu acostar; e si's torna a Deu e no vol anar armat ne portar spasa, e va devotament, encrepar-l'eu. Item de les dones, que 150 anau en lo camí de vanitats. Usant de vanitats, nengú no la increpa, ne'l marit no gosa, car hauria mal dia e mala nit; e si's torna a Deu, alebrar-l'an (?).

Diu lo test del Evangeli: *Et qui prehibant*; no diu: *Qui persequabantur*. Quina dolor, que aquells qui son primers en dignitats, e en sciencia, e en officis, e son los ma- 155 jors e primers en honors e potencia, e se vehen vells e dampnats, desplau-los que los altres vagen a paradís, sinó a dampnació, axí com ells! E per ço, diu: *Qui preibant, increpabant eum*, quasi dients: «No demanes salvació, que ab nosaltres irás a dampnació».

Sobre Job diu sent Jheronim: *Si cerdo sollicita mente* etc. *nemo increparet, et nunch sic de me, quia juxta vitam eternam intendo, falsarius vocor*. Deya Jop que si feya hun çabater cistelles, no'l increparien; axí de Job, que volia obrar bones obres, se volien llevar 160 contra ell, *qui prehibant* etc. E axí, dexam los mals acostumats, e acostem-nos a Jhesu Xrist; (P.^a Petri, 4.º c.^o): si sou escarnits, benehuyrats sereu.

fol. vi La terça obra es celestial salvació. Aprés que'l hac * convertit, li doná la gloria celestial, e feu lahor perfeta. Axí com lo mariner, com entra al port salvador, axí Jhesu 165 Xrist, com l'om es governat en la mar d'est mon dels perills fins al port de gloria celestial, lladonchs aquell, axí benaventurat, dona perfeta lahor a aquell gloriós patró.

David, en lo psalm «Laudate Dominum de celis», no diu *de terris*, car en la terra, en aquest mon, encara son en perill. *Et stans Jhesus jussit adduci ad se, et dixit: Quit vis ut faciam?* Dix lo cech: «Que veja». Dix Jhesus Xrist: *Respice*, e de fet se veu. Tota la 170 gent com veu açó, doná lahor a Deu. *Ergo* tema: *Omnis plebs vidit et dedit laudem Deo*.

— 136. *Ego-via*. — JOAN., 14, 6.

— 163. 1 PETR., 4, 14.

— 168. *Laudate-celis*. — PSAL., 148, 1.

— 169. *Et stans-Deo*. — LUC., 18, 40-43.

Testimoni de la salvació. Jhesu Xrist maná que li fos menat l'om, e aquell, lo que tenia tot ho dexá, e demanava: «Senyor, mercé». Dix Jhesu Xrist: «Quina misericordia vols?». Dix lo cech: «*Ut videam*. No'y deman diners, ne bens temporals, mas que veja de vos». Dix Jhesu Xrist: *Respice*, et subito li foren los ulls ubert, e seguí'l d'aquí avant. Dient Jhesu Xrist: *Fides tua saluum te fecit*, asi es significada la celestial salvació, ço es, veure Deu, que la persona que nostre senyor Deu converteix en est mon, Deu li fa veure parahís e la celestial gloria, *hec est vita eterna* (Jo. xvii.^o c.^o), ço es, ver Deu e ver hom, Jhesu Xrist.

Huna questió: Per que Jhesu Xrist la salvació atribueix a fe, com diu *fides tua saluum te fecit*? *Quid enim * prodest, si fidem habet et opera non habeat? Ita sicut corpus sine anima. Ita fides sine operibus mortua est* (Jacobi, 2.º c.^o). Tal fe sens obres bones salvar no's pot. Per que, donchs, diu *fides tua saluum te fecit*? per ço que es rael de tots los altres bens. Axí com si plantavem huna rael, e lança brot, e fa tronch e moltes rames e fruyts e fulles, e per tal, donchs, com la rael es lo principi, axí la rael de tot be es la fe, e per ço creix lo tronch, que es caritat, e, après, virtuts e bones obres; e per tal, com diu *fides tua saluum te fecit*, no's entén que sens bones obres puxa esser salvu, mas per ço com es rael de salvació.

(Ad Galatas, v.^o c.^o) *Fides per caritatem operatur*. E, axí, es necessari que la fe sia reguada sovint de caritat e de bones obres. Cascú deu haver la rael de la fe en lo seu cor, com dieu lo *Credo* de mati, agenollats, pensant que Jhesu Xrist vos ou, dient-lo distintament per sos articles, axí com qui rega l'ort per ses taules, e axí cascú tingua plantada en lo seu cor esta rael; e regant-la axí tots dies, creixerá lo tronch, e augmentará en rames e fruyts, e puys haureu la gloria de paradís, e sereu dels elets, dels quals se dirá: *Omnis plebs dedit laudem Deo*, e axí placia a Deu etc.

— 177. *Fides-fecit*. — LUC., 18, 42: *Fides tua te saluum fecit*.

— 179. *Hec-eterna*. — JOAN., 17, 3: *Haec est autem vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum...*

— 182. *Quid enim-mortua est*. — JACOB., 2, 12-17.

— 190. *Fides-operatur*. — GALAT., 5, 6.

— 196. *Omnis-Deo*. — LUC., 18, 43.

FERIA SECUNDA

[Dilluns, dia 6 de març]

AUTEM MANENT FIDES, SPES, CARITAS, TRIA HEC.
Habetur verbum illud originaliter prima ad Co-
rintios, xiii. c.º, et recitative in epistola currentis
dominice.

Lo present nostre sermó serà de les virtuts theològals, e serà materia bona en ajuda vostra.

Primo: AVE MARIA.

10

fol. vii v.

Aquest tema vol dir: ara estan tres virtuts theològals, fe, esperança e caritat; e açó es la sentència del tema, e vull-ho declarar en dos maneres: Primo, fa la materia per nosaltres que vivim en aquest món, per enteniment propi e literal; segonament, fa per los morts, per enteniment apropiat e spiritual. Lo primer serà introducció: lo segon serà pro * secució. Del primer enteniment propi e literal diu ara son necessaries a nos tres virtuts, ço es, fe, esperança e caritat, car aquestes tres virtuts son necessaries a esta vida. Cascú que ha anar saviament per muntar en hun castell alt, necessariament ha mester tres coses: primo, guardament de vista; secundo, confortament de cor; 3.º, durament de força

15

De prima, que vejам lo camí hon dèvem anar: si no'l veu, no sabreu hon ireu; la segona es ardiment de cor: com veu lo castell tan alt, e com aspre es, mester que haja ardiment de cor; la terça, durament de força, esforçant-vos a pujar. E axí, estes tres coses hi son necessaries.

20

E axí está en veritat que lo nostre camí es per a pujar en aquell castell tan alt, al cel imperial. E es tan alt, que per a tenir la via dreta es necessari que hajam guardament de vista del terme e del camí. Esta vida no es sinó camí, e sinó veus hon deus caminar, erraràs; mas si'u sabs, e has aquesta vista, faràs ta bona via. Fe te dóna aquesta vista, e jamés no poch esser conegut per los filosofos: be coneixien los cels que havien moviments, ço es, lo cel de la Luna, puy del Mercuri, e per moviment puja lo Sol e la planeta de Març, e de Júpiter, e de Saturnus, e en lo huyten cel hon stan totes les esteles

25

30

fermes. Altre cel hi ha que's mou, e appellaren-lo lo primer moble e lo dehen cel, que no ha moviment, mas *stabiliter*, e allí no'y poch muntar enteniment d'ome. E si per sciencia no's pot saber, cové que per fe, e donchs es * necessari esguardament. *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que preparavit Deus diligentibus se* (2.º c.^o, p.^a ad Corintios). Ergo per fe ho havem a tenir.

fol. viii

35 Tres coses diu la auctoritat de la Epistola de sent Pau. La primera, diu: *Oculus non vidit*, e açó pertany als filosoffs; la segona diu: *Nec auris audivit*, e aquesta pertany als juheus: jamés no hoyren coses celestials; *nec in cor hominis ascendit*; mas nostre senyor Deu nos ho ha revelat. E donchs, per haver sguart del loch, es mester lo
40 camí, e tres camins hi ha, e no pus. Lo primer es pura ignocencia, com moren ignocents; aquest es lo primer camí: *Amen dico vobis, nisi qui renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto* (Jo. 3.º c.^o), diu, *non potest intrare in regnum Dei*. Lo segon camí es digna penitencia, que havent dolor dels peccats e tenint la penitencia, e per ço, diu: *Penitentiam agite et appropinquavit regnum celorum* (Mathei, 3.º et 4.º c.^{is}). Lo terçer camí es
45 de aquelles persones que son santes, que no han error per peccat mortal, hoc venial, e serven los deu manaments, e complixen aquells, e per ço diu: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata* (Mathei, xix.^o); guarda no façes lo contrari. E axí es necessari esguardament de vista del loch e del camí, e no'u podem haver sinó per fe (2.ª ad Corintios, 2.º c.^o), *per fidem ambulemus*.

50 En après, havent esguardament, preneu ardiment de cor, que com mirareu e veureu lo loch tan alt, direu: * «Deus me ha creat a ymatge e semblança sua, e nostre senyor Deu me ha remut ab la sua passió, me ha comprat ab lo seu preciós sanch per que hi puje e obtingua aquell castell e loch gloriós». No'y dupte, nó, de pujar; ne per grans peccats que hom haja fet, no desconfiar ne flaquejar lo cor, car nostre senyor Deu per
55 a nosaltres ho ha creat.

fol. viii v.

Auctoritat: *Sperantes in Domino, mutabunt fortitudinem* (Ysahie, xxxv.^o c.^o): aquells qui speren en Deu, mudaran de fortalea e pendran ales de aguila. Diu primera-
ment: «Mudaran de fortalea», com que si en aquest mon hauran haguda fortalea de cors, mudaran aquella en fortalea de cor per a muntar mes alt, e com vole l'aguila, axí lau-
60 gerament pujaran: *Current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient*. E axí com les agües, ab dos ales, volen molt alt, e per ço, puys que havem a volar tan alt, havem mester dues ales, ço es, de la penitencia e de la misericordia de Deu; e axí haver confiança en nostre senyor Deu: primo, de la sua infinida potencia; secundo, de la sua misericordia: com potencia e misericordia sien dos ales, e aquestes tenen les persones

— 34. *Oculus-diligentibus se*. — I COR., 2, 9: *Oculus-iis qui diligunt illum*.

— 41. *Amen-Dei*. — JO., 3, 5.

— 43. *Penitentiam-celorum*. — MATTH., 3, 2.

— 46. *Si-mandata*. — MATTH., 19, 17.

— 49. *Per-ambulemus*. — II COR., 5, 7: *per fidem enim ambulamus*.

— 56. *Sperantes-fortitudinem*. — ISAI., 40, 31.

— 60. *Current-deficient*. — ISAI., 40, 31.

comtemplatives, que val [sic] al cel volant, stants contemplant tots temps en la gloria de paradís. Diu après: *Current et non laborabunt*, e son persones actives que fan bones obres. «Correr» vol dir fer grans passos, que grans obres e grans virtuts, portar * cilici e jejunar e açotarse, q ab disciplines o cadenes o cordes, vetlar gran part de la nit plorant, e que ho façen cuytadament ab gran ardor en la amor de Deu. Altres hi van passejant, *ambulabunt et non deficient*: son aquells qui no fan axí grans obres, mas que hoen ses misses, e tenen tan solament ço que mana santa mare Esglesia, axí no fahent sino ço que't mana e servants los manaments de nostre senyor Deu. Emperó guarda't fort de no defallir. E axí speranza es necessaria, e mudar la força en lo cor.

Item, durament de força, que es la terça. Guardats-vos, no'us falgua la força, e aquesta dona caritat, que es amor de Deu e devoció, e no dexar lo bon proposit que haveu començat: *Det vobis Deus ut in caritate possitis comprehendere gloriam* (Ad Ephesios, 2.º c.^o). E diu en la dita auctoritat: «Radigats e fundats en caritat». Vejats: algunes coses son que han durament per rael, axí com arbres; altres coses que han durament per fonament, axí com cases. La rael tramet la humor del such e substancia que en si te. Vet aci caritat! En axí que la devoció e amor de Deu dona such e sustancia a la anima, molts son rahigats e no fundats, que huna pocha de temptació los gita a terra; per ço demanava sent Pau fundament, e aço fa caritat en la amor de * nostre senyor Deu. Estes tres coses basten a nosaltres, fe, speranza e durament de força en caritat; e son dites virtuts theologals, per dos rahons, ço es per lo terme e per la causa. Totes les altres virtuts rechen en la cosa creada, e estes son fundades en lo Creador. E que vol dir humilitat, misericordia e castedat? Tot açó es en sguart de les coses del mon; e les altres, ço es, fe, speranza e caritat, es creure a Deu en ço que'ns ha dit, e sperar en Deu en tota amor e devoció sobre tot: e aquestes tres virtuts son dites theologals. Exercitan-te en obres de misericordia, te humiliarás; mas estes tres virtuts theologals, nostre senyor Deu les ha de dar, e per ço la Esglesia canta: *Omnipotens sempiterna Deus*, e pregua: Senyor, donans estes tres virtuts perque puxa conseguir la gloria. Ergo tema: *Nunch manet fides, spes, caritas*.

Ara vingam al enteniment apropiat e spiritual. Tres lochs son en lo altre mon hon son rebudes les animes que passen de esta vida. Lo primer es infern, e es la fe *tantum*; lo segon es purgatori, e es speranza singularment; lo terç loch es parahis, e es caritat excellentment, e es spiritual.

Primo, en infern, lla hon van les persones * impenidents, ha'y fe *tantum*, no'y ha speranza, mes desesperació total: *Mortuo homine in pio, nulla spes* (Proverbium, xi.^o c.^o); mort lo inpiados, diu: ho! per ço que pories delliurar la tua anima de aquella pena, e no'u

— 76. *Det-gloriam*. — EPHE., 2, 4: Deus autem qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos; 3, 18: ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis.

— 77. *Radigats...* — EPHE., 3, 17: In charitate radicati et fundati.

— 98. *Mortuo-espes*. — PROV., 11, 7.

100 vols fer? O, quina crueldat! Axí com si veyes la filla de ton senyor que la volguessen metre en foch, e no la volguesses delliurar, e que'u poguesses fer, no seria gran crueldat? Axí es de la anima. Per ço diu: Nulla esperança; per estirpar algunes opinions que dien que no haurien sperança de exir-ne, mas haurien sperança de alguna ajuda. Axí com si a hun home li era ligat lo costal que portás, e no'l pogues gitar, mas si algú
 105 li venia ab alguna taça de vi e ab ventall a refrescar-lo, e dant-li ajuda, mas no li porien levar lo costal. Axí volen dir erroneament, que aquella carregua en infern no'y hauria esperança de levar-la's. Mas que com los feyen los parents dir misses o altres obres, dien que havien esperança de relevació del carrech, e es error e questió vana, enans vos dich que si per una anima que es en infern faç obres bones, aquella anima ne ha major turment e pena.

Si ton pare es pres e catiu en terra de moros, e açoten-lo tots dies, e donen-li grans *
 turments, e los parents trameten-li rescat, e fan-li vendre los bens, e lo rescat se pert en la mar, digues, quant lo catiu sabrá que lo rescat es perdut, hauran dolor, mes que si no li'n haguessen tramés res. La dolor li creix. Axí en infern, sabent com be los es fet e
 115 no'ls val, *quia nulla redemptio mortuo habetur in pio*, major dolor han, e han plenera desesperació. Axí, no'y ha sperança en infern.

Ne'y ha caritat en infern, en tant com majors amors han los uns als altres en est mon, en infern se malaexen huns als altres, recitants la causa de damnació. Axí, no'y ha caritat, mas oy e malignitat: *Virtutis quidem nullum signum, set maligni sumus* (Sapiencie, v.^o c.^o).

Creus tu que es hun Deu?; e los dimonis ho creen (Jacobi, 2.º c.^o). Per la crehença que han de Deu, han tremolament los dimonis; del dia del juhi han aquella terror e tremolament. E com si lo rey tenia hun presoner que no ysqués de la ciutat, pena li será; si de huna cambra, major li será la pena, e si'l met en presó, que no haja sinó dos
 125 palms de presó, molt major será la pena, los dimonis gran presó han ara; mas al jorn del juhi, que seran apresonats en tan estret del infern, car ara los mes son en los ayres, e les animes que'y son ara, llavors hi seran ab los cossors: *Contremiscunt demones et credunt*. E vosaltres no haveu temor del juhi de Deu, que'us está a la gola certament, e meyspreats-ho? * E axí se demostra clarament que en infern *manet sola fides hec*.

130 A purgatori está sperança singularment. Aquells han fe e speranza e caritat e bona amor huns als altres; mas sperança singularment certa e infallible, que saben que no poden pequar: axí com los de infern no poden fer algun be, car axí com la anima es fora del cors, axí com es trobada, axí roman. Si fas ferir ton fill e se humilia e te demana perdó, perdonar-li has; e si se gire contra tu, perseverant en malicia, crexerá-li la
 135 pena; axí dels damnats: *Si lignum ceciderit ante austrum aut Babilonem illic removebit*

fol. x v.

fol. xi

— 119. *Virtutis-sumus*. — SAP., 5, 13: *Virtutis quidem nullum signum volui ostendere; in malignitate autem nostra consumpti sumus*.

— 127. *Contremiscunt-credunt*. — JAC., 19, 3.

— 135. *Si lignum-removebit*. — Cita equivocada, no de l'ECCLI. sinó de l'ECCLES., 11, 3: *Si ceciderit lignum ad austrum ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit*.

(xi.^o c.^o Ecclesiastici). Cascun, hom o dona, es arbre plantat en est mon, e a la fi, axí com caurá, axí estarà tots temps: per tal han la esperança, singularment los de purgatori. David, en lo psalm «Cum invocarem»: *In pace in idipsum dormiam et requiescam*. Diu primerament *in pace in idipsum dormiam*. *Dormiam* appella al cors que dorm en la fossa, la carn. Apres diu: *et requiescam*, que es la anima que reposa per esperança de venir a gloria. Diu l'angel: «Loha Deu, mas starás açí en purgatori tant temps»; e axí mateix han esperança, que çertament saben que hauran ajuda dels bens que nosaltres li farem: *
 fol. xi v. *Tu Domine singulariter in spe*, etc. *Ergo, nunch manet fides, spes, caritas*, diu lo tema.

En parahís no'y ha fe, ne esperança, mas caritat excellentment; fe, ha defalliment, que ha be e mal. Alt al cel no'y ha sino be, mas no mal. Ací hi ha fe: *Est fides credere quod non vides*. Alt, al cel, veus clarament: axí no'y es fe, no'y ha esperança, car es ardimment de cor per obtenir. Ella en paradís ja tot son desig haurá: axí, *non est spes* (Ad Romanos, viii.^o), mas ha'y caritat, que caritat no ha defalliment, car han amor de Deu sobre totes coses, e tots se tenen per contents, e ço que vol hu, tots ho volen: (1.ª Johannis, 4.º) *Dominus in nobis manet*.

— 138. *In-dormiam*. — Ps., 4, 9.

— 143. *Tu-spe*. — Ps., 4, 10.

— 143. *nunch-caritas*. — I COR., 13, 13.

— 147. *non-espes*. — ROM., 8, 24.

— 150. *Dominus-manet*. — I JOAN., 4, 12.

DIE MARTIS

[7 de març. Panegíric de Sant Tomàs d'Aquino]

ANTECEDEBAT ME ISTA SAPIENCIA.

Verbum istud habetur originaliter in libro Sapientie, c.º vij.º, et recitative in epistola presentis solemnitalis.

Ja sabets com huy se fa festa del gloriós confessor de Jhesu Xrist sent Tomás de Equí, e axí será d'ell la preycació.

Primo: AVE MARIA.

10

Aquesta paraula proposada en persona de sent Thomas d'Equí, vol dir: anava primer, davant mi, esta saviesa que nostre senyor Deu me doná. Ha mester declaració. En esta predicació prenych yo huna regla general de taulegia que's serva en la governació del mon, e es aquesta: que tots temps, quant nostre senyor Deu tramet algun sant a illuminació del mon, que'l fa denunciar o per paraula proffetical o revelació divinal. E açó vos puch declarar: primo, per ley de natura; e apres de scriptura; e per la ley que ara tenim, ley de gracia.

15

En ley de natura: quant les persones d'est mon no havien leys scrites, mas governaven-se segons l'enteniment natural, e durá mes de md. anys de Adam fins a Noé, en aquell temps de Noé tan abundaven los peccats en est mon, que nostre senyor Deu volch trametre hun home a * illuminació de les gents, que per cent anys aná preycant per lo mon que volguessen fer penitencia, per tal que nostre senyor Deu revocás la sua sentencia. En tots lo[s] cent anys no'l cregueren sino sa muller e fills, e ses nores, que foren vij. e ell lo viijº, e tot lo mon fonch reformat per la casa de Noé. E per dar-li auctoritat que fos cregut (Genesis, v.º c.º), com Noé fonch nat, dix lo pare: *Iste consolabitur nos ab operibus* etc.: «est infant nos consolará de les obres e treballs de nostres mans en la terra, la qual Deu ha malahit». Dien los juheus que ans que naysqués Noé, cascú vivia de sos treballs conreant la terra, e encara no sabien laurar, car Noé fonch lo primer qui trobá llaurar, e per ço dien que de alló se entenie la proffecia, car no saben entendre los juheus res, sinó a la letra. Mas pus alta intelligencia hi ha, ço es, que dels tre-

20

25

30

fol. xii v.

balls de peccats qui eren en lo mon, que ell los devie preycar penitencia, e que haurien venia e perdó, e que de la sua casa serie reformat tot lo mon. *Ergo primo*, fonch denunciat per paraula proffetical.

Item, en ley de scriptura. A Moyses doná nostre senyor Deu, en cinch libres, la ley, e nostre senyor Deu ordená que Moyses fos illuminador en lo mon, no per paraula proffetical, mas per senyal divinal; *In libro 2.º Exodi, c.º 2.º*. Diu que ere Moyses molt graciós e bell, e la filla del rey Farahó lo adoptá en fill, e mostrava'l a son pare, rey de Egipte, e lo rey tenia la corona al cap, e lo infant li levá la corona, e gitá-la en terra e trencá-la. E digueren alguns: «Senyor, misteri es, matau-lo». Altres dien: «No, no, senyor, no sap que's fa; emperó, senyor, voleu provar la ignocencia? Feu portar huna * brasa de foc e veurem que farà». E lo infant acostá's la brasa a la bocha e cremá's hun poch (*Exodi, 4.º c.º*) per alló se diu que era hun poch tartamut. E axí digueren no sabie que's feya, escapá axí. Mas fonch senyal divinal, que devie esser destructor de Farahó e reformador del mon, e que lo foch e lum al mon devia preparar per sa boqua.

Item, en la ley de gracia, nostre senyor Deu ordená que sent Johan vingués *ut omnes crederent per illum*. Volch, primo, que fos nunciat no solament per proffecia e per senyal (*Luce, c.º j.º*), quant Zacharies dix: *Erit magnus coram Domino* (*Luce, j.º*); diu, será gran hom davant Deu, e será sanctificat en lo ventre de sa mare: senyal divinal. Quant la Verge Maria vench e saludá a santa Elisabet, en lo ventre de sa mare sent Johan se agenollá e feu reverencia a Jesu Xrist, que ere en lo ventre de la Verge Maria.

Esta regla ha servat nostre senyor Deu en sent Thomas d'Equí: ell era stat ordenat per Deu a general reformació de est mon. E si dius: e no'y havia ja altres doctors? no'y eren estats los apostols, e Atanasi, Remigi, Agostí, Ambrós? per que dieu, donchs, que era donat a reformació general del mon? Veus com. En dos maneres nostre senyor Deu ha dat reformadós en lo mon: huns que per la divinal saviesa havien gracia e ferma auctoritat, mas no claritat; altres claritat; altres auctoritat. Los sants apostols e * sants doctors havien sancta vida e havien gran auctoritat, e son canonizats per la Esglesia: axí no devem denegar que no haguessen gran auctoritat; mas no claritat, ne los dits dels passats doctors havien mester claritat per declarar les coses que havien dites escuras. E quantes erros ne prenien molts dels dits de sent Agostí! Axí, no havien claritat, mas auctoritat.

Altres son estats que han haguda gran claritat que ho han posat e scrit molt clar, mas deffal-los auctoritat. Quants son stats que havien gran claritat e no han auctoritat de bona vida! Item, ha-n'i hauts que son stats de bona vida, mas no han confirmació o canonizació de sancta mare Esglesia. Solament es hu, sent Thomas d'Equí, que ha auctoritat de la sua bona e aprovada vida per miracles. Item, la auctoritat per sancta mare Esglesia, car fon canonizat: papa Johan xxiii. lo canonizá. E ha hagut gran claritat que

— 45-46. *Ut-illum.* — IOAN., I, 7.

— 47. *Erit-Domino.* — LUC., I, 15

— 68. *Johan xxiii.* — Fou Joan XXII qui canonitzà St. Tomàs.

no ha mester exposició ni declaració de altres doctors. Item mes, que sent Agostí en coses hi havia que no'y gosave tocar, ni sant Jheronim, ni altres. E lo beneyt sent Thomas de fet declarave per gracia del Sant Sperit, en tant que no es questió que tot no sia declarat per sent Thomas, en tant que podem dir d'ell: (Ecclesiastici, xxxxi.º c.º) 70

fol. xiv *Non est inventus similis illi qui conservaret legem Altissimi* per auctoritat ferma * e doctrina clara. Si hun religios es bon thomatista, a tot será bastant a satisfer. Per ço, nostre senyor Deu, ans que vingués esta saviesa en sent Thomas, ja li anava davant per profecia e senyal. La mare, estant en hun castell, vench hun hermitá a ella, e com entrá en lo castell lo sant home hermitá, li feu gran reverencia a ella, e d'abans ella no podia obtenir que lo dit sant hermitá parlás ab ella, dient-li: *Gaude, domina Trodoha, quia filius paries, et vocabitur Thomas, et erit fratrum predicatorum*. Ella no sabia que fos prenyada, e aquell sant hom lo'y dix, lo qual ho sabia per revelació de Deu, e ella 80 estech axí com la Verge Maria, e dix: *Ecce ancilla Domini*; e dix: *Faciat de me Dominus quod sibi placuerit*. Vet açí per profecia.

Mes encara, per senyal divinal. Quant fon nat sent Thomas, la dida que'l criave, hun dia volch-lo lavar ab aygua tebea, e trobá que tenia huna carteta en la ma; e la dida, pensant que era del senyor, volch-la'y tolre, e lo fadrinet tenia-la fort e plorava que no la'y llevás; e la mare sabia legir, e per be que plorás, ella la'y levá, e aldre no'y havia scrit sino *Ave Maria, gracia plena*, tota la Ave Maria. Jamés no fonch sabut qui la'y havia mes en la ma, e fon senyal que devia haver gran devoció en la Verge Maria. E axí, nostre senyor Deu lo volch ordenar a general illuminació e reformació del mon, e per ço diu: *Antecedebat me ista sapiencia per verbum profeticum et signum*. E açó es 90 la declaració e intelligencia del tema.

fol. xiv v.

* De sent Thomas d'Equí vos vull dar quatre senyals: primo, ordenar degudament; secundo, squivar offendiment; tercio, ensenyar perfetament; quarto, acabar complidament.

De primo, de ordenar degudament. Quant l'ome pensa, per que'ns ha fet Deu, e a quina fi, e a quina rahó?: per ço que yo'l conegua (2.º et 4.º, *distincione prima*, lo mestre de les Sentencies). En axí que conexent Deu, lo ame, e que's membre d'ell e lo serveysque, e que a la fi vingua a la gloria de paradís. 95

No es la fi del hom per haver plaers en est mon, mas per haver gloria, e axí, per ço m'a nostre senyor Deu creat, e per ço vull ordenar totes les mies paraules e obres. Axi com hun patró de nau, quant deu partir del port dirá ¿hon havem d'anar? ordena lo camí de la nau, o ab fortuna, o com se vol, per anar allá hon ha de fer lo viatge, axí 100

— 73. *Non-Altissimi*. — ECCLI., 44, 20.

— 76-82. Cf. Gu. de Tocco, O. P., *Vita. S. Thomae Aquinatis*, cap. 1 (ed. de la *Revue Thomiste*). Per tal de no fer massa extenses les notes, ens referirem a aquesta *Vita*, reconeguda com a oficial, malgrat ella no sigui la font única d'on brollen literalment els

antecedents biogràfics referits per Sant Vicent.

— 83-88. Tocco, cap. 3.

— 96. II *Sententiarum*, p. II, cap. IV (ed. crit. de Quaracchi, enclosa en les obres de St. Bonaventura, vol. II).

en est mon, o ab fortunes o vents en popa, ordenem de anar allà a la glòria de paradís. *Sapientis est ordinare*; aquest aytal es hom savi.

- 105 Sent Thomas quant hac cinch anys, lo pare e mare lo meteren en estudi, e dins huyt anys profità tant, que après de legir e scriure, e gramathicha, e logicha, e filosofia, e a xii. anys fon dels grans filosofos que's trobassen. A quina fi entra hom en estudi? per haver sciencia. Axi ordenà's per aquella fi, per haver sciencia, e los altres per a jugar. Ell se apartava ab lo libre, e guardava's de dir paraules vanes, * e dejunava, e scoltava molt saviament, e no li calia repetir, que de fet ho entenien. Entant, que diu la istoria, que com lo veyen disputar, encantats e maravellats n'estaven, e hun hom religios veu raigs de lum que exien de la cara de sent Thomas. E com fonch abte filosof, volch-sedar a taulegia en lo estudi de preycadós, e havia desig que fos fratre preycador, e vench-se'n al prior en lo monestir de Nàpols, e com lo veu venir lo prior, conegué'l que era fill de comte. E dix al prior que puy's que nostre senyor Deu li havia donat sciencia, que volia servir Deu, e que se era aliat de la religió de preycadós, e com huns ordens fossen donats en vida activa e altres en contemplativa, e en esta religió es de abduy, axí ell havia devoció en lo dit orde, e pregà lo prior que li donàs lo abit. E dix lo prior que si plahia a son pare e a sa mare e a sos frares, que eren nobles cavallers; e ell li diu que après ho sabrien, que abans devia esser fet que dit, e axí que no'ls ne diria res. Fon rebut en l'orde, e los seus libres per tot lo mon han demostrat senyal de gran saviesa. E per ço canta huy la Esglesia: *Venit in me spiritus sapiencie* (Sapiencie, vj.^o c.^o): «en mi, diu, es vengut sperit de saviesa»; no'u atribueix a si, mas al Sperit Sant, car mes havia haut la sua sciencia per lo Sant Sperit que per studi.

fol. xv

- 125 A la segona part, que es squivar offendiment. * Vols conèixer si la persona es savia? pren-te esguart si fuig a peccat: en altra manera no será savi. Sciencia e peccat be se acompanyen a vegades, mas no saviesa e peccat; donchs quant algú han [sic] gran sciencia e esquiva peccat, aquest aytal ha sciencia e saviesa.

fol. xv v.

- 130 Axí com ho hac sent Thomas, tots temps vetlant en esquivar peccats, e totes les altres coses de que's podia seguir peccat, squivava. Tota la ciutat de Nàpols era maravel·lada com se fon mes en l'orde sent Thomas, e portaren les noves a la mare e als germans. E la mare recordà's d'açó que li havia dit lo sant hom, mas los germans ho prengueren a tanta ira, que ells lo volien anar a despullar, e deyen que era confussió de tot lo linatge; e vengueren al monestir, e contra voluntat del fadrí e dels frares, squinçaren-li tot lo abit, e meteren-lo en una torre pres, en edat que era de xiii. anys, e forcaren-lo de jaquir l'abit. E ell, lo beneyt, deya: «Ab aquest abit vull viure e morir».

— 104. *Sapientis-ordinare*. — Text que sovintaja en les obres d'Aristòtil i de St. Tomàs, p. e. en el proemi de St. Tomàs a la metafísica d'Aristòtil.

— 105-121. Tocco, cc. 4-6. — (Cf. *Vita per Fra Pere CALO*, O. P., núms. 4-8, ed. de *Revue Thomiste*; i *Leyen-*

da de S. Tomás de Aquino, siglo XIV, publicada pel P. GETINO, O. P., núms. 4-9, Madrid, 1924).

— 122. *Venit-sapiencie*. — SAP., 7, 7.

— 130-155. Tocco, cc. 7-11.

Dos anys estech en aquella torre, e no estave ociós: axí com si fos en estudi, profitava en sciencia, e havia per mestre lo Sant Sperit e angels del cel que venien a parlar ab ell, e stant allí en la torre tenia la Regla, e dejunava. E venien los germans e deyen-li: «Despullaos lo abit». E ell deya: «Matar-me poreu, mas no'm despullaria».

fol. xvi

* Los germans pensaren que per cert no era pus savi que altre, ne pus fort que Samsó: que tots los passats havien peccat per dones. Pensaren que li fessen venir huna donzella, e de fet la donzella ho pren a son carrech; e hun dia, en hivern, ell havia xiiii. anys, havien-li encés foch en la torre, e la donzella entrá simplament e acostá's a ell, e començá'l a toquar, e li dix que li metés la ma en les mamelles, e ella lo volgué besar. E ell diu: «Hun foch ne gitará altre». Pres hun tió de foch e gitá-la de la cambra; e en la torre no havia oratori, feu huna creu ab lo tió en la paret, e feu oració a Deu que li fes gracia que fos conservada la sua virginitat. Soltosament vengueren dos angels, e estren-gueren-lo fort, e dix: «Ay Jhesus!». E los angels digueren-li: «De part de Deu te ce-nyim de virginitat e castedat, que jamay no será trencat». E axí jamay no hac nengun moviment carnal.

140

145

150

fol. xvi v.

E ab tot açó se guardava, que jamés no volia parlar ab dones. O las! e quin exem-ple dona a nosaltres, que no havem promissió certa axí com ell! E quant ne deuriem esser temerosos, e axí esquivar offendiment! es senyal de saviesa. E, finalment, fonch re-duhit al orde, puys hagué estat dos anys en aquell carcre. Pensau * los frares si'n ha-gueren goig! *Cor sapiens et intelligibile abstinebit se a peccatis et in operibus justicie ope-rabit* (3.º c.^o Ecclesiastici).

155

Lo tercer senyal de vera saviesa es ensenyar perfetament. Com? ensenyar per vida spiritual e per doctrina celestial; *vir sapiens plebem suam erudit et fructus sensus ostendit* (xxxvii.^o c.^o Ecclesiastici): los fruyts diu que son concernents ab la doctrina. Axí sent Thomas; jamés de sant no's troba que axí fos spiritual la sua vida, que tanta santedat ha-via, que contemplant, axí estava arrapat que no sentia res corporalment. Una vegada li feu una malaltia en la cama, e enfistolá's la cama: ell guaria altres, e ell no's vol guarir. Axí com sent Pau que guaria altres e ell havia burç al costat, axí sent Thomas d'Equí; volgueren-li dar foch en la cama, e digueren-li la hora que's havia a fer, e venguts los cirurgians, ell se gitá, e contemplant en Deu, los metges lo cremaven, e no'n sentie res axí com ere arrapat.

160

165

Hun dia mes-se a legir de la sancta Trinitat, e ell fon arrapat que una candela que tenia en la ma li cremava ja la ma, que no sentia res.

fol. xvii

* Hun dia la germana li feya apparellar de dinar, e entrá la germana e veu que axí es-tava tot arrapat en contemplació, quasi mort, pres-se a cridar crehent que fort [sic] mort, e lo companyó li dix: «No crideu que arrapat es, e en la taula de Jhesu Xrist menja ell ara, e sovent li esdevé, que está en lo cel ab los angels». E axí stech tres dies, e lo compa-

170

— 156-157. *Cor-operabit*. — ECCLI., 3, 32.— 159. *Vir-ostendit*. — ECCLI., 37, 26.

— 162-169. TOCCO, 47.

— 170-175. TOCCO, 47.

nyó prenia'l del bras, e deya: «Mestre, mestre». E subito la anima torná al cors, e dix-li:
 175 «Deu vos ho perdó, e quant plaer m'aveu tolt, que vey aquells secrets celestials». De
 sent Pau se lig que tres jorns estech arrapat, mas no's diu que fos arrapat, sinó aquella
 vegada, e aquest moltes vegades. *Corpus quod corrumpitur agravat animam* (Sapien-
 cie, viii.^o c.^o), e açó es en nosaltres; mas en sent Thomas lo cors se levá moltes vegades
 en alt, seguint la anima arrapada.

180 Item, nostre senyor Deu li trametia del cel animes de persones que havie conegu-
 des, a parlar ab ell. Hun dia ell havia jaquit en Paris hun frare, e sent Thomas era en
 Naps, e fonch mort lo frare aquella hora, e de fet li apparech.

De doctrina celestial, com ell dictava e stava duptant en alguna difficultat, veus
 que los angels del cel avallaven e declaraven-lo'y, e ell scrivie, e hun dia sent Pere
 185 e sent Pau devallaren del cel, e visiblement los veu satisfets-li a duptes. E altre dia la
 Verge Maria * ab son fillet al braç li apparech, e declararen-li la Scriptura sancta. Item,
 hun dia stant davant lo Crucifici, dix lo Crucifici: «Be has scrit de mi Thomas: quin
 loguer vols?». E ell dix: «No vull als, Senyor, si no vos mateix en gloria». Altre dia hac
 scrit del Sagrament del altar, e dix: «Placiarus, Senyor, que si está be ordenat, que'u
 190 sapia, e publicar-s'a». E veu sobre lo libre Jhesu Xrist, e li dix: «Publica'u, que
 be sta». Veus quins maestres havia sent Tomas? *Ipse tamquam pluvia* (Ecclesiast-
 tici, xxxix.^o c.^o): sent Thomas ha tramés la sua doctrina axí com a pluja, e de aquell
 parla lo Ecclesiastich.

Lo quart senyal es acabar complidament. Tenits per savi hun hom que fos anat a
 195 Roma ab grans treballs per guanyar los perdons, e com fon a la porta de Roma,
 torna-se'n, e no ha res guanyat de ço per que havia treballat? Axí es dels que comen-
 cen a fer penitencia. Axí, guardats ans que siats a la porta, ço es a la mort, no dexeu la
 penitencia que havets presa, car no serie saviesa. *Sapientiam non vincit malicia* (Sa-
 piencie, vii.^o c.^o), no es vencuda per malicia saviesa, per que diu: *attingit a fine usque*
 200 *ad finem*. Secret hi ha. Com dos fins son, la una es intencional, l'altra es temporal: in-
 tencional es com se posa tantost la intenció de fer bonea per honor de Deu; temporal
 es la mort, e per ço diu *a fine usque ad finem*, e açó es senyal de saviesa.

Esta saviesa hac sent Thomas, e quant hac perseverat axí sent Thomas, nostre
 senyor Deu * li revelá la sua fi, car axí com li començá la malaltia de que morí, dix lo
 205 psalm «Memento mei», *usque et in seculum seculi*. Axí com la malaltia lo agreujava, tres
 dies abans de la fi devallá huna stela del cel e posá's sobre la cambra de sent Thomas, e
 quant sent Thomas dech finir, rebuts los sants Sagraments, e exida la anima del cors de

— 177. *Corpus-animam*. — SAP., 9, 15.

— 180-182. TOCCO, c. 45.

— 183-190. TOCCO, cc. 31, 32, 34. — (Cf. *Leyenda de S. Tomás* abans citada, n.º 19).

— 191. *Ipse-pluvia*. — ECCLES., 39, 9: *Ipse tamquam imbres*.

— 198. *Sapientiam-malicia*. — SAP., 7, 30.

— 199-200. *Attingit-finem*. — SAP., 8, 1.

— 205. *Memento-seculi*. — SALM 131 que comença *Memento Domine David* i el v. 15 diu: *Haec requies mea in seculum seculi*. Cf. TOCCO, c. 57.

— 205-209. TOCCO, c. 59.

sent Thomas, veus que visiblement veren la estela que se'n pujá alt al cel; e era angel que li fon tramés guiador, pujant-se'n ab la anima de sent Thomas.

E lo sots prior era orb, e menaren-lo al cors de sent Thomas, e de fet cobrá la vista. Item, huna mula que'y havia, hon havia cavalcát sent Thomas com anava a preycar, trencá lo dogal e vench vers lo loch on era lo cors, e veu lo cors e esclatá, que no'y cavalcás altri. Item, hun dia un frare appellat mestre Albert, desijant saber de sent Thomas que era d'ell, aparegueren-li dos, lo hu ab mitra e altre preycador, e tenia tota la capa plena de pedres precioses luents, e dix lo hu que era sen Agostí e l'altre ere sent Thomas. E dix sent Agostí a frare Albert com eren abduys eguals en gloria, exceptat que sent Thomas havia aureola de virginitat que no havia sent Agostí, car no fonch verge sent Agostí. O, quants miracles vos ne poria dir e recomptar!

— 210. TOCCO, c. 61.

— 211-212. TOCCO, c. 62.

— 213-216. TOCCO, c. 21.

LO DIMECRES

[Dimecres de Cendra, dia 8 de març]

CUM JEJUNAS, UNGE CAPUT TUUM, ET FACIEM
TUAM LAVA.*Habetur verbum illud originaliter Mathei, c.º vi.º,
et recitatum est statim in Evangelio hodierno.*

Huy, segons sabeu, es lo primer dia de penitencia, e la quaresma a tots los xpiptians. He pensat que'us declare en que'ns devem ocupar, e en quines obres lo temps devem despendre.

Primo: AVE MARIA.

Nosaltres, peccadors qui vivim en esta vida mortal, lo pus necessari que havem mester es penitencia: a persones que han peccat mortalment apres lo babtisme, no'y ha altre remey sino penitencia. Rahó: quant alguna nau va navegant per mar, e per alguna fortuna de temps la nau se romp, los marinés altre remey no han, sinó si's poden afer-
rar ab alguna taula, e poden-se estalviar si la nau es rompuda; e qui no's afferre a alguna taula, negat es. *Sic de nobis.* En est mon, Jhesus, que es gran mestre d'axa, ha'ns fet una bella nau per navegar; tant com no's romp, segurament navega hom: es la nau igno-
cencia babtismal, e qui navega ab aquella, axí se'n va dret a parahís. Havem auctoritat:
*Ascendente Jhesus in naviculam * secuti sunt eum discipuli* (Mathei, viii.º, c.º). Jesu Xrist
volch muntar en la nau del babtisme, jat sie no'u hagues mester, e cové que'l
segueysquen.

Esta nau se romp, e's trencha: tantes son les fortunes d'est mon, honcs tan grans e espeses, e fortunes de occasyons mundanals, e axí perexen les persones; en discreció de c. milia, no es una que en la nau sancta de ignocencia vaja en parahís. Pochs n'i tro-
be hom que naveguen en aquesta nau. Si's romp la nau, afferrats-vos a la taula de peni-
tencia, que a bon port vos portará. *Penitencia est secunda tabula post naufragium.* Per
que diu *secunda*? Dos naufraigs veig en natura humana, lo primer general, l'altre spe-

IV. 4-5. *Cum-lava.* — MATTH., 6, 17.— 20. *Ascendente-discipuli.* — MATTH., 13, 2: Et congregatae sunt ad eum turbae multae, ita ut in naviculam ascendens sederet et omnis turba stabat in litore.— 27. *Penitencia-naufragium.* — ST. JERONI, Epist. 130 (alias 8) n.º 9. Cf. ST. TOMÁS, *Sum. Theol.*, p. 3, q. 84, art. 6 (Utrum poenitentia sit secunda tabula post naufragium).

cial. General fo en lo peccat de Adam, que ell e tots nosaltres negavem: en aquell nau-
 30 fraig a tots comprés; la justícia original a ell e a tots fon donat: *Per unum hominem*
peccatum in mundum intravit (Ad Romanos, v.^o c.^o), e nostre senyor Deu ordená la
 primera taula, la ignocencia e babtisme, e es dita taula primera, per esguart del primer
 naufragi general. La segona taula es penitencia sacramental, com cascú trencha o romp
 la nau a la roqua del peccat mortal, e axí penitencia es bona, e, sens aquesta, salut no
 35 haurem, ans de tot es perduda. *Igitur*, etc.

Auctoritat: *Amen dico vobis, quod nisi penitentiam feceritis, * similiter peribitis* (Luce, fol. xix v.
 xiii.^o c.^o). E donchs, puix axí es necessari la taula de penitencia, mostra'ns Jhesu Xrist
 com la devem tenir, en lo tema: *Cum jejunas, unge caput tuum* etc. Tres coses son ne-
 cessaries a nosaltres peccadors, si'ns volem salvar: *primo*, afflicció corporal; 2.º, oració
 40 spiritual, e 3.º, confessió sacramental. En estes tres obres nos devem ocupar en temps
 de la quaresma.

De prima, afflicció corporal e penitencial: *Cum jejunas*. Be sabia Jesu Xrist que
 affany serie afflicció, e dexas los delicaments, e per ço no diu *si jejunas*; no es condi-
 cional, mas per força cové que façam penitencia, e es temporal, e axí diu *cum jejunas*.
 45 Presupon, emperó, que devem dejunar tota la quaresma. Rahó: si volem comptar los
 dies, son xxxx. dies, menys dels digmenges, en los quals podem sopar; axí, en los
 xxxx. dies, no menjar sinó una vegada, per semblar al nostre mestre Jhesu Xrist, que
 per dar exemple a nosaltres, ell volch dejunar; axí, si som bons dexeables, resemblem-li:
Exhibeamus nos metipsos (2.ª ad Corintios, vi.^o c.^o): mostrem-nos esser ministres e ser-
 50 vidós de Jhesu Xrist; com? en molta pasciencia, no diu en pasciencia, mas en molta.
 Ara, en est temps, solen venir moltes malancollies, e axí, primo, pasciencia en si mateix,
 e als prohismes en la sua casa. * Pasciencia en tu mateix, com cert es que, puix no haveu
 aveat de dejunar, affany's dona lo dejuni; als huns dona tanta dolor de cap, als altres
 diverses defalliments. Hajats pasciencia, no trencar per axó los dejunis! Per açó podets
 55 pensar que major affany ne hac Jhesu Xrist: tenir fort, no trencar, que no morrá lo
 cors per dejunar, ans n'aurá sanitat. E si lo metge te dona medecines doloroses, so-
 ffrís-ho per salut del cors, e axí hajats pasciencia, no trencar lo dejuni, que salut es de
 la anima; axí, teniu fort, no esmayar.

Secundo, devem haver pasciencia als prohismes. Ara, com haurem endurat, son
 60 alguns que lo fum del dejuni los munta al cap, que no poran parlar ab pasciencia a sos
 prohismes, e vendran a casa, e si no es apparellat lo dinar, dexe'n-se anar contra les
 companyes, mas prenets-ho en pasciencia; e si la vianda no es be apparellada, o les
 sardines masa cuytes. Axí *pasciencia vobis necessaria est* (Ad Ebreos, x.^o c.^o). Pas-

— 30-31. *Per-intravit*. — ROM., 5, 12.

— 36. *Amen-peribitis*. — LUC., 13, 5: Non, dico vo-
 bis: sed si poenitentiam non egeritis, omnes similiter
 peribitis.

— 49. *Exhibeamus-metipsos*. — 2 COR., 6, 4.

— 63. *Pasciencia-est*. — HEBR., 10, 36.

ciencia vos es necessaria en los dejunis. Diu *in jejuniis multis*, car son xxxx.

Venen açí tres questions. La primera, dien alguns: «Yo ja he dejunat moltes quaresmes; per que cad'any? No dieu que siam semblants a Jhesu Xrist, que no dejuná sino huna quaresma? Per que dejunarem cascun any? No bastaria que una quaresma dejunassem? Diu Jhesu Xrist: *Non est discipulus sine magistro* (Mathei, x.^o c.^o), per que fol. xx v. farem mes que Jhesu Xrist?» Esta questió ve per ignorancia, no advertint el dejuni de * Jhesu Xrist. Dien que pres quaranta pans, e que cascun dia ne menjava hu, e bevia del aygua. Sent Luch diu: *Nichil manducavit in diebus illis* (Luce, 4.º c.^o). Axí, no menjá res. Axí, si li vols semblar, no't cal dejunar sinó huna quaresma de tota la vida. Lo nostre redemptor Jhesus no menjava sinó una vegada, ne menjava carn. Axí, tot lo temps de la sua vida fon dejuni e quaresma, no solament cad'any, mas tota la sua vida.

Sancta mare Esglesia per ço que no li podem semblar a Jhesu Xrist, pren lo temps, e de la manera del seu viure en tota sa vida pren les viandes: *Accio Xristi nostra est instructio* (Sant Gregori); *cepit Jhesus facere et docere* (Actuum, p.^o c.^o). 75

Altra questió. Si algunes persones son scusades de aquest dejuni; hoc, per necessitat, son scusades; e quina es? Huyt condicions de persones: *primo*, dones prenyades, rahó per ço com han provehir a elles e a les creatures, e si no prenia sinó huna refecció, la criatura se debilitaria: axí tals dones ne son scusades, be n'ri ha algunes que son de gran complexió, que porien dejunar un dia o dos a la setmana. La segona condició, son dones que alleten infants, per la matexa rahó. La terça condició, son persones malaltes de malaltia, quant porta gran flaquea, e que tol lo apetit del menjar; altres malalties no't escusen: si haveu puagre, no sou excusat; si est naffrat e menjes be, dejuna; si est leganyós, axí de malalties que no tollen lo apetit, dejunar: malaltia del milá, les ales flaques e lo bec sa. La quarta condició, persones pobres, quant han tanta pobrea que no poden haver a huna hora compliment de refecció: axí com los qui acapten, e fol. xxi axí de altres que no poden haver sino unes poques * de cols e sens sal e sens oli; mas vos, en rich hom, que havets de totes viandes, no dejunareu? en dampnació será de la vostra anima. La cinquena condició, es de acaminants per necessitat, ço es, caminants a peu, que es necessitat que menjen per lo treball del camí; emperó lo[s] qui van a cavall, dejunen: al rocí o mula feu sopar, mas vos dejunau; axí, los de peu son excusats, per necessitat que acaminen. La sisena condició, es de treballants, axí com lauradós, cavadors, e be que sies hom rich e pots scusar los treballs, tengut est de dejunar; mas aquells que han a cavar e se'n han a governar; sastres e çabatés no'n son scusats, ni'l notari per scriure trencará lo dejuni, no. La setena condició es persones jovens adolescents: sant Thomas, *in secunda secunde*, diu que no son tenguts dejunar, fins han tres setenes d'anys; asigna rahó per tal com tro aquell temps han lo creximent, e per

— 68. *Non-magistro*. — MATTH., 10, 20: *Non est discipulus super magistrum*.

— 71. *Nichil-illis*. — LUC., 4, 2

— 77. *Cepit-docere*. — ACT., 1, 1.

— 98. *In-secunde*. — Sum. Theol., II-II^æ q. 147. art. 4, ad 2.um

100 tal no son tenguts de dejunar; mas diu que de fet que se acoste als xxi. any, es tengut de dejunar alguns dies: axí a vii. o viii. anys, lo Divendres Sant; si ha x. anys, dos dejunis; si xiiii. o xv. anys, dos dies la setmana; si xvi. o xvii. tres dies; si xx. anys iiii. dies, e si haveu xxi. anys dejunau tota la quaresma. Los de la nostra companya que son de
105 poch dies e dejunen, no'u sostingan, que la complexó se guasten, car lo dejuni no deu esser en perill * de la persona, be en affany. La huytena condició es de persones velles. fol. xxi v.
Dirá algú: de quina vellea? de quants anys? yo'us ho diré; quant ha aquella vellea que li tol lo apetit del menjar, e que no tindrà dents, no dejunen; mas encara que haja lxxx. anys, e menjen tan be com hun jove, dejunar deuen, sinó damnació hauran: axí, avisats-vos, que encara que'n hajats affany, no trencar lo dejuni: *Omnis populus*
110 *instantia magna humiliaverunt in jejunis*, ells e les mullers (Judith, 4.º c.^o).

La terça questió. Dieu: «Poré reembre lo dejuni, que gran affany he del dejuni, que no'l he avehat». Alguns dien que hoc, com sien tres obres de penitencia, e que mes val almoyna que dejuni. Si yo la mude la penitencia en almoyna, per que no dexaré lo dejuni? quants n'ri ha enganats! Dich-vos que *ceteris paribus*,
115 mes val almoyna que dejuni; mas mes val obediencia que sacrifici, qui fa almoynes fa sacrifici, e dirá misses, sacrifici. Dich que, com sie sots manament de obediencia a cascú, si daves c.^m florins e feyes tot lo be del mon, si tu trenques lo dejuni de la Ecclesia, peques mortalment, e perts lo merit: *Qui vos audit me audit, et qui * vos*
120 *spernit, me spernit* (Luce, c.^o x.^o). Regidós de la Esglesia avisar; si has necessitat, demana'u a ton prelat, e fes-li lo dubte: si ell te'n dona licencia serás fora de perill, e dispensará, e mutar ho ha. Axí no'u vullés fer per tu mateix. Pensau que lo dejuni axí sia pocha cosa? E ve'us açí en que'us deveu espletar en est temps. fol. xxii

La 2.ª obra es oració spiritual. Esta nos mane Jhesu Xrist, com diu: *Unge caput tuum*. Secret hi ha: açí nos es manada oració spiritual. En la sancta Scriptura, Jhesu
125 Xrist es dit cap de tota la ost del xristianisme: *Omnia subiecit sub pedibus ejus, et se ipsum dedit super omnem Ecclesiam, que est corpus ejus* (Ad Ephesios, c.^o i.^o). Deu lo Pare ha posat cap en la Ecclesia, Jhesu Xrist (P.^a ad Corintios, c.^o xi.^o); «lo cap, diu, es Jhesu Xrist, unteu-lo». L'untar fa molla la cosa, humitant hun cuyr, ablanir-s'a. Nostre senyor Jhesu Xrist, en est temps passat de carnalitats, aspre nos ere Jhesu Xrist per
130 nostres peccats. Voleu que'us sia moll? untem-lo; com? ab oracions devotes. Per fort e aspre que'ns sia Jhesu Xrist per nostres peccats, axí lo podem untar ab unguent de oració, e tornarà bla e suau.

Simile est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis,

— 109-110. *Omnis-jejunis*. — JUDITH, 4, 8: Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in ieiuniis et orationibus, ipsi et mulieres eorum.

— 118-119. *Qui-spernit*. — LUC., 10, 16.

— 125-126. *Omnia-ejus*. — EPHES., 1. 22-23; Et om-

nia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.

— 127-128. *Lo cap-unteu-lo*. — I COR., 11, 3. Cf. EPHES., 5, 23; COLOS., 1, 18.

— 133-134. *Simile-talenta*. — MATTH., 18, 23-24: Assi-

fol. xxii v.

et cum cepisset rationem ponere, oblatu ei unus qui debebat decem talenta etc. (Mathei, xviii.^o c.^o). Diu que hun rey volch demanar lo compte a sos servidós: hac-n'i hu
 135 que havie defraudat en x.^m florins; * dix lo rey: «Pagua'm, vet lo compte»; ell diu que no
 te res; e diu lo senyor e mana que sia pres, e que sia venut per catiu, e la muller e fills e
 lo alberch. Veus com ere aspre aquest senyor? Que feu lo dispenser? començá a hun-
 tar a son senyor, e gitá's en terra, e pregá'l: «O senyor! hajats-me hun poch de pas-
 140 ciencia»; diu que tota la sanch li feu regirar. E dix-li: «*Serve, nequaquam!* tu merexies
 be la pena, mas puy m'as pregat, tot t'o perdó!». Veus, en esta parabula propriament
 parlava Jhesu Xrist d'ell e de nosaltres, qui som sos dispensés; e com has despensat en
 lo teu cor? pensant ço que't ve al cor, iniquitats e peccats! Item, la bocha: quantes pa-
 raules mentiroses! e en les obres, e hoyr e veure, e si'l difrauden a nostre senyor Deu
 145 cascun dia, per que diu x.^m? per los deu manaments que li trencham. Vols que torne
 suau e mol? unta'l ab oració, e gitats-vos en terra. Pensats axí com feu aquell dispenser,
 que diu en lo Evangeli; e axí, tot t'o perdonará, si axí fas la oració devota. *Cum jeju-
 nas, unge caput tuum.*

fol. xxiii

Lig-se de sancta Maria Magdalena: *Accesit ad eum mulier, habens alabastrum un-
 150 guenti preciosi et effudit super capud ejus* (Mathei, xxvi.^o c.^o): e la beneyta, acostá's a
 Jhesu Xrist, e havia hun alabaust de enguent preciós, e gitá-lo'y sobre lo cap. Primo;
 diu *accesit*, car la anima, si deu acostar primer com pensant ab qui parles, ab Deu, e
 que la tua * anima lo remire com sta irat, pren après lo unguent, met los genolls en terra
 ab temor reverencial, e, puy, scampa l'enguent, ço es la oració. E ve'us aci com diu
 155 *unge capud*, ab oració spiritual, matí e a vespre (Luce, vii.^o c.^o). Dos vegades lo unta a
 Jhesu Xrist sancta Maria Magdalena, com se agenollá als seus peus.

La terça obra es confessió sacramental, com diu *faciem tuam lava*, la cara lava en
 confessió. La consciencia del hom es la cara de la anima. Axí com hom es conegut en
 la cara, axí la consciencia es la cara de la anima que nostre senyor Deu guarda. David,
 160 en lo psalm «Dominus illuminacio»: *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea*:
 «Senyor, a tu ha parlat lo meu cor, e la mia cara la consciencia». E en açó, que es la
 confessió sacramental, per manament necessari hi es obligat cascu una vegada.

Quarto Regum (li.^o c.^o): Era un gran baró del regne de Siria, appellat Nadam; era
 lebrós, e vench a un proffeta, Heliseu, amich de Deu. Lo proffeta li maná e li dix: *Vade*
 165 *et lava in Jordane sepius et mundaveris et recipies sanitatem*; e ell girá's ab lo cavall en
 sech, per que lo proffeta no volch exir a ell, e axí, indignat contra lo proffeta, ell se'n
 aná. Digueren sos servidós: «Si'l proffeta vos hagués dit que'us tallasseu lo peu per

milatum est regnum... oblatu est ei unus qui debebat ei decem millia talenta.

— 140. *Serve nequaquam.* — MATTH., 18, 32: *Serve nequam.*

— 149-150. *Accesit-ejus.* — MATTH., 26, 7: *...capui ipsius recumbentis.*

— 160. *Tibi - mea.* — Ps., 26, 8.

— 164-165. *Vade-sanitatem.* — IV REG., 5, 10: *Vade et lavare sepius in Iordane, et recipiet sanitatem caro tua, atque mundaveris.*

haver sanitat, ja ho fereu; quant mes tan poca cosa que'us ha manat de lavar?» E de fet ell se va a llavar: a la setena vegada que's llavà, fon pur. Lo proffeta be lo podia
 170 guarir en altra manera, mas per figura de la confessió; lebrozia ha condició dels peccats mortals: * messell es inflat en superbia; item, lo messell ha ardor: es significada avaricia; item que's pegua e es malaltia contagiosa: vet peccat de luxuria; item, que's corromp, vet la enveja, e, item, ha lo alé pudent: vet peccat de gola; item, ha la veu regallosa: vet peccat de ira, e, item, es pesat e molt fexuch: vet peccat de perea.

fol. xxiii v.

175 Jordá vol dir *flum*: al riu del judici, aquí a la confessió, despullar-vos-heu de vostres peccats, e mostrau totes vostres vergonyes, no amagar nengun peccat per gran peccat que sie, per que diu set vegades per los set peccats mortals, e la primera vegada es lavar-se del primer, e après del segon, e axí de hun en hu set vegades. *Sic confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra et mundet nos ab omni*
 180 *iniquitate* (P.^a Jo.).

178-180. *Sic-iniquitate.* I IOAN., 1, 9: Si confiteamur... et mundet nos ab omni iniquitate.

IN DIE JOVIS

[Dijous, dia 9 de març]

EGO VENIAM ET CURABO EUM.

*Habelur verbum illud originaliter Mathei
c.º viij.º, et recitatum in Evangelio hodierno.*

Hir, per bon començ de quaresma, vos declarí les obres en les quals nos devem ocupar; e ara vos será declarat en quina manera nostre senyor Deu sana les nostres animes de les plagues dels peccats, car en lo Evangeli se recita que Jhesu Xrist guarí alguns malalts de malalties incurables. Si plaurá a Deu, será materia profitosa.

10

Primo: AVE MARIA.

Conclusió certa es en sancta taulegia, que en cascuna conversió de peccador, quant se vol convertir de mala vida a bona, e dexa lo dimoni e torna a Deu, tots temps, en aquella conversió, nostre senyor Deu hi ve presencialment per gracia, e no'y bastaria poder de criatura, ne de sant, ne de angel, si no'y era lo adveniment presencial de Jhesu Xrist. Puch ho declarar per una semblança.

15

La redempció general dest mon no's podia fer per nenguna creatura: ell mateix, Deu e hom, hi havia a venir, axí com en hun spital on haje molts malalts, gran metge hi ha a venir a curar-los. Axí est mon es axí com hun spital, e no'y havia habitació nenguna que no'y jaguessen malalts. Vench lo gran metge del studi de paradís, e vench a prathicar en est mon, a guarir malalts: *Non veni vocare justos, sed peccatores* (Mathei, viiii.º c.º). *Magnus de celo venit*, Sent Agostí, diu: «Gran metge nos es vengut del cel, car en tot lo mon eren molts malats». Axí es en la conversió * especial del peccador. Quant algú se ha a convertir a bona vida, nostre senyor Deu Jhesu Xrist hi ha a devallar presencialment per gracia. Si maravella fo devallar una vegada per redempció general, huy gran maravella es devallar-hi tantes vegades. David, en lo psalm ci.º: *Benedich anima mea Domino, et que intra me sunt nomini sancto ejus... qui sanat omnes infirmilates tuas*: ell te sana de totes infirmitats, ell es lo metge, e no n'i ha altre bastant.

20

25

Quant Centurió lo supplicava que volgués guarir hun malalt que tenia en sa casa, dix Jhesu Xrist: *Ego veniam*. Per que dix «yo iré», e no'y aná, que sens anar-hi lo gua-

30

V. 4. *Ego-eum.* — MATTH., 8. 7.— 21. *Non-peccatores.* — MATTH., 9. 13.— 26-28. *Benedic-tuas.* — PS., 102. 1-3.

rí? a significar que, per guarir la anima, ell hi ha a venir, e axí es lo tema declarat.

Ara som en la materia, e donchs, puys que Jhesu Xrist es lo verdader metge, hi ha a venir. E axí, vejам quina manera e praticha hi es a fer la cura; e trobe que lo preciós metge Jhesus, en la prathica e obres de cura, set obres hi serva, axí com tot bon metge
 35 deu fer. Primo, lo metge vol guardar lo malalt en la cara, estant en la cambra; secundo, vol toquar lo pols, car alló li mostra la disposició; tercio, demana la orina, e com ha fet estes tres coses, coneix la malaltia: lla donchs fa la quarta obra, ordena dieta; quinto, ordena exarop; sexto, ve la porgua, e la setena es, que atorgua-li que menge carn. Estes set obres son de cura de metge. Totes estes serva nostre senyor Deu Jhesu
 40 Xrist en convertir los peccadors, e diu: *Ego veniam*. * Primo, guarda en la cara: en cambra scura está lo peccador. Si'l peccador vey a clar los bens que pert per lo peccat, e los mals que li son apparellats, mas sta en escur. David, en lo psalm «Deus deorum»: *In tenebris ambulat* etc. No han sabut los mals que'ls ne son apparellats, e los bens que'n perden; obligats son a la foscha d'infern. E per ço Jhesu Xrist, com a bon metge, pri-
 45 mo, li guarda la cara: es lo sguart de la sua misericordia que'l illumina, que conegua son peccat, e per ço diu: (Proverb. xx.^o c.^o) *Lucerna Domini spiraculum hominis*, e fa-li conexer tots los secrets de la sua consciencia.

Esta prathica servá nostre senyor Deu Jhesu Xrist a curar les plagues de sent Pere: ell renegué tres vegades a Jhesu Xrist, e no conexia son deffalliment, ne a la primera,
 50 ne a la segona, ne a la terça vegada, e ajustá y jurament. Diu lo test: *Gallus cantavit, et conversus Dominus respexit Petro* (Luce, xxii.^o c.^o): cantant lo gall, Jhesu Xrist, diu, que girá's e mirá'l, e llavors, coneix lo peccat en que stava. Quan renegá, no'l guardá fins cantá lo gall. Sent Gregori diu, que lo gall cantant significa lo preycador, per dos significacions: la primera, que com lo gall vol cantar, excita si mateix ab les ales, e puys
 55 excita los altres; e axí lo preycador, primerament se deu excitar a fer bona vida, e puys s'es excitat, llavors deu despertar los altres. Item, la segona propietat del gall, a miga nit canta mollament, mas a la fi de la nit, que's acosta lo dia, crida que * cuyda esclatar
 60 *sus! sus!* Vet la condició del preycador: a la mija nit del temps dest mon, cantaren los preycadors a tart; mas ara que es prop lo dia, e son a la fi de la nit, vejes com cuyten de cantar *sus! sus!*, que tost, e ben tost, axí com lo gall cuyta lo cantar. Aquest senyal dona sent Gregori: nostre senyor Deu fa moltes questions a nosaltres, e diu: *Quis posuit in visceribus hominis sapienciam et quis dedit gallo intelligenciam* (Job, xxxviii c.^o): qui ha posat en les entramenes del home saviesa, e qui ha dat al gall intelligencia? Lo
 65 parlar de Deu significa que no parlava del gall, mas del preycador, que es significat per lo gall. Diu, primo, qui li ha mostrada la saviesa, que primer se bata, e esta intelligencia que cride continuament, qui la'y ha dada sta intelligencia? qui la'y ha dada al gall la intelligencia, que stará en la cambra scura, o galliner escur, e sent que es lo dia prop,

fol. xxv

fol. xxv r.

— 42-43. *In-ambulat*. — Ps., 85, 5. No és el salm *Deus deorum* sinó *Deus stetit*.

— 46. *Lucerna-hominis*. — PROV., 20, 27.

— 50-51. *Gallus-Petro*. — LUC., 22, 60-61.

— 53 i ss. Cf. St. GREGORI, *Moral.*, llib. 30, cap. iii.

— 61-62. *Quis-intelligenciam*. — IOB., 38, 36.

ell, cuyta de cantar? Axí ho expon sent Gregori, e axí nostre senyor Deu Jhesu Xrist sperá que lo gall cantás quant lo reneguá sent Pere; e axí, vosaltres no sentiú vostres deffalliments tro que lo gall cante, ço es, lo preycador, e, axí, lo secret declarat, havem la primera obra, que es cura medicinal. 70

fol. xxvi

La segona obra es que axí com lo metge vol toquar lo pols al peccador, açó se fa en la contricció, a la vena del cor, e dretament es toquar de medicina, singularment e principal ab lo quart dit, e son cinch dits, que signifiquen cinch motius que son en la * contricció, e per los quals ve dolor de contricció. Primo, comence a temor quant pense lo peccador: «tan mala vida he tenguda»; en lo segon motiu, ve la dolor, quant ha hom perdut tots los merits que havie, e comença a plorar; e pensa quanta tristicia hauria un mercader si pert cent florins, e deu pensar lo peccador que ha perdut, ço es, la heretat de paradís. Quarto, ha major sentiment com ha offesa la infinida potencia de Deu: açó toqua al cor. Quinto, pensa com es vengut en desamistança de tots los sants e santes, e açó es tocar lo pols, e alló es vera contricció. Auctoritat: *Amarus in indignacione spiritus mei, manus autem Domini erat mecum confortans me* (Ezechielis, 3.º c.^o): deya lo peccador: o traïdor! per que fiu aquest peccat? E axí, ab aquella amargor de cor, la ma de nostre senyor Deu Jhesu Xrist hi toqua; emperó diu *confortans*, ab gran consolació confortant lo peccador. 85

La terça obra que fa lo metge, vol veure lo orinal, e açó es en la confessió, e allí, mostrau la orina que es corrupta e pudent, e mostra la cosa amagada, e es necessari que lo orinal sia clar, e la boqua tapada, com que clarament vos confessets, e no'us escusets, axí com fan molts; mas acusar-se clarament ab veritat: be te pots dir traydor, que trenchat has la fe a Jhesu Xrist que li havies fet e prestat en lo baptisme. 90

fol. xxvi v.

Per ço vos consell, que no'us confessets ab confessió decorada, e poch se val, e importa en si dos erros: primo, * que haveu a dir moltes mentides, e es peccat mortal; l'altra, que per força haveu amagar molts peccats, car dieu-ho en general que haveu meyspreat vostre prohisme, e de luxuria dient-ho en general. Axí, les generals confessions no basten; clar, clar sia lo orinal, mas veus la boqua del orinal sia tapada, que no vullau dir res d'altri. Si ha peccat algú ab altre, e si diu: «Yo he peccat ab ma mare», cerquar confessor que no conegua la mare, e si no'n trobe, deu dir, per no descobrir, ab una persona a ell molt acostada: axí, no deu dir peccat d'altri. En lo libre de Josué proffeta (c.^o vii.^o), Josué vol dir tant com Jhesus, dix: *Fili mi, da gloriam Deo Israel, et confiteri*; «has peccat, mon fill, dona gloria a Deu, e confessa clar, e mostra'm que has fet, e no'y amagues res». 100

La quarta obra es dieta. La abstinencia que dona lo confessor com ha vist los pec-

cats, axí com lo metge, vista la malaltia, dona la dieta. E axí, lo bon confessor dir-li ha:
 «Dexau les pompes e vanitats, e anau simplement en esta quaresma». Item, als homens:
 105 «Dexar les vanitats dels vestits, e balls, e dances, e no's deuen permetre juntes ni tor-
 netgs en temps de quaresma, e es gran peccat anar a mirar juntes en quaresma. Te-
 niu dieta: anar los digmenges als ordens e a les esglesies». E si es * en peccat de avari-
 cia, dirá: «Guardats, no emprestets ara en quaresma, dexats los deutós, no'ls vexets». Si
 110 bons xristians ereu, les corts deurien esser tancades, e que anassen e estiguessen a les
 esglesies per demanar la heretat de paradís; e ans fan lo contrari, e dien: «Ara es
 hora de pledejar, los negocis tots temps duren». E axí, ara en quaresma, tingam dieta.
 Diu sent Pau (2.ª ad Thimotheum, 2.º c.^o): *Sicut bonus miles Jhesu Xristi, non impli-*
cans se negociis secularibus: fes que treballes com a bon cavaller de Jhesu Xrist;
 axí, temprar-se de negocis, e pendre dieta: si les persones son en peccat de luxuria,
 115 prenguen dieta, e no acostar-se a persona que'us do ocasió de peccar. Altra dieta
 se dona per consell, que marit e muller, de consentiment de abduy, que vixsquen en
 dieta, e, axí, de moltes altres coses, e inhibir als tavernés que en temps de quaresma,
 ne digmenges, ne festes, no acullguen bastaxos, ne saigs, ne taffurés, ne tenir taffureries.
Obsecro vos fratres, ut abstineatis a carnalibus desideriis (1.ª Petri, 2.º c.^o). Diu *obsecro*,
 120 prech-vos; no es manament mas prechs, que marit e muller, en temps de quaresma, vos
 abstingau de desigs carnals.

fol. xxvii

La cinquena obra es al malalt exaropar, donar lo exarop, que es dolç. Diries tu, si *
 podries entrar tota hora a parlar ab lo Rey o ab lo papa, quant te'n prearies! e tu, cer-
 tament en la oració, parles ab lo papa Jhesus: *Quam dulcia faucibus meis*, (David en lo
 125 psalm «Beati immaculati» etc.). Avisats-vos açí; lo exerop se pren de matí e vespre, e ab
 certes cullerades, a demostrar que deuen esser certes oracions a matí e a vespre; e lo
 exerop se mescla ab aygua calenta, aquell fa la obra: *Sic potum dabis in lacrimis, in*
mensura; e que val lo xpistiá que no te cert nombre de oració? Axí, les culleretes sien
 certes, he hajen aygua calda, ço es, lagrimes de contricció: *Oportet semper orare, et non*
 130 *defficere* (Luce, xviii.^o c.^o); vol dir, *tam mane et sero*, e axí prenets aquest tan preciós
 exerop en aquest sant temps de quaresma.

fol. xxvii r.

La sisena obra es porgua: es restitució de torts. Si haveu moltes humors, ço es,
 riqueses de mal just o de rapina, haveu pres res injustament dels vasalls, o ab demandes
 gracioses, o ab vexacions, e lo marmessor te res de la marmessoria de la anima del mort,
 135 e teniu res de soldada, ne vos, en advocat, notari e procurador haveu pres salari exces-

— 112-113. *Sicut-secularibus*. — II TIMOT., 2, 3-4: *Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*.

— 119. *Obsecro-desideriis*. — I PETRI, 2, 11: *Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis*.

— 124. *Quam-meis*. — PS., 118, 103.

— 127-128. *Sic-mensura*. — PS., 79, 6: *et potum dabis nobis in lacrymis in mensura*.

— 129-130. *Oportet-defficere*. — LUC., 18, 1.

fol. xxviii siu, e vos, en mercader, haveu fet frau, e vos, en * clergue, haveu guanyat dignitat ni prelatió ab simonia, la restitució es necessaria: totes les obres dessus dites serien no res, si no'y era restitució: *Non remittetur peccatum, nisi restituatur ablatum*. «Totes les medecines me eren plasentes, mas la porga no la poria rebre». Dirá lo metge: «Preneu, preneu un poch de magrana agra»: e que es la magrana agra? la mort. Pensau en la mort: *Facile enim contemnit omnia, qui semper cogitat se moriturum*; pensar, demá moriré, e cascun dia spere la mort, que está a la porta.

E per ço deya sent Pau: *Nemini quidquam debeatis* (Ad. Romanos, xiii.^o); restituihiu tots los deutes, e no enganets lo confessor. Axí com aquell qui te tort e es tengut de fer restitució, e aquell qui porta rancor e mala voluntat a son prohisme o desija venjança. Mes corromp l'om ranchor e mala volentat, que no fa la caxa plena de diners de logre.

fol. xxviii v. La setena obra, lo mege al pascient o malalt, axí purgat, fa-li dar carn, que es lo preciós cors de Jhesu Xrist, en tallador blanch, en la ostia; allí trobarás lo cabritet que fon cuyt e rostit en la creu, e pres, mort per * tu, peccador: *Caro mea vere est cibus* (Jo. c.^o vi.^o). Axí es lo combregar; axí, donats de la beneyta carn al pascient, puy sie purgat. De bon consell ara, en aquets beneyts dies, que us apparellasseu, que cascun digmenge combregasseu, al menys a Paschua, de necessitat. Set obres vós he dites de la cura de la anima. Son set setmanes: en la darrera ve a menjar la carn, ço es, al combregar de necessitat en lo dia de Pascha, e no es digne de haver gloria qui no'l reb; e axí, complirets estes obres, les quals servá Jhesu Xrist, e diu: *Ego veniam*; que no'y bastaria creatura a curar lo peccador sinó nostre senyor Deu Jhesu Xrist. E veus lo sermó complit.

Placia a nostre senyor Deu etc.

— 143. *Nemini-debeatis*. — ROM., 13, 8.

— 150. *Caro-cibus*. — IOAN., 6, 56.

IN DIE VENERIS

[10 de març]

ATTENDITE, NE JUSTICIAM VESTRAM FACIATIS
CORAM HOMINIBUS.

Habetur verbum istud Mathei v.º c.º originaliter et recitative in Evangelio hodierno scribitur verbum illud.

Lo nostre present sermó será del sant Evangeli de huy, lo qual conté moltes doctrines en quina manera devem fer penitencia.

10

Et primo: AVE MARIA.

Aquest tema proposat es paraula de nostre senyor Deu Jhesu Xrist, dient: «Guardats-vos, no façats la vostra justícia davant los homens». Nostre Senyor appelle la penitencia «justícia», e costuma es en la sancta Scriptura que penitencia es dita «justícia», la qual cascú fa de si mateix.

15

Primo, al cors per dejunis, abstinencies, disciplines e altres treballs; per ço que molts peccats havem fets per inclinació del cors, e per ço que nostre senyor Deu no'n faça justícia en infern, diu lo peccador: «Senyor, yo ne faré justícia»; e est privilegi ha dat nostre senyor Deu, que a cascú ha fet jutge en la propria causa, que si tu [fas] justícia de tu mateix, nostre senyor Deu es content. (Prima ad Corintios, xi.º c.º) *Si nos metipsos judicaremus*, lladonchs no serem jutgats per nostre senyor Deu; e a ell plau tal justícia que hom fa de si mateix, abstinencies moltes, e afflictions, turmentant lo cors: *feci justiciam* (David, en lo psalm «Beati immaculati»).

20

fol. xxix v.

* Secundo, nostre senyor Deu fa justícia de la anima, que havem peccat per penaments maliciosos en les males voluntats, e puy es fort jutge. E axí, tu fes-ne justícia en la oració, que si devota es la oració, no es sinó penjar la anima al peu de la cadira de Jhesu Xrist, e axí la oració devota es dogal al coll, e pot dir lo peccador: «Senyor», pot dir «yo faç justícia».

25

Tercio, tu peccador, deus fer justícia dels bens terrenals que son stats ocasió de peccat; fes justícia de tu restituhint los torts, e fes restitució, e, axí, vera penitencia no

30

VI. 4-5. *Attendite-hominibus.* — MATTH., 6, 1.
— 20-21. *Si-judicaremus.* — I COR., 11, 31.

— 23. *Feci justiciam.* — PS., 118, 121: *Feci iudicium et iustitiam.*

es sinó justícia que cascú fa de si mateix. Auctoritat: *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis, in iusticia quam operatus est in ipsa vivet* (Exechielis, xvij.^o c.^o); e de aquesta parla lo tema: *Attendite, ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus*.

Com se deu hom guardar que no's faça davant homens, e, axí, en lo Evangeli nos declara: primo, la justícia que's fa per dejunis; item, per almoynes; item, per oració.

Primo, que la justícia que fan del cors per dejunis, no's publique, ne's faça davant los homens. Gran diferencia ha entre conexença de hom e conexença de Deu: conexença de homens no s'esten sinó a les coses que's fan de fora, e no de ço que es de dins lo cor, car de les entramenes e intencions de dins, sol Deu ha la conexença: *Non*
judico juxta intuitum hominis (Primo Regum, c.^o xvi), «no pensets que yo jutge se-
 gons l'esguart dels homens, que an[s] veig, diu Deu, l'esguart dins lo cor». E axí, de-
 junar e abstenir-se de coses temporals, açó es dejuni davant los homens; emperó lo
 dejuni davant Deu es quant se abste lo cor que dejuna de oys e rancós e males voluntats e desigs de venjances. Aquest es dejuni davant Deu, que no'u veu sinó Deu.

* Per ço son molts que's abstenen de viandes corporals, e axí dejenen davant los
 homens, mas lo propi dejuni e verdader es abstenir-se de viandes virinoses, ço es, de
 males voluntats, oys e rancors; e si de aquestes coses vos absteniu, vos dejenau davant
 Deu, e per ço diu: *Ne iusticiam faciatis coram hominibus*. Que la justícia no la façats
 solament en lo dejuni davant los homens, mas que'ns abstingam de les viandes verinoses, oys, rancós e males voluntats, e açó es dejuni davant Deu.

Diu lo Evangeli: *Audistis quare dictum est antiquis: diligite inimicos vestros?* Tres
 rahons posa que deu hom voler sos enemichs e fer oració per aquells qui'us diffamen.
 La primera rahó es, que nostre senyor Deu, com fa eixir lo sol, fa'l servir axí als amichs
 com als enemichs seus, e com dona pluja, no solament la dona a les possessions dels
 amichs, mas encara dels enemichs; e, axí, dejenau davant Deu de oys, ranchors e ma-
 les voluntats, e sereu fills del meu Pare. La segona rahó: nosaltres devem mes fer que
 no fan los infels, que volen o ajuden als qui'ls fan be, e los cans volen als qui'ls fan be.
 E, donch, nosaltres no farem mes que les besties? Digau: «Senyor, yo per amor de vos,
 volré a mon enemich», e si saludes als qui't saluden, ni grat ni gracies, e diets: «No li
 daria res, ni'l saludaria abans que ell a mi: si'm saluda, saludar-l'e». Axí lo merit voleu
 dar al altre; axí per be que sia inimich teu, saludar-lo, e axí dejenem de estes males
 viandes. * La terça rahó es, que serem perfets en nostres dejunis. E veus aquí la primera
 part del sermó.

La Epistola de huy concorde molt ab lo Evangeli. Havia'y tribulació en Jherusa-

— 31-32. *Si-vivet*. — EZECH., 18, 21: Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit iudicium et iustitiam, vita vivet et non morietur.

— 39-40. *Non-hominis*. — I REG., 16, 7: Nec iuxta intuitum hominis ego iudico.

— 51. *Audistis-vestros*. — MATTH., 5, 43-44: Audistis quia dictum est, diliges proximum tuum... ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros.

lem, e digueren: «Dejunem», e dejunaren forts dejunis, que de tot lo dia no menjaven, e la tribulació crexia mes, e vengueren al temple a pregar Deu e deyen: *Quare jejunavimus?*, «E! Senyor, perque no'ns has guardat? e! Senyor, per que?». Diu Deu: *Ecce in die jejuni vestri voluntas vestra maligna reperitur* (Ysahie, lviii.^o c.^o); «sabeu per que no'us he rellevada vostra tribulació? per que vosaltres dejunau dejuni als homens, mas no davant Deu, que ab moltes males voluntats dejunats cerquants venjança».

En après, deu fer justícia per si mateix per almoynes, mas que no's faça davant los homens. Diu: *Cum facis elemosinam, noli canere ante te. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Set sit in abscondito, nesciat sinistra manus que facit dextera*. Antigament, los grans homens com volien fer almoynes, feyen fer crida, e deya: «Que'us fan a saber que tot hom o dona pobre vaja a casa de tal, que vol dar almoyna»; e aquell anava après la crida, e les gens deyen: «O, del beneyt!» E de aquests diu Jhesu Xrist: *Receperunt mercedem suam*. Per que ho diu? gran es loguer que nostre senyor Deu te aparellat en paradís a les persones caritatives e misericordioses, mas com se fa ab vanagloria, e dien: «O Senyor! yo he fet * tantes almoynes», e dirá nostre Senyor: «E no sabs que no'u has fet per amor de mi, sinó per vanagloria?»

Jhesu Xrist nos diu que sia secreta l'aymoyna, que la sinistra ma no'u sapia lo que fa la dreta, e nostre senyor Deu te darà remuneració complida. Secret: be vets que la ma sinistra, ne la dreta, no ha sciencia; donchs per que ho diu? Secrets morals: ma dreta e sinistra son les riqueses temporals, per que que axí com ab les mans fa hom les obres, axí ab les riqueses fa hom moltes obres; ha'y riquesa sinistra, la que no es de bon dret: la dreta es la justa. Auctoritat: *Leva ejus sub capite meo, et dextera amplexabitur te* (Canticorum, ii.^o). E axí demostra que com vols fer almoyna, que la façes de la riquesa de bon just, e no de la de mal just; e axí bon consell es de fer mija en la caxa e en la bossa, e com volrets fer almoyna, fets almoyna del just, e aquest consell es bo.

Altre secret: intenció dreta e sinistra. Fes la almoyna ab la intenció dreta per Deu, e per semblar a Deu, que obrí del seu preciós cors e de tota la sua preciosa humanitat feu tan preciosa almoyna que'ns remé; e axí, en la almoyna que farás, guarda no'u sapie la sinistra, que altri te'n lohe, e, lladonchs, la intenció del cor es recta, e a Deu agradable.

Hoc encara, ha mester la almoyna disposició, e servant manera bona e no mala, e també se pert si hom * no'y serva manera. Quina es? Axí com almoyna es obra de pietat, que piadosament se dona, e ab pietat t'i mogues, no pas ab indignació. Lo consell es: *Quod unusquisque prout destinatur in corde suo* (2.ª ad Corintios, nono c.^o); cascú

— 66-68. *Quare-reperitur*. — ISAI., 38, 3: Quare ieiunavimus et non aspexisti: humiliavimus animas nostras et nescisti? Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra et omnes debitores vestros repetitis.

— 72-73. *Cum-dextera*. — MATTH., 6, 2: Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te... Amen

dico vobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.

— 86. *Leva-te*. — CANTIC., 2, 6: ...et dextera illius amplexabitur te.

— 98. *Quod-suo*. — II COR., 9, 7: Unusquisque...

segons la devoció, en son cor ordena, e axí com lo pobre no voldria que nengú ves
 100 com pren l'almoyna, axí deus fer tu que en ton cor, quant vols dar almoyna, pren
 aquells diners que voldrás dar en la ma, e no farás treballar lo pobre, ni haurás vana-
 gloria; per ço, deya: *Nesciat sinistra manus*; e axí diu lo tema: *Non coram homini-*
bus etc.

Ara venim a l'altra part de justícia e penitència, que es oració, fahent justícia de la
 105 anima per oració. Secret: *Cum oratis, non eritis sicut ypocrite*; e açó es en la fi del Evan-
 geli: no façau axí com los ypocrits, que feyen la oració en tal manera que tot hom s'i
 girava a guardar-los, e així'u feyen per ço que fossen vists, e de fora en les plaçes ba-
 tien-se davant les gents, e deyen-los: «O, dels beneyts!». *Amen dico vobis, receperunt*
mercedem suam. E açó es dar la bona obra per hun petit de vent.

E axí com voldrets fer oració, tanquau la porta, que no siau mirat, entrau en la
 110 cambra, e si sou en la Seu o açí en la esglesia, tancau la porta de la consciència, que
 nengú vos veja, e batres los pits deús la gramalla o mantell. Item, com fareu oració, no
 la façau tan alta que'u hoja aquell que está aprés vos, e en aquesta manera entrau en la
 cambra e tancau la porta. E si diets la oració alta, lo hu torbará al altre, * e per ço diu lo
 115 tema: «No façats davant los homens la justícia, mas davant mi».

Huna questió. Par que Jhesu Xrist sia contrari en la sua doctrina; trob yo en la
 sancta Scriptura que diu, que les bones obres que fareu, sien vistes per los homens:
Sicut lucerna coram hominibus (Luce, v.^o), *ut videant vestra bona opera*; e, en lo Evan-
 geli de huy, diu: *Non faciatis coram hominibus*, par que sia contrari. Dich-vos que no'y
 120 ha contrarietat, e açó per tant com nostre senyor Deu Jhesu Xrist, axí com a mestre bo,
 dona doctrines a persones perfetes e a persones inperfetes; e la primera doctrina do-
 nava a les persones perfetes, majorment a aquelles que han a preycar davant los altres;
 als apostols ho deya: «Vosaltres sou lum del mon», e aquells aytals que son axí fer-
 mats que vent no'ls derroqua, a aquells aytals diu: «Resplandescha la lum vostra, que
 125 vejen vostres bones obres, per ço que gloriffiquen Deu»; e a les persones inperfetes
 diu lo Evangeli de huy: *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus*. La
 diferencia que es de persones perfetes a les inperfetes es axí com hun gran foch per
 vent no se apagua, ans se encén, e hun petit de foch o lum, si no es amagada, apagua's:
 axí es de les persones perfetes a les inperfetes.

130 Placia a Deu etc.

— 105. *Cum-ypocrite*. — MATTH., 6, 5.

— 118. *Sicut-opera*. — Aquest text no correspon a
 la cita del Sant. St. Lluç (11, 36) diu: "Sicut lucerna ful-

goris illuminabit te"; i St. Mateu (5, 16): "Ut videant
 opera vestra bona".

IN DIE SABATI

[Dia 10 de març]

ASCENDIT AD ILLOS IN NAVEM ET CESSAVIT
VENTUS.*Habetur verbum illud originaliter Mathei,
c.º vi.º, et recitative in Evangelio hodierno.*

Jatsia que la missa que havem dita sia de la Verge Maria, emperó lo nostre sermó será del Evangeli, segons lo temps de quaresma; e ha'y grans secrets.

Primo: AVE MARIA.

La ystoria del Sant Evangeli de huy, segons lo temps de quaresma, conte hun miracle que feu Jhesu Xrist en la mar. Es aquest, axí com reciten sent Matheu (xiiij.º c.º), e sent March (vi.º c.º), e sent Luch (viii.º c.º), e sent Johan (vi.º c.º): diu que hun dia, ja en lo vespre, los dexeables de Jhesu Xrist estaven, dins una nau, dins mar, e Jhesu Xrist no'y era, ans stava en huna muntanya alta, estant en oració. E Jhesu Xrist, estant en la muntanya alta, e vehent que corrien fortuna, vench a ells sobre l'aygua passejant, e ere de nit, e foren molt espahordits, e major pahor hagueren d'ell que no de les ones de la mar, pensants que no fos als. E Jhesu Xrist acostás a ells, e dix: «Yo so: de que havets por?». E entrá en la naveta, e cessá tota la fortuna, * *et subito* fonch la nau lla hon anava. Açó es la istoria literalment, per entrar en los secrets e parlar: *primo*, de esta nau que stava posada en gran fortuna; *secundo*, del temps en que vench esta fortuna, diu que ja era vespre e de nit; *tercio*, de la bonança que vench per la presencia del Senyor, e de aquest tercer secret he pres lo tema: *Ascendit ad illos in navem et cessavit ventus*.

Ad primum, he parlar d'esta nau, que axí stava en tan gran fortuna. Tots los doc-tós dien que signiffiqua sancta mare Esglesia, no solament per l'offici que ha, ço es, offici de portar les persones, per bones obres, de aquesta terra en paradís. Axí com en l'archa de Noé totes les persones trobades fora l'archa foren perides, axí les que seran trobades en la santa Ecclesia seran salvades, les altres perdudes: *Facta est quasi navis*

VII. 4-5. *Ascendit-ventus*. — MARC., 6, 51: ...in na-
vim. No de St. Mateu com diu el manuscrit.

— 12-13. MATTH., 14, 3; MARC., 6, 51; LUC., 9 és
errada, ha d'ésser 5, 7; JOAN., 6, 19.

— 28-29. *Facta-insultoris*. — PROV., 31, 14.

30 *institoris* (Proverbiorum, ult.^o c.^o); diu que de l'uny porta lo seu pa, com de aquest mon a paradís.

Altra rahó. La nau es figurada la proa estreta, e puys example's, e puys a la popa torna a estrenyer, mas no tant. E axí es de la xpistianitat: al començ, començá Jhesu Xrist; ajustaren-se Jhesu Xrist, sent Pere e sent Matheu e los apostols altres, e puix ajustaren lxxii. (Luce, xli.^o c.^o), e puix (P.^a ad Corintios, xli.^o) mes; e après tots temps, 35 augmentá en tant, que's examplá tant e tant *quia in omnem terram exivit sonus eorum*. E axí, se examplá tant fort la nau que tot lo mon abarchá; mas gran temps ha que es començada a estrenyer: *primo*, quant Pestre Johan se partí de la Ecclesia xpistiana; après, * tota Asia on son tartres e turchs, son fora, e són infels e renegats; après, Affricha, Egipte e tota terra de moros; après, l'emperador de Grecia; après los herminis; après, 40 los jorgians; après, los xpistians de la cintura; e axí, tant s'estreny, que pochs son huy que sien en vera obediencia xristiana, e axí som ja a la popa, e encara s'a estrenyer molt mes. (Luce, xviii.^o c.^o); quant vendrá lo fill de la verge Maria, pochs seran en la Ecclesia catholica; e axí, la Ecclesia es dita nau a portar les gentes d'est mon en l'altre.

Item, diu que ha gran fortuna e perill. Açó veu hom clar. Si vaga hun gran bisbat 45 o prelació, ve huna ona: prechs, e missatges del rey, e que'l supplich que faça bisbe a tal, sino toldrá la obediencia, e lo papa veurá aquella tribulació; e altre rey prega'l ab menaças de la part altra, e axí es huy en tanta fortuna, e atrevexen-se a emparar regiment de infinides animes, e no son bastants a regir una anima d'ells mateix.

La santa mare Esglesia ha ordenat que's comencen a dir vespres ans de dinar, e es 50 ordinat que nengú no menje fins que sien dites vespres en temps de quaresma, e trenquen lo dejuni si menjen ans de vespres. Axí, no menjeu tro que sien dites vespres, sino lo dejuni es trencat: *Non creditur jejunare qui autem comederit antequam vespertinum celebretur officium*.

Al segon secret, del temps e hora que vench aquesta fortuna, que diu *cum sero factum esset*, llavors * vench la fortuna al vespre. Vejam en quina hora som del dia. Sapiats 55 que axí com lo sol corporal fahent lo cors tro es post es dia, com es post es vespre; mentres done als torrents no es vespre; quant es decantat que no done en los torrents sinó en les cimes de les muntanyes, es quasi vespre; e quant no done en les cimes es vespre. Jhesu Xrist es *sol justicie Xpistus Deus noster*. Per conexer si es vespre, vejam 60 açó: si los raitgs del sol de Jhesu Xrist si donen en los torrents, que son dites les persones treballants, per que los torrents han tres condicions, ço es, que son aspres, e axí los

fol. xxxiii r.

fol. xxxiii

— 34. LUC., 10, 1, i no 41 com diu el Sant: és així mateix errada la cita que fa de St. Pau.

— 35. *Quia-eorum*. — Ps., 81, 5.

— 37. Pestre Joan. — Vegi's sobre aquest rei llegendari de l'Etiopia: MARINESCU, *Le Prêtre Jean. Son pays, explication de son nom* (Académie Roumaine. *Bulletin de la Section Historique*, x, 74 i 10).

— 52-53. *Non-officium*. — Can. 39 del Conc. de Calcedònia citat per St. Tomàs, *Sum. Theol.*, 11-11^a q. 147, art. VII: In quadragesima nullatenus credendi sunt, iunare qui ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium.

— 59. *Sol-noster*. — De la lliçó III, nocturn únic, de l'ofici *parvo* de la Verge, segons el Ritus Dominica.

lauradós que tenen aspra vida e sotil lit, e ab moltes criatures, plens de xinxes, les parets fumades, treballar tots temps, mal dia, mala nit; item, los torrents abunden en molta aygua avegades, e avegades en gran secada. E vejau los raigs del sol, si dona en los torrents. Antigament eren los pagesos o homens treballants entesos en los fets de Deu, e antigament se sabien senyar, e puy deyen lo *Credo*, *Pater noster*, *Ave Maria* e los x. manaments: ara no res, no'y dona lo sol; e antigament cascun digmenge com-bregaven, ara tot es fora, lo sol ja no'y done: *In tenebris ambulat* (Davit). 65

fol. xxxiii v. Vejam si done en les valls. Aquests son los ciutadans, homens honrats e persones riques. Rahó en les valls abunden blats e son terres delitoses, e axí es de aquests richs homens: *Valles abundabunt frumento* (Davit, en lo salm). Antigament * hi dava lo raig del sol, que havien aquella caritat tan gran que si nengú venia a meys, entre tots lo levaven: ara, lo hu volria haver tret los ulls al altre. Antigament si hun laurador o pobre hom venia que li prestás tants florins, graciosament ho prestaven per amor de Deu: llavors hi dava lo sol; mes ara a logre o barat. Mes encara; com lo rich hom anava per l'orta e veyia alguna possessió mal pensada, deya: «De qui es açó?», e feyen-los venir davant, e prestaven-li ab que pensás la possessió: lo sol hi dava; mas ara no basten a pagar los logres. Item, veyen que fadrines grans staven en perill, daven-les marits, cascu hi feya caritativament; mas ara, mas ara [sic] no's deliten sinó en peccats e vicis, *et sic de aliis*. No'y done ja lo sol, *quoniam abundavit iniquitas* (Mathei, xxiiij.º c.º). 70 75 80

Vejam si ja lo sol dona en les costes, que son los preveres simples. Per que costes? per ço que axí com les costes son pus alt de la terra e acosten-se a la muntanya, axí dels preveres: *Vos elegit Dominus, et iunxit ut stateris* etc. (Numeri, xvi.º c.º); que's luyen de la terra e que se acosten a la muntanya de Jhesu Xrist. E vejau si'y dona lo sol. Antigament hi dava be lo sol: no ere prevere que no sabés tota la Bibia, e molta sciencia, e no'y trobaven armes en sa casa, mas missal e breviari; e ara no sabran res, e en loch de llibres tenen moltes armes; antigament vivien castament: ara tenen sa bona concubina, axí com diu lo plant de Ezechiél: *Sacerdotes ignoraverunt leges* (Ezechielis, xxii.º c.º); no'y dona lo sol. 85

fol. xxxv Vejam los colls: son los religiosos. Axí com hom * acamina, direu: «Per aquell coll haveu a passar». Axí, deuen esser contemplatius: los colls son aspres e strets, hun davant altre haveu a passar; e, axí, la vida del religiós deu esser aspra, e en los colls dels desert, dona'y lo sol. Antigament hi donava, que servaven la regla, mas ja no'y dona lo sol. 90

Vejam si dona a les cimes: aquests son los prelats de la Ecclesia e senyors temporals. Antigament hi dave lo sol, que'y entraven per força en la prelació, e no curaven 95

— 68. *In-ambulant*. — PS., 81, 5.

— 71. *Valles-frumento*. — PS., 64, 14.

— 80. *Quoniam-iniquitas*. — MATTH., 24, 12.

— 83. *Vos-stateris*. — NUM., 16, 7 i 9: Quicumque elegerit ipse erit sanctus... et iunxit tibi ut serviretis ei

in cultu tabernaculi, et stateris coram frequentia populi...

— 88. *Sacerdotes-leges*. — EZECH., 22, 26: Sacerdotes eius contempserunt legem meam.

de saber quanta renda havien, mas comptaven les animes, e daven e distribuïen molt a catus e a orfenes: davay lo sol. Ara, no res, no curen sino quant val de renda, tants cavalls puch tenir; a preycar ne dar bon exemple, no res. (Ad Filipenses, 2.º c.^o), no donen res de ço que es de Jhesu Xrist. Item, antigament los reys no prenien res que no'u pagassen, e conservant la pura justicia; ara, no res, *principes tui infideles* (Ysahie, p.^o c.^o): «Los teus princeps son infels»; no servant ço que deuen als vassalls, tot va a foch: lo sol ja no dona en estes cimes. Par-vos que sia vespre, es ja lo sol post, e parvos que siam a la fi del mon: *Cum sero autem factum esset, dixit: voca operarios* (Mathei, xx.^o c.^o). Obrits los ulls, bona gent! David, en lo salm «Benedic anima nostra»: *Posuisti tenebras, et facta est nox, et in ipsa pertransibunt omnes bestie silve*; les besties, gotgs e magogs que ysquen a devorar-nos!

* La terça part del sermó. Ara vejам la bonança que deu venir. Diu que Jhesu Xrist, que estava en la muntanya alta, vench a ells sobre la mar, que's spantaren, e muntá en la nau ab ells, e guarí tots los malalts. Ara, que es vespre, la nau sta en tribulació, ço es, la Esglesia. Lo Senyor está alt en la muntanya, en lo cel imperial, (Ad Romanos, v.^o c.^o) *interpellat pro nobis*. En quant hom pregua Deu lo pare, e axí mateix, la verge Maria no cessa de pregar per los peccadós. Aquella es la muntanya; en lo psalm «Domini est terra»: *Quis stabit in monte sancto suo*.

Diu lo Evangeli que vench sobre la mar a la nau que passava fortuna. Açó será lo juhí, que será ben tost, e molt cuytadament. Diu sobre la mar: d'alt devallarà tro a hundert de ballesta a la terra (Actum, c.^o i.^o), no en la mar d'est mon, mas sobre. Item, diu que stigueren spantats com lo veren venir. Ay, las! e quin spantament será com demanará compte, majorment als peccadós, que cel e terra tot tremolará! *Ecce veniet* (Malachie, 3.º c.^o): *quis poterit cogitare diem adventus ejus?* Mas veus lo confort que doná als dexebls, ço es, als qui hauran vyscut be; als bons dirá: *Confidite, nolite timere*; vosaltres que sou stats obedients *respicite capita vestra* (Luce, xxi.^o c.^o). O! quin plaher e gran consolació será aquella!

Diu aprés: *Ascendit in naviculam*, quant dirá: «Veniu, los beneyts del meu Pare, pujau en alt», * *in naviculam*, en la Ecclesia xpistiana, ell estant pus alt (Jo. vi.^o c.^o); *statim fuerunt ad terram quam ibant in terra vivencium*. E llavors seran guarits tots nostres deffalliments: *Asterget lacrimas* (Apocalipsi, xxi.^o c.^o); de aquí avant no haurem jamechs ni affans: tots starem en aquella gloria. Deu nos faça gracia que'n siam.

— 101. *Principes-infideles*. — ISAI., 1, 23.

— 104. *Cum-operarios*. — MATTH., 20, 8: ...esset, dicit Dominus vineae procuratori suo: voca operarios.

— 106. *Posuisti-silve*. — PS., 103, 20.

— 112. *Interpellat-nobis*. — ROM., 8, i no 5, 34.

— 114. *Quis-suo*. — PS., 23, 3: ... sancto eius.

— 119-120. *Ecce-ejus*. — MALACH., 3, i i 2.

— 121. *Confidite-timere*. — MARC., 6, 50: Confidite ego sum, nolite timere.

— 122. *Respicite-vestra*. — LUC., 21, 28: Respicite et levate...

— 125-126. *Statim-vivencium*. — IOAN., 6, 21: Statim navis fuit ad terram in quam ibant.

— 127. *Asterget lacrimas*. — APOC., 21, 4: Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.

[VIII]

DOMINICA PRIMA IN QUADRAGESIMA

[Diumenge, dia 12 de març]

ECCE ANGELI ACCESSERUNT ET MINISTRABANT EI.
Originaliter habetur verbum illud Mathei, 4.º c.º
et recitatum est statim in Evangelio presentis do-
minice.

Fol. xxxvi v. En est dia present, concorren ensemps dos grans solemnitats: la primera lo dig-
menge primer de quaresma; item, l'altre, es gran solemnitat, es festa de sent Gregori,
hun dels grans doctós de la Ecclesia de Deu. Emperó sancta mare Esglesia pren la so-
lemnitat del digmenge, e demá será lo offici de sent * Gregori, e axí, será lo preychá del
digmenge, e demá será de sent Gregori. 10

Primo: AVE MARIA.

El sant Evangeli de huy nos declara del sagrat dejuni de Jhesu Xrist quatre co-
ses: lo loch hon dejuná; el temps sufficient; el feyt expedient per que dejuná, e lo fruyt 15
pervenient. En açó sta lo Evangeli, e lo tema parla de la quarta cosa, ço es, del fruyt:
Ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Diu, que com hac dejunat, los angels foren
allí ab ell per servir-lo.

Primo, nos declara lo loch hon dejuná. Sapiats que com Jhesu Xrist volch dejunar
la quaresma, no volch dejunar en Betlem, ne en Jherusalem, ni en Natzaret, ni en 20
Cafarneum, ne en altre loch poblat, mas elegí de dejunar en loch desert, on no fos vist
per nengú: *Ductus est Jhesus in desertum a Spiritu.* Diu que, volent dejunar, fonch me-
nat per lo Sant Sperit en lo desert: loch convenient fon.

Per que volch dejunar en lo desert? Rahó: per la conveniencia que ha loch desert
ab lo dejuni. Trob que es lohat dejuni per los fruyts següents: *primo*, per refrenar vicis 25
carnals, que tots procehexen de la mala inclinació de la carn, que no haja tanta força
la carn a inclinar a peccats. Axí com si veu que hun hom porte armes e fa'n mal, remey
hi ha, tolre-li les armes; axí lo cors, com a foll, usa de les viandes carnals, e usa'n mal:
tolleu-li les armes, e refrenar les coses que'n donen causa; idem de *equo* llevar
la civada. 30

VIII. 4. *Ecce-et.* — MATTH., 4, 11.

— 22. *Ductus-Spiritu.* — MATTH., 4, 1.

L'altre fruyt es ajudar a la flaquea de la anima, * que la carn la te tan ligada a la anima, que no's pot levar: (Sapiencie, viiiij.^o c.^o) *Corpus quod corrumpitur, agravat animam*. Axi com si teniu una balança, tant com abaxareu la huna se alça l'altra, axí es del cors e de la anima, tant com se baxe la carn, tant puge mes la anima. fol. xxxvii

35 Lo tercer fruyt, per que es trobat dejuni, es per guanyar merits, que en lo temps del any guanya hom per a menjar e beure al cors, e en temps de quaresma que guanyem merits, e que sostingam treballs: *Unusquisque enim accipiet secundum laborem. Corporali jejuniu vicia comprimis, mentem elevas*. E grans merits se obtenen davant Deu.

E per haver aquests fruyts de dejunis, es covinent loch lo desert, e axó per tres sguarts: lo primer, que no ha hom ocasió de peccar ni per los ulls, ni per les orelles, ni per la bocha; lo segon, que puy que no ha ab qui conversar, leva la anima en contemplació; lo terç, que loch desert no es loch humanal, e per ço, quant la creatura forçant vol viure solitari, ha e aconsegueix gran merit. E per ço, quant Jhesu Xrist elegí tal loch, fon loch covinent, e per esta rahó, com diu: *Ductus est Jhesus a Spiritu*; diu la glosa: *Dubitari a quibusdam solet a quo Spiritus ductus, set vere et absque ulla questione convenienter responderi potest: ut a Spiritu Sancto ductus fuit*. 45

Diria algú: D'on ve que Jhesu Xrist elegís lo desert * per dejunar? no fa al propo- sit, perque com certa cosa es que Jhesu Xrist, en lo seu cors, no havia males inclinacions a peccat, donchs no li calie aqueix loch; item, jamay lo seu levament de la anima no era empatxat; item, Jhesu Xrist ja havie merescut e merexie la gloria. *Ergo*, no'm par covinent la rahó. Responch, que per ell mateix no'l havie menester tal loch, mas per donar exemple a nosaltres, per mostrar que cascun cristiá que vol dejunar la quaresma, que cascu la deu dejunar en loch desert, e exir-se de ciutats e lochs poblats, e anar al desert, per les dites rahons. Desert devem elegir, e es aquest: no'us cal fugir fora la ciutat, mas que cascu, dins la ciutat, faça hun desert per a si mateix, ço es, desexir-se de negocis tant com porá; per aquells dich «tant com porá», que han de viure ab sos treballs, mas los que poden viure, deuen dexar tots los negocis. Açó es lo desert, e axí es entés. Hun cavaller tramet lo seu escuder abans a la posada a apparellar-li de dinar; e nosaltres no trametrem res d'ella, que no anem buyts de merits. fol. xxxvii v.

60 Donchs, que farem? los clergues e religiosos son carregats prou de officis divinals e hores; mas vosaltres, los qui haver [sic] a treballar e haveu a viure de treballs, aquests tinguen açó, hoyr huna missa en l'alba, e puy negociar; les persones riques deuen cascu dia, en lo sant temps de la quaresma, hoyr dos misses, la huna en l'alba e l'altra la que's diu après, e si sabets legir, legits lo saltiri, e al començ de cascun psalm, *Ave Maria*, e a la derreria del salm, *Gloria Patri*, etc.; e com * será hora de dinar, haurets dit hun psaltiri, que es comparat a tres misses. O, quin tresor guanyarets! fol. xxxviii

— 32-33. *Corpus-animam*. — SAP., 9, 55.

— 37. *Unusquisque-laborem*. — I COR., 3, 8: *Unusquisque autem propriam mercedem accipet secundum suum laborem*.

— 38. *Corporali-elevas*. — Missal Romà, prefaci de Quaresma.

— 54. Puntuació de l'original, però fóra preferible: *al desert. Per les dites rahons, desert devem...*

E si diu algú: «No se lo psaltiri», farets en altra manera; que com haurets hoyt la missa e sermó, anau puy per la ciutat de esglesia en esglesia, no parlant a nengú; e si voleu exir, a sent Vicent, e a sent Valero, e a la Trinitat, e a sent Anthoni e hoyreu après vespres, e puy menjareu ab tanta sabor la vianda: açó es bon despendre de temps. 70
E si sou cavallers, menats-hi vostre scuder, e si diu: «Diran que so ypocrit», stima mes la tua anima que lo parlar de les gents. Aprés dinar, reposa un poch, e puy, ves a completes; puy dirás los vesprals tro a la nit, e, après, a dormir: açó ha nom desert e loch covinent a dejuni.

Ha'u fet negú aquest orde? Hoc, David, depuys fon coronat rey: *Dum ecce elongavi, fugiens et mansi in solitudine* (originaliter). Si voleu apendre de mi, deya David, que com volie dejunar, *ecce elongamini fugiens a negociis, et mansi in solitudine*, en desert. Axi fets desert en vostra casa: per quina fi? *Expectabam eum qui salvum me fecit, et a posillaminitate spiritus et tempestate* de la carn. E veu açí la primera part, que es loch convenient. 80

A la segona part, lo temps sufficient, xxxv. dies: *Cum jejunasset xxxv. diebus et xxxv. noctibus*. Que calia dir nits? necessari fon per los dejunis que feyen los juheus e fan los moros, que de dia no menjaven, mas de nit menjaven axí com fan los moros; a donar a entendre que no's deu fer axí dejuni, mas ni de dia ni de nit no menjava. E veus lo 85
fol. xxxviii r. temps * sufficient.

Per que dejuná? es que servant los deu manaments, venen les temptacions del demoni. E jatsia sien molts los manaments, emperó son reduits a deu. Volch nostre senyor Deu que, axí com havem en les mans deu dits a fer obres, axí havem deu manaments a regir e obrar per la anima, e trencam-los en quatre maneres: *cogitacione, locucione, operatione, omissione*, e veurets per aquests quatre com trencam los manaments: *primo*, 90
cogitacione, ne trencam dos, ço es, *non concupisces uxorem proximi tui*; item, l'altre, *non desiderabis bona proximi tui. Radix omnium malorum est cupiditas* (P.^a ad Thimoteum, 2.º c.^o), e axí desixau mort d'altri, pensant en vostre cors, *cogitacione*. Item, *locucione*, trencant aquell manament que diu: «No pendrás lo nom de Deu en va»; jurant vanament, falsament jurar e blasfemant»; item, contra l'altre manament: «No llevarás fals 95
testimoni a ton prohisme»: per delliurar tot lo mon, no fer fals testimoni. Item, *operatione*, obrant, fahent ço que no devem fer: *primo*, Deu mana que no anem a devins ne a devines; tu faç contra aquest manament?; item, quant tu mates o damniffiques; item, no fer luxuria; item, no furtar res, no pendre res a nengú, etc. En après *omissione*, deixar ço que devem fer, e en axí se trenca aquell manament que diu: «Santifficarás lo dia 100

— 75-79. *Dum-tempestate*. — Ps., 54, 8 i 9: *Ecce elongavi...*

— 81-82. *Cum-noctibus*. — MATTH., 4, 2.

— 89-90. *Cogitatione-omissione*. — Del *confiteor Deo* segons el ritu Dominicà.

— 91. *Non-tui*. — DEUT., 5, 21.

— 91-92. *Non-tui*. — Cf. DEUT., 5, 21.

— 92. *Radix-cupiditas*. — I THIM., 6, 10. És errada la cita del Sant.

de la festa»; item, l'altre manament que diu: «Honrarás ton pare e ta mare». E en axí, en quatre maneres trencam deu vegades los manaments de Deu, que son * quaranta: per tal, quaranta dies turmentem la carn; e axí, puys que trespassem en deu maneres los manaments, que en deu maneres tribulem la carn. fol. xxxix

105 Questió: Jhesu Xrist, en aquell desert, dejuná per aquell temps sufficient. Jhesu Xrist no ysqué del desert; hon dormia? Item, que fahia, e quina companyia havia? Primo, hon dormia? Expressament los Evangelis no'u dien, emperó cert es que, com entrá en lo desert, no'y portá roba nenguna. Si dormia? hoc, axí com altre hom. Diu sent Agostí que axí com de les spigues, trencant la palla, traus lo gra, axí de la figura traus la veritat. (Genesis, xxviii.º c.º) Jacob, acaminant de la terra de Canan, vench en 110 lo desert, hon devia dejunar Jhesus, e posá's allí a dormir, e pres una pedra per capsal, e en aquell dormir ell veu lo cel ubert. Dix: *Vere Dominus erat in loco isto*, e no'u sabia, e Jacob significava Jhesu Xrist, e fonch tants milia anys ans de Jhesu Xrist; e com dix que veyá una escala de quaranta scalons, e alguns muntaven e altres devallaven, açó era 115 la escala de penitencia, e que huns pujen, altres devallen. Com fon despert, ell tremolá e marvellá's, e fon-li revelat que lo salvador Mesies devia dejunar en aquell loch e dormir, axí com ell havia dormit. On dormia? sobre la terra nua, sol lo capçal la pedra. Pensats que axí com Jhesu Xrist dormia sobre la terra nua en ivern, que al començ de jener començá a dejunar, lo cendemá de Aparici, e la cara plena de ros, e tremolant tota la nit. E si'l trobaves axí, no't despullaries la tua roba per cobrir-lo? Açó 120 feu par dar a * entendre a nosaltres que devem lexar la roba, e devem dormir sobre terra e sens lançols: *Beatus qui intelligit super egenum et pauperem, id est, Xristum*. O! benaventurat será lo que pensa e contempla en Jhesu Xrist, com axí staria. Vet quin be ne haurás que't delliurará; pensa quina dolor ne havia per sostenir-ho per tu: *universum* 125 *stratum*, qui dorm sobre loch dur, que's gira sovint, e axí, hajats en memoria de la aspredat de vida que sostench Jhesu Xrist per nosaltres peccadós.

Ara veyam que feye. Car no obrava de mans, que feya? Lo test no'u diu, mas sent Luch, evangeliste, parlant de Jhesu Xrist, diu: *Et vacabat in oracionem* (Luce, vi.º c.º): donchs, vetlava e orava, e pensats que poch dormia. En que despenia lo temps? en 130 tres obres despenia lo temps, en legir, en contemplar, e estudiar e orar. Primo, en legir: tots temps portava lo libre de vida, on son scrites totes les coses; haurie prou a fer hun hom, que cascun dia hagués a legir tota la Blibia? Dich-te que cascun dia legia tot lo libre de vida, que es major que la Blibia, legint la gloria de paradís, legint los damnats que serie d'ells, legint lo purgatori, legint tots los pexos e tots los animals; e axí, ell se 135 ocupava, que ab ell mateix portava lo libre de la sciencia de Deu. Secundo, en contemplar, que contemplant veyá totes les coses. Tercio, en la oració: *Cepit autem Jhesus fa-*

— 112. *Vere-isto*. — GEN., 28, 16: ...est in loco isto.

— 122. *Beatus-Xristum*. — PS., 40, 2: ...et pauperem in die mala liberabit eum Dominus.

— 124-125. *Universum stratum*. — PS., 40, 5.

— 128. *Et-orationem*. — LUC., 6, 12: Et erat pernoctans in oratione Dei.

— 136-137. *Cepit-docere*. — ACT., 1, 1: Cœpit Jesus facere et docere.

fol. xl *cere et docere*; e ficava los genolls, e deya: *Pater noster*, etc. Per nosaltres feya la oració: * *Operamini non cibum quod perit* (Jo. vi.^o c.^o), mas vianda de vida eternal: axí com lo fill de la Verge nos dona exemple.

Havie companya? Hoc, de besties feres (Sent March, P.^o c.^o). Aquell desert era axí salvatge, que era ple de leons, e, dejunant, diu que estava ab aquelles besties feres: sabets que de dia stan amagades, de nit ixen a menjar. Quant de nit stava en oració, o legint, o contemplant, los leons cerquaven vianda, e axí com posat en la menjadora lo adoraren lo bou e l'ase, podem dir que los leons lo adoraven, e ja se lig de sent Blay que les besties venien a ell e li feyen companyia: donchs, be ho podem dir de Jhesu 140
Xrist. Aquell desert es entre Iherusalem e Jericó. Lo test (Luce, x.^o) diu que vench entre ladres; *abdomin*, en hebraych vol dir quey havie moltes fosses, e açó era empetrat per la molta sanch que allí ere scampada de morts. Pensats que com los leons e altres besties feres e los lladres que eren en lo desert, veren Jhesu Xrist estant contemplant en la oració, e acostaven-se a Jhesus, e ell los deya: «Amichs, que voleu?»; ells deyen: 145
«Senyor, plau-vos res?»; e ell los deya que's guardassen de fer mal. E nosaltres, com stam agenollats en la confessió, ab vergonya e enuig, devem pensar que es a demostrar Jhesu Xrist fonch e stigué entre besties e ladres per los nostres mals.

fol. xl v. A la terça part, lo fet expedient. Quin fet feu de vencre les temptacions del diable? Dien los sants * doctós que quant Deu lo pare dix: *Hic est filius meus dilectus*, lo diable 155
ho havia hoyt quant en lo flum Jordá sent Johan lo batejá, e lo diable sabia les profecies: pensá que ell era dostrouit. E axí, a vegades, era de opinió que era fill de Deu, e a vegades no'u podia pensar lo malvat. E lo seguí al desert, e com veu que no havia fam, deya: «Fill de Deu es!»; no s'i gosava acostar a temptar. Mas com hac dejunat, hac fam; lo diable coneix que havia fam e dix: «no es fill de Deu», e, lladonchs, ell vench 160
a Jhesu Xrist, e pres forma de home devot, e ell se acostá quasi com que deya oracions, e començá a saludar a Jhesu Xrist, e dix: «Deu te do bona vida»; e Jhesus dix-li: «Per bé sies tu vengut»; no dix «bé», mas «per bé». Llavors lo diable fon de opinió que no ere fill de Deu, e dix: *Si filius Dei es, fac ut iste lapides panes fiant*. E Jhesus respós: *Scriptum est* (Deuteronomini, viii.^o c.^o), *non ex solo pane vivit homo, set ex verbo Dei*. 165
Quant l'om que ha acostumat de menjar a sa hora, e no trova lo dinar apparellat, lo diable lo tempta ab pedres dures; e diuli: «Puys has fam, sadolle't de estes pedres»; e lladonchs crida e baralla's ab la muller e companya. Quants n'i ha que hans se sado-llen de pedres, ço es, de paraules dures e de crits! Senyor, vaja-us lo cor a la resposta de Jhesu Xrist: *Non ex solo pane vivit homo, set ex omni verbo quod procedit ex ore Dei*. 170
Axi, guardat-vos-ne.

— 138. *Operamini-perit*. — JOAN., 6, 27: ...non cibum qui perit.

— 140. MARC., 1, 13.

— 146. LUC., 10, 30.

— 155. *Hic-dilectus*. — MATTH., 3, 17.

— 164. *Si-fiant*. — MATTH., 4, 3 i 4: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens: Scriptum est (Deut., 8, 3) non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

Vench la segona temptació. E puys volia sostenir la * fam per fer oració, dix lo malvat de dimoni: «Vols que anem al temple?»; ells se'n anaren al temple, e lo temple era en la plaça, plena de gent; muntaren alt al terrat, sobre lo pinachcle del temple. E dix-li: 175 «*Si filius Dei es, mitte te deorsum*»; dix-li lo dimoni: «pochs son de tota esta gent que creguen que tu sies fill de Deu; gitart de açí avall, e creuran en tu, car Deu dix als angels: *Mandavit ut custodiant te*»; e Jhesus respon: (Deuteronomini, vi.^o c.^o) «*Non temptabis Dominum Deum tuum*». Si no'y havia escala poria's fer, mas puys escala hi ha, no es necessari. En aquesta resposta nos dona Jhesus Xrist doctrina a persones spirituals. Son 180 alguns que fan tan grans abstinencies que's giten de que'n avall, e cahen e perden l'enteniment, e tot açó es temptar Deu. Ajudat-vos ab la resposta de Jhesu Xrist: *Non temptabis* etc.

Aprés, lo diable, vençut, vehent que Jhesus deya que seria temptar Deu, dix-li: «Ver te dius; tornem-nos-hen al desert». Anaren-se'n a la pus alta montanya, e com foren alt, dix lo diable, mostran-li ab lo dit: «de aquella part está tal regne», tots los regnes del món; e dix lo dimoni: «Veus-me pobre; yo so senyor de tots aquests regnes». E lo traydor mentia, que no es senyor de una formiga. Dix-li: «Yo't faria senyor de tots los regnes, si'm fas homenatge». E llavors començá a cridar Jhesu Xrist; en les altres temptacions hach pasciencia, e en aquesta cridá: «Via fora!» E dix: «*Vade Sathanas!*» 190 e fugí lo diable. Per que en les primeres temptacions hac pasciencia, e en aquesta temptació crida? Car en les primeres temptacions tocava a la humanitat, mas en * aquesta tocava a la cadira de Deu, e açí se mostrá Jhesu Xrist fort e terriblement ho squivá, a demostrar que en les coses que toquen a la carn, pasciencia; mes si toquen a Deu, desmentir. Si anats per la ciutat e trobats hun que renegue de Deu, de fet li deveu dir que 195 no diu com a cristiá; encara que't fes matar, series martir: les propries injuries soferre; les de Deu, squivar fort.

Hoc encara demostrá Jhesu Xrist que devem evitar peccat de avaricia, que en aquest temps sant no'n tempte avaricia, car dien molts: «Feu dejunar a la companya, per que stalvieu»; e ço que tol de la boqua de la companya, met-ho en la boqua del 200 diable; mas si estalvie res, dar-ho en almoyna. Tant despenia a sopar, e alló estalvies? donau a Deu, ço es als pobres, *quod tibi superest* etc. Sent Gregori diu que tot ço que't estalvies que'u dones als pobres: axí, dejau avaricia e dats almoynes.

La quarta e darrera part. Vejau lo fruyt provenient. Diu: *Ecce angeli accesserunt et serviebant ei*. Como fo? Vejats quant dos cavallers deuen batallar en hun camp clos, alt 205 en un cadafalt está lo rey, que asegura lo camp; los amichs dels primers batallans stan a part, e quant lo hu es vençut, fuig ab sos amichs e parens, e al que venç, los amichs s'i

— 175. *Si-deorsum*. — MATTH., 4, 6.

— 177. *Mandavit-te*. — MATTH., 4, 6: *Quia angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te*.

— 177-178. *Non-tuum*. — MATTH., 4, 7.

— 189. *Vade-Sathanas*. — MATTH., 4, 10.

— 201. *Quod-superest*. — LUC., 11, 41: *Quod superest date eleemosynam*.

— 203-204. *Ecce-ei*. — 4, 11.

fol. xlii

acosten ab les trompetes sonants. Grans princeps, ço es, Jhesu Xrist, princep de sancte-
 dat, e Lucifer, princep de peccat; Deu lo Pare estava alt, com mirava * aquell camp, e los
 angels de huna part e los diables de la altra part. Les armes de Lucifer, lança, spasa e
 dargua, e ab aquelles armes havie vençut tants. Lo diable era lo temptador: començá-li 210
 a lançar la lança, peccat de gola; e puy, ab la spasa de vanagloria, la spa se trenchá, e
 ab la dagua de avaricia volch-lo ferir. E Jhesu Xrist li feu caure la dagua, e lo diable
 Lucifer, fuig. O si'ls haguesseu hoyts los angels, dients ab gran alegria: «Viva! viva lo
 fill de la Verge Maria!». E serviren-lo; de que? de dinar de vianda. E lo senyor Jhesus
 trameté'ls a sa mare; e ells li porten noves, que havia haguda victoria, e havia fam; e la 215
 Verge Maria aparellá tost huns pochs de brots e sardina e vi, e los angels lo y portaren,
 e dinás; e puy, los angels tornaren ço que li sobrá a la Verge Maria, e, llavors, la be-
 neyta menjá e se diná e axí *angeli accesserunt laudantes Deum*.

E per ço, nosaltres, ara en la quaresma hajam victoria, e los angels acostar-s'an a
 nosaltres, e menjarem del cors preciós de Jhesu Xrist a Paschua, per mans del prevere, 220
 de aquella vianda tan preciosa e tan ben aparellada. *Ad quam nos perducatur*.

IN DIE BEATI GREGORI

[Dilluns, dia 13 de març]

BEATUS ILLE SERVUS.

*Mathei, xxiiij.º c.º, originaliter, et in Evange-
lio statim lecto habetur verbum illud.*

Axí com huy la missa e tot lo offici de la Ecclesia es de mossenyer sent Gregori, axí semblantment será la nostra predicació, e porem-ne pendre bon exemple e doctrina.

Primo: AVE MARIA etc.

10

Aquesta paraula ha breu sentència; parlant de sent Gregori, diu: «Benaventurat es aquell servidor sent Gregori»; e axí he a declarar per quin servir la creatura consegueix la benaventurança de paradís.

E per declaració del tema sapiats, que en la sancta Scriptura trobam que lo bon servir de nostre senyor Deu Jhesu Xrist en est mon, ha tres graus per haver gloria, ço es: bo, e mellor, e molt millor. Bo, es servir-lo en vida activa o operativa; lo segon, mellor, es servir-lo en vida contemplativa; lo tercer, molt mellor, es servir-lo en vida prelativa; e per cascun de aquests quatre, la creatura serveix Deu en est mon, e sens falla obté la benaventurança de paradís, e lo beneyt sent Gregori, en cascun de aquests graus, ha servit a Jhesu Xrist. *Ergo thema: Beatus ille servus.*

20

fol. xliii

Primo, en est mon ha hun grau de servir a Deu, quant * lo serveix hom en vida activa o operativa, ço es, fer e obrar obres profitoses per a la anima, envers si e lo prohisme per esguart de Deu. Alló es vida activa.

Quan veu son prohisme en necessitat, que li ajude donant-li a menjar e beure e vestir, e rebent-lo en la sua casa, e stants malalts, servint-los e visitant-los, e ajudar si son encarcerats, e soterrar los cossos, tot fahent-ho per amor de Deu, es servir a Deu. Quant es a la anima, també en vida activa. Veus, si est gran clergue, e al prohisme teu ignorant instruexes e li conselles e lo illumines en ço que sie profit seu quant a la anima, per amor de Deu; item, que li dones correcció; item, si es trist e li dones con-

25

30 solació; item, si es enujós, e per amor de Deu lo suportes: lo marit suportant a la muller, e la muller al marit, e huns a altres, perdonar a sos enemichs. La vida activa mes es en proffit del prohisme; vet que vol dir vida activa quant fa obres per amor de Deu vers lo cors o anima de son prohisme: *Vos in libertatam vocati estis, set per caritatem servire proximo* (Ad Galatas, v.^o c.^o); vosaltres, frants sou, mas per caritat vullats servir huns a altres, en servir placent a Deu per obtenir do de benahuyrança a la gloria de paradís.

35 Huna semblança. Era hun gran senyor noble e bo, e havié la casa plena de fills e filles; lo senyor volch anar a romiatge, e estech molt en son romiatge, e ell no tornava, e los fills e filles, per la triga de son pare, no havien que menjar ne que beure. Anaven a casa de alguns richs e demanaven-los que'ls ajudassen; moltes bones persones
40 deyen: «Per amor de vostre pare, que es e era bo, yo'us daré». Lo pare vench, e los fills e filles li dien: «Tals nos han * dat açó». Digats: aquells aytals no seran remunerats per lo pare, puys que es vengut rich?, certes, si. Aquest pare es nostre senyor Deu Jhesu Xrist, que lo dia de la Assensió partí. *Homo quidam peregre proficiens* (Luce, xix.^o c.^o); hun hom noble aná una vegada molt lluny. Jhesu Xrist ho diu d'ell mateix per entrar
45 en possessió del regne del cel, e está molt, e tost tornarà al jorn del juhi, e ha dextat fills e filles de Jhesu Xrist, *singulariter* los pobres: *Videte qualem caritatem dedit vobis Deus pater, ut filii Dei vocemus* (P.^a Jo. iii.^o c.^o).

Ara pensau, que si per amor de aquell pare tan bo, ajudats a sos fills e filles en obres profitoses, o al cors o a la anima, quant tornarà, que será tost e ben tost, lo jorn
50 del judici, dirá: «Qui'us ha ajudat?»; los pobres diran: «Tal, me doná». Pensats tan rich senyor si'us dará remuneració! *Beati servi illi quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes: amen dico vobis, quod preceperit se* (Luce, xiii.^o c.^o); benahuyrats seran aquells servidors que lo senyor los trobará vetlants. Vetlar es diligencia; per ço que obres de misericordia se facen ab diligencia; axí, aquells que trobará diligents en les obres de
55 misericordia, certament lo Senyor se arromangará e farà seure en la taula de gloria los servidors, e ell mateix los servirà.

Vejam per que diu que's arromanguará. Sabets qui? aquell qui te les faldes longues, ventegen, mas no longues les faldes e cenyides. Per tal, Jhesu Xrist infinida gloria
60 poria dar, mas arromangua's e estreny * se: e signiffiqua que dará gloria ab mesura, ço es, a cascú segons lo servir que haurá feyt, ab mesura a cascú. Açó es romanguar: a cascú segons mes o menys, segons los merits de cascú.

Item, diu que'ls farà seure en la sua taula, que es la taula de gloria, per que vida activa ha treball en si mateixa: tot es treballs, e per ço correspondrà lo repós de gloria,

— 33-34. *Vos-proximo*. — GALAT., 5, 13: Vos, enim, in libertate vocati estis, fratres, tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem Spiritus servite invicem.

— 43. *Homo-proficiens*. — LUC., 19, 12: Homo qui-

dam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti.

— 46-47. *Videte-vocemus*. — I JOAN., 3, 1: Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur et simus.

— 51-52. *Beati-preceperit se*. — LUC., 12, 37.

et transiens los servirà. Tres maneres hi ha d'est passament: Primo, la anima benaventurada, lo seu principal fonament que ha, es la vista de Deu, per la qual ha singular plaer e fruició de gloria. Los damnats veuran Jhesu Xrist, mas no'l volrien veure: dels salvats la vista es fruició de gloria e plaer. Item, après a lohar Deu, del enteniment passa a la bocha lohant. E no solament la nostra gloria starà en la divinitat, mas en la humanitat. Quant hun hom se converteix en lo mon, e nostre senyor Deu ho revela als angels, o quin goig es aquell! *Dico enim vobis quod gaudium est in celis super uno peccatore penitentiam agente* (Luce, xv.^o). 65 70

Lo beneyt sent Gregori servi a nostre senyor Deu en esta vida activa. Ell era de Roma, e fill de riques persones, e instruhiren a sent Gregori en bones costumes, en confessar e conbregar; puy com hagué xii. o xiiij. anys, stant jove, lo pare morí, e ell, axí com a savi, pensá com poria despendre la riquea en servir de Deu, en obres de misericordia e en reembre catius, e feya traure catius de terra de moros, e ell pagava lo rescat; ítem, dava a pobres vergonyans, a spitals, a orfenes a maridar, e a traure dones de peccat; * ítem, tantes riques tenia, que diu la storia que set monastirs feu de religiosos, e dotá'ls de rendes. Entorn ha de dcc. anys començá huna regla de sent Benet, de la qual lo beneyt sent Gregori fundá los monestirs; e en los monestirs feya hedifficis solament necessaris, e cetles petites, les esglesies devotes e baxes, e axí, per vida activa en obres meritories del tot fundada, lo beneyt sent Gregori aconseguí la gloria eterna. *Ergo: Beatus ille servus.* 75 80

Lo segon grau es de vida contemplativa: «es mellor», vol dir, ocupar si mateix e la sua vida en obres spirituals, sguardant a Deu per fervor de sperit. Axí com fer oració es obra spiritual que esguarda a Deu, axí mateix, pensar en la gloria de Deu, pensar e legir en los libres divinals, pensar en ifern e en les penes que estan los damnats, pensar en lo juhi de Deu, pensar en la creació del mon, pensar en la providencia de Deu com regna e governa lo mon. Deya David en lo psalm «Beati immaculati»: *Servus ego sum, da michi intellectum*, que yo, Senyor, vos vull servir en vida contemplativa, que ab lo enteniment se fa lo contemplar. 85 90

En cort de Roma ha molts servidós: los cambrers no treballen molt, altres serveixen de fora cuynes, e altres quals han major loguer. Gran fet es qui li está de prop; e quals son pus prop?; los contemplatius no's partexen del papa Jhesus: ells hauran los beniffets grans. Axí, gran fet es qui sta de prop. La regina Sabba, parlant al rey Salamó en figura de Jhesu Xrist, parla (3.º Regum, vii.^o c.^o) e dix: «Benaventurats son los teus servidós», *hii qui stant * coram te*; e dix: *Viri tui*. Per que dix *viri tui*? car contempla- 95

— 70-71. *Dico-agente*. — LUC., 15, 7: Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore poenitentiam agente.

— 72-84. Cf. *Vita Sti. Gregorii*, per Joan DIACA, llib. 1, c. 1; (*Acta Sanctorum*, 12 de març).

— 90. *Servus-intellectum*. — PS., 118, 125: Servus tuus sum ego, da mihi intellectum.

— 97. *Hii-te*. — III REG., 10, 8: Beati viri tui, et beati servi tui, qui stant coram te semper.

ció no es sinó en persona virtuosa. Lo que está en peccat no porá contemplar, e es necessari als contemplatius que sien, *primo*, en virtuts de vida activa, e puyts que contem-
 100 plen. E diu *semper*; per que? car la vida contemplativa jamés no feneix; mas la activa feneix en aquest mon, e la contemplativa tots temps axí en aquest mon, e, après, perpetualment en la gloria de paradís. Per ço dix *qui stant coram te semper*.

(Luce, x.^o) *Optimam partem elegit sancta Maria Magdalena*.

E axí, lo beneyt sent Gregori primerament se exercitá en vida activa, e fon perfet,
 105 e feu set monestirs, dels quals feu lo hu en Roma: feu-se monge negre, e continuament se lunyá de parents e de amichs, que quasi continuament contemplava, e no menjava sinó pa e legums; vench en gran flaquea, mas tenia lo sperit fortifficat a contemplar, *et in Oriente et Occidente notus est*.

Trajanus, emperador de Roma, era stat infel, emperó molt just e de gran justícia.
 110 En Roma era una dona pobra e havia hun fillet que la menava, que era cegua, e anava acaptant. Lo fill del emperador, corrent hun cavall per la plaça, lo cavall pres l'infant e morí, e la dona cegua romás. Pensau ab quina dolor ella anava a clamar-se al emperador! * E axí, com volia cavalcar, la dona cridá justícia, e recomptá-li lo fet. Lo emperador dix: «Yo vaig hun poch, mas de fet tornaré, e yo't faré justícia». Lo emperador
 115 appellá son fill, que era de aquella edad del fillet de la dona; dix: «No l'as mort de certa sciencia, car es stat desastrat; mas vull que faces lo offici de son fill: sies son guiador». Axí ho feu. Morí infel lo emperador. En aquella casa hon aquell emperador estava, en après cinchcents anys, sent Gregori hi feu hun monestir, e contemplant lo beneyt sent Gregori hun jorn, veu que en aquella casa era pintat lo fet de la justícia de
 120 aquell emperador, e deya sent Gregori: «O, Senyor! tanta justícia será damnada?»; que sabia que aquell emperador era damnat, no gosava dir: «Senyor, trau-lo de infern!»; mas stant axí maravellat, vench hun angel e dix-li: «Gregori, *obtinues pro Trajano!* mas per que has fet oració per hun dampnat, tu haurás dolor tots temps en lo teu cors!»; e la anima de aquell fench salva. Havem a dir que no era dampnat diffinitivament, mas era en infern, e com lo angel dix: *Gregori, obtinues pro Trajano!*, que resucitá Trajá, e sent Gregori lo batejá, e puyts morí e fon salvat. No's lig tan singular cosa de sant nengú, que mes de cinchcents anys havien passats que era dampnat lo Trajá. Açi podets pensar quina virtut havia en contemplar lo beneyt sent Gregori.

* Moralitat als regidós qui han offici de administrar justícia. Ab quanta amor
 130 deuen abraçar justícia! Mes de ccc. anys ans del temps de Trajá, emperador, era ordenat en Roma que qui matás scientment que morís, e qui no matás scientment que'n hagués sa punició. Axí, quin exemple! que era ja fet lo estatut, mes havia de ccc. anys e te-

fol. xlv n.

fol. xlvj

— 103. *Optimam-Magdalena*. — LUC., 10, 43: Maria optimam partem elegit.

— 104-108. Cf. *Vita* citada, llib. I, c. I, n.º 7 i ss.

— 126. *E fon salvat*. — Aquesta llegenda relatada per Joan DIACA (*Vita*, llib. II, c. v, n.º 44) estigué molt

en voga en l'Edat mitjana fins al punt que Sant Tomàs la presenta com a objecció i la resol curiosament (*Suppl. III partis*, q. 71, a. 5) i el DANT parla d'ella en el *Purgatorio*, x, 25.

nia's, e los statuts que son fets ara de fresch en esta ciutat, servir-los. Axi com lo emperador los servá en son propi fill, axí fets justícia e servats-la: *Et diligite justiciam qui judicatis terram* (Sapiencie, i.^o c.^o). Yo so de sta opinió: que si en hun paper scrivís «justícia», que foch d'infern no'l poria cremar. Axi, amats justícia. 135

Al tercer grau que es «molt mellor» en servir a Deu en vida prelativa, car vida de prelat tot ho deu haver, axí major es que nenguna de les dessús dites, car abduys les ha *actuosum et ociosum*, e lo mellor compost de dos: lo cors, bo es; mellor la anima; mellor es com es tot, anima e cors, ço es, l'om viu. Açó deu haver lo prelat, si no en dampnació sua: *sit rector activus et contemplativus*, que haja be vida activa principal, lo preycar; no cal que vaje per spitals, mas preycant, e sobre tot, que sie entent en contemplar. Qui de dia vol preycar, mester es que's do de nit a contemplar: * *Beatus servus ille* (Mathei, xxiii.^o); benaventurat será aquell que'y perseverará de tota sa vida, que nostre senyor Deu lo constituhirá sobre tots los bens, etc. Los prelats, estants en sanctedat en esta vida, ab los seraffins estan en gloria eterna. 140 145

Vingam a sent Gregori. Sapiats que morí en Roma lo papa, e tot lo mon deya: «Gregori sia papa»; e ell volch fogir e no poch; doná orde e tractá ab carreter, que axí com si trahie huna bota, que tragués a ell en huna bota, e que'l portás al desert, perque no fos papa. No se'n farien ara tant de pregar! E ell se'n aná a les muntanyes, e mes-se en huna cova, tro hi hagués papa. E vench lo dia de la elecció: van al monestir e als pòrtals, e cerquen-lo, e no'l troben; feren oració a Deu que'ls volgués mostrar on ere: *subito* vench hun raig de foch del cel e anava allá a la cova, e axí anaren e prengueren-lo. Axi fon elet papa. E usá be de vida activa, que a totes viudes e pobres e clergues, tots los tenia scrits, e dava'ls de les rendes papals: tot ho distribuïe en obres de misericordia. Lo papat era graner comú lladonchs a tots los pobres: si cavallers hi havia pobres, sostenia'ls. 150 155

En aquell temps era hun hermitá, e com fon vell, que devia morir, per gran ardimment de cor preguá a nostre senyor Deu que li revelás ab qui hauria companya en parahís; fon-li respost que ab papa Gregori, * e aquell diu: «O, Senyor; ab home tan rich!»; e fon-li respost: «*Et tu audes divitiis Gregori comparari?*». Lo hermitá no havia sinó huna gateta, e fonch-li dit, per part de nostre senyor Deu, que no podia comparar la sua pobrea a les riqueses de sent Gregori: «E mes ames tu la tua gateta, que sent Gregori no ame totes les riqueses». 160

Pensats quina vida contemplativa tenia: preycava totes les festes per les sglesies de Roma, e feu molts libres. En tant que axí com ell hun dia estava dictant les omelies, hun frare entrá e veu que'l Sperit Sant li stava a la orella, en semblança de coloma, e per ço diu lo tema: *Beatus ille servus*. 165

— 134-135. *Et diligite terram*. — SAP., I, I.

— 147-154. Cf. *Vita*., llib. I, cc. V-VI.

— 153-157. *Ib.*, llib. II passim.

— 158-164. *Ib.*, llib. II, c. IX, n.º 60.

— 165-168. *Ib.*, llib. IV, c. XIV.

170 Moralitat a nosaltres. Que en sta quaresma vullam fer vida activa, car cascu de nosaltres te gran prelatura de molts vassalls, ço es, los cinch senys corporals e tots los pensaments del cor e totes les volentats. Axí, tingam la vida prelativa, dexar-se de veure coses vanes, e no parlar vanitats ni anar a devins, e foragitar mals pensaments: la memoria tots temps en Deu. La vida contemplativa, fer devotes oracions e hojr moltes misses.

175 Diu sent Luch (c.^o i.^o): *Liberasti nos de manu inimicorum*. Ara que som delliurats de les mans de nostres enemichs, que som confessats, axí delliurats-vos, e qui vol exir * de catiu, enfranquir-se abans. Ja de edat de cinch anys se deuen començar a confessar; e axí servyscam a nostre senyor Deu en santedat en vida activa, e en justicia en vida contemplativa.

fol. xlvii r.

— 175. *Liberasti-inimicorum*. — LUC., 1, 74: Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi.

[X]

IN DIE MARTIS

[Dimarts, dia 14 de març]

DOCEBAT EOS DE REGNO DEI.
*Verbum illud habetur originaliter Mathei,
c.º xxi.º, et recitative in Evangelio hodierno.*

Lo nostre present sermó será del sant Evangeli de huy, e conté moltes doctrines morals.

Primo: AVE MARIA.

fol. xlviii

Aquesta paraula proposada del sant Evangeli de huy, diu que nostre senyor Deu
Jhesu Xrist ensenyava, a les * persones, del regne de Deu: sapiats que lo regne de Deu
se pren en la sancta Scriptura per la persona de nostre salvador Jhesu Xrist. Tres ra-
hons hi ha: la primera es, que nostre senyor Deu Jhesu Xrist sia dit regne de Deu; es
entés *possessive*: axí com hun rey poderós posseheix son regne, *ita* Jhesu Xrist, en la hu-
manitat, possehi, sense rebellió, son regne. Secundo, *causative*: com Jhesu Xrist era
causa e rahó, per la sua sancta predicació, que ell regnava en les gentes e en lo mon,
car mes de cinch milia anys havia regnat Lucifer, e Jhesu Xrist fon causa, per la sua
sacrada Passió, de reembre natura humana e regnar en totes les gentes del mon. Item,
objective: lo objech es Jhesu Xrist; aquell objech fa veure clar la divinitat e humanitat
de Jhesu Xrist.

Luce (c.º xvii.º) diu, que los fariseus vengueren a Jhesu Xrist a fer questió: «*Magis-
ter, quomodo venit regnum Dei?*»: ve en la vellea o en oració?». Respós Jhesu Xrist: *Non
venit regnum Dei cum observacione, nec dici potest hic nec illich, set inter vos est regnum
Dei*; no ve per edat, ne per tal obra, ne en tal temps, no ve per designació de temps,
ne de loch; mas *ecce*, demostrava si mateix: *Inter vos est*. Veus lo tema declarat: *Doce-
bat eos de regno Dei*.

Aquest regne de Deu, nostre senyor Jhesu Xrist lo ns ensenya per tres testimonis:

X. 4. *Docebat Dei*. — No es troba aquest text en la Vulgata, tal com el proposa St. Vicent, ni l'Evangeli de la fèria és del capítol 21 de Sant Mateu, sinó del 25. Sembla que el Sant proposà, amb les dites paraules, com a tema, una síntesi de l'Evangeli.

— 21-24. *Magister Dei*. — LUC., 17. 20 i 21: Interrogatus autem a phariseis: Quando venit regnum Dei? Respondens eis, dixit: Non venit regnum Dei cum observatione: neque dicent: Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos est.

primo, per testimoni humanal; 2.º, per testimoni divinal; 3.º, per testimoni scriptural.

Primo, nos ensenya veritat e doctrina de salvació * de si mateix, per doctrina hu-
 30 manal, que'ls homens testificaren les veritats de Jhesu Xrist: *Cum intrasset in civitatem
 Jherusalem commota est, et dicebant: hic est Jhesus proffeta*; e quant entrá en la ciutat
 de Jherusalem per preycar, *commota est universa civitas*: tot hom dexava la fahena,
 e professó feta, exien a rebre'l. Los princeps e los rabins, deyen: *Et quis est?* menys-
 preant-lo: «E per hun fill de hun fuster e de huna custurera cal fer tan gran festa?». *Pauper locutus est, et dicunt: quis est hic?* (xiii.^o c.^o Ecclesiastici); menysprehivolment,
 35 cuydaven-se que Josep fos son pare, e pensaven en la pobrea de Jhesu Xrist e de
 sa mare, menyspreant-ho. E com li ere feta tanta honor, reprenien lo poble: *Populi
 autem dicebant: hic est Jhesus proffeta a Natzalet de Galilea*; dients: «Bé li pertany
 aquesta honor, que aquest es Jhesus, proffeta a Natzalet de Galilea»; vol dir quatre ex-
 40 cellencies que donen a Jhesu Xrist: primo, que ell es Deu creador, *hic est*; «esser» es
 propi a nostre senyor Deu, lo que mes significa la divinitat «est es». E dirás: «no han
 esser les criatures?». Dich: «No». Si hun hom rich empresta a tu c. florins e has-los
 a tornar dintre cert temps, serás, dich, rich per riquea emprestada? no pas. Axí, tot
 «esser» ans de creació de la creatura, tot «esser» era en Deu, ha'ns empratat esser.
 45 Axí, empratat ho tenim, e nos e los angels, axí verament, *proprie*, no pot esser dit rich
 de riquea * emprestada. Axí es del esser de Deu: empratat ho tenim de aquell, e axí,
 propriament «esser» es en Deu.

Quant Moyses fonch tramés als juheus per Deu, dix-li nostre senyor Deu: *Ego
 sum qui sum* (Exudi, 3.º c.^o). La creatura no ha esser propi; axí, en ço que deya lo po-
 50 ble: *Hic est*, es Deu creador, e confessen la divinitat.

Aprés, confessen la incarnació, que dien: Jhesus es nom propi de hom, segons la
 humanitat, e aquest nom li fon posat a la circuncisió: (Luce, 2.º c.^o) *Vocatum est no-
 men ejus Jhesus*; e lo angel dix: *Paries filium et vocabitur nomen ejus Jhesus* (Mathei,
 i.^o c.^o); e vol dir Jhesus «salvador». Axí confessaven que es salvador del mon.

55 Aprés, «proffeta» vol dir, segons la ethimologia *procul fans*, parlant luny, de temps
 que no's pot saber per enteniments humans, parlava de la gloria de paradís, parlava
 de infern, parlava del porgatori. Moyses parlava de Deu solament, ço que's pot saber
 per rahó natural. Auctoritat: quant Moyses dech morir, dix al poble: *Mandatum hoc
 quod ego do tibi, hodie non est supra te neque populum* (Exudi, xxx.^o c.^o). Lo manament
 60 quet do de part de Deu, no es sobre tu, ne sobre ton enteniment.

— 30-31. *Cum intrasset-proffeta*. — MATTH., 21, 10
 i 11: Et cum intrasset Jerosolymam, commota est uni-
 versa civitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dice-
 bant: Hic est Jesus propheta a Nazareth Galileae.

— 35. *Pauper-hic*. — ECCLI., 13, 29.

— 48-49. *Ego-sum*. — EXOD., 3, 14.

— 52-53. *Vocatum-Jhesus*. — LUC., 2, 21.

— 53. *Paries-Jhesus*. — MATTH., 1, 21: Pariet autem
 filium, et vocabis nomen ejus Jesum.

— 58-59. *Mandatum-populum*. — Està errada la
 cita, la qual no és de l'EXODE sinó del DEUTERO-
 NOMI, 30, 11: Mandatum hoc, quod ego praecipio tibi
 hodie, non supra te est, neque procul positum.

Proffeta magnus veniet in vobis (Luce, c.^o vii.^o): *hic est proffeta*, deya lo poble.

fol. xlix v.

L'altra excellencia: li deyen «Natzaret», vol dir «flor», * «hun camp florit». E axí com digueren «Natzaret», axí com les obres de Jhesu Xrist, les obres sanctes e miracles, no eren sinó camp florit: (2.º c.^o Canticorum) *Flores apparuerunt in terra nostra*, per lo temps de Jhesu Xrist. Entenien donchs que be se pertanya tal honor a Jhesus, com a persona sancta e virtuosa. Galilea vol dir «rota», per la sua Passió, en la qual Jhesu Xrist fonch *roda volubilis*, transmeant e trespassant, que com fon pres fon menat a Anná, e après a Cayfás e a Pilat, menyspreat, batut, açotat e sentenciat e crucificat; *volubilis*, com traspasá la anima e devallá als lims del infern per traure los Sants Pares; après, resuscitant e pujant-se'n al cel. Axí, fets conclusió que lo poble deya lahor de Deu: *Confiteor tibi, pater etc. et revelasti ea parvulis* (Mathei, xi.^o c.^o). E veus ací lo primer testimoni.

Al segon testimoni de nostre senyor Deu Jhesu Xrist, fon testimoni divinal. Doná testimoni de si per obra divinal: *Intrans autem Ihesus in templo Dei, et ejiciebat omnes vendentes, et dixit: Scriptum est, domus mea domus orationis, et vos fecistis spelluncam latronum, et accesserunt ad eum claudi etc., et sanavit etc.* Axí com fo en la ciutat, dret se'n aná al temple, donant exemple a nosaltres, que com entram en la ciutat devem anar tot dret al temple; e trobá'l tot ple de mercadés davant lo temple; e lo beneyt Jhesus, sopotament, se dexá anar contra ells, dient: «Fora, traydós! fora de la casa del meu pare! e spellunques de ladres * ne feu»; e havi'ry taules de cambis ab moneda: ell ho lançá tot ça e la, e havi'ry hon venien coloms, pren e lança'u tot, e feria'ls ab cordes. Digues: com no's tornaven?; diu sent Jheronim que huna claritat exia de la sua faç que'ls mes tanta terror, que tots se tenien per morts: vets testimoni divinal. Item, guarí, allí en lo temple, los malalts, e axí mateix fan testimoni divinal.

fol. 1

Opera que ego facio in nomine Patris mei, ipsa peribent testimonium de me, quia missus sum a Patre (Jo. c.^o v.^o).

Als secrets morals, com diu que trobá en lo temple mercaders, compradós, e venedós, e cambiadós e venedós de coloms. Primo, als mercaders: vejam si n'i ha en la esglesia huy. Tot lo temple de Deu es ple de mercadés e compradós e venedós; no vull parlar dels beneficis que's venen, mas vinch e dich a vosaltres: si hun hom vol fer hun benefici, vendrá als majors de la esglesia, e dirá que ell voldria fer huna capella, si li volen dar loch. Diran: «Veus vos; la haveu de dotar, mas ja n'i ha huna que no'y ha fill ne filla de aquell qui la feu: comprats-la». E dirá: «Nova la vull fer»; e axí, diran

— 61. *Proffeta-vobis*. — LUC., 7, 16: Quia propheta magnus surrexit in nobis.

— 64. *Flores-nostra*. — CANT., 2, 12.

— 71. *Confiteor-parvulis*. — MATTH., 11, 25.

— 74. *Intrans-sanavit etc.* — MATTH., 21, 12, 13 i 14: Et intravit Jesus in templum Dei, et ejiciebat omnes vendentes et ementes in templo; et mensas numu-

lariorum, et cathedras vendentium columbas evertit; et dicit eis: Scriptum est, domus meae Domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo, et sanavit eos.

— 85-86. JOAN., 5, 36: Ipsa opera quae ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.

aquells majors de la ecclesia: «Vos vos obligareu»; e axí es plana mercaderia, e no'y
 95 ha esglesia nenguna que no'n sia plena. Tots son mercaders plans. Si instituhíu hun aniver-
 sari, de fet vos diran: «Voleu la creu major o menor, e drap?». Tot ve ab pacte:
Intravit Jhesus in templo, et invenit ementes et vendentes. No parlen dels sagraments,
 que a comprar-los havets: voleu fer dir missa? açó havets a dar al capellá; si perloliar,
 tant haveu a dar; si soterrar, voleu tal * creu? tot es vendre e comprar. Diu: *Hehiciebat*
 100 etc. E per ço, que sien gitats del temple, franchament los deuen dar, e si'ls donen,
 prenguen-ho. Axí seran gitats del temple de Deu de paradís: *Et non erit mercator ultra*
in domo Dei (Zacharie, ult.^o c.^o); no'y entraran en paradís ab ço del vostre, ans hauran
 damnació.

fol. 1 v.

Les taules de Deu son taules de cambi; Jhesu Xrist es appellat «moneder»: (Ma-
 105 thei, xxii.^o c.^o) *Simile est regnum celorum* etc.; feu preu per hun diner, es Jhesu Xrist:
 axí ho dien totes les gloses. Vejats quin cambi se fa. Vendrà algú e dirá al prevere:
 «Digats xxx. misses de sent Amador per algun mort», e lo prevere dirá: «Tant me ha-
 vets a dar». Vendrà lo diner de Jhesu Xrist per moneda corumpuda.

Item, será mort algú, iran tantost, e sabran si volen fer dir misses: «Nosaltres les
 110 direm!». Si diu: «En tal loch les vull fer dir», ells diran: «Nos les direm per tant». Axí,
 vet la taula del cambi: los altás, tots son taula de cambi. Axí com deuen esser en salva-
 ció, Deu los regirá, que son en dampnació. Davit: *Fiat in laqueum* etc., e scandal de
 dampnació.

Ara ve lo secret de les cadires dels mercadés, que venien colomes. Com hi ve que
 115 aquells qui venen colomes stiguessen en cadires?; e per que no diu sinó colomes? Se-
 cret hi ha. Bona gent! per ço que'l Sant Sperit aparech sobre Jhesu Xrist en sem-
 blança de coloma (Lucé, 3.º), per esta rahó, les gracies e obres spirituals son dites co-
 lomes. Donques les colomes son les gracies spirituals, qui les ven aquelles, qui se-
 hen en cadira prelata, e confessors, qui son axí com a metges, sehents en cadira, e per ço
 120 nomena * cadires, a mostrar que parla dels confessors, e venen colomes; les absolu-
 cions que donen, son les gracies spirituals e penitencies; dar colomes, son dar dispen-
 sacions. Vet aquí les colomes. Vejam si's venen ara. Vendrà hun hom a confessar; los
 confessors no oblidaran açó, que dien: «Haveu nenguns torts? dau-m'o, que yo'u resti-
 tuhí». Item: hauran tals peccats que hauran anar al papa, e hauran a despendre, e
 125 axí, tots temps dien que'ls donen, e a tots peccats mortals, fer dir misses: huna medi-
 cina a totes plagues, e donen manera que ells diguen les misses, encara que no'u diguen
 clar. Diran: «Fets-les dir a tal!», e ell haurá'n sa part. Axí les colomes son a vendre.

fol. li

Era hun pobre hom, e pensá's de confessar-se en lo principi de la quaresma, e va
 de una ecclesia en altra: nengú no'l volia confessar, pensant que no se'n aprofitarien en

— 101-102 *Et non-Dei*. — ZACH., 14, 21: Et non erat mercator ultra in domo Domini.

— 105. *Simile-celorum*. — MATTH., 22, 2: Simile factum est regnum coelorum.

— 112. *Fiat-laqueum*. — PS., 68, 23: Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in retributiones et in scandalum.

— 117. LUC., 3, 22.

res; ell vench a hun maestre en taulegia, e mostrá-li hun florí, e aquell, tantost, li dix 130
que li plahie, emperó per amor del florí; e dada la absolució, ell diu al florí: «Honor
me havets fet, en florí; tornats-vos-ne ab mi». Yo man als de la mia Companya que no
demanen res de la confessió, ne prenguen res; axí, si nengú ho feye, digats-ho a mon
companyó, que yo'ls faré star encadenats, que poder me'n ha dat lo papa, que les colo-
mes no's deuen vendre. David: *In cathedra pestilencie non sedit.* 135

fol. li v.

Altre testimoni spiritual. Lo Evangeli diu: *Videntes autem principes sacerdotum et*
scribe mirabilia que fecit, indignati sunt. Audistis etc. ex ore infancium etc. Los majors
clergues, per enveja e inflaments de cor, vehents * les maravelles que havia feyt e feya
Jhesu Xrist, e los fadrins cridaven: «Jhesus, fill de David, salvan's», vengueren a Jhesu
Xrist dients-li: «Mestre, que est vanagloriós: *Audis quid dicunt de te?*». Dix Jhesu Xrist: 140
«No sabeu David que diu en lo psalm «Domine Deus noster»? : *Quam admirabile*
est nomen tuum; ex ore infancium et lactencium perfecisti laudem tuam.

Antiquitus, cascuna dona donava tres anys de let, e eren pus forceguts e mes de
longua vida infans, *id est, non fantes*, no parlants; axí lo qui alletaven, deyen: «Jhesus,
fill de David, salvador, salva'ns; *dedisti laudem ut destruas inimicum et ullorem*»; per la 145
boqua de aquells devia esser lohat en destrucció dels mals.

Ara est senyal es per lo mon; per tots los lochs hon anam, los infans lohen Deu e
açoten-se, e los grans dien: *Audis quid isti dicunt?*; senyal del adveniment de Jhesu
Xrist, e senyal de la destrucció del mon. No fon jamés axí, e pare e mare no'ls poden
tenir. Lo rey de Castella, ara ha viii. anys; era de edat de set anys que havie, com yo 150
hi era; secretament lo rey se volia açotar, mas no li fon sostengut: sa germana petita,
de nit, se levava a açotar. Los rapaços que d'abans los tallaven les orelles e eren
ladrons, e ara tots se anaven a açotar e loar Deu, e axí, açó es senyal de la fi del mon:
als amadors de est mon no'ls pot caure en lo enteniment, com no han res de lla.

fol. lii

Vullam-nos tornar a Jhesu Xrist, e confessar-nos bé, per manament penal una ve- 155
gada l'any, e, après, confessar a Pasqua; emperó, axí com lavats les escudelles ab espart
aspre, axí, confessats ara, e puys, a Pasqua * rentar e metre-hi la vianda, ço es, lo cors
preciós de Jhesu Xrist.

— 135. *In cathedra - non sedit.* — Ps., 1, 1.— 136-137. *Videntes-infancium.* — MATTH., 12, 15
i 16: *Videntes autem principes sacerdotum et scribae,*
mirabilia quae fecit, et pueros clamantes in templo, et
dicentes: Hosanna filio David, indignati sunt. Et dixe-
*runt ei: Audis quid isti dicunt? Jesus autem dixit eis:**Utique. Nunquam legistis: Quia ex ore infantium et*
lactentium perficisti laudem?

— 141. Ps., 8, 2 i 3.

— 145. Ps., 8, 3.

— 150. Es refereix al rei Joan II i a sa germana
Maria o a Catarina. El primer nasqué en 1405, la se-
gona en 1401 i la tercera dos anys després.

[XI]

IN DIE MERCURII

[Dia 15 de març]

QUICUMQUE FECERIT VOLUNTATEM PATRIS
MEI QUI IN CELIS EST, IPSE MEUS FRATER ET
SOROR MEA EST.

*Mathei, xii.º c.º originaliter et in Evangelio
hodierno recitative, scribitur lema illud.*

Lo nostre sermó será del sant Evangeli de huy, e conté moltes bones doctrines morals a illuminació de nosaltres.

Primo: AVE MARIA etc.

fol. lli v.

* En lo sant Evangeli del dia present, havem quatre doctrines profitoses, les quals Jhesu Xrist doná als juheus, e aquelles venen a doctrina nostra. La primera doctrina es repressiva; la segona, conminativa; la terça, avisativa, e la quarta, informativa; e de aquesta quarta e derrera, que es doctrina informativa, he pres lo tema proposat: «Qual-sevol persona que faça la voluntat del meu pare celestial, es mon germá e ma germana».

La primera doctrina es repressiva, per ço que Jhesu Xrist reprehia als majors de la ley dels juheus de hun gran peccat en que staven en dupte e menyscrehença, que ell fos lo ver Messies e salvador: *Accesserunt ad Jhesum scribe et farisei, dicentes: Nunch volumus a te signum videre; respondens: non dabitur eis signum nisi signum Jone proffete*, etc. Diu que los juheus, los majors scrivans de la ley, no de offici de scriure, mas de la noticia de Scriptura, maestres en la ley, e los fariseus, que eren enemichs mortals de Jhesu Xrist, e digueren: «Mestre, duptam-nos que tu sies lo Messies verdader; voldriem-ne veure algun senyal». E respós Jhesu Xrist: *Generacio mala et adultera*; demana senyal e no li será donat: lo senyal del proffeta Johanás, que tanquat tres jorns dins lo ventre de la balena, axí, lo fill de la Verge será tanquat tres dies en lo ventre de la terra.

XI. 4-6. *Quicumque-mea est.* — MATTH., 12, 50: Qui-
cumque enim fecerit... et soror, et mater est.

— 19-20. *Accesserunt-proffete.* — MATTH., 12, 38 i
39: Tunc responderunt ei quidam de scribis et phari-

saeis, dicentes: Magister, volumus a te signum videre.
Qui respondens ait illis: *Generatio mala et adultera*
signum quaerit, et signum non dabitur ei, nisi signum
Jonae prophetae.

Nota la follia dels maestres de la ley. Nostre senyor Jhesu Xrist confermava la sua doctrina sancta, e que ell era tramés per Deu lo pare, fahent miracles molt maravello-
 30 sos, illuminant los cechs, e fahent hoyr los sorts, e fer parlar los muts, e los mesells guarint, los parali * tichs sanant, los morts resucitant. Açó veyen cascun dia, e demanaven senyal! Mes encara, altres miraccles majors: axí com les animes son majors que los cossors, feya miracles en les animes per spirituals miraccles. Primo, que Jhesu Xrist res no volia en est mon, sinó sanctedat de vida, demostrant la sua doctrina celest-
 35 tial pura e neta; mes veyen la fortalea que havie en lo cors anant per barranchs e de hun loch en altre per preycar. Item, sens studi, sens libres. Item, la gent no's partie d'ell. *Magis enim est inpium convertere, quam celum et terram creare* (Sent Agostí). O, de grans senyals veyen! Item, la continuació de la sua sanctissima vida, car hom que no es tramés per Deu, no pot continuar: *Gaudium ypocrite ad instar puncti* (Job, xx.^o). Veyen aquella continuació molt maravellosa que no cessava, e demanaven altre senyal! Sabets quin senyal demanaven? foch del cel. Moyses, a provar la ley, devallá foch del cel sobre lo mont de Sinahí: demanaven senyal que pot fer hun dimoni, e no creyen los senyals que no's podien fer sinó per Deu! Moyses (3.º c.^o Exudi) hac dos senyals, hun corporal, que en la gavarrera, tota vert e flos fresques, e flamejava de foch e no's cre-
 40 mava. No fon content Moyses, e dix: «*Domine, quis ego sum*, que tan gran offici me dones?». Dix lo nostre senyor Deu: *Ego ero tecum*, yo seré ab tu, governant la tua vida, guardant-te de peccat mortal. Item, sens studi, parlarás que no't poran reprendre. Item, será ab tu, que't daré força, *et hoc habebis signum, quod ego miserim te*. * Per ço, per la follia de aquells maestres rabins, juheus malvats, que volien veure algun senyal, la re-
 50 prensió que Jhesu Xrist los fa, diu: *Generacio prava et adultera*; mala e prava *moraliter, et adultera infideliter* quant se parteix de la fe catholica. Axí com la dona que ha fet matrimoni ab hun hom, e puys se parteix de aquell, es adultera, axí Jhesu Xrist appellejava *generacio adultera* als juheus. Diu primer «mala», per la malicia que tenien, que'ls encegava; après diu «adultera», que no'l podien creure ne conexer, ans se partien d'ell:
 55 *Excecavit illos malicia* (Sapiencie, 2.º c.^o).

Dix Jhesu Xrist: «Jo-us daré hun senyal, lo senyal de Joná, proffeta». Era huna gran ciutat appellada Ninive; de portal a portal havie tres jornades en lo temps de Johanás, proffeta; e havi' y tants peccats, que nostre senyor Deu promulgá sentencia, que se'n entrás en abís tota la ciutat; e tramés-los primer hun missatger, si's convertirien, sos-
 60 penent la sentencia, e nostre senyor Deu maná a Johanás que anás a la ciutat per preycar-los penitencia, que's convertissen, e mes-se en una nau per fer son viatge; e vench tanta fortuna, que la nau perie. Digueren: «Gítem sorts, per qui ve aquesta fortuna, que per peccat de hu pereix tota la nau». La sort vench sobre Johanás, e gitaren-lo de la nau, et subito, nostre Senyor tenia aparellada huna balena ab la bocha uberta, e engolís a Johanás, e estech hi tres dies e tres nits. Nostre senyor Deu lo'y * conservá

— 39. *Gaudium-puncti*. — JOB., 20, 5.

— 42-48. EXOD., 3, 2, 11 i 12.

— 55. *Excecavit-malicia*. — SAP., 2, 21: *Excecavit enim illos malitia eorum*.

(Jone, 2.º c.^o): al tercer dia, per voler de Deu, la balena se acostá a la terra, e la balena scopí'l, e gitá'l fora, sans e alegre. Lo sant proffeta aná a preycar a la ciutat de Ninive, e deya'ls: «Quaranta dies haveu d'espai», que's convertissen, en altra manera, la ciutat se'n entraria. E prengueren tres dies de penitencia, anant plorant per la ciutat «miseri-cordia»; en axí que, après de aquells tres dies, fon-los revelat que la sentència era revocada. Aytal senyal, dix Jhesu Xrist, vos daré, que'l fill de la Verge tres dies estarà dins lo ventre de la terra, mort Jhesu Xrist en la terra. Infern está en lo cor de la terra, en lo mig; lo cors de Jhesu Xrist era en lo moniment, e la anima en lo lim, per traure los sants pares: la balena, ço es, la terra, lo scopirá e ressucitará. «Axí, aquest senyal vos do: pendre la fe xpistiana e bapisme; ab aquesta creença catholica, scapareu, axí com feren los de Ninive», ço es, los que estan en peccat mortal; (xviii.^o Ezechielis) *anima que peccaverit, ipsa morietur*, axí morta es; mas usem dels tres dies havent contricció e confessant los peccats de boqua, e, puys, afflicció penitencial, pendre penitencia, e axí será revocada la sentència (Exudi, v.^o c.^o). Per fer revocar la sentència anem tres dies en solitut; prengam lo senyal de Johanás e de Jhesu Xrist, que val mes, e veus no haurem pestilencia ni coltell. *Et hoc de primo.*

La segona doctrina es cominativa, que'ls menaça a mort eternal. Deya Jhesu Xrist a aquests: *Viri Ninive surgent in judicio* etc. En aquell test ha dos menaços: *primo*, de les ninivites, e * la segona de la regina Sabba. *De prima*: axí com lo proffeta Johanás entrá per la ciutat, tantost lo cregueren, per tal com lo veyen de santa vida, e les paraules que'ls preycava, los penetraven lo cor: e nostre senyor Deu Jhesu Xrist, que era mes que Johanás, preycava'ls cada dia e no'u creyen. Deya: «Los homens de Ninive resuscitaran al jorn del judici, e condemnaran esta mala generació, per ço que aquells feren penitencia; e vosaltres hoyu tans prehichs de mi, e no creheu».

Aquí ha dificultat. Que per ventura los de Ninive tornaren a peccar; com se entén *comparative*? Si yo dich: est drap es blanch, emperó la blanchor de la neu condemne açó que sie negre; axí los de Ninive, per hun preych del proffeta, feren penitencia, e los juheus infels que hauran hoyts mes de mil preychs de Jhesu Xrist, e no cregueren: axí *comparative* ho dix, e dirá: «Anats en infern».

Molts escusen-se que no poden dejunar; lo dia del juhí te condemnará sent Nicholau, car dirá Jhesu Xrist: «Vet aquell que en riquesa dejunava». Axí, *comparative*, sent Nicholau te condemnará. Si dius: «No puch jaquir los lançols, ni'm puch açotar», *comparative* ab sen Domingo, que estant en lo bresol se levava e gitava's en terra, e batia's fort com fo gran, axí, *comparative*, ab aquella rahó los condemna. A les dones, *comparative*, les condemnará ab sancta Catherina, que passá tants turments: * *Condemnat autem justus mortus, vivos impios* (Sapiencie, iiii.^o c.^o), com per la comparació aquell feya tant. E tu, no podies fer res?

— 66. JON., 2, 1 a 11.

— 77. *Anima-morietur.* — EZECH., 18, 4.— 83. *Viri-judicio.* — MATTH., 12, 41.— 100-101. *Condemnat-impios.* — SAP., 4, 16.

(Tercio Regum, c.^o x.^o) En temps del rey Salamó, be que fos rey, cada dia preycava e legia en cadira. Fo huna regina a la fi del mon, *a finibus terre*, que hoy de aquell
 105 rey la sua gran saviesa, delliberá de anar a ell, e fonch certificada que Jherusalem es melich de la terra habitable, que qui ficava hun clau en Jherusalem e ab huna corda que anás entorn lo mon de terra habitable, sta en mig Jherusalem. Axí solament per hoyr la saviesa de Salamó, del cap del mon hi volch anar: e los juheus (Jo. c.^o x.^o) no volien hoyr a Jhesu Xrist, que ere major que Salamó. E axí, *comparative*, la dita regina
 110 Sabba, que vench a hoyr a Salamó, ella, al jorn del juhi, los condemnará, com *comparative* dirá aquella: «Senyor, mes de cl. jornades aní per hoyr a Salamó; e vosaltres, que no us calie anar x. passes per hoyr a vos, Senyor?»; e axí, *comparative*, los condemnará.

Moralitat. Mostra's que per dos peccats se dampnen, alguns per negligencia e altres per malícia: per negligencia, que hoen les paraules de Deu, mas puy's no'u meten
 115 en obra, embolcats en lo peccat de perea, que lo tresor que nostre senyor Deu los ha donat en lo sermó, no'l saben estojar, e pert-se: deven-lo estojar en lo coffre del cor. (Luce, xi.^o c.^o) *Beati qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud*; (Jheremie, xlvij.^o c.^o) *Maledictus qui facit opera Domini negligenter*. E axis dampna * molts, e açó toqua com
 120 diu: «Los homens de Ninive feren penitencia, e vosaltres no'n haveu curat».

Altres eren que'y anaven al sermó per malícia a hoyr Jhesu Xrist: açó es peyor que'l primer. Si parlau ab alguns dients: «Anem al sermó?», diran: «Via ab vostra ypocresia, baste lo digmenge». Açó es peyor que'l primer. Del primer, a cap de hun
 125 any o x. encara fructifficha. Lo laurador sembra la sement e no ix tantost, mas lo sement ha tanta virtut que algun fruyt fa; mas aquells que no volen hoyr la paraula de Deu, ço es, sembrar en lo seu cor aquell preciós sement, *quia semen est verbum Dei*, es peyor e molt gran peccat.

Quomodo descendit imber et nix de celo, et illuc ultra non revertitur et inebriat terram, e germinare eam facit: sic erit verbum meum (Isahie, lv.^o c.^o).

130 Axí com devalla del cel la pluja e la neu, e no'y puja pus, ans embriaga la terra e dona llavor e a menjar als lauradós, axí es la paraula mia (Jheremie, xv.^o). La paraula que ix dels preycadós, no tornarà buyda, mas fructificará: compara a pluja, que tantost fa son offici que se'n entra en la terra; e compara a neu, que stará gran temps que no's regala tro hi dona lo sol. *Sic est verbum Dei*.

135 A la terça doctrina que Jhesu Xrist doná als juheus, fon avisativa, e ven com la posa: *Cum autem * immundus spiritus exierit ab homine, ambulans per loca, querens lo-*

fol. lv. v.

fol. lvi

— 118. *Beati-illud*. — LUC., 11, 28.— 119. *Maledictus-negligenter*. — JEREM., 48, 10: *Maledictus... Domini fraudulentem*.— 126. *Quia-Dei*. — LUC., 8, 11: *Semen est verbum Dei*.— 128-129. *Quomodo-meum*. — ISAI., 55, 10 i 11: *...revertitur, sed inebriat terram, et infundit eam et germinare eam fecit, et dat semen serenti et panem comedenti: sic erit verbum meum*.— 136-139. *Cum-nequiores se*. — MATTH., 12, 43 i 44.

cum et non inveniens; tunc dixit: Revertar in domum meam, unde exivi; et veniens invenit eam scopis mundatam et ornatam; tunc vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se etc. Avisauos, bona gent, de hun perill en que estats, que quant lo demoni es exit de huna persona que fa penitencia, aquell traydor, malvat dimoni, va per los lochs sechs, son los coratges de les persones penidents, que allí volria entrar, e no cerqua los lochs mullats ne fangosos, que ja son seus: (Sent Gregori) *Illos templare non vult qui sui sunt*; mas als sechs que estan en penitencia, allí vol entrar, e per ço, diu: *Et non inveniens*; e ell, lo malvat, que ja sab les condicions de aquell castell, torna allí, e no'y torna tot sol, ab set pejors que ell, e axí, dien los metges, peyor es lo recruament que la malaltia; e axí, quant nostre Deu fa gracia que jaqueix hom lo peccat, avisa'us que'us guardets de recruar. Per qui ho deya? per los juheus, que los diables eren exits d'ells. Com a les primeres preycacions verdaderament cregueren Jhesu Xrist (Mathei, xxi.^o), be ho mostra Nichodemus quant dix: *Rabi, scimus quia a Deo venisti* (Jo. 3.º c.^o).

Era exit llavors lo diable d'ells, e com Jhesu Xrist los reprenia, e que no haurien parahís si no's humiliaven, e squivant tots peccats e les malicies d'ells preycant, hagueren malicia e foren encegats, e lo diable torná en ells, e lladonchs, induhits per los demonis, feren ordenació ab sentència e crida, que tot hom que digués que fos lo rey Messies, que morís. Axí avisava'ls Jhesu Xrist dient-los: «Vosaltres crehieu la mia doctrina, e ara lo diable es tornat a vosaltres per vostra malicia, e sereu pijós que no ereu de primer». * (Secunda Petri, 2.º c.^o) *Si enim refugientes cohinquinaciones mundi in cognitionem Domini nostri et salvatoris Jhesu Xrist rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus; melius enim erat illis viam non cognoscere justicie quam post cognitionem retrorsum converti ab eo, quod traditum est illis.*

Les corrupcions de peccat se lleven per los sermons, e puy's si'y tornen, mes los valguere no haver coneguda la via de salvació. Axí, vullam corretgir la nostra vida, gitant de nos tots peccats mortals, e guardem-nos del recruar: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, non aptus est regno Dei*; no es nengú que haja mesa la ma en lo aradre e gira's atrás, no li val res. Axí es la penitencia, puy's met la obra a penitencia, e torne atrás en la mala vida, no es abte de entrar en lo regne de Deu.

La quarta és doctrina informativa. Açó diu lo tema: *Adhuc eo loquente, ecce mater ejus et fratres ejus foris stabant querentes eum, et ipse respondit: Qui est mater et fra-*

i 45: Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quaerens requiem, et non invenit. Tunc dicit: Revertar in domum meam, unde exivi; et veniens invenit eam vacantem, scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se.

— 149. *Rabi-venisti*. — JOAN., 3, 2.

— 157-160. *Si enim-est illis*. — II PETRI, 2, 20 i 21:

...Jesu Christi his rursus... melius enim erat illis non cognoscere viam justitiae... ab eo illis traditum est, sancto mandato.

— 163-164. *Nemo-Dei*. — LUC., 9, 62: ...retro, aptus est regno Dei.

— 167-169. *Aduc-fratres mei*. — MATTH., 12, 46 i 48: Aduc eo loquente ad turbas, ecce mater ejus et fratres stabant foris, quaerentes loqui ei. At ipse respon-

170 *tres mei?* Diu lo tema après: *Quicumque fecerit voluntatem patris mei, qui in celis est, ipse meus frater et soror mea est.* Nostre senyor Jhesu Xrist, com preycava, la Verge Maria vench ab los parents de Jhesu Xrist. En la sancta Scriptura acostuma's a dir germans a aquells qui son de hun linatge, axí com Genesis * (xiii.^o c.^o). Anava la beneyta al seu fill Jhesu Xrist que preycava en una casa, e la Verge Maria no poch entrar; hac hi hun hom que per malicia e per destorbar lo sermó, cridá a la porta: «Mestre, vet ací ta mare e tos germans quert demanen per parlar ab tu». E per ço ho dix, que li fes trencar e cessar lo sermó; e ell respós, no jaquint lo sermó: *Quicumque etc. ut in tema.*

fol. lvii

Per ço havem doctrina que mes devem amar a Deu que pare ni mare, e per ço que Jhesu Xrist feya la honor a Deu lo pare, que primer era que sa mare, be que la amás. Si vols entrar en religió, e lo pare e mare ploren, dextra's e serveix Deu. Si hun hom vol viure castament, e lo pare li plorave davant, nort vincles per pare ni mare, car primer es Deu. Item, done exemple a jutges, que en juhí no coneguen pare ni mare, sinó la justícia; dar la justícia al juheu contra ton pare e mare: *Qui dixit patri suo et matri sue, nescio vos et fratribus ignorare illos* (xxxiii.^o c.^o Deuteromini). En lo juhí no s'i deu conexer pare ni mare, ni germans, ni parent al mon.

185 E axí concloent, diu lo tema: *Quicumque fecerit voluntatem patris mei etc.* Cascú de nosaltres podem esser germans de Jhesu Xrist: gracia fa Deu a la criatura que es fet fill e filla de nostre senyor Deu, car si fas penitencia, est fet fill de Deu lo pare, ergo jermá de Jhesu Xrist.

E axí com la dona que engendre fill e pareix és mare de aquell, axí lo que preyque bones paraules e divinals, engendre Jhesu Xrist en lo * vostre cor, e sta petit com haveu lo bon proposit: ara lo haveu concebut e puy's lo pariu, quant ve en obra ço que haveu concebut, e axí concebent-lo en lo sermó e parint-lo en obra, sou mare de Jhesu Xrist: *A facie tua* (Isahie, xxvi.^o c.^o); «Senyor, de la tua cara havem concebut». Per que diu de la cara? que dona conexença de la persona; e per ço que la preycació dona conexença, es dita «cara». E axí diu David: *A facie tua etc., et quasi parturimus*; «parturir», es quant stan en lo part de dolors, e lo parir es exint la criatura. E axí de nosaltres: ab plaer concebem, axí com la dona; al parir será l'affany. Molts son que han concebut en lo sermó, e staran gran temps que van en part, que no poden restituhir ni perdonar a sos enemichs; item, de gitar la persona de sa casa que li fa peccar *et peroptamus spiritum salutis* quant fa penitencia, e per ço es mare de Jhesu Xrist com lo concep, e puy's, lo pareix per la execució de la bona obra: *Hec est generacio querencium eum* (David en lo psalm).

fol. lvii v.

Placia a nostre senyor Deu que'us faça gracia que siam parents de Jhesu Xrist en la gloria celestial. Amen.

dens dicenti sibi, ait: Quae est mater mea, et qui sunt fratres mei?

— 172. GENES., 13, 8.

— 182-183. *Qui-ignorare illos.* — DEUT., 33, 9: ...nescio vos, et fratribus suis; ignoro vos.

— 193. *A facie tua.* — ISAI., 26, 17.

— 195. *A facie tua.* — PS., 9, 4.

— 195. *Et... parturimus.* — ISAI., 26, 18: Et quasi parturivimus.

— 201-202. *Hec-eum.* — PS., 23, 6.

IN DIE JOVIS

[Dia 16 de març]

DICEBAT JHESUS AD EOS QUI CREDIDERUNT EI.
*Jo. 8.º c.º originaliter et in Evangelio hodierno
 recitative scribitur verbum illud.*

He pensat que en aquest sagrat temps de quaresma no us puch preycar mellors materies sinó los Evangelis, e, axí, es lo tema del sant Evangeli.

Primo: AVE MARIA.

El sant Evangeli de huy conté huna gran disputació que fo entre Jhesu Xrist e los juheus. La rahó fo per ço que los juheus havien gran superbia, e aquella superbia e presumció los tapava l'enteniment, que no podien veure ni creure les veritats que'ls preycava Jhesu Xrist, e si'n rebien alguna creença e proposit, tantost que se'n eren partits, tantost ho perdien per hun petit de temptació: e per ço Jhesu Xrist volch disputar ab ells. En sa disputació Jhesu Xrist tench part de argument, e los juheus responents: *Primo*, argüi contra la superbia, per franquea maternal; 2.º, per noblea paternal; 3.º, per altea divinal; 4.º, contra la malicia que tenien per legea criminal. *Ergo tema: Dicebat Jhesus* etc. E aquells eren los juheus que crehien lo que preycava, hoc flaquament, que tost ho perdien; e, entre Jhesu Xrist arguent e aquells responents, vejам la disputa.

Primo, arguhia Jhesu Xrist contra aquells juheus, e açó contra la superbia que prenien per franquea maternal. Los juheus foren fills de Abram, e hac dos mullers ensem, per dispensació divinal: la huna francha, l'altra esclava. Los juheus venien de la * francha, que havia nom Sarra, que parí Isach, e de aquella vengueren los juheus, e preaven-se tan de aquella franquea per la promisió que Deu los havia feta (*Genesis*, xvii.º c.º): «en Isach, fill de la franca, dix nostre senyor Deu, vull dar benedicció»; e açó los tenia tapats los enteniments, que no podien creure en Jhesu Xrist, e si entrava hun petit, de fet ho lexaven.

Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, et cognoscetis veritatem;

XII. 4. *Dicebat-ei.* — JOAN., 8, 31: Dicebat ergo Jesus...

— 25. GEN., 17, 20: Ecce benedicamei, et augebo et multiplicabo eum valde.

— 28. *Si-veritatem.* — JOAN., 8, 31 i 32.

«si estau ferms en la mia paraula, llavors sereu mos vers dexeables, e conexereu la veritat, e vos afranquirá». Com los toquá al viu, de fet se levaren e digueren: *Semen Abrahe sumus, et nunquam servi fuimus*; «franchs som, e no som catius jamés de nengú». Axí la bregua és mesclada. Jhesu Xrist los mostra que no eren franchs, mas esclaus: *Amen dico vobis, quia qui facit peccatum, servus est peccati; si filius vos liberaverit, vere liberi eritis*. Deye Jhesu Xrist: «Servens sou, car cert es, que nengú que face peccat mortal no es franch, ans es sclau del peccat; axí, esclaus sou de peccat, e aquesta cadena de captivitat no la podeu trencar, si ja per poder infinit de Deu no's trencha». Axí, per cascun peccat mortal que fa la creatura, te cadena en los membres de la anima. La Scriptura santa posa 'que la anima te membres spirituals, e axí, segons los peccats en los membres del cors, axí en semblant membre de la anima es la cadena. Axí com fahent fals testimoni, diffamant o vituperant algú, jurant o blasfemant Deu, per ço que per la gola ixen estes paraules, en lo coll de la anima * sta la cadena: lo hun cap al coll, l'altre a infern; item, si ha avaricia o ires en lo cor, la anima es encadenada en la cintura, e lo cap de la cadena está fermada en infern; si de luxuria, la cadena a la part baxa, e lo cap de la cadena en infern; si per les mans, idem; si per los peus, idem.

fol. lix

Hary auctoritat: *Ita iniquitates sue capiunt inpium* (Proverbiorum, li.^o c.^o); les iniquitats que fa, aquelles la tenen presa la anima ab cadenes e ligada.

Amen dico vobis, quia qui facit peccatum servus est peccati. La cadena te, que'l te ligat. E axí, com fossen en peccat los juheus, esclaus eren, e per be que fossen fills de la francha, no's devien dir per axó franchs.

Si hun hom es sans en lo peu e tot l'als del cors es malalt, tal será dit malalt. (Jo. vi.^o c.^o) Si la anima es malalta, tot lo cors es malalt. Axí no's podien alegrar de la franquea e sanitat, puy's eren malalts en la anima.

Non manet servus in domo in eternum, filius autem manet. Sabets que esta diferencia es entre fill e servent, que lo fill sta en casa de son pare e lo esclau fora a fer fahe-na. Vejam: segons lo linatge de Sarra, ha ordenat Deu que stigau solament en est mon, que nostre senyor Deu los dix: «Si servau los manaments, yo us daré a menjar e beure ací en est mon»; *Si volueritis et audieritis me* (Isahie, primo), *bona terre comedetis*. E entrariu en la casa de Deu? no pas, sinó fora. *Ergo: si filius vos liberaverit, vere vos liberi eritis*; * axí, si lo fill de Deu vos vol liberar, sereu franchs.

fol. lix v.

A vosaltres, nostre senyor Deu Jhesu Xrist, no ha fet gracia a trenchar aquelles cadenes, que si algú era ligat en mil cadenes, e va's a confessar ab contricció e ab propo-

— 30-31. *Semen-fuimus*. — JOAN., 8, 33: *Semen Abrahae sumus, et nemini servivimus unquam*.

— 33-34. *Amen-eritis*. — JOAN., 8, 34 i 36: *...quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati... si ergo vos filius liberaverit vere liberi eritis*.

— 46. *Ita-inpium*. — PROV., 51 és errat; deu ésser 5, 22: *Iniquitates suae...*

— 52. JOAN., 6, 64: *Spiritus qui vivificat: caro non prodest quidquam*.

— 54. *Non manet-manet*. — JOAN., 8, 35: *Servus autem non manet in domo in aeternum, filius autem manet in aeternum*.

— 58. *Si volueritis-comedetis*. — ISAI., 1, 19.

sit de no tornar, encontinent que lo confessor te absol, ve'l-te franch. Com farem de les miseries de que ha de fer penitencia? met en obra de complir la penitencia. *Ergo, vere liberi eritis* si us confessau, e fets confessar vostres fills e servents. Si vostre fill era 65
ligat en Barberia ab cadenes, com hi treballariets per desligar-lo!

Lo segon argument contra la superbia que havien los juheus per noblea paternal, axí com eren fills de Abram, que ere lo pus excellent del mon, fon començament de virtut. E a aquell nostre senyor Deu li apparech, e dix-li: *Benedicam tibi* (xii.^o c.^o Gene- 70
sis); gran bendicció li doná Deu! Los juheus venien de aquest pare, e preaven-se'n tan de aquella noblea, que dexaven penitencia, e tenien tant ergull que no havien temor de damnació. E començá la disputació: *Scio quia semen Abrahe estis, set queritis me interficere*. «Yo se, dix Jhesu Xrist, que sou semén de Abram, mas voleu-me matar, *quia sermo meus* no entra en lo cap». En vexell ple, no'y cap res. Si una ampolla es plena d'aygua, no'y porá cabre vi, e axí tenints enbocat lo llur cap de aquell orgull, no'y 75
fol. lx cabia als: *Facite fructus penitencie, et ne dicatis patrem habemus * Abram* (Luce, 3.º c.^o). Deyen los juheus: «No'ns cal fer penitencia, que fills som de Abram». Deya sent Johan: «No confiets de açó, fets penitencia»; e axí no'y cabia en llur cap que deguessen fer penitencia.

Dix Jhesu Xrist: «Yo us parle les paraules de veritat, que he vistes e hoydes davant lo meu pare, e per ço vosaltres me volets matar: fets obres de vostre pare». Ells se lleven ab superbia, dients: «Lo pare nostre es Abram». Dix Jhesu Xrist: *Si filii Abrahe estis, cur vultis me interficere? hoc Abram non fecit*. «Cascun fill deu ressemblar al pare noble, e per ço, com Abram sia stat beneyt, per be que fos de mal linatge e de 80
damnats, mas fon sanctificat per Deu, e fon fet noble. Si us preats de la noblea de Abram, fets la noblea de Abram; Abram no feu ço que volets fer, que'm volets matar; axí, no sou fills de Abram». E los malvats juheus havien en lo cor indignació, mas no havien resposta.

Trob que en est deffalliment son molts quants se preen de noblea antigua; mon pare fon tal: axí vos semblau als juheus. Que vol dir noblea? notabilitat. Com començá 90
fol. lx v. noblea? Los emperadós, quant algun cavaller feya algunes coses notables, feya'l notable e noble, e axí començá noblea. No es noble que lo començament * no fos per notables obres; e si tu no tens bones obres e notables, appelles-te noble? Vas a temptar e suscitar monges e dones, e vas cantant ab lo capiró trepat? no est noble, mas «minguet de renda». Noble vol dir que's pree de veritat; item, que no faça injuria a nengú; item, 95
que empare deffensió de vidues; item, que en deffensió de poble se meta primer; item,

— 69. *Benedicam tibi*. — GEN., 12, 2.

— 72-73. *Scio-interficere*. — JOAN., 8, 37: *Scio quia filii Abrahæ estis, sed quaeritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis*.

— 76. *Facite-Abram*. — LUC., 3, 8: *Facite ergo fru-*

ctus dignos poenitentiae et ne coeperitis dicere: patrem habemus Abraham.

— 82-83. *Si filii-non fecit*. — JOAN., 8, 39 i 40: *Si Abrahæ estis, opera Abrahæ facite; nunc autem quaeritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a Deo: hoc Abraham non fecit*.

que no prengue res injust de sos vassalls; noble en lo vestir, en anar, en parlar e noblea mostrar: açó es noble. Axí dels juheus.

Eren en Roma dos homens: lo hu ere tafur e venie de gran linatge de noblea; l'altre era fort notable en nobles obres, e de linatge sotil hom. Lo novell noble vench a
100 noves ab lo antich noble, e lo antich dix: «Yo vinch de tal noblea»; lo novell li dix: «En mi comença, e en tu es finida noblea». Quina sobarbada li doná!

Effrahim fon noble; dix-li lo proffeta: (Ose, ix.^o c.^o) *Effrahim quasi avis avolans, et gloria ejus a partu conceptu, id est, a patre et matre*; diu *quasi volans*, alt volant, ab
105 dos ales, de pare e de mare. Aquesta noblea es de nosaltres, que som fills de Jhesu Xrist e de sancta mare Esglesia: *Stote * ergo imitatores Dei, sicut filii carissimi* (Paulus ad Ephesios, c.^o v.^o).

fol. lxi

Lo terç argument es contra la superbia que tenien per altea divinal, que totes les gents que eren llavors, totes adoraven ydoles, sinó lo poble dels juheus. Los juheus adoraven hun Deu creador de cel e terra; per ço, per esta altea divinal entenien que nengun
110 no's salvaria sinó ells, e meyspreaven tot ço que'ls deya Jhesu Xrist. Sent Jacme los dix: (Jacobi, 2.º c.^o) *Quid proderit, fratres mei, si fidem habetis et non opera?* Tal fe pot salvar? no, si no'y ha bones obres. Axí com lo cors es mort que no haja anima, axí mateix la fe es morta sens obres.

Dix Jhesu Xrist: *Vos dicitis quod facitis opera patris vestri*; algun mal pare haveu, que no semblau a Abram ne a Sarra. E ells respongueren: *Unum patrem habemus, Deum*; e Jhesu Xrist arguí'ls que Deu no ere llur pare, «car si vostre pare fos, conexerieu aquell, e axí no's pot fer que siau fills de Deu, car si'u fosseu, amarieu a mi, que yo de Deu so procehit, e de Deu so vengut, no de mi mateix; mas ell me ha tramés
120 per que'us salve; *quare loquelam meam non cognoscitis?* no'm conexeu en lo linguatge?». La major conexença del hom es lo linguatge, e sent Pere axí fon conegut, que li deyen: «Est dexeble de Jhesu Xrist, e parla en loquela galilea», * e per ço digueren: *Loquela tua manifestum te facit*.

fol. lxi v.

Açí vejам, quin linguatge parlava Moyses, quin be en aquest mon? linguatge terrenal: *Qui de terra est, de terra loquitur* (Jo. 3.º). Jhesu Xrist, quin linguatge? no promet coses terrenals, ans coses celestials, e per ço dix: *Quare loquela mea non cognoscitis?* que yo so tramés del meu pare, *quia de celo venit, de celo testavit*; e dix les co-

— 103-104. *Effrahim-matre*. — OSE., 9, 11: Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum a partu, et ab utero et a conceptu.

— 106. *Stote-carissimi*. — EPHES., 5, 1.

— 112. *Quid-opera*. — JACOB., 2, 14: Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?

— 115. *Vos dicitis-vestri*. — JOAN., 8, 41: Vos facitis opera Patris vestri.

— 116-117. *Unum-Deum*. — JOAN., 8, 41.

— 120. *Quare-cognoscitis*. — JOAN., 8, 43.

— 122-123. *Loquela-facit*. — MATTH., 26, 73.

— 125. *Qui-loquitur*. — JOAN., 3, 31: Qui est de terra, de terra est, et de terra loquitur.

— 126-127. *Quare-cognoscitis*. — JOAN., 8, 43: Quare loquelam meam non cognoscitis.

— 127. *Quia-testavit*. — JOAN., 3, 31 i 32: Qui de celo venit, super omnes est, et quod vivit et audivit, hoc testatur.

ses altes e divinals. E ells foren vençuts de la llur superbia, mas ells no la dexaven.

Voleu conixer de nosaltres de qual terra som? Ha'y terra de infern baix; quin lenguatge s'i parla? Jurar e renegar, *et mala hic estatuerunt homines et non egerunt penitentiam* (Sent Jo. Apocalipsis, xvi.^o); per ço jamés no exireu de aquella pena. Ha'y nengú que com pert tres solidos jura e renegua? lo lenguatge vos fa manifest que sou de infern. 130

En lo psalm de David «Beati» etc., lo lenguatge del cel es lohar Deu. Tu dirás: *Loquela tua manifestum te facit*. En est mon que s'i parla de barateries, axí, quin lenguatge es? lenguatge de prop de infern; per ço dix: *Loquela tua* etc. Axí los juheus foren vençuts per Jhesu Xrist de les tres superbies, per aquelles santes e divinals rahons; mas ells no se'n lexaven, ans augmentaven mes en superbia. 135

Quartament, Jhesu Xrist arguí contra ells per la malicia que tenien en legea criminal: *Vos ex patre diabolo * estis: ille homicida fuit ab initio*. Donchs, vosaltres no'us 140
fol. lxii podeu gloriejar com siau fills del diable, car vosaltres semblau al diable, que es mator d'omens e perseguidor de veritat; de *primo* que fo homeyer lo diable, com matá Adam e Eva, que eren immortals e foren fets mortals; axí, homeyer fo, que tots los que son venguts après han a morir: (Ad Romanos, li.^o c.^o) *Morimur et mors transit in alios*. Axí com matá Adam e Eva lo diable, axí deya Jhesu Xrist: «Yo no'us mate, ans 145
faç resuscitar e sane'us de malalties, e voleu-me matar; *ergo, similis estis diabolo*».

Racio veritatis est adecuacio rei ad intellectum. Lo diable perseguia veritat: Lucifer se posá en mig de Deu e de totes les creatures. La pus noble creatura per Deu creada era Lucifer, que fos deíus Deu e sobre totes les creatures, e ell guardá e volch-se egualar ab Deu; axí que los juheus son fills de aquell, que si volen pendre algun bon proposit, de fet lo lexen: axí no stan en veritat. Item, lo diable es amador de mentida, e 150
axí los juheus deyen a Jhesu Xrist: *Ecce homo verax*; e diffamant-lo, e per ço los deya que eren axí com lo dimoni.

E axí squívem que no digam mentides en nenguna manera; per profitós que fos, no, no mentida. No penseu que res se digua per mentida de la fi del mon, que no'm 155
vull damnar; mas per veritat mol certa e cosa infallible és ço que yo'us ne dich.

— 130-131. *Et mala-penitentiam*. — APOC., 16, 39: Et stuaverunt homines aestu malo, et blasphemaverunt... neque egerunt poenitentiam.

— 140. *Vos ex-inicio*. — JOAN., 8, 44: Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere, ille homicida erat ab initio.

— 144-145. *Morimur-alios*. — ROM., 5, 12: Per peccatum mors, et ita in homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt.

— 147. *Racio-intellectum*. — Definició de la veritat donada per Sant Tomàs.

IN DIE VENERIS

[Dia 17 de març]

ECCE SANUS FACTUS ES, JAM NOLI PECCARE.
*Jo. v.º c.º originaliter et recitative in Evan-
 gelio hodierno, scribitur verbum illud.*

Per ço que en est sant sermó que yo vull fer del sant Evangeli de huy, nostre se-
 nyor Deu Jhesu Xrist, ab la sua divinal gracia, illumine los nostres enteniments,

Primo: AVE MARIA etc.

El sant Evangeli de huy conté hun gran miracle de sanitat que doná Jhesu Xrist a
 hun home malalt. E son tres coses de les quals porem pendre bones doctrines: la pri-
 mera, es lo loch hon fon feyt; la segona, la manera per la qual lo miracle fon feyt; e
 la terça, la fi per la qual fon feyt, e en açó sta tot lo sant Evangeli. De la terça diu lo
 tema: *Ecce sanus factus es in corpore; noli peccare* en la anima. Veu * açí la materia que
 vull preycar.

fol. lxiii

Al primer, hon fon feyt lo miracle. *Erat dies festi judeorum, et ascendit Jhesus Jhe-
 rosolimam etc., et circa piscinam jacebat multitudo cequorum et infirmorum etc.; angelus
 descendebat in piscinam etc.* Diu que era bassa d'aygua, e en lo Evangeli sent Johan la
 appella «piscina»; en lati era appellada *piscina*, per contrari que no s'i feya peix: axí,
 detrás l'altar, on lancen l'aygua del calcer, es appellat «piscina», e en grech se appella
provatika, e *ovina*, que axí com pujaven les ovelles a fer sacrifici, lavaven-les en aquella
 bassa; *prolauca* vol dir «ovella» en ebraych, e axí mateix era appellada *belsahida*, *domus
 pecudum*, que no solament servia a lavar les ovelles, mas los anyells.

Havia esta virtut, que angel de Deu devallava en temps incert, mas sovent, a mou-
 re l'aygua de la bassa, e feya-s'i en aquella bassa gran moviment, e lo primer que'y de-
 vallava, guaria de tot de la malaltia que havia, e paria que'y havia l. dalfins: axí's me-

XIII. 4. *Ecce-peccare.* — JOAN., 5, 14.

— 16-18. *Erat dies-in piscinam.* — JOAN., 5, 1-4: *Erat
 dies festus judaeorum, et ascendit Jesus Jerosolimam;
 est autem Jerosolymis probatica piscina, quae cogno-
 minatur Hebraice Bethesda, quinque porticus habens;*

*in his jacebat multitudo magna languentium, caeco-
 rum, claudorum, aridorum, expectantium aquae mo-
 tum; angelus autem Domini descendebat secundum
 tempus in piscinam...*

nejava l'aygua. Los regidós de la terra feren entorn de la bassa cinch porchens, en los quals stiguessen los malalts: en lo hu los lebreros; en l'altre, febreros, e en los altres, de altres malalties. Axí, aquells porchens eren plens de malalts, sperants lo moviment de la aygua: e veus aquí lo loch marvellós.

30 Vejam los secrets d'on exia esta virtut, que l'aygua morta e enbassada e sullada hagués tanta de virtut que guarís qualsevol malaltia. Yo'us ho diré, per tres rahons. * Aquesta bassa havia esta virtut, *primo*, per rahó litteral, e dien que, deíus esta bassa, ben xxx. passes, estava amagat lo fust de la creu de Jhesu Xrist hon fon crucificat; no
35 que fos creu, mas aquell fust o biga que havie a esser creu, que açó, ans de Jhesu Xrist era quan fonch lançada en la bassa. Com la regina Sabba vench en Jherusalem per hojr la saviesa de Salamó, en hun torrent, per passera, estaba aquella bigua, e la reyna volch passar per aquella palancha, fonch-li revelat que'l salvador del mon devia ésser crucificat en aquell fust. La reyna no volch passar sobre aquella palancha, mas adorá-la, e
40 no'u dix; mas tornada a sa terra scrivi al rey Salamó, e Salamó, que era proffeta, hac intelligencia de aquell secret, e llavors Salamó pres aquella bigua, e feu cavar allí on era la bassa, emperó no'y havia bassa encara, sinó pou, e ell mes-la deíus al pou, e feu-lo rebllir. E de fet que Jhesu Xrist fonch nat, allí se feu una gran bassa d'aygua, e lo jorn que fonch sentenciat en Jherusalem e hac sentencia de esser crucificat, la biga
45 ysqué e surá sobre l'aygua. E axí, per la creu de Jhesu Xrist, nostre senyor Deu demostrava aquell miracle de la bassa. Poriem dir: cert es que aquell fust no havie virtut ans que'y fos crucificat Jhesu Xrist; donchs, quina rahó havie de guarir malalties? Dich-te que fonch per figura de ço que devie venir; ja nostre senyor Deu mostrava lo effecte; (Numeri, c.^o xxi) quant los fills de Israel eren en lo desert, e mordien * los serps, e
50 morien, Deu dix a Moyses: fes huna serp d'aram, e travesa-la sobre hun pal, e qui'y guardará, no haurá mal, *et sic fuit*. E açó fon per significança de la creu de Jhesu Xrist.

Doctrina moral. Si llavors que no era creu de Jhesu Xrist guaria, quant mes ara! A cascuna persona que sia malalta, si ab devoció de la creu e ab l'aygua als ulls e ab
55 contricció demanes sanitat, te dich certissimament que es la pus propria medecina a guarir malalties corporals; metrás-hi de aquella aygua e haurets sanitat en virtut de la creu, e es propria medecina: (Ad Galatas, vi.^o) *Michi absit gloriari nisi in cruce Domini Jhesu Xristi*; en nenguna cosa no'ns gloriejem sinó en la creu de Jhesu Xrist, que allí es la salut. Com lo angel ve del cel e mou l'aygua de les lagrimes, si la sanitat es profitosa a la anima, sens dupte la haurets.

60 L'altra rahó es spiritual. Açó se feya per figura del sant baptisme. Catholicament devem creure que quant se dona lo sant baptisme, llavors se mostra la virtut en aquella bassa. Abans era l'aygua morta. Diu sent Agustí: «E d'on ve esta virtut a l'aygua, que tocant lo cors lave la anima? Devallá l'angel, ço es, lo fill [de] Deu, nostre salvador.»

fol. lxiv v. «Angel» vol dir «missatger»: *Parvulus natus est nobis, et vocabitur magni consilii angelus* (Ysahie, ix.^o c.^o); axí, en quant * hom es angel. Diu Malachia proffeta: *Statim veniet dominator et angelus* (Malachie, 3.º c.^o), e, axí, *erat angelus*. 65

L'aygua de aquella bassa era reposada: lo angel toquava l'aygua e movia-la. Axí com se vench a batejar en lo flum Jordá, l'aygua fon *viva et mundans*, e pres virtut sobre tota aygua natural del mon, e fonch complida una proffezia: *In die illa erit fons patens* etc. (Zacharie, xiii.^o c.^o). En lo dia del bapisme del nostre salvador Jhesu Xrist, en aquell dia será feta font d'aygua viva e uberta a tots en lavament de peccats. 70

Dirá algú de vosaltres: diu que no'n guaria sinó hu. Secret hi ha. Per que? a mostrar que'l bapisme no ha virtut sinó una vegada. Si es en peccat la persona batejada, e se volia altra vegada batejar, no valdria, ans peccaria, (P.^a Petri, c.^o 3.º) que signiffica lo bapisme la mort de Jhesu Xrist, e no morí sinó una vegada. 75

La terça rahó es per signifficar la virtut de la confessió. Axí com allí se lavaven los animals que havien a sacrificar a Deu, axí nosaltres, si volem esser presentats davant Deu, alt al cel, lavem-nos be en la confessió, car de totes culpes mortals es lavat en la confessió (P.^a Jo. c.^o i.^o): si confessam clar, no tembrem nengun peccat per terrible que sia; nostre senyor Deu es fel e just, e axí com nos ha promés, ell nos llavarà * e nos mundará. 80

fol. lxv Item, diu que'y havia cinch porchens plens de malalts. Son cinch condicions de peccat: la huna cogitació, e quants malalts hi ha de persones envejoses, superbiotes e malicioses, e havents desig de venjança e presumptuoses!; la segona locució: diffamadors e peccats secrets revelen, juradors e persones mal parlants; la terça operació: luxuriosos, avariciosos, robadors, ladres secrets, golosos, trenquants penitencia; la quarta omissió, e jau en persones negligents, no volen hoyr missa, ni fer oració, ne volen fer penitencia; la cinquena obstinació: que perseveren en peccat ab gran duricia. Vet aci cinch porchens. Axí, a tots podeu lavar en aquella bassa de la confessió: *Dives est Deus in omnes qui invocant illum* (Ad Romanos, P.^o); a tots, diu: no'y ha distinció nenguna. 85
fol. lxv v. Dirá algú: «No guarria, sinó venia lo angel a moure l'aygua». Ver es que del cel ha de devallar aquell moviment de contricció e confessió per purificar la anima; si no'y ha moviment de contricció, haver desplaer dels peccats que has * fets, aquell moviment que't ve es lo angel que'y ve a moure. 90

Vingam a la segona part, la manera com fon feyt lo miraccle. *Erat dies festus ju-* 95

— 65-66. *Parvulus-angelus*. — ISAI., 9, 6: *Parvulus enim natus est nobis et filius datus est nobis...*, et vocabitur nomen eius, admirabilis, consiliarius, Deus, fortis...

— 66-67. *Statim-angelus*. — MALACH., 3, 1: *Et statim veniet ad templum suum dominator, quem vos quaeritis, et angelus testamenti quem vos vultis*.

— 70. *In die-patens*. — ZACHAR., 13, 1.

— 75. I PETRI, 3, 21.

— 80. I JOAN., 1, 10.

— 89-90. *Divis-illum*. — ROM., 1, és errat, car és 10, 12. Nam idem Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum.

— 95-97. *Erat dies-volo*. — JOAN., 5, 1, 5, 6 i 7: *...Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Jesus jacentem, et cognovisset quia jam multum tempus haberet, dicit ei: vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo... Dicit ei Jesus: Surge, tolle grabatum tuum et ambula*.

deorum, et homo erat ibi, habens infirmitatem xxxviij. annis; dixit Jhesus: vis saluus fieri?; dixit: volo. E dix Jhesu Xrist: *Surge, et statim sanatus est.* Jhesu Xrist vench aquell dia a Jherusalem, e axí com passava, ell guardá e mirá, e veu los cinch porchens plens de malalts; e Jhesu Xrist, com hac mirat a tots, veu hun malalt entre los altres, que era vell e sech, tot desfet: estava sobre un litet en lo porche, e com l'angel venia a moure l'aygua, aquell era contret, no'y podia correr, e no podia guarir. Dix-li Jhesu Xrist: «Vols esser guarit?». Dix: «Senyor, so contret, no puch devallar a l'aygua». Dix Jhesu Xrist: «*Surge* e levat, e axí com est estat portat en lo lit, pren lo lit e porta'l-te'n»; e axí fon guarit, e portá-se'n lo lit fort laugerament.

Notau com en los cinch porchens hi hagués tants malalts: com es que no'n guarí sinó hu? per que? Si voleu resposta literal, es que veu devoció en aquell mes que en tots los altres, que no guarie a tots car no'y * veye devoció o expedincia a salut de la anima, no guarí sinó aquell. Item, hi ha tres rahons. Si volem parlar segons la virtut que havie l'aygua per la creu de Jhesu Xrist, per tal no'n guarí sinó aquell, e volch ajudar a aquell per poder sobrenatural, per tal com no's podie ajudar a anar a l'aygua primer, axí com podien fer los altres. E axí deu-se hom humiliar, que quant les medecines que segons natura poden guarir que nostre senyor Deu ha ordenades no'y basten, lladonchs, recorrer a la creu a mostrar que deu hom confiar de la creu de Jhesu Xrist per a guarir de tota infirmitat. L'altra rahó, segons la virtut del bapisme, los qui's lavaven en la bassa, guarien. Aquell no lo'y calgué anar a mostrar que los que poden anar a rebre a la esglesia lo bapisme, deuen hi anar, e si anar no'y poden, es ver que aquell desig de la aygua los salva: *Amen, amen dico vobis, nisi quia quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto* etc. (Jo. 3.º), puys, que puyscha anar, es necessari que vaja a lavar-se; si es hun infel que no'y pot anar per algun cas, ne lo'y volen portar, ans li tanquen la cambra, salvat será: *Ego siscienti dabo* (Apocalipsi, xxi.^o c.^o); * al asedeguat daré la font de la aygua viva del bapisme.

Item, en quant significa la piscina, que es la confessió; idem, que si'y pot anar a confessar e facultat ha de confessar (*Proverbiorum*, xxviii.^o c.^o), tengut es de confessar: en altra manera no's salvaria. Mas si en cas que no's pot confessar e ho desija, si está en lo desert en perill, o'l volen matar sos enemichs, o en la mar o altra aygua, ha desig de confessar e no pot, aquell desig lo fa salvu, puys ha contricció; e axí, confessats-vos.

Hun miraccle de aquest proposit. En hun sermó que feya hun religiós, vench una dona peccadora, e vench al sermó, no per devoció; ella, stant en lo sermó, lo frare preycava contra peccat de luxuria; ella baxá lo cap e plorá, e hac tanta contricció, que esclatá e morí. Lo poble se mou. Dix lo frare: «Prech-vos preguets nostre senyor Deu per ella, que stava en peccat, e ha fet damnar tants». Vench una veu del cel dient: «Frare, no pregueu per ella, mas per vosaltres, que salva es en la * gloria de paradís».

— 117-118. *Amen-Sancto*. — [JOAN., 3, 5.

— 120. *Ego-dabo*. — APOC., 21, 6.

— 123. *PROV.*, 28, 13.

fol. lxvi

fol. lxvi v.

fol. lxvii

Per ço, es conclusió que tanta pot ésser la contricció, que de tot li son perdonats los peccats a pena e a culpa: *Cor contritum et humiliatum* etc. Axí provocau-vos a haver contricció e dolor. 135

A la terça part: a quina fi, ne per que fo. No solament per guarir lo cors, mas la anima; axí diu lo tema: *Ecce sanus factus es*, etc. Era disapte, gran festa dels juheus, e lo hom, axí be guarit, ab gran força portá lo lit, e los juheus deyen: «No sabs que es festa?; deja lo lit, no'l portes». E ell dix: «Aquell qui me ha sanat, me ha dit que portás lo lit», entenenent que Deu ere; «axí, no faré contra son manament». E après lo trobá Jhesu Xrist, e dix-li: *Amplius noli peccare*; donant a entenenent que per peccat li era venguda la malaltia, e per ço lo'y dix que no vingués en pijor. E axí, guardam-nos de pecar: (Geremie, li.^o, c.^o) *Curavimus Babilonem et non est sanata, derelinquimus ipsam* etc. 140 145

— 135. *Cor-humiliatum*. — Ps., 50, 19.

— 144-145. *Curavimus-ipsam*. — JEREM., 51, 9: ...derelinquamus eam.

IN DIE SABATI

[Dia 18 de març]

FACIAMUS HIC TRIA TABERNACULA.

*Mathei xvij.º c.º originaliter et in Evangelio
hodierno secundum feriam recitative scribitur
verbum illud.*

Jatsie que per reverencia de la sacratissima Verge Maria sia stada la missa sua, lo sermó será del Evangeli de huy, e será de la Transfiguració, e será a consolació de nostres animes.

10

Primo: AVE MARIA etc.

fol. lxviii

Per introducció de la materia que yo vull preycar *, es a saber que en la sancta Scriptura, la doctrina sancta es dita tabernacle. Rahó e auctoritat: rahó, per ço que les tres utilitats que fa lo tabernacle, fa la doctrina evangelica als xpistians. *Primo*, fa utilitat e ajuda la barraqua o tabernacle, que en lo temps del estiu trobe hom refrigeri en la barraqua o tabernacle que ha'y ombra, e açó es contra la calor que dona la carn, temptacions forts, e axí, les persones que's acosten a la doctrina evangelical, dona refrigeri e consolació.

15

Item, en temps de gran vent, aquells qui stan dins, son segurs de aquells vents, e axí la doctrina evangelical dels vents de temptacions diabolicals: metets-vos en lo tabernacle e regits-vos segons les doctrines que ha dat Jhesu Xrist, e sereu segurs de tals vents. Item, a les plujes es bo lo tabernacle o barraqua; axí la creatura que ha molts negocis, son pluges, e metent-vos en la doctrina evangelical, vos guarda que no'us mullau. Isahies proffeta, proffetizant de la doctrina evangelical, diu: *Tabernaculum erit in umbraculum ad stus* (Isahies, 4.º c.º); lo tabernacle, en lo qual lo fill de Deu encarnat posará la sua doctrina en deffensió de la calor e dels remolins * del vent e per cobrir-se de la pluja dels negocis d'est mon. Aquestes tres doctrines evangelicals que yo vull preycar son, ço es: la primera, que la sancta Transfiguració fo celebrada gloriosament; 2.ª, acceptada delitosament; 3.ª, fo amada piadosament.

20

25

fol. lxviii v.

XIV. 4. *Faciamus-tabernacula.* — MATTH., 17, 4.— 24-25. *Tabernaculum-stus.* — ISAI., 4, 5: *Tabernaculum erit in umbraculum diei ab aestu.*

30 *De prima*, que la sancta transfiguració de Jhesu Xrist fo celebrada gloriosament, que mostrá la sua gloria als ulls dels homens, que era amagada: axí com primer no aparia aquella sancta gloria, mostra'u fora: *Assumpsit Jhesus Petrum et Jacobum et Johannem etc., et duxit illos in montem, et transfiguratus est, et Moyses et Elias aparuerunt, et facies ejus facta est sicut sol.* Jhesu Xrist, de tots los apostols, elegí tres, e no pus, ço es:
 35 sent Pere, rahó que era ja ordenat per Jhesu Xrist que fos papa; sent Jacme, lo major, rahó per ço que entre tots devia ésser primer en passar lo martiri; sent Johan era lo tercer, per tal com era singular amich de Deu. E mená'ls, separadament, en un desert, en una muntanya molt alta, al mont de Tabor, en la cima de la muntanya; e Jhesu Xrist feu oració, e la sua cara començá a resplandir com lo sol, e les sues vestidures blanques com la neu, e apparegueren Moyses *, que havia dada la ley als juheus, e
 40 per voluntat de Deu, la anima de Moyses, que mil d. anys havia que era mort, e Elies, en cors e anima, que no era ne es mort, ans ab Enoch, al temps de Antexrist, exiran e preycaran contra ell. Axí, hi foren presents a la Transfiguració, Moyses, ço es, la anima de aquell, com fos mort, e Elies viu, (Actuum, x.^o c.^o) a mostrar que es jutge
 45 de vius e de morts.

fol. lxx

E diu que parlaven ab Jhesu Xrist. Entrem en 'los secrets e veureu com fon gloriós misteri. En sancta theologia es conclusió que lo fill de Deu, quant pres carn humana, differentment la pres quant es a la anima e quant es al cors. En aquell punt que fon creada la anima ab tanta gloria com es huy al cel, fill eternal de Deu e fill unigenit, be's pertanya que fos gloriosa. Diu Johan (primo c.^o): *Vidimus gloriam ejus etc.*
 50 Mas per nostra utilitat, ell pres lo cors humá, e no fon gloriós en aquell punt, ans pres cors mortal e passible, que axí havia affany com altre hom, fam, fret, set e altres affanys. Rahó: per utilitat de nosaltres, que si fos gloriós no haguera presa passió per nosaltres. Axí, la gloria sua era retenguda en la anima e lo cors passible per nostra utilitat: *Unde debuit assimilari hominibus* (Ad Hebreos, vii.^o c.^o); carn humana volch pendre, e esser semblant a tots nosaltres per que fos misericordiós, e axí fonch feta la Incarnació, que la anima fonch gloriosa * e lo cors passible.

fol. lxx v.

Volch fer lo Senyor, hom; volch-lo mostrar als seus amichs, e allí, en la muntanya, la gloria del anima mostrá's sobre lo cors, e los sants, contemplant aquella gloria, diu lo
 60 Evangeli *sicut sol* per semblança, mas era ver que incomparablement molt mes que lo sol, e sens comparació molt mes que neu les sues vestidures blanques, e ells deyen: «O Senyor, beneyt redemptor de natura humana, lohat sia lo teu nom!»

E vejats hun secret de taulegia. La anima gloriosa dona al cors quatre excellencies, e axí haurem nosaltres com siam resuscitats: prima, impassibilitat, que es lo cors

— 32-34. *Assumpsit-sol.* — MATTH., 17, 1, 2 i 3: Assumit Jesus Petrum et Jacobum, et Joannem fratrem eius, et ducit illos in montem excelsum seorsum: et transfiguratus est ante eos: et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix; et ecce apparuerunt illis Moyses et Elias.

— 44. ACT., 10, 42.

— 50. *Vidimus-ejus.* — JOAN., 1, 14.

— 55. *Unde-hominibus.* — HEBR., 7, 3: Assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.

impassible, que no sent ne fret ne affany nengú; item, agilitat, que de terra, de fet es al cel; la terça es subtilitat, que si era tanquat en mil tanquedures, que sens rompre, pot exir; la quarta es claritat, mes que lo sol. Mas en Jhesu Xrist, a mostrar que la sua anima era gloriosa, volch ho mostrar: primo, mostrá subtilitat com ysqué del ventre de la Verge Maria, e mostrá la excellencia que era ja en la anima, mostrá-la actualment; item, la impassibilitat mostrá en lo dejuni: Moyses, en lo dejuni que feu, hac fam, mas Jhesu Xrist no, mentres dejunava, hoc en après fet lo dejuni e complit lo temps que dejuná; item mes, la agilitat mostrá quant anava sobre la mar; e restava que mostrás la quarta excellencia, ço és, la claritat, * e huy la mostrá, per ço que entenguessen que jatsie lo cors fos passible per nostra utilitat, emperó la sua anima era gloriosa.

fol. lxx

Dos questions: ja havem vist per que de tots los apostols e dexeables elegí los tres. Vejam de Moyses e Elies; com molts sants eren stats e son amichs de Deu, per que elegí mes aquests? Direu: «Com Elies era viu!», e també era viu Enoch!... e «Elies deu batallar contra Antexrist»; *ita similiter* Enoch! per que no'y vengueren abduy? Item, per que la anima de Moyses? per que no'y vingué la anima de Abram, que fon major patriarcha, e, o de altres grans? per que de Moyses? Resposta: cerqueu la Biblia, no trobareu del començ del mon fins a la fi, no han dejunat la quaresma nenguns, sinó estos dos, Elies e Moyses: *Fuit Moyses cum Domino in monte Sinahy* (Exudi, xxxiii.º c.º), *et quadraginta diebus et noctibus non comedit, et similiter* Elies xxxx. dies e nits dejuná sens menjar (3.º Regum, ix.º c.º); no's troba de nengun altre en lo Vell Testament, que haguessen dejunat quaresma.

fol. lxx v.

Axí com nostre senyor Deu Jhesu Xrist los volch triar per açó, pensau quant li plau a Deu, quant hom dejuna quaresma. Axí vullam dejunar, e no siam flachs, continuar, e al dia de Paschua serem muntats als xxxx. grahons alt, serem en * aquella transfiguració, rebent nostre senyor Jhesu Xrist: *Nos omnes* etc. (Secunda ad Corinthios, 3.º c.º). Nosaltres que dejunam la quaresma, e per exemple del nostre Salvador, ab cara sens vergonya, la gloria de nostre senyor Deu nos será mostrada, e serem transfigurats ab ell de caritat en caritat.

Aquestos tres, donchs, dejunaren quaresmes, ço es, Jhesu Xrist, Moyses e Elies. Jhesu Xrist la dejuná orant: *Factum est in diebus illis* (Luce, vi.º) *orans*, en oració stava; Moyses la dejuná scoltant, que nostre senyor Deu parlava, e ell escoltava; Elies caminant, *ambulavit in fortitudine*. E vets en quina manera nos mostra com devem dejunar, en oracions e legint salms, e en açó resemblam a Jhesu Xrist (Ad Ephesios, quinto); e si a Moyses volem esser semblants, vullam escoltar los sermons e misses: dos actes son orar e scoltar, axí orats e scoltats los sermons; e volem esser semblants a Elies? ca-

— 82-83. *Fuit-comedit*. — EXOD., 34, 5 i 28: Tumque descendisset Dominus per nubem, stetit Moyses cum eo... fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies et quadraginta noctes, panem non comedit.

— 84. III REG., cap. 19, i no 9, com diu el Sant, vers. 7 i 8.

— 89. *Nos omnes*. — II COR., 5, 10: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi.

— 94. *Factum-orans*. — LUC., 6, 12: Factum est autem in illis diebus, exiit in montem orare.

— 96. *Ambulavit in fortitudine*. — III REG., 19, 8.

— 97. EPHES., 5, 13.

100 minau axí com yorus digui estos dies, anant de esglesia en esglesia, e guanyareu molts perdons, que no'y ha esglesia que no'y haja molts perdons, maxime en quaresma, e sereu en la transfiguració de Jhesu Xrist, no en lo mont de Tabor, mas alt al cel.

A la segona questió: diu lo Evangeliste que parlaven * ab Jhesu Xrist. De que parlaven? (Sent Matheu, c.^o xvii.^o e Sent Luch, viii.^o c.^o). Sent Luch diu: *Et dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Jherusalem de sua passione*. Axí com Jhesu Xrist stava en aquell mont mostrant aquella gloria, Elies e Moyses, stants agenollats, deyen: «O, Senyor! e vos qui sou gloriós senyor, voleu fer aquest excés, que voleu sostenir tanta passió! E vos, Senyor, que sou gloria dels angels, voleu sostenir que siau pres e abufetejat! Vos, Senyor, que sou corona de gloria, voleu sostenir corona de espines, per dar corona de gloria als crehents e obedients! E, Senyor, vos qui sou vida eternal, voleu ésser penjat entre dos ladres, e dar-vos a mort, per dar vida als crehents e obedients!» No'us par si era gran excés de amor que'us havia?

110 *Deus autem qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam, qua dilexit nos* (Ad Ephesios, c.^o 2.º): per la sua excessiva amor que'ns ha hagut, es-se volgut dar a tanta passió e mort per nosaltres.

L'altra doctrina evangelical es, que fo acceptada delitosament la sancta Transfiguració. Lo Evangeli diu: *Respondens Petrus, dixit: Domine, bonum est hic nos esse; si vis, faciamus tria tabernacula, unum Moysi, alterum Elie et alterum tibi*; e après, *neminem viderunt nisi Xristum* etc. Deyen los apostols: «Qui podie star açi en esta gloria?». 120 E sent Pere, que era pus atrevit, dix: *Domine, bonum est nos hic esse*. Solament * una mi-queta de gloria que tastaren, eren sadolls; e quant mes, com seran en aquella gloria! E yo ara me rahon ab sent Pere: «Vos no demanau sinó tres tabernacles, e vosaltres que fareu?». Entenia que los altres que stiguessen lo hu ab Elies a l'altre ab Moyses, e ell ab Jhesu Xrist. Diu sent Luch que ho dix *nesciens quid diceret*: tanta li paria aque- 125 lla gloria. E vench hun nuu clara e obrumbrava'ls; era luent e feya'ls ombra, e ysqué una veu e dix: «Est es lo meu fill molt amat, oyts-lo». Los apostols, hoynt açó cay-gueren en terra, e Jhesu Xrist acostà's a ells e dix-los: «Sus! llevau-vos»; e, llevats, no veren res, sinó Jhesu Xrist, ni veren Elies ni Moyses.

130 Sent Pere demanava tres tabernacles, entenint a dir que la gloria que havien haver, que la haguessen allí. Tres coses ha mester cascú ans que haja la gloria. *Prima*, que la nuu luent los aombre: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, habeatis tabernacula* (Luce, xvi.^o c.^o). La primera cosa es necessaria, que nuu luhent

— 104-105. *Et dicebant-passione*. — LUC., 9, 31: en la Vulgata no es troben les paraules "de sua passione".

— 113-114. *Deus-nos*. — EPHES., 2, 4.

— 117-118. *Respondens-alterum tibi*. — MATTH., 17, 4: Respondens autem Petrus, dixit ad Jesum: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliae unum.

— 118-119. *Neminem-Xristum*. — MATTH., 17, 8: Neminem viderunt, nisi solum Jesum.

— 124. *Nesciens-diceret*. — LUC., 9, 33.

— 131-132. *Facite-tabernacula*. — LUC., 16, 9: ...defeceritis, recipiat vos in aeterna tabernacula.

nos aombre, açó es, penitencia obumbrant, que refreda la carn de aquelles males inclinacions, e es luent, car penitencia clariffiqua l'enteniment a entendre la gloria de paradís e les penes de infern; per tal, los Sants Pares, com volien entendre algun secret, 135
dejunaven e feyen penitencia: açó volia dir lo nuvol, que primer havien a fer penitencia en est mon. Axí, * fets penitencia: a luxuria, pa e aygua, axí com a foch aygua, no oli, e axí, vos, sent Pere, que volieu entrar en la gloria, primer haveu a passar penitencia!

fol. lxxii

L'altra, la veu que dix: *Hic est filius meus*, hoyts-lo! açó es obediencia dels manaments de Deu: *Ipsum audite*. Dos vegades legim que vench paraula de Deu lo pare sobre Jhesu Xrist: *primo*, en lo baptisme, *et secundo*, a la Transfiguració. Diferencia hi ha; al baptisme, dix: *Hic est filius meus*; no dix: *Audite*; e a la Transfiguració, dix: *Ipsum audite*. Secret hi ha. Lo baptisme dona tanta virtut, que sens obehir los manaments, se'n entra la creatura en parahís, e per ço no dix al baptisme: *Ipsum audite*. Mas com parla 140
de penitencia, haveu a fer aldre, hoc, que serveu los manaments de Deu; que valria fer penitencia de peccats, e no servás los manaments après? Ezequiel (c.^o viii.^o) diu que, ultra la penitencia, es necessaria la obediencia e observancia dels deu manaments, e axí vendrien als tabernacles.

La terça cosa diu que hoynts la veu, caygueren en terra. Açó es que per be que 150
façau penitencia e servau los manaments de Deu, après haveu a morir, e caureu boca terrosa ans de haver gloria; axí, ab gran espantament ja vets la mort: axí diu que caygueren en terra. Si Adam e Eva no haguessen peccat, stigueren en parahís terrenal; de allí, sens morir, sens caure * en terra, forem muntats alt als tabernacles, mas puyxs Adam peccá, *statutum est hominibus semel mori*. 155

fol. lxxii v.

Item, mes encara, que puyx sou morts e cayguts en terra, que Jhesu Xrist se acost e que'us toch: «Sus! sus!». Açó será lo dia de la resurrecció: *Surgite mortui, venite ad judicium*. Tots resucitarem, e bons e mals, *in momento et ictu oculi*, tots havem a resucitar *in novissimo die, et levantes autem oculos*, no verén sinó Jhesu Xrist. Axí, quant Jhesu Xrist nos apellará e dirá: «Veniu, beneyts del meu pare»; e axí llavors porem 160
entrar en los tabernacles, e axí ho dix David en lo psalm: *Emittet me Deus lumen in tabernaculo* etc.: e açó es la segona part del sermó.

La terça part, que fo amagada piadosament la Transfiguració: *Et descendantibus de monte, dixit: nemini dixeritis usque Filius hominis resurgat*; «no'u digau a nengú fins que'l fill de la Verge sia resuscitat de mort a vida», e açó diu piadosament. Sabia Jhesu 165
Xrist que tots devien esser scandalizats, sinó la Verge Maria; axí, si'ls fos revelat de

— 140-141. *Hic-audite*. — MATTH., 17, 5.— 155. *Statutum-mori*. — HEBR., 9, 27.— 158-159. *In momento-die*. — 1 COR., 15, 52: In momento in ictu oculi, in novissima tuba.— 159. *Et levantes-oculos*. — MATTH., 17, 8:— 161-162. *Emittet-tabernaculo*. — PS., 42, 3: Emitte

lucem tuam et veritatem tuam... et in tabernacula tua.

— 163-164. *Et descendantibus-resurgat*. — MATTH., 17, 9: Et descendantibus illis de monte, praecepit eis Jesus, dicens: Nemini dixeritis visionem donec Filius hominis a mortuis resurgat.

aquella transffiguració, hagueren dit los apostols com dexaren Jhesu Xrist: «e com deviem perdre la fe, com ha permés que peccasen mes avant, que tan gloriosa transffiguració no fos ocasió de evitar tant scandal?». E axí, piadosament, e havent pietat dels seus dexeables, que serien fets increduls, per ço, llavors, no volch Deu que fos revelat de la fi del mon: si fos revelat, fora stada ocasió: «que tant deu durar lo mon, façam que jaquiscam a nostres fills», e axí per foragitar ocasió de amar aquest mon, mas no sabent-ho, stants ab temor quant seria, no'u * volch revelar, per que tant havia a tardar; per lo contrari, quant será nat Antexrist, es mester que's manifeste, sinó seria ocasió de peccat: car sabent-ho, faran penitencia. Axí, la ignorancia e lo no saber, en aquell temps dará gran temor; axí, nat Antecrist, dona terror: axí, no era expedient llavors, e ara es expedient.

Un test de la sacra Scriptura vos diré; quant Jhesu Xrist hac respost als apostols, dix que *nemini dixeritis* etc., e, en après, dix: *Vigilate, quia nescitis diem neque horam, illud autem scitote*; per que siau vetlants no'u vull dir, mas considerau, que si algú sabia que la sua casa devia ésser robada, vetlaria: donch, lo saber algun temps, fa esser sollicit; lo ladre es Antexrist, certament, del mon, e axí a nosaltres cové de saber. Si hun cavaller te hun castell, e hun hom li ve e diu: «Vetlats, que certa gent deu venir a furtar-vos aquest castell»; e puys es certifficat que deu venir lo ladre, guardará's e stará vetlant (P.^a Petri, c.^o v.^o).

fol. lxxiii

— 179-180. *Vigilate-scitote*. — MATTH., 25, 13: Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.

— 185. I PETR., 5, 8.

IN SECUNDA DOMINICA QUADRAGESIMA

[Dia 19 de març]

ECCE MULIER CANANEA.

Habetur verbum illud originaliter Mathei, xv.º c.º, recitative statim in Evangelio presentis dominice.

Lo nostre sermó de present será del sant Evangeli de aquest digmenge: haurem moltes bones doctrines.

Primo: AVE MARIA.

En est sant digmenge de huy, es intenció de santa mare Esglesia de provocar tots los xpistians a fer devota oració. Axí com en lo digmenge propassat a dejunar, ara a orar; car estes dos coses, dejunar e horar, son propries e bones, car dejunant se refrena la carn, e orant se leva la anima: *Hoc genus demoniorum in nullo potest exire* (Marchi, ix.º c.º), *nisi in jejunió et oracione*. E per esta rahó, santa mare Esglesia lo digmenge passat nos proposá dejuni, narrant-nos lo dejuni de Jhesu Xrist, e ara vol-nos provocar a fer oració per exemple de la Cananea. Considerau ab quanta devoció feu oració, e haurets exemple com se deu hom adaptar a fer devotes oracions. E per ço, vull-vos mostrar lo mirall e exemple de esta dona. E *primo*, haurem la istoria evangelical.

En aquell temps que lo nostre salvador Jhesu Xrist anava per la terra de promissió preycant e fahent miracles maravellosos, era una dona cananea, de aquella gent que era gitada de la terra de promissió (ans * que'y venguessen los juheus, eren pagans o canans, que no creyen Deu), havia una filla, e hun dia lo dimoni entrá en lo cors de aquella, e vexava-la molt fort. Aquesta cananea, vehent la dolor que havia de aquella filla, hoy la fama de Jhesu Xrist, e ella no hac altre remey sinó que anás a Jhesu Xrist, e corrent va per atenyer a Jhesu Xrist que passava per hun carrer. Ella començá a plorar ab grans crits e lagrimes, dient: «Senyor, fill de David, hajes mercé de mi, sana'm la mia filla». Ella crida, e Jhesu Xrist no li diu res; e ella continua, e Jhesu Xrist no li vol respondre. E no pensets que ella per alló cessás, ans continuava e pregava a

XV. 4. *Ecce-Cananea.* — MATTH., 15, 25.— 14-15. *Hoc-oracione.* — MARC., 9, 28: *Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione et jejunió.*

30 Jhesu Xrist, e demanava misericordia, e Jhesu Xrist no li deya res, en tant que los apostols se acostaren a Jhesu Xrist per supplicar per aquella que li anava cridant detrás.

Dix Jhesu Xrist, aturant-se per que la dona lo pogués aconseguir: «Yo us dich *quod non sum missus nisi ad oves que perierunt domus Israel*». Nostre senyor Jhesu Xrist, si volem parlar de la sua redempció, era tramés per redempció de tots crehents e obediens.

Auctoritat del vell Testament. Parlava Deu lo pare a Jhesu Xrist: *Ecce dedi te lucem gencium* (Ysahie, xxxix.^o c.^o); diu lo test: «Poch serie que'm servisses a reparar les tribs de Israel, mas he't dat en lum de totes les gents del mon».

40 En lo novell Testament: *Unus est mediator Dei et hominum, Jhesus, qui dedit se pro redemptione omnium* * (P.^o ad Thimoteum, 2.º c.^o). Per qué, donchs, diu *non sum missus nisi ad oves que perierunt domus Israel*? hoc per preycació e miraccles que allí se devien fer, e no de fora, mas, puy, per sos dexeables, per tot lo mon.

fol. lxxiv v.

E veus la dona que fon aconseguida, e dix: «Donchs, a mi no'm te per ovella, mas per cabra del diable». E la cananea agenollá's, e dix: «Senyor, ajuda'm, que de cabra me pots fer tornar ovella». E Jhesu Xrist li dix que era excomunicada e vedada, e llavors la cananea diu: «O Senyor! tu est bisbe que'm pots absoldre». Diu Jhesu Xrist: «No es bo que'l pa dels fills, do hom al cans»; los fills apellava los fills de Israel, per tant com crehen en Deu: los cans appellava los cananeus. E ella replica e diu: «Senyor, yo faré axí com lo ca, que com lo senyor es irat e ab lo bastó dona al ca, lo ca hix de casa per una porta e torna per altra; vos, Senyor, me gitau per la porta de justícia e yo torn a casa a vos, Senyor, per la porta de misericordia; e, Senyor, sabets que'ls cadells menjén de les miques que cahen de la taula de son senyor; Senyor, yo que so cadelleta, vullats-me dar una miqueta del pa». Dix Jhesu Xrist: «*Mulier, magna est fides tua*. Axí serà fet com vols, lleva't e ves, que ta filla es sanada». Vejats ab quanta instancia feu oració; no sens rahó la Esglesia la mostra a nosaltres, per mirall, la oració de la cananea.

Entrem en los secrets. *Primo*, al començ del Evangeli * en ço que diu que aquesta dona, havent sa filla malalta, vench a Jhesu Xrist tant solament, havem doctrina, que si havem necessitats, que no anem a devins ne fetillés, mas a Jhesu Xrist tant solament; e consideraueu que aquella dona era paguana e infel, e dejá totes conjuracions e fetelleries, e aná a Jhesu Xrist, e axí no vullats fer contra lo manament primer de Deu, que gran peccat es (Deuteronomini, xiii.^o c.^o). Maná nostre senyor Deu al poble de Israel que si eren trobats nenguns que anassen a deus strany, diu que fossen cerquats ab gran

fol. lxxv

— 34. *Quod-Israel*. — MATTH., 15, 24: Non sum missus...

— 37-38. *Ecce-gencium*. — ISAI., 49, 6.

— 40-41. *Unus-omnium*. — I TIM., 2, 5 i 6: Unus

enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus: qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.

— 54-55. *Mulier-tua*. — MATTH., 15, 28.

diligencia, e que'ls corregissen, e si en la ciutat no'ls corregien, que tots los regnes anassen contra aquella ciutat, e que'ls matassen tots. E ajustats los tresors e bens, que'ls cremassen, e que cremassen totes les coses; entant que sustenint hun adeví, tota la ciutat fos dirruhida, entant que jamés puy's cantás gall ni gallina. Notats quant desplau a Deu aquest peccat!

Los Jurats ja hi han provehit be, mas no reste sinó la execució que's faça, si la feu, sinó diu Deu que ell la farà, e metra'u tot per terra. Axí, encerquats si n'hi ha nengú en la ciutat, provehits-hi, si nó Deu ho farà; nostre senyor Deu nos guart que no'u haja a fer! Axí, guardem-nos de la ira de Deu.

A la cananea molts li deyen que anás a sortillés * e fetillés, e a conjuradors; e ella deya: «No placia a Deu, mas iré a aquest beneyt senyor Jhesu Xrist que es vengut, salvador del mon». Pensats que lo diable do sanitat? no; mas pot dar dolor en qualque part, e anant a devins cessará, per que'y dons fe: *a lesione cessando*. No'y anets en nenguna manera, mas creets fermament a Jhesu Xrist, e perseverats en la oració, axí com feu la cananea. Moltes dones folles, per haver fills, van a conjuradós e moros. O gran follia!

Non prorexit ad divinos et non ad falsa, set reliquit falsitatem demonii, et venit ad Jhesum. La humilia de huy diu que la cananea no cerquá fetillés ne ajudes vanes, mas vench a Jhesu Xrist; e axí ho devem fer. Aprés dix: *Miserere mei, fili David, filia mea a demonio vexatur*. Per que nomena fill de David, mes que fill de Deu? que tot ho era, fill de Deu en la divinitat, e fill de Davit en la humanitat. Legim (P.^o Regum, xvi.^o c.^o): Lo rey Saul, per peccats que feu, li doná nostre senyor Deu per penitencia e per punició, que fos endemoniat; David, que era de edat de xv. anys, e sabia sonar guitarra, e com lo diable prenia a Saul, David prenia la guitarra e sonava, e de fet lo dimoni lo dexava. Quin secret hi ha, e tan gran virtut ha la guitarra? Secret hi ha. Aquella guitarra de David significava la creu de Jhesu Xrist. Com la guitarra es de fust * molt sech, la creu de Jhesu Xrist mes de mil anys havia que era tallat, que en temps de Salamó se tallá. E al sonar stiren-se les cordes; açó fon: estengueren e tiraren les cordes dels braços e cames de Jhesu Xrist, e les clevilles eren los claus, e David feya les saltarelles. Axí, Jhesu Xrist, veent que Deu lo pare era prest de fer venjança, Jhesu Xrist preguá per aquells dient que no sabien que's feyen; item, com dix al ladre: *Hodie mecum eris in paradiso*, e be fo saltarella; item, com dix a la Verge Maria: *Mulier, ecce filius tuus*, «preneu per fill a Johan», quin so açí! item; com dix: «Pare! pare!» *Eli, Eli, lamatzabatani!* que era axí desemparat per los apostols; item, altra com dix: *Sicio*, sedejant la

— 70. Els Jurats proveïren, amb grosses penes, sobre diverses faltes, en la pragmàtica publicada el 3 de gener d'aquell any, efecte d'un sermó predicat pel Sant a València dos dies abans.

— 81-82. *Non prorexit-Jhesum*. — No es troben en la Vulgata aquestes paraules.

— 83-84. *Miserere-vexatur*. — MATTH., 15, 22: Mi-

serere mei, Domine fili David; filia mea male a demonio vexatur.

— 95-96. *Hodie-paradiso*. — LUC., 23, 43.

— 96. *Mulier-tuus*. — JOAN., 19, 26.

— 97-98. *Eli-zabatani*. — MATTH., 27, 46.

— 98. *Sicio*. — JOAN., 19, 28.

salut de les animes; item, com dix: *Pater, in manus tuas comendo spiritum meum*. Axi, açó significava la guitarra de David; aquest significat entenia lo diable, e fugia tantost. Per ço pense yo que aquesta dona cananea, moguda per lo Sant Sperit, pensá axí: «Si Davit havia sta medecina a delliurar Saul, vos sou lo verdader senyor e metge preciós a delliurar la mia filla».

Jhesu Xrist, quant vench esta dona, no li parlá, reputant que era vedada, a dar a entendre per que no tenia la ley que havia dat al poble de Israel. E quin exemple han aci los regidós?; que la ley que es feta, que si saben * que'y haje hom o dona que no tingua la ley, gitar-lo'n: axí foragitats-ho tot. fol. lxxvi v.

Vull-vos avisar de una cosa, que quant se fa una ley, primo se deu ordenar en la sala; axí, alli deu començar la correcció. Vejam: h'ay nengú que face contra estes ordinacions? fora! e punir-los mes que als altres; item, si n'i ha que tingua concubina.

Anem mes avant. Quant la cananea se fon acostada a Jhesu Xrist, la appella «cabra»; qui son ara estes cabres? Les cabres salten ça e lla; cascuna hauria mester un guardiá: les ovelles, una fadrineta les regirá. H'ay dones que vagen a collir licçons, e, per collir-los, calciguen lo blat? son tengudes al damnatge, si en paradís volen entrar. Al temps de les messes iran, e prenen de les spigues per fer moragues, e no solament lo qui furta es tengut a restituhir, mas aquells qui'n menjen (Genesis, xxxi.^o). O Senyor! si pensaveu com vos será demanat de compte! E aquells qui van a caçar guatles, son tenguts de restitució; axí, no vullats esser cabrons ne cabres, mas esser ovelles, e al jorn del juhi sereu ab les ovelles de Jhesu Xrist.

Item, quant la cananea stava pregant a Jhesu Xrist, dix: *Non est bonum sumere panem filiorum et dare canibus*. En aquest temps de quaresma, alguns * que dejunen, e al vespre ve aquella fam canina, e ensagen a trencar lo dejuni; a aquells aytals appelle yo cans. Dien: «Poré menjar hun bocí de pa»; altres dien: «Tres bocins en honor de la sancta Trinitat». Per gran fam que hajau, no menjar pa. fol. lxxvii

Ffan questió los doctós, que dejunis manats per la Esglesia, si pot hom menjar ni beure, sinó una vegada, dien que hoc axí com a medicina, no axí com a vianda; e per ço pot hom menjar confits e beure, mas pa, no: no es medecina. Per que no'n podeu menjar? Direu: «Si no'y bech, fer-m'a mal, e si bech sens menjar...», dich-te que trenques lo dejuni: si ja gran necessitat no es.

Hun doctor posa que nenguna cosa que's prengua en dinar o en sopar, no's pot pendre a collació: datils, confits hoc; no figues seques, ne pinyons, no, si no son confits; olives, no; axí, no nenguna cosa que's prengua acostumadament en taula. Dieu alguns: «E no dona major nodriment huna rael de citronada, que hun poch de pa?». Vejats: si dos homens son, lo hu menja huna lampresa, que costará hun florí, e l'altre menjará tantet de formatge rosegat de rates, no dinats que per que dona major nodri-

— 99. *Pater-meum*. — LUC., 23, 46.

— 120-121. *Non-canibus*. — MATTH., 15, 26: ...filiorum et mittere canibus.

— 135. *dinats*. — Així diu el manuscrit, però no fa sentit. Tal volta hauria de dir: *digats*.

ment, car aquell per poquet formatge que menjás, trencaria lo dejuni, e aquell altre no'l trencaria. E axí, fets la ordenació de santa mare Esglesia: los confits son ordenats per la Ecclesia.

fol. lxxvii v.

Anem avant. Finalment, quant ha pregat axí esta * dona cananea, Jhesu Xrist la lohá. Dix: *Mulier, magna est fides tua, fiat sicut vis: ecce filia tua, sanata est. Primo*, la 140 appella escomunicada; après, com a cana; e com fon convertida, li dix: *Magna est fides tua*. Segueix-se'n aquesta doctrina: que si algun moro o juheu se converteix, e's fa xpistia, que lo deu hom voler e fer-los tots plaers per honor de Deu, e no injuriar-los, que'ls dieu «retallats», e axí, aquells tals xpistians, par que sien renegats, que hajan oy a aquells qui prenen la ley de xpistianitat: axí vullats-los honrar aquells qui venen a 145 xpistianitat.

— 140. *Mulier-sanata est.* — MATTH., 15, 28: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis; et sanata est filia ejus ex illa hora.

[SEGON DILLUNS DE QUARESMA]

[Dia 20 de març]

EGO QUE BENEPLACITA SUNT EI, FACIO SEMPER.

Habetur originaliter Jo. viii.º c.º, et recitative in Evangelio hodierno.

Lo nostre sermó present será del sant Evangeli de huy, e conté moltes speculacions per consolació de nostres animes.

Primo: AVE MARIA etc.

En est sant Evangeli de huy, se recita hun bell rahonament que hac Jhesu Xrist ab los juheus, e mostrá'ls quatre coses de si mateix en que sta la sancta Ecclesia: *Primo*, temporal humanitat; 2.º, eternal divinitat; 3.º, judicial auctoritat, et 4.º, universal benignitat; e de la quarta he pres lo tema proposat: *Que beneplacita sunt ei, scilicet, Deo Patri, ego facio semper.*

Primo, mostrava als juheus la sua temporal humanitat, que era hom: *Ego vado, et queritis me, et in peccato vestro moriemini; et ego vado, et non potestis venire.* E digueren: «On irá?; diu que no'y porem anar lla on ell irá; si's vol matar si mateix?». Vejats com mostrava la sua temporal humanitat, que a Deu nos pertany anar; mas ahon? E est mon es camí, e lo dia que nax la criatura, comença anar e caminar. E axí com hun navili que l'om que'y navegua, o ara dorma, o vetle, o menje, o begua, o face que's vulla, tots temps acamina, e gran camí fa, que la nau lo porta; e axí es lo navili de aquesta vida, que es * lo temps que va molt tost. Segons lo moviment del sol es lo temps: mes de mil jornades ha acaminat lo sol des que yo comencí lo sermó; axí lo navili fa son camí: anam de moment en moment, de hora en hora, de dia en dia, de any en any; item, de puericia a vellea tro a la fossa: (Job) *Fugit velut umbra* (xiiij.º c.º) *et nunquam in eodem statu permanet*; e axí com la ombra fuig, axí la creatura que es nada, anar! anar tro a la mort! La nau avegades estará ferma a carregador o en calma, mas

XVI. 4-5. *Ego-semper.* — JOAN., 8, 29: Quia ego, quae placita sunt ei, facio semper.

— 16-17. *Ego-venire.* — JOAN., 8, 21: Ego vado et

quaeritis moriemini; quo ego vado, vos non potestis venire.

— 26-27. *Fugit-permanet.* — JOB, 14, 2.

nosaltres *nunquam in eodem permanemus*, no fem sinó anar; per ço dix: *Ego vado*, per
 30 que axí era subjugada aquella sagrada humanitat al temps: ara havia set, ara fret, de
 hora en hora avant, avant! Diu: *Ego vado, in sole posuit tabernaculum suum*, que axí
 com lo cors del sol, axí Jhesu Xrist era la divinitat cuberta del seu cors: *Et queritis me*,
 e cerquar-m'eu. Los juheus, puys Jhesu Xrist hac complit son camí, fon cerquat per los
 juheus, hoc, no en persona, mas lo nom, que era verdader Messies, e encara lo cerquen:
 35 axí cerquaven-lo de nom. Vejats: puys hac fet son camí Jhesu Xrist fins a la mort,
 e puys resuscitant, e puys, pujan-se'n al cel, vehent los juheus que tot ere complit, e
 que'l Messies era vengut. E com Jhesu Xrist ha complit son viatge, digué lo poble:
 «Hon es lo rey Messies?». Diu que cerquaven-ne hu, e per ço diu: *Queritis me* en lo
 mon. Hun que havie nom Barchusmeus, fill de Mentada, aquell * se feu rey Messies; e
 40 quant vench Titus e Vespesiá a assetjar-lo, digueren los juheus: «Si est rey Messies,
 delliuira'ns», e no'u poch fer, mataren-lo; item, prengueren-ne altre, qui havie nom
 Balpezeban, e axí com venie la pedra del geny que tenie assetjada la ciutat, paraven-lo
 al encontre, e axí, mataren-lo. E lo verdader proffeta Jhesus, fahent en la sua humani-
 tat son viatge, dix per conclusió: *Ego vado et non potestis venire*; on aná? a la gloria ce-
 45 lestial, a la resurrecció ve la gloria del cors: *Nonne oportuit ita pati Xpristum, et ita*
intrare in gloriam suam. Per ço deya: *Ego vado, non potestis venire*; axí mostra la sua
 temporal humanitat. Digueren: *Nunquam interficiet semetipsum*; deyen los huns als al-
 tres: «Que us par? matará si mateix? diu que no'y poreu anar!»; axí com si diu: «No
 us cal, que no'n podem scapar, e solament la mort lo vol tirar de nostres mans»; do-
 50 nants a entendre que no'ls podia scapar si ja no's matava ell mateix.

Tres graus son de aquells qui's maten a si mateix: *primo*, per propria indiscreció;
 altra, per diabolical temptació; altra, per final desesperació.

Per propria indiscreció se maten molts, per pendre molta penitencia: no es inten-
 ció llur de matar-se, mas no avisant-se, per indiscreció maten-se, e abreujen * sos dies;
 55 mas deu fer axí com lo traginer que ha hun ase e sab ja quin carrech pot portar fins
 al Grau de mar, e va e veu lo carrech que pesa deu quintás. Dirá lo mercader: «Yo't
 daré hun florí»; dirá aquell: «No'u faré, que mataria lo ase ab tan gran carrech»; item,
 si ha de portar lluny, no pendrà carregua tan pesada com si fos de prop, mas tal que la
 puxa be portar: axí es del cors humá, que es axí com l'asse. Axí, ab discreció se deu fer
 60 que no deffallescha l'ase: cuyden haver merit e dampnen-se. San Pau deya: (Sent Pau
 Ad Coloscenses, v.º c.º) *Mortificate*; no diu: *Occidite*, mas *mortificate*, en tal manera
 adondar lo teu cors, que no't gite en lo fanch.

Altres son que's maten per diabolical temptació, que venen en hun grau de devo-
 ció que pensen que res que facen no es res (2.ª ad Corintios). Lo malvat Sathanás ve

— 31. *Ego-suum*. — Ps. 18, 6: In sole posuit taber-
 naculum suum.

— 39. *Barchusmeus*. Al·lusió a Bar-Cochba.

— 45-46. *Nonne-suam*. — LUC., 24, 26: Nonne haec
 oportuit pati Christum, et...

— 47. *Nunquam-semetipsum*. — JOAN., 8, 22.

— 61. COLOS., 3, 5: Mortificate ergo membra vestra...

avegades en semblança de angel luent; vendrà e dirà: «Mata't, e seràs salvu». Ya ne ha- 65
vem vist que'ls apparia lo diable, e feye'ls que si mateix se mataven. Aquets tals pec-
quen greument contra Deu, que nostre Senyor no vol que hom se mate: *Nemo* etc.
(Ad Ephesios, v.^o c.^o). Jamés lo home no haje en oy sa carn que la mate, hoch casti-
gar-la: * axí, guardats-vos-ne.

fol. lxxx

Altres que's maten per final desesperació: será algú que haurá jugat tot quant ha, 70
e dirà: «No'u poria sostenir tanta pobrea», e matar-s'a, e via a infern; ítem, alguna
dona si son marit li dona mala vida, e no'u poria sofferir, matar-s'a. Axí com l'asse que
li daven a bastonades e morí, e feren-ne tabals de la pell, e bateren-lo mes, axí los diables
ne faran tabals dels desesperats; e axí dien los juheus de Jhesu Xrist que, per scapar
d'ells, se desesperaria: (Deuteronomini, 4.º c.^o) «Guarda tu mateix» o no mates ton cors. 75

Aprés Jhesu Xrist, en lo seu rahonament mostrá la sua sagrada eternal magestat e
divinitat: *Vos de deorsum estis, ego de superiori sum; vos de mundo estis, ego non; si non*
credideritis quia ego sum, muriemini in peccato; respongueren los juheus: «E tu qui es?». 80
Dix Jhesu Xrist: «Vosaltres sou de baix, e yo so d'alt; vosaltres d'est mon sou, yo no
so d'est mon; si no creu que yo so, morreu en peccat». Tornaven-li a dir: *Quis es?* Dix
Jhesu Xrist: *Ego sum principium*.

fol. lxxx v.

Com Jhesu Xrist *deorsum estis, et ego de superiori sum* etc., de la fontana eternal 85
ysqué hun riu hon hagué deu fontanes: la primera, seraffins; * la segona, xerubins; la
terça, trons; la quarta, dominacions e virtuts, potestats, principats, archangels e angels,
e lo derrer fonch l'om e les creatures humanals. Altre riu n'yxqué de creatures corporals:
primo, lo cel imperial, que es cel tan alt e tan excellent e inpermutable; 2.º, lo cel cris-
tallí; 3.º, lo firmament; 4.º, element sech e calt, l'altre l'ayre, altre l'aygua, altre lo foch,
altre la terra; ítem, les creatures elementades que senten e viuen, pexos e ocells; l'altra,
los arbres han esser e viuen; l'altra, les pedres e metalls. Axí, veu dos rius.

Lo hom, de que es? del dehén grau dels sperits e de coses corporals, vol dir, han 90
sperit ajustat ab argila; e açó vol dir *vos deorsum estis*, del pus baix: *Formavit hominem*
de limo terre. «E vos, Senyor, de hon sou?»: *De supernis sum*; parlava de la divinitat.
Vejats quin secret hi havia, com hi deuriem specular, *quod de supernis sumus*. Ítem,
diu: *Vos de hoc mundo estis et ego non sum*; diu que axí com sou de coses baxes, sou
d'est mon, e «yo que so de la altea, no so d'est mon, e si no creu que yo so, morreu». 95
Vet açí Deu, que, aquest no esser, es no de Deu. (Exudi 3.º) *Sum qui sum*, no es esser
sinó de Deu *proprie*, mas vol comunicar, no * axí com lo fuster que, si mor, la caxa

fol. lxxxi

— 67. EPH., 5, 6: Nemo vos seducat inanibus ver-
bis: propter haec enim venit ira Dei in filios diffi-
dentiae.

— 77-78. *Vos in peccato*. — JOAN., 8, 23 i 24: Vos de
deorsum estis, ego de supernis sum; vos de mundo
hoc estis, ego non sum de hoc mundo... si enim non
credideritis quia ego sum, muriemini in peccato vestro.

— 81. *Principium*. — JOAN., 8, 25: Principium, qui et
loquor vobis.

— 91-92. *Formavit terre*. — GEN., 2, 7: Formavit
Deus hominem...

— 96. *Sum-sum*. — EXOD., 3, 14.

— 96-99. Cf. *Summa Theologica*, p. 1, q. 3, art. 1;
q. 104, art. 1.

que ha feta roman, mas axí com lo brandó luent, que fallint la lum, roman la obscuritat. Dix Jhesu Xrist en la sua divinitat: *Ego sum principium qui loquor vobiscum*; aquell qui dix Moyses: *In principio Deus creavit celum et terram*. David, be ho entés com dix: *Tecum principium in die virtutis tue*, e no es sta veritat en lo enteniment dels fills, mas *in splendoribus sanctorum*.

Sobre açó que dix: *De hoc mundo estis, ego non sum de hoc mundo*, si voleu conexer qui es d'est mon, vejats senyal: si es hun mercader en sta ciutat que no vol comprar alberch, ne possessions, ne censals, ne vol pendre muller, mas ajuste e tramet-ho, direu: «No es de açi»; si quant hun hom ve de altra terra, e comprarà possessions, e alberch, e pendrà muller, lladonchs direu: «Açi se vol retraure e reposar». Axí es de aquells que tots los treballs meten en ajustar en est mon; res no trameten de lla: senyal que morrá ab est mon; lo que'u tramet de lla, direu-vos: «No son dest mon»; e axí, la ley que Deu doná a Moyses, no prometia res de lla, sinó en est mon; Jhesu Xrist res no volch haver en est mon. Preneu senyal a conexer qui es de aquest mon, o no. Quí es d'est mon, a perir ha ab est mon, * que perirá tost e ben tost. *Non queratis istum mundum* (P.^o Johanis, viii.^o c.^o); no vullats amar est mon, sinó pendre lo necessari, mas de lla, de lla, *mundus transivit*, e tot será perit, e los que fan la voluntat de Deu no perexen.

Jhesu Xrist mostrava als juheus la sua auctoritat judicial: *Mulla habeo vobis dicere et judicare; set qui misit me, verax est, et non intelligerunt*. Dix: «Moltes coses he yo a parlar e a jutgar de vosaltres, que aquell qui me ha tramés, es verdader». No entenien que Deu fos son pare. Diu, *primo*, a parlar, e, puys, a jutgar. Jutge just, *primo* ha de parlar, hoynt e rebent testimonis, e clos lo procés, llavors jutga. Axí Jhesu Xrist fa, *primo*, procés, e après ve lo acte del jutgar. Sapiats que totes les obres que fem en est mon, o de cor pensant, o de boqua parlant, o obrant, de fet se scriuen en lo procés de la vostra consciencia e en lo libre de la sciencia divinal. Si havets feta oració, de fet es scrit, e si havets feta almoyna, ja es scrit; totes bones obres, axí mateix de fet son scrites: *Vidit Dominus, scriptus est liber coram eo* (Malachie, 3.º); axí de les bones obres, * parla que de fet son scrites; item, havets fet peccat?, hoc de fet es scrit; qui parlava en la missa o ha dexada la oració, scrit es tot. David: *Inperfectum meum viderunt oculi mei, et in libro tuo scribentur omnes defectus*.

— 99. *Ego-vobiscum*. — JOAN., 8. 25: Principium, qui et loquor vobis.

— 100. *In principio-terram*. — GEN., 1. 1.

— 101-102. *Tecum-sanctorum*. — Ps., 109, 3.

— 112-114. *Non-mundum-transivit*. — 1 JOAN., 2, 15: Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt. 2, 17: Et mundus transit et concupiscentia ejus. El capitol 8 no existeix en aquesta carta de Sant Joan.

— 116-117. *Mulla-intelligerunt*. — JOAN., 8, 26 i 27: Mulla habeo de vobis loqui, et judicare, sed qui me

misit, verax est, et ego quae audiui ab eo, haec loquor in mundo: et non cognoverunt quia Patrem ejus dicebat Deum.

— 125. *Vidit-co*. — MALACH., 3, 11: Et attendit Dominus, et audivit, et scriptus est liber monumenti coram eo.

— 127-128. *Inperfectum-defectus*. — Ps., 138, 16: Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur.

Aprés nos dona deffensions de dret, com spay de penitencia; per be que sia lo procés ple de crims, hajats contricció de cor e confessar, e teniu la penitencia, e fer oració, e fer almoynes: axí se anula e se aboleix lo procés ple de crims. Nostre senyor Deu, en lo començ del mon, als angels que peccaren, tantost los jutgá, e axí no'ls hoy: *Videbam Satan de celo cadentem* (Luce, x.^o c.^o), e a nosaltres dona'ns deffensions de dret, si'ns ne sabem ajudar. *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate nos judicas*, (Sapiencie, xii.^o c.^o), diu aprés: *et cum magna reverencia disponis nos*; e, puys, ve la sentència a jutgar la anima com ix d'est mon. Nostre senyor Deu mostra lo procés a tots los sants: los diables accusen, e lo angel bo escusa, e Deu diu en lo consell de la sancta Trinitat, que dien: *Multum habeo vobiscum loqui*; ve la sentència e jutga. Si la anima ha feta penitencia, e ha tenguda bona vida, diran: «Grans foren los crims, mas penitencia n'ha fet», darà sentència de absolució; si no ha feta penitencia, *condem-* nabitur. * Axí, useu de les deffensions e obres de penitencia, *quia pater qui me misit, verax est, et pater meus non judicat* (Jo. v.^o c.^o), *set omne iudicium dedit michi*.

fol. lxxxii r.

La quarta cosa es la sua universal benignitat de la sua sacratissima passió: *Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum*; «ara no'm conexe; mas quant me haureu levat en la creu, conexereu que yo so». *Primo*, quant dix que era fill de Deu, volgueren-lo apedregar, perque's feya fill de Deu, no'u crehien; mas levat en la creu, veren que lo sol s'escuri e durá tres hores lo eclipsi, veren terratremol e los morts resucitar, e les roques fendre e trencar (Mathei, xv.^o c.^o); dix Nichodemus: *Vere iste erat filius Dei*. Quant Jhesu Xrist feya los miracles, pensaven-se que ab dimonis, e per ço deya: *Et cognoscetis quia de me nichil facio*, mas per Deu lo pare; ítem, la doctrina que ell preycava, pensaven que hom la preycava, mas diu: «Conexereu llavors que será de Deu»; mas com lo prengueren, digueren: «Deu lo ha deseparat»; *Cognoscetis que facio beneplacita sunt Deo*, lo tema. Axí's mostrá universal redemptor.

fol. lxxxiii

* Moralitat. Nosaltres, seguits a Jhesu Xrist, com porem fer coses plasents a Deu?. David, en lo psalm «Laudate Dominum, quoniam», diu: *Non in fortitudine equi beneplacitum est ei, set in hiis qui sperant in eum*. Lo cors del hom es appellat cavall, que axí com lo cavall se gira de ça e lla ab lo fre, axí deu esser lo cors del hom governat ab amor de Deu e temor. Auctoritat: *Equi eorum, caro et non spiritus* (Isahie, xxxi.^o c.^o).

— 133. *Videbam-cadentem*. — LUC., 10, 18: Videbam Sathanam sicut fulgur de coelo cadentem.

— 134-135. *Tu autem-nos*. — SAP., 12, 18.

— 141-142. *Quia pater-michi*. — JOAN., 5, 36 i 37: Quia Pater misit me, et qui misit me Pater ipse testimonium perhibuit de me; (i 22) neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.

— 143-144. *Cum-ego sum*. — JOAN., 8, 28.

— 148. MATTH., 27, 51, 52 i 54: és errat el capítol 15.

— 150. *Et cognoscetis-facio*. — JOAN., 8, 28: Tunc

cognoscetis quia ego sum, ea meipso facio nihil.

— 153. *Cognoscetis-Deo*. — JOAN., 8, 29: Quia ego, quae placita sunt ei, facio semper.

— 156-157. *Non-eum*. — PS., 146, 10 i 11: Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitum erit ei; beneplacitum est Domino super timentes eum, et in eis, qui sperant super misericordia eius.

— 159. *Equi-spiritus*. — ISAL., 31, 3.

- 160 *Spiritus* es lo cavaller que deu regir la carn: *Non in fortitudine equi, neque in tibiis viri beneplacitum erit ei*; axí de la fortalea del cavall vos loau, ni en les cames. Dos camins havem, ríquea e honor: ab estes cames dos, van molts a infern, e axí, *beneplacitum est Deo super timentes eum*, com ab penitencia, car penitencia comença a temor servil, e puyes ve la temor filial, e puyes la reverencial. Aprés diu Davit: *Qui sperant super misericordia ejus*: penitencia sens sperança de misericordia, no val res; Judes penitencia feu, mas no hac sperança. *Obsecro vos, fratres* (Ad Romanos, xii c.^o); prech-vos que los vostres cossors vullat-los offerir * a Deu ab penitencia, no matant, fol. lxxxiii v.
quia hec erit placens Deo.

Placia a Deu.

— 166-168. *Obsecro-Deo*. — ROM., 12, 1: *Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam videntem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.*

[PANEGÍRIC DE SANT BENET]

[Dimarts, 21 de març]

LUCERNA FULGORIS ILLUMINABIT TE.

Luce, c.º xi.º, originaliter, recitative vero in Evangelio hodiernæ solemnitatís, scribitur verbum illud.

Segons que huy es lo offici del gloriós sent Benet, axí será nostre preych, de tal confessor e pare de religió. No deu romanir la sua festa sens sermó: veurem moltes bones doctrines.

10

fol. lxxxiv

* *Primo*: AVE MARIA etc.

Per alguna declaració d'esta paraula, es a saber, que nosaltres, en la sancta Scriptura, trobam que les santes persones illuminades de la sancta fe catholica, son dites candeles luent; rahó, per lo offici que han les santes persones, semblants a candela encesa. Per que se encén la lum al vespre, contra les tenebres de la nit? Tal es lo offici dels sants. Tant lo sol eternal, com diu, *ex te ortus est sol justicie*, Verge Maria, tant com fo en est mon aquell sol, ell illuminava lo mon, que no'y calie candeles: tant com lo sol sta illuminant, no'y cal candeles. Axí Jhesu Xrist illuminava lo mon, mas puy's fon post a la sua sagrada passió, e après com se'n puxá al cel, lexá'ns molts sants, axí com a candeles luent, per a illuminar los peccadós. Auctoritat: quant nostre senyor maná a Moyses fer lo tabernacle en lo qual fos adorat, dix: *Facies lucernas septem, et pones eas super candelabra ut luceant ex adverso* (Exudi, xxv.º c.º). Per que diu *ex adverso*?, per contrari? Aquesta paraula era per figura, paraula de Deu lo pare al seu fill Jhesu Xrist, que puy's se devia partir d'est mon, que fes set candeles, set graus de sants: *primo*, la santedat dels apostols; 2.º, dels martirs; 3.º, dels doctors; 4.º, dels confessors e vergens, e continents e penidents. Axí, puy's te partrás del mon, farás set candeles enceses, e * posar-les has en los candelobres de la Ecclesia, e resplandiran per contrari a vicis e peccats.

15

20

25

fol. lxxxiv r.

La primera candela illuminant dels apostols, contra lo peccat de avaricia, com car

XVII. 4. *Lucerna-te.* — LUC., 11, 36.— 16. *Ex-justicie.* — De l'Ofici *parvo* de la Verge segons el Ritu Dominicà, nocturn únic, lect. III.— 21-22. *Facies-adverso.* — EXOD., 25, 37: *Facies et lucernas... super candelabrum, ut luceant ex adverso.*

30 los beneyts apostols vivien en gran pobretat, e no volien res en est mon: *Habentes enim alimenta, et quibus tegamur, contenti sumus* (P.^a ad Thimoteum, 2.º c.^o), puy haguesen aliments e cobriment al cors, eren contents per aquesta pobrea; per contrari, lohien contra lo peccat de avaricia.

La segona candela illuminant dels martirs, contra peccat de ira, que havien tanta de pasciencia, que jamés lo cor no prenia amargor ne mala volentat, ans pregaven per aquells: (P.^a ad Corintios, 4.º c.^o) «Som perseguits e pascientment ho sostenim».

La terça en la santedat dels doctors a illuminar per contrari a peccat de perea, que perea fa perdre les bones obres, e los sants doctors han-ne mostrat bon exemple: *Et dies pleni invenientur in ipsis, quia convertentur etc.*

40 La quarta es la santedat dels confessors, ha resplandit per contrari a peccat de gola, que feyen grans observancies e grans dejunis; axí illuminaven lo mon contra peccat de gola: (Luce, xxi.^o c.^o) * «Avisats-vos, que los vostres coratges no sien fol. lxxxv agreujats per massa menjar e beure».

La cinquena es de les persones vergens, a illuminar per contrari a peccat de luxuria, que jamés no havien hun mal pensament, ne parlant, ne jamés lo cor inclinat a carnalitat, mas axí entegre: *Non sunt cohinquinati, virgines sunt* (Apocalipsi, xiiii.^o c.^o); sens macula son davant Deu.

La sisena es de les persones continents, los de matrimoni governant-se segons Deu ha ordenat, servant fe lo hun a l'altre, sens envejes e sens malicia: *Deponentes omnem maliciam in Deo, consolantes in salutem* (P.^a Petri, 2.º c.^o); axí, dexau envejes.

La setena es de les persones penidents, ha resplandit aquella lucerna contra peccat de superbia ab disciplines, dejunis: *Humiliamini* (P.^a Petri, 2.º c.^o); humiliat-vos dejús la ma de Deu, es dita penitencia.

Per que deya: *Facies lucernas septem?*; per ço que com seria post lo sol Jhesu Xrist, 55 que faria set candeles, que son les santes persones: son dites candeles luents. E com sent Benet sia stat beneyt sant, be porem dir de mossenyer sent Benet que fon candela ardent e luent. *Ergo tema: Lucerna fulgoris illuminabit te.*

* *Sum in materia.* Vejam les claritats de sen Benet. Set raigs ha donat al mon, e fol. lxxxv v. dona encara: ha illuminat a nosaltres de totes les virtuts morals, ço es, en prudencia, 60 justícia, temperança e fortalea.

— 30-31. *Habentes-sumus.* — I TIMOTH., 6, 8 (i no 2): *Habentes autem ... tegamur, his contenti sumus.*

— 36. I COR., 4, 12: *Persecutionem patimur, et sustinemus.*

— 38-39. *Et dies-convertemur.* — Ps. 72, 10: *Ideo convertetur populus meus hic: et dies pleni invenientur in eis.*

— 42. LUC., 21, 34: *Attendite, autem, vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate.*

— 46. *Non-sunt.* — APOC., 14, 4: *...virgines enim sunt.*

— 49-50. *Deponentes-salutem.* — I PETR., 2, 1: *Deponentes, igitur, omnem malitiam, et omnem dolum, et simulationes, et invidias et omnes detractiones.*

— 52. *Humiliamini.* — I PETR., 5, 6 (i no 2): *Humiliamini, igitur, sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.*

Primo, de esta candela de sent Benet illuminant, podem pendre raig de prudencia: es una virtut que dona alegria a la persona, e aquesta virtut la fa star mellor e pus segur. Quant sent Benet era fadrí, havia pres de legir; lo pare e mare feren-li apendre sciencia: los pare e mare deuen guardar la disposició, si es grosser lo fill vaja a offici, si soptil a sciencia. Axí, lo pare e mare de sent Benet li feren mostrar sciencia; axí, enviaren-lo a Roma, per ço que en aquell temps en Roma era studi general de totes sciencies e de totes lengues. Ell, stant en lo studi studiant be, veyá que alguns estudiaven en mals libres, axí com de luxuria, e altres de gola, altres en libre de vanitats, anant sonant e metent-hi fembres. Dix sent Benet: «Yo poria caure ací; estar entre mala gent, poch me valdria la sciencia que hagués mala consciencia». Que feu? Vet ací la prudencia: elegí mes esser sens sciencia e ab consciencia; sabent que nostre senyor Deu no dona parahís per sciencia (P.^a ad Corintios, viii.º c.º), que sciencia infla en superbia, elegí que mes valia ignorancia ab bona vida e santedat, que no sciencia ab mala consciencia. Dexá los libres, e ell se'n va per metre's en hun desert; per no haver mal exemple, *projectis libris, recessit * prudenter*, se'n aná. Aquesta candela nos deu illuminar. E com?; si algú sent que haja alguna mala companya que'l inclina a peccar, foral, parteix-te'n lla hon sentes ocasió de peccar: la anima vull salvar; *que noscitur a tenes quamvis sint cara relinque*. Totes coses que noen a la anima, foral, e acostar-se a Deu: *Disrumpanus vincula eorum, et prohiciamus a nobis jugum ipsorum*. Quants son que viurien be, si's partien de la ocasió!

Item, doná'ns lum de virtut e de justicia. *Justicia est reddere unicuique quod suum est*; per ço, alias ha nom «equitat». Sent Benet, com la mostrá la justicia?; axí: ell se'n aná del studi, vench en hun loch, e posá en una casa; e stant en aquella casa, una dona pobra, volia purgar forment, e manlevá un vexell de terra gran per garbellar; axí com la dona porgava lo forment posant aquell vexell de terra sobre la taula, caygué, e trencá's. Ella plorava que faria; sent Benet sentí lo plor, e dix: «De axó plorau?»; dient ella: «No he de que pagar!»; dix sent Benet: «No ploreu»; e sent Benet pres lo sapisteri o librell aquell que era trencat a dos parts, e feu oració: «Senyor, tu que ajustes e est tot poderós, prech-vos lo ajustets!». Axí fonch feyt de fet, justat e sanser. Los regidós de aquell loch, per lo miracle paguaren-lo'y a la dona, e penjaren-lo a la porta de la esglesia. Sent Benet, tan amava justicia per la restitució, que açó lo mogué que aquella dona que pogués * restituhir. Axí, teniu res de logre?, tornau-ho; teniu res de deffunts?, complits-ho; tenits res de soldada?, tornau; tenits res de la Ecclesia, delmes o premicies?, havets dampnificat nengú?, pagats-ho.

En esta ciutat s'esdevengut que hun hom caygue contra les ordinacions, e hun altre qui'u veu, no'u denunciau. Digueu, quant lo justicia vos demana: haveu vist ne

— 63-75. Cf. Lib. II DIALOGORUM, de St. Gregori (introducció). P. L., vol. LXVI, col. 126.

— 71. I COR., 8, 1: Scientia inflat, charitas, vero, aedificat.

— 78. *Disrumpanus ipsorum*. — Ps. 2, 3.

— 82-92. Ob. cit., c. 1.

hoyt, direu: «Si yo ho dich, hauria'n dan», e jura que no'u ha vist; per delliurar-lo, haveu fet fals jurament. Aquell haguera paguat xxx. morabatins; vos lo haveu escusat: pagats-los, que a restitució ne sou tenguts. De açó que vos no haveu proffit, dapnar-vos. Axí, preneu esta lum de sent Benet: *Reddite omnibus debita* (Ad Romanos, c.º xiii.º); retets tot ço que dejau.

Item, nos illumina sent Benet de la terça lum de temprança, de menjar, e beure, e dormir e altres coses. Sent Benet, quant hac fet aquell miracle, dix que la lahor que li daven d'alló, considerá que vanagloria hi poria haver; ell, secret, se'n va, e partix de aqui, e troba hun sant hom, e lo sant hom li dix: «Anats, e sapiam la vostra cova, que yo y portaré, cert temps del any, pa». Axí, trobaren una cova, prop una fontaneta. Dix lo sant hom: «Yous trametré pa, puys que tendrets aygua». Tres anys estech en aquella cova, que no fon conegut * sinó per aquell bon hom que li portava pa, e bevia aygua. fol. lxxxvii
Tres anys hi estech, e torná tan magre e sech; e a cap de aquells tres anys, fon Paschua. Allí prop era un capellá de bona vida, e de vespre, aparellá lo dinar per al cendemá, que era Pasqua, e a hora de matines, Jhesu Xrist li apparech al capellá, e dix: «Tu has apparellat dinar per a tu; pren la vianda e ves-tern a la muntanya, e dinar-te has ab Benet»; e ab gran affany, lo capellá aná e troba'l, e sent Benet fonch maravellat. E lo capellá li dix: «No hajats por, que Jhesu Xrist me ha tramés ací a vos; axí, menjem en nom de Deu», e axí menjaren, e hac refrescament.

Axí, no dich yo que façam la abstinencia tan aspra, mas ab temprança, dejunant la santa quaresma segons la ordenació de santa mare Esglesia: be es malastruga la persona que allegue flaquea! Seguir-s'a, que lo dia de Pasqua, axí con lo prevere portá vianda a sent Benet, a nosaltres lo prevere vendrá ab la hostia sagrada, que es sobre tota vianda. Axí, per amor de Deu, no aflaquir lo cor: la porta de paradís, que era tanquada, lo temps aquest beneyt de quaresma, la obrirá.

Hoc encara nos doná lum de fortalea: es virtut moral e do del Sant Sperit; es fort contra lo malvat sperit, e contrasta a les temptacions de la carn e occasions del mon. Com lo beneyt sent Benet hac estat tres anys en aquell desert, vench-li * la temptació. fol. lxxxvii v.
Hun dia, stant en oració, veu una dona, be havia set anys, e lo diable la'y portá en la ymaginació, que no la's podie partir, en tant que la temptació li deya que tornás al mon e pendria-la per muller. Ell diu: «Hun foc ne gita altre». Davant la porta de la cova havia romagueres e ortigues e spines, e gitás dessús alló tot nuu, fregant hi be lo cors, de que hac gran dolor, e pluvia lo cors tot sanch, e la temptació cessá llavors. Dix: «Bones son naffres del cors, que guaresxen naffres de la anima»: gran fortalea fo! Axí, aquesta es la fortalea contra los malvats sperits e mals sentiments; axí, prenguem esta fortalea, que lo diable be pot temptar, mas no'us pot forçar: lo franch arbitre hi ha de consentir. Si temptacions venen, recorreu al nom de Jhesus, fill de Deu, redemptor nostre, e a la Verge Maria; item, disciplinar: *Stare fortes in bello, et accipietis gratiam in regno Dei*.

— 100. *Reddite-debita*. — ROM., 13, 7.

— 104-115. Ob. cit., c. 1.

— 124-130. Ob. cit., c. 2.

Vinguam a les tres virtuts tehologals, car les dessús son cardinals. E axí, *primo*, lo beneyt sent Benet hagué perfeta fe, tots temps, tenint en la memoria la passió de Jhesu Xrist, en tant que podia dir: *Michi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jhesu Xristi*. * Com lo capellá fonch tornat, dix e manifestá'u, entant que pastós e tota la gent hi anave, a vegades daven-li gran lahor. *Et ipse non nisi in cruce*. Era hun monestir que los frares no tenien la regla, ans vivien en mala vida, e eren en mala fama. Lo abbat fonch mort: elegiren en abbat sent Benet los frares, dients que tota la gent lo havia en tanta reputació de sanctedat. Los frares hi anaren e pregaven-lo que volgués esser llur abat: ell no'u volia, dient que les llurs costumes e d'ell no eren totes hunes, que haurien a fer tot ço que ell feya; ells tant lo supplicaren, hac consciencia, acceptau, e va-sse'n ab ells, e volch saber la regla que havien votada. E dix: «Donchs, segons la regla, man que no sie nengú de vosaltres que tinga diner ni roba», e que's metés tantost en comú; item, man per obediencia, que no haguessen familiaritat de dona; item, que servassen les cerimonies e que dejunassen; item, que tenguessen scilenci; «yo que'us ho he manat, yo ho vull tenir»; e adés donava penitencia a huns, adés a altres. Dix hu: «Ab dos diners de realgar, n'exirem en cap». Hun dia, axí com volia fer collació, ells hi hagueren mes copia de realgar, e donaren-li a beure. Sent Benet, senyá's dient: *Largitor* * *omnium bonorum, benedical potum servorum suorum in nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti*; e axí dix-los: «O beneyts!; no'us diguí que no volrieu servir la regla? Deu vos ho perdó, que yo'us ho perdó»; ell se'n torná a la cova. Axí, hajats devoció en la santa creu, car senyal es de tota salut e delliurament de tot perill.

L'altra virtut theolocal es esperança: es quant creatura, per grans peccats que haja fet, no's desesper de la gracia de Deu, mas que stigma en bona sperança, e usar de les medecines: contricció, confessió e dejunis e penitencia. La fama de sent Benet se estés e vench a la ciutat de Roma, en tant que molts nobles venien a ell, e presentants-li llurs fills, que'ls mostrás com porien servir Deu. Ordená e hediffichá dotze monestirs, e de fet foren plens de frares, axí com a nostre senyor Deu Jhesu Xrist li era placent. Haví'y hun monestir, que estava alt en una muntanya sequa, que la part major del temps havien mester en anar a aygua; deyen que mudás aquell monestir; sent Benet dix: «No, mas tornau allá», e ell scrivi'ls que en tal loch, hon havie tres pedres, que cava-sen, e de fet hi ysqué huna gran fontana; item, sent Benet, si havien fam e * deyen que no havien que menjar, ell deya: «E no haveu sperança en Deu?», e axí, nostre senyor Deu los dava abundantment lo que havien necessari.

Item, l'altra virtut es caritat: es major caritat que les altres; vol dir, amar Deu sobre totes coses; ans desplaure a tot hom que a Deu; item, amar son prohisme axí com si mateix. Sent Benet, quant veu que la sua fama fon gran, dix: «Axí poré proffitar»,

— 137-138. *Michi-Xristi*. — GALAT., 6, 14: Mihi. autem, absit... la abans de la col·lació, segons el Ritu Dominicà.
 — 139-155. Ob. cit., c. 3. — 158-161. Ob. cit., c. 3.
 — 152-153. *Largitor-Sancti*. — Benedicció de la tau- — 161-166. Ob. cit., c. 5.

car la fama es hun instrument que fa proffitar; on desijam tal instrument no es peccat, puy's que's fa per lahor de Deu, *ut majorem fructum faciat*. E per ço sent Benet, be que no havié sciencia estudiada, mas infusa per illuminació del Sant Sperit, convertí molta gent de infels. Quant be se'n segueix quant lo qui preyqua ha vida bona e honesta e virtuosa e bona fama!; tot es necessari, bona vida e clara fama. E feu batejar
 175 molta gent, e axí mostrava caritat als prohismes.

E feya tants miracles, que resuscitava morts e illuminava orbs. Vejats com ell contemplava hun dia, stant a la finestra mirant al cel. Veu una gran claredat que veu tot lo mon, e les * creatures de tot lo mon; podeu dir que tots quants pexos ha en la mar, tot
 180 ho veu, e tots los ocells, e tot lo mon li fon mostrat davant, e veu com nostre Senyor governava tot lo mon. ¿E quin mestre havia que en hun moment li mostrá tot lo mon? Dix-li nostre senyor Deu: «Benet, tal dia vendrás a mi». E axí, dix als monges: «De ací a sis dies yo morré, car nostre senyor Deu me ha illuminat lo dia e hora, que'm
 185 apparell», e feu obrir la sepultura, e en aquella hora feu-se portar a la ecclesia, e meté los genolls en terra, e feu oració a nostre senyor Deu, *et subito* la anima va a la gloria celestial. *Ad quam nos perducatur* etc.

— 173-174. Ob. cit., c. 8.

— 177-181. Ob. cit., c. 35.

— 182-185. Ob. cit., c. 37.

[XVIII]

Fol. xc

[DIMECRES DESPRÉS DE LA SEGONA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dia 22 de març]

QUICUMQUE VOLUERIT INTER VOS MAIOR FIERI, SIT VESTER MINISTER.

Mathei, xx.º c.º, originaliter, et in Evangelio hodierno recitative, scribitur verbum illud.

Nostre sermó de present será del sant Evangeli de huy, e conté molts secrets a informació de nostra vida.

Primo: AVE MARIA.

10

Per entrar en la materia del sant Evangeli que us vull declarar, sapiats que a salvació de hom concorren tres coses: *primo*, ordenació de Deu, eternal; 2.º, la passió de Jhesu Xrist, temporal; 3.º, subjecció de la creatura, actual. Vejats semblança. En tota obra que's fa, concorren tres coses: la causa agent, e lo instrument, e lo subjech. Així com l'escriure, cové que y sia lo scrivá, es causa agent; la ploma es instrument, e lo subjech es lo paper o pergamí. Així es de la nostra salvació.

15

Primo, la causa es la ordenació de Deu, eternal, e sens aquesta no s'i farie res. En lo psalm de David «Diligam te Domine»: *Salvum me fecit quoniam voluit me*, ha'l volgut a creure la santa fe catholica, a lohar Deu, a voler sos prohismes, e estenenent-se a fer bones obres de misericordia, e per ço dix: *Et eduxit me in latitudinem*. E vet la causa principal, la ordenació de Deu, eternal.

20

fol. xc v.

* Item lo instrument, es la passió de Jhesu Xrist: no'y ha altre instrument, ne es, ne será, que per altre instrument hajam haver nengun salvació: *Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens super terram, mortuum non fuerit* (Jo. xii.º c.º). A si mateix Jhesu Xrist appella gra de forment cahent en terra; per que ho diu? (Ysahe, xxx.º c.º). Deu ha tramés la sua paraula, e es Jhesu Xrist: *Verbum autem Domini*,

25

XVIII. 4-5. *Quicumque minister*. — MATTH., 20, 26.
— 18. *Salvum me*. — PS. 17, 20.
— 20. *Et latitudinem*. — PS. 117, 5: *Et exaudivit me in latitudine*.
— 23-28. *Amen-affert*. — JOAN., 12, 24: *Amen, amen*

dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.

— 25. ISAL., 40, 4: *Omnis vallis exaltabitur, et omnis mons et collis humiliabitur.*

mons in eternum; e diu: Si mortum non fuerit, ipsum solum manet; si mortum fuerit, multum fructum affert.

Item, se requir disposició, que vulle obehir als manaments de Deu, e llavors con-
corde, puix hi es la disposició material. E estes tres coses nos son declarades en lo
Evangeli de huy, mas no en est orde, que primer met la causa instrumental. Emperó
per ço que en la darrera está lo effecte de aquesta subjecció virtual, he pres lo tema:
Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister.

Primo, el sant Evangeli nos parla de la causa instrumental, de la passió de Jhesu
Xrist, temporal: *Ascendens Ihesus Jherosolimam, assumpsit xii. discipulos secreto*, e revelá
a aquells la passió que havia a sustenir fins a la resurrecció. Hun dia, stant en la pro-
vincia de Galilea, hon los demés no'l volien mal, que en Jherusalem lo volien mal,
appellá sos dexeables, e dix: «Un secret vos vull dir»; e dix: «Ara nos ne pujam a Jhe-
rusalem, e lo fill del home será lliurat als rabins de la sinagoga, e lliurar-l'an a mort,
mas lo tercer dia resuscitará». En estes paraules Jhesu Xrist dona a entendre que aque-
lles huyt cerimonies que foren servades en la sua passió, se deuen servir en la peniten-
cia. Primo, en secret los * appella: ve'us ací contricció; los qui stan en peccat, dexeables
son del diable en la scola de Luciffer, mas en aquell punt que la creatura, per vera
contricció de cor, Jhesu Xrist lo pren en dexeable: açó es secret de contricció de cor,
car cascú pot veure la oració e l'almoyna, mas la contricció de cor, secreta está. Jhere-
mies: *In abscondito plorabit anima mea* (xiii.^o c.^o): dins lo cor plorarà la mia anima. E
axí, en la dolor del cor, es fet deixeble de Jhesu Xrist: (Jo. xv.^o) *Efficiamini discipuli
mei*. E haveu açí lo hun secret.

Segonament, dix Jhesu Xrist: *Ecce ascendimus Jherosolimam*; vol dir en la inter-
petració ebrahica, «pacificha». La creatura que está en peccat mortal, está en guerra ab
Deu; e quant está ab contricció, está en pau ab Deu, e es paciffica, que la criatura,
puys li desplaen los peccats passats, e pren bon proposit de viure be, e dar-se a bona
vida, e senyorejar lo cavall del cors al servir de nostre senyor Deu, llavors obté pau ab
Deu. Diu Davit in psalmis «Beatus vir» etc.: «Senyor, benaventurat es l'ome, lo qual
ha ajuda de tu»; car la contricció no la pot haver si no ha la ajuda de Deu, puys ha or-
denat lo bon proposit in valle lacrimarum.

Tercio, dix: «E será lliurat lo fill del home»; en la Scriptura del vell Testament,
on es scrit «fill de home», es entés «fill de Adam será lliurat»: açó es confessió. Tots
los preveres no poden absoldre: axí com lo Justicia o oficial real, primo, ha e obté lo
offici ans de usar, la execució no es dada al prevere tro li es dat lo poder; per ço diu:
Qui tradetur principibus sacerdotum. Axí los confessors deuen esser * maestres, e que
hajn sciencia, com sien les claus de la Esglesia (Mathei, xvi.^o), potencia e sciencia:
estes claus li doná Deu a sent Pere, e lladonchs, es princeps e mestre, puys ha poten-

— 35. *Ascendens-secreto*. — MATTH., 20, 17.

— 39. *Lliurar*. — El manuscrit diu *lliurar*.

— 46. *In-mea*. — JEREM., 13, 17.

— 47-48. *Efficiamini-mei*. — JOAN., 15, 8.

— 49. *Ecce-Jherosolimam*. — MATTH., 20, 18.

cia e sciencia: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata* etc. (Jo. xx.º). Lo dia de la Cena los havia ordenats preveres, e après la resurrecció los acompanya que poguessen absoldre; e axí, tal confessor deu hom elegir que haja potencia e sciencia: e açó es la confessió. 65

Quarto, diu: *Comdemnabunt eum morte*; ço es, a mort dels peccats; (Ad Colocenses, 3.º c.º) *Mortui estis*; axí los confessors los deuen condemnar a mort; lo peccat havem a lexar, a morir ha lo peccat: *Et condemnabunt eum morte*. Aquest tal, justificat es davant Deu. 70

Quinto, diu: *Tradent eum gentibus ad illudendum*; que sia scarnit. Açó se fa com los confessors manen que, si haveu mala voluntat a nengú, que aneu a perdonar e a fer pau. Dirá: «Scarnir-m'an». Los confessors *tradent eum gentibus ad illudendum*; axí, vos havets a perdonar. Digue lo confessor: «Axí com Jhesu Xrist vol esser scarnit, e vos?»; e per ço diu: *Tradet eum gentibus ad illudendum; illusores ipsos deludet* (Proverbiorum, 3.º c.º): als escarnidós, Deu los scarnirà. 75

Sexto, diu: *Ad flagellandum*. Es una preciosa cosa lo açotar de les disciplines, majorment a homeys, que a aquells los es pus propri scampar la sua sanch; e pensats quina humilitat es, e que vaja cubert, e ell que digua en son cor: «Senyor, yo so aquell traydor que he fet açó». Item, * es entés en la penitencia que dona lo confessor, que mudets la vida; lo confessor vos dirá: «Aquexa vida haveu a mudar!»; dirá: «Com ho poré fer e que'm diran?»; no, a fer fa. David: *Ego in flagellis paratus sum*; axí en disciplines com en açots de la lengua, refrenant aquella. 80

Septimo: *Et crucifigendum*, açó es, en la restitució. Jhesu Xrist fonch crucificat ab tres claus; axí, per a fer restitució, ab tres claus se ha de fer: restitució de bens temporals, havets pres res de nengú?, tornats-ho; *secundo*, restitució de fama temporal, havets parlat mal?, restituhits la fama; *tercio*, restitució de damnatge fraternal, havets fet dampnatge a algú?, satisffeu-ho. Aquest es lo clau dels peus: tal devia haver tal heretat; yo ho he vedat e destorbat: pagats-ho. E per ço diu: *Et crucifigendum*. 85

Octavo, diu: *Tercio die resurget*, com lo dia de Pasqua, que rebrem lo cors preciós de Jhesu Xrist, e llavors resuscitem. Diu la Ecclesia: *Sicut resurrexistis cum Xpisto* etc.; e axí, en la passió, Jhesu Xrist volch servir aquestes cerimonies per mostrar les cerimonies de la penitencia. 90

La segona cosa es la ordenació de Deu, eternal. Ja nostre senyor, Deu eternal, ha ordenat com se deu * salvar cascú: *Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedei, ado-* 95

fol. xcii
— 64. *Accipite-peccata*. — JOAN., 20, 22 i 23.
— 68. *Comdemnabunt-morte*. — MATTH., 20, 18.
— 69. *Mortui estis*. — COLOS., 3, 3: *Mortui enim estis*.
— 72. *Tradent-illudendum*. — MATTH., 20, 19.
— 76. *Illusores-deludet*. — PROV., 3, 34: *Ipse deludet illusores*.
— 78. *Ad flagellandum*. — MATTH., 20, 19: *Et tra-*

dent eum gentibus ad illudendum, et flagellandum, et crucifigendum, et tertia die resurget.
— 83. *Ego-sum*. — PS. 37, 18.
— 85. *Et crucifigendum*. — MATTH., 20, 19.
— 91. *Tercio-resurget*. — MATTH., 20, 19: *Tertia die resurget*.
— 96-98. *Tunc-sum*. — MATTH., 20, 20, 21 i 22: *Tunc*

rans et petens ab eo, etc., ut sedeant filii mei, unus ad dexteram, alius ad sinistram; dixit Jhesus: Potestis bibere calicem quem bebiturus sum? etc.

Diu sent Jheronim que axí com Jhesu Xrist hac dit als apostols que iria a Jherusalem e serie crucificat, diu que entrá en lo cor de aquells dos jermans e pensaren, de fet, li demanassen que fossen dels majors en gloria; e ells no lo y volgueren dir, mas digueren-ho a llur mare que li demanás gracia per ells, ans que no'u demanassen altres; ja sabets amor de mare que desiga honor dels fills: *Tunch accessit ad eum mater filiorum Zebedei*, que Zebedeu havie nom lo pare de aquells, *accessit adorans et petens*. Nota: si vols fer oració, acostat, e puix adora'l, e puy demana. Qui vol demanar gracia al rey, primer se acoste al rey, e no está de peus, mas agenolla's, e puy demana la gracia; la anima, *primo* se deu acostar a Deu, pensant com está en aquella cadira al cel regnant. En lo psalm de David «Benedicam Dominum»: «Acostats-vos-hi, e no hajau temor de comiat ni de vergonya», axí com si us acostaveu al rey, que'l porter vos faria llunyar; aprés, adorau agenollant-vos (*Ecclesiastici*, xxxv.º c.º); aquell qui adore a Deu, abans que deman res, açó es placent a Deu; aprés, demanau, e dieu lo «Pater noster» e «Ave Maria», acostats-vos-hi donchs, e fets reverencia: (*Mathei*, vii.º c.º) *Omnis qui petit accipit*.

Axí demaná esta dona, mas demaná cosa indiscreta. * Quant lo hac adorat, dix: «Senyor, huna cosa vos vull demanar; prometeu-m'ó, Senyor!». Lo savi hom no atorgua lo que no sab, e per ço li dix Jhesu Xrist: «Quet vos?; yo vull saber que vols, abans»; jatsie que Jhesu Xrist ja ho sabie, mas per dar exemple a nosaltres. No'u feu axí lo Rey Herodes (*Marchi*, c.º vi.º); dix a sa filla: *Quid petieris, dabo*; dix: «Da'm lo cap de sent Johan Babbiste en hun tallador». E per ço Jhesu Xrist: «Tu ho dirás primer!»; llavors, la mare dels fills de Zebedeu, dix: «Senyor, que com sereu en lo vostre regne, que aquests mos fills sien los majors, e lo hu estigua a la part dreta e l'altre a la sinistra». Dix Jhesu Xrist: *Nescitis quid petatis*; per dos rahons: la una que demanen gloria sens merit, e lo principal grau, *quasi dicat*, qui demana gloria en l'altre mon, deu haver cura de merit en aquest mon, e qui subiran vol esser, deu rebre martiri. Per ço Jhesu Xrist: «Poreu beure lo calçer que yo he a beure de la passió?»; per ço lo appella «calçer», que ja es ordenat que axí com Deu vol, mesurada ere ja la gloria a cascú, e lo calçer de martiri que en aquest mon havien a rebre; e axí no hajam por a Antexrist, que ja es tot mesurat: *Calicem quem dedit michi pater, non vis ut bibam illud?*

fol. xciii

accessit ad eum mater filiorum Zebedaei cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, et unus ad sinistram, in regno tuo. Respondens autem Jesus dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus.

— 108. Ps. 33, 12: Venite filii, audite me: timorem Domini docebo vos. També es pot referir al vers 6, que

diu: Accedite ad eum, et illuminamini, et facies vestrae non confundentur.

— 112-113. *Omnis accipit*. — MATTH., 7, 8: Omnis enim qui...

— 118. *Quid dabo*. — MARC., 6, 23: Quidquid petieris dabo tibi.

— 128. *Calicem illud*. — JOAN., 18, 11: Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illud.

fol. xciii v. L'altre deffalliment que havia esta petició, que ere la ordenació de Deu eternal, dix: *Non est paratum * a me, set a patre meo*. Los graus de gloria son ordenats en sta manera; ya vos declarí com son nou ordens de creatures: cherubins, seraffins, etc. Deu ha ordenat que axí mateix son nou graus de animes, e vol nostre senyor Deu que sien igualades ab los angels dels nou ordens, cascuns segons los merits, si son collocats en los nou ordens; los que fan penitencia, ab los angels; los altres ultra penitencia, hoynt misses ab gran devoció e escalfament, ab los archangels; e axí, mes pugen los regidós dels pobles pus alt en lo grau de les dominacions; item, los qui han grau apostholic, ab los trons; los qui son devots e arrapats en Deu, ab los cherubins; item, los que han sobres de scalfament de amor de Deu, ab los seraffins. Lo dia del judici dirá Jhesu Xrist: «*Venite benedicti Patris mei*, e entrau en possessió del regne que us es apparellat». No será nengun sant que sie sobre los serafins, sinó Jhesu Xrist pus alt, e la Verge Maria a la sinestra. Ella suplica per los peccadós al seu preciós fill, e Jhesu Xrist diu: *Quibus paratum est*. E axí, sent Johan e sent Jacme tornaren-se'n envergonyits: e ve-us aci la ordenació divinal.

fol. xciv * A la terça part, cové que la materia sia apparellada, que'us subjueu humilment a virtuts e bones obres. Per ço dix Jhesu Xrist en lo tema: *Quicumque voluerit etc., sicut filius hominis non venit ministrari, set ministrare*. E a la fi del Evangeli, los x. apostols, diu, *quod indignati sunt*, com veyen que aquells dos ja demanaven tan subirans graus en lo regne celestial, car no eren perfets encara, e ells se pensaven que cascú d'ells deguésser esser major; sent Pere deya: «A mi ha promés que sia papa»; sent Andreu deya: «Yo qui so stat lo primer dexeble, axí, deya, yo dech esser primer»; sent Jacme e sent Simó e sent March eren jermans, tots tres fills de la segona jermana de la Verge Maria; e sent Ffelip, diu: «Yo fuy lo primer que appellá Jhesu Xrist»; sent Matheu dix que havia jaquit mes que tots per amor de Jhesu Xrist; sent Berthomeu, que era de linatge real, deya: «Peyscadós volen esser primés que'l linatge real?»; sent Thoma que ere de gran sciencia; Judes deye que ere procurador de Jhesu Xrist, *et sic indignati sunt*. E Jhesu Xrist feu-los venir devant ell, *et vocavit eos*. Axí com pare o mare suporten sos fills, axí Jhesu Xrist los suportava, e ells, tots vergonyosos, * los dix lo maestre Jhesus: «Sabets que en lo mon, los principals senyors mostren senyoria entre sos vassalls, mas no axí de vosaltres; axí, aquell qui vulla esser major en paradís, sia pus humiliat, e's tingua per pus menor, car aquell será mes exalçat. E prenits exemple del fill de la Verge Maria, que es vengut no per esser servit, mas per servir, que vol dar la sua anima per redempció de molts»: no diu per aquell ni per aquell, *nisi pro multis*, car per

— 130. *Non-meo*. — MATTH., 20, 23: Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo.

— 139. *Venite-mei*. — MATTH., 25, 34.

— 145-146. *Quicumque-ministrare*. — MATTH., 20, 26 i 28.

— 155-156. — *Et-sunt*. — MATTH., 20, 24: Et audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus.

— 156. *Et-eos*. — MATTH., 20, 25: Jesus autem vocavit eos ad se.

tots ha abastat la passió de Jhesu Xrist, com per suficiencia sua: *Qui unus est mediator Dei et hominum* (P.^a ad Thimotheum, 2.º c.^o), *et dedit se ipsum pro redemptione omnium*; 165 emperó no ha efficacia en tots, mas en molts. Exemple. Si hun hom passava a terra de moros ab molta moneda, si en general ell rem e rescata tots los catius, ha-n'y molts que se'n van ab aquell tal; altres no'n volen exir per malicia; axí, no contrastant que a tots haja rescatat, emperó, no per tots, mas per molts, ço es, per aquells qui l'an volgut seguir, *et sit non pro omnibus, set pro multis*, per aquells qui volen anar a parahís. 170 Si dieu als moros: «per que vols star en aqueixa * captivitat de damnació de aquexa secta mahometicha, puy que ja sou reemuts?», ells dien: «Be estam ací»; axí mateix los juheus; item, los xpistians que stan en carcre de superbia, e en los altres peccats mortals. Exiu de aquest carcre, meteu-vos en la galera de penitencia, *et sit omnibus dedit se, set pro multis efficaciter*. fol. xcv

—163-164. *Qui-omnium*. — I TIM., 2, 5 i 6: Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo

Christus Jesus: qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis.

[XIX]

[TERCER DIJOURS DE QUARESMA]

[Dijous, dia 23 de març]

HABENT MOYSEN ET PROFFETAS, AUDIANT
ILLOS.

Luce, c.º xvi.º originaliter, et in Evangelio hodierno recitative scribitur verbum illud.

Fol. xcv v. Segons la costuma nostra, lo sermó present será del Evangeli, e haurem bones doctrines, si plaurá * a Deu.

Primo: AVE MARIA.

10

En lo sant Evangeli de huy nos son mostrades quatre coses necessaries per nostra salvació: la primera, mundanal conversació; la segona, divinal retribució; la terça, infernal disposició; la quarta, scriptural confirmació. *De ista loquitur tema*, que us remet totes les persones a les Scriptures divinals, e que hojen, tinguen e serven aquelles.

Primo ergo, es mundanal conversació; vol dir, quant algunes persones han molt gran cura de ells mateix en superfluitats e vanitats, e del prohisime no res, que veuran que van cruus e nuus: açó es mal. En lo començ del Evangeli diu: *Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura, et erat quidam mendicus et pauper Lazzarus, cupiens habere miquas que cadebant de tabula illius divitis, et non poterat habere*; era hun rich hom, e ab gran cura les riqueses ajustava, e les guardava, e les multiplicava, e vestia's de porpra, de seda, d'or tot brodat e trepat, e dins de la carn camisa de tela de Xipre molt delicada, e de menjar *esplendide* diverses viandes precioses, volateria e grans potatges, bollit e rostit, e diversos vins. * Vets com havia gran cura de si mateix, e del pobre *nichil*. E diu lo Evangeli que havia'y hun pobre que era appellat Latzer, mas no era lo germá de sancta Maria Magdalena, que aquell rich hom era, mas aquest mendicant, e diu: *Jacebat ad januam divitis*; e com se dinava lo rich, aquest pobre demanava almoyna, e nengú no li'n donava. Lo senyor e la companya li eren cruels, e los cans

15

20

25

XIX. 4-5. *Habent-illos*. — LUC., 16, 29.

— 17-19. *Homo-habere*. — LUC., 16, 19, 20 i 21: ...purpura et bysso; et epulabatur quotidie splendide; et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad

januam ejus, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabat.

— 26. *Jacebat-divitis*. — LUC., 16, 20: Jacebat ad januam ejus.

venien al pobre e lepaven-li les plagues: pens yo que li abexaven los cans, e los cans no li feyen mal, mas lepaven-lo. E veus mundanal conversació, e axí guardau,
 30 bona gent, de no entendre de tot en les coses mundanals e posar tota la voluntat en les riqueses, que aquelles los porten a infern: *Nemo quod suum est querat* (P.^a ad Corintios, xiiii.^o c.^o), mas hajam cura del prohisme e dels pobres.

Vejam los secrets. Nostre senyor Deu Jhesu Xrist, parlant del rich hom, no'l nomena, mas diu: *Homo quidam erat dives*, e al pobre nomena que havia nom Latzer. Senyor!, e
 35 no sabieu vos lo nom del rich, axí com del pobre? hoc, e donchs, per que no'l nomenau, majorment que pus coneguts son los richs que no los pobres? Tot hom sab los noms dels richs, mas no dels pobres. * David: *Tabernacula eorum de progenie in progeniem, et vocaverunt nomina sua in terris, non in celis*, que ells mateix se trompen. Secret hi havia donchs, com no nomena lo nom del rich, que Jhesu Xrist be ho sabia
 40 com havie nom. La rahó es:

Sapiats, que cascuna persona de bona vida, que está en temor de Deu, e guarda's de fer contra los manaments de Deu, e está en gracia divinal, lo nom de aquell es scrit sus alt en lo cel imperial, en una cadira, e axí son ja tots scrits: *Gaudete et exultate, quia nomina vestra scripta sunt in celis* (Luce, xvi.^o c.^o). Tantost que la persona pecca
 45 mortalment, nostre senyor Deu tantost e de fet rau lo nom: *Qui peccaverint michi delebo nomen suum de libro meo* (xxxv.^o c.^o Exudi). Es donchs la resposta que lo rich hom era de mala vida: lo seu nom no era scrit alt al cel, e, per açó, no'l volch nomenar, jatsie ho sabés, e vejats la proffecia de David en lo psalm «Conserva me Domine»: *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus, nec memor ero eorum*; no ajustaré
 50 los conventiccles; los richs fan grans ajusts, son conventiccles, ajusts de amichs, cavalls e servidós; diu *de sanguinibus*, de peccats, *non congregabo cum angelis*; * ítem, «no'ls vull nomenar, dix nostre senyor Deu, per lo[s] meus labis».

Lo pobrellet, que'u prenie en pasciencia, lo nom de aquell era scrit en lo cel, e per ço lo volch nomenar, e fonch complida la proffecia en lo psalm «Deus judicium»
 55 etc.: *Ex usuris redimet*; nostre senyor Deu delliurará los pobres de usures e altres iniquitats, *et honorabiles sunt coram illo*. Gran honor es al pobre hom que lo papa lo nomene: si lo papa demane a hun hom, «d'on veniu?», e diu, «de tal loch»; «e digau, e que fa tal hom?» e será pobre hom: *Honorabiles sunt coram illo*; e veus per que no volch nomenar lo rich, mas nomená lo pobre.

60 Ítem, com diu: *Canes veniebant et langebant ulcera ejus*; los cans venien e lepaven

— 31. *Nemo-querat*. — I COR., 10, 24, i no 14.

— 37-38. *Tabernacula-celis*. — Ps. 48, 12: *Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis*.

— 43-44. *Gaudete-celis*. — LUC., 10, i no 16, 20: *Gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in coelis*.

— 45-46. *Qui-meo*. — EXOD., 32, i no 35, 33: *Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo*.

— 49. *Non-corum*. — Ps. 15, 4: *...memor ero nominum eorum, per labia mea*.

— 55-56. *Ex usuris-illo*. — Ps. 71, 14: *Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum, et honorabile nomen eorum coram illo*.

— 60. *Canes-ejus*. — LUC., 16, 21: *...veniebant et langebant...*

les plagues, que la lengua e saliva del ca es medecinal. Diu sent Gregori que los preycadós son cans e mostins de la cabanya de aquell senyor Jhesu Xrist: be sabets que lo senyor que tramet ovelles a la muntanya, no les tramet sens cans. Aquell pastor que diu: *Ego sum pastor bonus*, los apostols mostins foren de aquell, e los martirs, e los doctós, e huy los que preyquen: lo preycar no es sinó ladrar contra los lops, ço es, 65
contra los diables. No me'n meynspreu yo.

fol. xcviij v. *Nunch derident me juniores tempore* (Job. xxx.^o c.^o). Parla en persona de Jhesu Xrist, quant los juheus * lo escarnien, diu: *Nunch derident me juniores tempore*; jovens los appellave per lo poch seny que havien, *quorum patres non dignabor ponere cum canibus gregis mei*. No sia lo ladrar solament en la boqua, mas que tingueu vida apostolical: axí eren mostins e cans del ramat de les ovelles de Jhesu Xrist; los cans les dents han verinoses, mas la lengua medecinal, axí guarda no't morden. Si tu estás en superbia, plagua tens, e lo preycador diu: «Dexats-ho, ara lepe yo la naffra al peccat»; item, a la nafra de avaricia: per que no feu virtuts, restituiu los torts e fer almoynes?; item, al peccat de luxuria, que es tan podrida plagua, per ço, diu: *canes veniebant*, 70
donant a entendre que'ls preycadós, quant saben molt plaguats, deuen hi anar, sens demanar, *quia canes veniebant*. David, en lo psalm «Exurgat Deus»: *Lingua canum tuorum ex inimicis*, etc.; parla David a nostre senyor Deu: «Senyor, la lengua dels teus cans, dels preycadós, *ex inimicis*, dels diables, sanant les plagues».

fol. xcviij i. Ara vinguem a la segona part, declarants la divinal retribució, com pagarà a cascu: *Factum est autem moritur mendicus, et portabatur ab angelis in sinu Abrahe; mortuus est dives et sepultus est in infernum*; diu que lo pobre morí, e per los angels fon portat en lo si de Abram. Dins lo cor de la terra ha quatre cases; la pus baxa * es 80
infern del condemnats, e damunt aquella ha altra casa: no'y ha foch, hoch tenebres on stan los infants petits qui moren en peccat original, que no son batejats; l'altra es purgatori, e sobre esta n'i está altra, que no'y ha foch ni tenebres, be tenebres que no havien la gloria. Abel hi començá a star: alló es appellat si de Abram; per que lo appellan «si»?; que qui te la bossa en lo si, segura la te. Axí, aquells qui en aquell loch estaven, en segur estaven, e Abel (sic), fill de Abram, nostre senyor Deu li doná la benedicció, e era dit «si de Abram». Llavors anaven lla les animes dels salvats al si de Abram, ara 85
al cel; veus que vol dir *sinum Abrahe*? alló significava la gloria. Ara es tot buyt aquell loch, no'y ha nengú. Diu en aprés: *Mortuus est dives, et sepultus est in infernum. Ego* 90

— 61. Sant Gregori in *Homilia super illo Evangelio* (quae est 40 in *Evangelio*).

— 164. *Ego bonus*. — JOAN., 10, 11.

— 67-70. *Nunch-gregis mei*. — JOB., 30, 1: *Nunc autem derident...* Vegi's St. Gregori, lib. 20 *Moral. in Job*, cap. 9.

— 77-78. *Lingua-inimicis*. — PS., 67, 24.

— 81-82. *Factum-infernum*. — LUC., 16, 22: *Factum*

est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinum Abrahae; mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno.

— 83. *Lo cor de la terra ha quatre cases*. Era la doctrina general entre els doctors. Vegi's el MESTRE DE LES SENTENCIES, in 4. dist. 45.

— 92-93. *Ego-venes*. — JEREM., 17, i no 92, 10: *Ego Dominus scrutans cor, et probans renes.*

Dominus scrutatus corda et renes, que do segons que mereix cascú (Geremie, xcii.^o c.^o).

Hun secret. Preneu-vos esment de la ordenança de Jhesu Xrist en les paraules que
95 primer parla del rich, e puys del pobre, per mostrar que en aquest mon los richs son
primés en los banchs de la esglesia e convits al partir dels grans pexos: en totes coses
primers, mas en l'altre mon se gira la barcha, que primers van davant Deu en paradís
los pobres.

Lo rich e lo pobre son axí com lo falchó e la gallina: lo falchó, ja sabets com lo
100 senyor lo porta en la * sua ma, e al vespre lo falchó, pus alt dorm que lo senyor, e en
lo estiu ell lo refrescha, en lo yvern en la sua cambra lo met; tan gran servir li fa ab
grans maravelles; e la gallina gitar-l'an de la cambra e de taula. Emperó com la gallina
es morta, ve davant lo senyor a taula, e, lo falchó mort, diu: «Gitats-lo al femer». Axí
es açó: lo rich faç servir altament, e com ve lo rich hom, tot hom lo acull e lo serveix,
105 e lavar los peus al rich; lo pobre viu pobrament, e en lit ple de xinxes: mor lo pobre,
que no gosava comparar davant los richs, axí com la gallina. Axí, vejats com se muda:
Erunt novissimi primi, et primi novissimi (Marchi, viii.^o).

Altre secret. Parlant Jhesu Xrist del rich, com aná en infern, diu: *Mortus est dives
et sepultus est in infernum*. Es questió: aná a infern lo cors, o solament la anima, e la
110 anima fonch soterrada? Axí ha'y siminteris en infern? hoch! vejats: com lo rich hom
es soterrat en lo mon, axí tal manera hi es servada a la dampnació de la anima. Com?
Al cors en est mon tres cerimonies li serven: *primo*, iran-ho a dir als capellans, e ab
gran remor diran los capellans: «Da ça la creu, anem», per gola de guanyar dos soli-
dos, e axí es de la ánima. Lo diable que coneix la disposició del hom, o tant be ho
115 coneix! ell va a appellar a Luciffer, ço es al rector de aquella mala parroquia; axí,
van ab pressa aquells diables d'infern, e mou-se en infern aquell brogit: «Anem!
anem!» per gola de guanyar la anima. * Auctoritat de Ysahies: *Infernus subito turbatus
est* (xiii.^o c.^o); lo infern, en la tua mort, tot s'es conturbat: *In occursum adventus tui,
suscitavit gigantes*, ço es, los diables.

La segona cosa, quant venen los capellans, e ab la creu, e porten lo cors a
120 la fossa, *ita* los diables tantost, mil milia diables, porten lo senyal de diables de cercle,
ab aquells crits; no'y basta la remor de caça de porch en aquell cas: *Ve qui declinave-
runt in via!* (Proverbiorum, xxv.^o); lo qui's decante de la bona vida, en la companyia
dels gigants, ço es, dels diables, *comorabitur in eternum*.

La terça cosa: dona hom sepultura als richs en loch honrat, o al peu del altar, en
125 loch de gran honor. Axí en lo infern també los son apparellades les sepultures tant
terribles: ja son loch als superbiosos, item als altres, etc. David, en lo psalm «Audite
omnes gentes»: *Sepultura eorum in eternum*; los de infern no han altres sepultures;

— 107. *Erunt novissimi*. — MARC., 10, i no 9, 31:
Erunt primi novissimi, et novissimi primi.

— 117-119. *Infernus-gigantes*. — ISAL., 14, 9: *Infer-
nus subter conturbatus est in occursum...*

— 122-124. *Ve qui-eternum*. — PROV., 21, i no 23,

16: *Vir, qui erraverit a via doctrinae, in coetu gigan-
tum commorabitur*.

— 128. *Sepultura-eternum*. — PS. 48, 12: *Sepulchra
eorum domus illorum in aeternum*.

los dapnats, infern es la llur sepultura; per ço dix: *Mortus est dives, sepultus in infernum*. E axí no sie nengú que elegescha sepultura en aquella mala parroquia: no us hi jaquiscats per amor de Deu, que de fet que feu peccat, elegiu aquella mala sepultura. 130

fol. xcix v. Ara vingam a la infernal disposició. Diu: *Elevans oculos suos dives, vidit Abram et Latzarum etc. Et dixit Abram: recepisti bona in vita tua; nec * inde transmeare a te possumus*. Lo rich, stant en aquells turments, llevá los ulls la anima, (e ha lengua e ma e tots los membres spirituals ha la anima, pus forts la anima que'l cors, que lo cors no es sinó hun sach de terra, la anima que es fort sosté lo cors), e veu Abram lluny del loch hon ell estava, e veu Latzer que estava en aquell plaher, e paria que fos del linatge de Abram: per ço lo appellave «pare». E dix: «que Latzer que'm do ab lo seu dit una petita d'aygua en la mia lengua que creme». E dix Abram: «Recort-te que en lo mon has rebut los bens». Certa cosa es que ell havie fet alguns bens en est mon, mas en peccat, e ja nostre senyor Deu lo havie pagat en est mon: Latzer havia hagut molts mals, e per tal está en consolació. E dix Abram: «Entre nosaltres que estam ací, e vosaltres que estau baix, tan gran pregonea hi ha, e nengun d'estos d'ací poden passar aquí, e los de aquí no poden venir ací». Jatsia que per veure passen objectalment, mas no a passar pena; «axí, dix, no te'n cal esperar de refrescament nengú». Sobre aquest pas dien los doctors que les animes se vehen, ço es, les damnades vehen les salvades, e açó en pena llur gran, com no poden haver una gota d'aygua ni de refrescament, ans tots temps stan en pena. 135 140 145

fol. c La prathica. Pensats les persones superbioses que son en infern ja dedicades. Dieu: «Lo frare porá dir, mas no'u entench a jaquir»; ara via, que * tost comptareu; axí com vehents los superbiosos dampnats sent Pau, e diran axí: «Ere sent Pau superbiós com yo, e si'm hagués volgut, axí seria yo gloriós, ay mesquí!». E axí mateix los avariciosos que veuran sent Matheu, que ere logrer e es salvat, que feu restitució, vehent alló, torna'ls en dolor. Dels luxuriosos veuran sancta Maria Magdalena, e axí los damnats vehen los salvats: *Videntes turbabuntur timore terribili, et dicentes hii sunt qui insensati estimabamus, et nos in malignitate quis nobis profuit* (Sapiencie, v.^o c.^o). Axi lo veure los dona molta pena. 150 155

Aprés, l'altre secret, que diu que demanava huna goteta d'aygua. Mil cccc. anys son passats que aquest rich demanava una goteta d'aygua, e no la ha haguda, ne jamés no la haurá: si se'n hagués estojat quant ne havie! ço que donau a pobres, 160

— 133-135. *Elevans-possimus*. — LUC., 16, 23, 25 i 26: Elevans autem oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus... Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recipisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus, inter nos et vos chaos magnum firmatum est: ut hi qui vo-

lunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare.

— 156-157. *Videntes-profuit*. — SAP., 5, 2, 3 i 4: Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione inspiratae salutis, dicentes intra se poenitentiam agentes... nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore.

alló estojau per a vos, e no'u donau, mas stojats, havets doctrina que en infern no'y ha remey: *In inferno nulla est redemptio*.

La quarta part es, la spiritual governació: *Habent Moysen et proffetas*. Lo rich, dix: 165 *Pater Abraam, mitte Latzarum ad fratres meos, ut non veniant in locum tormentorum*. Respós: «No'y cal anar Latzer, que ja hoen les sanctes Scriptures, hoien-les»; e dix: «Si algú dels morts hi va, creuran»; e aquell respon: «Si no * hoen les Scriptures ne als proffetes, tampoch hoyrien ne creurien als morts que resuscitassen». Jhesu Xrist resuscitá Latzer, mas no'u cregueren. Les Scriptures sanctes son de gran utilitat, en 170 axí que no's poden sufisticar; per ço, dix: *Habent Moysen et proffetas: audiant illos*; los apostols a les Sriptures sanctes se afferraven al preycar, e no per los miraccles. Sent Pau: *Resurrexit secundum Scripturas* (P.^a ad Corintios, xvi.^o), a mostrar que es gran lo testimoni de la sancta Scriptura, e no'y ha major testimoni, entesa catholicament. E per ço seria necessari al mon que's donassen a la sancta Scriptura, a la Blibia, que no 175 havem altres rahons a deffendre'ns de Antexrist, del vell Testament arguhir, o del novell a respondre. Ara fos axí, plagués a Deu! Huns se donen a leys e a canones per haver dinés, e de la Blibia ningú no se'n cura; en juventut s'i deuria hom metre; tans secrets hi ha, e meynprehen-ho! *Quilquis dixerint legem Dei, putant suis finis depravare et ad suam voluntatem detrahunt* (vi.^o c.^o. sent Jheronim); e com vendrá Antexrist, 180 tost e ben tost e breument, com li respondreu?

Hun exemple vos vull dir de Felix, compte de Foix. Los mestres en taulegia passaven per ell, e dava'ls a dinar e diners, e hun dia se trobaren * be sis mestres en 185 taulegia. Lo compte los convidá, e ell dix: «No se sinó lo psaltiri», e dix-los que li declarassen un psalm «Exurgam»: «*Si dormiam* les ales seran de argent, etc.», e los mestres se feren de convidar. Dix lo comte: «Aquell que ha segut primer, digua primer». Dix aquell: «La sancta Scriptura se expon en quatre enteniments». Ell diu: «Haveu mestre Nicholau de Lira?». Ell se met entorn, finalment: ells no sabien res dir, e aviá'ls, sens que no'ls volgué dar caritat nenguna, dient-los que tornassen a estudiar.

— 165. *Pater-turmentorum*. — LUC., 16, 27 i 28: Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

— 170. *Habent-illos*. — LUC., 16, 29.

— 172. *Resurrexit-Scripturas*. — I COR., 15, i no 16, 4: Quia resurrexit tertia die secundum Scripturas.

— 178-179. *Quilquis-detrahunt*. — Aquest text de Sant Jeroni ens sembla que està pres de la *Ep. 103 ad Paulinum*, i el començ és molt diferent en la forma: *Quidquid dixerint, hoc legem Dei putant*, etc.

— 181. *Felix*. — Cap príncep d'aquest nom no hem sabut trobar en les genealogies dels comtes de Foix.

fol. c v.

fol. ci

[XX]

[DIVENDRES DESPRÉS DE LA SEGONA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dia 24 de març]

SICUT PROFFETAM EUM HABEBANT.

*Verbum illud habetur originaliter Mathei,
xxi.º c.º, et recitative in Evangelio hodierno.*

Nostre sermó será del sant Evangeli de huy, e ha'y secrets speculativs e morals.

Primo: AVE MARIA.

Fol. ci r.

* El sant Evangeli de huy nos mostra tres coses dels juheus, contra los quals Jhesu Xrist parlava: *primo*, justa reprobació; *secundo*, aspra condemnació; *tercio*, folla execució. E en estes tres coses está lo Evangeli, e será lo preych de la terça, que eren cechs, no conexent lo Messies verdader, e tenien-lo per encantador; lo poble menut encara lo havien queucom a millor enteniment, que deyen: *Sicut proffetam eum habebant.*

10

Primo, nos mostra justa reprobació, que foren reprovats justament per nostre senyor Deu en una semblança que posa huy, parlant Jhesu Xrist ab los juheus inflats: emperó eren maestres, e dix: *Quidam homo erat pater familias, et plantavit vineam, et edificavit turrem, locavit agricolas: cum tempus esset fructuum, missit servos ejus, et agricole alios lapidaverunt, alios occiderunt; misit alios et fecerunt similiter, et misit filium, et agricole occiderunt illum. Cum venerit dominus vinee, quid faciet? dixerunt: punir-los ha, e levar-los ha la vinya. Diu: era hun gran hom, pare de gran companya, plantá una gran vinya; entorn posá'y gran bardia, e dins la vinya feu un trull per a veremar, e edificá'y huna belle torre; e logá-la a llauradós; e al temps del fruyt lo senyor de la*

15

20

XX. 4. *Sicut habebant.* — MATTH. 21. 46.

— 17-20. *Quidam dixerunt.* — MATTH. 21. 33 a 41: Homo erat pater familias, qui plantavit vineam, et semper circumdedit ei, et fodit in ea torculas, et edificavit turrem, et locavit eam agricolis, et peregre profectus est; cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad agricolas, ut acciperent fructus ejus. Et agricolae apprehensis servis ejus, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt.

Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meum. Agricolaec autem videntes filium, dixerunt intra se: Hic est haeres, venite, occidamus eum, et habebimus hereditatem ejus; et apprehensum eum ejecerunt extra vineam, et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vineae, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi. *Com se ven, Sant Vicent narra la paràbola en extracte.*

25 vinya tramés sos servidós que li portassen del fruyt: los lauradós mataren-los; e sabent
 açó lo senyor * de la vinya, tramés-hi altres, e feren semblantment; e llavors tramés-hi
 son fill, a dir, hauran-li reverencia, e los llauradós que veren lo fill, digueren: «Aquest
 es lo hereu, matem-lo, e será la vinya nostra». Dix Jhesu Xrist: «Quant vendrá lo se-
 nyor de la vinya poderosament, que farà de aquestos tals?». Digueren los juheus: «Deu-
 los destrouir e dar punició, e llevar-los la vinya, e logar-la a altres»; e per ço dix Jhesu
 30 Xrist: «Yo us dich, que a vosaltres será tolt lo regne de Deu, e será dat a altres».

fol. cii

Aquest hom es nostre senyor Deu, que jatsie que nostre senyor Deu, ans de la
 Incarnació no fos home, però n'os podia acompanyar a mellor creatura, appella'l hom,
 pare de molta companya. Deu qui formá l'om aquell, es dit pare familiar: *Patrem nolite*
vocare in terram (xxiii.^o c.^o Mathei); *unus est pater, qui est in celis*. La vinya es entesa
 35 la gent judahica: Deu la trasladá de Egipte en la terra de promissió. David, en lo psalm
 «Qui regis»: *Transtulisti vineam* de Egipte en la terra de promissió, e gitá'n les males
 gents que'y eren, diu que'y feu huna gran bardica: sta es entesa la ley de Moysés, e
 tota ley divinal es entesa bardica, que Deu vol que sia tanquat; la ley de Deu deu tenir
 tanquat a cascú, que no ysqua de la ley: plaher se poden dar dins la bardica de la ley,
 40 mas gara no salten la bardica; e que vol dir peccat mortal? trespassament de la bardica.
*Peccatum est transgressio di * vine legis et inobediencia* dels manaments, e per ço la
 ley de Deu es dita bardica.

fol. cii v.

Aprés diu que'y cavá, he'y feu hun trull: es la doctrina dels proffetes, que axí com
 en lo trull son trapixats rehims e se fa lo vi, axí en la doctrina proffetizal, alló es trull.
 45 Item, feu-hi huna torre e logá la vinya als lauradós; los princeps de la ley la prengueren
 a loguer, que Deu ordená que'n prenguessen delmes e primicies, e puy lo senyor de la
 vinya parti-sse'n: no entenau que Deu se mudás, que en tot loch es, mas dexá'ls al llur
 franch arbitre: *Deus ab inhicio constituit hominem, et reliquit eum in manu consilii sui,*
et adjecit mandata et precepta sua (Ecclesiastici, xv.^o). Doná-li manament que faça be,
 50 e manaments negatius que'ls diu que's guarden, que no facen males obres.

Vench lo temps dels rahims, que David e Salamó e los altres reys, tramés los proffe-
 tes primés, Ysahies, Ossé, Miché e los altres, dients que trametessen dels fruyts a Deu;
 Amós proffeta fo ferit ab forrellat, e Ysahies serraren, e mataren tots los altres proffetes.
 Aprés n'i tramés mes: Jheremies, Daniel e altres, e feren axí mateix; e tant amava la
 55 vinya lo senyor, que'y trameté son fill, e trametre-lo'y a la vinya, ço es, al poble judahic,
 per haver del fruyt; e com Jhesu Xrist començá a preycar, e vehents los juheus tots
 los * senyals complits, e que aquell ere lo fill de Deu, conegueren-lo e tots los senyals,
 tot ho veyen en Jhesu Xrist, digueren: «Aquest es lo hereu»; *Rabi, scimus quia a Deo*

fol. ciii

— 33-34. *Patrem-celis*. — MATTH., 23, 9: *Patrem nolite vocare vobis super terram: unus est enim pater vester, qui in coelis est*.

— 36. *Transtulisti vineam*. — PS. 79, 3: *Vineam de Aegypto transtulisti*.

— 41. *Peccatum-inobediencia*. Aquesta definició del

peccat és de Sant Ambrós, que diu: (*in Libro de Paradiso*, cap. 6), *Peccatum est transgressio divinae legis, et coelestium inobedientia mandatorum*.

— 48-49. *Deus-sua*. — ECCLES., 15, 14: *...et reliquit illum... consilii sui; adjecit...*

— 58-59. *Rabi-magister*. — JOAN, 3, 2.

venisti magister (Jo., 3.º c.^o). Açó fon al començ, ans que'ls reprengué, ne'ls corregís de llurs vicis. E depuys, quant Jhesu Xrist començá a preycar contra ells e reprendé'ls, *venite, occidamus eum*. Malicia los enceguá los ulls: resuscitava los morts e sanava a tots de totes malalties, e per malicia dixerén: «No, no, tot es obra del diable, matem-lo e haurem la heretat»; dien-ho per ço que la gent los meyspreava a ells per aquella preycació, e que com fos mort la heretat haurien, ço es, que lo poble los faria reverencia: alló deyen heretat. E axí li donaren la mort; e açó es justa reprovació. 60 65

Prenguan-ne alguna cosa per a nosaltres, que no siam semblants als juheus: nostre senyor Deu ne vol fruyta de nosaltres. O del beneyt Senyor, com ha gran desig d'esta fruyta! Fer fulles e no fruyts, senyal de reprovació. Los juheus fulles li daven de paraula, lohant a Deu com deyen; en nósaltres cantavem los psalms ab les proffezies devotament, axí com los cartoxans fan ara: daven-li fulles, mas no fruyt de bona vida. 70

Dix Jhesu Xrist: *Populus hic labiis me honorat* (Mathei, xv.^o c.^o), mas lo llur cor fol. ciii v. lunny es de mi * huy en lo mon. Donen clergues la cistella plena de fulles a nostre senyor Deu, com dien cantant l'offici e ores, mas la vida mala; axí en paraules donen lahor a Deu, e no en obres de penitencia e pietat: senyal es de reprovació; item, molts religiosos donen paraules a Deu com fan la professió: «Yo faré açó, etc.», e no faran fruytes sinó fulles; item, los que preycam, moltes fulles de paraules, mas no'y ha bon fruyt de bona vida; item, los regidós, quant son en lo offici juren que sostendran justicia e no faran frau: tot es fulles, he de fruyt no'n hi ha gens. Axí mateix, quant stam en malalties, molts que prometen e fan vots, e com nostre senyor Deu los ha ajudat, no'n fan res: axí ab fulles cuyden pexer a Deu, fruit vol, fruit! Item, los senyors als servidós de paraula prometen prou: no'n anttenyen res, e losser vidós idem als senyors; item, los juristes e notaris e altres, axí moltes fulles fan, mas no fruytes: senyal de reprovació. 75 80

(Mathei, xxi) Hun dia Jhesu Xrist, venint a Jherusalem, trobá huna figuera e acostá-s'i; e digueren los apostols: «E que voleu, mestre?»; dix: «Vull veure siry ha fruyt, e no'y trob sinó fulles»; axí doná-li maledicció, e de fet se sequá. Cuydau que Deu vulla de nosaltres les paraules, que son fulles?: façam fruyts, sinó gara, guardem-nos: * *Ego posui vos* (Jo., xv.^o c.^o) *ut fructum afferatis, et fructus vester maneat*, que dur lo fruyt. fol. civ 85

A la segona part declara dels juheus dura condempnació. Puys Jhesu Xrist los hac fet atorgar que ells eren justament reprovats, dix: «E vosaltres no havets legit la profecia de David en lo psalm cxvii., que diu «Confitemini», «la pedra que començaren los hedificants en cap de angle etc.». Quant se hedificá lo temple de Salamó, feyen les parets, e ere axí quadrat, e haviay una bella pedra, e axí com la volien posar al cantó 90

— 71. *Populus-honorat*. — MATTH., 15, 8.

— 84. MATTH., 21, 19.

— 87-88. *Ego-maneat*. — JOAN., 15, 16: *Ego elegi vos, et posui vos ut eatis et fructum...*

— 91. Ps. 117, 22: *Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli.*

ere massa gran: levaven-la'n, metien-la en altre loch, e no venie en algun loch aquella
 95 pedra be; axí, reprovaren-la, e los mestres de la obra hedificaren la paret, e la paret
 com fon en alt, havien mester una pedra alt per ligar, e en nengun loch no havie ven-
 gut be, e allí vengué be: *A Deo factum est istud, et est mirabile in oculis nostris*; mara-
 vella es als ulls de nosaltres.

En lo novell Testament *Petrus erat Xpistus*; en lo vell Testament, diu: *Ecce ego*
 100 *mittam in fundamentis Sion, lapidem probatum, angularem, preciosum, in fundamento*
fundatum: qui crediderit, non festinet (xxviii.º c.º Ysahie): «yo posaré huna pedra en lo
 cantó angular, e fon elegida sobre totes: tot hom qui creurá en aquella, no perirá». *Item: Abscisus est lapis de monte, et implevit totam terram.* Tots los doctós ho esponen
 que es lo rey Messies, *sine manibus*, sens obra d'om, e feria la * statua (Danielis, 2.º c.º).
 105 Los hedificants son entesos lo poble de Deu, e reprovaren aquesta pedra de Jhesu
 Xrist (Mathei, xi.º c.º) hedificantes. Deyen: «Veus lo adevinador?», dien: «Bo li sab
 lo vil!».

Puys, reprovaven-lo en los miracles; (Mathei, xii.º c.º) deyen: *In Belzebuch, prin-*
cipe demoniorum, ehicit demonia. Reprovaven-lo de linatge; (Mathei xiii.º) digueren:
 110 *Non est filius carpenterii*, e fill de aquella costurera? *Item, reprovaven-lo los majors:*
 (Jo., xii.º c.º) *Demonium habet.* *Item, reprovaven-lo en la sua santedat, (Jo., ix.º) que'l*
diffamaven. Reprovaven-lo davant Pilat. E axí, vet com la pedra preciosa fon reprova-
 da, mas com es venguda al cap del angle. Dos parets son, gent judahica e gent pagana:
 aci ha dos parets, e preycació de Jhesu Xrist: tots han a venir a la fi del mon a ligá, e
 115 será ligada la obra per esta pedra, que tots vendran a creure la fe catholica.

E axí les dos parts, axí ligades ab lo bitum de gracia: après, per peccat lo bitum
 se parteix, fas dos parts, mas encara se pot consoldar. En lo psalm «Noli emulari»:
Cum ceciderit, no's engrunará de tot, com nostre senyor Deu li posá la ma deiús, que
 no's pot engrunar, be que's trenque. Diu après: *Super quem cederit*; si la pedra cau, *
 120 aquell sobre qui caurá, tant es lo pes de esta pedra, tot lo engrunará. Açó será al dia
 del juhi.

Primo, nostre senyor Deu lo engrunará en les obres quant dará sentencia contra
 los peccadós; si hom era que hagués tots los merits dels sants, en aquell punt que la
 pedra li dará dessús, ço es, la sentencia de Deu, totes les obres, totes, seran anichilades
 125 e engrunades, que no't valdran res, ans n'aurás major pena. *Item, l'enteniment de la*
creatura haurá tanta de dolor, e la memoria e los sentiments e los ulls vehents aquells

— 97. *A Deo-nostris.* — PS., 117, 23: *A Domino...*

— 99-101. *Ecce-festinet.* — ISAI., 28, 16: ... *Sion lapi-*
dem, lapidem probatum.

— 103. *Abscisus - terram.* — DAN., 2, 34 i 35: *Ab-*
scissus est lapis de monte sine manibus... et implevit
universam terram.

— 106. MATTH., 11, 19: *Ecce homo verax, et pola-*
tor vini, publicanorum et peccatorum amicus.

— 108-109. *In Belzebuch-demonia.* — MATTH., 12,

24: *Hic non ejicit daemones nisi in Beelzebub prin-*
cipe daemoniorum.

— 110. *Non-carpenterii.* — MATTH., 13, 55: *Nonne*
hic est fabri filius?

— 111. *Demonium habet.* — JOAN., 10, i no 12, 20.

— 111. JOAN., 9, 24: *Nos scimus quia hic homo pec-*
cator est.

— 118. *Cum ceciderit.* — PS., 36, 24.

malvats diables, les orelles hoynts aquells terribles crits, e tots los membres plens de dolor. Geremies proffeta (xvii.^o c.^o): *Confundantur qui me persecuntur in die afflictionis in die iudicii*; Geremies en persona de Jhesu Xrist parlava; deya: «Sien confusos los qui'm perseguexen». E vet la dura condemnació.

130

La 3.ª, la folla execució. Veyen tots los senyals complits e tants miraccles, e veyen la sua perfecció, que no volia res de aquest mon, e tenien-lo per encantador, car tot lo poble menut lo volia: *Sicut proffetam habebant; timuerunt populum, quia sicut proffetam eum habebant*. Moralitat: nosaltres devem haver Jhesu Xrist al menys axí com a profeta, sinó som tan perfets com los apostols.

135

fol. cv. v.

* Huna proffezia a ull de la fi del mon. (Mathei, c.^o xiii.^o) Nostre senyor Deu Jhesu Xrist volch declarar tot lo cors de la xpistiandat, e ha'y vii. paraboles; e dien los doctós que eren vii. staments de xpistiandat, e lo darrer venia atenyar a la fi del mon.

Primo, en la presencia sua, que fon principi, diu: *Exil qui seminat seminare semen suum, alius cecidit etc.* *Exil* es lo sembrador, per sembrar la sua labor preycant, que labor ere la paraula de Deu, e feyen-se'n quatre parts: alguns hoyen ab plaer, e puy no'n feyen res; altres en lo camí, e no fructificava; altres entre spines, ab bon cor, mas per les riques e ansies de regir aquelles, offegava's; altres en la bona terra, axí com los apostols.

140

Secundo, en lo temps dels apostols: *Simile factum est regnum celorum* (Mathei, xiii.^o), e es entesa la Ecclesia militant. Axí com se foren adormits, vench lo enemich e sembra'y veces e zisanies, e los fills del regne de Deu, ço es, los apostols, per tot lo mon s'escamparen: sent Pere en Anthiogia; sent Jacme Major en Espanya, e axí dels altres cascú per sa part del mon, semblant. E com los homens dormiren e reposaren, que los apostols foren morts, lo enemich, per corrompre la fe, meten zisanies per heretges (Sent Johan Diocreses, 3.ª canònica, Jo., 4.º c.^o): * llavors començaren los heretges.

145

fol. cvi

Lo terç estament fon quant los emperadós de Roma se levaren contra los xpistians: o reneguen o muyren. *Simile est regnum celorum* com a gra de mostalla; be que sia petit gra, cresqué e feu-se hun gran arbre, ocells feyen hi niu e reposaven: la mostalla ha açó, que trencat lo gra, cou. Vet açí los martirs, atenallaven-los, e deyen: «Yo so xpistià! xpistià vull viure! xpistià vull morir»; e feu-se tan gran arbre, que tots los reys se convertiren per aquells martirs.

155

Lo quart estament es dels sants doctors, quant Constantí, emperador, fon batejat,

— 128-129. *Confundantur-judicii*. — JEREM., 17, 18: *Confundantur qui me persequuntur, et non confundar ego; paveant illi, et non paveam ego; induc super eos diem afflictionis, et duplici contritione contere eos*.

— 133-134. *Sicut-habebant*. — MATTH., 21, 46: *Timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant*.

— 136. MATTH., 13, es troben les set paraboles.

— 139-140. *Exil-cecidit*. — MATTH., 13, 3 i 4: *Ecce exiit qui seminat, seminare. Et dum seminat, quaedam ceciderunt secus viam, et venerunt etc.*

— 145. *Simile-celorum*. — MATTH., 13, 24.

— 151. III JOAN., 9 i 10.

— 154. *Simile-celorum*. — MATTH., 13, 31.

160 e los doctós començaren a ordenar de la sancta fe. *Simile est regnum celorum fermento*, a levat, e amagá'l una dona, e mesclá'l ab altra pasta, e tot fonch levat. Quant dix dels martirs, dix que hom plantá lo gra de mostalla, no dix dona. Jhesu Xrist feu crexer lo gra de la mostalla, no la dona. En après, la dona, ço es, la Ecclesia catholica, ja governava sa casa, trameté sos doctors, en Asia certs doctors, en Affricha altres, en An-
165 tiopa altres, tro fins per tot lo mon fon declarada la doctrina evvangelica.

Lo cinquéu estament vench als hermitants que * anaven-se'n als deserts: *Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro*, que quant aquell hom lo trobá, vené tot quant havia per comprar aquell camp: açó era la vida hermitana, e no'y havia en-
cara religiosos.

170 Lo sisén stament fon en lo temps que començaren les religions, sent Benet, sent Bernat e altres. Açó es pus segur, car perillós es pendre vida solitaria, e aquests religio-
sos relinquiren los bens e rendes, les pompes e vanitats de aquest mon: *Simile est regnum celorum homini negociatori, querenti bonas margaritas*; e trobá una preciosa margarita, e quant havia vené per comprar e haver aquella: perles e pedres precioses
175 son vida spiritual; huna preciosa margarita es religió après de martiri, mas garde's que tingua aquella lo que'y entra.

Lo setén stament e derrer es de religions de mendicants, axí com de sent Fran-
cesch e de sent Domingo: aquests no prenen refecció per singularitat, mas per a tots los de la religió, vivint de caritats e almoynes: *Simile est regnum celorum segene misse in mari*; semblant es lo regne del cel a exavega mesa per a peyscar, e quant es plena,
180 tira-la a la riba de la mar, e los bons pexos moren en los còvens, a parahís, los altres lançarà en * infern. No'n hi havia pus de estaments de sancta mare Esglesia, no'y cal es-
perar altre stament, e aquest ja es destruhit. La exavega es gran. La religió dels mendi-
cants era ajustar de molts pexos, *ex omni genere piscium*. Diu que com seria plena, tan-
185 tost va a la riba: açó será la fi del mon. Llavors es dita plena quant ha fet son offici; ara ja no peysqua sinó alga: ja ha fet son offici. Les cordes forts de la exavega de
religió, son los vots de castedat angelical pura e neta; item, vot de possehir ni haver res mundanal. Si son fermes o podrides les cordes, vejats-ho: los fils de la exavegua son
silencis e dejunis, e no portar camisa; si son podrits estos fils, a coneveda ho jaquis-
190 cham. Ja no peysquen sinó alga, ço es, diners e roba. Quant nòstre Senyor dirá:
«Que haveu peyscat?»; que poran dir?: «No havem pres peix, mas alga».

Jhesu Xrist dix que lo derrer stament devia esser la exavega, e pus com fos plena,
tíra-la a la riba, ço es, a la fi del mon. Obrits los ulls, bona gent! no digats que yo'us
diga mentida, mas la pura veritat, que ja hi sots a la fi del mon, e breument e ben
195 tost será.

— 160. *Simile-fermento*. — MATTH., 13, 33.

— 166-167. *Simile-agro*. — MATTH., 13, 44.

— 172-173. *Simile-margaritas*. — MATTH., 13, 45.

— 179-180. *Simile-mari*. — MATTH., 13, 47.

— 189. *Coneveda*. — Hauria tal volta de dir: *conseguda*.

DE INCARNATIONE VERBI SERMO

[Dissabte, dia 25 de març]

ECCE, ECCE, ECCE.

Ex Evangelio hodierno quod originaliter habetur Luce, c.º i.º colligit tema illud.

Tota la solemnitat de huy es de la sagrada Incarnació de nostre senyor Jhesu Xrist en lo ventre virginal de la Verge Maria, e axí será lo nostre sermó en millorament de nostra vida.

Primo: AVE MARIA etc.

Yo creu que molts de vosaltres sou maravellats d'on he trets aquestos tres *ecce*, perque no's troben en tota la Bliblia estes tres paraules, mas yo'us diré: en lo Evangeli de huy, tres vegades son nomenades *ecce*; primo, quant lo angel dix: *Ecce concipies in utero, et paries filium*; la segona, quant lo angel li portá novella de sancta Elisabet, dix: *Ecce Elisabet*; la terça, quant la Verge Maria, consentint a la volentat de Deu, * dix: *Ecce ancilla Domini, fiat michi secundum verbum tuum*; e veus d'on he pres aquest tema. *Ecce* es dicció demostrativa e excitativa, que desperta los coratges de les gents. Ara vejats perque tres vegades: tres coses son en esta sagrada Incarnació del fill de Deu: *primo*, divinal benignitat; *secundo*, humanal utilitat; *tercio*, virginal humilitat, *ecce*, e veus tota la materia.

E vingam a la primera, que es divinal benignitat que nostre senyor Deu ha mostrada en esta sagrada encarnació que, per amor de nosaltres, Deu se sia fet hom; lo creador, creatura; lo rey, vasall; lo senyor, servidor; lo que es rich, que's sia fet pobre, e lo omnipotent esser-se fet flach, e eternal se sia fet temporal. Infinit es-se fet tan petit; aquell qui es inmensurable, se sia tanquat dins lo ventre virginal de huna fadrineta; lo que es impassible, se sia fet mortal. E per tal, quasi totes les proffezies comencen per *ecce*. David, en lo psalm «*Dominus in nomine tuo*;» *Ecce* veig que Deu me ajuda, e es rebedor de la mia anima.

Lo secret, per huna semblança. Era hun gran rey, e prop lo palau tenia hun bell

XXI. 4. *Ecce-ecce*. — LUC., 1.— 13-14. *Ecce-filium*. — LUC., 1, 31.— 15. *Ecce-Elisabet*. — LUC., 1, 36.— 16. *Ecce-tuum*. — LUC., 1, 38.— 27. El psalm comença: «*Deus in nomine tuo*» i és el 53, 6.

30 ort, e tenia's ab lo palau, e hun dia maná als cavados que cavassen l'ort. E dix: «Si huy me compliu de cavar, yo'us daré gran salari; si no lo acabau, no'us daré res.» * Ells comencen a cavar l'ort gran e feya's vespre; axí que no'u podien acabar. Lo fill del rey, jurat en lo regne, veyé los faduchs que's trencaven, e no podien acabar. Dix: «Que faré? Aquestos homens perdran lo salari, donchs que es a fer?». Ell se mudá la
35 vestidura, e aná a ajudar-los, e a acabar l'ort de cavar, e aquells guanyaren lo loguer. Par-vos la gran benignitat d'est fill de rey?; fill de rey pendre obra de cavador e treballar tant per dar a guanyar als altres! Axí es del fill de Deu.

L'ort es est mon; envi'ary patriarques, proffetes, martirs, e vehent Jhesu Xrist de la sua clarissima sciencia que impossible ere que nengú guanyás lo salari, ell entrá en
40 la cambra secreta, foscha, ço es, lo ventre virginal de la Verge Maria, e allí vestí's la carn de la nostra humanitat, e puys doná's tant a treball fins a la mort, e dels treballants en cavar l'ort n'i havia que dcccc. anys havien treballat e no'y podien complir. Axí lo fill de Deu mes-s'i per ajudar; per tal dix David: *Ecce Deus adjuvat me*, per ço que us reba en la gloria de paradís». * Isahies proffeta, quant doná senyal de la
45 Incarnació, dix: *Ecce* (Isahie, c.^o vii.^o), obrits los ulls; *ecce* huna fadrina verge concebrá e parirá lo fill de Deu, perque? per ço que venia per fer los rapaços fills adoptius (*Ad Romanos*, viii.^o c.^o), per ésser participants ab aquell de la gloria de paradís. «Emanuel» vol dir, ab nosaltres es lo fill de Deu.

La sacratissima Verge Maria, entre totes les proffezies que son en la Blibia, ací ficava lo dit, com diu: «Fadrina Verge concebrá». Diu Origenes que la Verge Maria sabia les proffezies mes que'ls proffetes. Tal dia com huy, ella estava, la porta tancada, e contemplant, e legia la proffezia damunt dita: *Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel*, e será appellat «Deu es ab nos». Ella deya: «O, Senyor, qual será aquella tan beneyta que merescha esser mare de Deu? Senyor,
55 feu-me gracia que yo jamés no muyra fins que veja aquella verge, e puyscha esser esclava e serventa de aquella, e conservar-me la vista que la puyscha veure, e, Senyor, conserva'm...» (nomená ací tots los cinch senys corporals). E la beneyta estava axí plo- rant ab gran devoció e contemplació contemplant; l'angel sent Gabriel entrá, portes tanquades, e veu-lo ab aquella solemnitat, tot resplendent; e ab gran reverencia, en
60 semblança de un bell jove, acostá's a la Verge Maria, e dix-li: «Ave, plena de gracia». Ella se meravellava com li deya «plena de gracia», desijant saber qual seria la mare de Deu. L'angel li diu: *Dominus tecum*, * *et benedicta tu in mulieribus*. Ella se torbá tota a la salutació del angel, car si l'angel la hagués saludada axí com havia altres vegades acostumat, axí com si digués: «Deu vos sal, na donzella», e per ço ella pensá:
65 «Com hi ve a mi que'l angel de Deu me faça tanta reverencia?».

— 43. *Ecce-me*. — Ps. 53, 6: *Ecce enim Deus...*

— 45. ISAL., 7, 14: *Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel*.

— 47. ROM., 8, 29: *Num quos praescibit et prae-*

destinavit conformes fieri imagini filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.

— 62. *Dominus-mulieribus*. — LUC., 1, 28.

fol. cviii r.

fol. cix.

fol. cix v.

Exemple per a les dones. Si algun hom saluda en la manera usitada, responets-li; mas si en manera inusitada, torbar-se deu, e no deu respondre. La sacratissima Verge Maria se torbá quant l'angel la saludá en la manera no usitada. Quant mes vosaltres, que sou peccadores! torbats-vos, e no respenguats. Segons diu sent Jheronim, la sacratissima Verge Maria havia acostumat de veure angels; axí, de alló no's marave-
llava, mas de la salutació, e per ço l'angel li dix: *Non timeas Maria, quia invenisti*
graciam apud Deum. E axí lo angel, proseguint sa embaxada, continua e diu: *Ecce*
conciplies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jhesum: hic erit magnus etc., et
regnabit in domo Jacob in eternum, et regni hujus non erit finis. Nota que l'angel: *ecce*,
que vol dir «veets e pensats». Tots los secrets de la fe xpistiana nos mostra en les huit
clausules de la dita embaxada.

Primo: *Conciplies in utero.* E que'y calia dir en lo ventre? que dona no concep sinó en lo ventre, e Isahies, en la proffecia no dix sinó *ecce concipiet*; que cal dir veureu ab los ulls, e menjareu ab la boqua? Per que donch dix *in utero*? Pensáu que sia
superflua paraula? car la Verge Maria ja havia concebut lo fill de Deu * en la sua
memoria, en lo ventre de la sua memoria, en lo desig; mas a dar-li a entendre que no
havia haver tan solament aquella concepció mental, mas que'l havia a concebre en lo
seu ventre virginal; e com? axí com la avellana es prenyada e ha concebut dins lo gra;
e com l'a concebut? aquell qui ha creat lo mon ho sab fer. Axí, sens rompiment, sens
acostament d'om, axí fo prenyada. Quant la Verge Maria hoy sta embaxada, pensau
quin goig fonch causat en la sua anima!

Secundo, dix l'angel: *Et paries filium.* No dix lo Pare, ni lo Sant Sperit; com se pot fer? que com lo Pare, Fill e Sant Sperit no sien sinó una essencia indivisible, com se pot fer donchs que no lo Pare sinó lo Fill? Vejats huna semblança en lo sol, pare engendrant, que engendra los raigs; lo engendrat fill, es la calor spirada, que'l
pare e lo fill spiren la calor, e com per una finestra entra lo raig, ço es, lo fill del sol. Veets que'l raig, passant, pren la color vert o vermell, mas la calor no pren color: *Celi*
fenestra facta est, ço es, la Verge Maria; passá allén lo fill Deu, e pres la color de la finestra, e no rompent, passá per la porta virginal, e veus-lo en aquest mon. E lo angel
li dix: *Et paries filium.*

Terço: *Vocabis nomen ejus Jhesum.* Vet ací la passió, que Jhesus vol dir tant com salut e salvació, e está la salut en la passió: per tal li dona a entendre la passió. Pense yo que la Verge Maria s'encliná ab reverencia * de aquest nom «Jhesus», perque los proffetes antichs feyen ja gran reverencia al nom del Salvador: *Domine, in nomine tuo*
salvum me fac, quod est in memoriale tuum. En gran reverencia es del nostre cor: e axí
be fets vosaltres de inclinar-vos quant hoyts lo nom de Jhesus. La Ecclesia no diu que

— 71-72. *Non timeas Deum.* — LUC., 1, 30: Ne timeas Maria, quia invenisti enim gratiam apud Deum.

— 72-74. *Ecce finis.* — LUC., 1, 31, 32 i 33: ...et regni ejus...

— 92-93. *Celi est.* — Càntic de l'Església.

— 99-100. *Domine tuum.* — Ps. 53, 1: Deus in nomine tuo salvum me fac, et in virtute tua judica me.

hom se incline a Jhesus, sinó quant se diu l'offici; mas yo mostre que com yo dich «Jhesu Xrist» no us cal inclinar, mas quan nomene per la auctoritat «Jhesus», inclinant-vos.

105 Jhesu Xrist ordená la forma del bapisme: «Yo te bateig en nom del Pare e del Fill e del Sant Sperit». Havem (Actuum, c.^o viii.^o): «Yo't bateix en nom de Jhesus». Per que mudaven la forma? per tal que's empremtás en los coratges de les gent's lo nom de Jhesus. Per inspiració divina se feu, perque ere hodiós als juheus tal nom, e per tal sabem que la pus fort persecució que dará lo malvat Antexrist farà contra
110 lo nom de Jhesus, que no'l dexará en retaule. E axí, sie empremtat Jhesus en los vostres coratges e de vostres fills, e no'ls porá venir lo malvat, ne los porá gitar del cor.

Quarto, diu: *Erit magnus*. Signiffica lo devallament al lim de infern. Era gran al cel: devia's mostrar gran en la terra, e axí se havia a mostrar gran en infern.

115 Quinto, diu la cinquena clausula: *Et filius Altissimi * vocabitur*. Vet açí la resurrecció, tant com Jhesu Xrist era mortal, era appellat *filius hominis* mortal. fol. cxi

Sexto, diu la sisena clausula: *Dabit illi Dominus sedem David patris ejus*. Demostra açí la assensió, que axí com la cadira de David era major en lo mon, axí demostra la excellencia de la cadira eternal de la magestat divina.

120 7.º Diu la setena clausula: *Et regnabit in domo Jacob*, vol dir la Esglesia, com nostre senyor Deu Jhesu Xrist sia cada dia en la Esglesia, en lo Sagrament del altar. Mathei, (ult.^o capitulo), dix: *Ecce ego sum vobiscum usque in seculum*. Lo primer dia que no's dirá missa en lo mon, llavors perirá e's cremará lo mon.

125 8.º Diu la huytena clausula: *Et regni ejus non erit finis*, que dat lo juhí regnarà perpetualment, ço es, sobre los bons, ab dolçor de misericordia, e sobre los mals, que jamay no hauran sinó pena: lo regne de Deu jamay no haurá fi.

La segona part es la humanal utilitat. Quin proffit ne havem?; tot lo be que nosaltres havem, tot ve raygalment de la Incarnació de nostre senyor e redemptor Jhesus. Axí com lo bon arbre qui fa fruyt, tot ve de les rael's, axí de açí ve tot lo be de
130 nostra credencia divinal: qui ha verdadera credencia en la Incarnació, * tots los altres articles son promptes a creure. Creus tu que es encarnat Deu e home? e donchs, si dius que es nat e concebut de ventre de dona, no es maravella, puys Deu es. Creus que romás verge? no es maravella, que Deu omnipotent ho ha fet. Creus que dejuná? no te'n maravelles, que hom es. Axí a Deu e a home no'y ha res en maravella, e com
135 fon cruciffiquat, no es maravella, *quia homo*. Creus que dona salvació? hoc, que no es

— 106. ACT., 8, 16: Baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu.

— 115. *Et-vocabitur*. — LUC., 1, 32.

— 117. *Dabit-ejus*. — LUC., 1, 32: ...Dominus Deus sedem David...

— 120. *Et-Jacob*. — LUC., 1, 32.

— 122. *Ecce-seculum*. — MATTH., 28, 20: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.

maravella, *quia Deus*; e com avallá als inferns? no't maravelles que'ls delliurás, *quia Deus*. Creus que se'n muntá al cel, e Deu es, e pregue per nos? no't maravelles, que Deu e home es. Axí la Incarnació es rael, e per ço es molt loable aquella devoció de la gent xpistiana de dejunar tot l'any la sacratissima Incarnació.

Nostre senyor Deu doná als sants pares obres que fossen virtuoses, mas no exemple, tro a la Incarnació, car los antichs, de grans errades feyen; de paraula ho deyen, mas no'u feyen, solament es aquest Deu e hom que jamay no errá; e donchs, seguits-lo, que per nostra salvació Deu se feu hom. E tinguem lo preu de nostra redempció en la bossa, ço es, en lo ventre virginal de la sacratissima Verge Maria, e per ço havem utilitat de salvació en lo cel; axí com de una balança, tant com se baxa mes * l'altra tant puxa, mes nostre senyor Deu tant com s'es baxat en la humilitat, lo mon que jahie en terra s'es levat en alt. Isahies: *Ecce salvator meus* (Isahie, xii.^o c.^o), *fiducialiter agam et non timebo*.

Dix lo angel: *Ecce Elisabet cognata tua, et ipsa concepit in senectute sua filium*. Vingam al secret. Lo fill de Deu vench a la setena edat. Primo, fon la edat de Adam fins a Nohé; la segona, de Nohé fins a Abram; la tercera, de Abram fins a Moyses; la quarta, de Moyses fins a Davit; la cinquena, fins a la transmigració de Babilonia; la sisena, fins a Jhesu Xrist; la setena e derrera será fins a la fi del mon: e axí som en la setena edat. Natura humana, en totes les edats passades, no poch a conseguir merit ne premi: axí en la setena edat hauria merit e gloria e premi de paradís.

El rey Mechies ere malalt fins a la mort, e tenint-se per mort, ab gran dolor, girá's a la paret e plorá molt. Nostre senyor Deu dix al proffeta: «Ajustar-li he xv. anys»; demaná senyal Isahies proffeta (Isahie, xxxviii.^o c.^o). Acaç fo rey de Judá, e delitava's en astrologia, e en la paret del temple feu hun rotle, e feu-hi en mig * hun conlaffi(?), e feye ralles, e de ralla a ralla havia huna hora, e açó per demostrar quantes hores passaven. Axí com la ombra del sol stava deu linees, torná lo sol atrás, e la umbra muntá: aquest senyal demostrá la sua salvació.

De nostre senyor Deu procehexen dos rius de creatures: spirituals e corporals, e deu graus, ço es, gerobins, seraffins *et sic de singulis*; lo pus alt grau, lo cel imperial, e après lo cel cristallí, e los quatre elements, e puys creatures que han viure e sentir, animals, ocells e pexos, e puys los arbres. Lo hom, que es dit «ombra» en lo psalm de Davit «Benedictus Dominus Deus meus»: *Similis est sicut umbra*, e axí lo hom es dita ombra.

Quin senyal havem de nostra salvació? que lo sol que's abaix deu graus, e axí s'es abaxat lo sol, ço es, lo fill de Deu, x. graus de creatures spirituals, e humanal natura es pujada al cel. Ezequies, rey, impetrá aquest senyal ab gran dolor que hac e contricció. Axí la contricció no'ns salvará si no havem contricció de cor e confessió, e

— 147-148. *Ecce-timebo*. — ISAI., 12, 2: *Ecce Deus salvator meus...*

— 149. *Ecce-filium*. — LUC. 1, 36.

— 158. ISAI., 38, 5.

— 167. *Similis-umbra*. — Ps. 143, 4: *Homo vanitati similis factus est; dies ejus sicut umbra praetereunt*.

puys, girem-nos a la penitencia, per tal que no'ns haja a fer castigar nostre senyor als
 175 satgs de infern: mas ver confessats, contrits e peni * dents, obtingam parahís. En
 parahís ha xv. graus de persones sanctes, no dich ordens: cinch graus del vell Testa-
 ment, e cinch del novell, e cinch de persones comunes, que no van ab los altres sants.
 Axí, vejats quant be havem pres en la Incarnació. fol. cxiii

La terça part es virginal humilitat: *ecce* nengú per noblea, nec alias, no's ergull. La
 Verge Maria, de subiran linatge del rey David e de subirana sciencia, o quina humi-
 180 litat com lo angel li dix que seria reyna de paradís! Dix: *Quomodo fiet istud, quoniam*
virum non cognosco? No duptava de ço que li deya l'angel, mas volia saber la manera.
 Dix lo angel: *Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obrumbrabit tibi;*
 lo Sant Sperit, axí com a virtut infinida, vendrà sobre vos, pura verge per tots
 temps!

185 La sacratissima Verge Maria havia pres vot de servir virginitat, e ella se excusava
 que havia fet vot, per que s'rs podia fer sensrompre lo vot, ella volent servir lo vot (sic).
 Quants son que fan vot, e puys, quant los passa la devoció, trenquen lo vot, e votaran
 que si han fill lo metran en religió, e, puys, no'n fan res! quants sont en malalties e
 prometen, e no'n fan res! Gran peccat * es homey; diu sent Thomas que pijor es tren-
 190 cador de vot. Guarda! si has votat res, compleix-ho, sinó gara de la punició; mes val
 no prometre. fol. cxiii v.

Dix la beneyta: *Ecce ancilla Domini, fiat michi secundum verbum tuum.* Vejats
 devota cosa: sus axí com en lo conregar de la missa, ja vets lo prevere com te
 la hostia davant, ans de les paraules no'y ha sinó pa, e diu cinch paraules, e com clou
 195 lo darrer mot, llavors la substancia del pa fa loch al Creador. Axí, no'us cuyteu adorar
 fins que lo prevere se inclina e adora. *Ecce ancilla Domini, fiat michi secundum verbum*
tuum; no fench mare de Deu tro que hagué clos lo darrer mot: llavors fench feta
 mare de Deu. Axí ella, la beneyta, incliná's e adorá'l, e lo angel ficá los genolls
 e adorá'l. Be'l vehia lo angel!

200 Fon figurada per una dona, Abigar. (P.^o Regum, c.^o xv.^o) Lo rey David enamo-
 rá-sse'n; enviá-li sa embaxada, e ella respós: *Ecce famula tua in ancillam, ut lavet pedes*
servorum tuorum; David la pres per regina e muller. Abigar vol dir *patris mei*
exultacio, alegria del meu pare. Vet la Verge Maria que doná alegria a son pare Adam:
 nostre senyor Deu li promés que d'ell exiria huna dona que repararia lo linatge:
 205 *Inimicicias portans * inter te*, diu del diable; que de Adam exeria huna dona que tren-
 caria lo cap al diable; lo rey celestial la volch pendre per regina, *ut lavet pedes*
servorum; los peus son la darrera part pus baxa que pren sutzietat en terra; nosaltres fol. cxiii v.

— 180-181. *Quomodo cognosco.* — LUC., 1, 34.

— 182. *Spiritus tibi.* — LUC., 1, 35.

— 192. *Ecce tuum.* — LUC., 1, 38.

— 201-202. *Ecce tuorum.* — I REG., 25, i no 15, 41:
 ...pedes servorum domini mei.

— 205. *Inimicicias te.* — GEN., 3, 25: Inimicias po-
 nam...

som los servents e rapaços; la sacratissima Verge Maria, per llavar nostres sutzietats, pregua tots temps per nosaltres.

Hun miracle. En una vila era hun pintor que sabia be pintar, e quant pintava la ymatge de la Verge Maria, ell s'i delitava pintant lo diable lo pus terrible que podia. Lo diable li apparech e dix-li que ell era leig, e que ell lo feya pus leig; axí, que no'u fes. Aquell li diu: «Ves-te'n, traydor!», e dix-li aquesta auctoritat: *Et ipsa conteret capud tuum*. E lo pintor figurá la ymatge de la Verge Maria la pus bella que pogué, e la imatge del diable als peus, la pus lega que pogué. Lo diable li doná temptació que's enamorás de la senyora del loch. Lo diable los feu inflamar, e huna nit ells se'n van, e lodiabla munta al campanar a repiquar, e crida que lo pintor se'n mena la muller del senyor, e cridava: «Armes! armes!», e trobaren lo pintor, e no'l volgueren matar, mas meteren-los abduys en lo carcre, e lo marit tallá los cabells a la muller, e al matí havien de fer sentència de abduys. Lo pintor recorrech a la Verge Maria, e ells, * abduy, pregant-la. La Verge Maria los ajudá, e apparech-los, e mes-los en ses cases, e que diguessen que no havien fet res, que axí seria com hun somni. E ells dixeren que com farien dels cabells: la Verge Maria li torná los cabells, e mes-la al costat del marit, e ell se despertá; e ell torbat, la muller li diu que somiat ho havia, dient-li que no hagués tal sospita. E lo poble veu lo pintor, e ells dien: «Odá! com es açó?». «Somiat haveu?». E axí, la sacratissima Verge Maria los lavá de la ronya, e tot passá per somni, e de aquí avant guardaren-se. E axí la Verge Maria, per llavar los peus a nosaltres, que som plens de peccats, e per la sua humilitat es mare de Deu.

Jamés no fo nengú qui'y hagues devoció, que vingua a mala fi; e axí, digam tots, agenollats, devotament: *Mostra te esse matrem* etc.

fol. cxiv v.

— 213-214. *Et ipsa-tuum*. — GEN., 23. 5: Ipsa conteret.

— 230. *Mostra-matrem*. — Himne de l'Església.

[DOMINICA TERÇA DE QUARESMA]

[Dia 26 de març]

FORTIS ARMATUS, CUSTODIT ATRIUM SUUM.
Habetur verbum istud originaliter Luce,
c.º xi.º, et recitatum est statim in Evangelio
hodierno.

Entench a preycar del sant Evangeli del digmenge, mas no sinó tant com toqua al tema proposat, per tal com los altres dies vos n'e ja parlat. Será esta la materia de la batalla campal e general que en aquest temps de quaresma ha lo poble xpistiá contra los dimonis. 10

Primo: AVE MARIA.

fol. cxv v.

Vosaltres devets pensar que en temps de quaresma es axí com hun camp de batalla, en la qual tot lo poble xpistiá fa batalla general contra los dimonis, car, en altre temps del any, be sont molts devots que tots temps stan en batalla contra los dimonis, e peccats, e temptacions; mas aquelles son persones poques. Emperó ara en quaresma, es la batalla de tot lo poble xpistiá contra dimonis; per ço diu: *Confortamini in Domino, et induite armaturam Dei* (Ad Effesios, vi.º c.º). * Los enemichs de natura humana no'us sglæen: siam confortats en la potencia de la virtut de Deu, e vistam-nos la sua armadura. Quina es?: penitencia bona e devota. 15 20

Senta mare Esglesia nos arma de tres armadures: *primo*, nos dona scut per a defensar lo cors, e es dijuni, afflicció corporal, car aquest toqua tot lo cors, e aquest nos dona lo primer digmenge de quaresma, quant nos proposa lo dejuni fort que feu Jhesu Xrist. Al cap havem mester cervellera: esta es oració, e guarda lo cap, e esta nos dona lo segon digmenge per exemple de la Cananea. E en la ma *arma invasint*; huy dona'ns lança, provocant-nos a confessió, car la confessió es lançada que dona al diable: d'esta arma nos arma sancta mare Esglesia huy. 25

fol. cxvi

Diu que era hun hom mut, que no's confessava per que com lo diable li tenia la lengua ligada, e Jhesus lança lo dimoni del cors del hom, qui era mut per la lengua que lo diable li tenia ligada. Ací dona a entendre que lo que cobre sos * peccats que 30

XXII. 4. *Fortis-suum.* — LUC., 11, 21.— 17-18. *Confortamini-Dei.* — EPHES., 6, 10 i 11:*Confortamini in Domino, et in potentia virtutis ejus; induite vos armaturam Dei.*

no'ls vol confessar, lo diable li te la lengua ligada, e per ço, per confessió procedent, lo poble xpistià armat, entre en la batalla; açó diu lo tema: *Fortis armatus custodit atrium suum*; lo poble xpistià, armat de la fe catholica en les dites maneres, porá entrar en la batalla contra lo diable.

- 35 Vejam com se fa. Yo, pensant com vos poria declarar sta batalla, he trobat, *de re militari*, que en batalla de rey son vii. diferencias de gents, axí com trobarem en sta batalla. *Primo*, algarés, que son ginetaris per descobrir los aguayts dels enemichs, e aquells son laugers, quasi volants, van guardants de ça e de lla: aquests son persones contemplatives, que ab lo ginet van quasi volant e corrent per muntanyes, descobrint
40 los aguayts dels diables; sus! allá se'n puxen aquests, a la muntanya del cel contemplant, e contemplen en les penes de la infernal dapnació, e prenen lo cors guardant a totes parts, e contemplen com de no res Deu ha creat lo mon, e pensant en lo juhí, son axí avisats. Item, contemplant en les prosperitats d'est mon, que no es sinó fum, e a la sinestra part pensen les tribulacions, e prenen-ho en pasciencia, * e pensen en la
45 providencia divinal, e quines maneres tenen los dimonis a temptar e a fer caure en diverses maneres de peccats, e aquests axí descobren totes les enboscades. Beneyt es qui'ry va en aquest compte del ginetaris, que aquests se donen a contemplar!

fol. cxvi v.

- Havem-ne auctoritat. Isahies (xlviii.º c.º): *Sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assumunt pennas ut aquile*. Aquells qui speren en Deu, appella les persones
50 contemplatives; persona contemplativa, si confie de son enteniment, cau en error, dient: açó com se pot fer?, mas cové sperar a Deu: per ço diu, *qui sperant in Domino*. Item, *mutabunt fortitudinem*; no'y ha menester fortalea de cors, que jahent o stant asegut lo sperit, fa maravelles, que corre. *Assument pennas ut aquile*; per ço que la aguila es ocell de volar pus alt que altra: la una ala es liçó, l'altra es audició; contem-
55 plació ve per estes dos ales, o legint les veritats de la sancta Scriptura, o oynt; ab estes dos ales deveu contemplar. *Current et non laborabunt*; los ginetaris e homens corrents, que son los contemplatius, en llurs sperits, ne en la contemplació, que del cel correran tro en infern, e de hun cap del mon tro al altre, en la contemplació no treballen. * *Ambulabunt et non deficiente*; quants son que, per devoció, volen anar a sent Jacme e a
60 Roma!; aquells aytals, *ambulabunt et deficiente*; quantes hi van bones e tornen peccadores!; *ambulabunt, et deficiente*; axí lo que va a Roma per l'esperit contemplant, *ambulabunt et non deficiente*; voleu anar a Jherusalem?, vaja'y lo vostre sperit, contemplant los santuaris; axí aquest es bon romiatge: (Sent Pau, Ad Galatas, v.º c.º) *Spiritu ambulate*; voleu anar en romiatge?, anau hi ab lo sperit. Ara sabets quals son los ginetaris.

fol. cxvii

- 65 Los altres après, son ballesters, que, en batalla campal e be ordenada, son mester

— 48-49. *Sperant-aquile*. — ISAL., 40, i no 48, 31:
...pennas sicut aquilae.

— 56. *Current-laborabunt*. — ISAL., 40, 31.

— 58-59. *Ambulabunt-deficiente*. — ISAL., 40, 31.

— 63-64. *Spiritu ambulate*. — GALAT., 5, 16: Spi-
ritu ambulate.

ballesters, que ans de la mescla dampnifiquen los enemichs. Quals son en sta batalla? persones actives, persones misericordioses; e com?, cada almoyna e cada obra de misericordia, es virató que fer al diable, e axí en est sagrat temps, los qui fan almoynes han offici de ballesters; la ballesta te lo arch tort e lo arbrer dret, e corda tibant: lo arbrer es la intenció dreta; guarda't que sia dreta la intenció a Deu: *Te faciente elemosinam, nesciat sinistra quid faciat dextera* (Mathei, iii.º c.º); dreta sia la intenció; ordena la tua intenció dreta, que vaja dret, axí com lo ballester que attenta primer. * Item, lo arch tort es lo cors, que's deu inclinar a haver compasió de son prohisme, pensant en les prosperitats que es, e en les miseries que es lo pobre. E la almoyna no solament requir intenció dreta, mas haver compassió: açó es l'arch tort que's inclina. Job: *Flebam super eo* (xxx.º c.º); diu Job: «Yo plorava quan veyá nengú en alguna afflicció, e havia'n compassió». La corda tibant hi es mester, ço es, lo manament de Deu: (Mathei, x.º c.º) *Misericordiam volo*, diu Deu; e axí, si haveu estes tres coses, metets-hi lo virató, e darà gran colp al diable, ab aquests passadós encebats e encuxats. En lo psalm «Ad Dominum cum tribularem»: *Sagitte potentis acute cum carbonibus*; diu lo malvat: «*Heu michi*, que naffrat sol!».

Per que diu *Sagitte potentis acute*?; per ço diu *potentis*, per los homens poderosos que tenen encarcerats los diners en la caixa, com se escusaran aquells qui'u poden fer! Diu: *Cum carbonibus desolatoriis*, que's facen ab les brases enceses, açó es, que faces almoyna per ço que obres de caritat en ton prohisme, per tal que sies companyó ab ell en paradís. Item, que li façes almoyna per tal que trobes almoyna, que Deu te faça almoyna del pa de la gloria. E axí mateix, en la administració de la almoyna, ha mester discreció; alló es carbó que guarts a qui ho dones: en açó deffallen molts que cuyden fer almoyna e fan peccat.

* La terça cosa de batalles es nafils; trompetes molt necessaries hi son: (Numeri c.º x.º) maná fer Deu a Moyses que fes trompetes. Sabeu per que?; lo crit de la trompeta mou tots los coratges, e mou la sanch; quals son aquests?; los preycadós ab llur preycació de trompa; no es feta axí com a canya, mas podeu-la plegar; e veus açí preycació que no deu esser en una part, mas certes partides que ligen unes ab altres, axí com lo trompeta met hun canó dins altre. En lo psalm «Jubilare»: *Reddam tibi vota mea, que distinxerunt labia mea*. Item, la trompa es streta a la boqua e al cap ampla. Axí deu esser lo preycador, estrenyer-se en son estudi. Item estrenyer-se de no parlar ab les gens ne metre's en negocis, ne tractar paus, ne confessar, e açó es causa per la qual no fan fruyts; bo es, mas es empaxament de millor. E com poria preycar nengú be, si

— 70-71. *Te faciente-dextera*. — MATTH., 6, i no 3, 3: Te autem faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.

— 76. *Flebam-eo*. — JOB., 30, 25: Flebam quondam super eo, qui afflictus erat: et compatiebar anima mea.

— 78. *Misericordiam volo*. — MATTH., 9, i no 10, 13.

— 80. *Sagitte-carbonibus*. — PS. 119, 4: ...cum carbonibus desolatoriis.

— 95-96. *Reddam-mea*. — PS. 65, 14.

- 100 tot lo dia anava ça e lla?. No! mas estrenyer-se en estudiar. E puy's exampla's quant ho
 diu a vosaltres, e Jhesu Xrist tenia esta manera, sinó tant com preycava, tantost
 se apartava; no'l veyen sinó tant com preycava; no que hagués mester studi, ne que
 fos empatxat, mas per dar exemple a nosaltres. Item, al tocar de la trompa, les mans hi
 105 haveu a tenir, ço es, que lo preycador, lo que preycava, que'u faça per obra: si de
 humilitat, que'y meta les mans, que sia humil; item, si preycava de avaricia, que no sia * fol. cxviii r.
 avariciós; item, si preycava de castedat, ell ho deu esser; item, deu tenir lo preycador
 totes bones obres que preycava. Sent Pau: *Non enim audes aliquid loqui eorum que per*
me non efficiuntur in obediencia, in verbo et factis (Ad Romanos, xv.º c.º). *Clama, ne*
cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annuncia populo meo scelera eorum (Isahie.
 110 lviii.º c.º); dix Deu a Isahies: «Puy's yo t'e fet trompa, crida, crida e denuncia al meu
 poble los llurs peccats». Aveus açí les trompetes.

- La quarta cosa necessaria a batalla de rey, son mester penonés que porten les
 banderes: (Numeri, 2.º c.º) maná Deu que anassen ab banderes. Aquests son los
 penidents e fahens penitencia: la bandera o penó de Jhesu Xrist en est mon fon
 115 penitencia. Los qui dexe la bandera del diable e prenen la de Jhesu Xrist, be está,
 mas encara n'i vetg yo; e com en lo temps carnal anaven ab la cara vermella e ara la
 porten melva, be está, la bandera havets presa: axí dels homens e dones que han jaquit
 les vanitats; item, les cohes e manegues de dones. La bandera en la batalla se acomana
 al pus fort. Axí vos demostrareu forts prenent la bandera de penitencia. *Ego enim*
 120 *enigmata Domini Jhesu Xpisti in capite meo porto* (Ad Galatas, c.º ult.º). O, com vos
 sou mudat? Car la bandera he presa de Jhesu Xrist!; quants n'i ha que porten la
 bandera del diable! Açí ha-n'i * nenguna que's meta en la cara affayts, e muda, o fol. cxix
 pelador o la cara del diable? com se leven aquella, muda ab tanta dolor, e han aygua
 de serps e de languardaxos. O! gran peccat les que fan estes vanitats per complaure
 125 als homens, no als marits, e demanen: «que diu la gent de mi?». Dirá aquell, si es bon
 hom, dirá: «que sou una fina orada»: aquells mateix que'us fan affalachs, diran que sou
 bella orada. En lo psalm «*Ut quid Deus repulisti*»: *Possuerunt signa sua et non*
cognoverunt. Los senyals que dexe les dones, maxime en est temps de quaresma, han
 posat los seus senyals de vanitats, ço es, los senyals del diable, *et non cognoverunt in*
 130 *exitum*, que quant exirà la anima del cors, totes aparran en la cara de la anima. Axí,
 prenguan la bandera de Jhesu Xrist: *Semper mortificationem Domini nostri Jhesu*
Xpisti in corpore meo circumferens (4.º c.º 2.ª ad Corintios). E axí, prengam penitencia.

— 107-108. *Non-factis*. — ROM., 15, 18: *Non enim audeo aliquid loqui eorum quae per me non efficit Christus in obedientiam gentium, verbo et factis*.

— 108-109. *Clama-eorum*. — ISAI., 58, 1.

— 113. NUM., 2, 2.

— 119-120. *Ego-porto*. — GALAT., 6, 17: *Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto*.

— 127-128. *Possuerunt-cognoverunt*. — PS. 73, 4: *Possuerunt signa sua, signa: et non cognoverunt sicut in exitu super summum*.

— 131-132. *Semper-circumferens*. — II COR., 4, 10: *Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes*.

La cinquena cosa necessaria a la batalla es homens de cavall, quals son axí
 persones vergens que se son sabudes regir sobre lo cavall, que no son cayguts en lo
 fanch de luxuria. Lo cors es cavall, l'esperit es lo cavaller: *Equi eorum, caro et non* 135
spiritus (Isahie, xxxi.º c.º); *spiritus est miles*. Axí com cavaller ha mester bon fre a la
 boqua del cavall, * axí lo teu fre sia abstinencia de menjar e beure, sinó no'l poreu
 tenir, e gitar vos-ha en lo fanch de luxuria: axí tinguats bon fre. *Equis frena in ore*
mitimus (Jacobi, 3.º c.º); als nostres cavalls, ço es, als nostres cossors, nosaltres
 los posam bons frens, ço es, abstinencia. Esperons hi ha mester per fer-lo moure: del 140
 peu dret, ço es, desig de gloria, e del sinistre peu, es temor de infern. Si es pereós,
 dar-li ab lo esperó dret, per amor e desig de gloria, feu-lo moure l'altre esperó; sinó
 sostench aquest affany, sostendré'l en infern: *Qui timetis Dominum, diligite illum*
 (Ecclesiastici, 2.º c.º); amor e temor son esperons, e axí aquests son dos cavallers que
 han sabut be cavalcar, e se son tenguts be sobre los cavalls, que no son cayguts in 145
inmundicia, ni de cor desijant, ni de obra adulterant.

Era hun endemoniat, e venien-hi capellans e religiosos, e conjuren-lo; e ell diu:
 «No exiré d'aquí si no son dites tres misses per homens vergens»; no trobaren ni de
 capellans, ni de frares menors, ni de preycadós; no'n trobaren en ningun orde: encara
 los han a trobar. Axí, poqua gent a acavall; tro als fadrinets, *omnes corrupti sunt. Vidi* 150
*celum apertum, et ecce equus albus, et qui sedebat * super eum vocabatur Fidelis et Verax,*
et justiciam judicat et pugnat. Occuli autem ejus sicut flamma ignis, et in capite ejus
diademata multa habens nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse, et vestitus erat veste
aspersa sanguine, et vocabatur nomen ejus Verbum Dei; et exercitus qui sunt in celo
sequebantur eum in equis albis (xix.º c.º Apocalipsis). Per que's diu en temps carnal, 155
 lo cel está tanquat?; ara, de quaresma, *vidi celum apertum* per les bones obres que fan
 les gents. Dix, que veu Jhesu Xrist que anava sobre hun cavall blanch, que la gent lo
 seguia en cavalls blanchs, ço es, aquells qui son vergens.

La sisena cosa necessaria a la batalla, son los peons que van ab gran treball
 carregats d'armes: son homens e dones continents, que no son vergens, que son en 160
 matrimoni; huns han perduda la virginitat sens peccat en lo matrimoni; altres la han
 perduda ab peccat: jamés no poden batallar a cavall, puy son cayguts del cavall,
 puy la ha perduda, nunca jamay la pot recobrar, e axí tots anam a peu. Havem bon
 remey, que prengam affliccions corporals: *Accipite armaturam Dei, ut possitis resistere*
in die malo (Ad Effesios, c.º vi.º); no desesperem, si be som cayguts del cavall; mas 165
 prenguem armadures en lo dia mal que puxats contrastar, jatsie que lo diable done
 batalla tots temps (Ad * Effesios, v.º). E lo temps de la quaresma es bon temps, mas
 pus mal per a la batalla, e pus mal lo digmenge: los dies altres fan ses facultats, e lo

— 135-136. *Equi-spiritus*. — ISAL., 31, 3.

— 138-139. *Equis-mitimus*. — JAC., 3, 3: *Equis frena in ora mittimus*.

— 143. *Qui-illum*. — ECCLES., 2, 10.

— 150-155. *Vidi-albis*. — APOC., 19, 11, 12, 13 i 14: ...*Verax, et cum justitia judicat... sanguine, et vocatur nomen ejus...*

— 164-165. *Accipite-malo*. — EPHES., 6, 13.

170 digmenge donen-se a peccat. Axí, guardats-vos sobre tot lo dia del digmenge, no façats nengunes obres o fahenes.

Yorus preych que'l dia del digmenge sia colt per la gent. Yo ho preychí a Xativa, huy ha hun mes. Esdevench-se en Xativa que hun appellat En Deroqua vené un rocí an Nadal Mondoll; aquests que feren lo contracte, vengueren al notari, que prengué lo contracte; ell no'u volia fer; tant feren, que ell aná a pendre lo baynot e 175 tirá lo paper, e no'l podia moure ne tirar; los altres volgueren-lo tirar, e no pogueren. Foren tots esbalayts, e altres s'i ensajaren, e nengú no'l poch traure. Lo notari aná's a confessar, e tornat, dix-li la muller: «E vejam que es axó»; ella tragué de fet lo paper, puy lo contracte fonch desbaratat. E axí, guardats-vos de rebre contractes lo digmenge, quant més de altres fahenes.

180 La setena cosa per a la batalla son reques o adzembles que porten armadures, e vitualla, e medecines: aquests son los qui han cura de animes, prelats, rectós, vicaris e altres havents cura de animes; perque si has peccat, ha's trencat la armadura, o trencat lo dejuni, dar-li ha mes armes. Si es naffrat en peccat de superbia, dar-li ha estopada de humilitat; si de luxuria, lavar-la ab vi e metra'y oli, * penitencia e almoynes; e si es 185 flach algú, dar-li ha menjar aquella hostia sagrada. Veu açí les reques: *Pascite qui in vobis est gregem Dei* (P.^a Petri, v.^o c.^o). Vosaltres, curats de animes, que sots adzembrés, pexeu lo poble de Deu, no per diners ne forçadament, mas volenterosament, hoyts-los de confessions! E axí, etc.

fol. cxxi

[XXIII]

[FERIA II APRÉS LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dia 27 de març]

TRANSIENS PER MEDIUM ILLORUM, IBAT.

Luce, c.º 4.º originaliter, et recitative in Evangelio hodierno scribitur verbum illud.

Segons que, per gracia divinal, havem acostumat, lo sermó será del Evangeli de huy.

Primo: AVE MARIA.

Fol. cxxi v.

Lo Sant Evangeli de huy nos declara una virtuosa deffensió que nostre senyor feu a huna * maliciosa reprensió que li feyen los juheus. Sapiats que nostre senyor Jhesu Xrist fo nodrit e criat en tota sa joventut en Natzaret, entant que depuys que vench de Egipte habitá en Natzaret fins al baptisme, que havia xxviii.º anys; havia set anys quant torná de Egipte: axí estech en Natzaret xxii. anys, no preycant ni fent miraccles, mas vivie devotament entre ells, usant de la art de fusteria, que axí com Josep era fuster, Jhesu Xrist idem, fins que hac xxviii.º anys. Ell, que havia fabricat lo mon, cel e terra, mils li convenia aquell offici que altre, e no feya miraccles, sinó que vivia simplament, e per tal lo appellaven Jhesus de Natzaret: *Veniens de Egipto, habitavit in Natzaret* (Mathei, xxvi. c.º), perquè fossen complides les proffecies que havien dit que seria appellat Jhesus de Natzaret.

Quant volch preycar, partís de Natzaret e vench a huna ciutat, Cafarneum, e allí començá a preycar e fer miraccles. La fama s'estench per la terra: *Reliquit Jhesus civitatem Natzaret, et venit in civitatem Caffarneum, et cepit predicare* (4.º Mathei); aquella ciutat li era estrangera, los miraccles foren grans, e no era maravella si's stenia la fama, e los juheus de Natzaret, indignats contra ell, deyen: «Açí que lo havem sostengut e no ha fet miraccles en Natzaret, e en la ciutat stranya fa coses tan miraculoses!».

En tres maneres se deffensava de aquells Jhesu Xrist: *primo*, per vera sapiencia;

XXIII. 4. *Transiens-ibat.* — LUC., 4. 30.
— 18-19. *Veniens-Natzaret.* — MATTH., 2. 23, i no cap. 26 com diu el Sant: *Veniens habitavit in civitate, quae vocatur Nazareth.*

— 22-23. *Reliquit-predicare.* — MATTH., 4. 13: *Et relicta civitate Nazareth, venit, et habitavit in Capharnaum maritima... (v. 17); exinde coepit praedicare.*

10

15

20

25

2.º, per certa expediencia; * 3.º, per ferma pasciencia. En estes tres está lo sermó, e de fol. cxxii
 30 la terça, que es ferma pasciencia, respós tot simplament e passá entre ells.

A la primera, com per vera sapiencia, diu lo Evangeli: *Dixerunt farisei ad Jhesum: Quanta fecisti in Cafarneau, fac in patria tua.* Dix Jhesu Xrist: *Nemo proffeta in patria sua.* Com hac fet aquells miracles in Cafarneau, vench hun dia a Natzaret al temple, e tots los majors llevaren-se contra ell, e digueren: «En ciutat estranya has fets tants miracles, e aquí, en esta terra d'on est, per que no'y fas alguns miracles?, que
 35 aquí, en esta ciutat, ha prou malalts»: *Quanta audivimus facta in Cafarneau, fac in patria tua.* Respós Jhesu Xrist: «Dich-vos de cert que nengun proffeta no es be acceptat ni rebut en la sua propria terra». Regla de filosofia: que en tota operació natural, no solament se requir virtut, mas disposició en ço que obre; axí com lo foch virtut ha de
 40 cremar, mas si la materia hon se acosta no'y es disposta, no's pendrà lo foch: acostau-hi palla pren-se; acostau-hi pedra, no'y pren. Axí es de fer miracles: no solament se requir la potencia de aquell qui ha la gracia, mas la persona de aquell en la qual se ha de fer la gracia, car es necessari que'y sia disposta.

Car si una persona es mala e te mal, e diu: «Guariu-me, sent Pere!»; sent Pere
 45 apostol, virtut ha, mas l'om es la materia, e com no es disposta, e axí nostre senyor Deu Jhesu Xrist ne volch usar. * Cert era que Jhesu Xrist virtut havia e poder infinit en quant Deu, e virtut en quant hom; per ço que los de Natzaret no havien devoció ne
 reverencia, ans se'n trahien escarn. Vejats: si hun fuster muntava ací a preycar, que dirieu? Odál e no'm feu a mi hun banch?; l'altre: huna caxa?; e jamés no fon a studi! e
 50 sa mare es costurera! *et sic scandalizabantur in eum.* Quina era la rahó?; perquè havia vyscut entre ells, que havia vyscut pobrament, los parents peyscadós, e axí meyspreaven-lo. Ell havia la virtut a fer miracles, mas la materia no era disposta: en Caffarneau, que no'l conexien, deyen: «Hun del cel es devallat!; Deu lo ha tramés! (Luce, vii.º); ara podem dir que Deu nos vol visitar!»; e axí, puy la virtut hi era en
 55 Jhesu Xrist, e la materia disposta, e per ço los dix Jhesu Xrist: *Nemo proffeta in patria sua. Abiit Jhesus in patria sua, et poterat ibi facere virtutem ullam, nisi quod paucos infirmos, impositis manibus, curavit* (Marchi, vi.º c.º) *propter incredulitatem illorum*; sinó alguns poch's, gent simpla de Natzaret que staven al cap de la ciutat, que no'l havien conegut, e ab devoció venien a ell, e sanava'ls.

60 Moralitat. *Quanta vidimus in Caffarneau, fac ibi in patria tua*; havem hoyt que en terra strangera has fet miracles: yo vos dich * certament, que la terra de Judea

fol. cxxii v.

fol. cxxiii

— 31-32. *Dixerunt-patria tua.* — LUC., 4, 23: Et ait illis: Utique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura teipsum; quanta audivimus facta in Cafarnaum, fac et hic in patria tua.

— 50. *Et sic-in eum.* — MATTH., 13, 57: Et scandalizabantur in eo.

— 55-56. *Nemo-sua.* — LUC., 4, 24: Nemo propheta acceptus est in patria sua.

— 56-58. *Abiit-illorum.* — MARC., 6, 1, 5 i 6: Abiit in patriam suam, et sequebantur eum discipuli sui. Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit; et mirabatur propter incredulitatem eorum.

appell yo strangera. E quines obres hi feu? humil incarnació, pobra conversació, certa predicació, dura passió, piadosa condecensió, resurrecció maravellosa e assensió gloriosa: aquestes vii. obres de nostra redempció, e la sua terra es xpistiandat. Digau, «Senyor, quantes obres havem hoyt dir que havets fet, Senyor, e fets!».

65

La primera obra fon humil encarnació, que del cel volch venir en aquest mon, e pendre humanitat en lo ventre virginal de la sacratissima Verge Maria, e donchs nosaltres deuriem-nos humiliar: «Dau-nos, Senyor, cor humil, que vos ho haveu a fer». Açó deya sent Pau: *Hoc sentite in vobis, quod et in Xpisto Jhesu, cum in forma Dei esset, semetipsum inanivit* (Ad Philipenses, 2.º c.^o); sentiü ço que feu, que com fos Deu, ell si mateix humiliá, e volch-se abaxar tant e vestir-se nostra humanitat e humiliar-se tant. Axí, *singulariter*, gracia fa nostre senyor Deu com l'om de gran estament se vol humiliar.

70

La segona obra que feu en Judea fon pobra conversació, que no hac jamés certa casa, mas la gent dava-li posada: si no'l convidaven, exia-se'n a la muntanya, e lla dormia e menjava. E açó faç, Senyor, * *in patria tua*, per dar exemple a nosaltres, que dexem avaricia, aquella aviditat de ajustar diners e roba! *Scitis gratiam Domini nostri Jhesu Xristi, quod propter vos egenus factus est, cum esset Dominus* (Secunda ad Corintios, viii.^o c.^o).

75

La tercera obra que feu en la terra de Judea, fon certa predicació, que en aquella terra preycá e no en altra. Quant ell preycha en lo cor de la creatura, llavors la fa acceptable: *Cum enim accepissetis verbum Dei* (P.^a ad Colonicenses, c.^o 1.º), axí hajat[s] la predicació com a paraula de Deu.

80

La quarta obra que fen en la terra de Judea, fon dura passió. Volgué esser pres e ligat e crucificat, per reembre a nosaltres; e açó es exemple a nosaltres quant fem penitencia scampant sanch per honor e remembrança de la passió de Jhesu Xrist, *semper mortificationem corporis* (4.º c.^o, 2.ª ad Corintios); portem en lo cor la passió.

85

La cinquena obra fon piadosa condecensió, quant la anima de Jhesu Xrist devallá al infern per traure los sants pares, per tal que fos exemple de nosaltres, que los homens de gran stament se deuen inclinar e abaxar a fer honor e reverencia als * pares: *Qui timet Dominum, honorat parentes suos* (3.º c.^o Ecclesiastici); qui tem Deu, que no vingua en la sua ira: honre son pare e sa mare *in opere, sermone et in omni pasciencia; opere*, vestint-los; *in sermone*, no parlant-los aspre, *in pasciencia*.

90

La sisena obra fon la resurrecció, *et fac in patria sua*. Sta obra fa quant l'om o dona ere mort per peccat mortal, e resuscita que hix de peccat, havent contricció e confessant: (Ad Romanos, vi.^o c.^o) *Ita ut resurrexit Xpistus*.

— 69-70. *Hoc-inanivit*. — PHILIP., 2, 5, 6 i 7: Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu; qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit.

— 76-77. *Scitis-Dominus*. — II COR., 8, 9: Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives.

— 80. *Cum-Dei*. — I COL., és cita errada, deu ésser

I THES., 2, 13: Quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus Dei, accepistis illud.

— 89. *Qui-suos*. — ECCLI., 3, 8 i 9: Qui timent Dominum honorat parentes... in opere et sermone, et omni patientia.

— 94. *Ita-Xpistus*. — ROM., 6, 9: Christus resurgens ex mortuis jam non moritur.

- 95 La setena obra fon la maravellosa assenció, *et fac in patria sua*. Deu ho fa quant inflama lo cor del hom a pensar e desijar la gloria de paradís, *que sursus sunt quero* (Ad Cholocenses, vi.^o c.^o).

A la segona part del sermó, Jhesu Xrist respós per certa experiència que dona experiència, que proffetes eren stats que no havien fets miraccles en sa terra, sinó en estranya: *In veritate dico vobis, quod multe vidue erant* etc. Açí toqua dos istories: la primera, que en temps de Elies, proffeta, qui es viu en parahís terrenal (3.º libro c.^o xvii.^o), fon tan gran fam en la terra, que tres anys e mig * gota d'aygua ne ros no caygué; era terra muntanyosa e continuament fon sequada: pensau si morien de fam, maxime vidues e persones miserables; haviay moltes vidues que's morien de fam. Noste senyor Deu dix a Elies: «Parteix-te de Israel e ves en Asidonia, que era terra de infels, que lla ha una vidua que sosté gran fam ab son fill. E ella coneix que era sant hom, e lo proffeta li dix: «Esta gerra que tens se humplirà de farina, e jamés no fallirà tro haje abundancia en la terra, e huna gerra de oli se omplirà». A la vidua strangera lo tramés per fer lo miracle. Per ço respós e dix Jhesu Xrist: «En lo temps de Elies a nengú no'n fon tramés lo proffeta de la propria terra, sinó en terra stranya (4.º Regum, v.^o c.^o). Eliseu estava en terra de promissió de Israel, e no guaria nengú, e hun mesell, Naman, de terra estranya, guarí aquell, e axí no guarí sinó aquell stranger Naman, sirich, que era de Siria. E axí ho han fet los altres proffetes.

Moralitat. Si volem pensar estes dos istories, la primera de Elies, Deu lo tramés a la vidua e al pubil: nota que a dones vidues e pubils deu esser feta almoyna. Item, Eliseu guarí lo mesell: nota que als miserables * deuen ajudar e a deffendre vidues e pubils, e qui lo contrari fa, haurá singular punició en est mon e en l'altre. E ara dieu: «No'y ha nengú qui la deffén, menacem-la»; e diu Deu: *Viduas et pupillos non nocebitis, alias, percuciam vos* (Exudi, xxii.^o c.^o); guardats-vos que a vidua ne a pubil no façats mal, que a mi reclamen, e yo faré que serets ferits de coltell, e morrets, e vostres mullers seran vidues, e los fills pubils, e al dia del juhí haurets singular dampnació. David: *Exurgat Deus et turbabuntur a facie patris orfanorum* etc. Al juhí universal nostre senyor Deu será pare de les vidues e pubils. Aprés, devem haver compassió dels malalts: axí, vullam visitar los spitals e dar alguna almoyna, e dir algunes oracions quant hom passa per les esglesies: *Debemus nos, qui firmiores sumus* (P.^a ad Corintios, c.^o x.^o).

E altra moralitat pus secreta diu entre les altres, que devem fer misericordia a vidua e a mesell: la anima es la vidua, lo mesell lo cors; proveheyscam la anima ab

— 96. *Que-quiero*. — COLOS., 3, 1. i no cap. 6: *Quae sursum sunt, quaerite*.

— 100. *In veritate erant*. — LUC., 4, 25: *In veritate dico vobis, multae viduae erant...*

— 118-119. *Viduas-vos*. — EXOD., 22, 22 i 23: *Vi-*

duae et pupillo non nocebitis; si laeseritis eos, vociferabuntur ad me.

— 122. *Exurgat-orfanorum*. — PS. 67, 2 i 5.

— 125. *Debemus-sumus*. — I COR., 10, 22: *Nunquid fortiores illo sumus.*

oracions devotes, e legir e contemplar. David, en lo psalm «Memento Domine»: *Viduam ejus* es la anima relictà, *benedicens benedicam*: per que dobla la paraula? 130
 fol. cxxv v. Benehit-la al matí e al vespre, fahent oració al matí e * a vespre, e no romangue, genolls ficats en terra; e axí la provehexes la anima de menjar, e siry ha vi blanch per a beure, bo será, *lagrimas et pauperes ejus*, ço es, les potencies de la anima, *saturabo panibus* los v. senys corporals. E al mesell al cors, no li farem ajuda?; cert, mesell es de tantes inmundicies?: guarischam-lo ab confessió, lavant-nos be e clar e neta, abstenint-se de fer carnalitats: los de matrimoni tinguen-se per contents; los altres no tastar, no, en res: *Ite, ostendite vos sacerdotibus et mundati estis* (Luce, c.^o vii.^o), e axí mostrem-nos en la confessió dient nostres peccats, tot clar: no amagar res e serem mundes. 135

A la tercera part se deffés responnent als juheus per ferma pasciencia. Quant hac respost donant culpa a ells, llevaren-se ab gran avalot, avalotadament contra ell, *et repleti sunt omnes ira*, e foragitaren-lo de la ciutat: *Ipse autem transiens per medium illorum, ibat*. Quant hac dada la culpa sobre ells, axí com era veritat, avalotaren-se dient: «¡Muyra!», e bufets e punyades si'n corrien! Ells axí lo gitaren * de la ciutat, e muntaren-lo al espenyedor, e ell, prenent-ho tot pascienment, e volent-lo empenyer, desparch-los, que no'l veren. Axí mostrá subtilitat, passá per mig d'ells, que estaven 145
 fol. cxxvi espessos, e axí, ab pasciencia, ell los respós, e no'ls dix paraules pus.

Questió. Com nostre senyor Deu Jhesu Xrist fos vengut en est mon per salvar crehents e obedients per mort, per que no volch morir espenyat?; ans se amagá, que també nos haguera remut com en lá creu. Secret hi ha. *Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam sunt* (Ad Romanos c.^o xiii.^o); per ço que'ns guardem, que no siam 150
 espenyats. Lo diable no ha poder en nos; e que fa? fa'us pujar en dignitats e honors tro alt al spenyedor. David, en lo psalm «Quam bonus Israel»: *Propter delicta*, Luciffer, per los teus crims has hagut desig de muntar en riqueses, *et dejecisti eos* en mig de infern.

A la prathica. Hun religiós, quant sta baix en sa claustra humilment e servant la regla, les viandes comunes, aquest tal se'n va dret a parahís. Axí lo diable posarls ymaginació: «Si yo vull viure simplament, los frares no'm prearan, ne mos amichs; mas que * si anava en studi, faré axí, e poria pujar a esser confessor del rey, e poria esser bisbe»; e com mes munten dexten tot lo de la regla, e com es alt, ve lo diable e lança'l, e ve'l-te en infern. 155
 fol. cxxvi v. 160

— 130-134. *Viduam-panibus*. — Ps. 131, 15: *Viduam ejus benedicens benedicam: pauperes ejus saturabo panibus*.

— 137. *Ite-estis*. — Luc., 17, i no 7, 14: *Ite, ostendite vos sacerdotibus; et factum est, dum irent, mundati sunt*.

— 140-141. *Et-ira*. — Luc., 4, 28: *Et repleti sunt omnes in synagoga ira*.

— 141-142. *Ipse-ibat*. — Luc., 4, 30.

— 149-150. *Quaecumque-sunt*. — Rom., 15 i no 14, 4: *Quaecumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*.

— 152-153. *Propter-eos*. — Ps. 72, 18: *Propter dolos posuisti eis, dejecisti eos dum allevarentur*.

Hun capellá que haurá hun beniffet de xv. lliures, e llevar-s'a matines, e ab xv. lliures de renda no porá tenir concubina, sta simplement. Lo diable, *propter dolum*, dona'ls ymaginació, e dien-li los parents: «Per que no haveu tal beneffici, e poreu esser canonge, e munteu a poch a poch?»; e d'abans deyen lo offici; e puys han renda, ha
 165 mester concubina! E axí lo diable, com los te alt, *dejecisti*, espenyats moren.

Si hun hom vol viure simplement de ses possessions e tenint los manaments de Deu, lo diable, *propter dolum*, nengú no es content que sos fills sien eguals d'ell; mas muntará los fills, e ells per muntar fan usures, e com alt ab riquesa de mal just, *mortus est dives et sepultus est in infernum*; mostrau vida simpla a vostres fills! Quants
 170 son morts, que havien ajustats molts diners per als fills, ço que se'n es seguit, be ho podets entendre: mes * valguera que vysquessen ab llur treball! Traydor diable, tu ho fas açó!

A les dones, quant stan simplement, e porten honor e reverencia a son marit en totes coses que no sien peccat, e confessen sovint, e viuen simplement e neta e bella,
 175 que lo marit no la prengua en fastig: anant per pla, vol anar per barranchs, e lo diable dona'ls ymaginació que puys ha portat bon exovar, ella pensa que deu haver tal arreus e tals, axí com aytal a; item vol senyorejar, ara via, vos voleu muntar, e affaytar-s'an. E gara del enderrocador! via! lança-la en infern!

Nostre senyor Jhesu Xrist, sabent que lo diable tenia esta manera, no volch morir a
 180 esta mort, mas mostrá's invisible e devallá-sse'n. E axí vosaltres, axí escapareu si us ne devallau: (Job, xxx.^o) levat-m'as en alt, e has-me dexat.

Prenguem exemple de Jhesu Xrist; devallem de la cima o empenyador: (Mathei, xi.^o) «Aprenets de mi, que com yo fuy alt, yo me'n devallí».

— 168-169. *Mortus-infernum*. — LUC., 16, 22: Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno.

— 181. JOB, 30, 32: Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide.

— 182. MATTH., 11, 29: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.

[FERIA III DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dimarts, dia 28 de març]

NON DICO TIBI USQUE SEPCIES, SED USQUE
SEPTUAGESIES SEPCIES.

*Mathei, xvii.^o c.^o, originaliter et recitative in
Evangelio statim lecto, scribitur verbum illud.*

Lo nostre sermó será del Sant Evangeli de huy, e conté moltes doctrines morals, dites de boqua de Jhesu Xrist.

Primo: AVE MARIA etc.

fol. cxxviii

Lo sant Evangeli de huy conté v. doctrines morals, necessaries e profitoses a nostra salvació: la primera, fraternal correcció; * 2.ª, de spiritual jurisdicció; 3.ª, de exaudible oració; 4.ª, de acceptable convenció; 5.ª, de amigable remissió, ço es, que cascuns nos devem remetre les injuries, *et sic dicit lema, non sepcies*, mas lxx. vegades vii.

A la primera, que es de fraternal correcció, com cascú es tengut a corregir son prohisme fraternalment de peccat, si creu o spera que's converta, car si'n ha a pendre indignació, mes val callar. Rahó: nostre Senyor vol que cascú ame son prohisme axí com si mateix. Si tu veus que's perden los bens del prohisme, tu ho deus salvar, si sens damnatge teu, ho pots guardar: peccat seria que no'u fesses; ítem, si'l veus en perill de mort, deus-lo deffendre, mol mes de la anima, si'l veus que vol peccar, e ha peccat, e tu entens que ell se corregirá: *Deus mandavit hominibus unicuique de proximo suo* (Ecclesiastici, xvij.^o c.^o); nostre senyor Deu ha manat que cascú reffrene son prohisme tant com hom pot. *Despiciens Ihesus in discipulus suos, dixit Simoni Petro: si peccaverit frater tuus, corripe ipsum inter te et ipsum, et si non audierit, convoca alios (alios dich Ecclesie), et si non corrigerit erit*

XXIV. 4-5. *Non-sepcies.* — MATTH., 18, i no 17, 22: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.

— 14. *nos-devem.* — El manuscrit diu erradament, nons.

— 22-23. *Deus-suo.* — ECCLES., 17, 12: Et mandavit illis unicuique de proximo suo.

— 24-27. *Despiciens-inimicus.* — MATTH., 18, 15, 16

i 17: Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.

10

15

20

25

tanquam inimicus; si lo teu prohisme haurá peccat, tu ves a ell e corregeys-lo, e si no'u vol hoyr, ajusta'y hu o dos, e si no'u vol hoyr, digues-ho a la Ecclesia, e si no vol hoyr a la Sglesia, sia axí com a infel e renegat, traydor, heretge e inimich.

30 * Quatre condicions de persones son: simples, presumptuoses, protervioses e fol.cxxviii.v. maliciosos.

Persones simples diran «moltes gracies» si'ls corregiu: per ço diu *inter te et ipsum*; e sirt ha fet algun desplaer, si persona es simple no'u deus menysprear, mas ves a ell, e, apart, *inter te et ipsum solum*, ab amor e reverencia, digues-li lo deffalliment, e, puys
35 sie bon hom e simple, dient que't perdó com ho dius, que caritat te mou; dirà't «moltes gracies», e ell dirá que's vol corregir. Axí corregir-los, no asprament, ne davant altres: gran merit n'aurás. *Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, instruhite*, etc. (Ad Galatas, vi.^o c.^o); vosaltres, a qui Deu fa gracia, anats-hi, e corre-
gits-lo amigablement.

40 De secundo, que son presumptuosos, e diran que es be fet ço que fa Jhesu Xrist. Tu dona manera que'y vages ab testimonis, dient: «ara escoltats; si no creets a mi, prech-vos ho demanets a tal e a tal», e ab testimonis, per refrenar la presumpció de aquells; e si diu que ell ho sab tam be com ell, vingua-li ab altres testimonis, ço es, ab auctoritats de la sancta Scriptura, *et sic si te non audierit, adibe tecum testes*.

45 De tercio, si la persona es proterviosa, que ha sperit * de contradicció, que fol.cxxix si allegau autoritat de sancta Scriptura, dirá: «Senyor, no's entén axí». Quina manera tendreu a aytal?; allega-li la determinació de sancta mare Ecclesia, e allegar-li algun doctor de la Ecclesia; e axí no vullats esser proterviosos, e per ço diu: *Ecce*, que li mostres la determinació de sancta mare Ecclesia.

50 De quarto, e si es pijor que será maliciós, e dirá: «qui ho diu? sent Agustí?»; dirá: «tan be podia peccar como yo». Llavors *sit tibi ennicus et publicanus*: ni saludar-lo, mas haver-lo axí com a publicá e malvat heretge. (Canonica 2.ª, Jo. i.^o) *Si quis visitat vos et doctrinam evangelicam non affert, non dicatis ei ave*, e no'l rebats en vostra casa; e si algú lo salude, es participant en ses males obres. E açó es a la primera part
55 de fraternal correcció.

A la segona part, que es la doctrina que'ns dona Jhesu Xrist, es spiritual jurisdicció. E aquesta han persones ecclesiastiques: *Amen dico vobis: quecumque alligaveritis* sobre la terra, seran ligades alt al cel. Esta jurisdicció spiritual se demostra en la confessió, en lo sagrament de la penitencia, que'l confessar liga e desliga. Quant hun hom

— 37-38. *Fratres-instruhite*. — GAL., 6, 1: ...in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.

— 44. *Et sic-testes*. — MATTH., 18, 16: Si autem non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos.

— 51. *Sit-publicanus*. — MATTH., 18, 17: Sit tibi sicut ethnicus et publicanus.

— 52-53. *Si quis-ave*. — II JOAN., 1, 10: Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec ave ei dixeritis; qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.

— 57. *Amen-alligaveritis*. — MATTH., 18, 18.

fol. cxxix v. ha confessats sos peccats ab contricció e proposit de * no tornar, la persona de aquells 60
ligams que tenia dels peccats es solta, *funes peccatorum circumplexi*, ço es, entorn te-
nint-lo circuhit. Lo confessor deu dir: «Ara, de aquests peccats haveu-ne desplaer com
los haveu fets?: hoch!; e haveu proposit de no tornar?: hoch!». Lladonchs, dirà lo con-
fessor: «Per la auctoritat yo't desligue»; allí les cadenes son trencades, e puy's lo torna 65
a ligar, que li diu que dejune, e que face almoynes. Ço que li mana es ligam, que es
obligat a complir alló que li diu lo confessor, e axí desligant, est desligat davant Deu
en lo cel, e de ço que't liga, es ligat en lo cel davant Deu. Esta es spiritual jurisdicció.
Deus la doná (xvi.º c.º Mathei) a sent Pere com dix: *Tibi dabo claves* etc.; (et xviii.º)
ho dix a tots los dexeables apostols, e açó per mostrar que en lo papa es fon-
tament e principalment, e en los altres preveres es dirivat e devalle la jurisdicció 70
del papa.

Huna qüestió. Diria algú: puy's Jhesu Xrist axí universalment comana poder als
confessors, ara que'm dieu en est cars?; confessará molts peccats, e lo confessor dirá:
«Abstendreu-vos de aquests peccats»; e dirá: «Haveu a fer restitució». Dirá: «Pare, 75
molt me hauria a baxar». Dirá lo confessor: «Vos * havets a perdonar». E aquell dirá
que no'u poria fer; lo confessor, per ignorancia o per temor, que si no'l vol absoldre
será indignat contra ell, allonga-li la ma, e absol-lo. Es absol, o no? Ara dien alguns:
Clave, non errante; mas yo us dich que no'y cal sinó lo test, *quecumque alligaveritis*
super terram, erit ligatum in celo. Per que dix *super*? Lo prevere, per temor de desplaure 80
o per amor, no desliga sobre la terra, mas dejús la terra, que'l amor o temor se
posa damunt, *super terram*; no diu *in terram*: (Ecclesiastici, li.º c.º) *Exaltasti super*
terram domum meam, que affeció terrenal no volia en casa sua. E veus aquí la ju-
risdicció.

Jhesu Xrist, com aparech als apostols com fonch resuscitat, dix: *Accipite Spiritum*
Sanctum (Jo. xx.º); quasi que diu: «No'y posets dejús la terra, e per amor o temor», 85
mas *super terram*. Jutges son sobre la terra los confessors, e clarament deuen dir:
«Mossenyor, no us absoldria si açó no feu»; haura't mal solaç: peyor lo hagueren los
martirs.

A la terça, es exaudible oració. Quina manera tendrem que les nostres oracions
sien exaudibles? *Iterum dico vobis, quod si duo ex vobis consenserint super terram, de omni* 90
fol. cxxx v. *re, quecumque pecerint, fiet illis * a Patre meo, qui in celis est; ubi enim sunt duo vel tres*
conjuncti in nomine meo, ibi sum in medio eorum; que si dos concorden sobre la terra,
de tota cosa que demanaran, los será atorgat. Tres condicions pose: *primo, si duo ex*

— 61. *Funes-circumplexi*. — Ps. 118, 61.

— 68. *Tibi-claves*. — MATTH., 16, 19.

— 69. MATTH., 18, 18.

— 81-82. *Exaltasti-meam*. — ECCLI., 51, 13: *Exal-*
tasti super terram habitationem meam.

— 84-85. *Accipite-Sanctum*. — JOAN., 20, 22.

— 90-92. *Iterum-eorum*. — MATTH., 18, 19 i 20: *It-*
erum dico vobis, quia si duo... re quacumque pete-
rint... duo vel tres congregati...

95 *vobis consenserint*, si son mil homens discordants, a dos se pot reduhir; si concorden dos sobre la terra, requir-s'i concordia. Com deu dir cascú: «Vejam la mia vida; discorda ab nengú? hoch!»; e estás en mala voluntat contra ton prohisme?: les tues oracions no son hoydes davant Deu.

Cum clamaveritis ad me, ego non exaudiam (Isahie, p.^o c.^o); diu Deu: «Yo no'u hoyré; tapar-m'e les orelles per tal com teniu les mans plenes de sanch»: *Omnis qui odit fratrem suum* (P.^a Jo., 3.º c.^o), *omicida est*. Axí, necessari es concordança ab son prohisme, si la oració ha esser exaudida per Deu; e axí llavors porets demanar a Deu, puy's sou concordats tu e aquell. *Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis adversus aliquem* (Marchi, xi.^o c.^o); si feu oració, guardats, *primo*, si volets mal a nengú. *Super terram* dius que's faça la concordança, com si marit e muller concorden be; 105 mas demaneu peticions vanes del mon? ara demanau deiús la terra o en terra, tot es terrenal. A vegades, hou si dieu: «peró, Senyor, *fiat voluntas * tua*». Mas si demanau coses spirituals, son *super terram*. *Petitis, et non accipitis, ut in vestris concupiscenciis non sumatis* (Jacobi, 4.º); vosaltres demanau a Deu algunes coses terrenals, e no'u haveu.

110 Hun miracle en Mallorca. Huna nau havie en Mallorca, gran; deyen-li la nau d'En Termens, e carreguá en Mallorca, e anava a Flandes. Com se acostava a les mars de Flandes, hach tanta de fortuna, que trenchá l'arbre, e lo patró dix: «Vulla Deu o no, no moriré renegat». Tement-se que no donás entre moros, matá's ell mateix ab hun punyal; e axí tots los altres votaren e preguaren a la Verge Maria, e la nau trenquá, e 115 tots neguaren. En aquella nit, en la ylla venia a la ciutat hun hom, e sentí moltes gents que venien dient oracions, homens en camisetes, de dos en dos, e portaven ciris. E veu primer venir hun hom negre malahint pare e mare, e los altres en camisa, blanchs, ab ciris en les mans. E l'om coneix molts de aquells, e dix: «E com sou aci?». Digueren-li: «Lo patró es damnat, e nosaltres haguem sperança en la Verge Maria, e 120 no'ns ha dat ço que demanavem, mas ha'ns donat salvació, e vol que compleyscham lo vot». E lo hom ho dix en la ciutat, e saberem que en aquella hora era neguada la nau.

Axí, de tota cosa que será demanada, Deu no'ls hoyrá, mas del que será profitós de la anima. * Sent Bernard: *Confidenter pete, quia aut accipies quod petitis, aut melius* 125 *habebis*; per ço diu *de omni re fiet illis quod commodiosus erit anima*.

La quarta, es acceptable convenció. Diu: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ego sum in medio eorum*; (Luce, 2.º c.^o) *vocatum est nomine ejus Jhesus*. Antexist

— 98. *Cum-exaudiam*. — ISAL., 1, 15: Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae sanguine plenae sunt.

— 99-100. *Omnis-est*. — I JOAN., 3, 15.

— 102-103. *Cum-aliquem*. — MARC., 11, 25.

— 107-108. *Petitis-sumatis*. — JAC., 4, 3: Petitis, et non accipietis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis.

— 126-127. *Ubi-eorum*. — MATTH., 18, 20.

— 127. *Vocatum-Jhesus*. — LUC., 2, 22.

pendrà aquest nom: «Xrist»; nosaltres empremtem en lo nostre cor «Jhesus». Jhesus vol dir «salut» e «salvador», e axí, ajustar-se per salvació de les animes e de comunitat. Ara som ajustats: yo, que prehique, so hu; vosaltres, dos: som ajustats per salvació de la anima; ací es nostre senyor Deu Jhesu Xrist: *Ego sum in medio*. E axí vos faç certs, e axí es en veritat que Jhesu Xrist es ací ab nosaltres sens falta, ab molts angels e archangels. O, com hi es be acompanyat lo bon rey e papa Jhesus! Si ha algú que dorm, dien los angels: «Senyor, guardau»; item, si'y ha alguns excomunicats, acusen-los.

fol. cxxxii Item, quant los preveres o religiosos se ajusten a fer los officis divinals, *ibi ego sum in medio*, e comencen: *Deus in adjutorium meum intende; Domine ad adjuvandum me festina*, cuytats, vos, Senyor; dien *Gloria Patri, et Filio et Spiritui Sancto*, lo hun cor deçá, l'altre dellá, a fer reverencia a Jhesu Xrist que es en mig. Ara pensau * com n'i ha algú que's riu, o sta desonest: reprehen e accusen los angels. Sant Martí tots temps stava al offici ab temor. Axí mateix, los consellers ajustats: *Ibi Deus est in medio*. E pensau si es algun conseller que no vaja dret, que si's tracta de offici, pensarà, o tal mon parent e amich si'u porá haver, e no'y será bo; e quin compte dareu a Jhesu Xrist que us sta davant! Axí, servau justícia.

Item, en tractar pau no'y mescleu mentida. Diu Jhesu Xrist: *Ego sum veritas et vita*; avisar, no'y digats mentida, car si'u feu, no'y será Jhesu Xrist, mas lo diable, *quia mendax est*; e si de matrimoni vos demanen, no dir mentida. (Jheremie, xliij.º c.º) «Tu, Senyor, estás ab nosaltres»: *tu in nobis es, Domine*.

fol. cxxxii v. La cinquena doctrina, es de amigable remissió, com devem remetre e perdonar huns als altres les injuries. *Dixit: quociens peccaverit frater meus, remittam sibi usque sepcies?; non dico tibi usque sepcies*, mas lxx. vegades vii. Los doctors concorden que vol dir *tociens quociens*, tantes vegades com te farà injuria, tantes vegades li deus perdonar: hun perdonar hi ha necessari, altre voluntari; lo necessari hi es de cor, lexant la malícia del teu cor, e es necessari que en lo cor no'y haja mala * voluntat: *Dico vobis, quod si non remisieritis* (Mathei, xviii.º c.º), lliurar-vos-he als turmentadós de infern, si no perdonau. Lo voluntari es, que si damnatge vos ha feyt algú, que ab justícia ho podets demanar, sens peccat; civilment, no es peccat. Item, aquell qui me ha mort mon pare, sens peccat puch perseguir per amor de justícia, mas guarda't de la ira del cor, que anant a cort, si'l trobes, saludar-lo: e pots lo citar per a davant cort.

Septuagesies sepcies s'espon e es entés, *et tociens quociens collective* e lxxvii. vegades. Compte de vii. significa universalitat e totalitat, per ço que lo compte del mon va en

— 137-138. *Deus-festina*. — Ps. 69, 2.
— 145-146. *Ego-vita*. — JOAN., 14, 6: *Ego sum via, et veritas, et vita*.
— 148. *Tu-Domine*. — JER., 14, 9: *Tu autem...*
— 150-151. *Dixit-sepcies*. — MATTH., 18, 21: *Dixit:*

Domine quoties peccabit in me frater meus, et dimit-tam ei? usque septies? Dicit illi Jhesus: Non dico tibi septies, sed usque septuagies septies.

— 154-155. *Dico-remisieritis*. — MATTH., 18, 35: *Si non remisieritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.*

compte de vii: (Tobie, c.º xiii.º) *Ego sum unus de septem spiritibus* qui stan davant la
 cadira, *id est, de universa multitudine angelorum*. (Genesis, viii.º) Com Cahim matá
 Abel, dix Cahim: *Omnis qui invenerit me* mate'm. Dix Deu: «Io no vull que't maten,
 165 mas qui't matará, será obligat a vii. vegades mes. E dix Lamech a sa muller: *Audite*
septuplum septuagies sepcies. Axí tots temps es entés per universalitat.

— 162-163. *Ego-angelorum*. — TOB., 12, i no 13, 15: Ego sum Raphael Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Deum.

— 164. *Omnis-mate'm*. — GEN., 4, i no 8, 14: Omnis igitur qui invenerit me, occidet me. Dixitque ei Domi-

nus: Nequaquam ita fiet, sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur.

— 165-166. *Audite-sepcies*. — GEN., 4, 23 i 24: Audite vocem meam uxores Lamech... septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero septuagies septies.

[FERIA IV DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dimecres, dia 29 de març]

QUARE DISCIPULI TUI TRANSGREDIUNTUR
TRADITIONEM SENIORUM?

*Habetur verbum illud originaliter Mathei,
xv.º c.º, et recitative in Evangelio hodierno.*

Volent preycar del sant Evangeli, recorrerem etc.

Primo: AVE MARIA etc.

En est sant Evangeli de huy, son disputades tres questions molt profitoses a 10
nosaltres: *prima*, dels juheus contra Jhesu Xrist, e fo questió maliciosa; 2.ª fo de
Jhesu Xrist als juheus, e fo questió virtuosa; 3.ª dels dexebles ab Jhesu Xrist, e
fo questió tota temerosa; e totes son en est sant Evangeli, e porem-ne pendre bona
informació a nostra vida.

La primera questió, que es en lo sant Evangeli, es del tema, que los juheus 15
li feren la questió maliciosament, dient: *Quare discipuli* etc. Sa * piats que los
juheus havien costuma entre si mateix que donaven cura que fossen verdatés en les
coses foranes, llavant-se llurs mans, e scurant-se les ungles e los ulls e peus; item mes,
en tenir nedeus los vexells de casa, feyen fer belles totes les aynes: mas en tenir 20
la anima pura e bella e llavada, no havien cura, sinó que tots mals eren en ells, e ente-
nien que puy eren lavats ab aygua, que nets eren. *Farizeï et omnes judei, nisi crebro et
frequenter lavent non comedant* (Marchi, vii.º c.º); los juheus no menjaven si no's
lavaven primer les mans; com tornaven del mercat de contractar, totes les partides del
cors que podien, se lavaven: los antichs los daven estes doctrines. Jhesu Xrist feya lo
contrari, que mostrava als dexebles que haguessen cura de purificar la anima, e que's 25
guardassen de tots peccats; de la mundicia del cors no'y feya gran festa: dexava'u
a costuma de cascú. Los apostols de Jhesu Xrist, com los convidaven, sabent que no
era peccat lavar o no lavar les mans, moltes vegades menjaven sens lavar les mans.

E per ço, los juheus deyen a Jhesu Xrist: *Quare discipuli tui transgrediuntur*
traditionem seniorum, que es lo tema. Feyen-li questió maliciosa; per que traspassaven 30

XXV. 4-5. *Quare-seniorum.* — MATTH., 15, 2.

— 21-22. *Farizeï-comedant.* — MARC., 7, 3: Phari-

saei enim, et omnes judaei, nisi crebro laverint ma-
nus, non manducant.

los dexeables les ordenacions dels vells?; *quasi dicerent*: be par que mal mestre han.

* Respon Jhesu Xrist: *Non quod intrat in ore cohinquinat hominem, que omnia procedunt de ore; et de corde exiunt homicidia, fornicaciones, et hec sunt que cohinquant.* fol. cxxxiv

Deya Jhesu Xrist: «La vianda que entra per la boqua, menjant o bevent, no ensutceix la persona, que en lo ventre va, e ço que no es pur va de fora o per orina, *vel alias*; mas que ensutzix? les coses que ixen de la boqua e procehexen del cor, males cogitacions, envejes, oys, desigs de venjança, omicidis, adulteris, fornicacions, furts, falsos testimonis e blasfemies; estos son los peccats que ixen del cor e ensutzien la anima: de aquests deurieu esser nets».

40 Moralitat. Yo veig que en est deffalliment son moltes persones, axí homens com dones, e per deffalliment de algú de llur persona, s'enforcen en purificar ço que es de fora; e lo que es necessari al anima, no'n han cura. Digats tots quantes vegades vos llavau les mans? al matí e al dinar, e la cara e la bocha; e la anima, quant ha que no la haveu llavada de molts [sic] pensaments e cogitacions?: axí la anima roman fangosa. 45 De quant en quant feu llavar la camisa, de viii. en viii. dies; e la camisa de la anima, ço es, la consciencia, passa hun any que feu la bugada hon se llava la camisa de la anima, e conoxeu lo deffalliment. Si hun hom portave una camisa tot hun any, sens despullar-la's, o! quina bugada hi hauria mester!: no'y bastaria sinó foch a llavar-la. Axí en lo deffalliment * dels juheus.

50 *Bona vis habere et bonus non vis esse* (Sent Agustí); les coses que tu has, vols que sien bones, mas tu no vols esser bo. Vols haver bona muller, bon fill, bona gonella e bona calça: e si vols haver bona calça, vulles haver bona anima, e amem la anima tan com la calça. Si es descosida la calça, cosir-la; si es fangosa, llevar-ne lo fanch, e axí comparem-li la anima; si es descosida, cusam-la: *Super omnia caritatem habete* (Ad Colosenses, 3.º), e açó es ligam de perfecció; item, si la anima es descosida, que portes mala voluntat, cosir-la perdonant e havent bona voluntat; si la calça es polsosa, espolsar-la's. Digats, n'avariciós, la vostra anima es polsosa?; axí, spolsats-la, fets la restitució; si la anima es sullada, llavem-la en la confessió: axí, amem tan la anima, com la calça. Havem cura de anar nets, e la anima sutzea, vil e pudent! *Ve vobis qui mundatis quod de foris est: intus pleni rapina* (Mathei, xxiii.^o c.^o); maledicció es en aquells que 60 denejen de fora, e, dins, son plens de iniquitats, cechs, e la anima plena de sutzietats.

La segon questió fonch de Jhesu Xrist als juheus; * virtuosa fonch aquesta: fol. cxxxv
Quare vos transgredimini mandatum Domini propter transgressionem vestram. Sapiats

— 32-33. *Non-cohinquant.* — MATTH., 15, 11 i 19: Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. De corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicaciones, furta, falsa testimonia, blasphemiae: haec sunt, quae coinquinat hominem.

— 50. *Bona-esse.* — SANT AGUSTÍ, lib. 50, Homil. Hom. 25 c. 5.

— 54. *Super-habete.* — COLOS., 3, 14.

— 59-60. *Ve-rapina.* — MATTH., 23, 25: Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, quia mundatis quod deforis est calicis et paropsidis: intus autem pleni estis rapina et immunditia.

que los juheus ab qui disputave Jhesu Xrist eren axí, avariciosos, que cerquaven maneres que tots los diners venguessen a ells; (Numeri, xxvi.^o c.^o) havien totes les presentalles e offeretes; tot ho daven als servidors de Deu; ells paraven laç a la gent. Deyen: «Deu val mes que nenguna creatura; per qué, donchs, nengú es tengut de tort e restitució al prohisme?; offiran al temple, e será escusat de restitució de ço que hauran dat a Deu; item, si algú ha pare o mare pobres, ver es que los fills los deuen ajudar; mas si los fills ho volen dar al temple, scusats son, que mes val Deu». Si el pare diu al fill: «Vulles-me ajudar», deye lo fill: «Yo ho he dat a Deu; axí, siau content». E axí molts tollien la provisió a pares e mares, e molts se estaven de fer restitucions, e daven-ho al temple. Veus la malvada avaricia que tenien? Per ço dix Jhesu Xrist: *Quare transgredimini mandatum Domini, et vos determinatis hoc esse bonum et irritum, fecistis mandatum Dei*; perque trespasats los manaments de Deu per vostra avaricia, que si'l pare o mare ha necessitat, los fills los deven provehir, e vosaltres ho trencats per la vostra avaricia. Veu la qüestió * virtuosa, per corregir-los, e no hagueren resposta.

Havem dos moralitats: la primera tocha a ecclesiastichs, l'altra a tots en general. Als ecclesiastichs toqua la avaricia, que les offeretes venen a mans de ecclesiastichs. Diran alguns: «Almoyna, bona gent, que ací son perdonats ferides de pare e mare, dejunis trencats, e vots e promissions no complides; e lo papa no'u poria perdonar». Ells dien que es perdonat: axí, tot es engan. Lo confessor, si haveu trenquat la quaresma, vos deu dir: «En penitencia dejunau-ne altres tant en carnal»; e ells no curen sinó o offeretes, o capellanies e alias: tot ho volen.

Altra moralitat que toqua a tots. Aquells fariseus eren enbolcats en molts peccats. Per qué Jhesu Xrist los représ de peccat que no honraven pare e mare, com n'i hagués e fessen altres peccats majors? per qué? per donar a entendre que es tengut cascú de honrar pare e mare naturalment; encara que Deu no'u hagués manat, som tenguts de honrar pare e mare, per molts * affanys que han hagut per tu: *Honora patrem tuum et matrem, quoniam memento nisi per illos non fuisses* (Ecclesiastici, vii.^o c.^o); remembra't que no series sinó per ells, e que ells te han servit: retribuex-los-ho.

Los romans adoraven ymatges de besties e no de ocells ni de la cegonya, perque a la vellea los fills la meten en lo niu e porten-li a menjar, e quant es dura de ventre, lo fill e filla van a la mar e humplen-se la boqua de aygua salada, e meten lo bech en aquella partida, e donen-li cristiri e ajuda; (ara los homens, si han pare e mare vells, *absit*); e per sta rahó los romans no feyen ydola de cegonya.

Exemple. En una ciutat era huna dona, e per hun gran crim fonch sentenciada que morís de fam: pens que devia ésser alguna honrada dona. La dona havia una filla, e la filla criava sa criatura, e sabent que era sentenciada sa mare, axí la filla feya alletar

— 74-75. *Quare-Dei*. — MATTH., 15, 3 i 6: *Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram. Et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.*

— 89-90. *Honora-fuisses*. — ECCLES., 7, 29: *Honora patrem tuum, et gemitus matri tuæ ne obliviscaris: memento quoniam nisi per illos natus non fuisses.*

100 son fill, e ella conservava la let per a sa mare. E hac gracia que'y entrás a visitar sens vianda, e axí, conservant la let e com era entrada en la presó, dava a mamar a sa mare e buydava-li les mamelles, axí dos vegades lo dia, hora * de dinar e al vespre. Axí la fol. cxxxvi n.
sostench molts dies, e lo jutge deya: «Com se pot fer que no sia morta?». Lo jutge dix: «No pot ésser», e lo jutge ho volch veure, e veu que la vella mamava. Plagué-li
105 tant esta pietat, que delliurá la mare. Sta era bona filla. *Honora patrem et gemitus matris non obliviscaris* (Ecclesiastici, vii.^o); *Filii, obedite parentibus in Domino: hoc justum est, quod est mandatum legis* (Ad Ephesios, c.^o vii.^o). Obehit-los, no contra Deu, mas que sia plasent a Deu, e nostre senyor Deu te guardará de tots perills.

110 La terça questió fo dels dexeables ab Jhesu Xrist, e fo temerosa. *Scio, quia farisei*: per be que Jhesu Xrist feya, los fariseus no's convertien (Isahie, xxviii.^o c.^o). «Ipocrits», ab *ypos, quod est sub*, vol dir «persones sobredaurades», que de fora demostren bella sembança, e dins podrits. Be proffetá de vosaltres Isahies, que de boqua vos mostrau honrar a Deu, e lo cor es lluny de Deu; així, sens utilitat lo serviú, que trencaveu les
115 ordenacions de Deu. E axí los fariseus començaven-se a indignar contra Jhesu Xrist, e los dexeables hagueren temor, e digueren: «O, mesquins!; que farem, que * se'n van fol. cxxxvii
menaçant-nos?». E digueren: «E sabs, Senyor, que los fariseus se'n van tots escandalitzats contra nosaltres?». Açó es la questió temerosa. E dix Jhesu Xrist: *Sinite illos, ceci sunt*. Quant los apostols li feyen la questió temerosa, dix Jhesu Xrist: «No us
120 maravelleu, que tota planta que no es plantada per lo meu Pare, será arrancada». La sinagoga era dita vinya e ort de nostre senyor Deu; los prelats eren los colents, e aquells ells mateix s'i eren plantats, que no eren stats plantats per Deu. Ay las! quin punt ha ací, que ells mateix s'i plantaven! Diu Jhesu Xrist: «No us maravelleu si son moguts per vent, que temp vendrá que seran desrahigats de rael al jorn del juhi»
125 (Mathei, xxv.^o c.^o). Axí, esta paraula de Jhesu Xrist los arrancarà de rael, e iran en infern. *Omnis plantacio quam non plantavit Pater meus celestis, irradicabitur*; donchs, quart-si cascun que'y sia plantat per Deu, no per si mateix. *Adulterine plantaciones* etc. (Sapiencie, 4.º c.^o); adulterines plantes son quant la dona concep, no de son marit, mas d'altri. *Sic de Ecclesia*: Jhesu Xrist es lo marit.

130 Altra resposta. Dix: *Sinite illos, ceci sunt; si cecus cecum ducit, ambo in foveam cadunt*. * No eren cechs per ignorancia, mas per malicia, que no conexien sos peccats, fol. cxxxvii v.

— 106-107. *Filii-legis*. — EPHEs., 6, i no 7, 1: Filii, obedite parentibus vestris in Domino: hoc enim justum est.

— 110. *Scio-farisei*. — MATTH., 15, 12: Scis quia pharisei, audito verbo hoc, scandalizati sunt.

— 118-119. *Sinite-sunt*. — MATTH., 15, 14.

— 124. MATTH., 25, 41: Discedite a me maledicti in ignem aeternum.

— 126. *Omnis-irradicabitur*. — MATTH., 15, 13.

— 127. *Adulterine-plantaciones*. — SAP., 4, 3: Spuria vitulamina non dabitur radices altas. — L'interpretació d'aquest vers de la Vulgata la pren el Sant de Sant Agustí, lib. 2, de *Doctrina Christiana*, c. 12.

— 129-130. *Sinite-cadunt*. — MATTH., 15, 14: Sinite illos: caeci sunt, et duces caecorum; caecus, autem, si caeco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt.

hoch los dels altres; staven en tots crims, e no'u coneixien per la llur malícia: (Sapiencia, 2.º c.^o) *Excecavit eos malicia eorum*; per ço dix: «Cechs son e guiadors de cechs», e pren-los-ne axí com si hun cech guí a laltre cech, abduys van en la fossa.

El cech que's fa guiador de altre cech, e lo hu e l'altre, abduys, cahen. «E donchs, si yo me confés, e lo confessor es cech que no coneix, seré yo en perill, per que'm so comanat a ell». Responch: quant algú se confessa e no sap que sia ignorant ne cech, ans presumeix que no es cech, e tu vendrás a confessar, e presumeix que es bon confessor e entenent, si tu vens ab sta intenció e manera presumint que sia entenent, e no'u conexas ne haurá poder, tu, no sabent-ho, absolt est, no'y ha perill a vosaltres, mas aquell tal confessor tot sol se dampnarà. Diu: *Tu qui scienciam repulisti*, yot gitaré de paradís e metrét en infern (Ossie, 4.º c.^o); no diu *non habuisti*, mas *repulisti*. Alguns preveres seran ignorants, mas no repelleixen sciencia, ans la cerquen demanant consell. No'y ha perill a est aytals, mas als que no curen de demanar, ells se'n plevexen; * axí, no diu *non habuisti*, mas *repulisti*. Quant l'om, scientment, elegeys confessor ignorant, per que no'l penitencie e no'l strengue, ara *elective* en aquest, diu: *Si cecus cecum ducit, ambo in foveam cadunt*.

Era hun noble hom, capitá de gent de armes, e feya tot lo mal del mon, e vench a malaltia, e com fonch malalt digueren los metges: «Confessats-vos, que en perill estau». Ell appellá un scuder e dix-li que li fes venir hun bon confessor, e lo scuder demanava bon confessor. E lo cavaller dix en sa confessió al confessor que tenia peccats venials de massa menjar e beure, e massa dormir, e la major consciencia que havia es de hun furt. Dix ell: «Trobí una nou de ballesta; de açó he consciencia». Dix lo confessor: «En tal vila que cremaren, vos ereu capitá, e en tal batalla, vos ereu capitá». Dix ell: «E!, tal confesor me has haut, que ell metria questió en parahís; fes-me venir altre confessor, e dir-li has que ací se dinará, e dar-li he deu florins». L'om se confessá del confessor que depuys feu venir, e dix que la major consciencia era de una nou de ballesta; e dix llavors: «Yo fuy a tal cremament de tal vila», e lo confessor lo escusava; item, que havia fet moltes luxuries, e lo confessor lo escusava, e * absolgué'u. Ja scientment, elegí mal confessor. De tals dich yo: *Si cecus cecum ducit, ambo in foveam cadunt*. O, quants n'i ha que elegexen ignorants persones! Axí tots aquest tals van a infern.

Placia Deu vos deix elegir tals confessors, que hajam la gloria de paradís.

— 133. *Excecavit-eorum*. — SAP., 2, 21: *Excecavit enim illos malitia eorum*.

— 141. *Tu-repulisti*. — OSEE, 4, 6: *Tu scienciam repulisti, repellam te*.

— 147. *Si-cadunt*. — MATTH., 15, 14. *Caecus, autem, si caeco ducatum praestet ambo in foveam cadunt*.

[XXVI]

[FERIA V DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dijous, dia 30 de març]

ERAT PREDICANS IN SINAGOGIS GALILEE.
Luce, 4.º c.º, originaliter et in Evangelio statim lecto recitative, scribitur verbum illud.

Per ço que lo nostre sermó haja virtut en honor de nostre senyor Deu Jhesu Xrist e salvació de la anima,

Primo: AVE MARIA.

El sant Evangeli de huy nos declara quatre excellencies de Jhesu Xrist, de les quals porem pendre * bona hedificació: divinal potencia; humanal clemencia; perfeta sanctedad e estesa caritat, e en estes será nostre sermó. De la quarta, de estesa caritat, parla lo tema proposat: *Erat predicans* etc.

A la primera, es divinal potencia, que mostrás clar que ell, com a ver Deu, havia potencia en obrar e fer creatures, com a creador que es, e de aquelles fer ço que vol. Los homens, com volen obrar algunes coses, han hi mester temps; e nostre senyor Deu, ço que li plau, per sa voluntat de continent es fet: açó es poder de Deu. David, en psalm «Laudate Dominum de celis»: *Dixit, et facta sunt.*

Esta potencia se demostra en Jhesu Xrist, que guarí huna forta malaltia, manant: *Surgens Jhesus de sinagoga, introivit in domum Simonis: socrus Simonis tenebat magnam febrem, et Jhesus imperavit febrí, et surgens* etc.; hun dia quant hac preycat Jhesu Xrist, entrá en la casa de sent Pere, e no' y havia sinó la sogra, mare de la muller de sent Pere, e jahia de gran febra, e los dexebls pregaren a Jhesu Xrist que la volgués guarir, e Jhesu Xrist, *stans super illam*, dret, no asegut, diu sobre ella, com jagués baix, feu manament a la febra, dient: «Febra, dexte-la e ves-te'n», et sobtosament, axí, ab gran * fortalea, llevá's com si no hagués hagut mal nengú. Axí mostrá divinal potencia, que obrá per divinal manament de la creatura de la febra, ço que'n volia, e doná sanitat.

XXVI. 4. *Erat-Galilee.* — LUC., 4. 44.

— 18. *Dixit-sunt.* — Ps. 148, 5.

— 20-21. *Surgens-surgens.* — LUC., 4. 38 i 39: *Surgens autem Jesus de Synagoga, introivit in domum*

Simonis: socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam, imperavit febrí, et dimisit illam, et continuo surgens ministrabat illis.

30 Moralitat. La condició de aquella malaltia era febra. Veus ací que significa peccat mortal: la febra, ans que vingua ab si mateixa, tramet missatger, que es lo fret. Axí lo peccat mortal, missatger ve primer, es fredor, negligencia de bones obres. Tant com l'om ha diligencia de fer bones obres, segons sa condició, no ve la febra; axí de fet, qui te fredor, no pot estar que no vingua en peccat mortal.

35 Açó conixer podets en religiosos. Si ab gran diligencia te la regla, e servant scienci en son loch e temps, dejunis e abstinencies, e la manera del vestir, e no portar camisa, quant es diligent en servir la regla, no'y ha loch la febra de peccat; mas quant diu: «Be basta que yo tingua los casos essencials, no cur de estes cerimonies», e dexa lo scienci, e dejunis, e manera de vestir, axí refredats-vos, la febra vendrá tost. Ver es
40 que no obliguen a peccat algunes cerimonies, mas no porá estar sens les cerimonies que no sia ociós, e vendrá en peccat.

* Los lechs, si prenen qualque orde de dir oracions, o que no parlen a la missa, e confesse sovent, nostre senyor Deu lo conserve de peccat; mas si ve en fredor, que calçant e vestint diu oració, e comence a parlar a la missa, de fet puy se comence a
45 refredar, tost vendrá en peccat. Axí ve lo primer la fredor, e puy la febra. *Ad nimium calorem transit* (Job, xxiiij.^o c.^o), e lo peccador, de aygues de neu, ve a gran calor: vol dir, de la fredor de negligencia, ve la febra de peccat mortal, e vendrá a peccat mortal, que diu *usque ad inferos*; (Jacobi, v.^o) *unusquisque* es temptat per sa cobejança. Vet ací la fredor, e puy ve a peccat.

50 Altra moralitat, pensant en la manera de la cura; *stans super illam, imperavit febre et dimisit illam*: primo, feu oració, *quia rogaverunt*. Veu esta manera que nostre senyor Deu Jhesu Xrist te en guarir la febra de peccat mortal; *primo*, la oració; puy, stant de peus, e puy, *super illam*, que sta pus alt, *super illam plebem*, e puy, *imperavit*. *Non enim estis qui loquimini, sed Spiritus Sanctus* (Mathei, x.^o), e axí com Jhesu Xrist
55 maná per auctoritat divinal, guardau-vos de fer contra manament de Deu, meyspreau lo mon, e desijau la glória de paradís. E quants ne guarexen en esta manera? molts. Quants son que han in * tenció de mal, e en lo sermó dexten-ho! *Ergo, rogaverunt pro illa, stans super illam, et imperavit* etc. per auctoritat divinal.

David, en lo psalm «Qui regis Israel intende»: *Ab increpacionem tue facies peribunt*. Per entrar en lo secret: los peccats venen, o per concupiscencia de mal, o per negligencia de be; per concupiscencia ve superbia quan se inflama l'om: cové que yo
60 haja dignitat, honor, offici e vanitat: *Incensa igni*, diu en lo dit psalm; *ignis est usque ad consumpcionem* (Job, xxx.^o); foch es que devora la creatura. Avaricia cosa es encesa

— 44-45. *Ad nimium-transit*. — JOB, 24, 19: *Ad nimium calorem transeat ab aquis nimium, et usque ad inferos peccatum illius*.

— 47. *Unusquisque*. — JAC., 1, i no 5, 14: *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus, et illectus*.

— 53-54. *Non-Sanctus*. — MATTH., 10, 20: *Non enim*

vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.

— 59-60. *Ab-peribunt*. — PS, 79, 17: *Incensa igni, et suffona ab increpatione vultus tui peribunt*.

— 62-63. *Ignis-consumpcionem*. — JOB, 31, i no 30, 12: *Ignis est usque ad perditionem...*

per foch; luxuria, enceniment de foch grech; gola, scalfament de menjar; ira, es emflament de foch; venjança, esta es *incensa igni*. Aquests, segons diu David en lo dit psalm, son cavats *sub fossa*, de sots caven lo fonament de la creatura: fonament es de pedres ligades ab morter, e fonament de xpistiá bones obres ligades ab bitum de caritat. Lo qui ha bon fonament, los peccats que fan, sotscaven lo morter tirant les pedres, ço es, les bones obres. *Incensa igni et subfossa*, e axí, *pereant a facie tua*: la cara de Deu es la * preycació; en la preycació vendreu a conexença de la cara de Deu.

A la segona part. En est sant Evangeli es mostrada humanal clemencia, per ço que Jhesu Xrist era Deu e hom, *et Deus erat Verbum et homo*, prenent vera humanitat en lo ventre de la Verge Maria. Per açó feya obres divinals e humanals, a mostrar que era Deu e hom. Feya obres divinals, e, puys, obres humanals: *Cum sol autem occidisset, omnes qui habebant infirmos ducebant ad illum, et manus imponens, curabat illos*; com lo sol fos post, les gents qui tenien malalts, portaven-los a Jhesu Xrist, e a cascú, posant les mans sobre lo cap, axí'ls guaria.

Dos secrets hi ha: *primo*, pensant en la manera; *secundo*, per lo temps.

Vejam en la manera, que diu que's assehie, e cascú li mostrave les malalties, e deyen llur mal, e posava les mans a cascú sobre, e deya paraules: *secundum fidem tuam et devocionem habeas sanitatem*. Axí guaria a cascú: *Singulis manus imponens curabat eos*. Ací se mostra, en esta manera, la curació que's fa, en lo sagrament de la penitencia, de la anima. Com venien, posava'ls la ma dessús, e deya les dites paraules: veus açí la confessió. Diu *singulos*, que cascú deu dir son peccat, tant com sab ni pot; * cascú ha dir sa malaltia e son deffalliment, nomenant-los lo que'us membren; que vol dir confessar? mostrar la malaltia. Encara que lo confessor ho sapia, vos ho havets a dir. Dirá: «Pare, yo só peccador en peccat de superbia, e so persona avariciosa»; es entés que te lo ventre de la anima ytropicha, e que no's pot sadollar-se. Lo confessor *singulis manus imponit*, e diu, *auctoritate qua fungor*, segons que has fe e contricció, serás curat. Axí, vejats com signiffica lo sagrament de la penitencia: *In nomine meo, manus imponent* (Marchi, ult.º c.º).

Lo temps. En quin temps guaria tocant? *cum sol occidisset*. Per açó secret hi ha. Sabets que Jhesu Xrist es sol eternal: *Ex te ortus est sol justicie, Xristus Deus noster*; quant se pongué en la creu, com morí, fon post: vol dir que la terra está entre nosaltres e ell. D'allí pren e hix lo sagrament de la penitencia, de la passió de Jhesu Xrist: (Genesis, xxviii.º) *Post solis ocubitum, vidit scalam Jacob*; après del sol post, veu Jacob una scala que bastava de terra al cel, e angels devallaven e pujaven, e nostre senyor

— 74-75. *Cum-illos*. — LUC., 4, 40: Cum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum; at ille singulis manus imponens curabat eos.

— 89-90. *In-imponent*. — MARC., 16, 17 i 18: In no-

mine meo... super aegros manus imponent, et bene habebunt.

— 92. *Ex te-noster*. — IN OFFICIO ASSUPT.

— 95. *Post-Jacob*. — GEN., 28, 11 i 12: Post solis ocubitum... viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens coelum.

Deu tenia alt lo cap: esta es penitencia, e hary tants escalons com son obres penitencials; es stada ans que Jhesu Xrist sostengués passió; stava de terra tro a infern, que Adam, qui feu penitencia dccccxxx. anys, ab la escala a infern devallá, *et sic de aliis*.
 100 *Quis * est homo, qui vivat, en non videbit mortem?* (David); no es qui no haja a morir, e via a infern, mas après la passió de Jhesu Xrist, ell pres la escala, e posá-la sobre la terra, e lo dia de la Assenció dreçá-la, que no es nengú que faça penitencia (Mathei, 4.º) que no puig al cel: *Penitentiam agite et appropinquabit regnum celorum*; per ço deya: *Post solis occubitus*.

fol. cxlii

105 Per que diu que angels muntaven e devallaven? a mostrar persones penidents. En est temps de penitencia donen-se a bones contemplacions, oracions e misses: estos munten, los contemplatius e fahents penitencia; altres devallant, per obres actives, a servir a malalts, dar almoynes e ajudar a devallar e portar cossors a soterrar, ab scilenci e dejunis, e fer les vii. obres de misericordia: axí, son angels, los huns pujants,
 110 los altres devallants. Diu nostre senyor Deu Jhesu Xrist: *Venite ad me* (Mathei, xi.^o) tots quants treballats per penitencia, *cum sol occidisset*.

La terça part es perfeta sanctedad: está en estirpar e reprovar actes del diable. Tant com es pus perfeta la creatura, pus reprovades li son les obres del diable; e dels malalts que havien sperits malignes, * com exien los diables deyen: «O Jhesus! tu est lo fill de
 115 Deu»; *increpans signabat eos ne loquerentur*. O ribauts! no us es mester que parreu pus. Açó es contrastar obra del diable.

fol. cxlii v.

Per que no'ls dexava parlar, puix deyen veritat?; perque maxime que los juheus no'l volien creure, e eren disposats de creure als diables. Ací ha dos respostes: litteral e moral. Litteral: lo dimoni ha esta condició, que no diu veritat sinó per força o per frau; per
 120 força, los sants han virtut de fer-los dir veritat; per frau, si algú ha perdut res, irá al diable, e per frau dirá moltes falsies per diffamar o scandalizar: *Ille in veritate non stetit, qui veritas non est in eo, quia mendax est et pater ejus* (Jo. viii.^o c.^o); en veritat fo, que creat fo sant e bo, mas no'y estech: mentider es e pare de mentida. Los dimonis deyen veritat, e sabent que dirien alguna falsia après, per ço los manava que callassen: *Omne enim verum a quocumque dicatur a Spiritu Sancto est*; axí, puy
 125 s havien dit veritat, manava que no diguessen pus, per ço que tost la encamaren la veritat.

Altra resposta. Sabets per que no'ls dexava * parlar?; donant exemple a nosaltres, que per gran proffit que's degués seguir no demanar consell al diable, ne fer-lo parlar.
 130 Si vas a algun fetiller, diran: «Anan a tal hom, e es fill del diable»: tu no'y deus anar,

fol. cxliii

— 100. *Quis-mortem*. — Ps. 88, 49.

— 103. *Penitentiam-celorum*. — MATTH., 4, 17: *Penitentiam agite: appropinquavit enim regnum celorum*.

— 110. *Venite-me*. — MATTH., 11, 28.

— 115. *Increpans-loquerentur*. — LUC., 4, 41: *Quia*

tu es Filius Dei, et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.

— 121-122. *Ille-ejus*. — JOAN., 8, 44: *Et in veritate non stetit, quia veritas non est in eo, cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est, et pater ejus*.

mas confiar de Deu que, si a ell plau, yo guarré, si no, beneyt sia lo nom de Deu. Item, si has perdut res, no' y vages, mas confia de Deu.

Pensats que los diables sapien totes coses?: no. Axí fon en lo castell de Casp. Molts invocadós de diables hic havia, e deyen al diable: «Qui han declarat que sia rey?»; e deya-li falsies. «E ja han conclús, e dius-me falsies?». Dix lo diable: «Sapies que de tres legues no s'i pot acostar nengun diable»; si'l diable no sab, com nostre senyor Deu los encegua per llur peccat; mas han vergonya de dir-ho, e dien a vegades falsies. Axí, no vullats dar creença a diables: squivats-ho fort. E per ço Jhesu Xrist no volia que diguessen res los dimonis, e axí, en esta ciutat hi han provehit contra fetillés e adevints: mester es que's serve.

(Levitici, xx.^o c.^o) *Qui yverit ad magos, ego Dominus exurgam contra illud*; los qui van per fer fornicació, dexe lo seu spos Jhesu Xrist, e va-sse'n al rapás, al diable, e axí diu: «Yo la mataré la anima de aquell, e irá en infern»; e contra aquells qui causen * aquell abominable peccat, *vir sine mulier*, aquest morran sens tota mercé apedregats; qui mor degollat, o penjat, o negat, o cremat, hu hi baste a matar, mas a tal que fa a tots mal, volch que a pedrades morís: hun adeví o hun sodomita, tota la terra guasta. Axí, per amor de Deu, tant com mes se acosta la fi del mon, e de aquell traydor Antixrist, tan mes devem escapar tals mals adevins e conjuradós e sodomittes: axí, si'n sabets, accusats.

La quarta part, la sua estesa caritat que'l beneyt Senyor, per la sua gran caritat, *erat predicans etc. et erat docens etc.* (Marchi, j.^o c.^o). *Diluculo*, en la puncta de la alba, ell, lo beneyt senyor Jhesu Xrist, aná-sse'n al desert, e la gent de la ciutat exien e anaren al desert, e trobaren-lo, *et detinebant eum*. Era la ciutat de Cafarneum, e Jhesu Xrist respós: «No'm tingats, que cové que en altres ciutats vaja a preycar», *et erat predicans in sinagogis Galilee*. O, qui hoys aquells sermons!

Moralitat, a vosaltres, preycadors, pensants que Jhesu Xrist diu que es tramés per preycar; diu la decretal que tant es l'offici, e tan gran e principal la predicació, que lo fill de Deu no se'n meyspreava * de dir: «So tramés per preycar»; *ergo*, que devem fer nosaltres?; quanta culpa será de aquells que meyspreen tal offici! En esta ciutat molts preychs hi ha, mas als logarets de fora no: *Parvuli peciebant panem*, e no' y ha nengú que'ls ne trenque.

— 133. *en lo castell de Casp.* — Es refereix als dies que estigué el Sant en el dit castell tractant amb els altres compromissaris sobre el successor del rei Martí. En un sermó que predicà Sant Vicents a Saragossa en 1414, parla d'aquest fet amb molts detalls.

— 139. *... en esta ciutat.* La provisió contra fetillers i adevins la féu el Consell de València en 3 de gener de 1413, en la qual s'enclouien altres prohibicions, que sens dubte foren fetes a instàncies i recomanació del Sant.

— 141. *Qui-illud.* — LEVIT., 20, 6: Anima, quae declinaverit ad magos et ariolos, et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, et interficiam illam de medio populi sui.

— 151. *Et-docens.* — MARC., 1, 22: Erat enim docens eos.

— 157. *... diu la decretal.* — Es refereix a la decretal *Extra de Haeret. cap., Cum ex iniuncto*.

— 160. *Parvuli-panem.* — THREN., 4, 4: Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis.

Verbum Dei usque ad summum sano concilio in sancta Ecclesia predicare. Sent Agosti, fins al derrer badall que li ysqué la anima, preycar tots temps; diran los altres: «Be es temptat de preycar!». Lo sant doctor Beda continuá de preycar, e era vell e
 165 hac ceguedat, e hac qui'l guiava. Esdevench-se anava cavalcant en un ase; hun mal scolá qui'l guiava vol truffar de Beda; ell sentí brugit de les pedres; lo moço li diu que la gent era, e axí preycava a les pedres; e hac fet lo sermó, e les pedres respongueren: *Amen, venerabilis pater Beda*; altres dien que angels respongueren: «Verament be hac dit, pare venerable».

170 Quant plau a Deu la preycació! Axí treballar tro siam en paradís: (Marchi, ult.º)
Ite per universum mundum, et predicate Evangelium omni creature.

— 171. *Ite-creature.* — MARC., 16, 15: *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae.*

[FERIA VI DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA]

[Divendres, dia 31 de març]

DOMINE, VIDEO QUIA PROFFETA ES TU.

Jo., c.º 4.º, originaliter et recitative in Evangelio statim lecto, scribitur verbum illud.

Volent preycar del sant Evangeli de huy, per que sia etc.

Primo: AVE MARIA etc.

El sant Evangeli de huy, que es be gran, conté tres bones disputacions: *primo*, fo de Jhesu Xrist ab huna dona samaritana, e fo disputació graciosa; 2.º, de la samaritana ab Jhesu Xrist, e fo fructuosa; 3.º, fo dels dexebls ab Jhesu Xrist, e fo virtuosa: e en açó sta tot lo Evangeli de huy, e yo vos he proposat la conclusió de *prima questione*. *Domine, video* etc.: «Senyor, yorus tenia per juheu, e ara vos tinch per hun gran proffeta».

De prima parte. Vejam com comença la disputació. Diu lo Evangeli, que nostre senyor Jhesu Xrist, axí com anava preycant de una vila en altra, sdevench-se que venia a huna ciutat appellada Samaria. Venint de Judea en Galilea havia a passar per Samaria, que no eren juheus, ne adoraven hun Deu del cel, mas adoraven les ydoles. Jhesu Xrist venia per preycar en aquella ciutat, e veus que fo hujat en lo camí, que axí com ere ver Deu e mostrava obres de la * divinitat, axí era hom e mostrava obres de hom, haver set e fam, e com fench prop de hun pou o font, *Jhesus sedebat super fontem*. Hora era quasi sexta. Lo Senyor estech hun poch allí, a la frescor de la font, e ell romás tot sol, e los apostols anaren a la ciutat per comprar vianda. Vench a la font huna dona per pohar de la font aygua, e pensá's que fos juheu, e no dix «Deu vos salv». (Numeri, xv.º) Deu havia manat a Moysés que portassen quatre vetes, e havien nom fimbres: *Efaciant fimbrias et portent in quatuor angulis* de les vestidures, e eren estretes, e los ffariseus feyen-les amples *a magnalibus*. Jhesu Xrist les portava estretes, e per ço la dona pensá's que era juheu, e los juheus e samaritans no's saludaven, e per ço la

XXVII. 4. JOAN., 4, 18.

— 21. *Jhesus-fontem*. — JOAN., 4, 6: Jesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.— 26. *Faciant-angulis*. — NUM., 15, 38: Ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas.

dona samaritana no'l saludá, e ella hac pahor. E dix Jhesu Xrist: *Mulier, da michi bibere*. E aquella arguí contra ell, e dix: *Quomodo tu, cum sis judeus, possis bibere a me, quia sum samaritana?*; tu es juheu: no demanes a beure a mi, que so samaritana. Jhesu Xrist respós: *Mulier, si scires* etc.; «O, dona! si tu sabies lo do de Deu que ha fet a humanal natura, que ha tramés son fill, e si conexies qui es aquell qui parle ab tu, tu li daríes a beure, e que ell te daría aygua viva». Ella, llavors, dix: * *Domine, unde habes aquam vivam?*; «es tu major que'l nostre pare Jacob, que feu est pou, que'l doná a son fill?». Jhesu Xrist respós: *Omnis qui biberit ex hac aqua, satiabitur, et si ex aqua quam dabo, non sciet in eternum*. Jhesu Xrist dix: «No parle d'esta aygua, que com han begut no tol la set per a tots temps; mas de la aygua viva que yo tinch estojada, qui'n beu, no ha set jamés». Pensau que la samaritana se agenollá, e dix: «Senyor, dona'm de aqueixa aygua». Dix Jhesu Xrist: «Ara ves, appella ton marit, e vine ab ell». Dix ella: «No he marit». Dix Jhesu Xrist: «Veritat es, mas has hauts cinch marits», e dix-li: «Tu prenguíst lo primer marit», e dix lo'y tot com era stat, «e puy ne prenguíst altre», e dix lo'y tot, «e hara has pres hun que non es ton marit». Dix ella: *Domine, video quia profeta es tu*. E ací termená la primera questió. *Primo* lo reputá per juheu, e puy senyor, e ara profeta: es questió graciosa, que Jhesu Xrist hi volch disputar per convertir-la.

Secret allegorical. Sta font, sobre la qual sta Jhesu Xrist assegut, significa la sciencia de taulegia, e Jhesu Xrist sta sobre esta e * guarda-la, e no'n pot haver nengú sinó per ma de Deu: (Mathei xi.^o) nengú per conexença de son enteniment, si lo fill de Deu no lo'y revela, de la sciencia de Deu no s'entra. *Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper et stat* (Ecclesiastici, c.^o i.^o); tota conexensa de Deu, de Jhesu Xrist devalla, *et jam ante tuum*: vol dir, duració de criatures inmutables, eternitat de la divinal. Jhesu Xrist seu sobre la font de la sancta Scriptura; sta samaritana significa ffilosoffia, *primo* que venia ab canterella, la intelligencia ab la ajuda silogisthica, e venia e treballava per haver-ne; quant treballaren los filosoffs per conexer Deu! no trobaven sinó que era hun primer motor; aquella corda silogisticha no era pus longa, que no podien entendre, sinó que ere hun principi invisible (Ad Romanos, v.^o); lo ffilosoff parlá a la letra per les coses que veyen o conexien.

Item, ab treball venia e no's sadollava de aquella aygua: condició de ffilosoffia

— 29-30. *Mulier-bibere*. — JOAN., 4, 7: Dicit ei Jesus: Da mihi bibere.

— 30-31. *Quomodo-samaritana*. — JOAN., 4, 9: Quomodo tu Judaeus cum sis, bibere a me poscis, quae sum mulier samaritana?

— 32. *Mulier-scires*. — JOAN., 4, 10: Si scires donum Dei, et quid est, qui dicit tibi: Da mihi bibere; tu forsitan petisses ab eo, et dedisset tibi aquam vivam.

— 34-35. *Domine-vivam*. — JOAN., 4, 11: Domine, neque in quo haurias habes, et puteus altus est: unde ergo habes aquam vivam?

— 36-37. *Omnis-eternum*. — JOAN., 4, 13: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum; qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum.

— 48. *MATTH., 11, 27: Omnia mihi tradita sunt a Patre meo; et nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare.*

— 50-51. *Omnis-stat*. — ECCL., 1, 1: ...semper, et est ante aevum.

que de la sciencia de Deu no's sadollaven. Si havets gran set, e metets aygua en la boqua e no entra en lo estomech, no sadolla; axí de aquells, tota la sciencia estava en la boqua: disputaven e no li feyen gracies: axí en la volentat, per devoció, no'y entrava gens: * *Qui cognovissent Deum, non gracias egerunt* (Ad Romanos, p.^o); los filosoffs studiaven e disputaven que era un primer motor, cuydan que'y entrás en lo enteniment; no, com per devoció no entrava en la anima.

En après diu que havia hauts v. marits, e aquell que tenia no ere marit. Filosoffia ha hauts v. marits, Anaxagoras, Plató, etc., e aquells ffilosofs se donaven de tota sa vida a ffilosoffia: per ço son appellats marits, emperó lo hu que es derrer, no es marit; lo xpistiá es, que no la ha la filosofia per muller, no estar tota la vida ab ella, mas com ve en hun cars, en una declaració que se'n pot ajudar, serveysque-se'n, puys giten-la defora; be es desconexent lo religiós que la pren per muller: per ço les vii. arts son appellades serventes de taulegia. (Proverbiorum, viii.^o c.) La sciencia divinal ha hedificat casa, e ha'y vii. colondes, ço es, les vii. obres de misericordia, e axí, a poch a poch, acostant-se a Jhesu Xrist, venim ha haver de la sciencia de Deu. *Nemo vidi* (Jo., p.^o), no he vist nengú jamés, qui'us ho haja revelat, mas lo unigenit Jhesu Xrist, ell nos ho ha comptat e demostrat.

Moralment significa la creatura com ve a peccat, e puys a penitencia. L'om se governa per los v. senys corporals. Com veuran que stan los altres be arreats, e dirá: «per que no iria jo axí, com aquell?»; 2.º, ell stará simplament, hoyrá dir: «ol, tal es gran rich hom, presta diners e se fa rich a usura»; la anima * pren sentiment de mal, e dexa's vendre; item, si vol viure devotament sens luxuria, e s'entra del adorar aquells sentiments de mosquets; item, com sent les viandes; item, del gust, e, axí, nengú no comença a peccar per malicia, mas per fragilitat, *quinque viros habuisti*; ve puys a pendre lo derrer, lo diable, per malicia: car cahent per fragilitat, la consciencia se endureix, lo habit se engendra en la anima del peccat, lo diable llavors la governa.

Quin remey hi ha?; lo de la samaritana, venint a la font de la samaritana; la font es contricció, e es pou per la pregonea de la infinida misericordia de Deu, *fons*; (Canticorum, 4.º c.^o) penitencia es font dels orts que devalla de Libano, font de orts e pou de camps: l'ort es clos, lo camp ubert; la penitencia, que ve en la contricció, es font: llavors, la contricció es tanquada; pou es com ve a la confessió, *impetu* venen cuytadament les aygues, que no'y ha nenguna tarditat entre la contricció del peccador e la gracia. Digau: quin temps passa de la contricció fins a la gracia?; un instant, *in eodem instanti*, e punt indivisible, ab impetu ensemps. Com lo confessor te absol, e diu:

— 63. *Qui-egerunt*. — ROM., 1, 21: Qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt.

— 72. PROV., 9, 1: Sapientia aedificavit sibi domum, excidit columnas septem.

— 75. *Nemo vidi*. — JOAN., 1, 18: Deum nemo vidit

unquam: unigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse enarravit.

— 83. *Quinque-habuisti*. — JOAN., 4, 18: Quinque enim...

— 87. CANT. 4, 15: Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quae fluunt impetu de Libano.

— 92. *un instant*. — El manuscrit diu: "no instant".

95 *Ego te absolvo*, en aquell punt venen aquelles gracies, si no' y ha impediment de volentat. E axí, la samaritana, venint a Jhesu Xrist, se convertí: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo, non scisiet in eternum*; la gran set que han en peccats, la gracia ho apagua, e fa'l saltar en vida eternal.

La segona disputació de la samaritana ab Jhesu Xrist, * era huna qüestió litigiosa entre los juheus e los samaritans. Los juheus no adoraven Deu sinó en lo temple, e los
100 samaritans en aquell mont, prop la font. Axí, ere qüestió de huns ab los altres, de la manera del adorar. La samaritana puys fo venguda, vench en lo punt dient que Jhesu Xrist era proffeta. Dix: *Patres nostri, in monte hoc adoraverunt*. «Vejam, Senyor, puys sou proffeta, determenau la qüestió que es entre los juheus e los samaritans, que nosaltres adoram en est mon, e los juheus dins lo temple, en Jherusalem; que' y dieu
105 vos, Senyor?». E Jhesu Xrist respós per tres conclusions: *primo*, que los juheus deyen millor, que per be que los antichs adorassen en la muntanya, no era encara lo temple que Deu los ho havia manat als juheus, *quia salus ex judeis est*: ells ho saben, e vosaltres no sabeu que adoraui, ne sabets que fets, car del linatge dels juheus deu exir lo salvador. Segona conclusió; dix Jhesu Xrist que temps venia, que en adorar no
110 restrenya en Jherusalem, mas per tot lo mon serie adorat: *Mulier, venit hora*; ara es còmplit, que llavors no's podie fer sinó a Jherusalem, e ara *ab ortu solis usque ad occasum* (Malachie, i.º c.º); en tot loch es lo meu nom. La 3.ª conclusió; que adorar Deu no requiria loch corporal, mas en la anima, adorant, creent e fent reverencia lo cors: *Veniunt adoratores in spiritu et veritate, et poteritis adorare*. Axí, no' y cal
115 cerquar loch propi: en tot loch lo pots adorar en la anima, * quant tu penses la sua potestat, e penses en tu, que est no res; en veritat, vol dir *adecacio rei ad intellectum*, equiparancia de la cosa al enteniment: yo, pensant axí en Deu, es en veritat quant per equiparancia del cors te inclines e adores *in spiritu et veritate*.

A la dona samaritana no li plagué la resposta, e dix: *Scio quia Messias veniet*; «lo
120 rey salvador deu venir tost, que totes les proffezies son complides: axí, quant vendrà, ell nos ho nunciará». Respós Jhesu Xrist: «E yo so lo rey Messies»; no'u trobareu tan clar en loch, que's digués lo ver Messies. Ella, de fet illuminada, lexá la corda e la canterella, e ella correch a la ciutat, e dix: «Veniu, bona gent! que lo rey Messies es allí, e ha'm dít tot ço que es en mi!»; e vengueren-hi, e adoraren-lo, e cregueren, e pregaren-lo que
125 aturás allí; e aturá dos dies en aquella ciutat, e preycá.

Moralitat. Aquesta dona samaritana es filosoffia; quant volch anar a la gent de la

— 102. *Patres-adoraverunt*. — JOAN., 4, 20.

— 107. *Quia-est*. — JOAN., 4, 22.

— 110. *Mulier-hora*. — JOAN., 4, 23: Sed venit hora.

— 111-112. *Ab-ocassum*. — MALACH., 1, 11: Ab ortu enim solis...

— 114. *Veniunt-adorare*. — JOAN., 4, 24: Spiritus est

Deus, et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare.

— 116. Definició de la veritat segons Sant Tomàs, (1.ª part. q. 16, art. 1 i 2).

— 119. *Scio-veniet*. — JOAN., 4, 25: Scio quia Messias venit.

ciutat, *reliquit idriam*, e dix: «Veniu, que lo Messies es vengut per convertir persones e infels a la veritat de la fe xpistiana». Cové que jaqueyscha la idria e la corda; no fundar en rahons filosoficals; be vos ne podeu servir, mas no fer los sermons de materies filosoficals; jamés no't convertiries; axí, fora arguments hon es la fe, e totes les conclusions sien fundades en fe: (Ad Effesios, 2.º) *Donum Dei est*; mas dar bon exemple e dir simplament les paraules divinals. * Hun miraccle, *in speculo naturali: in concilio* de Viscencia, molts infels se levaren contra la fe xpistiana dients heretgies, que no era una cosa Jhesu Xrist ab Deu lo Pare, mas posaven dos deus, e açó posaven los arrians. E ajustá's concili general a disputar; los heretges se ajustaren; cada dia disputaven, present lo emperador e davant lochtinent del papa. Disputaren molt, que era enuig, e no feyen res, sinó anar per paraules. Dix lo emperador Constantí: «Hajam hun bisbe appellat Alexandre», e era tant simple, que envides sabia parlar en latí, mas per que era dels antichs stáva aprés del emperador. Dix hun gran heretge: «Senyor, per que no dispute aqueix bisbe?». Dix aquell: «Plau-me»; e los xpistians cuydaven que serien conclusos, perque no havia molta sciencia. Los heretges ja cuydaven haver guanyat sa questió. Lo bisbe aquell, feu oració en la nit. Dix lo heretge a la disputa: «Ell deu comensar». Dix lo bisbe en pla: «Escolta, filosof: nosaltres creem que no es sinó hun Deu en trinitat; ara respon-me a aquesta questió». E lo heretge marvellá's, e llevá's de peus, e dix: «Pare reverent, ab reverencia yo dich que altra veritat no'y ha, sinó hun Deu en trinitat, e no puch dir altre». E axí fon determenada la veritat: axí tant com la disputa * se feu ab filosofia, no's determená, e llavors determená's; (Ad Colocenses, 2.º c.^o) no'us engan nengú per filosofia. E per ço diu: *reliquit ydriam*.

La terça disputació fo dels apostols ab Jhesu Xrist, e fo virtuosa. Ans que venguessen los de la ciutat, ja eren venguts los apostols, e veren que Jhesu Xrist havie parlat ab la dona, e maravellaven-se molt com parlava ab dona, que no'u acostumava, no que hagués por de temptació, mas per dar exemple a nosaltres. Digueren: *Rabi, manduca*; e Jhesu Xrist no volia menjar; respós: *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis*. Digueren: *Nunquid aliquis tulit tibi manducare?*. Dix Jhesu Xrist: «*Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei*», e do compliment a la sua voluntat; no sabeu que quatre mesos ha a passar tro al temps del seguar? (e en açó mostra que era llavors temps

— 127. *Reliquit idriam*. — JOAN., 4. 28: Reliquit ergo hydriam suam.

— 131. *Donum est*. — EPH., 2. 8: Gratia enim estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, Dei enim donum est.

— 132. *in speculo naturali*. — De Vicens de Beauvais.

— 133. *Concilio de Viscencia*. Es refereix sens dubte al concili de Nicea.

— 148. COLOSC., 2. 8: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam.

— 153-156. *Rabi-mei*. — JOAN., 4. 31, 32, 33 i 34: Rabbi, manduca. Ille autem dicit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Numquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Jesus: Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus.

de febrer); ans vos dich certament, que ja es lo temps de les messes; llevats los ulls», e ells veren venir molta gent. Dix Jhesu Xrist: «En estes messes ha gran fruyt».

- 160 Diu primer: *Meus cibus*; que la voluntat de Deu es que nosaltres, que som pecadors, que façam penitencia e confessem-nos be: *Nolo mortem * peccatoris* (Ezequielis, xviii.^o). Deu vulla que siam confessats, cuytats-vos hi, *et ut perficiam*, que acabem la bona obra, e ara en la quaresma no'us aflaguescha lo cor, e a Paschua rebrem lo fill de la Verge Maria. Vosaltres, preycadós, llevats los ulls e mirats que la gent es inclinada a penitencia: lo preycar ha nom «semparar» quant es a la obra: *Semen est verbum Dei* (Luce, viii.^o), e es-se seguar quant es fan leixar peccats. David, en lo psalm «In convertendo»: *Euntes ibant et flebant*; los anants, anaven e ploraven, gitants la sua labor; *venientes, venient portantes manipulos suos: euntes ibant*; anant a la mort, devem anar millorant-se tots temps. Si van corporalment per lo mon, devem anar preycant e plorant, escampant la labor; gran fet es, com aquell que sembra, regua: *Euntes ibant et flebant, mittentes semina*; *venientes, venient* portant cascú son manoll; tantes animes com havia convertides, tants manolls porta venints a la gloria, *portantes manipulos suos*. Tots quants se seran convertits, tots se ajustaran e tendran per capitá de aquell tal preycador.

- 175 Placia a Deu que'ns faça viure en bona * vida, que puyscam venir a la gloria de paradís.

— 161. *Nolo-peccatoris*. — EZECH., 18, 32: *Nolo mortem morientis*.

— 165. *Semen-Dei*. — LUC., 8, 11.

— 170-173. *Euntes-suos*. — PS. 125, 6: *...semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos*.

[XXVIII]

[DISSABTE DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dia 1.er d'abril]

VADE, ET AMPLIUS JAM NOLI PECCARE.

Jo. viii.^o c.^o originaliter et in Evangelio hodierno secundum feriam recitative, scribitur verbum illud.

La missa es stada de la Verge Maria, mas la preycació será del sant Evangeli.

Primo: AVE MARIA.

Aquest sant Evangeli de huy, segons lo temps sant de Quaresma, conté huna determinació de questió que fon proposada a Jhesu Xrist per los juheus maliciosament, e es aquesta: Huna * dona en Jherusalem havia pres marit, e ella peccá ab hun hom, desconexent son marit, e pensava's que fos secret, e lo diable ho manifestá: fon atrobada en lo peccat, e menaren-la davant Jhesu Xrist, que ell que'y donás sentencia. Jhesu Xrist, axí com aquell qui es saviesa eternal, determená-la ab resposta real e no vocal; 2.º, real e vocal; 3.º, vocal e no real.

A la primera, real e no vocal, sens parlar, respós. Diu lo Evangeli: *Jhesus veniens de Monte Oliveti, et diluculo venit ad templum; adducunt mulierem deprehensam, et dixerunt ei: Magister, hec mulier deprehensa est in adulterio; Moyses mandavit lapidare. Jhesus digito scribebat in terra.* Hun dia Jhesu Xrist aná al Mont Olivet, e, en l'alba, vench en lo temple, e la gent acostá's a ell, e preycava's, e los majors menaren-li huna dona que havia fet adulteri, e en mig del poble meteren la dona. Pensats, quina vergonya! Digueren: «Mestre, esta dona ara es stada trobada en adulteri; Moysés maná en la ley que fos apedregada»; *hec autem dicebant templantes eum, ut possent accusare.* Ells veyen tanta misericordia en Jhesu Xrist, que's tenien per dit que no daria sentencia de mort, e seguir-s'ie que los homens que son gelosos, veuran

XXVIII. 4. *Vade-peccare.* — JOAN., 8, 11.

— 17-20. *Jhesus-terra.* — JOAN., 8, 1, 2, 3, 4, 5 i 6: *Jesus autem perrexit in Montem Oliveti, et diluculo iterum venit in templum, et omnis populus venit ad eum, et sedens docebat eos. Adducunt autem scribae et pharisaei mulierem in adulterio deprehensam, et statuerunt eam in medio. Et dixerunt ei: Magister,*

haec mulier modo deprehensa est in adulterio; in lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare: tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum. Jesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.

— 24-25. *Hec-accusare.* — V. nota anterior.

que deffen e manté avols * fembres, pendran-lo en oy, e axí, com a trencador de la ley de Moysés, nosaltres darem contra ell, e matarem-lo. Axi Jhesu Xrist se inclinà baix, e haviary pòls, e ell scriu ab lo dit, e no deya res. Realment hi respós. Sis respostes donà Jhesus: *Inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.* Per cascun mot, podem fer huna resposta.

Primo, inclinant dava entenent que era paraula eternal de Deu lo Pare, que's abaxá en est mon, en la incarnació, en lo pergamí verge, ab la ploma del Sant Sperit: *Dominus dixit ad me: summe stilum gravem et scribe, stilum habens* (Isahie, viii.^o c.^o); Deu lo Pare me ha dit: pren hun libre gran, *id est, venter capacior celo, quia quem celi capere non poterant*, en lo teu ventre s'es inclinat, en nostra humanitat: *Scribe in eo stilo hominis* la paraula de Deu; en hun instant, quant dix la Verge Maria: *Ecce ancilla Domini* etc., lo libre fon scrit. E per ço que ere paraula de Deu lo Pare, *filius hominis* (Luce, c.^o ix.^o) *non veni* a perdre les animes, mas a salvar. Jhesus vol dir «salvador», entenien los juheus: tant plahie a Jhesu Xrist. Altra rahó. Inclinant-se ab compassió, se deu fer * correcció. Si hun hom es caygut en terra, e vos stau tot dret, jamés no'l levareu, e per ço se inclinà de fet responnent que malament procehien contra aquella dona.

Aprés diu *deorsum*. Tots quants som, havem algunes coses dessús altres, *deorsum*: les gracies havem dessús (Jacobi, p.^o). Gracia perfeta, dessús devalla; *deorsum* havem per temptació dels dimonis, e per ocasió del nostre peccat, *deorsum* los malvats accusadors de la dona havien fet mil milia peccats, e no pensaven *deorsum* de ço que havien ells fet, mas *sursum* pensaven que podien fer. Axi, per mostrar que's devien metre *deorsum*, pensants: «O, quants n'e yo fets de aquests peccats, e Deu los me ha amagats!»; deu plorar e haver compassió.

Digito: la terra movia quasi escarbant e escrodinyant, donant a entendre que als que han dar sentència, deuen abans scrudinyar la justícia, e scarbar be lo fet, e investigar e pendre testimonis; e scrivia donant a entendre que sentència de mort no's deu dar sinó en scrits. En après, reduhint-los a memoria tots llurs peccats e maleses, los feya huna menaça. Geremies proffeta (xvii.^o c.^o) deya en la sua proffezia, parlant ab lo rey: «E los que escaparan de tu, seran scrits en terra», quasi derrenclin la vena de les aygues de la fontana alta de paradís. Havia proffetizat * lo dit proffeta, que los majors de la Ley derrenquerien lo verdader Messies: *Nolumus hunc regnare* (Luce xx.^o c.^o). *Recedentes a te, in terra scribebuntur, non in celo. Gaudete et exultate justí,*

— 30. *Inclinans-terra.* — V. nota anterior.

— 34. *Dominus-habens.* — ISAI., 8, 1: Et dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem, et scribe in eo stylo hominis.

— 35-36. *Venter-poterant.* — SANT BERNAT, *De Laud. B. M. V. Hom. 4, super Missus est*: O venter capax caelo, quia quem caeli capere non poterant tuo gremio contulisti.

— 37. *Ecce-Domini.* — LUC., 1, 38.

— 38. *Filius hominis.* — LUC., 9, 56: Filius Dei non venit animas perdere, sed salvare.

— 54. JEREM., 17, 13: Domine, omnes qui te derelinquant, confundentur; recedentes a te, in terra scribebuntur.

— 57. *Nolumus-regnare.* — LUC., 19, i no 20, 14.

— 58. *Recedentes-celo.* — JEREM., 17, 13: Recedentes a te, in terra scribebuntur.

— 58-59. *Gaudete-celis.* — LUC., 10, 20: Gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in caelis.

fol. cli

fol. cli v.

fol. clii

quia nomina vestra scripta sunt in celis. Per la divinitat, anima racional e cors humanal, *fons sapiencie* (Ecclesiastici, p.^o); açó son canóns per los quals es venguda la viva aygua; la vena es Jhesu Xrist: *Recedentes a te, in terra scribentur*, perquè han derrenclit la vena, donant-los Jhesus les dites respostes, dant-los a entendre que com fos salvador del mon, no devia ell llavors condemnar, e per ço los dava les dites respostes que he dites dessús. E havents temor de Jhesu Xrist, se partiren d'ell. *Ecce* resposta real, no vocal.

Moralitat. Jhesu Xrist diu que aná a Mont Olivet, e que vench al temple, e puy preya. Mont Olivet es la missa: per que Mont?; per que Olivet? La pus alta contemplació es la missa, e lo prevere en la missa sta ab les mans altes, mostrant que vol volar. Diu: *Sursum corda*; alt los coratges!; responeu: *Habemus ad Dominum*. Deu vull que axí sie, que no tingats los coratges sinó alt, *que sursum sunt querite* (Ad Colocenses, 4.º c.^o). Axí, no parlar en la missa; pensau com sta al cel, e ell mateix papa Jhesu diu * la missa als angels e sants. Per que Olivet?; per ço com s'i feya molt oli: no es en loch tant oli s'i faça com en la missa, si devotament es scoltada. Es-se seguit moltes vegades que Jhesu Xrist los perdona tots llurs peccats a pena e a culpa; e axí es interpretat Mont Olivet. Lo preych es bo, mas singlarment com diu la missa; per ço, *primo*, diu a Mont Olivet, ço es, la missa: puy la preycació.

Secunda ad Corintios (xiii.^o c.^o) deya sent Pau: «Siam forts e consolats». Quina consolació?: que cascun dia tingam esta manera. Com vendrà a Pasqua, tendreu los coffrens de la vostra anima, memoria, enteniment, plens de tresors, de merits. (Sent Pau, P.^a ad Corintios, c.^o i.^o). Ffaç gracies a Deu que en la missa som feyts richs en tot enteniment, literal e moral e allegorical, en sciencia divinal e humanal. Ara sabets com determená la qüestió realment ab les vi. respostes.

Segonament, com respós Jhesu Xrist de fet e de paraula, dient als qui'l interrogaven: *Qui sine peccato est, mitat primum lapidem; audientes exierunt, et remansit mulier sola*. Com estava Jhesu Xrist baix e scarvant, los juheus volien que'u digués de paraula, per que'l po * guessen perseguir; e com perseverassen, digueren-li: «Que devem fer?». Dix Jhesu Xrist: «Vosaltres me diets dos coses: que ha fet adulteri, e que la ley de Moysés mana que sie apedregada, e que yo que'y diga; yo dich que aquell de vosaltres que sie sens peccat, tire la primera pedra», e inclinat scrivia; *qui sine peccato est mittat lapidem*, inclinans-se Jhesus *deorsum*.

E los juheus se acostaven a veure lo que scrivie, e, per virtut de Deu, cascú veyá tots sos peccats, e havent por del poble, com ells havien fets tants peccats, inclinant lo

— 60. *Fons sapiencie*. — ECCL., 1, 5: Fons sapientiae verbum Dei in excelsis.

— 70. *Sursum-querite*. — COLOS., 3, i no 4, 1.

— 77. II COR., 13, 3: An experimentum quaeritis ejus, qui in me loquitur Christus, qui in vobis non infirmatur, sed potens est in vobis?

— 84-85. *Qui-sola*. — JOAN., 8, 7 i 9: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Audientes autem unus post unum exhibant, incipientes a senioribus, et remansit solus Jesus, et mulier in medio stans.

cap cascun d'ells, anaren-se'n, e romás la dona sola: be que lo poble comú hi romás. Sonava açó, que com ells vessen que fossen en molts peccats, donaren loch e jaquiren-la, e axí la delliurá Jhesu Xrist.

Hun secret. Dos vegades se incliná Jhesu Xrist: *primo*, com no dix res; la segona, parlant. Estes dos signifiquen dos adveniments seus en lo mon: *primo*, en la encarnació, *qui propter nos homines, et propter nostram salutem incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine*: vet com se baxá la una vegada; l'altra vegada se abaxá a mostrar que's deu baxar lo dia del juhi, no baix en terra, mas alt en l'ayre, *et iterum venturus est judicare vivos et mortuos*.

Per aquests dos abaxaments havem algunes * semblances, e son tres: *prima*, que's incliná a scriure; axí significa que es article de fe scrit en lo primer, e après feya senyals; e la segona, es conveniencia dels enteniments, que nostre senyor Deu havia promés senyals al primer de les setmanes que quant rey strany vendria; item, quant los morts serien resuscitats; item, al segon adveniment senyals del sol, de la luna, de la mar. La terça conveniencia es axí com se abaxá a scriure; ans que's baxás ja feya axí del dit, que es demostració: vol dir que jatsia fos article de fe, e hagués dats senyals; volch que sent Jhoan vengués primer a denunciar ab lo dit: *Ecce*, dix, *Agnus Dei*. Tots los de sent Johan foren cremats, sinó aquell dit: *Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domino*.

Article de fe es, mas senyals tramet, e hun hom ha tramés ha dir-ho: *Vidi angelum* etc. Axí hom hi devia venir: (Apochalipsis, xiiij.^o c.^o) *Vidi alterum angelum*, per semblança, e devia volar per lo cel, ço es, per la Santa Scriptura, preycant sobre tota la gent, e com famosament: *In omnem terram exivit sonus eorum*. E lo hun angel es vengut; e l'altre vendrá tost, e ben tost.

Vejam la diferencia. En la primera inclinació no dix res, ne confoné los juheus; * mas en la segona los confoné de paraula e de fet: «Aquell qui es sens peccat, lance la primera pedra». En lo primer adveniment vench callant Jhesu Xrist, (Sapiencie, xvi.^o c.^o) a hora de gran silenci; vench a miya nit, e no confonie a nengú, ans amagava los peccats, sinó en dos maneres, quant feyen peccats notoris, los majors publicava: *Ve vos, scribe et ypocrite, qui similes estis sepulcris* (Mathei, xxiii.^o); secundo, secretament, axí com ho dix a la dona per tal dia com hir, que havia hun drut o amich; (Luce, vii.^o) de Santa Maria Magdalena dix-li Jhesu Xrist: «Yo'ls-te tendré secrets; guardat de aquí avant de peccar».

En lo segon adveniment no vendrá callant, mas cridant: *Surgite mortui, venite ad*

— 98-99. *Qui-Virgine*. — Del CREDO que es diu en la Missa: *...salutem descendit de caelis, et incarnatus est...*

— 100-101. *Et-mortuos*. — IBID.: *venturus est cum gloria judicare...*

— 109. *Ecce-Dei*. — JOAN., 1, 29.

— 110-111. *Ego-Domino*. — ISAI., 40, 3.

— 112-113. *Vidi angelum-angelum*. — APOC., 10, 1 i 13, 6.

— 115. *In-eorum*. — PS. 18, 5.

— 121-122. *Ve-sepulcris*. — MATTH., 23, 27: *Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, quia similes estis sepulcris dealbatis*.

judicium, que será tost e ben tost. E llavors mostrará los peccats, que seran manifests. Havets vist a la porta de la Cort del oficial que als pits ho tendran pintat lo que hauran fet?; molt mes clar se demostraran llavors los peccats secrets. Tot se mostrará; axí tot se manifestará, e los mals pensaments que hauran hauts. Axí, en lo primer, vench callant, e en lo segon vendrá cridant e manifestant. (P.^a ad Corintios, 4.º c.^o) Manifestará lo secret de lo secret de tenebres; quant farás mal dirás: * e veu-ho nengú?; e dels mals pensaments Deu ho veu tot.

fol. cliv v.

Yo us daré huna cortineta que al juhi ni als ulls de Jhesu Xrist ni de la Verge Maria no seran manifestats los peccats; preniu la cortina de penitencia, e haver dolor dels peccats que havets fets ab proposit de no tornar, e confessar-los de boqua, e, quartament, tenir la penitencia que't dona lo confessor, e si la guardau be esta cortineta, nengun peccat no será conegut: *Beati, quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata*; axí, seran cuberts. Ara sabets la resposta que Jhesu Xrist feu a la questió maliciosa.

A la tercera, respós de paraula, sens que no feu obra: *Erigen Jhesus, dixit: Mulier, ubi sunt qui te accusant?* Dix: *Nemo, Domine. Nec ego non te condemnabo: vade, et noli amplius peccare.* Quin plaer ne hac ella com los accusadors se'n foren anats! *Erigen*, guardant be de ça e de lla, e no veu los accusadors. Lo jutge no deu condemnar sens acusació: *Vade, et amplius noli peccare.*

fol. clv

* Pens yo, que com se la dona se veu delliurada, havia temor de son marit e senyor: «que faré?; e les vehines totes se lunyaran de mi!». Dix-li Jhesu Xrist, o de paraula o de enteniment: «Ves-te'n, yot asegure que no't farà mal ton marit, mas guarda't de aquí avant, e cobriré al coratge de les gentes, que no't meysprearan».

Hun secret. Aquesta dona gran peccat havia fet: Jhesu Xrist la absol e no li dona penitencia, mas abstinencia que no peccás de aquí avant. Perque no li doná penitencia, mas abstinencia? Boná gent! nosaltres, confessors, quant huna persona se confessa sos peccats, donam dos penitencies, la huna contra lo peccat fet, de oracions o altres coses: a peccat de avaricia, almoynes; a luxuria, dejunis, cilicis e açotar, axí com a medecines contra plagues. Altra penitencia, que es medecina preservativa, com li diu lo confessor: «Haveu proposit de star-vos de peccar, e que us penidau e perdoneu e restitueschau?». Ves hi tot sol a infern; no vulles que'y vaje lo confessor: e axí es medecina preservativa. *Vade, et noli amplius peccare.* Ara ve la questió: per que no doná Jhesu Xrist a la dona la medecina curativa, sinó preservativa, *vade, et noli amplius peccare?*; per que * farà açó Jhesu Xrist?; no'u devia fer?; pensant en la

fol. clv v.

— 131. I COR., 4, 5: Veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium.

— 138-139. *Beati-peccata.* — PS. 31, 1.

— 141-143. *Erigen-peccare.* — JOAN., 8, 10 i 11: Eri-

gens autem se Jesus, dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? nemo te condemnavit? Que dixit: Nemo, Domine. Dixit autem Jesus: Nec ego te condemnabo: vade, et jam amplius noli peccare.

potencia de Jhesu Xrist, e en la sciencia: verdader papa, pot dar remissió a pena e a culpa, sens penitencia curativa. E, donchs, que foren los merits de la passió de Jhesu Xrist?; de aquells diu lo papa, com a tressorer, e donchs, si lo papa ho pot fer, e que direm donchs del papa Jhesus? Lo fill de la Verge Maria es
 165 papa (Mathei, c.^o viiiij.^o), e axí pot perdonar tots los peccats a son plaer; secundo, pensant en la sciencia de Jhesu Xrist, que tot li es manifest (Ad Ebreos, 4.º c.^o), e ell veyia que la contricció que havia la dona era gran; en la confussió portava pascientment, e era sufficient que tots los peccats li fossen perdonats, e axí, perdonats sos peccats, li dix: *Vade, et amplius noli peccare.* (Luce, 3.º) *Facite fructus dignos penitencie.*

— 169. *Facite penitencie.* — LUC., 3, 8: *Facite ergo.*

[DOMINICA IV DE QUARESMA]

[Diumenge, dia 2 d'abril]

COLLIGITE QUE SUPERAVERUNT FRAGMENTA.
Jo., vi.º c.º, originaliter et in Evangelio presentis dominice recitative, scribitur verbum illud.

Per ço que nostre senyor Deu do virtut en les seues paraules, les quals yo he pensat a preycar, per que sien escoltades en reverencia divinal, e mellorament de nostra vida,
Primo: AVE MARIA.

El sant Evangeli de huy conte hun gran convit que Jhesu Xrist feu a moltes persones en lo desert, donant-los a dinar be e copiosament; e nosaltres no som stats dignes que hajam menjat en aquell convit! Jhesu Xrist diu-nos: *Colligite que superaverunt*; axí com hun gran senyor que ha fet hun gran dinar, e lo dinar complit, diu lo senyor: «Sehits-vos e menjats». Axí la taula es parada, ço es la istoria evangelical: comencem a trencar del pa, e veurem tants bons concells trobarem; comencem a collir al cap de taula. Lo començ de la ystoria evangelical diu: *Abiit Jhesus trans mare Galilee, et sequebatur eum multitudo magna*. Jhesu Xrist, quant preycava, ans de la sua passió, en la terra de Galilea, hun dia passá la mar de Galilea, * perque era en aquella provincia, alías era nomenada mar de Tederia, e passá aquella mar, e seguí'l molta gent: los homens de xx. anys ensús eren v.º, (sent Matheu) *exceptis parvulis et mulieribus*; axí, tantes dones o mes hi havia, e jovens altres tants; axí, faç compte que eren de xiiii. a xv. milia persones; no solament lo seguien homens e dones e fadrins per terra, mas per mar; e no solament en poblat, mas encara per los deserts, vehents que feya grans senyals guarint totes les malalties, e per la sabor e virtut divina que exia de aquella boqua de Jhesu Xrist.

Poriem pendre açí algun cantell de pa o peça de vianda, huna peça que ha nom penitencia corporal. Com diu que passá la mar e molta gent lo seguia: «mar», *a maritudine*, significa amargor de penitencia. Contricció de cor es la primera obra de penitencia: ha amargar; la segona obra ha haver proposit de no tornar: amarch es; la terça

XXIX, 4. *Colligite-fragmenta*. — JOAN., 6, 12.
 — 16-17. *Abiit-magna*. — JOAN., 6, 1 i 2: ...Galilaeae,
 quod est Tiberiadis, et sequebatur...

— 20-21. *Exceptis-mulieribus*. — MATT., 14, 21.

obra, que es confessió, que hajes a dir los peccats terribles que has fet: amarch es; la
 quarta, afflicció corporal, dejunar, portar scilicis, açotar, e altres treballs; la cinquena
 es oració: si devotament se fa, amargura porta, que la anima sta alt e lo cors baix; do-
 nar almoyna a persona avariciosa, amarg * ura li es; e restituhir los torts, e perdonar a
 los enemichs, amarga cosa es; item, lo confessar, que es la derrera obra de penitencia.
 (Exudi, xii.º c.º) L'anyel pasqual se devia menjar ab letugua agresta, amargua, ab amar-
 gor, remembrant-se de la passió de Jhesu Xrist (P.ª ad Corintios, xi.º c.º); e si, donchs,
 totes les obres penitencials han amargor, be es significada per la mar. *Ecce in pace*
amaritudo mea amarissima (xxxviii.º Isahie); *ecce yo so in penitencia*, Senyor, e con-
 trició, e confesse e restitució; en estes tres sta principalment: amargua, e mes amar-
 gua, e amarissima. Tota la vida de Jhesu Xrist fon amargura; donchs seguysquam-lo,
sequimini (P.ª Petri, c.º 2.º); en esta forma havem la primera peça de penitencia. Ara
 anem pus avant.

Diu: *Subiit ergo in montem Ihesus, et ibi sedebat cum discipulis suis: erat festum*
judeorum; aci punt. Muntá Jhesu Xrist en la muntanya, e asegués, e era prop la Pas-
 chua, que era gran festa dels juheus: aci es observança festival. En açó que diu que la
 festa era prop, e muntasse'n en la muntanya, e segués, aci mana com cascun digmenge
 en special, e no solament la festa, mas quant es * prop, ço es, la vespra, com muntant
 en la muntanya. Tota la setmana anau baix, la festa s'acosta; muntan en la muntanya
 de contemplació, deu hom despendre lo temps en obres spirituals. Ara seu en la mun-
 tanya, e asieu-vos; e deu-se tenir en esta forma, que lo seure es reposar de coses ter-
 renals e temporals: mas reposar-nos en obres spirituals. *Memento ut diem sabbati*
sanctifices (Exudi, xxi.º); lo dia del repós es lo dia del sant digmenge; remembre't que'l
 santifiques, segons que t'e dit damunt: *Erat proxime festum*; e axí, ans que vingua la
 festa, ja deu reposar; ja el disapte, hora baxa, cascú deu tanquar son obrador e dexar
 los negocis.

Huna epistola diu que fon tramesa del cel sobre lo altar de sent Pere de Roma,
 que diu que a nona deu començar. Dich que falsament fon ordenada, e mentida era:
 deu començar a vespres als religiosos que començen l'offici, e los lechs tantost al sol
 post, e lo barber tanquar lo obrador, e lo ferrer, e lo çabater, e tots altres, hoc encara
 speciés, si ja no per necessitat. *A vespera usque ad vesperam* (Levitici, xxiii.º); del
 * vespre lo disapte, com lo sol es post, fins al vespre del digmenge, es entés fins a hora
 de mija nit. Per ço deya que muntá en la muntanya, e segués ab sos dexeables. E si lo
 vespre es començat a festivar, quant mes lo dia de la festa?; axí, fora tots negocis: sis
 jorns haveu, e lo hu per a nostre senyor Deu. Si'u trenchau, pendrà-s'o per comís.

— 35. EXOD., 12, 8.

— 36. I COR., 11, 26: Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat.

— 37-38. ISAI., 38, 16.

— 41. *Sequimini*. — I PETRI, 2, 21: Sequimini vestigia ejus.

— 43-44. *Subiit-judeorum*. — JOAN., 6, 3 i 4: ...suis: erat autem proximum Pascha, dies festus judaeorum.

— 51-52. *Memento-sanctifices*. — EXOD. 26, i no 21, 8.

— 60. *A vespera-vesperam*. — LEVIT., 23, 32.

Dels bons remeys es que en cascuna ciutat, perque siam guardats de tribulacions, 65
que les festes sien ben tengudes, e per ço, molts mercadés perden avegades tot quant
han, ab qualque fusta que yran, e axí, com si no fos festa, descarreguen; axí avisar, si
ja no era gran necessitat de perills de mar o de enemichs; axí en meyspreu se fa de la
fe xpistiana: *Assumpsit in montem Jhesus.*

fol. clviii v. Anem avant. *Cum sublevasset oculos Jhesus, et vidit multitudinem magnam gencium,* 70
dixit ad Philipum: ubi habemus panes pro hiis?; dixit Philipus: ducentorum denariorum
non sufficerent; alçá o levá los ulls Jhesu Xrist, e si no portava los ulls ventolans, mas
inclinats baix; nota bona doctrina a tots, los ulls baxos. * Ara diu «maxima», per tal
com comprenent tota la gent, diu maxima. Appella sent Felip: per que? car, entre tots
los apostols, ere sent Felip simple e ignocent; «que dius, Felip?»: e era ja hora de 75
dinar, e eren lluny de poblat. Respós: «O, Senyor! e qui poria dar a menjar a tanta
gent?; no s'i pot dar recapte». *Et ipse sciebat quid esset factururus;* e respós Felip grosera-
ment, que ere simple.

Açí apemdrem prudencia virtual. Jhesu Xrist era saviesa eternal: ja sabia que 80
havia a fer, mas volch demanar a sent Phelip per nosaltres, que no'ns donem vergonya
de demanar en les coses que duptam. Si nostre senyor Deu Jhesu Xrist, que havia e
ha saviesa eternal, ho volch demanar al pus simple, axí per dar exemple a nosaltres, que
no hajam vergonya de demanar. O, quants mals hi ha per superbia, que no volen de-
manar res que dupten a nengú. Perque no diguen que son ignorants, quantes senten- 85
cies males!; grans mals se'n seguexen per groseria de notaris.

fol. elix. Ací, hajats prudencia virtual. En los religiosos o preycadós que no hauran studiat,
hauran vergonya de demanar si entenen be les * auctoritats. Diran, donchs: «ja mostraria
que sia ignorant; aventurem-se a dir moltes errors»; oy las! quants mals per esta super-
bia! Item, dels confessors que no voldran demanar als altres de materia e forma; item,
quants porien guarir, sinó per la superbia dels metges, que no voldran demanar. Per 90
ço, Jhesu Xrist al pus ignoscent demaná de consell. *Interroga patrem tuum et antiquos*
et sapientes, et dicent tibi (Deuteronomini, xxxii.º c.º), e moltes vegades deu hom inter-
rogar lo baix e ignorant.

Era hun mestre en taulegia en la ciutat de Leó, e no podia entendre hun punt; e 95
ell feya oració, e dejunava, e lo duple era pus fort. Havia hun companyó molt igno-
rant: dix, que com anava axí trist e pensatiu; dix-lo'y aquell, e dix, que te'n daria
vejares. Axí, humiliant-se a demanar tantost, li fon revelat. Via de sciencia es humili-
tat: *Interroga jumentis et docebunt te* (Job, xii.º c.º). Quatre condicions son de persones:

— 69. *Assumpsit-Jhesus.* — JOAN., 6, 3: Subiit ergo in montem Jhesus.

— 70-72. *Cum-sufficerent.* — JOAN., 6, 5 i 7: Cum sublevasset ergo oculus Jhesus et vidisset quia multitu-
do maxima venit ad eum, dixit ad Philippum: Unde ememus panes, ut manducent hi? Respondit ei Philip-
pus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis.

— 77. *Et ipse-facturus.* — JOAN., 6, 6: Ipse enim sciebat...

— 91-92. *Interroga-tibi.* — DEUT., 32, 7: Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; majores tuos, et di-
cent tibi.

— 98. *Interroga-te.* — JOB., 12, 7: Interroga ju-
menta...

100 *primo*, les de vida activa, tractants paus e altres treballs de virtuts: a aquests appella «juments»; item, als qui son en vida contemplativa, apella «ocells»; e als treballants en la terra «lauradós», e altres * appella «homens», e qualsevol altre xpistiá, per ço que en aygua començá lo xpistianisme, son dits «peix».

105 *Unus autem ex discipulis Jhesus, dixit: est puer unus hic qui habet quinque panes et duos pices; set quid erit inter tantos?; et Jhesus fecit discumbere in loco, et erat fennum;* «e dix: Senyor, hun fadrí hi ha que te cinch pans e dos pexos, mas que será entre tants?; diu Jhesus: feu seure la gent». Sent Johan no'u diu clar, mes sent March (vi.^o c.^o), sent Luch (x.^o c.^o), *discumbuerunt* per manament de Jhesu Xrist; asegueren-se segons diverses condicions per centenás e cinquantes; los homens de xx. anys ensús eren cinch milia; havia tants cinquentenás, e axí foren ordenats de cent en cent 110 arreu, arreu. Comptant-los de lonch, staven a centenás, e a través staven a cinquantes, axí com a carreres, e axí, les dones per carrés ordenats, e los jovens ab llurs departiments, *et distribuerunt*.

Per que no'ls volch dar a menjar fins foren ordenats? ol tan bella ordenança era a * mostrar que qui vol haver provisió de Deu, que tingua ordenança regular; (Ad Ro- 115 manos, xiii.^o) les coses que son de Deu, totes son ordenades. Digats, com partiu lo dia e la nit?: «hoc, yo, ans que'm git, fas oració, e puy a dormir». Axí, se deu ordenar tota la vida: a tal hora, deig fer açó e açó; nostre Senyor te dará provisió tantost. Mas com l'om no te orde, mal recapte tendrá, que nostre senyor Deu no'l provehirá, *quia que de Deo sunt, ordinata sunt*. Axí, tota la vida deu esser ordenada; per tal no'ls volch dar a 120 menjar tro foren ordenats. Al religiós digau: «com es ordenada vostra vida?; no si te regla?». Oyl mesquí de aquell qui no te regla: no es maravella com nostre senyor Deu no proveheix a molts, mas son provehits per diables. *Omnia ergo honeste et secundum ordinem* (P.^a ad Corintios, 4.º c.^o), e axí havem de haver ordenança regular.

125 *Accepit ergo Jhesus panes, et cum gracias egisset, distribuit discumbentibus;* pres Jhesu Xrist los cinch pans en les sues sagrades mans, e llevant alt los ulls, beneí'ls, donant a entendre * que oració e benedicció deu hom dir abans del menjar. De aquells v. pans e dos pexos, menjá tota aquella gent, tots plens e sadolls. En tres maneres multiplicaven: *primo*, com lo trencava Jhesu Xrist e dava de hun pa, humplia set o huit faldes; item, en les faldes dels apostols multiplicava; la terça, multiplicava entre les 130 dents: entre estes maneres multiplicava que tots foren sadolls de bona vianda. Jamés

— 103-104. *Unus-fenum*. — JOAN., 6, 8, 9 i 10: Dicit ei unus ex discipulis ejus, Andreas frater Simonis Petri: Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, et duos pisces: sed haec quid sunt inter tantos? Dixit ergo Jhesus: Facite homines discumbere. Erat autem foenum multum in loco.

— 106. MARC., 6, 37 a 42.

— 107. LUC., 9, i no 10, 15: Et discumbere fecerunt omnes.

— 114. ROM., 13, 1 i 2: Quae a Deo sunt, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Quia autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

— 118-119. *Quia-sunt* — V. nota anterior.

— 122-123. *Omnia-ordinem*. — I COR., 14, i no 4, 40: Omnia autem honeste, et secundum ordinem fiant.

— 124. *Accepit-discumbentibus*. — JOAN., 6, 11.

no fon pa de millor sabor! Totes les obres que Jhesu Xrist feya per miracles, eren pus excellents que obres de natura: *Sicut de vino* etc.

Huna conclusió litteral. Be dirá algú: «O! lo Evangeli sant declara que foren provehuts de menjar; que farem del beure?; que eren venguts de camí, menjar e no beure, axó pena fora»; no legim que nengú se mogué, ne anás a beure; menjar sens beure no es perfet; emperó nostre senyor Deu Jhesu Xrist fa les sues obres complides, e per ço diu: (Deuteronomini, xxxii.^o c.^o) *Date magnificenciam Deo*; diu que devem dar magnificencia a Deu, que fa les obres complides. * (Numeri, xx.^o) Los fills de Israel staven en les arenes; dix Deu a Moyses: «Fer a la pedra, e de allí exirá aygua»; e dava'ls a beure. E si de la pedra doná a beure, be podem dir que de aquella vianda los fartava de beure, e nengú no hagué set, ans foren sadolls de menjar e beure. E fo figura del combregar, que donant la hostia consagrada. E direu: «los preveres nos enganen, que ells beuen de la sanch preciosa, e a nosaltres no'n donen». En la hostia consecrada es Deu viu, e es hi la carn e la sanch; axí, tot es dins: (Jo., xvi.^o) *Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem et biberitis ejus sanguinem* etc. Axí la hostia consegrada es verdader cors de Jhesu Xrist, carn e sanch, e es menjar e beure.

Axí, ací es confidencia divinal; mostra com deu hom confiar de Deu. Deyen los apostols: «Senyor, dau comiat a aquesta gent, que vagen a cerquar que menjar»; mas lo beneyt Senyor vol multiplicar lo pa e la vianda, per demostrar que si no havets que menjar ni beure, no desesperar, ans tots temps confiar de la sua gracia e misericordia, que axí com llavors, en manera no acostumada, multiplicá, * e com mes per l'orde natural. Gran temps ha que'm record que havia gran secada en esta ciutat, e estaven desesperats be ha xxxx. anys, e al seguar, foren aquelles spigues del forment tantes e tan plenes. Axí, confiats de Deu, que be sab governar casa: no li vullam mostrar, mas demanem-li misericordia, que ell nos provehirá. Axí, hajam confidencia divinal, que infinides maneres ha a dar provisió. David, en lo psalm «Exaltabo»: *Aperis tu manum tuam, et imple omne animal benedictione*.

Et cum sasciati fuissent, dixit: colligite fragmenta que superaverunt; et colligerunt, et impleti sunt xii. cofini; e axí hagneren grans coffins e covens, e meteren-se entre la gent, e pensats de tan beneyta vianda que si havia sobrats vii. cantells, e cascú daven-ne hu; e foren-ne omplits vii. coffins de pa de forment.

Ací podem pendre dos cantells, hun allegorical, altre moral. Aquests cinc pans significaven cinch libres de Moyses, e son dits «pa de ordi»: * axí, eren aspres aquells manaments forts, e de dins la farina blanca, intelligencia, e a la sabor de la doctrina proffetial, servaven la Ley. Los cinch pans foren trenchats per Jhesu Xrist, e sobraren-

— 137. *Date-Deo*. — DEUT., 32, 3.

— 138. NUM., 20, 11.

— 144-145. *Amen-sanguinem*. — JOAN., 6, i no 16, 54: ...carnem Filii hominis, et biberitis...

— 156-157. *Aperis-benedictione*. — PS. 144, 16.

— 158-159. *Et cum-cofini*. — JOAN., 6, 12 i 13: Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quae superaverunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum.

fol. clxi

fol. clxi v.

fol. clxii

ne xii. coffins; car a la sabor de aquella doctrina e eloquencia divinal per Jhesu Xrist declarada e revelada, no cal sinó menjar. Han sobrat xii. coffins: los xii. articles de la fe, que cascun apostol ne te lo seu; axí, digam lo «Credo» per xii. parts, partint los articles, e per ço, del trencament que feu Jhesu Xrist de la declaració de la antiga Ley, aquest xii. coffins ne son plegats: *Scrutamini Scripturas* (Jo., c.^o v.^o), que aquí trobareu la farina.

L'altre cantell moral es misericordia liberal. Ara en quaresma, per los richs que retenint per a ells lo mester, e com han menjat, no permeten que sia tornat pa trencat, ne vianda o peix en caxa, mas dar-ho en almoyna, e axí ho mana Jhesu Xrist, (Luce, xi.^o c.^o). Huna vegada Jhesu Xrist fon convidat, e veu molta gent que speraven almoyna, e tots los convidats * callaven e nengú no se'n curava, e com hagueren menjat prou, dix Jhesu Xrist: *Quid superest vobis, date elemosinam*, e tots los deffalliments vos seran perdonats.

Diu a la fi: *Illi autem homines cum vidissent signum, dixerunt: hic est vere proffeta qui venturus est in mundum*, per salvar lo humanal linatge: feren-li gracies, lohant la sua omnipotencia. E aquest misteri ha nom «benivolencia cordial», que quant Deu fa algun miracle, es tengut a lohar nostre senyor Deu. Gran miracle es quant algun infel se converteix: diu sent Agustí que major miracle es que crear cel e terra; per que ho dich?: son alguns que han sclaus e contrasten e donen empaig que no's bategen. Empatxen la ley de Jhesu Xrist per avaricia, e aximateix los senyors de vasalls moros, los desplau que's façen xpistians, perque no'n haurien tanta renda: axí empatxen-ho. O, mesquí xpistià! e tu, renegat est; e quant vendrà huy o demà, que Antixrist te despossehirá del loch o baronia, sinó dexes la fe de Jhesu Xrist, ara ja mostres que ja est renegat.

* Vejats, no perdreu res. Axí com lo juheu o moro no deu perdre res dels bens, que privilegi han que no deuen perdre res, axí lo senyor dels sclaus o vasalls moros qui's facen xpistians, no perdren res. Lo sant babtisme fa francha la anima, mas no lo cors. Axí, si's bateja, la anima es francha, mas lo cors catiu, e vendre-ls podeu; emperó encara que no vullau, a despit vostre, se pot batejar, que franch es en la anima: *Errant qui dicunt servitutem in anima; corpus tantum est in servitute*, e la anima francha.

(*In epistola Pauli ad Filemonem*) Era hun sclau, e fugí; e contra la voluntat del senyor aná a sent Pau e batejá's; e sent Pau remés-lo ab una letra molt bella e ben ordenada, dient al senyor del sclau que era son germá en la anima, e lo cors esclau, que'l servis. E axí, los senyors dels lochs no perdran res, e los vasalls moros no'n son tenguts de demanar-los licencia.

En Egipte pagaven e responien los paguans la cinquena part de fruyts, * e sent Jacme venc e convertiren-se, mas no foren franchs de aquella servitut. E axí, senyors, no duptets de fer-los fer xpistians, e si'u feu, Deu vos dará bens temporals e spirituals.

— 170. *Scrutamini Scripturas*. — JOAN., 5, 39.

— 176. *Quid elemosinam*. — LUC., 11, 41: *Quod superest, date eleemosynam*.

— 178-179. *Illi-mundum*. — JOAN., 6, 14: *Illi ergo*

homines cum vidissent quod Jesus feceret signum, dicebant: Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.

[XXX]

[DILLUNS DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dilluns, dia 3 d'abril]

IPSE JHESUS NON TRADEBAT SEMETIPSUM EIS.
*Jo. ii.º c.º originaliter et in Evangelio statim
lecto recitative, scribitur verbum illud.*

Del sant Evangeli de huy será nostre sermó, e ha'y moltes especulacions a illuminació de nostres enteniments.

Primo: AVE MARIA.

Fol. clxiv

El sant Evangeli de huy nos declara tres coses, de les quals podem pendre bona 10
hedificació * a nostra vida: la primera, de Jhesu Xrist entre los juheus, dura increpació;
la segona, de juheus contra Jhesu Xrist, folia contradicció; la tercera, entre Jhesu Xrist
e los seus crehents, digna conversació: *Ipse Jhesus non tradebat, id est, non comunicabat
semetipsum eis, ut tema.*

Primo, nos declara de Jhesu Xrist entre los juheus dura increpació, que'ls représ 15
dels peccats que feyen: *Prope erat Paschua judeorum, et ascendit Jhesus Jherosolimam,
invenit in templo vendentes oves, et boves, et columbas et jumenta; et dixit: Nolite facere
domum patris mei, domum negociacionis;* hun dia, era prop la Paschua dels juheus, e
Jhesu Xrist muntá en Jherusalem, e ell vengué en lo temple, e aquí veu fer mercaderies,
e venien en la plaça o pati, que estava davant la esgleya, de ovelles, bous e colomins, e 20
cambiadors sobre banchs e taules ab molta moneda, en axí que la casa de Deu havien
tornat casa de mercaderia; trobá alli cordes e feu-ne açots, e doná a tots e gitá'ls de fora,
e les ovelles e los bous, e escampá tota la moneda; *et mensas subvertit*, regirá totes les
taules, e gitá los cambiados de allí, e als que venien les colomes, dihents-los: «No
vullats fer la casa del meu Pare casa de mercaderia». 25

fol. clxiv v.

Questió: com hi ve?, que los grans princeps de la sinagoga eren senyors de alló, e
havien part en los cambis. Diu sent Jheronim que de la * cara de Jhesu Xrist exia raig

XXX. 4. *Ipse-eis.* — JOAN., 2, 24: Ipse autem Jesus non credebatur semetipsum eis.

— 16-18. *Prope-negociacionis.* — JOAN., 2, 13, 14, 15 i 16: Prope erat Pascha judaeorum, et ascendit Jesus Jerosolimam, et invenit in templo vendentes boves, et oves, et columbas, et numularios sedentes. Et cum fe-

cisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, oves quoque, et boves, et numulariorum effudit aes, et mensas subvertit; et his qui columbas vendebant, dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris mei, domum negotiationis.

de resplandor que dava terror e spantament, que tot hom fugia. E deyen: «Per que açó?». E axí los gitá del temple, e los dexeables, que eren lladonchs encara pochs, com tantost
 30 fos al començament, que no havia fet miracle sinó del vi, estaven tots meravellats. David: *Zelus domus tue comedit me*; la zelosia de la tua casa m'a menjat; per que? car axí com a cosa menjada es presa de dins, axí los ulls guardant, tot era menjat per zelosia.

Als secrets. Ací podem notar dos secrets: hu allegorical, altre theolodal. Al allego-
 35 rical está en lo començ, *prope erat Paschua judeorum, et ascendit Jhesu Jherosolimam*: e axí diu Paschua de juheus. *Judei*, segons la propria interpretació, vol dir «loant e glorificants Deu». Qual es la Paschua de aquells que lohen Deu? es lo dia del juhí. Axí com Jhesu Xrist lo dia de Paschua resuscitá, axí lo dia del juhí totes les persones resuscitaran.

(Job, xix) *Scio quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum, et in carne mea videbo Deum salvatorem meum*, etc.; be dos milia anys ere stat
 40 Job ans de Jhesu Xrist, ja vivie e no era home, e per consegüent Deu; e en lo derrer dia del mon, de la terra yo me llevaré* (lo derrer dia será lo dia del juhí), e la mia carn e ossos e nirvis será tot vestit de la mia pell. E, axí, vol dir Paschua lo dia del juhí, ço es, Paschua dels bons lohants e glorificants.

Jhesu Xrist pujá en Jherusalem; quant? lo dia de la Assenció: (Ad Galatas, 4.º c.º)
 45 *Illa autem que sursum est, Jherusalem, francha et libera. Prope erat Paschua judeorum, et ascendit Jherosolimam*. Prop era ja lo dia del juhí quant Jhesu Xrist muntá en Jherusalem; e si mes de mil cccc. e tants anys ha passats, com ere prop? Vejats quant parla hom de la fi del mon que es prop, o comparativament, o absoluta: *primo*, comparant
 50 tot lo temps de la eternitat, que ha durat lo mon vii.ºm anys, e com degué durar mil vegades, no es sinó hun punt en sguart de la divinal eternitat. David, en lo psalm «Domini reffugium», mil anys del nostre temps en comparació de la tua eternitat, es axí com a no res; axí, comparant, ja Moysés que ha be iii.ºm anys que es stat, deya: *Juxta est dies perdicionis* (xxxii.º c.º Deuteronomini); prop es lo dia del juhí, e Deu
 55 jutjará sos pobles. Emperó no parle yo axí comparativament, axí com ells feyen.

Item, comparant lo temps present al passat del començ del mon fins a la fi, va en
 vii. parts, axí com la edat de la persona. La * infantea fon de Adam fins a Noé, e de Noé
 fins a Abram ere puericia, que fon purificat; la tercera, de Abram fins a Moysés; la
 quarta, de Moysés fins David, e era la juventut del mon; la cinquena, de Davit fins a
 60 la transmigració de Babilonia; e la sisena, de la transmigració de Babilonia fins a Jhesu Xrist. Axí, los apostols, fent comparació del passat, deyen: (Jo. in Apocalipsi, iii.º) *Ecce venio scito*, dix Jhesu Xrist. Axí, *comparative*, parlaven. No parle yo axí tanpoch: seria vocal e no real.

— 31. *Zelus-me.* — Ps. 68, 10.

— 39-40. *Scio-meum.* — JOB, 19, 25, 26: Scio enim quod... sum, et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum meum.

— 46-47. *Illa-Jherosolimam.* — GALAT., 4, 26: ...Jherusalem, libera est.

— 54. *Juxta-perdicionis.* — DEUT., 32, 35.

— 62. *Ecce-scito.* — APOC., 3, 11: Ecce venio cito.

La terça es comparant a est mon a les adversitats, que a la fi del mon deuen venir
moltes tribulacions: tots los Evangelis ne son plens. Sent Gregori, (que vench après
entorn de dcc. anys après de Jhesu Xrist, e de llavors en ça atretant mes), sent Gregori,
vehent tantes tribulacions, fams, terrestremols, fo forçat de dir que la fi del mon seria
tost, *cum ex hiis signis non est dubium, quod non exequetur* breu la fi del mon. Encara
parlava *comparative*, no comparant-lo a la eternitat, mas comparant est mon a les
tribulacions. Mas yo parle absolutament, que tan clar vos parle, absolutament, que no
solament som a la derrera edat, mas a la fi de aquella, e axí * yo ho creu, e ho se cert e
ben cert, que tost e ben tost, e tot es ja passat, e som a la fi de la derrera edat; axí, no
me expongue nengú mon enteniment.

fol. clxvi

Lo missatger que devia venir, sent Johan Babtiste, prop lo tramés; axí ara, e es
mes necessari: (Apocalipsis, xiiij.^o) *Timele Deum penitencias agentes*, açotar tot hom, *et*
dare redemptori honorem, quoniam venit hora judicii ejus; axí, apparelau-vos que
sent Johan clar ho ha dit, que com vendria lo missatger, axí *prope erat Paschua*
judeorum.

Moralitat. Jhesu Xrist era vengut en est mon per esser ferit e injuriat, e finalment
per morir. Jamés no trobam que de les sues mans ferís nengú, sinó per aquell peccat
que era fet en la Ecclesia. Lla hon se fan mercaderies, quants engans e falsies hi entre-
venen! Item, fira dels animals, e axí no fon content que'ls reprengué, mas feu-ho ab
açots, axí com huna persona furiosa; per que? car cert era que s'i feyen grans peccats;
tots los corregia de paraula, mas allí pres-s'i ab les mans.

Axí, quanta reverencia devem fer a la Esglesia de Deu!: no vendre'y bous, que son
los grans beniffets, ni petites colomes, ço es, les misses ni absolucions: no s'i deu tenir
taula de cambi; quants volen fer matrimoni a miha carta, e deyen: «Trobem-nos * en la
sglesia, que allí clourem!». O, quina injuria a Deu!; mes en la esglesia de Deu, a-n'i
nenguna, que com van a vetlar haja ballat en la esglesia, ni nengú qui haja toquat
instrument en la ecclesia per fer ballar la gent? Com pendrà Jhesu Xrist lo açot,
e gitar-lo-ha en infern!

fol. clxvi r.

Pompeius, gran capitá dels romans, tots temps era stat vencedor de batalles. Vench
en Jherusalem, e hun dia, o per fret o perque'us vullau, no'y hac hon fermassin los
cavalls, e meteren-los en la plaça, dins la closa que era davant la esglesia, e no's cuydá
fer res: de allí avant, tots temps fon vençut. Pensats quina honor deu hom fer al tem-
ple: tremolant hi deu hom entrar. En lo psalm «Verba mea»: *Ego autem in*
multitudine misericordie tue, introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum
tuum in timore tuo; «yo, Senyor, entraré en la tua casa ab temor». Axí, mes valdria
que us fossen trencades les cames, que no ballar en lo temple. *Sabbata mea custodite*
(Leviti, xix.^o c.^o) *et templum meum metuite*; per ço hi está l'aygua beneyta, e axí, tro

— 75-76. *Timele-ejus*. — APOC., 14, 7: Timele Domi-
num, et date illi honorem, quia venit hora judicii ejus.

— 96-98. *Ego-tuo*. — Ps. 5, 8.

— 99-100. *Sabbata-metuite*. — LEVIT., 19, 30: ...et
sanctuarium meum metuite.

vos ne stats confessats, no prengau aygua beneyta, ni pan beneyt, tro que siau absolts, car vendria'us en major damnació.

* Item, après vejam dels juheus contra Jhesu Xrist folla contradicció: *Responderunt et dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis que hec facis?* etc.; los juheus, vehent que no podien contradir, digueren los majors, mig tremolant: «Quin senyal nos mostres que hajes poder de fer estes coses?; que lo rey Messies deu haver est poder; axí, tu quin senyal nos mostres?». Ací, punt. O, folla contradicció!; ya havia mostrats xv. senyals: *primo*, en la concepció de Jhesu Xrist, quant fo concebut en lo ventre virginal; quant fo sposada la Verge Maria ab Josep, quant deya al primer dels sacerdots que havia votat virginitat, e lo sacerdot demaná consell a Deu, e nostre senyor Deu doná senyal que prenguéis marit, e fos son espós aquell del linatge de David, que lo bastó sech floriria: axí fon notori tot lo temple ple, *et subito* florí e gitá fulles e flos e atmetles, e lo Spirit Sant, en semblança de coloma, que's posá sobre la Verge aquella; e com los ere ja oblidat! Item, a la nativitat, la claritat a mi ja nit; item, com lo posá la Verge Maria en lo pesebre, lo bou e lo ase se agenollaren; item, quin senyal als pastós!; item, com devallá molta multitut de angels publicament ballants; item, quant vengueren los tres Reys d'Orient, vehents tots aquella stela; item, quant fon presentat al temple publicament, e dixeren * ab Simeon: «Est es lo verdader Messies»; item, a xii. anys disputant; item, quan aná Jhesu Xrist al flum Jordá, o, quins senyals! lo Sant Sperit en semblança de coloma; item, quant lo mostrá sent Johan; item, veyen quina doctrina donava celestial; item, veyen la sua vida tan santa; item, veyen que Jhesu Xrist feya aquell senyal tan gran del temple; item, lo miracle del vi. E axí, era folla contradicció, que havien tants senyals e demanaven senyal; axí Jhesu Xrist no'ls volch dar senyal, mas respós: *Solvite templum hoc, et in tribus diebus edificabo*; açó deya del seu cors: vosaltres lo derrochareu, mas al terç dia será edificat, *in quo habitat omnis plenitudo* (Ad Colocenses, 2.º); no diu *dirruhite*, derroquets, mas *solvite*, desligant-lo. Com dretament la mort es desligar, la anima es un ligam que liga totes les potencies en vida, e com la anima se'n va, es desligat lo cors e cau, e per ço ho dix, que parlava de mort. Volia dir: «Vosaltres desligarets», dient-los-ho imperant o ordenant a mostrar lo seu imperi, que si ell no'u volgués no'u pogueren fer: (Jo. xii) «Yo la vull posar a mort per reembre les mies ovelles, e puy, *in tribus diebus excitabo*, despertaré», ja usant vocables que poguessen entendre, mas engegats eren.

* En esta resposta (Mathei, xii.^o c.^o), quant li demanaren senyal, los remetia a la mort: *Generacio prava!, signum querit*, lo senyal de Jonás a la mort, que stava en lo cor de la terra. Per que los remená a la mort?; perque hi devia dar grans senyals: en

— 103-104. *Responderunt-facis*. — JOAN., 2, 18: Responderunt ergo judaei, et dixerunt ei...

— 124. *Solvite-edificabo*. — JOAN., 2, 19: ...diebus excitabo illud.

— 125-126. *In-plenitudo*. — COLOS., 2, 9: In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis.

— 134. *Generacio-querit*. — MATTH., 12, 39: Generacio mala et adultera...

lo senyal del cel, lo sol se scurí. Diu sent Thomas: est fon gran miracle; *primo*, naturalment lo sol no se eclipsa, sinó en la conjucció de la luna al girant, e lo dia del Divendres Sant era lo ple de la luna, e era mig jorn, e staven per contrari sol e luna. Dionisiu diu: *Aut tota machina mundi destruetur, aut Deus nature patitur. Subito* vench la luna e posá's davant lo sol, e la luna, com font passat lo eclipse, se'n torná en son loch. Item, jamés lo sol no's eclipsa de tot, que no es tant gran la luna com lo sol, e allí de tot se eclipsa. Item, *per universam terram facte sunt tenebre*, e après començá la claredat. O, quantes maravelles en lo cell; per ço ho remetia a la passió. Item, senyals grans en la terra: les roques se partien; lo vel del temple se partí per mig; item, *multa corpora sanctorum, surrexerunt*, Abram, David e altres, no era dupte, e apparien als juheus, dients: «Lo rey Messies havets mort», *et omnis turba eorum que viderant hec, percucientes pectora sua, revertabant* (Luce, xxiii.º c.º), e axí, * per açó, ho remetia a la passió.

fol. clxviii v.

Los juheus, axí com a ençegats, pensants que'u digués de aquell temple, digueren: «En xxxvi. anys es stat hedificat, e en tres dies lo tornarás?»; no'u entenien; lo temple fon hedificat en xxxvi. anys. (P.º libro Esdre, ii.º e iii.º c.º) En lo temps del rey Tir de Persia, posaren lo fonament, e fon empatxat fins al rey Dari, e havia fet vot a Deu que si era rey hedificaria lo temple, e axí, de posar lo fonament fins al compliment, passaren xxxvi. anys. Axí, los ençegats en llur iniquitat feyen rahó contra ells. Vejam qual es lo fonament del seu cors; on fon fundat?: lo cors de la Verge Maria. Deya David: *Actum est*; quant fon concebut lo cors de la Verge Maria, fon lo fonament lançat; com fon nada? a xiiij. anys concebé, e parí a xv. anys, e anava en los xvi. après nat Jhesu Xrist; quants anys havia huy, en semblant dia?, trenta anys, e xvi., eren los xxxvi. anys. *Et tu dicis, in tribus diebus excitabis?*; los apostols no'u entengueren; mas crucificat Jhesu Xrist, ho entengueren los apostols.

Moralitat. *Super hoc solvetur templum, hoc est, in tribus diebus edificabo*. Cascun xpistiá que stá en gracia de Deu, es dit temple de Deu: (P.ª ad Corintios, 3.º c.º) *Templum Dei estis vos*; quant l'om es stat mort per peccat e comença a haver contricció, * lo diable se'n va, e ve Deu. Diu nostre senyor Deu al confessor: «Desligau-me aquest temple, meu es»; *Auctoritate etc., ego te absolvo*. Axí, jo'm pens, que ja vos sots confessats: Deu ho vulle que axí sie. (Mathei, xvij.º) *Amen dico vobis etc.*, e puy, en tres dies, lo despertaré; e quals seran? dejuni, e afflicció corporal, e disciplines; 2.º oració spiritual; 3.º dar almoyna; e vol-te despertat: (Osee proffeta) *Venite et revertamur ad Dominum* (c.º vi.º).

fol. clxix

— 142. *Per-tenebre*. — LUC., 23, 44: Et tenebrae factae sunt in universam terram.

— 144-145. *Multa-surrexerunt*. — MARC., 17, 52: Et multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.

— 146-147. *Et-revertabant*. — LUC., 23, 48: Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, et videbant quae fiebant, percutientes pectora sua revertabantur.

— 158. *Et-excitabis*. — JOAN., 2, 20: Et tu in tribus diebus excitabis illud.

— 162. *Templum-vos*. — I COR., 3, 16: Templum Dei estis.

— 165. *Amen-vobis*. — MATTH., 18, 18.

— 167-168. *Venite-Dominum*. — OSEAS., 6, 1.

A la terça part, entre Jhesu Xrist e los creents, digna conversació: *Cum autem*
 170 *esset Jherosolimis, multi crediderunt in nomine ejus: ipse autem Jhesus non tradebat*
semetipsum eis. (Levitici, xxiii.º) La Pasqua durava vii. dies; lo primer era colent e
 los vii., e los altres la gent podia fer fahena: tots aquells dies eren Pasqua. Nos diu
festu: axí entenats lo primer e lo derrer, cregueren en lo seu nom, que Jhesus es
 175 salvador; cregueren que era salvador, mas no que ell los ho digués, sinó per demostra-
 ció dels miracles: axí, no estaven fermes. Per ço diu lo tema que no comunicava ab
 ells, car sabia que y havia dins aquells, no volia molt conversar ni comunicar ab ells.
 Axí, quant vendrà lo dia de Pasqua, a qui's comunicará?; a tots, no solament que
 creguam lo * seu nom, mas que la nostra vida sia bona: dexar oy, e rancor, e mala vo-
 180 rebesseu. Sent Pau e sent Ambrós, com ho dien (P.^a ad Corintios, xii.º). Axí purgats-
 vos lo cort de tot; provats vosaltres mateix, e purificats-vos en la confessió, e puy
 rebreu e menjareu de aquell pa beneyt.

fol. clxix v.

Placia a nostre senyor Jhesu Xrist que'us do bona vida, e que'ns faça gracia que
 dignament lo puxam rebre.

— 169-171. *Cum-eis.* — JOAN., 2, 23 i 24: *Cum autem*
esset Jerosolymis in Pascha in die festo, multi credi-

derunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quae facie-
bat. Ipse autem Jesus non credebat semetipsum eis.

[PANEGÍRIC DE SANT AMBROS]

[Dimarts, dia 4 d'abril]

INEXTINGUIBILE EST LUMEN ILLIUS.

*Habetur verbum illud originaliter in libro
Sapientie, 7.º c.º, et recitatum est estatim in Epi-
stola hodiernae sollemnitalis.*

Segons que la missa e lo offici es de sent Ambrós, axí será lo nostre preych, ma-
xime que de la sua vida podem bones doctrines pendre.

Et primo: AVE MARIA.

Per dar declaració a esta paraula proposada e venir a la materia que he de prey-
car, devets saber que la gracia divinal, en aquest mon, está en alguna devota persona, o
per esguart de la condició humanal, o de la divinal. Si volem pensar a la condició
humanal, tan variable es, es pot mudar; com condició humanal es que havem franch
arbitre que's muda, axí com fa hun penell: adés li ve huna rahó, adés altra; adés huna
temptació, adés altra; adés huna ymaginació, adés altra: e per ço havem a dir que es
gracia * spiritual, es en la creatura en est mon, la qual no es axí ferma que no's puxa
mudar, emperó pot venir a lum de gracia. Sent Pau deya: *Eratis aliquando tenebre, et
nunc filii lucis* (Ad Effesios, v.º); anats, donchs, axí com a fills de lum en bones
obres; guardats-vos be, e, lo que ha lum de gracia, guardats-vos del vent de superbia;
guardats-vos del fanch de luxuria; item, de la pols de avaricia; (Luce, xi.º c.º) avisa't,
que la lum que es en tu de la gracia divinal, que no't torn en tenebres; mas si volem
parlar en sguart de la disposició divinal, impermutable es de part de nostre senyor
Deu. Si Deu ha ordenat que la lum dur fins a la fi, aquella es inextinguible. *Ergo tema.*

La oració de sent Gregori: *Deus cujus dispositionem* etc.; Senyor, per ço que sabem
que la tua disposició no falleix, preguam-te que'ns vulles lunyar totes les coses noïbles,
e les profitoses nos vulles acostar; e axí, de sent Ambrós, la lum de gracia que havie,

XXXI. 4. *Inextinguibile-illius.* — SAP., 7, 10.

— 18-19. *Eratis-lucis.* — EPH., 5, 8: *Eratis aliquan-
do tenebrae; nunc autem lux in Domino; ut filii lucis
ambulate.*

— 21. LUC., 11, 35; *Vide ergo ne lumen quod in te
est, tenebrae sint.*

— 25. *Deus-dispositionem.* — Aquesta oració cor-
respon a la VII Dominica després de Pentecostès, i
diu: "*Deus, cuius providentia in sui dispositione non
fallitur...*"

inextinguible era. Per comprendre esta legenda, trob que sent Ambrós ha cinch lums divi-
nals en la sua vida: *primo*, premi de celestial devoció; 2.º intellectual cognició; 3.º lum
30 de spiritual preliació; 4.º, lum de judicial correcció; 5.º, lum * de integral perfecció. fol. clxxi

De prima, lum de celestial devoció, que vol dir vera devoció, no es sinó una illumi-
nació que del cel ve en la anima de la creatura, que tot lo cor li endolcés a fer obres
bones en servir de Deu. Si ja hun hom quant ama huna dona, ja's dona plaher del tre-
ballar per aquella, e que aquella ho sapie. E David, en lo psalm «Cum invocarem»:
35 *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*; en açó coneix yo, Senyor, que la tua
lum es senyallada sobre nosaltres, per que ab devoció e ab plaher fem les tues obres.

Sent Ambrós tots temps hac grans treballs e perills, mas ab gran plaher e dolçor
de cor ho sostenia. Mentres jahia en lo bresol e dormia de sobines, e la boqua uberta,
40 *subito* vench un exam de abelles e entren-li en la boqua, e ell no's movia, e lo pare
ho guardava, e llevá's lo exam de abelles e començaren a volar, que parie que entras-
sen en lo cel. Dix lo pare: «Alguna cosa gran será d'est fadrinet si viu». Axí ja signif-
ficava Deu la gracia e dolçor que devia haver en servir Deu. E com lo exam de abelles
pujá alt al cel, mostrava * que la sua devoció no era ficta ni paliada, mas que en la fol. clxxi v.

45 E com fon gran, ell preycava e reprehia molts vicis e peccats, que los preychs e
sermons a aquest effecte deuen anar: *primo*, que nostre senyor Deu sia conegut, amat
e honrat; 2.º, que peccats sien estirpats. Hun dia hun gran hom, que era en lo seu
preych, tench-se per confús; que feu? dix: «No'm venjaré yo de aquest Ambrós?»; mes-
se a invocar diables, e los diables venguts, ell los dix que'l venjassen de Ambrós. Ells
50 se'n van, e tornaren e li digueren: «Sapies-te que havem trobat entorn de Ambrós una
cima de foch en lo incircuhit de aquell, que les flames pujen tro al cel»: (Genesis, 3.º)
parahís terrenal es cintat axí, de foch. Axí, vejats com mostrava nostre senyor Deu
quina devoció havia sent Ambrós.

Item, de alguns qui'l jutgaven. Hun dia, molts preveres menjaven ensemps, e lla-
vors, com han begut, venen les males paraules, e dix lo hu: «Que'us ne par de
55 Ambrós?»; dix l'altre: «Es tal e tal», dient mal de aquell, e que era ypocrit. De fet
vench lamp del cel que'l * matá. Item, dos bisbes menjaven ensemps, e digueren que fol. clxxii
era sent Ambrós gran ypocrit. Hun scuder dix a ell: «Sabeu que ha esdevengut a hun
capellá?», dient-li lo cars. E lo bisbe, reprehent-lo al scuder, e parlant mal de
60 sent Ambrós, coltell del cel vench, e de fet lo matá. Axí nostre senyor Deu los matava
tantost. Axí, hajats doctrina moral: no'us jutgets huns a altres si us paren bones
obres, si no, no'l jutgeu.

— 35. *Signatum-Domine* — Ps. 4, 7.

— 37-44. Cf. *Vita S. Ambrosii a Paulino eius Nota-
rio ad Beatum Augustinum conscripta*, n.º 3. (P. L.
vol. XIV).

— 49-51. *Vita*, n. 20.

— 51. GEN., 3, 24: Collocavit ante paradisum vo-
luptatis cherubim et flammeum gladium.

— 54-60. *Vita*, n. 54.

Secunda lum, intellectual cognició, que havia sciencia per infusió divinal. Sciencia adquirida en part es sensual, en part intellectual, e es aquella que hom ha per estudi. La que es per infusió no es sinó intellectual. Nenguna cosa no es en lo enteniment si no 65
passe primer per los cinch senys corporals de esta sciencia adquirida; mas de la infusa no entra per estes portes, que Deu la met en lo enteniment. Si en huna esglesia ha v. portes, porem dir: «No pot entrar nengú que no entre per alguna de les portes»; mas nostre senyor Deu bey podria metre algú que no entrás per alguna de les portes. 70
fol. clxxii v. * E axí, nostre senyor Deu, hoch durment, pot metre la sciencia intellectual. David: *Apud te est fons vite et in lumine tuo*, vehem la lum de veritat.

Axí, sent Ambrós hach molta sciencia adquirida, que lo pare, que fonch perffet de Roma, li feu ensenyar, e ere gran legiste, e com se dava a estudiar taulegia, lo Sant Sperit li dava a entendre tots los secrets. E estant fadri, havia huna germana que vivia en gran devoció, e en Roma anaven a besar la ma al bisbe; e estant fadri, dix a la 75
germana: «E a mi no besareu la ma?». Dix ella: «Via, per a minyó!». «Ara via, dix ell, que vos la'm besareu». E per avant, essent bisbe sent Ambrós, la'y besá.

Quant fonch gran e anava de Milá a Roma, e passava per Tosquana, e vench a posar a casa de hun rich hom, sent Ambrós dix: «E puy nos ha fet cortesia, perque no li jaquirem algun sentit spiritual?». Dix sent Ambrós: «Digats, senyor, com viviu en 80
fol. clxxiii est mon?». Dix lo * rich hom: «Yo so pus benaventurat de est mon, que he rendes e possessions, fills e filles, e so de gran honor; jamés no haguí persecució». Sent Ambrós girá's a sos companyons dient: «Sus! sus! que la ira de Deu es sobre esta casa!». No fon molt lluny sent Ambrós e sos companyons, que tota la casa se'n entrá en abís. E sent Ambrós girá's, e dix: «Veu per que vos deya que cuytasseu?». Axí llavors feu gran 85
preych. La persona que está en afflictions, senyal es que Deu la ama; lo que ha grans bens en est mon, e tot li ve en popa de bo en millor, la ira de Deu es sobre aquell. Axí pensats, que quant Deu vos dona pobrea o tribulacions, podeu creure que Deu vos ame; e quant nostre senyor Deu abandona l'om o dona, que no'l toca, senyal de reprovació: *Ego quos amo corrigo et castigo* (Apochalipsi, 3.º c.º). E quants n'i ha, que 90
com Deu los ha toquat en gran tribulació, tornen a Deu! O beneyta tribulació! Thobies: *Benedictum est nomen tuum* (3.º c.º); «com tu, Senyor, est irat, llavors faç misericordia». Es irat lo metge quant li apunta la naffra que'l fa cridar?: no es * irat, ans li fa misericordia per guarir-lo. Axí, Jhesu Xrist, a guarir les nostres naffres, dona aquells cauteris e tribulacions, e llavors confessa's la creatura e torna a Deu. 95

Terça lum, de spiritual prelación, que fon prelat e bisbe en la ciutat de Milá. Prelació spiritual es diu lum: *Nemo accendit lucernam* etc. (Luce, c.º xi.º). Hun brandó no'l

— 71. *Apud-tuo*. — Ps. 35, 10.

— 72-77. *Vita*, ns. 4-5.

— 78-89. *Legenda aurea*, Vida de St. Ambrós.

— 90. *Ego-castigo*. — APOC., 3, 19; *Ego quos amo arguo et castigo*.

— 92. *Benedictum-tuum*. — TOB., 3, 13.

— 97. *Nemo-lucernam*. — LUC., 11, 33.

posa hom en loch amagat, mas en loch hon face lum. Axí, quant lo prelat es elet per Deu, quant ell mateix no'u ha procurat, mas si nostre senyor Deu ho ha mes en lo cor
 100 del papa, e axí, quant Deu los hi met per sa ordinació, llavors es candela encesa. *Ut qui ingrediuntur, lumen videant*, e hix lo lum de aquella prelació.

Sent Ambrós no s'i mes ell en lo bisbat per giny ni per prechs, ni per simonia; mas stant en la ciutat de Milá, lo bisbe fo mort, e la prelació aquella era tan gran, que la ciutat se partí a dos parts; la una part deyen: «A tal volem»; l'altra part deyen: «Ans
 105 ho será tal»: vench en punt que's devien matar. Axí com estaven en aquest divís, venints a la esglesia contraris, hun fadri petitet cridá alta veu: «Bisbe de Milá, Ambrós, e no n'i haja altre!». Llavors, abduys les parts, tots * a huna veu: «Ambrós, bisbe!». E ell no
 era de allí, que caminant passava llavors per aquella ciutat, e axí sent Ambrós, volent-li presentar son bisbat, ell de fet los menaçava a tots los clergues que no lo'y metessen; e
 110 ells, tots temps perseverant, dients: «A tu volem bisbe». Pensá que a la posada fes venir fembres públiques, perque no fos bisbe, jatsia que fos verge tota sa vida, mas feu-ho per ço que no'l volguessen en bisbe. E la gent havi'ry tanta devoció, que deyen: *Peccatum sit super nos*; «volem que sies bisbe». E ell llavors scriu al emperador Justiniá que scrivís a Milá que no volie que ell fos bisbe, e lo emperador scriu per contrari que
 115 no fessen bisbe altri. Item mes, ell se amagá, e fon trobat. Item, a la mija nit ell pres bon roci e fuig de Milá, e, al jorn, cuydás esser lluny nou o deu legues, e trobás a la porta de Milá. Llavors, vehent açó, conech que era volentat de Deu, e axí, vehent la ordenació de Deu, acceptá ab plors e ab dolors e ab lagrimes; e com fon bisbe, llavors feu mes abstinencia, que tots temps li fon quaresma, e despenia les rendes en traure
 120 catius e en altres obres meritories. Item, vetllava molt e feya libres, e nostre senyor * Deu Jhesu Xrist li doná tanta gracia, que resuscitava morts e guaria de totes
 malalties. fol. clxxiv v.

Questió. Per que contrastá tant a esser prelat?; que be podia conixer que per ço Deu li havia dat tanta eloquencia e sanctedat! Considerava lo beneyt Ambrós lo gran
 125 carrech que han los prelats a retre rahó de totes les animes, que no'y es bastant nengú, si Deu no'y ajude. Axí, en açó pensaven los grans e virtuosos homens en aquells temps. Quina temeritat e rabia es pendre tal obligació! Ara no'y contrasten, com no compten ni consideren sinó la renda. O, rahó cega! Si hun hom mor, e dexa'us marmessor, si feyes compte, tant poré despendre de la marmessoria? O, gran folliat que no'u deveu
 130 pendre sinó per los treballs: en altra manera, no sou dits marmessors, sinó malmete-dors: *Judicium durissimum in hiis qui pressunt* (Sapiencie, vi.º c.º); *durissimum* es als que stan en prelació; *dur* es quant han de dar rahó de la sua vida, que es dur que puxen viure be ab tantes riqueses; *durius*, que han de dar compte de les rendes; *durissimum*, que han a dar compte de les animes. David, en lo psalm «Beati immacu-

— 100-101. *Ut-videant*. — LUC., 11, 33.

— 103-118. *Vita*, ns. 6-8.

— 113. ...emperador Justiniá. Deu ésser Valentiniá I.

— 119-122. *Vita*, n. 38.

— 131. *Judicium-pressunt*. — SAP., 6, 7: *Judicium durissimum his qui praessunt*.

fol. clxxv lati»: *Anima mea in manibus meis* etc. * Item, regidós de poble, que tiragascant e 135
forçats, los deurién fer venir a pendre lo regiment; axí, voluntariament se emparen de
dar tanta rahó a Deu: *Noli querere fieri iudex* (Ecclesiastici, vii.^o c.^o).

Quarta lum, de judicial correcció: *Omne quod arguitur a lumine manifestatur*
(Ad Effesios, v.^o). Sent Ambrós ha corretgits petits e grans; be que hagués vicaris
generals, ell mateix se posava a hoyr confessions, e quant venia un peccador o dona 140
del bordell, ell los cridava, e deya'ls: «No hajats vergonya». Si aquell qui's confessava
no confessava ab plor e contricció, ell plorava, e puy, per fret que fos lo peccador, lo
feye plorar, suplicant e orant a nostre senyor Deu Jhesu Xrist: «O, Senyor, vulles-li
obrir lo cor a contricció!»; axí guaria als petits.

fol. clxxv r. Als grans, per grans que fossen e potents. Theodosi, emperador, feu peccat notori: 145
enviá alguns comissaris, e fahents excessos, mataren los comissaris, e lo emperador tra-
més gent d'armes, e mataren tots los de aquella ciutat. En açó feu gran peccat,
que devia fer procés als culpables. E sent Ambrós fon allá, e lo emperador * vench a
la missa, e com lo emperador venia a missa, lo bisbe li ysqué a la porta e dix: «No'y
pots entrar, que tu que has morts tants ignocents, jamés no entrarás en la ecclesia 150
si no faç penitencia publica»; e lo emperador començá a plorar e dix: «E no sabs que
David peccá, mas nostre senyor Deu no'l reprová?». E dix lo bisbe: «Tu has seguit a
David en lo peccat, fes penitencia axí com David; farás penitencia publica ans que
entres en la ecclesia».

E deyen-li: «No haveu por de la mort, si us fan matar?». Dix: *Oraciones et lacrime* 155
sunt arme clericorum. Com volia fer huna rigor contra lo emperador, diu que venia-sse'n
a dormir a la ecclesia, e feya oració e plorava. Item, altre dia, lo emperador, absolt,
vench a la missa, e mes-se en lo cancell dins la capella on sent Ambrós se vestia per
dir missa. Digueren-li que lo emperador se ere mes en tal loch, aprés l'altar; sent Am-
brós ysqué, e feu-lo'n exir, e estech baix ab los lechs. *Noli querere fieri iudex, nisi* 160
virtute (Ecclesiastici, vii.^o), e si no has tanta virtut que puxes conseguir la justícia, *noli*
fieri iudex.

fol. clxxvi * La cinquena e derrera lum, es integral perfecció: es quant la creatura ha tan 165
bona perseverança, que no dexa la bona vida fins a la fi (Proverbiorum, quarto), que
no cessa tro a la fi, ans tot temps está en bona vida: allí es tot entegre. Sent Ambrós,
quant hac vyscut gran temps axí perseverant, e sent Agosti fonch convertit per la prey-
cació de sent Ambrós. Sent Agosti era gran rectorich, e era bell jove, e venia a hoyr
los preychs de sent Ambrós, e convertí's. Era hun infel que n'os podia convertir, e

— 135. *Anima-meis*. — Ps. 118, 109.

— 137. *Noli-judex*. — ECCLI., 7, 7.

— 138. *Omne-manifestetur*. — EPH., 5, 13: *Omnia quae arguuntur a lumine manifestantur*.

— 139-144. *Legenda aurea*, Vida de St. Ambrós.

— 145-154. *Vita*, n. 24.

— 160-161. *Noli-virtute*. — ECCLI., 7, 7: *...nisi valeat virtute*.

— 168-171. *Vita*, n. 17.

170 digueren-li: «N'aytal, e per que no anau a hoyr los preychs de sent Ambrós?»; e axí com ell vench a hoyr sent Ambrós, veu hun angel del cel visiblement, que devallá e li parlava a la orella, e llavors convertí's.

A la fi, nostre senyor Deu Jhesu Xrist li apparech rient, e havia stat ja be cccc. anys la mort de Jhesu Xrist, e dix-li: «Lo meu servidor!; lo dia de Paschua vendrás ab mi en parahís». Ell li'n feu devotament gracies, e de fet appellá los capellans, e dix-los
 175 que en la festa de Paschua devia anar a parahís. Los regidós se ajuntaren e digueren: «Ell se deu morir; donau per destrohida esta ciutat». Anaren a sent Ambrós, e axí com ell stave ab la malaltia, digueren-li que staven desesperats, per que'l pregaven que preguás nostre senyor Deu que li allongás la vida. Ell respós axí: *Non ita vixit inter vos, ut mori timeam*; «yo no he vyscut en tal manera que haja vergonya de viure, ne he
 180 por de * morir»; *quasi diceret*: tot ho coman a la ma de Deu. Los canonges apartaren-se, e parlant fort baix e secret, parlaven qui seria bisbe, e concordaren que sent Placiá. Dix sent Ambrós: *Senes, set bonus*. Fo devallat foch del cel, e entrá-li per la boqua, e havi' y hun capellá sant, e vench veu del cel que dix: «Leva'l e combrega'l, que are se'n deu partir», e lliurá-li lo cors preciós de Jhesu Xrist, e spirá de fet, e foren
 185 mostrats grans miraccles. fol. clxxvi r.

[XXXII]

[FERIA IV DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dimecres, dia 5 d'abril]

PROCIDENS ADORAVIT EUM.

Jo., ix.º c.º, originaliter et in Evangelio statim lecto recitative, scribitur verbum illud.

El nostre sermó present será del sant Evangeli de huy, que es molt devot e de gran efficacia.

Primo: AVE MARIA.

Fol. clxxvii Lo sant Evangeli de huy conté hun bell miracle que feu Jhesu Xrist illuminant hun hom orb, e * era nat cech, e havia be xxx. anys, e no havia ulls, e Jhesu Xrist lo illuminá. E sent Joan recompta la illuminació del cech, virtuosa; e après la examinació del fet, rigorosa; e après la determinació final, graciosa: *Procidens adoravit eum*. En estos tres punts sta lo sant Evangeli, e axí será nostre sermó. 10

Primo, vejam la iluminació de aquest cech, virtuosa. Diu que hun dia Jhesu Xrist, passant prop del temple de Jherusalem, davant la porta, havi' y tres portes, e a la huna porta stava l'om cech mendicant. Tot hom lo conexia, e Jhesu Xrist, passant, *vidit hominem cecum a nativitate*, e aturá's Jhesu Xrist, e remirá'l. E açó fo per ocasió que los apostols lo interrogassen, e feren la questió: «Mestre, qui ha peccat?; com es venguda esta plagua en est hom?; es per peccat de pare o mare o d'ell?». No demanaven si venia per peccat, mas per quin peccat: com no eren perfets, falsa opinió havien. Job: *Non peccavi, set in amaritudine stat anima mea* (xvii.º c.º); axí, les tribulacions no venen tota hora per peccat, e per ço Jhesu Xrist dix: *Neque peccavit ipse, neque parentes, set ut manifestentur opera Dei in ipso*. 15 20

Secret. Quant huna creatura petita innocent, haurá una gran plagua, quatre obres s'i manifesten, ço es, obra de justicia, e misericordia, e penitencia e obra de gracia. Dien los theolechs que Adam e Eva foren formats en justicia divinal, que jatsie cors humanal sia passible, però Deu li havia dat que tant com fos obedient a Deu, havia de 25

XXXII. 4. *Procidens-eum*. — JOAN., 9, 38.

— 17-18. *Vidit-nativitate*. — JOAN., 9, 1.

— 22. *Non-mea*. — JOB., 17, 2: Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus.

— 23-24. *Neque-ipso*. — JOAN., 9, 3: Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei in illo.

justicia divinal, * que no hauria malalties, e, com peccaren, lo cors fon dexas en la miseria humana. E per ço venen dolors e treballs a petits e ignocents. Axí, allí es manifestada la justícia de Deu, *et justicia illius in filios filiorum* (David, en lo psalm «Benedich anima mea Dominum»). Axí, en est cech fo deffalliment de natura, o material o formal, e no fora sinó per aquella justícia. fol. clxxvii v.

Item, se demostra obra de misericordia, que la persona que ha aquests affanys, gran misericordia li fa nostre senyor Deu, que es causa de la sua salvació, e exemple de correcció als altres. Car tu pensarás: «Si aquest ha tanta dolor, que deig yo fer, que tinch e he fets tants peccats?»: *Nunch oculus meus vidit te* (Job, c.^o 2.º), *nunch agam penitenciam*. Major do de Deu es humilitat de cor que vista de ulls, e axí, aytal pacient, havent paciència, crexien los merits. Abacuch, proffeta (3.º c.^o): «Quant tu, Senyor, serás irat, darás-me afflicció, per ço que sia guardat de peccat, e vingua a penitencia». Item, obra de penitencia: quant a hun fadrinet Deu li dona aquelles tribulacions, allí es manifestada obra de penitencia; item, obra de gracia, quant nostre senyor Deu volch aquell sanar axí maravellosament. Dix Jhesu Xrist: «Tant com yo so en aquest mon, yo so lum, e faç lo dia clar, e cascú deu obrar mentre es lum»; * e axí, Jhesu Xrist fol. clxxviii
 45 escopí en terra, e pres en la ma aquella terra hon havia escopit, e ab lo dit mesclá la saliva ab la terra, e feu-ne fanch, e untá-li los ulls, e lo hom stava axí. E dix-li Jhesu Xrist: «Ves a natatoria Siloé». En Jherusalem, al peu del mont de Sion, era huna fontana d'aygua appellada Siloé, e de allí recollia's l'aygua a hun stany, e banyaven-se en lo stiu; per ço deyen que era natatoria: havia'y molts nadadós. «Ves-te'n, dix Jhesu Xrist, a
 50 la natatoria de Siloé, e llavat los ulls»; e aquell se'n aná lla, que lo guiador lo'y mená, e llavat los ulls que de nou li foren formats, que nunca ne havia hagut, e de fet hac gran e bella vista.

Als secrets. Cert es que Jhesu Xrist no solament ere hom, mas Deu, que, per la sua paraula, manant, tantost lo pogués illuminar. Per que servá tantes circumstancies?, ço es, la primera, que lo estech remirant; 2.ª, la disputació dels apostols e d'ell; 3.ª, que
 55 escopí; 4.ª, que'u remesclá ab terra; 5.ª, lo huntá; 6.ª, que lo feu anar que's llavás; 7.ª, que llavat los ulls, hagué bella vista: car cert es que aquella aygua no havia virtut de illuminar.

Cech es dit l'om que está en peccat * mortal e no's confessa: tant com está en
 60 aquella mala vida, tant es cega la persona: *Ambulabunt ut ceci, quia in Domino peccaverunt* (Soffonie, c.^o i.^o). Com guarran?; hi ha mester set coses: *primo*, que Jhesu Xrist lo vulle guardar, açó es, quant nostre senyor Deu dona conexença al peccador de sos fol. clxxviii v.

— 31. *Et-filiorum*. — Ps. 102, 18.

— 37-38. *Nunch-penitenciam*. — JOB, 2. No havem trobat aquest text en el llibre de Job tal com està dit. En 21, 2 es diu: "Audite quæso sermones meos, et agite poenitentiam", i en 42, 6: "Ago poenitentiam in favilla et cinere". En 20, 9: "Oculus, qui cum viderat, non videbit", i en 24, 15: "Non me videbit oculus". En

l'edició de Lió de 1537 no es fa menció d'aquest text en el dit sermó.

— 39-41. HABACUC, 3, 2: Cum iratus fueris, misericordiae recordaberis.

— 60-61. *Ambulabunt-peccaverunt*. — SOPH., 1, 17: ...quia Domino peccaverunt.

peccats. Dien los filosofos speculatus, que veure no es per trametre res del ull, mas per rebre: yo, vehent la torre, res no hix del meu ull, mas la semblança de alló ve en l'ull. Mas singular cosa fon de la vista de Jhesu Xrist que sobrenaturalment se feya, que de ell exia virtut que entrava en lo cor del peccador a illuminar-lo. Sent Pere no conexia son peccat; (Luce. xxii.^o) *respexit eum Jhesus extramittendo*, trametent-li la lum, conegué son peccat. Axí, aquell cech, lum pres de Jhesu Xrist, e açó significa que quant Jhesu Xrist guarda lo peccador, lo lum o raig de la faç de Jhesu Xrist lo illumina e coneix-se son defalliment. Axí, aquell esguart de Jhesu Xrist dona conexença al peccador: axí, per ço, lo volch guardar. * David, quant hac peccat prenent la muller del cavaller e matant lo marit, dix: *Respice in me, et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego*.

La segona, que volch Jhesu Xrist que los dexeables fessen questió, açó es, contricció de cor, e es interrogació que la creatura fa en son cor contra si mateix. «O, mesquí, per que ho feya?; tan be he perdut!». Si hun mercader va a huna fira per comprar, e porta tota sa moneda, e vol comprar pedres precioses e perles e vexella d'argent e d'or, e troba lo mercader molta vexella, e despén ii.^m florins en vexella de lautó, e cuyde's que sie d'or, e après se'n va al que ven pedres, e diu: «que voleu de estes pedres precioses?», e son de vidre, ell despén tot quant ha, e compra perles de peix, e cuyde's que guanyará; e los amichs dien: «que us costa?»; diu: «x.^m florins»; e ells li dien: «no val deu solidos! no val x. solidos!»; es questió entre ell mateix dient en si mateix: «O, mesquí! per que no'u demanava?». Axí desesperar-s'ie, sinó que está en sperança que lo pare es rich. Axí es de la contricció. Quants compren les vexelles de officis e dignitats, e cuyden-se que sien * d'or e es de lautó, e quants guanyen riqueses de mal just, e son pedres de vidre! Item, quants prenen plaher de alguna creatura, e son perles de ulls de peix!; après, regoneixen-se. «O, mesquí! e que me ha valgut que tan he perdut?; tot ho he perdut!» Axí ha tanta dolor, sinó per la sperança que ha en Deu llur pare, que es rich, desesperar-s'ia. Axí, la contricció es interrogació e questió del cor ab si mateix: axí ve la dolor. Job: *Quantas habeo iniquitates*; tot va per questions del cor a mostrar la contricció (Job, xiii.^o).

La tercera cosa que feu Jhesu Xrist, escopí en terra stant baix: es confessió. Cech que vol ésser illuminat, ço es, lo peccador: abaxau-vos al costat del confessor, que los ulls no hojen, mas la orella. O, que podrida scopina lances com dius los peccats! E per que escopís, Senyor?; a mostrar que puyes es illuminat a conexer sos peccats, e es en contricció, que escupe e gite sos peccats, axí com aquell qui vol scopir scopina grossa, sforçar-s'i-ha a lançar-ho. David, en lo psalm «Deus laudem meam»: *Confitebor Deo nimis*, vol dir huna força, que naturalment cascú vol fugir a infamia; axí, força s'i ha * a fer.

— 67. *Respexit-extramittendo*. — LUC., 22, 61 i 62: *Conversus Jesus respexit Petrum; et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.*

— 72. *Respice-ego*. — PS. 24, 16.

— 89. *Quantas-iniquitates*. — JOB., 13, 22.

— 96-97. *Confitebor-nimis*. — PS. 108, 30: *Confitebor Domino nimis.*

La quarta, mesclá la saliva: açó es la penitencia com li es donada. La confessió
 100 dirá proporcionejant: «Yo he peccat»; e dirá lo confessor: «Ara, donchs, vos fereu tal penitencia, e tal». Axí, llavors, mescla la saliva ab la terra: *Facite fructus dignos penitencie*, que segons los peccats se deu dar la penitencia (Deuteronomini, xxv); e axí, lo enteniment del confessor deu mesclar, que quant hu se confessa, e tant com mes s'es delitat en lo peccat, tant li deu dar mes penitencia: e axí se mescla.

105 La cinquena: après ve lo huntar, açó es, la animació que deu dar lo confessor al peccador. Deu-li dir: «Vejats quanta es la penitencia de infern; axí, mes vos val fer açó». Axí lo unta, e li dirá: «Qual pendrieu abans, la cota de malla foguejant o camisa d'estopa?»; e si dirá: «O, yo so delicada!»; «E no era delicada santa Catherina?». Axí lo confessor unte al peccador, enclinant-lo a fer la penitencia: e veus ací per que Jhesu
 110 Xrist untá del fanch al orp: *Confortate manus desolutas, et dicite: confortamini*; dient-los lo confessor: «Hajats bon cor»; *Ecce Deus noster veniet*, que tantost ve la ajuda * (Isahie, xxxv).

fol. clxxxv.

La sisena, dix Jhesu Xrist: *Vade*. Per que diu *vade*? açó es per continuar la penitencia, que no valdria res pendre la penitencia que no la tengués; la persona que
 115 s'es confessada e no te la penitencia, tant val com si no fos confessat. Per ço dix: *vade*, ço es, en les parts del setgle sant, son oracions, almoynes e dejunis.

La setena, li dix Jhesu Xrist: «Llava't in natatoria Silohé»; al peu del mont de Sion stava, e era la aygua aquella ajustada hon nadaven. Aquell estany de Siloé es Jhesu Xrist, que vol dir *missus*; aquella font signiffica Jhesu Xrist: *In hac aparuhit* (P.^a Jo. 4.º c.^o);
 120 lo seu fill ha tramés; de esta font hix la natatoria, que son les misses. Axí com Siloé vol dir *missus*, axí les misses de la font de Jhesu Xrist venen a la esglesia, que ell dix la primera, e dix lo Dijous Sant missa baxa; lo Divendres Sant dix missa *in pontificalibus*, alt en la creu, diach e sotsdiach, ço es, los ladres, e dix vii. paraules: axí, allí se llaven les animes en les misses; lo llavar es al combregar: e veus lo secret de la primera part. Ara, * havem la illuminació virtuosa.

fol. clxxxi

125 A la segona part, que es examinació rigorosa. Com per examinacions? *Prima*, per los vehins, que'l conexien al dit cech, e veyen-lo que, fet lo miracle, portava aquells ulls tan bells, e vehen-lo, e deyen: «Es aquest lo cech»?; deyen: «Och»! Altres deyen: «No, ans es semblant de aquell»; e ell responia: «Yo so, yo», «E qui te ha illuminat?»;
 130 deya: «Hun hom que ha nom Jhesus, aquell certament me ha illuminat», e contava publicament tot lo misteri.

La segona examinació fon per los fariseus. Feren-lo anar davant ells, e interroga-

— 101-102. *Facile-penitencie*. — LUC., 3, 8: *Facite ergo fructus...*

— 102. DEUT., 25, 2: *Pro mensura peccati erit et plagarum modus.*

— 110-111. *Confortate-veniet*. — ISAI., 35, 3 i 4: *Con-*

fortate manus dissolutas, et genua debilia roborate: dicite pusillaminis: Confortamini, et nolite timere; ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, et salvabit vos.

— 119. *In-aparuhit*. — I JOAN., 4, 9: *In hoc...*

ren-lo quant rebé la vista, e ell dix: «Tal dia». E ere dissapte, e recitá la manera, e dixeren que habia trencada la festa: «No es de Deu que no guart lo disapte». Altres dixeren: «Com poria fer tals coses hom peccador?»; e axí ere contrast entre ells. Digueren al orb que era illuminat: «Tens-lo tu per peccador?». Dix: «Per proffeta e amich de Deu lo tinch yo».

fol. clxxxi v. E los fariseus appellaren lo pare e mare, e demanaren-los si ere llur fill, e si era stat cech, e on es stat illuminat. Respongueren que llur fill ere, e que xxx. anys havia que ere cech, e cech naysqué, e jamás hagué vista. * «Emperó qui lo ha illuminat, ni com?». «No'u sabem». Ya havien ordenat los malvats que nengú no gosás parlar ab Jhesus, ni saludar-lo, ni dar, ni vendre pa; e axí lo pare e mare hagueren por e digueren que no'y sabien respondre, mas que'u demanassen a ell mateix, e lo jove torná a dir: «Yo us dich que Jhesus me ha illuminat».

Menaren-lo als princeps, e digueren-li: «Dona gloria a Deu, e digues que Jhesus no'u ha fet, mas Deu, que Jhesus peccador es». Ja volien que digués falsia, ell dix: «Yo no'l tinch per peccador, ans per sant hom». E dixeren-li: «Com te ha illuminat?». E ell dix: «Ja us ho he dit, e com voleu esser sos dexeble?»; e ells malayren-lo, dients: «Tu sies son dexeble, que nosaltres no'u volem esser», e ells dixeren que no sabien qui ere. Ell respós: «No'l conexeu, e no sabeu que si no fos de Deu, no poria fer este miracle?». E ells dixeren: «E tu que est nat en peccat, vols tenir contra nosaltres?». E de fet publicaren sentència contra ell, e gitaren-lo de fora, e bandejaren-lo.

fol. clxxxii Veu açí quatre examinacions: *primo*, dels vehins; 2.º, dels fariseus; 3.º, dels parents; 4.º, dels * princeps de la Ley. Pensats que sia sens secret? Persona que es illuminada per quatre examinacions ha a pasar: *prima*, per los vehins, quant hun hom o dona dexeble la mala vida e pren devoció, ara vos sereu examinat per los vehins; dirant-vos: «Veus? per ypocresia ho fa»; huns ho tenen a be, altres ne fan escarns. Tenir fort!; aquesta es la examinació primera: axí, tenir fort. David, en lo psalm: «Deus venerunt gentes»: «*Facti sumus* escarn e vituperi als nostres vehins, e meyspreu als qui'ns stan entorn».

La segona examinació dels fariseus, ço es, dels dimonis, que son divisos de gloria, quant l'om, qui ve a bona vida, ha tengut fort als vehins. Venen los dimonis e tempten-lo, e li dona pensaments. Com pots creure tenir fort?; dient: «Jhesus»; dirá l'om: «O, mesquí!; d'abans açó no havia». Axí, tenir fort, *ut scitis perfecti* (Jacobi, p.^o); senyal com lo diable vos tempta, que sou lunny del malvat; los que son dels diables no han temptacions: lo rey dará batalles als que son seus?; no. Diu sent Gregori que aquells tempta que no son seus; axí, teniu fort, que la temptació passarà, e fets oració a Deu.

fol. clxxxiii v. * La terça examinació es del parents, pare e mare. La carn havem per ells dient-vos: «Mon fill, no dejuneu, que axí venen malalties per los dejunis»; axí, teniu

— 159. *Facti sumus*. — Ps. 78, 4.

— 164. *Ut perfecti*. — JAC., I, 2: *Ut sitis perfecti*.

— 166. *Diu sent Gregori...*: *Eos pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit* (*Lib. 24 Moral. in Job, c. 7*).

170 fort. Si ve mal de ventrell, dolor de cap, *per multas enim tribulaciones oportet nos intrare in celis* (Actuum, xiii.º c.º). David: «*Multiplicate sunt*», etc., e son-se cuytats a fer obres mellors.

La quarta examinació ve dels prínceps: *prima*, toqua a la fama; 2.ª, a la anima; 3.ª, al cors; la 4.ª toqua als bens terrenals, que tantost venen plets e questions per
175 gitar-la dels bons (2.ª Ad Thimoteum, 3.º c.º). Axí, ací es necessaria pasciencia, puys havets tengut contra les tres examinacions; ara, a la quarta, digats: «Puys, Senyor, a vos ha plagut, prou n'e», e tenir fort.

La terça part del sermó. Vejам la determinació final. Lo cech illuminat fo dexeble de Jhesu Xrist: *Procidens in terra, adoravit eum*. Com fon gitat del temple, ell volch
180 anar a casa de pare e mare, e per por dels prínceps no li gosaven * res dir, ans li tanquaren la porta: no li volien dar pa, ne vendre, e estech pensant: «O, si trobava aquell sant proffeta!»; e com ho demanava, alebaven-lo. Nostre senyor Deu Jhesu Xrist que sabia totes coses, vench-li al encontre, e parla-li, e lo illuminat hac gran goig, e encara no'l coneixia. E dix: «Tu creus en lo fill de Deu?»; e dix: «Qual es?». Dix: «Aquell
185 qui parla ab tu»; de fet se gitá en terra e adorá'l. Ysqué de Jhesu Xrist raig de claritat que'l illuminá tot, e Jhesu Xrist lo rebé en dexeble: llavors, no hac por. David, en lo psalm: *Dominus illuminatio mea et salus mea, quem timebo?*

Instrucció moral. Vejats com per esser dexeble de Jhesu Xrist, se llunya dels infels. Ací han doctrina los mercaders, que's deuen llunyar dels infels en companyes, e fer
190 companya de xpistians ab infels. Si dius: «O, més guanye!», o! mal senyal es del xpistiá! *Nolite ducere jugum cum infidelibus* (Sec.ª ad Corintios, 6.º c.º); no vullau portar jou: vol dir, companyia o societat de lum a tenebres, fel ab infel; axí, separats-vos-ne.

Huna qüestió. Dirá algú, per que moros no deuen esser axí meynspreats?; que Jhesu Xrist no'ls meynsprea, que la Terra Santa vol que sia possehida per moros. * Vejats la
195 rahó: ver es que Deu vol que la terra de promissió, on naysqué e vysqué Jhesu Xrist, que sia possehida per moros, per gran confussió de moros e excusació de xpistians. Los malvats moros tenen estes errós: que Jhesu Xrist, be que sia sant, emperó que no es Deu; e nostre senyor Deu Jhesu Xrist vol e permet que tinguen aquella terra on se mostrá que era Deu, car ells mateix mostren als xpistians que van en lo romiatge: ací
200 resuscitá; ací illuminá lo cech, e de tots los altres miraccles que's pertanyen a Deu, de boqua ho han a dir, e ells mostren lo loch on fon batejat, e com lo Sant Sperit li vench en semblança de coloma. Item, los moros no crehen lo sagrament del altar; dirás: «Moros, mostra-nos hon feu la Cena»; e ells mostren-ho. Item, no crehen que

— 170-171. *Per-celis*. — ACT., 14, i no 13, 21: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*.

— 171. *Multiplicate sunt*. — Ps. 15, 14.

— 175. TIMOTH., 3, 12: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo persecutionem patientur*.

— 187. *Dominus-timebo*. — Ps. 26, 1.

— 191. *Nolite-infidelibus*. — II COR., 6, 14: *Nolite jugum ducere...*

Jhesu Xrist morís en creu, ne lo moniment hon fon resuscitat, e ells ho ensenyen: a confussió d'ells mateix, ho mostren.

205

L'altra rahó, per excusació dels xpistians. Cert es que tots som peccadós, *non est homo justus* (Ecclesiastici, vii.^o c.^o): xpistians pequen e moros pequen; Jhesu Xrist no vol que en la Terra Santa se facen peccats de xpistians. En la cambra del rey hauray cans, e pixaran e faran fempta, e lo ca se acostará a la cadella; ara entre'y lo fill del rey e faça tals actes dins la cambra del rey: no'u sostendria. E axí sostén sobre
fol. clxxxiv alló als * cans, e no als fills. Axí als cans, ço es, als moros ho sosté, e no als fills, ço es, als xpistians, lo nostre senyor Deu redemptor Jhesus.

210

Godofré de Billó, la conquesta que feu de Jherusalem e de la Terra Santa, tant com stygueren en bona vida e sancta, la tengueren, e après, dix nostre senyor Deu Jhesu Xrist: «Puys peccau, foral foral mas, ans que'ls cans la tinguen»; *et Jherusalem calcabitur a gentibus* (Luce, xxi.^o), será possehida Jherusalem per los infels, fins que sien complides totes les Scriptures, ço es, tro a la mort de Antexrist, que tots se convertiran: *Donech impleatur tempora nacionum*. Axí, per confussió d'ells mateix, los perros ho possehexen.

215

— 206-207. *Non-justus*. — ECCLES., 7, 21.

— 215-216. *Et-gentibus*. — LUC., 21, 24.

[FERIA V DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dijous, dia 6 d'abril]

DEUS VISITAVIT PLEBEM SUAM.

Luce, 7.º c.º, originaliter et in Evangelio hodierno recitative, scribitur verbum illud.

Per ço que nostre senyor Deu do virtut e efficacia en les santes paraules del sant Evangeli etc.

Et primo: AVE MARIA etc.

Sent Luch evangelista, recitant-nos en lo Evangeli hun gran miracle que feu Jhesu Xrist resuscitant hun hom mort, per manament e poder divinal, *primo*, en lo sant Evangeli ell declara la condició del mort; 2.º, donació de vida; 3.º, la conversió del poble, e tots, a huna veu, començaren a lohar Deu, dient: *Deus visitavit plebem suam.*

Primo, el sant Evangelista declara la condició del mort. Diu axí: *Ibat Jhesus in civitatem Nahim, et ibant discipuli et turba copiosa; et cum appropinquaret porte civitatis, ecce etc.*; com Jhesu Xrist, en sa vida, ans de la sua passió, anàs preycant de ciutat en ciutat, e hun dia anava a la ciutat de Nahim (era la segona ciutat que pres Josué en la terra de promissió, deçà lo flum Jordá (Josué, vi.º c.º), Jhesu Xrist, venint a preycar, anaven ab ell los dexeables e turba copiosa, e com ell anava en gran desert, lluny, que no'y havia que menjar, ell los donava a menjar, e per ço no maravella que'l seguissen. Quina paraula tan beneyta exia de la sua beneyta boqua! En aquella ciutat era huna dona, e mort lo marit, romás hun fill entorn de xx. anys, e aquella viuda no havia sinó aquell * fill. Lo fill morí. Pensau com romás desconsolada, e Jhesu Xrist, stant a la porta de la ciutat, veus que portaven a soterrar lo cors, e Jhesu Xrist apartá's apart per dexar passar la gent, e com lo mort fon a la porta, allí lo volch resuscitar.

Anem als secrets. Entre molts morts, homens e dones, que Jhesu Xrist resuscitá, no fan menció los evangelistes sinó de tres: *primo*, de huna fadrineta de xii. anys que

XXXIII. 4. *Deus-suam.* — LUC., 7, 16.

— 14-16. *Ibat-ecce.* — LUC., 17, 11: Deinceps ibat in civitatem, quae vocatur Naim, et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa; cum autem appropinquaret portae civitatis...

— 17. *...era la segona ciutat.* No es troba en la Vulgata (Josué, 2) aquesta afirmació del Sant valencià.

— 27-29. MATTH., 9, 25: Et cum ejecta esset turba, intravit et tenuit manum ejus et surrexit puella.

trobá Jhesu Xrist morta en casa de sa mare, e no volch que'u ves la gent, mas secretament la resuscitá (Mathei, viii.º); lo segon que resuscitá fo est jove de huy, e trobá'l
 30 mort, no en casa secreta, mas fora la ciutat, e per ço lo resuscitá en presencia de be xv.^m persones; lo tercer que resuscitá fonch sent Latzer, lo qual era ja gran hom de xxx. anys, e trobá'l ja mort e soterrat, era ja pudent e forfollave de vermens: aquest resuscitá ab crits e lagrimes.

De molts altres los sants Evangelistes no fan menció, sinó de aquests tres, a mostrar que tres condicions hi ha de peccadós morts en peccat mortal. Alguns son mort
 35 en la anima per peccat mortal: pensant contra lo manament de Deu, es peccat mortal, e la anima es dins morta, e per tal dix Jhesu Xrist a hun jove que li demaná licencia de anar soterrar son pare: (Luce, ix.º) *Dimitte mortuos sepellire mortuum*. Axí, son tres condicions de morts: los huns son * morts secretament, dins la cambra de la consciencia, e no es conegut ni manifestat per la gent; com deuen esser soterrats?: secretament, donant a entendre que'l hom que haja la sua anima morta secretament, certa penitencia ha mester. fol. clxxxv

Si hun hom es avariciós en son cor, que ha fam de haver molts bens, e secretament fa logres e roba e engana, e no'u sab nengú, com resuscitará?; secret: que haja dolor de sos peccats, o que se'n confesse, e que'u restituesque; baste que lo confessor
 45 lo'y face tornar secret, que l'altre no sapia qui lo'y torna, car secret deu esser. Item, si huna persona es superbiosa, lo cor inflat o ypocrit, mas de fora no's coneix, la anima te morta dins la cambra de la consciencia, baste que secret: a secreta mort, secreta resurrecció. Item, huna persona es luxuriosa, e secret, la anima es morta: idem, a secreta mort, secreta resurrecció. Axí mateix, si hom aporta mala voluntat al altre, e ha desig de venjança, mas es secret en son cor, dins es la anima morta: axí dins e secret deu esser resuscitat; no'y cal demanar perdó, e confessats-vos-ne secretament. Auctoritat: Geremies proffeta, en les Lamentacions: *Sedebit solitarius* (c. 3), lo peccador que sta en peccat * secret, reposa's e seu. Com?: lunyant-se de peccat, *et tacebit*; per que?
 55 *quia levavit super se, non super proximum*, mas sobre si. E veus lo primer mort. fol. clxxxvi

Ara ve lo mort que nostre senyor Deu Jhesu Xrist volch resuscitar publicament. Per que?; com ja lo trobá mort fora casa e fora la ciutat: donant a entendre que peccat notori ha mester penitencia publica. Es conegut publicament que tal hom es gran logrer?; lo peccat notori: axí davant tot lo poble, fer crida pública, que tot hom a qui sia
 60 tengut que vingua, que ell satisfará, car llavors satisfá a la infamia que havia. Item, quant algunes dones son pomposes e publicament ho sab tot hom; haveu scandalizat la gent, que'ls haveu dat a parlar?; publicament tot hom, ha a veure e conexer que haveu jaquits les pompes, ergulls e honraments; a les fembres peccadores que publicament pequen, si volen tornar, no baste que diguen: «De aquí avant no vull peccar», ans
 65 es mester que tota la gent sapien que'us sou convertida; com?, jaquint l'abit e lo rufiá,

— 38. *Dimitte-mortuum*. — LUC., 9, 59 i 60: Permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum. Di-

xitque ei Jesus: Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. — 53-55. *Sedebit-super se*. — THREN., 3, 28.

fol. clxxxvi v.

e publicament fer bones obres a lahor de Deu. Item, si algunes persones se porten mala * volentat, e es notori e publich a la gent, cové que'us perdoneu, en tal manera que tot hom ho conegua, e segueix-se'n lahor de Deu e hedificació de caritat del poble. E veus per que lo volch resuscitar en publich, e axí, a peccat manifest, penitencia manifesta. *Quam bonum est* (Ecclesiastici, c.^o xx); tan bona cosa es que tot hom ho sapie. Axí, les peccadores publiques, disciplinar-se, la cara descuberta.

70

Lo tercer mort, que fonch sent Latzer, resuscitá, que tres dies havia que era mort, e podia e ple de vermens, no solament en presència de molta gent, mas ab grans crits e plors. Açó es de hom que lo peccat es ja tant envellit, obstinat e endurit ja en lo peccat, de mals pensaments tot ple e pudent, que tot hom ne parla mal, e en aquest gran difficultat hi ha, e ha'y mester grans crits e lagrimes e oració, donant a entendre que ab crits de preycació se deu resuscitar, e ab oracions e forts lagrimes.

75

fol. clxxxvii

Hun moro que haurá vyscut xl. anys en la infidelitat, huy que ja es podrit e corrupte de peccats, com se convertirá?: ab grans * preychs e ab oracions e ab lagrimes. Axí's convertí hun alfaquí en aquests dies passats. Ara vos recoman hun altre alfaquí; pregats a nostre senyor Deu Jhesu Xrist que'l vulla resuscitar ab oració e lagrimes: *Convertimini fletu et lagrimis* (Joelis, 2.º). E veus la condició de aquest tercer mort.

80

A la segona part havem a veure la condició del mort. Véjam com li doná vida: *Quem cum vidisset Jhesus, dixit matri illius: Noli flere; et dixit adolescenti: Dico tibi, surge!, et cepit loqui*; com lo mort fonch fora la porta e la mare aprés plorant, dix Jhesu Xrist misericordiós, sens que la dona no li deya res; Jhesu Xrist de si mateix fon mogut de misericordia e hac compassió, *miserator et misericors est Dominus* (David, en lo psalm «Exaltabo te Domine»). Dix: «Dona, no plores»; ella hoy aquella paraula viva e de infinida virtut; ella se llevá lo vel que portava sobre la cara, e dix: «O, Senyor!; e vos me podeu dar consolació?». Jhesu Xrist se acostá al lit, e dix: «Lexau lo mort», e dexaren lo lit, e Jhesu Xrist cridá, dient: *Adolescens, tibi dico: Surge!* Ab qui parlava?: * ab lo cors mort?, no, que no entenia res, mas parlava ab la anima del mort que era en infern en lo foch, e stava en aquella pena. La veu de Jhesu Xrist trespasá tro en lo infern, e Jhesu Xrist lo veyá, e era vist per aquell, que axí'u volia. Pensau que los diables que estaven en infern, dirien: «No exireu de ací»;

85

90

fol. clxxxvii v.

95

— 70. *Quam est.* — ECCL., 20, 4.

— 80. *Axí's convertí hun alfaquí en aquests dies passats.* Es refereix a l'alfaquí Azmet Hanaxa, home doctíssim, qui vivia en la vall d'Alfondech, el qual fou batejat en la Seu de València el 29 del mes anterior, en presència de molta gent, i que prengué el nom de Vicent Ferrer. Vegi's sobre aquest personatge el que diem en la INTRODUCCIÓ.

— 82. *Convertimini-lagrimis.* — JOEL., 2, 12: Con-

vertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, et in planctu.

— 85-86. *Quem-loqui.* — LUC., 7, 13 i 14: Quam vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit et tetigit loculum... Et ait: Adolescens, tibi dico, surge.

— 88. *Miserator-Dominus.* — PS. 144, 8: Miserator et misericors Dominus.

emperó perderen tota llur virtut. Veus ací la divinitat de Jhesu Xrist: ací se mostre de fet. Veus la anima del mort en lo cors, e començá a parlar; no diu quines paraules parlará, mas per rahó ho podets veure que dix: «O, Senyor! moltes gracies!; ara faré penitencia, yo que he sentit de les penes de infern». E puy parlará al poble, e dix: «Aquest es lo salvador, senyor redemptor de natura humana, e si vosaltres veyeu ço que yo he vist, vosaltres lo creuriets»; e llavors *dedit illum matri sue*. Pensau, ella quina alegria! Açó es donació de vida.

Hun bell secret moral. Cert es, que quant aquells portaven lo cors mort, Jhesu Xrist be'l podia resuscitar sens dir: «Dexau-lo!». Per que volch que'ls portadós lo lexassen?; perque gran secret hi ha: mostra que los portadós que porten lo mort, ço es, lo peccador, aquells deuen dexar, e son quatre portadós: mala companya, longa costuma, sperança folla e confiança de molt viure.

Primo, mala companya. Quants son que per mala * companya van a infern! Les fembres peccadores que per males companyes no's poden llunyar del peccat, pendran hun alcavot per ço que les deffense, e elles los sostenen: axí no's poden partir de mala companya. Item, quants n'i ha que tenen la persona en casa ab qui pequen!; axí, ab aquella companya que stan, van a infern. David, en lo psalm: «Disrumpamus vincula eorum». Axí, aquest portador se ha de llunyar del mort.

Lo segon portador es longa costuma. Si hu se confesse de jurar, dirá: «Mala costuma es», e axí volen tenir mala costuma; item, lo logré dirá: «Costuma es», axí vos porta a infern; lo mercader dirá: «Yo ven a spera, que axí es costuma»; les dones diran: «O, costuma es afaytar», axí la costuma es mala e via a infern; vos, en religió, los abits e capes de gran pompa, ben lonchs, e menjar carn, diran: «Costuma es»; via a infern! *Sicut ethiops non potest mutare pellem suam* (Geremie, xiii.^o c.^o); lo moro negre de Ethiopia pot mudar la pell?, no; axí es de vosaltres, que no podeu lexar la costuma mala: necessari es que la lexeu.

Lo tercer portador es vana e folla sperança. Dieu: «Si Deu es misericordiós!; perdoná al * ladre e a la Magdalena». O, foll!; nostre senyor Deu es misericordiós als penidents e contrits verament, mas rigorós de infinida justicia. Si no't penits, ne la Verge Maria ne tots los sants no li porien recaptar gracia: sta esperança los porta a infern. *Ne dicas: Miseratio Dei magna est* (Ecclesiastici, quinto c.^o); no digues, volent peccar: «Deu me haurá mercé», no'u digues, que subito ve la ira de Deu.

Lo quart portador es confiança de molt viure. Si dieu a hun jove: «E per que no feu penitencia?»; dirá: «Com yo seré vell, e no poré llavors menjar», e axí moren sots sta confiança, e van a infern. Les peccadores diran: «Com seré vella, que no voldrá peccar nengú ab mi»; e dien axí: «Deu me porte a bona fi». Aquexa coa no es dexa comvitnen: a bona vida, bona fi; a mala vida, mala fi. Axí, convertit-vos a Deu; qui es

— 102. *Dedit-sue*. — LUC., 7, 15.

— 113-114. *Disrumpamus-eorum*. — PS. 2, 3.

— 120. *Sicut-suam*. — JEREM., 13, 23: Si mutare po-

test aethiops pellem suam, aut pardus varietates suas, et vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum.

— 127. *Ne-est*. — ECCLI., 5, 6: ...miseratio Domini...

sans, no esper que sia malalt; qui ara es, no esper après dinar. *Non tardes converti ad Dominum, quum subito venit* (Ecclesiastici, v.^o); axí, no digues de dia en
 fol. clxxxix dia. E vet los quatre portadós. * E per ço Jhesu Xrist toquá lo lit, e dexaren-lo, donant a entendre que aquests quatre portadós deu hom dexar, e, llavors, *surge qui dormis* (Ad Effesios, v.^o). 135

La terça part vejам, la conversió del poble, que loaren Jhesu Xrist: *Accepit autem omnes timor et magnificabant, quia Deus visitabat plebem suam*. Hagueren temor, que
 140 conegueren la divinitat en Jhesu Xrist com, manant, de fet lo feu resuscitar, axí com a ver Deu, e digueren: «O, beneyt Senyor, que est vengut en est mon per salvar los crehents e obedients!». Moysés (Deuteronomini, xviii.^o c.^o): *Profeta magnus surrexit in nobis*.

Moralitat. Trop tres visitacions de Deu, passada, present e general. La passada es,
 145 com Jhesu Xrist vench en est mon, visitant: *Visitavit nos oriens ex alto* (Luce, c.^o i.^o); exint del cel illuminá aquells que estaven en tenebres; axí com lo sol illumina e escalfa e fa fructificar, axí es figura de Jhesu Xrist, e de esta diu lo tema: *Deus visitavit plebem suam*. La segona visitació, que us visita cada dia devallant del cel en la hostia consagrada, per ço que sia adorat, e visita lo seu poble (Exudi, c.^o xvi.^o); quant
 150 lo poble dels juheus fo en lo desert, cada dia devallava manná del cel: era significat que cada dia devallaria Deu * visitant lo seu poble. Folls de moros que dien que
 fol. clxxxix v. adoram pa!; no pas, que dins aquella cortineta, axí com lo han vist moltes persones sanctes, veuriem axí com en lo spill la figura. La terça visitació será tost, al dia del juhi, com devallará del cel a visitar; axí com hun rey va a visitar, axí nostre senyor Deu
 155 Jhesu Xrist nos visitarà al juhi final, en axí que tots havem primer a morir, e puys resuscitarem, e serem per los angels apartats, ço es, los bons a la part dreta e los mals a la sinestra. *Ecce in ille die visitabit* (Isahie, xxvii); nostre senyor Deu Jhesu Xrist exirá del cel imperial per visitar la gent, e la visitarà ab lo coltell gran, dur e fort; en la boqua lo portará, e, la dins, coltell agut exirá de la sua boqua, tallant de dues parts
 160 (Apocalipsis, xix); a dues parts tallará, ço es, lo cors e la anima, e ara no talla sino de huna part, que damna la anima; llavors en cors e en anima. (Mathei, xxv) Dirá als bons: «Veniu, beneyts del meu Pare, e muntats ací». Als damnats, ferrá ab coltell, que ha tres condicions, dur contra los juheus, que ho han clar per tots los proffetes;

— 134-135. *Non-venit*. — ECCL., 5, 8 i 9: Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictae disperdet te.

— 137-138. *Surge-dormis*. — EPHES., 5, 14.

— 139-140. *Accepit-suam*. — LUC., 7, 16: Accepit enim omnes timor, et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam.

— 143-144. *Profeta-nobis*. — DEUT., 18, 15: Prophe-

tam de gente tua et de fratribus tuis sicut te, suscitabit tibi Dominus.

— 146. *Visitavit-alto*. — LUC., 1, 78.

— 158. *Ecce-visitavit*. — ISAI., 27, 1: In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, et grandi, et forti.

— 161. APOC., 19, 15: De ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percutiat gentes.

— 162. MATTH., 25, 34: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.

165 gran contra los moros, que entre totes les gentes son en nombre molt grant: mas gran
será lo coltell que a tots los atenyará; fort contra * mals xpistians, que en parahís no'y fol. cxc
van sinó aquells que, ab la creença vera, tenen bona vida. Per ço diu fort, que per
grans reys que sien, ab lo coltell los atenyará, e'ls ferrá.

Axi, siats crehens e obedients, tenints e fahents bona vida e virtuosa.

[XXXIV]

[FERIA VI DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA]

[Divendres, dia 7 d'abril]

VOCE MAGNA CLAMAVIT: LATZARE, VENI FORAS!

Habetur verbum illud originaliter Jo., xi.º c.º, et recitative in Evangelio hodierno.

Huy es lo divendres que diu hom de sent Latzer, perque huy se lig en lo Evangeli que Jhesu Xrist resuscitá sent Latzer, e axí, perque nostre senyor Deu nos do la sua gracia, etc.,

10

Primo: AVE MARIA etc.,

El glorios evangelista sent Johan, en lo Evangeli de huy, molt clar recompta la resurrecció de sent Latzer, com Jhesu Xrist lo resuscitá maravellosament. La istoria en tres punts se contendrá, segons quey concorregueren tres coses: *primo*, humanal re-
Fol. exc. 7. tractiva; 2.º, * visceral inductiva; 3.º, causa principal e efectiva, *et ad hec est tema*,
perque resuscitá per lo manament de Jhesu Xrist; ab gran veu cridá Jhesu Xrist dient: *Latzare, veni foras*. En estes tres causes está tot lo Evangeli.

15

De prima, de la causa humanal reactiva, que quasi volia retraure e trestornar que no's fes, e esta fo la gran temor que havien los apostols de morir: volien retraure que Jhesu Xrist no'y anás. Sent Latzer fo malalt, e morí en Betania, e era prop de Jhe-
rusalem, e en tota la provincia los juheus perseguen a Jhesu Xrist perque'ls corregia e
los reprenia dels grans peccats en que eren; axí, com s'i devien corretgir, prenién ira
contra ell, e volgueren-lo allapidar quan Jhesu Xrist doná a entendre que era Deu e
hom, car si no fos Deu no fora sufficient a salvar si mateix declarant que's havia vestit
humanitat, (Exudi, xix.º c.º) axí com se vestí forma de foch, e axí donant la novella
Ley pus excellent forma, era forma humana. Açó es incarnació: per tal fon Deu e ver
hom. E los juheus, quan preycave en Judea, volgueren-lo apedregar; e com fon mort
sent Latzer, era Jhesu Xrist en Galilea, on lo acullien be. E axí, estant en Galilea, on
no eren perseguits, e sent Latzer era mort en Judea, hon havien volgut apedregar Jhesu

20

25

XXXIV. 4-5. *Voce-foras*. — JOAN., 11, 43.

— 25. EXOD., 19, 18: Descendisset Dominus super eum in igne.

30 Xrist, * dix: *Eamus iterum in Judea*, que'l nostre amich Latzer es malalt e dorm. Los apostols que'u hoyren que irien a Judea, on los volgueren lapidar, digueren-li: «O, rabi e mestrel; e com hi voleu anar, que us hi volgueren apedregar?». Axi, era causa retractiva humanal. Jhesu Xrist los gitá de aquella temor; dix: *Nonne xii. hore sunt in die?*, qui in lumine ambulaverit; dix: «Tanta temor havets? no sabets que xii. hores son del dia?».

35 Sapiats que en aquel any que Jhesu Xrist pres passió, morí a xxv. de març, en lo dia tal com fo encarnat, e estes paraules foren xv. dies enans, e feya xii. hores de dia. Dava dos rahons per que no devien haver temor: de part dels juheus la huna, a dir: «Vosaltres sabeu que ira que ve soptosament, dins huna hora passe, que com lo escalfament ve de aquella ira, se dexarien matar; axí, si l'altre dia los vench tanta ira, deveu presumir que aquella ira ja deu ésser passada»; axí, presumits-lo millor. L'altra rahó de part d'ells: *Si quis ambulaverit in die, non offendit*. «Sabets que les males persones, ladres e malfaytós, han anar de nit e ençopeguen; mas vosaltres, que no havets fet mal a nengú, per que us faran mal? no'us cal haver temor; anem». *Et ecce* causa huma-

45 nal retractiva.
* Als secrets. Dos son: hun allegorical e altre moral. Lo primer es: *Nonne xii. hore sunt diei?*; aquest dia es Jhesu Xrist: de si mateix parle. La sancta Scriptura, en lo començ de la Blibia, *vesper et mane factus est dies*: matí es començ; vespre, fi. Vejam al començ e que fon; la fi, home. Lo primer dia creá lum, e lo segon ocells e besties, etc.,
50 e lo seté e derrer, hom; axí, *dies unus factus est vesper et mane*, e axí, aquell qui es Deu e hom, es apellat dia. Senyor!; tu manes el matí e el vespre, e tu, ajustat Deu e hom, est dia. E era covinent cosa que matí e vespre fos hun dia, Deu e hom, Jhesu Xrist. Deu ha fet lo cel redó, los elements redons, terra, sol e luna, redó. Lo temps, en redona figura. De figura redona, quala es la perfecció?; no's demostra fins que lo començ e la
55 fi se ajusta. Si lo mon es en figura redona, lo seu principi, Deu, se havia ajustar ab home; e vet figura redona: (xl.^o c.^o Isahie) *Audi Israel; audi Jacob; ego Dominus primus et novissimus, ego sum*; yo so Deu, yo home; e, axí, vet ací lo dia. Quantes hores hi ha en lo dia?; xii. hores?: xii. apostols. Axi com lo dia corre per hores, axí nostre senyor Deu Jhesu Xrist ha corregut la doctrina * sua per dotze apostols: *Cum dies factus esset*,
60 *vocavit et elegit duodecim* (Luce, vi.^o c.^o); com lo dia fonch fet, Jhesus, que fonch nat e vengut prenent carn humana, llavors appellá sos dexeables, e appellá'ls «apostols». Volia dir: vosaltres sabets be que les hores seguexen lo dia; puys yo so dia, deveu-me seguir, e no devets haver por, que les hores no poden esser deseparades del dia.

— 30. *Eamus-Judea*. — JOAN., 11, 7: *Eamus in Judeam iterum*.

— 33-34. *Nonne-ambulaverit*. — JOAN., 11, 9: *Nonne duodecim sunt horae diei? si quis ambulaverit in die non offendit, quia lucem hujus mundi videt*.

— 48. *Vesper-dies*. — GEN., 1, 5: *Factum est vesper et mane, dies unus*.

— 56-57. *Audi-sum*. — ISAI., 48, i no 40, 12: *Audi me Jacob, et Israel quem ego voco: ego ipse, ego primus, et ego novissimus*.

— 59-60. *Cum-duodecim*. — LUC., 6, 13: *Cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, et elegit duodecim ex ipsis*.

fol. cxci

fol. cxci v.

fol. cxcii

Al altre secret moral e allegorical: dia es penitencia, perque axí com culpa o stament de peccat mortal es dita «nit tenebrosa», axí com está en penitencia, que de culpa de peccat ve a vida virtuosa, de nit ve a dia, ço es, que es illuminat en creure verament, e obehir e be obrar. Pot dir tal persona axí convertida: *Nox precessit, dies autem appropinquavit* (Ad Romanos, c.º xiii.º); podeu dir: «O, Senyor! grans gracies a vos, que la nit es passada, e anava de nit, e es vengut lo dia clar que m'a illuminat», e axí, gitem de nosaltres tenebres, e vistam-nos de armes de lum. En temps de Antexrist, los que estaran armats de armes de virtuts, staran fermes; per tal vol nostre senyor Deu Jhesu Xrist, que sia preycat, perque'ns puxam armar ab temps.

fol. cxcii v. A xii. hores, xii. obres de penitencia. La primera es hora de *prima: Peccatorum cognicio*, comence la lum, axí com la primera hora de dia. La segona hora: *Cordis * contricció*, pensant: «O, mesquí! en tants peccats so enbolcat?». La terça hora: *Emendandi propositum*; de aquí avant no m'i tornaré. La quarta: *Occasionum evitacio*, squivar les occasions. La cinquena: *Oris confessio*, gita'ls de fóra. La sisena: *Corporis sue penitentialis afflictio*; vos, en cors, me haveu fet errar; ma carn, vos sereu açotada o cilici. La setena: *Spiritualis oracio*; pendre oració certa a matí e a vespre, llevant lo sperit, pensant com está Jhesu Xrist en aquella cadira de gloria, que't menaça. La huytena: *Elemosinarum largicio*; si vols que Jhesu Xrist, rich hom, te faça almoyna, tu fes almoyna. La novena: *Debitorum restitucio*. La debena: *Injuriarum remissio* per grans que sien; perque nostre senyor Deu te perdó, tu perdona. La onzena: *Infamie reparacio*; que si has infamat nengú, que ho repares, revocant-ho axí com ho havies dit. La dotzena es: *Eucaristia*; rebre lo cors preciós de Jhesu Xrist. Axí, lo dia de penitencia corre per estes dotze obres. David «Beati immaculati»: *In ordinacione tua, perseverat dies*; que lo dia de penitencia persevera en estes xii. obres; per ço deya que xii. hores son de penitencia. Axí, que [no]us cal haver temor, que de dia anau; axí, no hajats por. *Et ecce prima pars*, la causa reactiva.

fol. cxciii A la segona part del present sermó, causa virtual inductiva. Axí com la primera retrahia, axí aquesta era inductiva e virtual. La gran * amor que havia Jhesu Xrist a sent Latzer, e aquella amor lo'y tirava, dich virtual. Quatre virtuts havien sancta Magdalena, sancta Marta e sent Latzer. *Primo*, fe e creença verdadera, car crehien certament que era fill de Deu: *Ego credidi, quia tu es filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti*, Xrist e Untat e Messies, tot vol dir huna cosa, e per esta virtut Jhesu Xrist los amava. Axí, aquell qui no ha creença, per moltes bones obres que faça, no pot esser amat per Jhesu Xrist.

Aquell fals Mahomat dix moltes follies, mas dix esta veritat, que dix que creguesen los Evangelis. Moro, no veus lo sol que engendra lo raig?; lo raig engenrat es fill; e espire en calor, sperit pot esser dit, e no es sinó hun sol. Axí es entesa la Trinitat,

— 67-68. *Nox-apropinquavit*. — ROM., 13, 12.

— 86-87. *In-dies*. — Ps. 118, 91.

— 94-95. *Ego-venisti*. — JOAN., 11, 27: ...quia tu es Christus Filius Dei...

e axí mira lo sol, que'l raig nò's parteix del pare; item, veus que lo raig, passant, pren la calor, que fon la sagrada humanitat, e axí està en veritat, e qui no'u creu, no pot esser salvat: *Sine fide, impossibile est placere Deo* (Ad Ebreos, xi.^o); no es placent a Deu nengú sense fe: axí, cové de creure.

105 L'altra virtut que havien, era obediencia, que haver fe e esser desobedient no plauria a Deu. Axí com si anavem al rey e deyem: «Creem, senyor, que vos sou rey; mas no fariem res per vos». Axí yo, creu en vos, Jhesu Xrist, mas dieu que sia humil, e yo seré superbiós; axí ab vera fe es * mester que vingua a obediencia. Axí, no solament als manaments necessaris eren obedients, mas encara als consells (xiiii.^o, Jo.). fol. cxciir v.

110 La terça virtut, devoció: que li havien gran devoció, seguien-lo, e Jhesu Xrist no es desconexent: *Ego, diligentes me, diligo* (Sapiencie, c.^o, viii.^o).

La quarta virtut era misericordia, que sancta Maria Magdalena, que era riqua, prenna la bossa plena de florins, e com havia preycat Jhesu Xrist, ella los feya apparellar los obs, e ella pagava; item, a casa de sancta Marta; item, a casa de sent Latzer. E per 115 ço Jhesu Xrist los amava; e per ço fon causa virtual inductiva com mostrá l'amor que, com fon lla, prop lo moniment, elles se gitaren en terra, dient: «Mort es, Senyor, Latzer; si'n fosseu estat, Senyor, no fora mort». *Et infremuit* (quant hom ha vergonya de plorar, dissimula'u hom), *turbavit semetipsum*, e les lagrimes fil a fil li exien, e com fon al moniment, començá a plorar. Dix Jhesu Xrist: «Resuscitará». Dix la Magda- 120 lena: «E quant, Senyor, al juhí?». *Diligebat Jhesus Martam et Mariam Magdalenam et Latzarum*.

Hun secret moral. Diu que Jhesu Xrist los amava: sancta Maria Magdalena era stada peccadora, e puys penident; senta * Marta, verge e continent; sent Latzer, mundanal, mas obedient. Sancta Maria Magdalena mes fo amada, car convertís ab tantes lagri- 125 mes, e fo amada mes que'ls altres germans. Mes val ésser ignocent e no haver peccat, e esser obedient e no haver trespasat, *ceteris paribus*, valia mes que haver peccat, mas de sancta Maria Magdalena havia gran humilitat, que nò's tenia per digna de esser davant nengú. Axí, la persona com mes humil es, tant es mes exalçada; sancta Marta, que era verge, no havia tanta humilitat com havia sancta Maria Magdalena, ne sent Latzer 130 no fo tan humil. Los peccadors son enemichs de Jhesu Xrist; fills de tan bon parel, convertits-vos e humiliats-vos, axí com los richs: *Sinite parvulos venire ad me*, que aquests vull.

La segona rahó. La volia per la gran penitencia, que los germá e germana, puys no eren stats tan grans peccadós, no feyen axí penitencia, e sancta Maria Magdalena, 135 xxx. anys tota nua feu penitencia, e cregueren los cabells, que la cobrien. Guarda, quina penitencia! Mes encara per altra virtut la amava Jhesu Xrist, per prudencia, que

— 103. *Sine-Deo*. — HEBR., 11, 6: *Sine fide autem...*

— 111. *Ego-diligo*. — PROV., i no Sap., 8, 17.

— 117-118. *Et-semetipsum*. — JOAN., 11, 33: *Infremuit spiritu, et turbavit seipsum*.

— 120-121. *Diligebat-Lazarum*. — JOAN., 11, 5: *Diligebat autem Jesus Martham, et sororem ejus Mariam, et Lazarum*.

— 131. *Sinite-me*. — MARC., 10, 14.

fol. cxciv v. la persona que es stada enganada * es pus cautelosa; ella, no guardant, caygué, e puys, com fon llevada, jamés no guardá hom en la cara, ne a sent Johan, ne a sent Latzer; quant pensava que guardar hom era stada ocasió, no volie guardar home. Axí, filles, en gran oy deveu haver homens: no guardar-los en la cara. Dix una peccadora peni-
 dent: «No so digna que veja homens; metets-me en hun moniment, e per hun forat donau-me a menjar»: (Sapiencie, v.º c.º) no amen Deu sinó aquells qui's guarden. Consell es de sent Pau: *Qui non potest continere, nubat*, mas mes val casar que cremar; mas lo que coneix que's pot abstenir, mes val no fer matrimoni, mas partiu-vos de tot hom del mon, ne visitar, ne voler veure.

140

145

A la terça part, causa principal efectiva: *Voce magna clamavit: Latzare, veni foras!* Vejam com. Axí com per amor de aquelles beneytes germanes fos Jhesu Xrist mogut de pietat, dix: «Llevau-me la pedra». Sancta Marta dix: «Senyor!; per que obrir?, que ja put». E dix Jhesu Xrist: «E no't he dit que si creus, veurás la gloria de Deu?». E havi' gran gent, e tot hom stava ab los nasos tapats. E Jhesu Xrist, axí com si no sentís res, com lo moniment fo ubert, feu gracies a Deu lo Pare, mostrant que era hom, e en quant hom que era menor a Deu: «Yo se, Senyor, dix la persona del Fill
 fol. cxcv * a la persona del Pare, yo se, Senyor, que tots temps, e axí, Senyor, placia a la vostra divinitat, que aquest miracle faça, que coneguen que so tramés per vos»; e, de fet, mostrant-se que era Deu verdader, dient e cridant: «Latzer, vine de fora!». Aquí parla-
 va no al cors, mas a la anima de aquell que era en lo lim de infern. Pensats que quant fon hoyda en lo lim de infern aquella paraula, pensau que digueren los beneyts e sants pares: «Latzer, comana'ns en gracia del Senyor». La anima saltá del lim de infern, e mes-se en lo cors, que era ligat ab faxes de li, peus e mans, e axí ligat saltá de fora. Vet com Jhesu Xrist s'es mostrat hom fahent oració, e s'es mostrat Deu, manant. Axí, tu, moro, creu en lo Evangeli, no digues que es mudat. E dix Jhesu Xrist après: *Solvite eum*, e desligaren-lo. Ara dix: «Lexats-lo anar, no'l empaig nengú»; pensats que vench a Jhesu Xrist a fer-li gracies. *Ecce* la causa efectiva principal.

150

155

160

Que volen dir les cinch coses que servá Jhesu Xrist en resuscitar sent Latzer?; aquelles deu servir lo confessor. *Prima*, que us deu obrir lo moniment, que'n ysque la pudor: que moniment es persona peccadora, cuberta de podrimen de peccats. Veurets
 fol. cxcv v. homens be arreats e vestits, e, dins, la anima está podrida. Havem-ne auctoritat: * *Similes estis sepulcris dealbatis* (Mathei, xxiii.º). Axí, llevats-ne la pedra dura, e poreu dir: *Sepulcrum patens est guttur eorum*.

165

La gent se tapava lo nas, mas no Jhesu Xrist. Doctrina a confessors: guardats que no mostreu fastig, ne scopir al peccador, que si lo confessor no's regís cautelosament,

170

— 143. *Qui-nubat*. — I COR., 7, 9; Quod si non se continent, nubant.

— 146. *Voce-foras*. — JOAN., 11, 43.

— 153. *que tots temps*. — Falta una paraula?

— 162. *Solvite eum*. — JOAN., 11, 44.

— 167-168. *Similes-dealbatis*. — MATTH., 23, 27.

— 169. *Sepulcrum-eorum*. — PS. 5, 11.

tanquar-li ha lo moniment, que no voldrà pus dir; mas fets axí com Jhesu Xrist, que no's tapá lo nas, ne'n feu res a pares. *Non abominaberis idumeum, quia frater tuus est* (Deuteronomini, xxiii.^o); lo idomeu vol dir sangonós; egipeu vol dir tenebrós; e vullats-los complaure en ratifficar-los e dar-los esforç, e no haver-ne abominació, que peccador est stat axí com ell: *Debemus nos firmiores esse* (Ad Romanos, xv.^o c.^o). Los confessors, encara que sien sants, no's deuen moure hoynt en la confessió los peccats del confessor.

La segona cosa que feu puy's fo lo moniment ubert, feu oració; e axí, lo peccador, quant s'es confessat, deu fer oració. E diu lo confessor: *Absolucionem et remissionem* etc. Aprés mana, per auctoritat, que's leve: vol dir que imperativament mana lo confessor, *et auctoritate * michi comissa, ego te absolvo*, e vel'te resuscitat. Aprés diu: «Desligat-lo». Dien los theolechs que l'om en la absolució del confessor es absolt de la culpa mortal; emperó encara es ligat, com que es obligat a les penes de purgatori; llavors lo desliga quant diu: «Vos fareu tal penitencia»; llavors lo desliga, o en tot, o en partida. Puy's diu: «Lexats-lo anar»; que es que si la muller vol anar a exercir obres de misericordia, lo marit deig la'y anar; e axí, muller a marit, e pare a fill, per ço dix: «Lexau-lo anar». *Ve vobis qui clauditis regnum celorum* (Mathei, xxiii.^o); nengú no deu empatxar la penitencia que altre vol fer.

fol. cxevi

— 173. *Non est.* — DEUT., 23, 7.— 176. *Debemus esse.* — ROM., 15, 1: *Debemus nos firmiores.*— 180-182. *Absolucionem-absolvo.* — Part de la forma de l'absolució sacramental.— 188. *Ve-celorum.* — MATTH., 23, 13: *Vae vobis, quia...*

[XXXV]

[DISSABTE DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA]

[Dissabte, dia 8 d'abril]

NEMO APREHENDIT EUM, QUIA NONDUM VENERAT HORA EJUS.

Jo., c.^o viii.^o, et in Evangelio hodierno secundum feriam recitative, scribitur verbum illud.

Jatsie que la missa hajam dita de la Verge Maria, lo sermó será del Evangeli de la feria.

Fol. cxvii v.

* *Primo*: AVE MARIA.

10

El sant Evangeli de aquest dia present segons lo temps de Quaresma, conté huna disputació que fon entre Jhesu Xrist e los juheus; e sent Johan en lo Evangeli demonstra que Jhesu Xrist posá la conclusió triptica, e com hac proposat, llevaren-se contra ell, e Jhesus satisfent e quartament replicá, e apres conclogué, e puy no havien arguments, volgueren-lo pendre, e de açó parle lo thema: *Nemo apprehendit eum*. En estes cinch parts sta tot lo nostre sermó.

15

A la primera, nostre senyor Deu Jhesu Xrist proposá la questió. Diu que Jhesu Xrist, alt en lo temple, proposá als juheus: *Ego sum lux mundi; qui sequitur me, non ambulabit in tenebris*, ans haurá lum de dia. Sapiats que, en estes paraules, Jhesu Xrist posa tres excellencies de la Ley evangelical sobre l'altra Ley: la primera, universalitat; 2.ª, claritat; 3.ª, felicitat. *Primo*, universalitat, que la ley de Moysés fon particular a cert poble donada, ço es, als fills de Israel; rahó: per que?, per ço que Deu havie promés a Abram que de aquella generació exiria lo rey Messies, volch que fossen informats en amar Deu e com devien viure e que devien fer: açó per honor de aquell que devia exir de aquella gent. Per ço fon * particular. Axí ho deya David «*Lauda Jherusalem Dominum*»: *Non fecit taliter omni nationi*; nostre senyor Deu nunciá la paraula de la sua ley al poble de Jacob: no'u ha fet Deu axí a alguna altra nació, mas als fills de Israel.

fol. cxvii

20

25

E la ley evangelical es universal a totes gents del mon, a tots. Rahó: per ço que lo

XXXV. 4. *Nemo-ejus*. — JOAN., 8, 20: ...quia necdum venerat...

— 18-19. *Ego-tenebris*. — JOAN., 8, 12: ...non ambulat in tenebris.

— 26. *Non-nationi*. — Ps. 147, 20.

Salvador no venia per salvar tan solament aquell poble, mas a tots, crehents e obedi-
 30 dents; havia'y proffezia (Isahies): *Paucum est, ut sis michi servus ad suscitandas tribus Jacob, propter hoc dedi te in lucem omnibus gentibus mundi* (c.^o xxxix.^o); poqua cosa es que tu me serveysques, en quant hom, a despertar les tribs de Israel, mas a totes les gents del mon. *Ego sum lux mundi*, de tot lo mon; *erat lux vera, que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, axí a illuminar tota creatura. Vet la uni-
 35 versalitat.

La segona es claritat, que la ley de Moysés escura era: no declara sinó que es hun Deu, e la Trinitat sots paraules cubertes; item, que Deu se fes hom, scurament ho havie dit; item, que degué morir e resuscitar. Tot era dit amagat e cubert en figures.
 * (Exudi, c.^o xxiii.^o) Quant Moysés devallá del mont de Sinahí ab les taules, diu que
 40 la cara de Moysés era cornuda de dos raigs de lum, e aquells luhien tan clar, e lo poble ne havia gran por. Ell pres hun vel, e axí, cuberta la cara, los preycava a demostrar que la Ley era cuberta, designant la divinitat e humanitat cubertes. David: *Neque scierunt et in tenebris ambulant*: axí era escura. La ley evangelical tan clar ho diu: hun Deu en trinitat, et trinitat en unitat, e lo sacrament del altar, e tots los articcles. Deya
 45 Jhesu Xrist: *Qui sequitur me, scilicet, aderendo legi mee*, acostant-se a creure la mia ley, no va en tenebres; *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, et lux orta est ei* (Isahie, ix.^o c.^o). fol. cxvii v.

La terça excellencia de la ley xpistiana es felicitat. La primera Ley era terrenal: aquesta es celestial. Jamés per la primera no promés la gloria celestial, sinó coses de
 50 terra, fruyta, e arbres, e blat, e vi, e menjar a fart, e dormir: no promet la gloria eterna. «Yo-us menaré en Jherusalem, en la terra de promissió»; no deya al cel, e per ço
 * Isahies: *Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis* (Isahie, p.^o). En la ley evan- fol. cxviii
 gelical de Jhesu Xrist, no promet coses terrenals, ans diu que les meysprees, ans te promet coses celestials, axí als majors com als petits: *Sinite parvulos venire ad me*
 55 (Mathei, xx.^o c.^o); dejats venir los ignoscents, que de aquests es lo regne celestial. E diu als majors: *Qui facit voluntatem Patris mei, ipse intrabit in regnum celorum* (Mathei, viii.^o), observant los manaments; als peccadós, dextant los peccats: *Penitentiam agite, et appropinquabit regnum celorum* (Mathei, 4.º); e a les persones que moren per mantenir justícia: *Beati qui persecutionem pasciuntur propter justiciam*; a persones
 60 pobres que han meyspreades les riqueses, e suporten pobretat ab gran paciència:

— 30-31. *Paucum-mundi*. — ISAL., 49, 6: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Jacob, et faeces Israel convertendas; ecce dedi te in lucem Genitum, ut sis salus mea usque ad extremum terrae.

— 33-34. *Erat-mundum*. — JOAN., I, 6.

— 39. EXOD., 34, i no 24, 29 i 30.

— 42-43. *Neque-ambulant*. — PS. 81, 5: Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant.

— 45. *Qui-mee*. — JOAN., 8, 12.

— 46-47. *Populus-ei*. — ISAL., 9, 2: Populus qui am-

bulabat in tenebris, vidit lucem magnam; habitantibus in regione umbrae mortis, lux orta est eis.

— 52. *Si-comedetis*. — ISAL., I, 19.

— 54. *Sinite-me*. — MATTH., 19, i no 20, 14: Sinite parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire.

— 56. *Qui-celorum*. — MATTH., 7, i no 8, 21: ...Pateris mei, hic intrabit...

— 57-58. *Penitentiam-celorum*. — MATTH., 4, 17: ...appropinquabit enim regnum...

— 59. *Beati-justiciam*. — MATTH., 5, 10.

Beati pauperes spiritu, que per amor de Deu ho meyspreen e dexten los bens; als qui viuen bonament, (Luce, xii.^o c.^o) no hajats temor, que si vivits be, haurets lo regne celestial, e per ço diu: *Habebunt lumen beati*. David, en lo psalm «Dixit insipiens» etc.:
fol. cxviii r. *Quoniam apud te est fons vite*; la sua essencia de la humanitat *est fons vite*: * *Ego sum lux mundi*; qui sequitur me non ambulat in tenebris, set habebit lumen vite.

65

Levaren-se contra Jhesu Xrist los fariseus; los majors arguiren: *Tu, de te ipso testem peribes*; no es ver fundant-se *in iudicio humano*. Los jutges creen al delat, creent ço que diu contra ell, mas no ço que diu per ell. (2.º Regum, i.^o c.^o) Lo rey Saul ell mateix se matá, posá's damunt de la punta de la spasa. Hun hom que'u veu, vench a David a portar-li les noves, e dix que ell lo havia mort. E dix David: «E per que?; no haves por de metre la ma en lo rey?; *sanguis tuus sit contra te*; la tua boqua ha parlat contra tu mateix». David lo cregué de ço que deye contra si mateix, e de ço que dix per si mateix no cregué. E lo jutge creu al reu que es accusat de ço que diu contra si mateix: (Luce, xix.^o c.^o) *De ore tuo te iudico, serve nequam*. E sobre açó se fundaven los jutges dels fariseus, e per ço li deyen a Jhesu Xrist que no'l crehien, per que dava testimoni de si mateix.

70

75

Jhesu Xrist respon. Quatre doctrines doná responen: la primera, que a ell se pertanya e no a altre de dir esta veritat; la segona, dix que erraven com no'l conexien; la tercera, que ho podien conexas; * la quarta, que no'l conexien. De la primera, dix: *Si ego testem peribeo de meipso, os meum verum est, quia scio unde venio et quo vado, vos nescitis*; axí, cové que jo ho digua. Quan nostre senyor Deu illuminava algun proffeta, e trametia'l per predicar, nostre senyor Deu apparia al propheta, e deya-li: «Ara ves, e fes axí». Covenia donchs que lo proffeta ho digués, e no'u sabie altre nengú, e que la revelació que Deu fa, no's fa en publich, mas diu Deu: «Yo vull».

fol. cxci x

80

Nostre senyor Deu a Geremies parlá fort secret: *Factum est verbum Domini ad me dicens* (Geremie, p.^o). Dix Geremies: «Bona gent!; nostre senyor Deu me ha constituït en proffeta; *Dominus me misit ut proffetarem; dico in veritate quia Dominus me misit* (Geremie, vi.^o); yo'us dich que Deu me ha tramés»; e no feu grans miracles Jheremies, e cregueren-lo. Axí, ara que Jhesu Xrist fonch tramés en aquest mon per dar

85

- 61. *Beati-spiritu*. — MATTH., 5, 3.
- 62. LUC. 12, 32: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.
- 63. *Habebunt-beati*. — JOAN., 8, 12: Habebit lumen vitae.
- 64. *Quoniam-vite*. — PS. 35, 10.
- 64-65. *Ego-vite*. — JOAN., 8, 12.
- 66-67. *Tu-peribes*. — JOAN., 8, 13: Tu de te ipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum.
- 68-73. II REG., 1, 14 i 16: Quare ne timuisti mit-

tere manum tuam in Christum Domini? Os enim suum locutum est adversum te.

— 74. *De-nequam*. — LUC., 19, 22.

— 79-81. *Si-nescitis*. — JOAN., 8, 14: Si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est testimonium meum; quia scio unde veni et quo vado: vos autem nescitis.

— 85-86. *Factum-dicens*. — JEREM., 1, 4.

— 87-88. *Dominus-misit*. — JEREM. No es troba en la Vulgata.

90 ley universal, e qui'u sabie?, no sinó ell, a qui Deu ho havia revelat en quant hom: *Si ego testem peribeo de me ipso, verum est, quia scio, et pater meus me misit.*

Costuma es de males persones que, com prenen alguna persona en malicia, repre-
nen e dien: * «Ol, per vanagloria se fa». Axí ho feyen los juheus, qui havien concebut
malicia contra Jhesu Xrist, e per ço, entre los grans peccats que feyen, era jutjar la in-
95 tenció del cor. *Itaque, nolite ante tempus judicare intenciones cordium* (P.^a ad Corintios,
4.º c.^o); les obres de fora repreneu-les, mas les obres del cor no, que Deu ho ha a jut-
jar: *Vos secundum carnem judicatis, ego non sic judico*. Notau: los juheus se pensaven
que lo rey Messies havia de haver subirana excellencia: (David) *Et dominabitur, et*
omnes gentes adorabunt eum. Açó se complí en lo temps dels apostols, e se complirà al
100 jorn del juhí; e los malvats juheus se pensaven que fos fill de una costurera *et putaban-*
tur que ere fill del fuster Josep; e qui son sos còsins germans?: peyscadós; e axí diu:
Secundum carnem judicatis; e per ço dix: *Nolite judicare secundum carnem*.

Ego non judico quemquam secundum carnem. Moysés fon levat en regidor de tot lo
poble: com lo levá e elegí nostre senyor Deu?, que servent era, e guardava cabres.
105 Item, David havia set germans grans e bells, e David era lo pus petit, e guardava les
ovelles: aquell volch nostre senyor Deu que fos rey. * Item, quant tramés Deu hun
proffeta contra aquella terra, lo pus grosser de tots los pastors hi tramés, ço es, Amós;
quant Deu volch que fossen scrits los Evangelis, a qui'u acomana?, a hun leuder e usu-
rer, aquell fo lo primer evangelista; qui trameté a preycar, lo pus renegador e malvat
110 hom, sent Pau, e convertí'l. E axí, deyen los juheus meyspreant a Jhesu Xrist, e per
ço no deu hom meysprear aquell qui Deu tramet, que dels homens bestials fa savis, e
dels peccadós fa sants (Actuum, 4.º c.^o). Per ço deya Jhesu Xrist: *Ego non judico*
quemquam secundum carnem. Axí, jutges, no vullats jutjar segons la carn, ni per part
de pare o de mare contra infels, mas fets justícia *non secundum carnem*. David: «O, fills
115 de homens!; si verament parlau justícia, segons les leys, *recte judicate*».

Hoc encara e certament podien conexer clarament que lo seu testimoni era ver.
Diu Jhesu Xrist: «*Si ego judico, judicium meum verum est*, que no so yo tot sol, que he
testimoni lo meu Pare, que so ab ell». Si huy lo rey dona hun offici en esta ciutat en sa
cambra secretament, dirá aquell que obté lo offici: «Senyor, faç-vos moltes gracies»; e
120 dirá: «Senyor, no'm fareu letra o carta?»; och! entra-sse'n llavors en la ciutat, e dirá:
«Lo rey me ha fet governador, mas perque me cregats, * veus ací la letra o carta»;
axí rebran-lo. Axí'u feu sent Johan Baptista, que preychá lo adveniment de Jhesu Xrist.
Deu doná offici a sent Johan Baptista de preycar lo seu adveniment: «Senyor, dix

— 90-91. *Si-misit*. — JOAN., 8, 14. Vegi's la nota 79-81.

— 95. *Itaque-cordium*. — I COR., 4, 5: ...judicare, quod usque veniat Dominus; qui et illuminabit abscondite tenebrarum, et manifestabit consilia cordium.

— 97. *Vos-judico*. — JOAN., 8, 15: ...ego non judico quemquam.

— 98-99. *Et-eum*. — Ps. 71, 8, i 85, 9: ...omnes gentes quascumque fecisti, venient, e adorabunt coram te Domine.

— 115. *Recte judicate*. — Ps. 57, 2.

— 117. *Si-est*. — JOAN., 8, 16.

sent Johan, com me creuran?»; doná-li carta ab son segell, e fonch la proffezia de Isahies; e ell se'n vench, e dix com era proffeta: *Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini*. Vejam lo segell: com sou vos aquell?; com? *per evidenciam facti*, que jamés no preychá altri exint del desert, e en açó lo podien conexer los juheus. Axí Jhesu Xrist: tot lo Vell Testament era proffezia de Jhesu Xrist: havi' carta?; hoc, *evidenciam facti*; per ço diu: *Si ego judico, judicium meum verum est*; e haveu aci la carta e lo sagell, ço es, les proffezies *et evidenciam facti*.

La quarta e darrera. Dix: *In lege vestra scriptum est, quia testimonium duorum verum est*. En la Ley, hun fet que's provás ab dos testimonis, prou era (Deuteronomini, xix.^o). Axí, si dos testimonis ho dien, es ver, e, quant mes, testimoni divinal deu esser acceptat: testimoni en la concepció, com se demostra en la Verge, de la divinitat, e les besties que'l adoraren; e testimonis en lo temple; e testimonis en los reys d'Orient; e testimonis en lo cel que's obrí, e dix: «Aquest * es lo meu Fill». «Si testimoni de dos val, yo he tants testimonis!». Axí, be podets e devets creure.

Moralitat. Jhesu Xrist, ell se appella jutge e testimoni; jutge e testimoni no pot esser hun hom mateix, mas açó es propri en Jhesu Xrist: (Jheremie, xxix.^o c.^o) *Ego sum judex et testis*; per ço que ha a jutjar los pensaments del cor, que no'y ha testimoni sinó ell mateix: *Ego, dicit Dominus, sum judex et testis*. Lo proffeta Malachies (3.º c.^o) ho declare: *Accedamus in iudicio, et erunt testes in hiis*; nomena vii. peccats secrets, ço es, malfeytós de malefícis, adulteris, perjurs, e los qui enguanen als servidors, los qui damniffiquen a vidues e a pubils, los qui donen calumpnies e vexacions a pobres e miserables, e aquells qui en son cor son desviats de la sancta fe catholica.

Malfeytor es dit adeví o fetiller, que fa mal a tota la ciutat: per tal es dit malefici, e aquest peccat fa's secret: per ço se deu perseguir fins a la mort. Adulteris, homens de matrimoni que no serven la fe a sa companya; axí, secret se fa, diu Deu: *Ego sum testis*. E perjurs, lo sagrament en la consciencia se trencha: «Senyor, sabeu-ho vos si es veritat», *ego ero testis*; axí, si tot lo mon se devia salvar, no fer fals jurament. * *De hiis qui calumpniantur*: hauran tenguts missatgés e servidós, e metran-los en calumpnies e contrast; e axí los mesquins de servidors perden, e no poden haver satisfacció de sos treballs e servitut; e los malvats de senyors callen-s'o, e no'n han pus consciencia de tenir-se la suor e lo treball del mercenari; diu Jhesu Xrist: *Ego ero testis*. Quinto, *de hiis qui decipiunt viduas et pupillos*: *Ego ero testis velox*. Sexto, aquells qui fan opresions e escarns als pelegrins, pobres e miserables: *Ego ero testis*. Septimo, aquells qui me non timuerunt en meyspreu de la fe catholica: *Ego ero judex et testis*. E per ço dix: *Judicium meum verum est, et testimonium meum verum est*.

— 125-126. *Ego-Domini*. — LUC., 3, 3.

— 131-132. *In-est*. — JOAN., 8, 17: ...quia duorum hominum testimonium verum est.

— 132. DEUT., 19, 16 i 17.

— 139-140. *Ego-testis*. — JEREM., 29, 23.

— 142. *Accedamus-hiis*. — MALAC., 3, 5: *Accedam ad vos in iudicio, et ero testis velox maleficis, et adulteris...*

160 Los juheus, vehents que Jhesu Xrist provava que podia ésser cregut, que no ere tot sol en son dit de veritat, ells respongueren burlant e ab jangla. «Hon es ton pare Josep, pobre?»; creent los malvats que no havie altre pare. E replicant Jhesu Xrist al meyspreu, respós: «*Neque me nescitis, neque Patrem meum; si sciretis me*, conexerieu a mon pare». En quant Deu no era conegut, ni en quant hom, per los juheus; e los mes-

165 quins, oblidat lo test de la proffezia de Abacuch: *Ego autem et exultabo in Jhesu Domino meo*; axí, ja per Abacuch, proffeta, havien ja * Jhesus, Deu meu: *Parvulus natus est nobis, et vocatus Deus fortis* (Isahie, viiii.^o), Deu fort. No'l conexien los malvats de juheus segons la humanitat, car pensaven-se que era engendrat axí com altre hom.

fol. ccii

Quatre generacions son estades: prima, sens hom e sens dona, Adam; la segona, de hom sens dona, Eva; la terça, la comuna, de hom e de dona: restava que fos de dona sens hom, e esta era reservada per al rey Messies; no'y obrá gens home, mas lo Sant Sperit.

Nostre senyor Deu aparech a Abram, e dix-li: *In generacionem quarta revertentur huc* (xv.^o, Jheremie); axí, a la quarta de dona sens home, e los juheus no'u entenien, que quant parlava de Abram no diu *illuc*, mas açí, *huc*, «yo so hu». Per ço dix Jhesu Xrist: *Neque me scitis, quia si me sciretis, forsitan Patrem meum cognovissetis*: qui coneix a Jhesu Xrist per fe, coneix per fe a Deu lo Pare. Per que diu *forsitan?*; car axí mateix hauriets perfeta conexença, axí del Pare, com del Fill, com del Sant Sperit. Conexença se causa o per fe e crehença, com per gloria. Si per fe, no cal *forsitan*; si es per conexença de gloria, es conexença de Jhesu Xrist. Volia dir que molts conexen per fe Jhesu Xrist, * e no conexien lo Pare en gloria, com si tenen mala vida, *quid enim proderit si fidem habeat et non opera?* (Jacobi, 2.º); *quasi dicat* que no's pot salvar que tingua la fe, si no te bones obres e fer bona vida: per ço hi ajusta *forsitan*.

fol. ccii v.

Hojats la conclusió. Los juheus ja no sabien respondre. La malicia fo en ells de pendre'l e matar-lo; mas *nondum venerat hora*, be que fos vengut per esser pres e per morir e haver passió, mas encara no era venguda la hora ordenada en lo sant consistori de Deu lo Pare, tro al dia del Divendres Sant: *Ecce apropinquabil hora*.

Moralitat. Com volch servir la hora: axí en tot quant devem fer, devem observar lo temps que Deu ha ordenat. Axí Jhesu Xrist guardá la hora servant lo digmenge e festa e hora e temps, car Jhesu Xrist guardá la hora que li ere dada per morir, e no

— 163. *Neque-me*. — JOAN., 8, 19: *Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan et Patrem meum sciretis*.

— 165-166. *Ego-meo*. — HABAC., 8, 18: *Ego autem in Domino gaudebo, et exultabo in Deo Jesu meo*.

— 166-167. *Parvulus-fortis*. — ISAL., 9, 6: *Filius datus est nobis, et factus est principatus super humerum ejus: et vocabitur nomen ejus, Admirabilis, consiliarius, Deus, fortis*.

— 173-174. *In-huc*. — GENES., 15, 16, i no *Jerem.*: *In generatione...*

— 181-182. *Quid-opera*. — JAC., 2, 14: *Quid prodepiť fratres mei si fidem dicat quis se habere, opera autem non habeat*.

— 185. *Nondum-hora*. — JOAN., 2, 4: *Nondum venit hora mea*.

— 187. *Ecce-hora*. — MATTH., 26, 45.

volch guardar la hora per reposar. Axí, guarden-se los barbers que, al sol post, tinguen ja tancada la porta; los carnicés avisen-se que almenys no dexe'n l'offici de la missa, si no, pequen mortalment: *Memento diem sabbati sanctifices*; sis dies son operables; *in septimo die non facias omne opus*.

Nostre senyor Deu ha ordenat la nit per dormir: a la alba, sus! llevat.

195

— 193-194. *Memento-opus*. — EXOD., 20, 9 i 10: *Memento ut diem sabbati sanctifices; sex diebus operabe-*

ris, et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est: Non facies omne opus in eo.

DOMINICA IN PASSIONE DOMINI

[Diumenge, dia 9 d'abril]

QUIS EX VOBIS ARGUET ME DE PECCATO?

*Johannis, viii.º c.º, originaliter et recitative in
Evangelio hodierno scribitur verbum istud.*

Lo nostre sermó será del sant Evangeli del digmenge, e jatsia la materia sia tota speculativa en les rahons que foren entre Jhesu Xrist e los princeps dels juheus, però entre les especulacions posarem algunes moralitats.

Primo: AVE MARIA etc.

10

Aquest digmenge present es dit e intitolat *dominica de passione Domini*, e sancta mare Esglesia començe lo offici de la passió; e ha'y dos rahons: la huna de part de Jhesu Xrist; l'altra de part nostra. De part de Jhesu Xrist es la rahó per ço que huy los juheus en Jherusalem, ajustats en consell general los princeps e lo poble, determenaren que en totes maneres que morís Jhesu Xrist; per ço com havie resuscitat sent Latzer, car molta gent se convertia, e no maravella, que sent Latzer los deya coses del altre mon, e que nengú no's podia salvar sinó los que creurien en Jhesu Xrist, e deya'ls moltes maravelles del altre mon, * e axí convertia's molta gent. E ajuntaren-se los princeps e clogueren e determenaren en consell general que Jhesu Xrist que morís. Diu: *Collegerunt principes concilium adversus Jhesum, et dixerunt: Quid facimus, quia homo iste multa signa facit?; et illo die, cogitaverunt ut occiderent Jhesum* (Jo. xi.º c.º). E deyen: «Si axí lo dexam estar, tota la gent creurá en ell, e axí, que farem?»; clogueren que morís. E axí, aquest digmenge es appellat *dominica in passione*.

15

20

De part de nosaltres hi ha altra rahó, car sancta mare Esglesia, a provocar-nos a penitencia en lo primer digmenge de Quaresma, nos proposa a fer penitencia en exemple, per los xxxx. dies e nits que feu penitencia Jhesu Xrist en lo desert. E après, l'altre digmenge, per vergonya, proposa'ns la penitencia que feu la Cananea, que era ydiota; après, nos provoca a fer penitencia per temor, per exemple de aquell hom endiablát; en lo quart digmenge, nos provoca per amor, com doná reffecció al poble en lo desert:

25

XXXVI. 4. *Quis-peccato.* — JOAN., 8, 46.
— 20-21. *Collegerunt-Jhesum.* — JOAN., 11, 47 i 53;
Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium, et

dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.

30 ara proposa'ns la passió de Jhesu Xrist, per tal que aquells que han començat penitencia, que no'ls flaqueje lo cor. A dir: «Veus la passió de Jhesu Xrist quanta e tan gran?»; e si y ha nengú que no haje feta penitencia, que'y comence.

35 *Recogitate eum qui talem adversus semetipsum*, * diu als qui han fet penitencia tro aquí, e als altres qui no la han començada (Ad Ebreos, xii.^o, c.^o); *recogitate*, pensau quina passió sostench Jhesu Xrist, no'us afflaqueysquen los coratges, al menys estes dos setmanes. Per estes rahons es apellat *dominica in passione*.

fol. cciv

De aquesta sagrada passió de Jhesu Xrist, en lo Evangeli de huy, ha vi. conclusions en la disputació de Jhesu Xrist ab los juheus. La primera conclusió es, que la sancta passió per ell fo portada inculpablement; la segona conclusió es, que per los juheus fo tractada maliciosament; la terça conclusió es, que en si matexa fo meyspreada
40 vituperosament; la quarta conclusió es, com fon donada per nos profitosament; la quinta conclusió es, que als sants pares fo revelada luminosament; la sisena conclusió es, que per Deu lo Pare fon ordenada rigorosament.

A la primera diu, que la sancta passió de Jhesu * Xrist per ell fo portada sens
45 culpa e sens peccat, e de aquesta es lo tema proposat, que diu: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Lo Evangeli diu: *Dixit Jhesus turbis judeorum et principibus*. Quant los juheus hagueren ajustat consell general en la cort, e hagueren conclús que morís Jhesu Xrist, los vench davant en lo temple, e dix-los lo tema, dient-los que ells havien en lo consell delliberat que morís. Deye'ls: «Sabeu nengun peccat en mi?; haveu trobat
50 nenguna mala obra en mi? Arguets-me, que yo so apparellat de escusar-me»; *quasi diceret*: «Yo no vull rebujar la mort, mas vos vull dar a entendre que sens culpa se fa»; e estava Jhesu Xrist guardant a tots, si algú lo volia rependre. Per que doná la conclusió a entendre? Per tal, Isahies (liii.^o c.^o); sent Pere (P.^a Petri, 2.º c.^o): *Peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*. Ell volch sostenir la passió per nosaltres, igno-
55 centment.

fol. cciv v.

Per esta paraula podem haver esperança en est guiador, que jamés no errá lo camí, ni podia errar, que no podia peccar: *Sequimini vestigia ejus, qui peccatum non fecit*. Açó es * gran consolació als xpistians, e gran temor als moros e als juheus. Los juheus prenen per guiador a Moyses, e digats: Peccá jamés?; tan gran peccat feu, que
60 per aquell peccat no poch entrar en la terra de promissió?; e si ell no poch entrar en la terra de promissió, com te metrá en parahís?.

fol. ccv

Als moros dieu ara vosaltres: voleu entrar en parahís?; Mahomet peccá? Och! ell mateix diu en l'Alcorá que adorava les ydoles, e loava's que tant podia usar ab dones, com xxx. altres. O, mal guiador! Yo per anar a parahís no vull sinó aquest guiador

— 33. *Recogitate-semetipsum*. — HEBR., 12, 3: *Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem*.

— 45-46. *Quis-peccato*. — JOAN., 8, 46.

— 53. ISAL., 53, 9. — *Eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus*.

— 53-54. *Peccatum-ejus*. — I PETR., 2, 22.

— 57-58. *Sequimini-fecit*. — I PETR., 2, 21 i 22.

Jhesu Xrist! Als moros, si'ls dieu quin hom fon Jhesu Xrist, diran que era hom sant, e que jamés no peccá. Los juheus del rey Messies, sant e ignoscent, *segregatus a peccatoribus* (Ad Ebreos, vii.º c.º). Tal guiador se pertanyia a nosaltres, que fos sant e pur e net: axí, est guiador vull yo seguir; per tal deya: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* 65

Moralitat. Axí com Jhesu Xrist, ardidament e segura, deya als juheus esta paraula, axí cada xpistiá que ha fet penitencia de sos peccats, e ha voler de guardar-se de aquí avant, e tindrà la penitencia, porá dir a tots los diables: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Tots los peccats son oblidats al diable, puys n'a fet lo peccador penitencia, e abans de la penitencia * be'ls membren tots los peccats. 70

fol. ccv v.

Hun miracle. En huna ciutat era un cavaller, e havia bella muller, e era vana hun poch. La dona, quant se dona a vanitat, gara de caure!, ella peccá, e lo marit conexia'n alguns senyals. Que feu per saber veritat? De prop la ciutat, a miya legua, havia hun hom endemoniat que deya tots los peccats, e era follia de anar-hi a interrogar-lo sobre açó, que laugerament diu mentides. E lo cavaller lo interroguá si havia peccat sa muller, e ell dic: «Och, ab tal escuder». E lo cavaller l'endemá dix al escuder: «Anem-nos a deportar», e ab hun rapaç per a tenir les besties, anaren a aquell lloch, e axí, com foren lla, dix lo senyor: «Fermats les besties en lo estable». E dix lo escuder al rapaç: «Per que es vengut lo senyor ací?». Dix: «Pens que per interrogar al endemoniat que diu tots los peccats». Dix lo escuder: «O las! e que faré?». Axí lo escuder confessá lo seu peccat al rapaç, e hac contricció. E lo senyor appellá lo escuder, e com fon davant lo diable, dix lo senyor: «Digues, que dirás de est meu escuder?». Llavors dix: «No res, que leal es, e no ha peccat, que *in stabulario* s'es sanctificat». Axí, feta penitencia, cascú pot dir: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* 75 80 85

fol. ccvi

* Mes que en la memoria de Deu, los peccats son oblidats: *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis coopertus est, et omnium iniquitatum ejus non recordabor* (Ezequielis, xxxviii.º c.º); «si ha contricció de cor e proposit de no tornar a peccar, e se confessa e faça penitencia, no me'n membrará res de ses iniquitats», *omnium iniquitatum non recordabor, suple ad puniendum*. 90

A la segona. La sagrada passió de Jhesu Xrist per los juheus fon maliciosament tractada, e axí, com a enemichs de Deu, per pura malicia, lo tractaren. Puys Jhesu Xrist los hac provat que sens culpa havien clos que fos mort, dix: *Qui ex Deo est, verba Dei audit; propter hoc vos non auditis, quia ex Deo non estis*; «havets rahó perque no'u dejats creure», e tots callaren. Dava'ls a entendre que per malicia li tractaven la mort. Cinch veritats los preycava. *Prima*, de ço que devien creure; *2.ª*, de ço que devien fer, e tenir virtuts, e fer bones obres; *3.ª*, de ço que devien fugir e squivar; 95

— 66-67. *Segregatus-peccatoribus*. — HEBR., 7, 26.— 88-89. *Si-recordabor*. — EZECH., 18, i no 40, 21 i 22: Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus

peccatis suis, quae operatus est, et... omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.

— 95-96. *Qui-estis*. — JOAN., 8, 47: ...audit; propterea vos non auditis...

- 100 4.ª veritas, de ço que devien tindre, preycant-los de la damnació de infern; 5.ª veritas, de ço que devien esperar de aquelles ordens dels angels. Sent Pau: *In Ecclesia volo loqui*, ço es, les damunt dites cinch paraules; e axí dix Jhesu Xrist: «Puys yo vos preycque veritat, per que no'm voleu creure?»; * e ells callen e no responen; e Jhesu Xrist dix: *Qui ex Deo est, verba Dei audit*. fol. ccvi v.
- 105 Moralitat. *Qui ex Deo est, verba Dei audit*. Veus que ací ve hun castellá e ha sonbe en Sivilla, e ací está com a pelegrí: si ve hun castellá de Sivilla, de fet li demanará de la terra qualque noves. El lombart, que es de Milá, se daria enuig de escoltar-les; mas si ve altre lombart, no se'n poria sadollar de hoyr. Axí les persones que son semblants a Jhesu Xrist per obres de misericordia, e son parents dels sants de paradís, que
- 110 per obres bones son semblants a aquells. Qui es aquell qui ve del cel? Aquell qui preycque, tota la nit está alt; nostra conversació *in celis est* (Ad Philipenses, 3.º c.^o). Axí, si vos sou del cel, volreu hoyr noves de lla. Açó vol dir *qui ex Deo est, verba Dei audit*; mas l'om que se'n enuja de hoyr sermons, mal senyal es: senyal de reprovació: *Propterea vos non auditis quia ex Deo non estis*. Jheremie (xv.^o c.^o) diu: *Factum est verbum Domini in leticia*; la tua paraula es feta en gran goig de mi. Axí, vets la segona doctrina.

- A la terça conclusió. La sancta passió de Jhesu Xrist en si matexa fonch meyspreada vitupe * rosament: *Responderunt judei, et dixerunt ei: Nonne dicimus quia samaritanus es, et demonium habes?* Ell respós: *Demonium non habeo, set gloriam Patris mei quero*. Dos injúries li digueren: la huna que era samarità; l'altra endemoniat. Samarità vol dir, ço es, que lo rey pres x. tribs de Israel, e los mudá, e mes hi altra gent de la sua, e per ço, com aquella ciutat era appellada Samaria, e no eren de linatge de juheus, ans eren enemichs, axí com volien dir una gran maledicció, deyen: «O, samarità!»; axí com si deyen a hun moro: «O, perro! O, cal!». Respós Jhesu Xrist, e no dix res a la primera, mas a la segona. Per que no respós a la primera?; par que otorguás, per que?; per dos rahons, la huna per mostrar lo effecte universal de la sua redempció, que los juheus estaven en aquella error que lo Messies no havia a salvar altres sinó a ells; axí a mostrar que ell era de tots e a tots venia a salvar: *Omnibus factus sum, ut omnes salvos faceret* (P.^a ad Coríntios, viii.^o c.^o); als grechs, era grech; als juheus, juheu.
- 130 Altra rahó. Per la interpretació de est nom, que vol dir *samaritanus*? : *custos*, hom que es guardiá; axí, ell era custodia dels angels, e dels cels, e dels elements, e dels ho-

— 101-102. *In-loqui*. — I COR., 14, 19: *In Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui*.

— 111. *In-est*. — PHILIP., 3, 20.

— 113-114. *Propterea-estis*. — JOAN., 8, 47.

— 114-115. *Factum-leticia*. — JEREM., 15, 16: *Factum est mihi verbum tuum in gaudium et in letitiam cordis mei*.

— 118-120. *Responderunt-quero*. — JOAN., 8, 48, 49

i 50: *Responderunt ergo judaei, et dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos, quia samaritanus es tu, et demonium habes? Respondit Jesus: Ego demonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, et vos inhonoratis me. Ego autem non quaero gloriam meam: est qui quaerat et judicet*.

— 128-129. *Omnibus-fecerit*. — I COR., 9, 22: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos*.

mens, e dels bons e dels mals, e per ço que samarità vol dir *custos*, no'y satisfeu: *Nisi Dominus custodierit * civitatem, frustra vigilant qui custodiunt eam.*

fol. ccvii v. Així, si alguna injuria vos dien que ho podeu interpretar a bona part, no'y responats; tots temps deveu interpretar lo mellor, mas los que no's pot enterpretar en be, esquivar-ho fort e respondre: *Nolite judicare, et non judicabimini; nolite condemnare, et non condemnabimini* (Luce, vi.º c.º).

Mas esser endemoniat no's enterpetre en be, e haver dimoni no's pot entepetrar en be. Per ço dix: *Ego demonium non habeo, set gloriam Patris mei glorifico.* Ab quanta humilitat respós per dar exemple a nosaltres! Gran virtut es paciencia: *Pacienciam vobis necessaria est* (Ad Ebreos, x.º c.º).

La quarta conclusió. La sancta passió de Jhesu Xrist a nosaltres fon donada profitosament: *Amen, amen dico vobis: si quis sermonem meum servabit, mortem non videbit in eternum.* Digueren los juheus: «Abram e los proffetes e tots los sants pares son morts: *nunquid major es ipsis?*; dixit: *Si ego glorifico, Patrem meum glorifico. Amen, amen,* certament vos dich: si alguna persona vol servir la mia paraula, essent crehent e obedient, no morrà»: ell parlava de la mort de infern, e ells entenien que parlava de la mort del cors en est * mon. Dixeren: «Abram, que guardava la paraula de Deu, e los proffetes, son morts», e, axí, digueren-li endemoniat. Respós Jhesu Xrist: «Yo ço que dich; no'u dich per gloria mia, mas per lo meu Pare, e es aquell qui es Deu vostre, e no'l conexeu».

Sapiats que per lo peccat de Adam e Eva, tota humana natura anava a perdició; la porta del cel fo tanquada: la del infern uberta. Jhesu Xrist, veent que totes creatures eren damnades a infern, ell tot sols volch esser penjat, per ço que nenguna persona creent e obedient no muyra ne vaja a infern. E axí volia dir que era la sua passió en salvació de creents e obedients, e los malvats juheus entenien que parlás de la mort de aquest mon.

Una semblança. Eren dos homens, grans amichs, e lo hu feu hun gran furt, e fon sentenciat a la forqua, e estava en la presó; e l'altre amich vestí's de dol e vench al carceller, e recaptá gracia del senyor e del jutge que entrás en la presó per aquell. Lo companyó li diu: «Tant te ame, que vull ésser penjat per tu», e despullá's les vestidures, mudant-les-se, e penjaren aquell bon amich. Que'us par de tan bon amic? Així es de Jhesu Xrist. Lo ladre que era en la presó era Adam, que furtá la poma o presech, e fon sentenciat a mort en lo carcre d'est mon. * David deya: «Trau-me de est carcre». Es

— 132-133. *Nisi-eam.* — PS. 124, 1: ...frustra vigilat qui custodit eam.

— 136-137. *Nolite-condemnabimini.* — LUC., 6, 37.

— 139. *Ego-glorifico.* — JOAN., 8, 49: ...habeo, sed honorifico Patrem meum.

— 140-141. *Pacienciam-est.* — HEBR., 10, 36: *Patientia enim vobis...*

— 143-144. *Amen-eternum.* — JOAN., 8, 51: ...meum servaverit...

— 145-146. *Nunquid-glorifico.* — JOAN., 8, 53 i 54: *Nunquid tu major es patre nostro Abraham, qui mortuus est? et propheta mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit Jesus: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est: est Pater meus, qui glorificat me.*

165 vengut lo bon amich Jhesu Xrist, e vestís la roba del ladre, ço es, la carn humana del linatge de Adam, e ell es stat penjat, e lo malfeytor es escampat. Açí pensau la infinita amor que'n ha; rey, ésser penjat per sos vassalls; lo just, per los injusts! Mortificats en la carn, que havem a morir; mas vivificats en la anima!

Moralitat. De esta vanagloria de aquest mon, guardem-nos, que no vullam ésser
170 honrats per vanitats. Una cosa veig en esta ciutat: que huy les dones no iran a missa, sinó ab seguidós, e tan bona companya es dones ab dones sens seguidors! Diu sent Pau de estes dones que van ab seguidós: *Gloria earum in confusione*.

La cinquena conclusió. Que la sancta passió de Jhesu Xrist als sants pares fo revelada luminosament. Per ço respongueren los juheus: «Tu es major que nostre pare
175 Abram?». Respós que hoc, major. *Abram, pater vester, exultavit ut videret diem meum; vidit, et gavisus est*. Ells respongueren: «Al, tant de temps ha que es mort, e com dius axó?». Los malvats juheus no entenien per que'u deye, sinó entenien que'l havie vist; e ell deya'u que Abram havia vist a Jhesu Xrist en * la sancta Scriptura; e ells deyen que ell havie vist Abram.

180 Abram desijá veure lo dia. De qualsevol dia se pot entendre, mas singularment de aquell de la passió de Jhesu Xrist, e veu-lo, Deu volent revelar a Abram lo dit dia. (Genesís, xxii.^o c.^o) Abram havia cent anys e la muller noranta quant engendraren lo fill Isach. E Deu li dix: «Abram, pren ton fill Isach, e en tal muntanya farás sacrifici de ton fill»; e era la muntanya lla hon Jhesu Xrist fonch crucificat. Axí, Abram pres hun feix
185 de lenya e doná'l a Isach, e Abram pres la corda e foch e hun cotell en la ma. Pensau com anava, ab quins pensaments, e plorant, que hagués a matar son fill! Dix-li Isach: «E, pare, de que farem sacrifici?». E Abram no gosava dir: «A tu he de matar», mas dix: «Deu hi provehirá». E com fo a la muntanya, feu altar de pedres. Dix llavors a son fill que Deu li havia manat que'n fes sacrifici d'ell, e que axí Deu ho havia ordenat.
190 Dix Isach: «Plau-me de ésser obedient; mas, pare, ligau-me les mans, que no'm pogués tornar a vos.» E posá'l, ligat, sobre lo altar de les pedres e sobre lo foch. Axí com alçá lo coltell per * matar-lo, vet aquí l'angel, e dix: «Abram, no mates ton fill; mas girat, que havet de que farás sacrifici». Girá's, e veu hun moltó espinat, e feu-ne sacrifici, e crucificá'l. Axí veu Abram aquell dia de la passió de Jhesu Xrist. O, caritat!
195 O, inextimable amor! per lo peccat del poble, lliurar lo fill axí a tal mort! Mas quin secret! que lo fill de Deu no morí, mas lo moltó espinat, lo cors en quant home. Açó entenench Abram: axí y'ous ho dich ara. Per ço dix: *Abram vidit et gavisus est*; e los juheus giraven-li la paraula e rahó.

200 Per que los juheus prengueren tan gran compte de anys?; «cinquanta anys encara no has?». Dien les gloses que tants eren los seus treballs, que paria que fos vell, que la

— 172. *Gloria-confusione*. — PHILIP., 3, 19. *Gloria in confusione ipsorum*.

— 175-176. *Pater-est*. — JOAN., 8, 56.

— 182. GEN., 22, 2: *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac*.

cara tenia ruada: *Mortificate membra vestra*; e si ell volch tanta afflicció al cors, que devem fer nosaltres?: *Semper mortificacionem* (2.º ad Corintios, 4.º c.º); e portem-nos-ne queucom de penitencia.

La sisena conclusió. La sancta passió de Jhesu Xrist fo per Deu lo pare ordenada rigorosament: *Amen, amen dico vobis*. Lladonchs los juheus *sustulerunt lapides: Jhesus abscondit se, et exivit de templo*. *Amen, amen dico*: «Certament, abans que Abram fos creat, yó so». * E digueren: «Tu est Deu? muyra! muyra!»; les faldes portaven plenes de pedres; no's amagá, mas reté's invisible, e estava davant ells, e no'l veyen: no'l veyen los juheus, mas los apostols lo veyen. 250

Per que Jhesu Xrist volch escapar a esta mort?; que'l Divendres Sant ell los vench alencontre. La rahó litteral es: com encara no era venguda la hora, que en consistori de la sancta Trinitat eternalment era ja tot limitat e apuntat; item, era ordenat que morís crucifficat, e axí per Deu lo pare era ordenat rigorosament. La rahó moral: en la mort de la creu no solament havem salvació crehents e obedients, mas instrucció de fer penitencia; sis coses: dolor inextimable es morir crucifficat, e representa'ns contricció, que la major dolor d'est mon es dolor de contricció; après, estant inclinat, representa confessió; la vianda, la sponga ab fel e vinagre: e la taula, canya sequa: e beure vinagre e fel representa abstinencia; la ma dreta estesa, mostra que deu fer almoyna de riquesa de bon dret; la sinistra, a restituhir; la nafra del costat al cor *, que deus nafrar lo teu cor, que no hajes desig de venjança, mas perdonar; los peus clavats, signiffica oració, que'y deu hom entrar ferm en la oració. 215 220

Axí, per la mort beneyta del nostre redemptor Jhesus, no solament haurem salvació crehents e obedients, mas encara instrucció a fer penitencia.

— 201. *Mortificate-vestra*. — COLOS., 3, 5.

— 202. *Semper mortificacionem*. — II COR., 4, 10.

— 205-206. *Sustulerunt-templo*. — JOAN., 8, 59: Tu-

lerunt ergo lapides, ut jacerent in eum: Jhesus autem abscondit...

[XXXVII]

[FERIA II DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI»]

[Dia 10 d'abril]

DE SPIRITU SANCTO ACCEPTURI ERANT CRE-
DENTES IN EUM.

*Habetur verbum illud originaliter Jo., vii.º c.º,
et recitative in Evangelio hodierno.*

En est sagrat temps de Quaresma, singularment ara, en est temps de la Passió, tots los Evangelis son de materies speculatives, mas mesclariem algunes moralitats: speculació entra en la anima, e moralitat ordena la bona vida.

Primo: AVE MARIA.

Fol. ccxi Lo sant Evangeli de huy conté tres especulacions: la primera, de la exaltació de Jhesu * Krist, humanal; la segona, de la excecació dels juheus, general; la terça, de la illustració dels crehents, spiritual: en estes tres será nostre sermó. *De tertia loquitur tema: De Spiritu accepturi erant credentes in eum;* los crehens debien rebre illuminació del Sant Sperit.

De prima, de la exaltació humanal, diu: *Miserunt principes et farisei ministros, ut apprehenderent Ihesum. Dixit Ihesus: Adhuc modicum tempus vobiscum sum;* los juheus, princeps e fariseus, concordantment trameteren los saïtgs de la cort per pendre Jhesu Krist; e Jhesu Krist, axí com foren venguts davant ell, ell preycant, dia: «Encara hun poch de temps he de estar entre vosaltres». Los juheus ja havien determenat que Jhesu Krist matassen, e cascun dia, los princeps de la sinagoga e fariseus estaven aguaytant com lo porien pendre, que havien temor del poble per la devoció que li havien. Deyen: «Si ensajam de pendre'l davant lo poble, avalotar-nos han». Axí, digueren: «Trame-tam-li saïgs»; e ajustats los majors juheus, feren venir gran multitut de saïgs, e manaren-los que'l anassen a pendre. Axí, anaren e trobaren-lo preycant, e digueren lo hu al altre: «E qui començará a pendre'l?, que la gent axí l'ou * ab devoció». E ells acordaren de esperar hora tro hagués sermonat; e axí com foren davant Jhesu Krist, que sabia totes coses, endreçá les paraules contra ells, *quasi diceret: «Veni-me a pendre?; no poreu, que encara hi he de estar un poch de temps, e lla hon so, vosaltres no poreu venir».*

XXXVII. 4-5. *De-eum.* — JOAN., 7, 39: De Spiritu quem accepturi...

— 17-18. *Miserunt-sum.* — JOAN., 7, 32 i 33: ...ut apprehenderent eum. Dixit ergo eis Iesus...

Aquí es la speculació. Sapiats que quatre exaltacions humanals hac: la primera, dolorosa; la segona, gloriosa; la tercera, celestial; la quarta, spiritual.

De prima, de exaltació dolorosa, fo en la creu que ell fon crucificat, la creu stant plana en terra, e, puys, exalçaren la creu. Pensau com fon dolorosa: axí com volgueren encasar la creu en lo forat, pensau ab lo pes, quina dolor!; jamés no es estada ne será tanta dolor de nengun martir, com aquella de Jhesu Xrist. David, en lo psalm «Domine Deus salutis me»: *Pauper sum ego: exaltatus sum in cruce; humiliatus sum et conturbatus*; pobre en la nativitat; pobre en la infantea; pobre de tota sa vida en treballs de dolor; humiliat e no penjat en camisa, mas tot nuu, e conturbat en lo cap per les spines e los cabells tots pelats; conturbat en los ulls, e en les orelles, e en * la barba; e la cara inflada dels buffets; e en les mans, e en lo cors e los peus, tot era dolor. Quant veu que venien aquells saigs, dix ell: *Aduch modicum tempus vobiscum sum. Tempus meum nondum advenit* (Jo. vi.º c.º), mas tost será.

La segona exaltació fo gloriosa, e fo en la resurrecció, quant la sua anima gloriosa, devallant al lim per delliurar los san[t]s pares, estant lo cors en lo moniment, après lo tercer dia, lo dia de Pasqua. Vet la exaltació, que resuscitá: *Et ego si pro quia exaltatus sum in terra, et vadam ad eum qui misit me*; e tots aquells qui eren partits de mi, yo'ls tiraré. E com diu: *vadam ad eum qui misit me?*; e no era ja ab ell?: si, e va a la gloria de immortalitat que havia lo Pare; e axí fonch lo cors glorificat de immortalitat, lo qual enans era passible e mortal. Per ço dix a sancta Maria Magdalena, com li aparech resuscitat: *Noli me tangere* (Jo. xx.º), que encara, segons la tua flaua creença, no creus que sia resuscitat.

La terça, exaltació celestial. Esta fo en la sua assensió, que fo exalçat sobre tots los angels: *Ascendit super omnes celos, ut adimpleret omnia* (Ad Efesios, v.º). * Açó era com diu: *Queretis me et non inuenietis*; car los mesquins de juheus jamés no'l han trobat lo verdader Messies, que al cel se'n es pujat. E vejats: com se'n fon pujat, ells cerquaven les profezies, e deyen: «Encara a passar temps»; e deyen: «errats nos som»; axí, ja los fall tot compte, que mil cccc. anys que'l cerquen. Osse: *Facti sunt principes Juda quasi assumentes terminum* (v.º c.º); axí son fets, axí com aquell qui pren terme: axí com aygua scamparé sobre ells la mia ira.

La quarta, exaltació spiritual en la anima sua, que es sperit: e hac tan gran exaltació, que ja petit, stant concebut en lo ventre de la Verge Maria, en tanta sanctitat e excellencia fo creada com es huy al cel. Isahie (lii.º c.º): *Ecce servus meus*; lo meu servi-

— 37-38. *Pauper-conturbatus*. — Ps. 87, 16: *Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea; exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus*.

— 42-43. *Tempus-advenit*. — JOAN., 7, i no 6, 6.

— 46-47. *Et-me*. — JOAN., 12, 32: *Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum*.

— 48. *Vadam-me*. — JOAN., 16, 5: *Vado ad eum qui misit me*.

— 51. *Noli-tangere*. — JOAN., 20, 17.

— 54. *Ascendit-omnia*. — EPHES., 4, i no 5, 10: *...ut impleteret omnia*.

— 58-59. *Facti-terminum*. — OSEE., 5, 10.

— 63. *Ecce-meus*. — ISAI., 52, 13: *Ecce intelliget servus meus*.

dor parla de la exaltació humanal, serà exalçat e serà levat en alt, *in sublimis* etc. E per ço dix: «E lla hon so ara, no'y poreu venir»; no deya del loch hon preycava, mas parlava del loch on era la sua gloriosa anima, dient: «No'y podeu venir ab aquexa malicia e infidelitat que havets»; *sensu composito, quasi dicat*: «No pot ésser que hom infel pugua ésser salvat». E axí veus * quatre exaltacions, e per ço deya: *Aduch modicum tempus ero vobiscum*, e yo iré, e cerquar-m'eu, e no'm trobareu». E los saigs entengueren-ho, car la paraula de Jhesu Xrist portava lum, tanta com ell volia: *Erat enim docens eos sicut potestatem habens*; e per ço los saigs ho enteneren clar, e creents que era lo ver Messies, ells se'n tornaren e vengueren humils e plorant, e los princeps de la sinagoga digueren: *Quare non aduxistis eum?* Digueren los saigs: *Nunquam locutus est homo sicut ipse*: tots nos has illuminats, *et nunquid*, digueren, ja sou enganats, *et nunquid* dels princeps majors, no ha cregut nengú en ell.

Vejats gran maravella, que los doctors e los mestres haguts e sabents no's convertien per lo preych de Jhesu Xrist, ans prenien mes malicia, e los saigs e grosés aquells se convertien. Rahó: la doctrina divinal que hix per la boqua de algú, maxime com exia de la boqua de Jhesu Xrist, exint ab auctorita[t] de vida, si no'n posau empaigt, penetra. E los saigs venien simplement a hoyr, e no havien empaig o obstaccle, entrava la doctrina en ells; mas los majors ja venien ab la porta tanquada ab lo forrellat de superbia, e no daven loch al Sant Sperit; e axí venien les filaneres e entrava aquella lum en elles, e en los majors inflats no'y podia entrar; e axí, dels litterats nengú * no se'n convertia. Ací podem conexas que qui ha inflament de sciencia adquirida, que venen armats a contradir a la veritat, sperits son de contradicció; de mil no n'i ha hu que haja molta sciencia e consciencia: *Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei, ut intelligatis in mansuetudine*, prenent devotament la paraula divinal que pot salvar les vostres animes.

Dix Jhesu Xrist quant convertí aquel cech: *In iudicium ego veni in hunc mundum* (Jo. ix.º c.º); en fort juhi so vengut, que aquells que no vehen se vehen, e los que vehen tornen cechs: *Nunquid nos ceci sumus*, dixeren; e Jhesu Xrist dix: *Si ceci essetis, non haberetis peccatum, set quia ceci non estis, peccatum habetis*. E per ço sent Pau, quant hac preycat als corintians, hac convertit molta gent dels petits; dix: *Videte, quoniam non sapientes sapiunt, et estulti facti sunt sapientes* (P.ª ad Corintios, c.º 2.º); no los savis, mas los simples elegeix Deu, perque no posen obstaccle a les paraules, *ut confundant sapientes*: (P.ª ad Corintios, viii.º) *Sciencia inflat, caritas non*.

— 70-71. *Erat-habens*. — MATTH., 7, 29.

— 73-74. *Quare ipse*. — JOAN., 7, 45 i 46: *Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Numquam sic locutus est homo, sicut hic homo*.

— 86-87. *Esto-mansuetudine*. — ECCLI., 5, 13: *Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas*.

— 88. *In-mundum*. — JOAN., 9, 39.

— 90-91. *Nunquid-habetis*. — JOAN., 9, 40 i 41: *Nunquid et nos caeci sumus? Dixit eis Jesus: Se caeci*

essetis, non haberetis peccatum, nunc vero dicitis: Quia videmus. Peccatum vestrum manet.

— 92-93. *Videte-sapientes*. — I COR., 1, i no 2, 19 i 20: *Perdam sapientiam sapientiam sapientium, et prudentiam prudentiam reprobabo... Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundo*. — No havem trobat altre text que expliqui el que presenta Sant Vicent.

— 95. *Sciencia-non*. — I COR., 8, 1: *Sciencia inflat, charitas vero aedificat*.

La segona especulació es de la execució dels juheus, general. Lo Evangeli diu: *Dixerunt * judei, quo hic iturus est, quia non inveniunt eum: quid est hic sermo?; quere-* fol. ccxiv
tis et non poteritis invenire. E axí, los huns als altres dixeren: «E on se'n vol anar?; si per
 ventura se'n vol anar en la terra dels gentils que adoren ydoles?; que vol dir?», e no'u
 100 entenien. Los saigs havien entés a Jesu Xrist, e convertits se'n anaren: *Confiteor tibi*
pater, domine celi et terre, quia abscondisti a sapientibus, et revelasti ea parvulis
(Mathei, xi.º); ita pater quia sic fuit placitum ante te.

Com se mostra la execució general dels juheus? Vejats: aquests juheus no ente-
 nien que deye Jhesu Xrist, ne que deyen ells mateix. Axí com Caifás no sabie de la
 105 mort de Jhesu Xrist, mas proffetizá, axí deyen: «Deu anar per ventura per tot lo
 mon?»; ells deyen ver, mas no'u entenien, car *primo*: havia ésser en terra de Judea e
 de promissió, e per tot lo mon se devie escampar anant a cavall; qui fon lo cavall?; sent
 Pau, sent Barthomeu, sent Pere, sent Thomás, sent Matheu, e axí tots, per tot lo mon.

In libro Judicum (c.º vi.º) legim, que com lo poble * de Israel fossen en gran fol. ccxiv v.
 110 oppressió, dix Deu a Gedeon: «Tu salvarás lo poble de Israel dels meus enemichs». Dix:
 «Senyor, huna gracia vos deman». Stava Gedeon prop de una era, e dix: «Senyor,
 dau-me senyal: hun vellum de lana yo'l posaré en la era, e si al matí lo ros lo mullava,
 e tota la terra sequa en torn, yo entendré que yo salvaré vostre poble»; ell pres lo
 vellum de lana, e posá'l en la era, e al matí veu la era sequa e lo vellum de lana ple de
 115 ros, que huna gran conqua se'n omplí de aquell ros. E dix altra vegada: «Senyor, yo la
 tornaré a posar en la era, e que en la era haja molt ros, e que en lo vellum de lana no'y
 haja ros gens»; axí, al matí trobá la era plena de ros, la lana exuta, e llavors cregué.

Ací, éntenats que la doctrina que preycava Jhesu Xrist era axí com a ros. Axí de-
 vien fructificar les gents per la doctrina de Jhesu Xrist, e per ço es acomparada a
 120 pluja e a ros. Moysés: *Concrescat ut pluvia doctrina mea* (Deuteronomini, xxii.º); e axí
 com ros, devall la mia paraula: David «Deus judicium»: *Descendit pluvia in vellus*; axí
 com lo ros destillant sobre la terra. Item, lo poble dels juheus ere axí com a lana * que es fol. ccxv
 tallada de la bestia; axí aquella gent era tallada, com de bestia fon tallada, de Egipte que
 foren delliurats. Volch primer que lo ros fos sobre la lana, e tota la era sequa: açó es
 125 la vida de Jhesu Xrist, que tot lo mon era exut, sinó allí hon ell preycava a la gent ju-
 dahica; la conqua es la terra de promissió: *Repleta est terra sciencia Domini, sicut aqua*
maris (Isahie, xi.º).

Al altre, que lo ros celestial no sia en la lana, mas que'n sia tota la era plena. Açó
 fo après la passió, que Jhesu Xrist anava a cavall sobre los apostols: *In omnem terram*

— 97-98. *Dixerunt-invenire.* — JOAN., 7, 35 i 36: *Dixerunt ergo judaei ad semetipsos: Quo hic iturus est, quia non inveniunt eum, numquid in dispersionem gentium iturus est, et docturus gentes? Quis est hic sermo, quem dixit; Quaeritis me et non invenietis, et ubi sum ego, vos non potestis venire.*

— 100-102. *Confiteor-te.* — MATTH., 11, 25 i 26: ...a

sapientibus et prudentibus, et revelasti... pater quoniam sic...

— 120. *Concrescat-mea.* — DEUT., 22, 2.

— 121. *Descendit-vellus.* — PS. 71, 6.

— 126-127. *Repleta-maris.* — ISAI., 11, 9.

— 129-130. *In-eorum.* — PS. 18, 5.

exivit sonus eorum; no fo nenguna generació que no'n fos tot ple. Emperó ara, per nos-
tres peccats, se estreny; e axí, la lana dels juheus, romás sequa e cega, e axí ho deyen:
Nunquid in dispersionem. Isahie (lv.^o): *Ecce in tuo populo dedi eum; ecce gentes que non*
noverunt; veus que lo meu fill ha dat testimoni al poble de Israel: *Ecce gentes que ne-*
sciebant, et gentes qui te noverunt, ad te currant. 130

Moralitat. Lla hon diu: *Queretis et non invenietis*, entrem-hi per conclusió; es hom 135
que'l cerque e no'l puxa trobar? Doctrina es que no es nengú qui'l cerque que no'l tro-
be. Sabeu per que?; que no'l cerque en temps ne manera que deu cerquar: * *Querite*
Dominum dum invenire potest (Isahie, lv.^o), en temps que's puxa trobar, *invocate eum*
mentres lo temps es prop. Cerquau nostre Senyor en temps que'l poreu trobar: jatsie
que en tot temps lo podeu trobar, mas majorment en est temps de Quaresma; en temps 140
de carnal pochs son que'l cerquen, e pochs que'l troben, mas ara, en aquest sant temps
de Quaresma, axí com una brasa de si no's pot pendre ni encendre sola, e entre altres
pren-se e escalfes, axí es ara en est temps; aquest es lo temps donchs; sent Pau (2.ª ad
Corintios, 6.º c.^o): *Ecce nunc tempus acceptabile, invocate eum, dum prope est*; prop está
hun del altre, com no li sia lluny tres passes, e molt mes quant lo toqua. Axí ara, 145
nostre senyor Deu, tant com dure esta vida, present li stá a la porta del cor; e com
no't sens hun remordiment? O mesquí, que faries si mories ara! Vejes si't está prop,
que a la porta te está del cor: *Ecce ego sto ad hostium, et pulso; si quis audierit, cenabo*
cum illo (Apocalipsis, 3.º); quant tu te converteix, li obres la porta, e entra Jhesu Xrist
dins: *Delicia mea cum filiis hominum* (Proverbiorum, viii.^o c.^o). 150

Axí ara nos stá prop; e la manera que's deu servir de obrir la porta a Jhesu Xrist
fol. ccxvi es, que lo * impiadós dexe la sua mala vida; lo avariciós te camí de engans: axí dexar-
los *et revertatur ad Dominum*; luxuria, on te porta?, a infern: axí, dexar-la aquella tan
mala vida, e muda lo camí, e si erres lo camí, e si'l te ensenyen, tornar hi has; e devem
lexar tots mals pensaments e males voluntats. 155

La tercera es, la illustració spiritual dels crehents, *de spiritu, accepturi sunt*. In no-
vissimo autem die magno festivitatis, dixit Jhesus: Si quis scitit, veniat ad me; hoc dicebat
de spiritu, credentes in eum quem accepturi erant. En lo dia pus derrer e gran; la festa de
que parla era la festa de cabanyelles (Levítico, c.^o xxiii.^o); aquella festa durava vii. dies:
lo primer dia era gran e solempne, e en los cinch podien fer fahena; lo setén dia era 160

— 133. *Nunquid-dispersionem*. — JOAN., 7, 35.

— 132-134. *Ecce-currant*. — ISAL., 55, 4 i 5: *Ecce*
testem populis dedi eum, ducem ac praeceptorem gen-
tibus; ecce gentem, quam nesciebas, vocabis; et gentes,
quae te non cognoverunt, ad te current.

— 135. *Queretis-invenietis*. — JOAN., 7, 34: *Quaere-*
tis me, etc.

— 137-138. *Querite-eum*. — ISAL., 55, 6.

— 144. *Ecce-est*. — II COR., 6, 2: *...acceptabile, ecce*
nunc dies salutis.

— 148-149. *Ecce-illo*. — APOC., 30, 20.

— 150. *Delicia-hominum*. — PROV., 8, 31.

— 156-158. *In-erant*. — JOAN., 7, 37, 38 i 39: In no-
vissimo autem die magno festivitatis, stabat Jesus, et
clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me et bibat.
Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de
ventre ejus fluent aquae vitae. Hoc autem dixit de
Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.

feſta de ajustament e collecta, e lo huytén après, *erat viii.^{us} dies* molt ſolemne e feſti-
val, e en aquell dia fo aquella diſputació del Evangeli; e axí diu: *Stabat Jheſus*, e cri-
dava e deya: «Si algú de vosaltres ha ſet, vingua a mi e yo li daré a beure», e açó deya
dels crehents que devien rebre lo Sant Sperit.

165 Dos enteniments hi concorren: allegorical e tropolical. *Primo*, allegorical: ſet dies
eren paſſats primers, e en aquell huyté ſtava cridant: «Qui vol beure?»; ſet ſetmanes
compte hom de Quaresma; après de ſet es lo dia de Pasqua, e en aquella diu que
* Jheſu Xrist está, que quant era mort no ſtava, mas reſucitat, vel-vos de peus, ſtava, e fol. ccxvi v.
deya: «Si algú ha ſet, vingue e begua»; haneus, que us convida a combregar. Quant
170 hom ve ab fam e ſet, aquella vianda fa be, e axí es lo deſig ſpiritual, deſig quant ven-
drá aquell beneyt dia que ha rebre aquella vianda maravelloſa: dapnants ſi no la rebeig,
e dampnació ſi no'l rebem ab devoció. Axí, apparellem-nos hic, perque diu: *Si quis*
ſcitit; menjar e beure es aquell combregar: *Amen, amen dico vobis, niſi manducave-*
ritis etc. (Jo. vi.º c.º).

175 Enteniment moral. Set virtuts devem haver, en les quals está bona vida: fe verda-
dera ſens duptar, ſperança, caritat, amor de Deu e prohisme, prudencia, avisament
contra temptacions, juſticia, no fer injuria a nengú, temprança e fortalea perseverant
en bones obres; e paſſats aquest ſet dies, ve lo dia gran en l'altre mon. Diu: *Venite ad*
me (Mathei, xi.º c.º).

180 Enteniment anagorical. Set edats del mon, de Adam a Nohé, e axí de les altres,
tro de Jheſu Xrist fins a la fi del mon. Après ve la gran feſta, lo jorn del judici, gran
feſta e bona als bons, e mala als mals e *amara valde*. Com ſerem al juhí, dirá: *Venite*
(Mathei, xxv.º), «venits qui havets fets bones obres e penitencia». Quina ſentencia ſerá
aquella tan gran! E veus * la illuminació ſpiritual que devien rebre los crehents fol. ccxvii
185 e obedients.

— 173-174. *Amen-manducaveritis*. — JOAN., 6, 54.

— 178-179. *Venite-me*. — MATTH., 11, 28.

[XXXVIII]

[DIMARTS DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI»]

[Dimarts, dia 11 d'abril]

NEMO PALAM LOQUEBATUR DE ILLO, PROPTER
METUM JUDEORUM.

Jo., 7.º c.º, et in Evangelio statim lecto recita-
tive, scribitur verbum illud.

Per ço que les sanctes paraules que'us entench a preycar del Evangeli de huy,
sien dites a honor de Deu,

Primo: AVE MARIA etc.

10

De nostre senyor Jhesu Xrist tres coses profitoses nos declare lo sant Evangeli:
primo, estreta afflicció; 2.º, discreta condició; 3.º, secreta deffensió. Del derrer *loquitur*
tema: *Nemo palam loquebatur de illo*.

Primo, estreta afflicció, que en gran stretura era affligit, e de una part e de altra,
entre amichs e enemichs. *Ambulabat Jhesus in Galileam; non * enim volebat in Judeam*
ambulare, quia querebant eum interficere: non enim fratres ejus credebant in eum. Diu
que Jhesu Xrist, quant se acostava lo temps de la sua passió, anava preycant per
Galilea, e no volia anar en Judea per que'l volien matar. Havia'y dos provincies: Judea
e Galilea; en Judea era cap la ciutat de Jherusalem, e allí estaven los mestres majors:
Jhesu Xrist havia'y preycat, e havien-lo en reverencia los del poble, mas los majors
tractaven per enveja com lo porien matar. En Galilea no'l persequien, que era criat lla,
en Natzalet, e havia'y molts parents. Com fonch lo temps de la passió, no dexá de anar
en Judea, ans dix: «Anem, anem a Jherusalem», e axí, hi aná, e per tal, ans del temps,
nolebat in Judeam ambulare.

15

20

Aprés, tench-se huna gran festa, les Cabanyelles o Cenofegia que menjaven en
aquelles festes. Los germans de Jhesu Xrist volien que anassen a Jherusalem a la festa.
Alguns folls gosaren dir que la Verge Maria, après que hac Jhesu Xrist, parí altres fills,
e açó dien alguns traydós heretges renegats; altres digueren que no havie germans
Jhesu Xrist de la Verge Maria, mas que'y havia fills de Josep de altra muller:
e no deyen ver, car verge era Josep. Nosaltres legim que Abram dix a Lot:

25

30

XXXVIII. 4-5. *Nemo-judeorum*. — JOAN., 7, 13: *Nemo tamen palam...*

— 15-16. *Ambulabat-eum*. — JOAN., 7, 115: *...interficere: neque enim fratres...*

*Non queso jurgium inter me * et inter te, et pastores meos et tuos, quia fratres sumus* (Gene- fol. ccxviii
sis, 3.º); e ells eren oncle e nebot, e axí, apellaven-se germans: (Ezechie, xi.^o) *Factum est*
verbum mihi, et fratres tui et proximi tui. Los homens acostats a tu per sanch son tos
frases; (Ad Romanos, ix.^o c.^o) mos frares son aquells que'm son acostats segons la carn.

- 35 Axí Jhesu Xrist havia cosins e parents de part de la Verge Maria, e eren appellats
frases: los que hi eren en Judea li daven afflicció, que'l volien matar; de altra part, los
germans lo empenyen que anás en Judea: axí, entre dos posts stava. Allegaven quatre
rahons, que devien anar en Judea: la primera, com diu *quod erat proximus dies festus ju-*
daeorum Cenofegia: nostre senyor Deu havia manat per Moysés als fills de Israel, que tres
40 festes del any compareguessen tots los mascles en Jherusalem, e aquella era la festa de
les Cabanyelles; axí deyen: «Si la ley de Deu mane que en la festa de les Cabanyelles
vaje tot mascle a Jherusalem, deyen, ves-hi, que la Ley te'n força»; e a ell no'l forçava
la Ley, que ell era estat donador de la Ley; item, havia algunes justes escusacions de
enemich[s] capitals que havia. Encara li allegaven dient: «Anar-hi deus per ço que los
45 teus dexeables vejen los teus miraccles, e que creguen en tu»: no'u deyen per los seus
apostols. Mas sen Johan posa, * que quant Jhesu Xrist feu hun sermó del sacrament del fol. ccxviii
altar, deya: *Caro mea vere est cibus, amen amen dico* (Jo., vi.^o); es vera vianda la mia carn
e lo meu sanch es ver beure, e si no'n menjau e beveu, no podeu haver salvació; e lla-
vors, *multi ex discipulis ejus dixerunt: Durus est hic sermo; et abierunt retrorsum, et jam*
50 *cum ipso non ambulabant*; axí, molts dels dexeables lo dexaren: aquests no foren los
apostols. Dix Jhesu Xrist: «E vosaltres volets-vos ne anar ab aquests?; que no vull nen-
gun per força!». E dix sent Pere: «E on iriem?; no'ns volem partir de tu, que creem que
tu est fill de Deu». Axí volien dir los parents de Jhesu Xrist: «Ves en Judea, e tots los
dexeables teus que't han jaquit, veuran los teus miraccles, e convertir-s'an». Esta era la
55 llur rahó, mas poch se valia, que ja havien vists tants miraccles, e no cregueren ne
feren llavors. La terça rahó que li feyen: *Nemo in occulto aliquid facit*; tu sabs be que
ninguna persona que faça cosa senyallada, no'u fa per los racons; axí, estes maravelles
que fas, fes-les en Jherusalem, e ara, tot lo poble será ajustat, e fer-t'an honor. Axí,
aquests no eren los apostols, mas los altres parents. * A la quarta rahó que li feyen, fol. ccxix
60 dien: *Si hec miracula facis*, suple «*veraciter*», *manifesta te ipsum mundo*, e la gent pen-
dran-te per rey, e nosaltres serem tos cavallers. Axí, aquests no creyen en ell: encara

— 30-31. *Non-sumus*. — GEN., 13, i no 3, 8: Ne quae-
so sit jurgium inter me et te, et inter pastores meos et
pastores tuos: fratres enim sumus.

— 32-33. *Factum-tui*. — EZECH., 11, 14 i 15: Et fac-
tum est verbum Domini a me, dicens: fili hominis fra-
tres tui, viri propinqui tui.

— 34. ROM., 9, 3: Optabam enim ego ipse anathe-
ma esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati
mei secundum carnem.

— 38-39. *Quod-cenofegia*. — JOAN., 7, 2: Erat autem
in proximo dies festus judaeorum, Scenopegia.

— 47. *Caro-dico*. JOAN., 6, 56 i 54.

— 59-50. *Multi-ambulabant*. — JOAN., 6, 61 i 67:
Multi ergo audientes ex discipulis ejus, dixerunt: Du-
rus est hic sermo. Ex hoc multi discipulorum ejus
abierunt retro, et jam non cum illo ambulabant.

— 56. *Nemo-facit*. — JOAN., 7, 4: Nemo quippe in
occulto quid facit.

— 60. *Si-mundo*. — JOAN., 7, 4: Si haec facis, mani-
festa teipsum mundo.

staven escandalizats. Veus ací secreta afflicció: de huna part, los enemichs; de la altra, los parents; axí li'n prenía, com a la oliva entre dos pedres, fins hix lo oli de misericordia. E fon complida la proffezia de David, *salmus* «Domine ne in furore», lo ij: *Amici mei, et proximi mei adversum me loquebantur; amici*, ço es, los parents; *proximi*, ço es, los juheus. *Et qui longe* etc. 65

Moralitat. *Ambulabat Jhesus in Galilea, et nolebat in Judea ambulare, quia querebant eum interficere*. Havem dos doctrines: *primo*, de vera humilitat: 2.º, de caritat.

Humilitat de rey e senyor, si ha enemichs pobres, e que digue: «Yo los poria matar, mas no'u vull, ans vull dexar la ciutat, dant loch». O, com mostra gran humilitat, ell, senyor, rey omnipotent, que'ls podie destrouir, e mudar-se, e apartar-sel; gran humilitat nos mostra ací a no venjar injuríes; per noble que sies, pus * noble era Jhesu Xrist. Ara en lo mon, hom poderós que fugís als enemichs, tendria-s'o a gran desonor, e si la gent folla los jutge, Deu vos ne farà honor (Proverbiorum, xx.^o c.^o). Deya sent Gregori: *Gloriosus est exemplo Domini, inimicicias fugiendo relevare quasi resistendo; beneyt* será aquell qui'l pendrà est exemple. 75

Havem exemple de caritat. Sabent que lo foch de aquella malicia que havien los juheus (Mathei, xx), que per enveja lo volien matar, volgué servir la manera: (Proverbiorum, xxvi.^o) *Cum defeceritis ligna, effugerit ignis*: voleu apagar hun gran foch? tirau e apartau-ne la lenya. Que feu Jhesu Xrist?; lunyá e apartá la lenya, com que no vessen la persona contra qui havien la enveja; axí, per apagar-los de aquella enveja, ell se lunyá. Axí, per caritat e benignitat, los volia apagar la enveja. *Michi vindictam, et ego retribuam* (Ad Romanos, xii.^o), axí deya sent Pau; si fer-se pot, hajats amistança ab tots, e no'us vullats deffendre contra los enemichs, mas apartat-vos e dexats-ho a Déu. 80

Hun miracle (Sent Gregori, *In Dialagon*). Dos homens honrats estaven vehins, 85
fol. ccxx hun après d'altre. L'altre era mes honrat, e mul * tiplicava en gran favor e prosperitat e honor: lo altre no havia tanta honor. Lo que no era tan honrat, començá per enveja a mesclar-lo mal ab les gentes. Que feu aquest abonat e honrat hom, vehent la malicia tan gran? Dix: «Lo exemple vull tenir de Jhesu Xrist, que dexá huna provincia e mudá's en altra». Axí, com se partia mudant, lo envejós mirava per la finestra, dient: «Per cert, yorus ne gitaré». Veus subito caygué la traginat, e esclafá'l. *Ergo michi vindictam, et ego retribuam, dicit Dominus*. Açó es per la primera part. 90

La segona part. La sua discreta condició de Jhesu Xrist, e que mes se amava def-

— 64-65. *Amici-longe*. — Ps. 37, 12: *Amici mei, et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt; et qui juxta me erunt, de longe steterunt*.

— 67-68. *Ambulabat-interficere*. — JOAN., 7, 1: *Ambulabat Jesus in Galilaeam, non enim volebat in Judaeam ambulare, quia querebant eum judaei, interficere*.

— 74. PROV., 20, 3: *Omnes autem stulti miscentur contumeliis*.

— 75. *Gloriosus-resistendo*. — SANT GREGORI, *Lib. 5, in Lib. Reg. cap. I*.

— 79. *Cum-ignis*. — PROV., 16, 20: *Cum defecerint ligna, extinguetur ignis*.

— 82-83. *Michi-retribuam*. — ROM., 12, 19: *Mihi vindictam: ego retribuam*.

— 85. SANT GREGORI, *Dialog.*, 8, lib. 4, cap. 8.

fensar per discreció e prudencia, que no per potencia. *Dixit eis Jhesus: Tempus meum*
 95 *nondum advenit, et nondum impletum est;* com li haguessen dit los parents de Jhesu
 Xrist que anás, ell respós: «Lo temps meu no es vengut: vosaltres muntau a esta festa,
 que yo no'y muntaré». Ací mostrá prudencia. Obra virtuosa, tots temps sta acompanyada
 de quatre circumstancies: *Ubi, quando, quomodo, quare;* lo loch, lo temps, la manera,
 e, guardant rahó, que sie rahonable de fer. Sent Alceim: *Quilquid boni cum discrecione*
 100 *feceris, virtus est, et si indiscrete facis, pro vicio reputatur.*

Primo, circumstancia de temps es necessaria, que en hun temps será la cosa virtut,
 e * en altre temps será peccat. Axí com de la missa de la Verge Maria e del Divendres
 Sant, o del dia de Pasqua, axí requir en cascuna cosa son temps, e la persona virtuosa
 guarda que sia lo temps bo; *tempus et hujusmodi concordanciam cor sapiens intelligat*
 105 *(viii.º c.º Ecclesiastici),* que a cascun negoci ja hi ha temps ordenat. Diu Jhesu Xrist:
Tempus meum nondum advenit; que ja ere ordenat lo temps de la sua passió.
 (Exodi, c.º xii.º) Quant los fills de Israel staven catius en terra de Egipte, dix-los que
 prenguessen un anyell, e que'l guardassen, e que al dehén dia del mes, que prenguessen
 lo anyell e que'l reservassen tro al xv. dia de la luna que venia la Pasqua: *Decima die*
 110 *mensis tolleris agnum; et servabis eum usque ad xiiii.º diem;* e al vespre, tota la multi-
 tut d'Israel, lo pendran e sacrificar-l'an: Ací era figurada la passió; est anyell, dix sent
 Johan: *Ecce agnus Dei;* lo dehén dia, lo dia de rams: *Ecce agnus;* e al Dijous Sant, al
 vespre, devia esser pres per aquella figura. Axí, sabent Jhesu Xrist que devia esser guar-
 dat temps, dix: «No es lo temps encara, que lo anyell no'y deu anar tro al dehén dia
 115 * del mes».

Tempus autem vestrum semper est paratum. Ve un argument, que cert es que nostre
 senyor Deu havia ordenat temps a la mort de Jhesu Xrist, e a cascun hom es axí orde-
 nat; per ço diu: *Breves dies hominis sunt, et numerus mensium apud te est, constituhisti*
terminos ejus, qui preteriri non poterunt (Job, xiiii.º); axí, ja ha ordenat los termens a
 120 cascú, que no poden passar; donchs, per que diu: *Tempus vestrum semper est paratum?*
 La resposta está, que temps hi ha en dos maneres, temps desijat e temps sperat:
 (Luce, xxii.º) «Ab gran desig he sperat aquest temps», diu Jhesu Xrist: *Desiderio deside-*
ravi hoc Pasqua manducare vobiscum; mas lo temps desijat per los peccadós es vana-
 gloria: diu de aquell: *Semper est paratum.* Axí, en aquella part, no parla de la mort,
 125 mas del temps llur que volien aquella vanagloria.

La segona circumstancia es *ubi*, loch que ultra lo temps guarda hom lo loch; qui

— 94-95. *Dixit-est.* — JOAN., 7, 6 i 8.

— 99-100. *Quilquid-reputatur.* — Llibre *De Similitudinibus* atribuit antigament a Sant Anselm i compost amb exemples trets d'aquest Sant: *Virtus est, quidquid boni cum discrecione feceris.*

— 104. *Tempus-intelligat.* — ECCLI., 8, 5: *Tempus et responsonem cor sapientis intelligit.*

— 109-110. *Decimo-diem.* — EXOD., 12, 3 i 6: *Deci-*

ma die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias et domos suas; et servabis eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus.

— 116. *Tempus-paratum.* — JOAN., 7, 6.

— 118-119. *Breves-poterunt.* — JOB., 14, 5: *...sunt numerus mensium ejus apud...*

— 122-123. *Desiderio-vobiscum.* — LUC., 22, 15.

anava al corral de les vaques a dir missa, e marit e muller usar de son matrimoni en la
 plaça, seria cosa abominable. Axí, loch hi ha mester que sie convenient, e qui sab cer-
 fol. ccxxi v. quar lo loch, *disce ubi sit prudencia* (Baruc, 3.º c.^o). Aprén * lo loch covinent, e qui
 sab trobar lo loch, per prudencia lo trobarás. Axí diu: *Non potest vos odisse mundus, me* 130
autem odit. La ciutat de Jherusalem appella mon. Rahó: que de tot lo mon havien allí
 a venir los juheus a adorar; item mes, que tots eren terrenals. Aquell loch no pot avor-
 rir a nosaltres, que som mundanals, mas a mi ha en oy, per ço que no'm convench ab
 ell, ans do testimonis que tot es va, e esta rahó doná Jhesu Xrist a sos apostols: *Si*
mundus vos odit, scitote etc.; quia non estis de mundo (Jo. xv.^o); si us ha en oy lo mon, 135
 no'us maravellets, que a mi ha en oy; si fossets mundanals, amar-vos-hie; mas per ço
 que yo'us he triat a la spiritualitat, lo mon vos avorreix.

Vejam una conclusió. Fer almoyna es bona cosa, mas fer-la en manera trobada e
 ficta, axí com feyen los juheus, *amen dico vobis*, (Mathei, vi.^o) *receperunt mercedem*
suam; e com volien fer oració, anaven per les plaçes; axí mateix, lo dejuni bo es, mas 140
 fol. ccxxii en manera secreta, no axí com aquells que, ab comins * rustechs se feyen grochs. (Ad
 Efesios, v.^o c.^o) *Videte fratres*, que en les vostres obres, vos hajats cautelosament.

E axí, dix Jhesu Xrist: «Vosaltres muntats a la festa, que yo no'y muntaré». Ja'us
 diguí com durava set dies la festa de les Cabanyelles; era axí, que per ço que s'i ajustaven
 moltes gents, e lo primer dia menjaven e bevien, e quin metre s'i feya a qui havie ene- 145
 michs!; axí aquell poble no tenien manera en lo menjar, mas qui mes podia. Al quart dia
 ells eren farts, e per ventura que no'y havie diners en la bossa, e axí Jhesu Xrist no volch
 muntar lo primer dia, ne segon, ne terç, mas al quart dia hi pujá (Jo. vi.^o), e pujá en lo
 temple. Axí, guarda la manera que no'y volch anar en aquells primes dies de golatejar.

La tercera circumstancia, *quare*, era la rahó que per la passió sua devia portar sal- 150
 vació e a gloria de resurrecció: *Ita oportet pati Xrispto, ut intraret in gloriam suam*.
 fol. ccxxii v. Axí es lo *quare*, que lo fet haja rahó. (2.º Regum. xii.^o c.^o) David hac hun fill * de sa
 muller Bersabea. Los metges no'l podien guarir de una malaltia: ell se feu lit en terra,
 e menjar en terra, e vestí's de sachs; e estava en oració pregant a Deu per son fill que
 no morís, e quant sabé que fonch mort, aparellá's com a rey. E digueren los cavallers: 155
 «Com era viu lo fill, feya tan gran dol e tan grans abstinencies e penitencia, e ara fa
 tanta alegria»; «*Nunch autem quia mortus est*, no'l puysch tornar». E axí, vet, *ubi*,
quando, quomodo et quare. Axí deu hom guardar si ha rahó ço que hom fa. Dix, donchs,
 Jhesu Xrist: *Tempus meum nondum impletum est*, que per passió se ha a complir, *et cum*
hec dixisset, remansit in Galilea. 160

— 129. *Ubi-prudencia*. — BARUCH, 3, 14.

— 130-131. *Non-odit*. — JOAN., 15, 18: Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit.

— 135. *Quia-mundo*. — JOAN., 15, 19: Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret; quia vero de mundo non estis...

— 139-140. *Amen-suam*. — MATTH., 6, 2.

— 142. *Videte fratres*. — EPH., 5, 15; Videte itaque...

— 151. *Ita-suam*. — LUC., 24, 26: Oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam.

— 157. *Nunch-est*. — II REG., 12, 23.

— 159-160. *Tempus-Galilea*. — JOAN., 7, 8 i 9: Meum tempus nondum impletum est. Haec cum dixisset, ipse mansit in Galilaea.

- Un secret allegorical ensemps e moral. Stech Jhesu Xrist en Galilea: vet l'enteni-
ment allegorical. Diu que Jhesu Xrist, del dia que naysqué tro a la fi, tots temps fo en
Galilea, que vol dir *rota volubilis*. La roda, com se mou, que la una part va en alt, l'altra
se baxa. Tantost com se abaxava per humilitat, alçava's per divinitat: Deu encarnat
165 plorá e alçá's la divinitat, que en la naxença feu aquella tan gran claredat; mas quant la
Verge Maria lo tenia en sos braços que plorava, *erant * ubere de celo plene*; item, aba- fol. ccxxiii
xá's metent-lo en la menjadora, e exalçá's que'l adoraren les besties; item, com li deyen
los juheus: «E qui es?; fill de hun fuster», vench l'exalçament, que'ls angels vengueren
dient: *Gloria in excelsis Deo*; com fon en Egipte, se abaxá a esser bandejat; après, en lo
170 temple, tornat fo entre los doctós; item, com se abaxá, que sent Johan lo batejás, exal-
çá's, que vench lo Sant Sperit sobre ell, dient: «Aquest es lo meu car fill»; com comen-
çá a preycar, suant, treballant, e exalçá's fahent miraccles, que no'u podie fer sinó Deu;
en après, a la passió, se abaxá e exalçá's, lo sol mostrant dol, e s'escurí. E axí, *ipse
mansit in Galilea, id est, in rota volubili*.
- 175 Una moralitat. Nosaltres, si volem esser exalçats en gloria, abaxem-nos en est
mon, e humiliat-vos en est mon en tots temps, e, après, exalçar-vos ha Deu en gloria
(Petri P.^a, v.^o c.^o).

- La terça part, secreta deffensió. *Nemo enim palam loquebatur de illo bene contra
illum, set non de illo*. Com los seus germans se'n foren anats a la festa, diu: *Ascendit ad
180 festum in abscondito, et murmur erat in populo, ubi * erat Jhesus*. Aná, doncs, a la festa fol. ccxxiii v.
Jhesus al quart dia, que ere en mig, mas no aná manifest, mas secret. E deyen los
juheus: «E on es aquell Jhesus de Natzalet?»; que ja havien ordenat que si'y venie que'l
matassen. Axí, entre lo poble *erat murmur*, uns ne deyen be, altres mal: los que parla-
ven en favor de Jhesu Xrist, no'u gosaven dir sinó baix, *propter metum judeorum*, e los
185 que deyen contra Jhesu Xrist, cridant ho deyen.

- Una questió moral. Si aquests juheus qui crehien a Jhesu Xrist, per ço que manifes-
tament no'u deyen, si peccaven, que per por se'n staven: *In veritatem peccat quis veri-
tatem tacendo, aut ipsam non deffendendo*. En tres maneres peccam contra veritat, *primo*,
quant mantenim la mentida, o calla, e no vol dir la veritat, o calla e no la vol dir [sic].
190 Primerament, qui la veritat muda en mentida. Si hun hom xrisptiá es entre moros
e renegua, la veritat muda en mentida: damnat es. Item, si no'u dir de cor, mas de
paraula, dampnat es: no solament Deu es creador del cor, mas de la lengua, e de tot

— 169. *Gloria-Deo*. — LUC., 2, 14: Gloria in altissi-
mus Deo.

— 175. I. PETRI, 5, 5 i 6: Omnes invicem humilita-
tem insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus
autem dat gratiam. Humiliamini sub potenti manu Dei;
ut vos exaltet in tempore visitationis.

— 178-179. *Nemo-illo*. — JOAN., 7, 12 i 13: Quidam
enim dicebant: Quia bonus. Alii autem dicebant: Non,

sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de
illo, propter metum judaerum.

— 179-180. *Ascendit-Jhesus*. — JOAN., 7, 11 i 12: Ju-
daei ergo quaerebant eum in die festo, et dicebant: Ubi
est ille? Et murmur multum erat in turba de eo.

— 187-188. *In-deffendendo*. — S. TOMÀS, 22, quaest.
3, art. 2.

fol. ccxxiv vol esser servit; los renegadós * de paraula, dampnats, en temps de Antexrist molts n'i haurá. Item, si hou e no'u deffén, si ve entre moros per scapar, que's digue moro, axí renegue com sent Pere: e axí fermament tenir la fe xristiana. Item mes, tu vols passar de huna terra en altra, e passarás per terra de moros, e no dirás res de boqua, mas per passar te vistes abits de infels, damnat est: axí per scapar de morir, si prens habit de infel, damnat est; sent Pau: *Qui commutaverit veritatem Dei in mendacium* (Ad Romanos, p.^o); axí, avisat-vos, no vullats reneguar vostre creador. Item, callant la veritat; tres coses callant es dampnat: *primo*, si hom es interrogat de la fe, e dien: «Est xristiá?» e calles, e no'u vols dir, si per est callar, crehen que tu no est xristiá, est dampnat; axí, dir: «Hoc, xristiá so, e xristiá vull morir». L'altre, *interrogatus de fide, non respondit*: en temps de Antexrist vendrá hun simple hom a demanar a hun mestre en taulogia: «Es veritat que Jhesu Xrist sia lo salvador?»; e no'u dirá, damnat será. Item, callant; en temps de Antexrist, de fet seran fetes crides que nengu no gos preycar, e * per por lo preycador no preycará: lo callar e no preycar lo damne. *Eorum qui veritatem detinent* (Ad Romanos, p.^o); axí no estar per por, mes amets la anima que'l cors.

Lo tercer punt, *veritatem deffendendo*. Si hun rey está en perill, los vassalls, si no'y consenten, son escusats?; no, si no'l deffenen: axí llavors, cridar e deffendre, si no, es damnació, e en esta manera peccaven los dexeables, *propter metum judeorum*.

Placia a nostre senyor Deu que'ns faça gracia de deffensar la sancta fe catholica.

— 188. *Qui-mendacium*. — ROM., 1, 25.

— 206. *Eorum-detinent*. — ROM., 1, 18: Qui veritatem Dei in injustitia detinent.

[XXXIX]

[FERIA IV DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI»]

[Dimecres, dia 12 d'abril]

CREDATIS QUIA PATER IN ME EST, ET EGO IN
PATRE.

*Jo., x.º c.º, originaliter et in Evangelio statim
lecto recitative, scribitur verbum illud.*

Fol. ccxxv

* Per ço que la gracia e benedicció divinal sia ab nosaltres,

Primo: AVE MARIA.

Molts forts e grans batalles dels juheus contra Jhesu Xrist son demostrades en lo
sant Evangeli de huy, *et singulariter* tres batalles: *prima*, decepció fraudulenta; 2.ª, inva-
sió violenta; 3.ª, abjecció pestilenta: de les quals batalles lo beneyt Senyor se'n sabé
deffendre, e clogué la sua intenció, ço que diu lo tema.

10

A la primera, per decepció fraudulenta, que ab grans maneres e enginys lo volien
enganar, que caygués en perill de mort. Diu sent Johan: *Ambulabat Jhesus in porticu*
Salamonis; circumdederunt ei judei, et dixerunt ei: Quousque animam nostram tollis? si
es Xpistus dich nobis palam; dixit Jhesus: Loquor vobis et non creditis; opera que facio
testimonium peribent. Diu sent Johan que en lo temple, en lo porche de Salamó, feyen
los juheus certes festes, que's appellaven Encennies, *idest, novaciones*; quant fon
hedificat novell altar en lo temple, instituiren que's fes aquella novació, que's deya
Encennies, en * memoria de la hedificació del novell altar: festes eren que's feyen
cad'any, les hunes se feyen en un temps, altres en altre, e esta fo en lo yvern: *Encen-*
nia, idest, dedicaciones dies festi, et yems erat. Esta festa ordená Judes Machabeu, e
durava viii. dies. Lo primer dia era la major, e Jhesu Xrist anava per lo porche davant
lo temple, lo qual fonch per los caldeus cremat e puy hedificat. Jhesus, passejant,
circumdederunt ei gran multitut de juheus: e pensau que tot hom volia veure aquella

15

20

25

fol. ccxxv v.

XXXIX. 4-5. *Credatis-Patre.* — JOAN., 10, 38.

— 15-18. *Ambulabat-peribent.* — JOAN., 10, 23, 24 i
25: *Ambulabat Jhesus in templo, in porticu Salomonis;
circumdederunt ergo eum judei, et dicebant ei: Quo-*
usque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic

*nobis palam. Respondit eis Jhesus: Loquor vobis, et non
creditis; opera quae ego facio in nomine Patris mei,
haec testimonium perhibent de me.*

— 22-23. *Encennia-erat.* — JOAN., 10, 22: *Facta sunt
autem Encaenia in Jerosolymis: et hyems erat.*

batalla; ells lo començaren a ferir ab la lengua, dient: «Per que nos tols axí la nostra anima?; digues-nos-ho de cert si est lo rey Messies: no sabem que creguam; si tu est, digues-nos-ho cert, que complit es lo temps; molta gent creu que tu sies, e havem tramés a sent Johan Babtista si'u es, e diu que no: digues-nos-ho». E veus com paraven prim, car era ordenació del emperador de Roma que nengú no gosás pendre titol de rey sots pena de mort; axí, si's deye rey, que'l * matassen; si deye que no, que'l poble ho sabés e que no creurien en ell. De aquest enterrogament fonch complida la profezia de David en lo salm «Deus, Deus meus, respice in me»: *Circundederunt me canes*; deya: «Senyor, molts cans rabiosos m'an revironat et incircuhit». Cans son molt envejosos, que no volen roure l'os, ne'l dexten roure; axí, tal vida tenien los juheus: no havien honor per lo poble per llur mala vida, ne volien que la hagués Jhesu Xrist. E diu tantost en lo psalm «Consilium malignancium», que cans no tenen consell; e axí ja ho veyá David per sperit de profezia.

Jhesu Xrist se deffensá per prudencia en tal manera, que no'l pogueren acusar davant lo emperador: *Loquor vobis et non creditis*, e del meu Pare e de mi e del cel, e no creheu, que prou parle clar; axí, remet-vos a les mies obres, que aquelles donen testimoni de mi. Les obres eren doctrines celestials a illuminar los ignorants, a donar entendre les Scriptures sanctes, haver tanta sciencia sens estudi; item, * convertir los coratges de les gents: e qui pot convertir cor de hom envellit en peccat sinó sol Deu?; item, los miracles que faç per manament, que los orbs son illuminats, los sorts hoen, los lebreros son curats, los morts resusciten, *quasi dicat* (Isahies, xxxv capitols) quins senyals dona a esser conegut?: *Ecce Dominus Deus noster, ipse veniet*, e farà senyals que los ulls dels orbs veuran. Recitá los dits miracles. *Set vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis*, no sou dels predestinats a salvació, ans sou de les cabres de infern; *oves mee non peribunt in eternum, et non rapiet quis de manu mea*: axí dels predestinats a gloria ho deya. E veus com escapá de la primera batalla, ab prudencia.

Moralitat. Com diu: *Vos non estis ex ovibus meis*? Ara gran consolació será vostra, que hajats alguns senyals si sou dels predestinats, e no'ls do de mi mateix, mas Jhesu Xrist: *Oves mee vocem meam audiunt, et ego cognoscho eas, et secuntur me*. En esta paraula tres senyals demostra, e diu aprés: «Yo'us do la gloria de paradís».

* Lo primer, com diu: *Oves mee vocem meam audiunt, obedienter* fahent-ho per obra. Axí creure e obehir: les ovelles son obedients; un fadri ab una vergua regirá l. ovelles, e les cabres saltaran per ribes; axí, la condició de les ovelles, que sien obedients: *Ego sum pastor bonus* (Jo. x), e pose la mia anima a mort per salvar les mies ovelles. E axí com hom está servant los manaments de Deu, que per cosa al mon se deu metre en son cor,

— 34. *Circundederunt canes*. — Ps. 21, 17.

— 38. *Consilium malignancium*. — Ps. 21, 17.

— 41. *Loquor creditis*. — JOAN., 10, 25.

— 48. *Ecce veniet*. — ISAI., 35, 4: *Ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet et salvabit vos*.

— 49-51. *Set mea*. — JOAN., 10, 26, 27 i 28: *...oves meae vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me; et ego vitam aeternam do eis, et non peribunt in aeternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea*.

— 59-60. *Ego bonus*. — JOAN., 10, 14.

e no fer ne dir ne pensar contra los manaments de Deu. Açó es senyal que est de les ovelles de nostre senyor Deu Jhesu Xrist. Axí, beneyta es la persona que fermará son cor a no fer contra manament de Deu; meteu en vostre cor est proposit e voluntat ferma a no fer contra manament de Deu. Quant vendrá al jorn del juhi, o, quanta multitut de gent hi haurá! Lo beneyt sent Miquel partrá la gent, e com posará a la dreta part los reys e grans e los litterats, aquests son les ovelles a la dreta, e les cabres e cabrons a la sinestra. Axí, mes valdrá esser estat ovella en est mon, que papa * ne emperador; axí, per esser ovella, bo es esser hereter de la gloria eterna: *Cum venerit filius hominis in magestate sua, et congregabuntur, et segregabuntur* (Mathei, xxv.^o); quant vendrá lo fill de la Verge, e no tardará, vendran tots davant ell resuscitats, farà apartar e metre les ovelles a la dreta part, e les cabres e cabrons a la sinestra.

Lo segon senyal. *Et ego cognoscho eas*, e digau: «E no coneix Deu ovelles e cabrons e salvats e dampnats?». Secret hi ha, *Sciencia aprobacionis* no coneix sinó los salvats: (P.^a ad Corintios, viii.^o c.^o) *Si quis diligit Deum, ipse cognitus est a Deo*; axí ho diu sent Pau, emperó be coneix a tots *sciencia speculationis*, mas no *aprovacionis*. (Luce, xiii.^o); com diran: yo so xpistiá, o capellá, o religiós, dirá Jhesu Xrist: *Amen dico vobis, nescio vos*, no us coneix. Dona a entendre esta aprovació, nostre senyor Deu esser misericordiós, e aquells * qui fan be a sos prohismes, son coneguts e dretament son dites ovelles, servant lo manament del Evangeli, *qui habet duas tunicas, det unam*, e qui ha viandes sobergues, don als freturejants. Açó te la ovella, que naix ab dos gonelles: la pell e la lana, e dona'ns la lana; per ço aquells son dits ovelles de Jhesu Xrist, que son misericordiosos. La lana es de fora, e la let de dins. Aquells que donen dels bens temporals, es de la lana; lo qui dona bens spirituals, dona de la let, que es dins. En axí, que puyes que nostre senyor Deu vos ha donat bon seny, instruhíu lo ignocent; si vets que vostre parent o vehí no ha devoció, dats-los-ne; si vos sou consolat, dau consolació a aquell qui sta en tristícia; si'y ha molts infels e fembres peccadores e altres peccadós, dat-los de la let; que?: oració a Deu que'ls converteyscha. Axí, dau let per obres de misericordia spirituals. *Priusquam te formarem in utero, novi te*; axí ho dix nostre senyor Deu a Jheremies (Geremie, p.^o); axí, siats misericordiosos.

* Lo tercer senyal: *Et secuntur me*. «Senyor, e per quin camí sou anat?». Tots temps aná per camí de pasciència, *tamquam ad ovis ad occisionem ducetur* (Isahie, lii.^o); axí, com a ovella, será menat al degollador, e axí com a anyell que li tollen la lana, e no diu res, axí Jhesu Xrist anava a la creu, *tamquam ovis*; item, quant li levaren la lana, quant li arrancaven los cabells. Volets-lo seguir?, siats ovelles, e axí lo seguirets a perdo-

— 69-70. *Cum-segregabuntur*. — MATTH., 25, 31 i 32: Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suae, et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ad invicem.

— 75. *Si-Deo*. — I COR., 8, 3: Si quis autem diligit Deum, hic cognitus...

— 76. LUC., 13, 25: Et respondens dicit vobis: Nescio vos unde sitis.

— 80. *Qui-unam*. — LUC., 3, 11: Qui habet duas tunicas, det non habenti.

— 89. *Priusquam-te*. — JEREM., 1, 5.

— 92. *Tamquam-ducetur*. — ISAI., 53, i no 52, 7: Sicut ovis ad...

nar e haver pasciència, encara que li donen a bastonades; no malignar, axí com lo ca: mas siats ovelles; no'us vullats venjar, mordent, ne de cor, *nec alias. Ergo, sequimini vestigia ejus, qui peccatum non fecit* (P.^a Petri, 2.º c.^o). O, gran obediència del Senyor! axí, seguyscam-lo.

- 100 A la segona part o batalla, fo per invasió violent. *Ad manus autem*, deffensa's per constància e fermetat; Jhesu Xrist comença la segona pascificant, dient: *Pater meus major omnibus est, et nemo potest auferri de manu Patris mei: et ego et Pater unum sumus: et sustulerunt lapides, et dixit: multa bona opera ostendi, et propter hoc me lapidatis?* E axí preycá'ls de la sua divinitat: «Lo meu Pare m'ha dat una cosa, que es major de
105 totes * coses»; e si volem parlar de Jhesu Xrist en quant Deu, ver es, e en quant hom, fol. ccxxix
idem, que ha dat Deu lo pare al fill aquella matexa divinitat e aquella essència. E que la deitat sia major de totes coses, no'y cal provació; e segons la humanitat també se pot respondre que, axí com a hom, se volch humiliar a la passió; Deu lo pare li ha dat senyoria sobre tot, *propter quod Deus exaltavit illum, ut in nomine Jhesu omne genu flectatur* (Ad Philipenses, 2.º c.^o), et dedit illi, idest, dominium universale. *Nemo potest eripere de manu Patris mei; quasi dicat: «Per molt que façau, no m'o podeu tolre ni de la mia ma, quia ego et Pater unum sunt».* Nota: *Unus Pater et Filius et Spiritus Sanctus unus Deus*, e unum vol dir una essència.
- 110 *Sustulerunt lapides judei*, dient: «Muyral»; e Jhesu Xrist, ab gran constància no's amagá ne fogí, mas dix: «Ans que me apedregueu, escoltats una paraula». Dix: *Multa bona opera ostendi in nomine Patris mei, et propter hoc vultis me lapidare?* Recitá los miracles e obres bones que'ls havia fetes, dient: «Per qual de estes bones obres me voleu apedregar?; car no les podeu negar». Axí, ells cessaren, dient-los: «Per be, no vullau * retre mal».
- 115 *Moralitat.* Trob quatre retribucions en est mon, dos bones e dos males. La primera bona, es retribuir be per be; la segona, retre be per mal; la terça, es retre mal per mal; la quarta, retre mal per be.
- 120 La primera es entre les gents, retre be per be. Haveu-me fet servir? yo us ne faré; fets per mi? faré per vos: bona es, mas no es meritoria, si no'y havia als; que los infels que no han merit, natura los inclina que deuen fer be per be; axí, esta bondat es natural, no'y ha merit. *Si diligitis tantum eos, qui vos diligunt, et quam mercedem habebitis? quasi dicat, nullam* (Mathei, c.^o v.^o); si nosaltres volem haver est primer grau de retri-
- 125

— 97-98. *Ergo-fecit.* — I PETR., 2, 21 i 22: Ut sequimini vestigia...

— 101-103. *Pater-lapidatis.* — JOAN., 10, 29, 30 i 31: Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est: et nemo potest rapere de manu Patris mei. Ego et Pater unum sumus. Sustulerunt ergo lapides judaei, ut lapidarent eum.

— 109-110. *Propter-genuflectatur.* — PHILIP., 2, 9 i 10.

— 110-112. *Nemo-sunt.* — JOAN., 10, 29, 30: Nemo potest rapere de manu Patris mei: ego et Pater unum sumus.

— 115-116. *Multa-lapidare.* — JOAN., 10, 32: Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis?

— 126. *Si-habetis.* — MATTH., 5, 46: Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis?

bució, be per be, no haurets nengun merit, que axí ho fan los infels; no saludeu si no'us saluden, e que fareu mes que *eunici*, que vol dir infel?: axí no'y ha merit.

fol. ccxxx Ve lo segon, retribuhir be per mal. Açí no ha rahó natural, mas *tantum* amor de Deu, que al qui'us fa mal, natura no vol que'l vulles be, e per amor de Jhesu Xrist inclines * te a retre be per mal: ací a merit. Axí vullats-vos humiliar, fets totes coses, e perdonar e parlar a tots tos enemichs: *Diligite inimicos vestros; orate pro persecutoribus vestris; stote perfecti, sicut pater vester*; amats vostres enemichs; fets be per los qui'us fan mal, e fets oració per los vostres enemichs e infels e contraris vostres, e serets semblants a vostre Pare que fa illuminar al sol axí bons com mals.

L'altra es retre mal per mal: es condició bestial. Si li fan mal, que'n face, e nostre Senyor no vol que siam com a besties; (Ad Romanos, xii.^o) nostre senyor Deu se ha retengut la venjança per regalia sua: *Michi vindictam, et ego retribuam. Videte ne quis malum pro malo alicui reddatis* (P.^a ad Solonicenses, c.^o v.^o); axí, avisats-vos que no tingau la condició bestial, ne usurpets la regalia de Deu.

fol. ccxxx v. L'altra e derrera es retre mal per be: açó va mal de tot, que es condició diabolical. * Judes Escariot havia mort son pare, e havia jagut ab sa mare, e Jhesu Xrist perdoná-li tots sos peccats, e pres-lo en dexeble e apostol, e com fos ignorant, li doná sciencia, e que pogués illuminar cechs; e, lo traydor, per be, reté mal. *Nonne ego elegi xii., et unus ex vobis diabolus est* (Jo., vi.^o c.^o): *hoc dicebat* de Judes Escariot; axí, guardats-vos-ne de retre per be, mal. E axí eren los juheus que per be retien mal. (Geremies xviii.^o) dix en persona de Jhesu Xrist: *Attende, Domine, nunquid redditur bonum pro malo, tibi autem* en quant hom, *nunquid redditur pro bono malum*. Ja han cavada la fossa: cavar fossa es levar de la terra e fer-ne hun munt. Axí, ja havien pres de la terra les falde plenes de pedres: no restava sinó que'l reblissen.

fol. ccxxxi La terça batalla fo per objecció pestilenta: infamia e gran diffamació es dita pestilencia; infamia está en hoye de la boqua, e estén-se a tots. Quina infamia digueren?; que ere blasffemador de Deu; digueren: *De bono opere non te lapidamus, * set de blasffemia*. Respós Jhesu Xrist: *Non potest solvi Scriptura; si non facio opera Patris mei, in operibus videatis*. Digueren: «Moltes bones obres nos has fetes, mas per la blasffemia que dius de Deu, que't fas Deu». Ells atorguaren que Jesu Xrist feya aquelles bones obres, que no les podia fer sinó Deu, e d'altra part deyén que era blasffemador. Axí ve-

— 133-134. *Diligite-vestre*. — MATTH., 5, 44 i 45: Diligite inimicos vestros, et benefacite his, qui oderunt vos; et orate pro persequentibus, et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est.

— 139. *Michi-retribuam*. — ROM., 12, 19: Mihi vindicta et ego retribuam.

— 139-140. *Videte-reddatis*. — I THESS., 5, 15: ...alicui reddat.

— 145-146. *Nonne-est*. — JOAN., 6, 71: Nonne ego

vos duodecim elegi, et ex vobis unus diabolus est?

— 148-149. *Attende-malum*. — JEREM., 18, 19 i 20: Attende Domine ad me, et audi vocem adversariorum meorum. Nunquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animae meae?

— 154-156. *De-videatis*. — JOAN., 10, 33, 35 i 37: De bono opere non te lapidamus, sed de blasphemia. Non potest solvi Scriptura. Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi.

nien ells mateiys en contradicció, car aquelles obres no's pertanyen fer sinó a Deu.

160 Gran peccat es blasffemia: tres species n'i ha, negativa, affirmativa e usurpativa. Negativa es quant hom nega, tollent a Deu lo que es propi a Deu: propi es de la deitat esser poderós, e tu lo'y negues, que dius que no haurie poder Deu. O, gran blasffemia!; l'om, quant es felló, dirá que Deu no'us pot scapar de les sues mans; es tan gran e orrible blasffemia, es mes que matar mil homens: esta havien los juheus, que a Deu, al
165 qual se pertanya rebre la humanitat, negaven-lo. David: *Dixit insipiens, non est Deus*. L'altra blasffemia es affirmativa: afirmar de Deu ço que no es en ell, diran pes, * e a despit e escopint. Axí com si Deu no ere Deu, si dius: es injust. «In Vitis patrum»: hun hermitá tenia pare, e morí, e la nova li aná, e dix: «No'l blasffemaré, *quia pater meus immortalis est*»; de Deu ho deya. La terça specie de blasffemia es usurpativa, quant ço que es propi de Deu es atribuhit a creatura: los ygromantichs hi son en açó; no's pertany invocar ne fer sacrifici sinó a Deu. (Marcí, 2.º c.^o) De açó notaven a Jhesu Xrist los juheus, que dix Jhesu Xrist a hun peccador: «*Confide, fili*, los peccats te son perdonats»; per ço que no crehien que fos Deu, notaven-lo de usurpativa blasffemia, e huy de açó lo notaven.

175 Jhesu Xrist los dix simplament: «Ara escoltats; en hun psalm de David, diu: *Deus estetit in sinagoga*; e diu: *Ego dixi, dii estis*, e tots sou fills del Altisme; e dix encara: *Scriptura non potest solvi, id est, negari a mi* que'm ha santificat, *id est, me genuit*, e a mi blasffemau». *Argumentum est a minori, * non a simili*.

fol. ccxxxii

180 Si donchs les persones que hoen les paraules de Deu son dits fills de Deu *participative*, quant mes yo; e si no les faç les obres del meu Pare, no'm cregau, mas cregats a les obres. Dix la conclusió: *Credatis, quia Pater in me est, et ego sum in ipso, et unum sumus*. Tot hom que ha bona caritat a son prohisme, com ama son prohisme per pura amor de Deu, es en caritat: *Deus caritas est, et qui manet in caritate, in Deo manet, et Deus in eo* (P.^a Jo., c.^o 2.º), *et nos semper maneamus cum eo*.

185 Un miracle «In Vitis patrum»: com Deu está en la creatura, e se'n parteix per peccat, e com hi torna per penitencia. Era hun hermitá que servia Deu, e temptat hac anar a la ciutat per vendre les obres que feye, e comprava pa, e anant tornant-se'n a la ermita, la temptació lo sobrá, e jagué's ab una dona, e veu visiblement ab los ulls corporals que una coloma blanca li exie de la sua boqua; e torná-sse'n a la ermita, e plore e plore.
190 E dix als altres hermitans * ço que havie vist; e ells, tots los hermitans, preguaren per aquell, e confessá, e donaren-li penitencia. E com hac complit la penitencia, dix que veyia la coloma, que anave volant alt sobre ell, e aprés, volant, se baxá, e visiblement veu que entrá en ell. Si per hun peccat se lunyá del peccador, vosaltres que'n havets fetes tantes viltats!; axí, fets penitencia. Que lo Sant Sperit sia en vosaltres e en mi. Amen.

fol. ccxxxiii v.

— 165. *Dixit-Deus*. — Ps. 13, 1: *Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus*.

— 171. MARC., 2, 7.

— 176. *Ego-estis*. — JOAN., 10, 34.

— 181-182. *Credatis-sumus*. — JOAN., 10, 38 i 30: *Credatis quia Pater in me est, et ego in Patre. Ego et Pater unum sumus*.

— 183-184. *Deus-eo*. — I JOAN., 4, i no 2, 16.

[XL]

[FERIA V DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI»]

[Dijous, dia 13 d'abril]

REMITTUNTUR EI PECCATA MULTA, QUONIAM
DILEXIT MULTUM.

Luce, vii.º c.º, originaliter, et in Evangelio presentis feria recitative, scribitur verbum illud.

A la font de gracia, ço es, a la Verge Maria, mare de Deu, cové de recorrer.

Primo: AVE MARIA.

* Yo pens que molts de vosaltres se maravellen com hi ve huy lo Evangeli de sancta Maria Magdalena, e no s'i fa menció de la passió; per que açó? Rahó: tota la fi de la passió de Jhesu Xrist fo per dar remissió de peccats a crehents e obedients, e per est fruyt fo la passió de Jhesu Xrist: *Super hoc dimittetur iniquitas domui Jacob* (Isa- hie, xxvii.º c.º).

Noy ha nengun Evangeli hon sia mostrat lo fruyt de la remissió de peccats axí com en est Evangeli de sancta Maria Magdalena. Quatre causes hi ha en est Evangeli per a conseguir lo fruyt: *primo*, causa principal efectiva; 2.º, causa instrumental e activa; 3.º, causa material e receptiva; 4.º, causa formal perfectiva: e totes son toquades en est Evangeli. *De quarta loquitur tema: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Ecce causa.*

De primo. Causa principal efectiva es nostre senyor Deu, que *immediate* fa la remissió dels peccats, quant dix Jhesu Xrist a sancta Maria Magdalena: *Remittuntur tibi peccata. Quis est hic?*, digueren los qui estaven en lo convit, *amirative*: «O! e qui es aquest que ha tan gran poder?». Respon David * en lo psalm «Magnus Dominus»: *Hic est Dominus Deus noster*; (Genesis, xxxviii.º) *Caro et frater noster* per la humanitat; *ipse reget*, diu David, *in secula*.

XL. 4-5. *Remittuntur - multum.* — MATTH., 7, 47.

— 13. *Super - Jacob.* — ISAI., 27, 9.

— 22-23. *Remittuntur - peccata.* — MATTH., 7, 48.

— 25. *Hic - noster.* — Ps. 47, 15: *Hic est Deus, Deus noster.*

— 25. *Caro - noster.* — GEN., 37, i no 38, 27: *Frater enim et caro nostra est.*

— 26. *Ipsa - secula.* — Ps. 47, 15: *Ipsa reget nos in saecula.*

Ara vejiam, per rahó se pot declarar. Tota obra en que concorre creació novella, es de Deu, principalment efectiva: hedificar pot hom, axí com los obrés de cases; sartres, si han drap, fan vestits, *et sic de aliis*; mas si no han materia, vaju a dormir. Segons
 30 que les coses han virtut, si's pertany a la essencia; la essencia de Deu es esser, la pus propia cosa de Deu es esser: tota creatura es determena a certa specie, mas Deu es esser infinit. Axí, a esser no'y podeu presuposar materia. La sancta Scriptura: *Domine Deus, omnium creator* (P.^o c.^o, 2.º Machabeorum); quants angels e sants son en lo cel, no porien crear: *tantum* pertany a Deu la creació.

35 Mas en la remissió de peccats, es creació de moltes creatures. Primo, quant a hom Deu li vol remetre peccats, es necessari que Deu cree gracia novella, *gratum faciens*, es huna lum que, com la anima es en peccat, es tenebrosa. Cové que nostre senyor Deu cree lum * de nou en aquella. Aprés, es mester que s'i crehe fe: lo peccador fe morta ha,
 40 mas no formada; item, speranza viva, que l'als es presupció; item, caritat, que es virtut molt excellent que endolceys lo cor de la creatura que ab plaer fa les obres de Deu: estes son virtuts theologals. Aprés venen quatre virtuts morals infuses: prudencia, que dona avisament a guardar de peccat; justicia infusa, no adquisita; altra es temprança infusa en menjar e en tot, e fortalea, perque sia fort contra temptacions. Aprés, set dons del Sant Sperit: saviesa, enteniment, consell, fortalea (esta es a fer fort en la fe), sciencia, e pietat, e temor de Deu. Veus-ne xv.: tres virtuts theologals, e quatre morals, e set
 45 spirituals; axí, xv. novelles creacions se han a formar en remissió de peccats, e estes per infusió se donen. David, en lo psalm 2 «Benedic anima mea»: *Emitte spiritum tuum et creabuntur, et renovabis faciem terre*; seran creades moltes creatures, virtuts (al menys xv. virtuts), e será renovellada la terra, car axí com la terra es despullada de
 50 erbes e de fruyts per lo fret, e * com ve la calor la terra renovella de erbes e de fruyts, axí lo peccador. En lo altre psalm «Miserere mei»: *Cor mundum crea in me Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis*; e axí, si creació no ha causa efectiva, sinó en Deu, podem dir que en la remissió de peccats, causa principal efectiva es Deu (Luce, v.^o).

55 Moralitat. Si estes creatures xv. se han novellament a crear per Deu en la remissió de peccats, quant peque hom mortalment, totes se anichilen e moren. Vejats cas. Si hun de vosaltres volia furtar alguna cosa a altre, e hom li deya: «que voleu?», e dirá: «yo vull haver tal cosa», e diran-li: «vos la podeu haver, mas haveu a matar xv. homens», qual es tan endiablut que digués: «yo'ls mataré?». Dich-te de cert, que tu, fahent peccat mortal, has de matar estes xv. creatures, e anichilar, que es pus fort. Lo luxuriós, si diu: «Yo voldria tal dona», dirá altre: «no la pots haver si no mets foch en xv. alberchs, los majors»; qui voldria emparar açó?; e no valen mes estes creatures?; car si peccau, totes se han de cremar; * e no'y pensau vosaltres en açó? Item, si vols venjar mort
 60

— 32-33. *Domine-creator*. — II MAC., 1, 24.

— 47-48. *Emitte-terre*. — Ps. 103, 30.

— 51-52. *Cor-meis*. — Ps. 50, 12.

— 54. MARC., 2, 7, i NO LUC., 5: Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

de ton pare, dirá: «no'u podeu fer si no anichilau lo sol e xv. esteles, que no n'i haurá si no'n crehe nostre senyor Deu de nou». Lo *gratum faciens* es pus luent e pus bell que'l sol. *Qui in uno peccaverit, multa bona perdet* (Ecclesiastici, viiii.^o); e lo peccador estes xv. creatures no les pot cobrar, si nostre senyor Deu no'y fa xv. creatures noves. (Ecclesiastici, xxi.^o) Donchs, fuig de peccat, axí com aquell que no ha remey de triagua.

65

A la segona, causa instrumental e activa: esta es lo prevere e lo confessor; que Deu ha ordenat lo prevere e confessor sien instrument en la remissió dels peccats, la qual remissió conseguí sancta Maria Magdalena.

70

Stant en la casa de hun hom fariseu, appellat Simon, nostre senyor Jhesu Xrist, ans que donás remissió, dix a Simon huna parabola: *Simon, dicere habeo tibi: Duo feneratores erant, unus debebat quinquaginta, alius quingentos*. En la casa de aquell fariseu appellat Simon, Jhesu Xrist posá tal semblança: «Dos deutós eren, lo * hu devia al senyor cinquanta solidos, e l'altre cincents, e remeté'ls e absolgué'ls dels deutes». Quant deu amar mes al logrer?. Dix: «Aquell a qui ha remés los cinchcents, aquell li es mes tengut, e lo deu amar mes». Dix Jhesu Xrist: *Recte judicasti*.

75

Ací se demostra la causa instrumental. Lo confessor es lo fariseu: fariseu vol dir, divis o departit, que lo confessor e prevere deu esser divis e departit, axí en abit honest e lonch e ab sa corona, axí com a cosa eleta per Deu: *Vos estis genus electus populus adquisicionis, et virtutes anunciantes* (P.^a Petri, 2.º c.^o), e axí deu esser divis e triat del altre poble. Havia nom Simon, que vol dir *auditor meroris, id est*, de plor, que confessió se deu fer ab plor e ab vergonya: *Ita parvum ut magnum audietis, et nullam accipietis distanciam personarum* (Deuteronomini, primo).

80

85

Ara li posa la parabola, dos deutós a hun logrer. Logrer enclou peccat, mas significa ací nostre senyor Deu, que axí com lo logrer per emprestar vol guany, axí nostre senyor Deu Jhesu Xrist de ço que'us empresta vol guany. * Empresta'ns les potencies del anima: no'ns ho dona, mas empresta'ns-ho, e vol-ne guany; que?: creença verdadera e contemplacions; de la volentat, vol amor e caritat; de la memoria, vol recordació dels beniffets; de la boqua, oracions; dels ulls, llagrimas; de les orelles, etc.: axí de tots los v. senys corporals, e del cors penitencies e dejunis. Al jorn del juhi dirá nostre senyor Deu Jhesu Xrist: *De ore tuo te judico, serve nequam* (Matthei, xxv.^o). O servidor pereós e malvat!; per que la mia moneda que't havia emprestada no la regies be, ço es, les potencies de la anima?

90

95

— 66. *Qui perdet*. — ECCLI., 9, 18.

— 67. ECCLI., 21, 2 i 4: Quasi a facie colubri fuge peccata. Quasi romphaea bis acuta omnis iniquitas.

— 73-74. *Simon-quinquaginta*. — LUC., 7, 40 i 41: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam foeneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta.

— 78. *Recte judicasti*. — MATTH., 7, 43.

— 81-82. *Vos-anunciantes*. — I PETR., 2, 9: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annuntietis ejus.

— 84-85. *Ita-personarum*. — DEUT., 1, 17: Ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cujusquam personam.

— 93. *De-nequam*. — LUC., 19, 22, i NO MATTH., 25.

Los deutors son, que hun deu cinchcents e l'altre cinquanta: tots van per los cinch senys corporals; e axí, dix a Simón que fes juhi, e ha esser jutjat, *primo* per Simon, ço es, per lo fariseu, que es lo prevere e confessor, e puy remet los peccats: axí veus la causa instrumental. Dix Jhesu Xrist als apostols e primers preveres: *Quorum remisertis peccata, remittentur eis* (Jo. xx.^o). Et *primo*, Jhesu Xrist los doná alé, e proceheix de aquell que alenda. Jhesu Xrist se era fet home, comanava a home la potencia que era en ell, axí com a Deu; volia dar aquella * auctoritat a home, que abans que's fos fet hom, jamés no fon prevere ne papa, que pogués remetre hun peccat venial. Com peccaven, pregaven a Deu que'ls perdonás sos peccats, mas no'y havie absolució. Axí com si hun rey prenia per muller huna filla' de hun laurador, aquell aytal tots los parents honraria, *glorificavit illum* (Mathei, c.^o viiii.^o). Quanta gracia es aquesta, donar tal poder a home! (Numeri, v.^o c.^o) *Vir, sive mulier, confitebuntur peccatum suum*, e feyen sacrifici cert e propri, e no havien absolució. Item, jamés no doná Deu absolució per entrar en paradís, e ara l'om confessat ha absolució.

Aprés dix: *Accipite Spiritum Sanctum*. Error es de molts que tenen que lo prevere, si es en peccat, que no pot absoldre. Haver la gracia del Sant Sperit lo confessor, no es de necessitat del sagrament, que lo prevere encara que sie en peccat, verdader sagrament fa, e ver batisme, e vera consecració, e vera absolució, be que lo prevere peque mortalment: axí, es *de necessitate precepti, et non sacramenti*. Si aquell qui's confesse, sab *publice* que lo confessor es en peccat, no's deu confessar de * aquell: *Quomodo potest dicere fratri tuo: ecce festi clam [sic] de oculo tuo, et tu travem habes; o homo, qui judicas, inexcusabilis es!* (Ad. Romanos, 2.º).

A la terça, causa material e receptiva, quala es la materia a rebre remissió de peccats?: persona humanal, peccadora e mortal. Diu en lo Evangeli: *Ecce mulier que erat in civitate peccatrix*; axí, ací se noten estes coses: persona humanal, perque? que nenguna altra creatura no fa contre Deu sinó l'om, ne besties, ne ocells. Si Deu manava al pus bell arbre del mon tot fullat: «Arbre, dexta anar les fulles e fruyt», tantost serie feyt, e vos, en home, nostre senyor Deu vos mana que dexeu peccats, e no'n feu res. Item, si era una aguila que hagués endurat huna setmana, e Deu digués: «Aguila, no toques res de menjar», tantost dexaria la vianda. Al avariçió: Deu te mana no prengues res d'altri, e tu fas lo contrari, e nostre senyor Deu diu e te mana que tornes, e tu no'n fas res. * Item, no ha cavall al mon que si veyia una egua, e Deu li manás no facés, tantost cessaria; e a tu, hom, Deus t'o mana, e tu fas lo contrari. Si hun moltó venia a hun leó, e

— 98-99. *Quorum-eis*. — JOAN., 20, 23: ...remittuntur eis.

— 106. *Glorificavit illum*. — MATTH., 9, 8: Et glorificaverunt Deum.

— 107. *Vir-suum*. — NUM., 5, 6 i 7: Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quae solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint

mandatum Domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum.

— 115-117. *Quomodo-es*. — LUC., 6, 42: Quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine, ejiciam festucam de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabem non videns? (Rom. 2, 1) Propter quod inexcusabilis es, o homo omnis, qui judicas.

lo ferís ab los corns, e lo leó lo volés garfir, e Deu manava al leó: «No vull que'n prengues venjança», no'u farie, e tu, hom, vols-te venjar de fet. Mes, si nostre senyor Deu 130
mana a aquella torra que's muda en Mallorca, de fet seria fet; e diu Deu a nosaltres: «Mudau-vos en la mar de penitencia», e no'n fem res. Dirá algú que no han franch arbitre axí; e donchs, per ço que't ha fet major gracia, farás contra Deu? (Ad Galatas, v.º) *Fratres* etc; mes som tenguts de obehir a Deu que les besties.

fol. ccxxxviii

Ajustary creatura humanal peccadora: los que no han peccat, no han mester remissió de peccats. Als sants no'ls es imputat a merit ço que fan, mas a gloria a Deu, e 135
axí en aquest mon havem mester remissió * de peccats, que en l'altre no es mester. Als sants no'ls es imputat a merit ço que fan, mas a gloria de Deu: (Marchi, 2.º) *Venerunt ad Ihesum ferentes infirmum, et a quator jerebatur; et dixit: Confide, remittuntur peccata*. Est paralitich significa l'om que está en peccat mortal, que axí com aquell no pot fer 140
obres ne exercir, axí lo que está en peccat mortal no pot obrar obres meritories; emperó no deu hom dexar les bones obres, que tots temps valen a fer-te exir de peccat; mas al juhí de Deu no son presents ni en compte les obres fetes en peccat. *Me oportet operari*: axí, ara que som mortals, som portats per quatre temps; primavera, estiu, obtumne e yvern; aquests temps nos porten avant, avant: axí lo malalt era portat per 145
quatre. Ara veus la causa material.

L'altra causa es formal e perfectiva en caritat, per infusió de Deu que molt te amat. Veets vosaltres, com se mostra dessús la terra: per lo matí, neula, e com ve lo sol, desffás; la creatura, stant en peccat, tota la cobre la neula del peccat, tro que ve la claritat de la gracia. *Delevit sicut nebulam peccata tua, delevit sicut nubem iniquitatem*. 150
Diferencia es * de iniquitat a peccat; per diverses rahons es dita iniquitat; mala obra es dita iniquitat e peccat. Nostre senyor Deu ha dat regla com devem viure, servant los manaments: axí, quant servam los manaments, es dit equitat; quant trencha e passa los manaments, es iniquitat; e per sguart que't partexes de la rahó del enteniment, es dit peccat, *a pecore*, que't seguexes axí com bestia. E axí, diu Deu: «Yo'l deleix axí com a nuvol o neula»; lo nuvol per lo vent tremuntanal, fret, que's streny en la temor de Deu: temor es cosa freda; e, puys, ve la caritat, amor de Deu. 155

A la beneyta sancta Maria Magdalena, *primo* li vench lo vent tremuntanal; com?, preycant Jhesu Xrist contra peccats, e axí com preycava, sancta Maria Magdalena, que ja havia perdut son nom, e sabia que no li deyen sinó fembra peccadora, en aquell 160
sermó vench lo vent tremuntanal. Axí lo temor servil començá, e dix en son cor: «O! que faré donchs?; damnada seré!», e plorá. Ve lo mig jorn, la calor, ço es, que comen-

— 133. GALAT., 5, 11: Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc praedico, quid adhuc persecutionem patior?

— 138-139. *Venerunt-peccata*. — MARC., 2, 3 i 5: Venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui a quatuor portabatur, Filii, dimittuntur tibi peccata tua.

— 143-144 *Me-operari*. — JOAN., 9, 4.

— 150. *Delevit-iniquitatem*. — ISAI., 44, 22: Delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua.

ça a pendre amor de gran devoció en Jhesu Xrist, e la beneyta, axí com anava penso-
sa, dexá totes les pombes, e, ab lo cap cubert, anava a Jhesu Xrist, e de aquella aygua
165 dels seus ulls, ella ne lançava prou, e deya: «Senyor, * misericordial», e ella plore e
plora. E Jhesu Xrist no li diu res, e ella continue, e dix Jhesu Xrist: *Mulier, remittun-*
tur tibi peccata. Axí, veu la caritat que es causa formal e perfectiva a remetre los
peccats.

fol. ccxxxii

Axí, enamorem-nos de Jhesu Xrist, etc.

[XLI]

[FERIA VI DESPRÈS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI»]

[Divendres, dia 14 d'abril]

IBI MORABATUR CUM DISCIPULIS SUIS.

*Scribitur verbum illud originaliter Jo., c.º xi.º,
et recitative in Evangelio hodierno.*

Per ço que les paraules sanctes que yo entenç preycar sien en honor e gloria de nostre senyor Deu,

Primo: AVE MARIA.

El sant Evangeli de huy conté hun consell general, que feren los juheus, de la passió de Jhesu Xrist, concloent que en totes maneres Jhesu Xrist morís. E en lo Evangelgi mostra: primo, la proposició del consell, maligna; 2.º la diffinició indigna; 3.º separació de Jhesu Xrist, benigna. *De tertia loquitur * tema.*

Fol. cccxxix v.

De prima, la proposició de consell, maligna, que malignament fon proposat que tractassen la mort de Jhesu Xrist: *Collegerunt consilium adversus Jhesum, et dicebant: Quid facimus?, quia hic homo multa signa facit.* Aprés sent Latzer fo resuscitat, e altres miraccles molts, pontiffes Anna e Cayffás (e havien dos papes *summi sacerdotes*) (Luce, 3.º) *et farisei* (eren los grans doctors e regidós del poble, e los bisbes), ells, los majors, ajustaren lo consell general, e posaren malignament contra Jhesu Xrist, que deyen que feya molts senyals, e que si'l dexaven axí estar, que tot lo poble creurie en ell, e que lo poble lo porie levar per rey, e que açó sabria lo emperador, e que axí, com a rebelles contra lo emperador de Roma, vendrien los romans contra ells, e combatrien-los la terra, e cobrarien la senyoria, e farien execució contra ells: axí que, jaquides totes coses, entenien que morís Jhesu Xrist.

Açó era stat proffetizat: *primo*, per la proffecia del patriarcha Jacob; altra de David. La primera de Jacob, diu: *Principes terre*, del trip de Leví, que fo lo terçer fill de Jacob; los fariseus eren del trip de Simeon, que fo el segon fill de Jacob; Jacob apellá sos fills xii., e dix: *Congregamini * filii Jacob* (Genesis, xxxix.º c.º), (*erit in novis-*

fol. ccxl

XLI. 4. JOAN., II, 14.

— 15-16. *Collegerunt-facit.* — JOAN., II, 47: *Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium, et dicebant: Quid facimus, quia hic...*

— 28. *Congregamini-Jacob.* — GENES., 49, 2: *Congregamini et audite filii Jacob.*

— 28-29. *Erit-diebus.* — ISAI., 2, 2.

simis diebus (Isahie, 2.º) deya del temps del rey Messies, que vendrie a la derrera edat),
 30 e axí Jacob dix a sos fills: «Yorús vull dir de les coses que deuen venir en los dies de la fi del mon»; e tots xii., de hu en hu, li venien davant, e a cascú deya proffetizant: *Simeon et Levi, fratres: vasa iniquitatis bellancia, in consilio eorum non veniat anima mea; maledicta pertinacia eorum*; dix-los a aquells dos frares e germans, que serien batallants, ço es, los fariseus per ypocresia, los majors per enveja e avaricia e iniquitat, e, axí, que
 35 serien batallants contra Jhesu Xrist. *Vasa iniquitatis bellancium: in consilio eorum* que tendran contra lo Salvador, «no'y sia la mia anima», *quia in furore suo occiderunt virum a virtute*, ço es, lo rey Messies. E no parlava del temps esdevenidor? Hoc, mas per la certitut, mudava lo temps, e diu: *Suffoderunt murum*; lo mur de la santa fe catholica: perseguint, mataren lo virtuós, mas no pogueren sotscauar lo dit mur, e maleyta
 40 fon la furor de aquells, e per ço dix: «Yo us dividiré», etc. Axí fo proffetizat.

David, en lo psalm «Domine in virtute tua * letabitur rex», parlant del rey Messies, per esperit de proffecia, diu: *Quoniam declinaverunt in te mala, cogitaverunt consilia*; «Senyor, per ço que han declinat los mals contra tu, per ço han cogitats consells, e no'ls han pogut refrenar»: «declinar» vol dir per casos, nomenetiu, geneti, datiu, e axí
 45 dels altres. Lo *nomenetiu*, deyen: *Vorax* (Mathei, xi.^o c.^o); deyen-ho per ço com hac tenguda la quaresma, donant exemple que les persones volent contemplar, axí no han treballat, mas dar afflictio al cors: e quant havia preycat menjava e bevia una vegada lo dia per dar exemple, que com han treballat, que prenguen la abstinencia en tal manera que puxen sostenir lo treball. Aprés ve lo *geneti*; deyen contra ell: *Nonne est fabri filius, et mater ejus Maria?* (Mathei, xiii.^o); la sua generació li menyspreaven en mal. Al *datiu*: totes les gracies que dava corporals e spirituals, tot ho declinaven a mal: *Hic non ehicit demonia nisi in principe demoniorum*; e quant dava gracia spiritual, que perdonava los peccats als penidents, li deyen: «Blasfemat, * ha! *Quis potest nisi Deus?*»
 50 (Marchi, 2.º). Al *accusatiu*, accusant-lo de crims de lesa magestat; com lo presentaren a Pilat digueren: (Luce, xxiii.^o) «Est hom havem trobat, avalotador del poble, que veda que'l trahut no sia dat al emperador». Lo *vocatiu*, com l'apellaven: *Nonne bene dicimus nos, quia samaritanus es?* Lo *ablatiu*: *Afferebant sibi*; tolien-li la sanctedat com deyen: «Est hom no es Deu» (Jo. vi.^o c.^o); per ço dix David: *Quoniam declinaverunt in te mala, et cogitaverunt consilia*, que cové que muyra, per ço que los Romans no vinguen

fol. cexl v.

fol. cexli

— 31-33. *Simeon-eorum*. — GENES., 49, 5, 6 i 7: ...bellantia. In concilium eorum non veniat anima mea, et in coetu illorum non sit gloria mea, quia in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum, quia pertinax.

— 42-43. *Quoniam-consilia*. — PS., 20, 12.

— 45. *Vorax*. — MATTH., 11, 19: Ecce homo vorax.

— 49-50. *Nonne-Maria?* — MATTH., 13, 55: Nonne hic est fabri filius? nonne mater ejus dicitur Maria?

— 52. *Hic-demoniorum*. — MATTH., 9, 34: In principe demoniorum ehicit daemones.

— 53. *Quis-Deus?* — MARC., 2, 7: Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

— 55. LUC., 23, i no 24, 2: Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, prohibentem tributa dare Caesari.

— 56-57. *Nonne-es*. — JOAN., 8, 48.

— 58. JOAN., 9, i no 6, 16: Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit; o també: Quia tu, homo cum sis, facis teipsum Deum (10, 33).

— 58-59. *Quoniam-consilia*. — PS., 20, 12.

contra nosaltres; mas no'y pogueren scapar, que ells, per la mort de Jhesu Xrist, cui-
daven scapar dels Romans, e per aquella hi vengueren Titus e Vespesià en total llur
destrucció.

Moralitat. Com diu: *Hic homo multa signa facit*, axí com pastor al seu bestiar fa
senyals, axí Jhesu Xrist, per demostrar esser Deu e hom, feya diverses senyals als
seus, ço es, tres senyals, senyal de creació primordial, adopció e de reconciliació.

fol. cexli r. Al primer, de creació primordial, est es lo senyal que dona en la anima quant la
crea; quant lo cors de la creatura es format, lo cors petit, nostre Senyor * met-hi la
anima novellament creada: axí com en Deu ha tres persones e es hun Deu, axí, en
la creatura, nostre Senyor li dona memoria, intelligencia e volentat, e totes tres no son
sinó huna essencia, una anima. E açó es senyal de creació primordial; aquestes, fels e
infels, tots la han, e no es creació corporal que la haja, ne sol, ne altra creatura sem-
blant del hom. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*; «Senyor, senyalat es
sobre nos»: no diu «entre nos», ne «deíus nos» en la carn, que es de la terra, mas
diu *super nos*, ço es, en la anima, e en les potencies de aquella, *in mente*.

Senyal de adoptació espiritual: aquest se dona en lo bapisme, com diu lo prevere
qui bateja: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti*, o en pla se pot
dir, e axí es dat aquell caracte que jamás no's pot partir, e es tan bell, e si la creatura
se damne, torna negre: si veyeu la anima del infel, es molt escura; e dat lo caracte del
bapisme, es molt luminosa. *In Xristo Jhesu signati estis Spiritu promissionis sancte*
(Ad Efesios, c.º i.º); per lo senyal del Sant Sperit, lo qual es penyora, segur es de açó
fol. cexlii que ha emprestat, que penyora es. Cert es lo deute * promés, e tal penyora es est ca-
racte, que no ha por que no haja parahís. Dirá: «Dau-me lo deute que me haveu
promés».

Si hun gran senyor ha hun fill bort, e li sembla que be que haja senyal del pare,
mas per açó no conseguirá heretat; mas si lo pare lo adopte e'l legitime, aquella legi-
mitació es senyal de la heretat; per legitimar los fills borts es lo bapisme, que borts
son de la esclava de la carn. Deya Jhesu Xrist: *Amen, amen dico tibi, nisi qui renatus*
 fuerit in aqua et Spiritu sancto (Jo. 3.º c.º) no poria entrar en lo regne celestial.

Item, nosaltres xpístians, nos som fets enemichs del Pare, e havem perdut la he-
retat; que farem? Es mester lo senyal de justificació o reconciliació penitencial, que
per rebel que sia stat lo fill, tan dolç Pare havem, que tota hora que'ns volem tornar
a ell ab contrició, Deu nos perdona: los tractadós de açó son los confessors. E per lo
confessor es donat caracte; en axí que be ornat de confessió, e reconciliat a Deu, hau-
rás, lavors, la heretat de paradís. David, en lo psalm «Inclina»: *Fac mecum signum in*
fol. cexlii v. *bono*, e deya'u de est senyal de reconciliació * penitencial, *ut videant qui me oderunt*,

— 63. *Hic-facit*. — JOAN., 11, 47.

— 72. *Signatum-Domine*. — PS. 4. 7.

— 76. *Ego-Sancti*. — La forma del bateig.

— 79. *In-sancte*. — EPHES., 1, 13: *Credentes signati estis...*

— 87-88. *Amen-Sancto*. — JOAN., 3, 5.

— 94-95. *Fac-oderunt*. — PS. 85, 17.

que a la fi de cascú venen los diables, en quin punt nos havem a veure. E si la anima ha est terç senyal, com hix la anima, hix ab aquell senyal tan clar com la estela de la alba, e los demonis tenen-se per confusos e fugen: axí ja la demanava David. Axí, afferrem-nos ab est senyal, haver contricció, e confessar e tenir la penitencia.

100 A la segona part, deffinició indigna, conté e demostra com hun dels princeps de la sinagoga, que era capitá en lo consell, que clogué: *Unus autem ex eis, Cayfas, cum esset pontifex, dixit: Vos nescitis quia expedit unus mori pro populo, et proffetizavit. Ab illo die, cogitaverunt ut interficerent eum. Ecce* la conclusió. Com lo consell hac clos, un dels *pontifex anni illius*, (de dos papes que eren, Anná e Cayfás, e lo hu manave un any e
105 l'altre altre any, Ananias fon après lo tercer papa), dix Cayfás: *Vos nescitis*. Haviary alguns que deyen que no'l devien matar, mas que li manassen que no preycás, e altres deyen que * manassen que nengú no'l seguís; altres deyen que'l metessen en presó; e
110 deyen altres: «Açó seria avalot de poble»; altres deyen que fos bandejat; altres deyen que, ligat, lo trametessen al emperador de Roma; altres deyen que escrivissen al emperador; altres deyen que deu morir: e lo consell era divís de vots, e no eren concordes. Dix Caifás: «No concordats?; açó es per ignorancia vostra, que no entenets lo punt, ne vets lo perill; axí, yo conclou que muyra, que mes espedient es que muyra que si moria tot lo poble». Diu sent Johan que no'u dix de si mateix, mas que proffetizá.

115 Una matexa obra será de Deu e del dimoni per diverses intencions: de Deu es per que augmente en merit; item, del diable es per provocar a impasciencia. E axí dix Cayfás: «Expedient es que muyra per escapar lo poble». En tant com ho deya per escapar lo poble del emperador, era intenció de Cayfás diabolical; mas que Jhesu Xrist devie morir per tot lo poble, açó venia per Deu, que lo Sant Sperit lo mogué a proffetizar esta paraula. Axí, llavors, los juheus *cogitaverunt* segons lo mal inteniment que
120 havien, que lo consell havia clar que morís.

* Dos secrets hi ha. Sent Johan posa dos utilitats de la passió de Jhesu Xrist. Diu: *fol. ccxliii r. Ut unus moriatur pro populo*; la una, redempció de mort; l'altra es congregació a vida.

Primo, per la sagrada passió havem redempció de mort, que crehents e obedients
125 serem franchs. (Jonás, c.^o i.^o) Una nau partí del port de Jafá, e anava a Ninive, e com fo en la mar, vench tanta fortuna, que la entena se trenchá e lo timó, e la fortuna crexia, e gitaren tota la mercaderia en mar. Ells se ajustaren, e Jonás, proffeta, stava deius amagat. Com molt hagueren dit, dix Jonás: «No haveu sinó un remey, que'm giteu a mi en la mar», e axí fonch fet, e de continent fonch bonança: ya doná a entendre la
130 mort de Jhesu Xrist. Esta nau, es humanal natura: es dita nau; a la proha se ajusten dos taules, e puys exemple's, e a la fi se estreny. Comença en dos taules: Adam e Eva; e

— 101-103. *Unus-eum.* — JOAN., 11, 49, 50, 51 i 53: *Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quidquam: nec*

cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficeret eum.

fol. ccxlii ella paria fill e filla, dos beçós, e no feya matrimoni de aquells de una ventrada, mas de la una ventrada ab l'altra multiplicá tant, e examplá's tant la nau. Pensa hom que la major amplea fo quant vench Jhesu Xrist (Ad Galatas, 4.º c.^o). * Ara estreny-se la nau, que no'y ha tantes gents, e a la fi, com vendrá lo foch, no'y haurá la dehena part de la gent que era llavors. Axí, es dita mar, ab quantes ones: *Mirabiles elaciones maris* (David). 135

Quin remey hi ha, que ans de Jhesu Xrist no'y havia remey? Jonás es interpretat coloma, que fonch Jhesu Xrist, fill de Deu; de sota stava humil e baix, que estech be xxx. anys que no fo conegut; fon hu en lo consell, e Jhesu Xrist ell parlá per boqua de Cayfás: «Gitau-me en la mar, e vosaltres escapareu de mort». Axí, lo secret de la proffecia, era figurada la passió de Jhesu Xrist, e cessá la tempestat: fora son de mort, creença e obediencia. *Liberabo eos de manu mortis* (Ose, xiii.^o): yo delliuraré los crehents e obedients de la ma de la mort. Diu: «O mort! yo seré la tua mort»; lo peccat appella la mort (Ad Romanos, v.^o); com que'l delliurarà de mort, diu de infern, e diu que la matará, que no'y morran crehents e obedients. Declarem la manera com. 140 145

fol. ccxlii v. Ja sabeu com tramés Jhesu Xrist los apostols; per tot lo mon soná: *In omnem terram exivit sonus eorum* * et in fines orbis verba eorum; ajustá'ls tots a la vida de Jhesu Xrist, ajustá'ls a la fe catholica, axí com se ajusten los xpistians en la esglesia lo dia de la festa. Ja vets com lo dia de la festa sonen campanes, que tota la terra sona: significa que lo campaner Jhesu Xrist feu les campanes, ço es, los apostols, e ajustá'ls a la Esglesia. Axí, en la missa, tota la vida de Jhesu Xrist hi es presentada per xx. obres que fa lo prevere en la solemnitat de la missa. 150

Primo, se'n entra en la sacristia e vist-se: açó es la incarnació de Jhesu Xrist; 2.º, ix de fora ab diacha e sotsdiacha, e toquen les campanes: vet ací la nativitat, la Verge Maria e Josep, e dos acolits, lo bou e l'ase; 3.º, com ve danant l'altar, lunya's davant l'altar, e axí com a peccador confessa: vet ací la circumcisió de Jhesu Xrist; 4.º, acosta's al altar e enclina's adorant: es quant fon adorat per los reys d'Orient; 5.º, va al altar e comença lo offici: vet com Jhesu Xrist fo presentat al temple; [6.º], lo sotsdiacha va a dir la Epistola, e lo prevere roman sols: vet la fuyta que feu en Egipte, e per ço está molt lo prevere sient; 7.º, torna al altar * e roman tot sol, que lo diacha diu lo Evangeli; e vet com fon trobat en lo temple Jhesu Xrist disputant; 8.º, quant ha offert, ha dir paraules, e puys llava's los dits: significa lo baptisme; 9.º; lo prevere diu oracions secretes: e vet lo dejuni de Jhesu Xrist; la dehena cosa, comença lo prefaci, te les mans altes: açó significa la preycació de Jhesu Xrist; la onzena cosa, está e diu lo cano, que es lonch: e significa lo sermó o Testament Novell que feu als apostols; la dotzena, pren la hostia e mostra: axí, après del sermó que Jhesu Xrist feu, fon pres e ligat per los juheus, e fon levat alt en la creu; la ostia representa tot esblanquit; la tret- 155 160 165

— 136. *Mirabiles-maris*. — Ps. 92, 4.

— 143. *Liberabo-mortis*. — OSEE., 13, 14: De manu mortis liberabo eos.

— 145. ROM., 5, 12: Per peccatum mors.

— 147-148. *In-eorum*. — Ps. 18, 5: ...et in fines orbis terrae verba eorum.

zena, al primer senyar que fa cinch creus: a mostrar que rebé cinch plagues; la quator-
 170 zena, diu lo Pater noster: a significar les set paraules que dix Jhesu Xrist; la quinzena,
 fa tres parts de la hostia: a significar que lo cors romás en lo sepulcre e la anima deva-
 llá al lim; la setzena, com devallá al lim per traure los sants pares; la desetena, lo pre-
 vere diu *Agnus Dei*: signiffica com tenien los cors la Verge Maria e la Maria Magdalena;
 la dehuytena, lo prevere combregua: e signiffica com fon posat en lo * moniment, que
 175 el prevere no es sinó moniment; la denovena, gira's lo prevere: açó es la resurrecció
 de Jhesu Xrist; e la vintena, dona benedicció e torna-sse'n, e es la assensió de Jhesu
 Xrist. E axí, vets vint obres que son significades en la missa: axí, vejats si'y devem
 haver devoció en la missa, e ab aquelles campanes dels apostols, tots se ajustaren; axí
 a la missa, ab lo so de les campanes, se ajusten. *Verba spiritus et vita* son les paraules
 180 de la missa: com sentreu les campanes, veniu a la missa.

La terça part es breu: vejam la separació de Jhesu Xrist, benigna. Be ho sabia
 Jhesu Xrist, mas alguns amichs lo'y digueren, que'u sabien com lo consell de la sinago-
 ga havia delliberat de matar-lo: *Et Jhesus jam non palam ambulabat, set yvit ad civitatem*
Effren in desertum. Ell be volia morir per los crehents e obedients, mas no era venguda
 185 la hora, e axí estech tro fo la hora de la sua passió. Pensats que devien menjar en lo
 desert, e açó per dar exemple de pasciencia.

Un secret moral, e toqua a persones peccadores. Diffinida la mort de Jhesu Xrist,
 lo beneyt Senyor * se'n aná en Effren: esta es la mort del peccador. Ezequiel proffeta: *Anima, que peccaverit, ipsa morietur*. Que devem fer?: que anem a Effren. Effren vol dir
 190 *fructifera seu fecunda*: vet aci penitencia. Es ciutat fructifera, que tantost torna richa
 de molts merits: *Omni habenti dabitur* (Mathei, xxv.^o); *omni habenti penitenciam dabi-*
tur et abundavit, e al qui ha vera penitencia habundará en merits, e lo que no'y stará,
 tot li será tolt, que no haurá nengun merit. Axí, avisar, peccadors!, recorrets a peniten-
 cia, e partits-vos de peccar, e venits a penitencia.

— 183-184. *Et-desertum*. — JOAN., II, 54: Jesus ergo jam non in palam ambulabat apud judaeos, sed abiit in civitatem quae dicitur Ephrem.

— 189. *Anima-morietur*. — EZECH., 18, 20.

— 191-192. *Omni-abundavit*. — MATTH., 25, 29: Omni habenti dabitur, et abundabit.

[XLII]

[DISSABTE DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI»]

[Dia 15 d'abril]

SUBLEVATIS JHESUS OCCULIS IN CELUM, DIXIT.

Habetur verbum illud originaliter Jo., c.º xvii.º, et recitative in Evangelio hodierno secundum feriam.

Fol. ccxvi v.

Segons los altres disaptres, la missa havem dita * de la Verge Maria, emperó lo sermó del Evangeli de huy haurem segons lo temps de Quaresma.

10

Et primo: AVE MARIA.

Tot lo sant Evangeli de huy es huna devota oració que feu Jhesu Xrist davant los seus dexebles en la nit de la passió. Ha'y tres punts: disposició convenient; postulació sufficient, e, lo terç punt, allegació perficient. *Primo*, ordená lo seu cors que fos convenient ab la anima; 2.º, demaná a Deu lo Pare; 3.º, allegá perfetament.

15

De primo, que es disposició convenient, *loquitur tema: Sublevatis Jhesus oculis in celum, dixit oracionem suam.* Així, en est continent e gest, llevant los ulls al cel, ell, en quant hom, en disposició convenient, feu oració, que es acte e obra de la anima: *Oratio est ascensus mentis in Deum*; si dius devotes paraules, mas lo enteniment e la pensa no está levat en alt, ans penses en coses vanes d'est mon, alló no es oració, mas recitança: així, oració es levament de la pensa. Si oració es levament de la pensa, es necessari que la propia conveniença del cors que li ajude, levant alt los ulls e les mans, e per ço dich que Jhesu Xrist, en la sua sancta oració que feu en la nit de la passió,

20

fol. ccxlvii

* tench esta disposició convenient, quasi dient la paraula del proffeta David: *Ad te levavi oculos meos.*

25

Notau: trobe en lo Evangeli que Jhesu Xrist, en la nit de la sua sagrada passió, tench tres maneres de fer oració: *prima*, levant los ulls al cel; l'altra, ficant los genolls; la terça, gitant lo cors e la cara tot en terra.

XLII. 4. *Sublevatis-dixit.* — JOAN., 17, 1: Haec locutus est Jesus: Sublevatis oculis...

— 16-17. *Sublevatis-suam.* — JOAN., 17, 1: ...dixit: Pater, venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificat te.

— 18-19. *Oratio-Deum.* — S. JOAN DAMASCÈ, *Lib. 3, de Fide Orthodoxa, cap. 24.*

— 24-25. *Ad-meos.* — PS. 122, 1.

Prima, la disposició que tench davant sos dexeables, com hac feta la cena, que ja
 30 se armaven los de Pilat, e a mostrar que en necessitat deu recorrer hom a Deu, llevá
 los ulls en alt, e les creatures que no han rahó la'ns mostren. Quant les besties o ocells
 han fam e estan en presura, leven los ulls en alt: instinch de natura los mou a levar los
 ulls al creador: *Laudate etc. qui dat jumentis escam et pullis corvorum invocantibus eum*,
 vol dir fer oració; *primo* diu de les besties, e après dels ocells. De les besties Joel, en lo
 35 primer capítol de la sua proffezia, diu que fon tanta fam en la terra de promissió, e de
 gran secada tota la erba era cremada, les besties ajustaven-se a ramats, axí com qui
 vol fer professó, e llevant los ulls al cel al creador, udidaven: (Johelis, p.^o c.^o) *Aspexe-*
runt, id est, sursum a te, per ço que'ls proveheysqués: vejes les besties com mostren
 esta manera; ítem los ocells * *et pullis corvorum invocantibus eum*: als pullins dels corbs, fol. cexlvii r.
 40 dona la vianda nostre senyor Deu. Lo corp mascle es molt celós de la muller, e los cor-
 batons, com ixen dels ous, son cenrosos e no negres, e lo corp veu que no li semblen:
 ve la celosia, e no'ls vol pexer, ne consent que la mare los ne port; de la primera ploma
 tro que muden, de que viuen? Deu los tramet vianda del cel: (Job. xxxviii.^o) *Qui*
preparat corvo escam, quando pulli ejus clamant ad Deum. Dignes, Job, qui es aquell
 45 qui apparella vianda al corp quant ne demanen a Deu? Axí Jhesu Xrist nos mostra de
 fer esta oració, e ha dat exemple en besties e ocells. Vull-vos avisar de esta manera:
 guardat-vos be, mes filles, que mostrets a Deu la cara que Deu vos ha feta; no li mos-
 treu altra semblança sinó la que Deu vos ha feta. Sent Bernat diu: *Non libenter respicit*
Deus facies quas non creavit.

La segona manera, posant los genolls en terra, tench Jhesu Xrist quant exien les
 50 * gents armades de Jherusalem per pendre'l, *positis genibus orabat* (Luce, xxii.^o). Axí fol. cexlviii r.
 com se acosta la tribulació, es bo ficar los genolls en terra, que llavors confessa que
 Deu es senyor e rey omnipotent, e ell vos ha dar la ajuda. Açó es cosa propria a Deu,
 ficar abduys los genolls, que a senyor temporal no sinó hun genoll; al senyor que ha
 55 jurisdicció sobre los cossos, lo genoll esquerre; al prelat ecclesiastich que ha jurisdic-
 ció en la anima, lo genoll dret: gran error es de ficar los genolls abduy per senyor
 terrenal. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, sed time te eum qui potest occidere corpus et*
animam (Mathei, x): sta es temor reverencial; axí, no per temor de jutge o senyor
 temporal no venir contra Deu, car senyor temporal no'us pot tolre la anima; a nostre
 60 senyor Deu, que es fundador del cors e creador de la anima, e que proveheix lo cors e
 sosté la anima, e pot matar cors e anima: *Dicit Dominus quoniam michi flectetur omne*
genus (xiii.^o c.^o ad Romanos); «yo so senyor de animes e de cosors: per ço tot genoll
flectetur». Contra açó fan los que van molt tirats, que no's poden agenollar: * mes fol. cexlviii r.

— 33. *Laudate-eum*. — PS. 146, 1 i 9: ...escam ip-
 sorum, et pullis...

— 37-38. *Aspexerunt*. — JOEL, 1, 20: Sed et bestiae
 agri, quasi area sitiens imbrem, suspexerunt ad te.

— 43-44. *Qui-Deum*. — JOB., 38, 41: Quis praeparat
 corvo escam suam, quando...

— 51. *Positis-orabat*. — LUC., 22, 41.

— 57-58. *Nolite-animam*. — MATTH., 10, 28: Et no-
 lite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem
 non possunt occidere; sed potius time te eum, qui po-
 test et animam et corpus perdere in gehennam.

— 61-62. *Dicit-genus*. — ROM., 14, 11.

valria que los polzes del peu fossen tallats. *El confitebitur omnis lingua*; trob yo lengues de homens e de angels: la de homens es la lengua peça de carn; los angels movent lo propri enteniment, parlen sens parlar: *Si linguis angelorum loquar, et confitebitur omnis lingua*, e quant parle e quant pense, axí humana o angelica, axí parlar ab Deu ab dos lengues. 63

La tercera manera de oració, quant los juheus venien e eren après l'ort, lo senyor beneyt Jhesus se gitá tot en terra: açó diu sent March, a xiiij.^o capitols. Axí feu oració, que la mort ja era allí a terra. Sta manera significa la nostra condició, que ja som sentenciats a mort. Si hu demana que es de tal hom, diran: «Ja feyt es mort», es que la sentència es ja dada de mort: *Statutum est hominibus semel mori* (Ad Ebreos, nono), e com hi anam corrent, lo temps es lo cavall en que anam; axí, ja nos devem reputar per morts. *Si in vobis Xpistus habitat* (Ad Romanos, viii.^o), lo cors per peccat ja es mort, e axí, quant hom es en perill e necessitat, llavors cové esta manera: * gitar-se en terra, dient: «Terra, pren lo meu cors». Axí com nosaltres siam en la necessitat sentenciats a mort, cascú sia aparellat e confessat, que cuytadament anam a la mort; per ço, axí com aquell qui's repote per mort, deu estar be confessat e ordenat en testament e en tot, estar tot ordenat. Per ço Jhesu Xrist, a mostrar que hom se veu a la mort: *Existimetis vos esse mortuos* (Ad Romanos, vi.^o), volch-se gitar en terra. Beneyt es qui perdona a tot hom! Esta darrera manera es convenient per esguart de la nostra mortal condició. (Secundo libro Paralipomenon, xx.^o c.^o) Aquel rey veu que no podia escapar: ell confortava la gent, e dix, llevant los ulls alt al cel: *Cum ignoremus quid agere debeamus*, levam e alçam los ulls a tu, Senyor, que altre remey no havem. Esta manera tench Jhesu Xrist, e conforta los apostols dient: «Mos fills, poch temps he estat ab vosaltres; axí, estats forts, e no'us torbets en vostre cor, e amat-vos los huns als altres». 70 75 80 83 90

fol. ccxlix. Digueren los apostols: «Maestre senyor, hon voleu anar?»; e ell dix: * «Stats en consolació», no'us esmayets, no'ls ho volch dir, «e estats en la mia amor»: *Sublevatis oculis in celum, dixit*. E axí, veu la disposició convenient.

A la segona, la postulació sufficient molt complida. Dix: *Pater, venit hora, clarifica Filium tuum*. Dich que es demanda sufficient, que per si e per nosaltres, en quant hom: *Pater, venit hora, clarifica Filium tuum*. Set claritats li demanava, e totes foren complides: demanava clarificació en la creu, en ell mateix, e en la creu, e en infern, e en lo judici. 93

Clarificació en la creu: «Yo deig esser posat en tanta passió, deman-vos, Pare

— 64. *Et lingua*. — ROM., 14, 11: Et omnis lingua confitebitur Deo.

— 66-67. *Si lingua*. — I COR., 13, 1: Si linguis hominum loquar, et angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans.

— 70. MARC., 14, 35: Procidit super terram.

— 73. *Statutum mori*. — HEBR., 9, 27.

— 75. *Si habitat*. — ROM., 8, 9: Si tamen spiritus Dei habitat in vobis.

— 80-81. *Existimetis mortuos*. — ROM., 6, 11: Ita et vos existimate, vos mortuos quidem esse peccato.

— 84-85. *Cum debeamus*. — II PARALIP., 20, 12.

— 91-92. *Pater tuum*. — JOAN., 17, 1.

meu, gracia que'm vullats clarifficar en la creu, que com yo sia en aquell turment, que vullau mostrar algun miraccle que puxen conexer que yo so lo fill vostre e ver Messies». Axí, lo sol s'escurí, e altres miraccles molts, terratremol, les pedres se partiren, lo vel del temple se parti, lo ladre fo clarifficat, Centurió fo clarifficat, e dix: *Vere Filius Dei erat iste*. Axí, esta clarifficació demanava en la terra. * La segona demanava en infern, que les animes dels sants pares query eren, demanava que fos clarifficat en infern, e açó fon complit com devallá en lo lim per traure les animes dels sants pares. La tercera clarifficació demanava en si mateix per la resurrecció, que lo cors que seria plagat e sangonós e descolorit, fos clarifficat, e fon axí. La quarta clarifficació demaná en los dexeables, que sabia que tots los dexeables devien perdre la fe: axí demanava la clarifficació, que com fos resuscitat, creguessen. La cinquena clarifficació demaná en lo mon, que fos conegut en lo mon: açó fo complit quant per los apostols fon preycat per lo mon. La sisena en lo cel, que sobre tots los ordens fos adorat, e açó fo's complit en lo dia de la Assensió. La setena demaná: «Pare meu omnipotent, la hora es venguda que lo teu fill estarà ab les mans ligades, denant los juheus, que al * jorn del juhí se demostre ab aquelles preciosíssimes plagues resplendent»; e será aquest juhí final tost e ben tost.

Sent Pau: *Humiliavit semetipsum, propter quod Deus exaltavit illum, et in nomine Jhesu omne genuflectatur, caelestium, terrestrium et infernorum*; ell se humiliá a la pus sutzia mort e entre dos ladres, e per ço Deu lo ha exalçat, e tota lengua deu confessar que Jhesu Xrist es en la gloria de Deu lo Pare. «E axí, Pare meu, no solament deman açó per mi, mas per los crehents e obedients, que obtinguen la vida eternal, que vejen a vos, verdader Deu». *Venite, omnis caro ut adoret etc.* (Isahie, ult.^o); sent Johan: *Et verbum caro factum est; id est, homo*, e per ço diu: *Dedisti potestatem omnis carnis* sobre tots homens. David, «Domine Deus noster»; *Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves et boves*; senyor Pare, vos haveu subjugat al hom totes creatures, ovelles e bous e besties e ocells e pexos.

Cinch condicions de homens que ha en lo mon. Primo, ovelles son les persones simples * que no han sciencia; bous son les persones de gran perfecció de vida, com han dos corns axí com a bous, no porten carrech, mas tiren, que han sana doctrina o sciencia e santa vida: axí, gran sciencia e vida santa; ests lauren la terra, no porten carrech de peccats ne de vanitats del mon, mas tiren-vos a parahís los altres. Un secret. *Omnia subjecistis, oves et boves universa, insuper*; no diu *universos*, mas *universa*

— 100-101. *Vere-iste*. — MATH., 27, 54.

— 113-114. *Humiliavit-infernorum*. — PHILIP., 2, 8 i 9: *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium et infernorum*.

— 118. *Venite-adoret*. — ISAL., 66, 23: *Veniet omnis caro ut adoret coram facie mea*.

— 119. *Et-est*. — JOAN., 1, 14.

— 119. *Dedisti-carnis*. — JOAN., 17, 2.

— 120-121. *Omnia-boves*. — PS. 8, 8.

— 128-133. *Omnia-maris*. — PS. 8, 8: *Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves et boves universas, insuper et pecora campi; volucres caeli et pisces maris, qui perambulant semitas maris*.

fol. ccl

fol. ccl v.

fol. ccli

o *universas*: ajusta *femini* per ço que les femelles, ço es, les vaques que alleten; per ço son los preycadós que alleten de dos mamelles, del Vell Testament e Novell.

130

Item, les besties dels camps son los moros: tots son subjugats a Jhesu Xrist; besties son, que no'y ha altra ley sinó la de Jhesu Xrist. *Volucres celi* son persones contemplatives, *et pisces maris* son persones negociatives: tots son subjugats a Jhesu Xrist.

Senyor! axí com me haveu dat poder de tota carn, *quod omne quod dedisti per predestinacionem*; com Deu ordená eternalment que'l seu fill se encarnás, ordená tals seran de la sua cort: * *Quos prescivit* (Ad Romanos, viii.^o), ja son predestinats. Demaná Jhesu Xrist: «Pare, axí com yo'us deman per mi la clarificació, e me haveu dat poder sobre tota carn, que yo'ls do vida eternal».

135

fol. ccli v.

Questió. Direu: que cal demanar per los predestinats, que no poden fallir? Aquest argument se fa, e es folla questió. Semblança: en lo consell han ordenat que hun notari prengua una carta, e lo notari tempra la ploma e demana tinta: per que, en notari, preneu la ploma e demanau tinta? folla questió. Axí, puys vos sou predestinat, que us cal fer bona vida? Si está la ploma ab que ha scriure la carta, o sens la qual no podeu pujar a parahís, axí, puys es ordenat, havets mester los instruments, los quals son penitencia, dejunis e estar en bona vida. E per ço Jhesu Xrist, sabent açó, que per la sua passió e per la sua oració hi venguessen, ensenyat lo libre de predestinació e demostrat que tu hi est, donchs cové que't penides, axí com diu lo notari: «Puys yo he a rebre l'acta, cové que haja ploma, tinta e paper». La predestinació axí fon ordenada, que per * aquets camins hi venguessen: o per ignoscencia e obediencia e penitencia. Vejats si fo demanda sufficient.

140

145

fol. cclii

150

Una questió. Com diu: *Hec est vita eterna*, que coneguen que tu est Deu verdader? Semblança. En esta ciutat ha molts jurats e officials. Si yo vull parlar ab hun jurat, e dich: «Solament sou jurat, que no sou en altre offici», be dich; mas dir: lo Pare solament es Deu, error es, mas ab lo predicat, ço es, lo Pare es Deu solament e no home. S'rs podie fer que fos jurat e batle, dirieu jurat no solament, car jurat e batlle, e al que no es sinó jurat, no'u dirieu. *Ut cognoscant te*, que coneguen que tu est solament Deu, que no est home, mas lo fill teu es Deu e home. Açí apar la error dels juheus e moros que esperaven be menjar e beure per lo ver Messies, volen haver parahís de asens, creen-los infels: *Si enim non peccaverimus* (Sapiencia, xv.^o); sabem que som contats a esser davant tu en gloria, fahent penitencia dels peccats.

155

fol. cclii r.

* Moralitat. En ço que Jhesu Xrist no solament demaná per ell, mas per la sua gent, e, axí, cascú deu haver cura no solament d'ell mateix, mas de la sua gent e del prohisme; on, senyors de lochs, teniu la manera de pregar per vostres vassalls, axí com feu Jhesu Xrist! Be son maleys de Deu los senyors que no consenten que nengú

160

— 134-135. *Quod predestinacionem*. — JOAN., 17, 2: Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne, quod dedisti ei, det eis vitam aeternam.

— 136. *Quos prescivit*. — ROM., 8, 29.

— 151-155. *Hec-te*. — JOAN., 17, 2: Haec est autem vita aeterna, ut cognoscat te solum Deum verum.

— 158. *Si peccaverimus*. — SAP., 15, 2: Si non peccaverimus.

los preych; item, als esclaus que tenits, induhir-los al baptisme; mas direu: «no'n hauria
 165 rescat»; haureu-lo en parahís; fets confessar la companya a v. o vi. anys que sien de
 edat, e a x. o xii. anys combregar. (Sent Thomás, in 4.º). Com combregats, no trencar
 la hostia consagrada ab les dents, mas doblegar-la, e ab la lengua enviar-la.

La tercera: oració deu haver allegacions. Veu com allega Jhesu Xrist: *Pater, mani-*
festavi nomen tuum hominibus. Demanava les clarificacions per si, que no ere conegut
 170 abans de Jhesu Xrist. «Acabada es la obra que'm havies acompanyada; donchs, Senyor,
 puix yo'us he clarificat, clarificats vostre fill». E tota esta claritat es reduhida a una,
 e allega per nos dos coses, obediencia e creencia: *Pater, manifestavi nomen tuum, et*
*servarunt * et crediderunt vere*. Axí, puys han creencia e obediencia, que hajen la gloria. fol. ccliii
 Sobre açó allega per nosaltres dos leys, e, per si, no sinó una, porque com Jhesu Xrist no
 175 havia creença de fe, *quia fides est credere quod non vides*, axí ell allegava per si obe-
 diencia, mas per nosaltres creença e obediencia.

Dos maneres tingué Jhesu Xrist en allegar, ço es: *primo, obsecratio; secundo, gra-*
ciarum accio. La primera es ço que hom creu de Deu dient: «Per aquella magestat
 infinita, que vos sou Pare, Fill e Sant Sperit»; e per aquella incarnació allegues obse-
 180 cració si dius: «Per aquella puritat de la mare vostra, que'm vullau dar puritat»; item,
 allegues per aquella passió, que yo vull perdonar e esser obedient. Allegar encara no
 solament per ço que creu, mas per ço que fa, per manera, emperó, de gracies. Si diu:
 «Senyor, yo so frare, e he fetes bones obres», no allegar be de vos mateix, car poreu
 perdre vostre dret, *quasi dicat* que dau carrech a Deu, que'u deu fer per ço que vos
 185 haveu fet. Serieu axí com aquell que deye: «*Non sum sicut ceteri hominum*; yo dejune
 e do almoyna», e, reprovat, * se'n torna.

Axí, quant volreu allegar les obres que feu, preneu-ho per manera de gracies,
 dient: «Vos, Senyor, me haveu feta tanta gracia». Si es religiós, dirá: «Que'm tirás del
 mon»; e recita'u, fahent tots temps gracies a Deu: «Vos, Senyor, me haveu fetes tantes
 190 gracies», *per modum graciary accio*. Lo prevere allegará: «Senyor, yo era en lo mon,
 e metés-me en cor que prenguéis ordens, e havets-me tirat, Senyor, e haveu-me fet tal
 gracia. O, Senyor, tantes gracies me haveu fetes, e, Senyor, feu-me tal gracial». E vos-
 altres poreu dir e allegar en vostra oració: «Senyor, yo erat nat en peccat original, e
 me haveu feta gracia que so estat batejat; haveu-me fet tals gracies, placia a vos, Senyor,
 195 que, etc.». E axí preneu-ho per gracia, no per deute degut.

Un miracle. Un religios havia tengut son orde: tan de be havia fet, e en esta
 sanctedad estech molt de temps, e ell legia com han alguns sentiments de Deu perso-

— 166. Ni en els Comentaris al iv de les Sentències
 ni tampoc a la *Summa Theol.* hem trobat el text al·lud-
 dit.

— 172-173. *Pater-vere*. — JOAN., 17, 6 i 8: *Mani-*
festavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de

mundo: Tui erant, et mihi eos dedisti, et sermonem
meum servaverunt. Quia verba quae dedisti mihi dedi-
eis, et ipsi acceperunt, et cognoverunt vere.

— 185. *Non-hominum*. — LUC., 18, 11.

fol. ccliv nes devotes, e ell * no'n havia. Un dia après matines, ell romás en la ecclesia, e començá a allegar mal: «Senyor beneyt! hoig dir que persones que'us servexen, han de grans delectacions en vos, Senyor; si yo hagués servit un tirant, mostrare'm algun senyal de amor». Subito vench una ombra, e doná-li tan gran bufetada, que'l gitá en terra, e dix-li que no'n haurie de aquella dolçor fins que's meyspreás tant com a fanch. Axi lo trobaren los frares, e levá's, e dix ho; axí, per mal allegar. Axi, allegau la sua sacratissima passió e les altres obres per manera de gracies: *In omni oratione* (Ad Filipenses, quarto) *cum observacione et graciatarum accione*, e vendran les vostres peticions davant nostre senyor Deu.

— 204-205. *In-accione*. — PHILIP., 4. 6: *In omni oratione, et obsecratione, cum gratiarum actione*.

[XLIII]

DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM»

[Diumenge, dia 16 d'abril]

BENEDICTUS QUI VENIT IN NOMINE DOMINI.
Habetur verbum illud originaliter Mathei,
xxi.º c.º, et recitative in Evangelio hodierno.

Fol. ccliv v.

* Per ço que en esta solemnitat Deu hi do la sua gracia, recorreguam a la Verge Maria.

Primo: AVE MARIA.

Aquesta paraula proposada per tema de nostre sermó, es huna petita e devota cançó que huy fo cantada en reverencia de Jhesu Xrist quant entrá en Jherusalem. Deyen, cantant: *Benedictus qui venit in nomine Domini*; beneyt es aquest qui ve en nom del Senyor. E lo present sermó, segons estes paraules, está en tres punts: *primo*, de la solemnitat que fon feta a Jhesu Xrist huy venint en Jherusalem, honorablement; 2.º, de la solemnitat que fem nosaltres huy, representant aquella per Jhesu Xrist, apropiadament. Del tercer es via e camí que feu Jhesu Xrist entrant en Jherusalem, virtuosament, e per tal devem dir: *Benedictus qui venit*.

fol. cclv

Primo, de la solemnitat que fon feta huy a Jhesu Xrist venint en Jherusalem, honorablement, que per los juheus fo rebut huy entrant en Jherusalem. Trob que Jhesu Xrist vench per moltes rahons en Jherusalem, e jamés no li fon feta festa sinó huy. E primerament vench a Jherusalem per representar- * se en lo temple de Deu; quant la sacratissima Verge Maria lo hac parit, lo mená a Jherusalem per presentar-lo en lo temple, e, secretament, la beneyta se'n vench en Jherusalem: no'y hac solemnitat de rebre'l, be que en lo temple Simeon e Anna li donaren lahor e benedicció (Luce, 2.º c.º). *Secundo*, vench en Jherusalem per disputar entre los doctós, e la Verge Maria lo'y trobá, e simplament hi vench (Luce, 2.º c.º). La terça vegada hi vench per adorar, que en la festa manada ell hic venia al temple per adorar (Luce, 2.º c.º). *Quarto*, vench en Jherusalem per estirpar mals, car mercaderia feyen en la casa del temple: e en la sua entrada no li fon feta festa. *Quinto*, vench en Jherusalem per fer miraccles, illuminant los orbs, e altres miraccles manifestant la divinitat. La sisena vegada vench en Jherusalem

XLIII. 4. *Benedictus-Domini*. — MATTH., 21, 9.

per preycar per moltes e diverses vegades, per ço que aquella ciutat era cap de aquella provincia: axí, no'y fon rebut ab solemnitat.

La setena vegada es de huy, que venia per sacrificar si mateix per redempció de tot lo humanal * linatge de creents e obedients, e huy li fon feta gran festa. Per que?
 35 Rahó hi ha, car les creatures humanals per res tant no's son obligats a ell, tant com per la passió: per la encarnació lohat deu esser; item, per la sua conversació e vida; item, per la preycació axí mateix, que ell mateix, rey e senyor, ab grans treballs volie fer crides; item, som tenguts de lohar-lo per los miraccles, mas sobre tot ne som tenguts de loar-lo per la passió e mort que ha voluntariament sostenguda per lo Senyor per
 40 salvar los vassalls e justs per los injusts. *Super omnia reddite amabiles michi, bone Jhesu*, lo calzer de la passió que beguist per mi. Per tal, nostre senyor Deu meté al cor al poble de Jherusalem, que ab grans lahors li fos feta festa, e ab grans cirimonies.

Primo, volch entrar a cavall. En totes les altres entrades entrá a peu, e ara a cavall: *Exulta satis, filia Sion, jubila filia Jherusalem; ecce rex tuus veniet tibi, justus et salvator;*
 45 *ipse pauper ascendens super asinam et super pullum filium asine* (Zacharie, viii.º c.º, et Mathei, xxi.º). Vet que lo teu rey ve tot mansuet, cavalcant sobre * la somera e lo polli: la somera, que estava ligada, significa la gent judahica; lo polli, que no era ligat, era lo poble gentil e paguá, que no era ligat ab ley. Per tal hi volch cavalcar sobre la somera e polli, a mostrar que per redempció de tots venia, creents e obedients, e per ço volch
 50 servir esta cerimonia. *Omnis qui crediderit in eum non confundetur, et qui crediderit salvus erit* (Ad Romanos, x.º c.º); tota persona creent e obedient salva será, e per ço volch venir a cavall.

La segona cirimonia. Volch Jhesu Xrist entrar en Jherusalem processionalment, ell en mig, *et qui precedebant et qui subsequebantur, clamabant: Osanna, fili David!* «Ossanna» vol dir, «salva'ns, Senyor», a mostrar que quants eren anats davant Jhesu Xrist eren
 55 morts, que los sants pares tots deyen: «Salva'ns»; item, los que venien aprés no podien haver salvació, sinó per Jhesu Xrist; (Actuum, 4.º c.º) no es donat a salvació altre sinó Jhesu Xrist.

La terça cirimonia de huy, que tot lo camí fon enpaliat. En loch de tapits metien
 60 hi les gonelles e gramalles; tota la terra era cuberta, a mostrar que, per virtut de la sua passió, infinits marters devien esser a gitar les vestidures dels cossors en terra. * En lo salm «Deus auribus»: *Propter hoc modificati sumus*, e los cossors son axí com a ovelles que jahen en la carniceria.

— 40. *Super-Jhesu*. — S. BERNAT, *In Medit. de Passion. Domini*: Super omnia reddit te amabilem, mihi bone Jesu, calix passionis quem bibisti, opus nostrae redemptionis.

— 44-45. *Exulta-asine*. — ZACH., 9, 9.

— 50-51. *Omnis-crit*. — ROM., 10, 11 i 13: Omnis qui credit in illum, non confundetur. Omnis enim, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.

— 54. *Et-David*. — MATTH., 21, 9: Turbae autem, quae praecedebant, et quae sequebantur, clamabant dicentes: Hosanna filio David.

— 57. ACT., 4, 12: Non est aliud nomen sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.

— 62. *Propter-sumus*. — PS. 43, 22: Quoniam propter te mortificamur tote die, aestimati sumus sicut oves occisionis.

La quarta cirimonia, que per lo camí gitaven los rams e fruyts dels arbres. Signifiquen les obres bones, (Marchi, viii.º c.º) car no han merit les obres sinó en virtut de la passió. (Isahie, xxvi.º) Totes les nostres obres has obrades. 65

La cinquena cirimonia, que per los petits e grans volch esser lohat, a mostrar que per la sua passió, e petits e grans, podien haver salvació; (Sapiencie, vi.º c.º) per salvar tots, *quoniam pussillum et magnum ipse fecit, et equaliter cura est illi de omnibus* (Sapiencie, c.º antedicto). 70

La sisena cirimonia, que tots a una veu cridaven: *Benedictus qui venit in nomine Domini*, a mostrar que es redemptor de tots: *Unus est mediator Dei et hominum* (P.ª ad Thimoteum, 2.º c.º). *Ecce* per que fon feta la solemnitat, com huy venia per fer redempció de tots, creents e obedients. Zacharies profeta: *Benedictus Dominus Israel; et Luce: (i.º c.º) Beneyt es lo senyor de Israel. Ara sabets la solepnitat.* 75

fol. cclvii

Al segon punt. Vejam ara la solemnitat que * fem nosaltres xpistians, e açó apropiadament, que axí com aquells menaren a Jhesu Xrist a Jherusalem ab gran solemnitat, axí nosaltres huy, ja vets ab quanta solemnitat se fa lo offici, e huy, ab gran goig, se lig la passió. Per que en dia de solemnitat cantar la passió? Trob yo que la passió se pot pendre per quatre esguarts, a rahó de dar diverses conpunccions en lo cor. 80

Primo; si pensam la condició de la persona que la sostench, gran dolor e compassió dona, e per est esguart se lig lo Divendres Sant; pensar la condició de la persona, que en sta forma la considerave Jheremies: *Ego tanquam agnus mansuetus portatus sum ad victimam* (Jheremie, xi.º c.º); axí com un anyell so vengut a la passió.

La segona consideració es, pensant per que vench, que per nostres peccats, que si no fos per nostres peccats no ere menester que fos aquella passió: *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras* (Isaie, liii.): es estat mort per nostres peccats, e considerant-ho en esta manera, dona contricció, e per est esguart se lig lo dimecres. 85

fol. cclvii v.

La terça consideració, per aquells qui la donaren, poble lo qual Deu havia axí honrat, e que aquell poble fos tan rebelle. Açó dona compassió, que los mesquins son perduts, e devem-ne haver * compassió, e per est esguart se lig lo dimarts: *Que sunt plage iste in medio manuum tuarum?* (Zacharie, xii.º c.º); «Senyor, que son estes plagues que yo veig en les tues mans?». Respos: «Yo so estat plaguat per aquells que amave en llur casa». 90

La quarta consideració. Devem-la considerar per la utilitat que'n havem, que per aquella som fora dels turments de infern. O! tan de be n'avem, alegrar-nos devem! 95

— 65. MARC., 8, 24: Video homines velut arbores ambulantes.

— 66. ISAI., 26, 12. Omnia, enim, opera nostra operatus es nobis.

— 69. *Quoniam-omnibus.* — SAP., 6, 8.

— 72. *Unus-hominum.* — I TIM., 2, 5.

— 74. *Benedictus-Israel.* — LUC., 1, 68: Benedictus Dominus Deus Israel.

— 83-84. *Ego-victimam.* — JEREM., 11, 19: Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam.

— 86-87. *Ipse-nostras.* — ZACH., 13, 6.

— 91-92. *Que-tuarum.* — ZAC., 13, 16. Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum?

E per est esguart se cante huy, e axí veus per que. *Gaudete et exultate simul* (Isahie, lv.º c.º), Jherusalem es la gloria celestial; (Ad Galatas, 4.º c.º) Jherusalem deserta, appelle tots los homens e dones del mon que eren deserts de aquella. Axí diu:
 100 «Alegrat-vos, que nostre senyor Deu ha aconsolat lo seu poble, que ha remut Jherusalem»; per ço huy se lig la passió ab gran solemnitat.

Notats sis diferencies de la alegria que huy fem, a la tristicia del Divendres Sant. *Primo*, el Divendres Sant cessen de toquar totes les campanes, axí com si fossen trenca-
 des, per ço que en la passió de Jhesu Xrist les campanes dels apostols totes se trenca-
 105 ren: grans campanes foren, *quia in omnem terram exivit sonus eorum*. * Ans, lo seny fol. cclviii r.
 major, sent Pere, fo axí trencat, que reneguá, e dix: «No'l conech». Sent Johan, evange-
 lista, lo batall perdé, que no gosava res dir; e huy toquen les campanes, que devem
 hojr aquella gloria. Item, 2.º, lo Divendres Sant, toquen les batzoles, per significar los
 crits dels juheus: es so esglayat. Ara les batzoles gracioses, los capellans, a cantar los
 110 responsos per est esguart que les animes dels creents e obedients iran ab los angels.
 3.º, lo Divendres Sant, les creus e los retaules amagats e cuberts, e huy per tot descu-
 bert, perque lo Divendres Sant tots los sants se amaguaren, e huy los capellans mostren
 que per la passió aconseguen vestidures de gloria. 4.º, lo Divendres Sant van vestits
 de negre, a mostrar lo plant de la Verge Maria, e huy van be arreats, perque haurem
 115 vestidures de gloria en l'altre mon. 5.º, lo Divendres Sant, los uns a dejunar, los altres
 açotar, a significar los colps que sofferí Jhesu Xrist; mas huy portam rams, que signif-
 fiquen vitoria e gloria en paradís. * 6.º, lo dia del Divendres Sant va la gent desramada, fol. cclviii r.
 e huy ajustada ab gran professó, car llavors foren desramats los apostols, e huy en
 significança que per la passió foren ajustats (Johannis, xi.º c.º).

120 Aveus açí per que son estes diferencies. Axí huy, per esguart de la auctoritat de
 nostra redempció. Per que en nom de Senyor?; per tal com si no fos senyor, no pogue-
 re rembre, e per tal devem fer axí com Cidrach, Misach e Abdenago com fossen pos-
 sats en la fornal del foch (Danielis, 3.º c.º); en lo fornal del foch vench l'angel que'ls
 guardá. Axí es vengut Jhesu Xrist, que'ns ha guardat de cremar en lo foch de infern.

125

La terça part. Vejam la via que Jhesu Xrist tench huy, quin camí feu. En sis
 punts está: huy matí, partí de Betania, que era vileta de santa Marta; e vench a Betfa-
 get; e muntá a Mont Olivet; e puy a la vall de Josafat; e puy a Jherusalem, e puy al
 temple: significa lo camí que devem tenir per anar a paradís.

Lo departiment que feu de Betania, es lo departiment que nosaltres fem partint-nos
 130 de la gracia de Deu, que Betania vol dir «obediencia». * Axí, quant hom fa contra lo fol. cclix
 manament de Deu, ara som fora de Betania. Que devem fer?; quant Jhesu Xrist partí
 de Betania, grans plor hi hagué; hir, en la casa de Betania, fon fet gran convit a Jhesu

— 97. *Gaudete-simul*. — ISAL., 52, i no 55, 9: Gau-
 dete et laudate simul.

— 98. GALAT., 4, 26: Illa, quae sursum est Jerusa-
 lem, libera est.

— 105. *Quia-eorum*. — Ps. 18, 5: In omnem...

Xrist per santa Maria Magdalena e santa Marta e sent Latzer; huy se levá bon matí, e
 pres comiat, e appellá los seus amichs, e feu-los gracies dels convits, que moltes vega-
 des lo havien convidat, e per ço los prometé de rebre'ls en la sua casa de paradís. Dix 135
 santa Maria Magdalena: «Senyor, e on voleu anar?». E ell dix: «A Jherusalem». E ella
 dix: «O, Senyor, no sabeu com han delliberat que us maten?», e los apostols que'n tre-
 molaven, havent por que no morissen en Jherusalem. E Jhesu Xrist dix: «Cové que yo
 vaja en Jherusalem, per complir la voluntat de mon pare». E ells tots lo pregunen, e lo
 beneyt Senyor, tant volia nostra redempció, que no volch aturar, e ells staven plorant. 140
 Nota donchs, partint de Betania, gran plor. Axí, tu peccador, que parteix de la casa de
 Betania, e peques contra Deu, ab grans plors deus estar: (Jheremies, 2.º c.^o) cosa molt
 mala es que't parteysques de Deu. Item, de Betania vench a Betfaget, vol dir, «casa de
 boca»: vet ací la confessió; digues tots los peccats clarament.

fol. cclix v. Un secret. En aquella vila de Betfaget no'y staven * sinó los sacerdots, donant a 145
 entendre que no's deu dar confessió, ne que puxe dar absolució de peccats, sinó a pre-
 vere: (Johannis, xx.^o c.^o) *Quorum remisieritis peccata, remittuntur*. Remesos son, que en
 un instant e punt que'l prevere absol, en aquell punt son remesos, e aquells que no re-
 metran, *retenta erunt*. Quant lo prevere veu lo peccador que no ha volentat de abste-
 nir-se de peccar ne de perdonar o restituhir, no'l absoldrá ne'l deu absoldre. 150

Item, en après muntá a Mont Olivet: significa tres obres benefactories. Era alt
 aquell munt e aspre: significa afflicció penitencial, o açots, o dejunis, o cilici; e era loch
 alt: significa oració, que no es sinó elevament de pensa; e havia'y molt oli: significa
 misericordia, que façe satisfacció e almoynes: (Luce, xiii.^o c.^o) *Facite fructus dignos*
penitencie. 155

En après devallá a la vall de Josaffat, vol dir: *Domini judicium*, juhí de nostre Se-
 nyor. Deu ha ordenat que cascú que restitueysque los torts, alias no's salvarie: en dos
 maneres, restitució spiritual e corporal. Spiritual, si has algun benefíci per simonia,
 furt has fet e no'n has consciencia: *Qui non intrat per ostium fur * est et latro* (Johan-
 nis, xvi.^o c.^o); quala es la porta de entrar en algun beniffet?; elecció pura, que tu no'n 160
 sapies res, o provissió spiritual, que Deu ho ha mes en lo cor del papa. Abaxat si't vols
 salvar; no't cal metre entorn, que açó has a fer; axí restituhits-ho. Abaxar-vos, anats e
 devallats de Mont Olivet a la vall de Josafat! Item, restitució corporal, si has res pres
 d'altri: abaxar, restitució has a fer; no'y entrareu en paradís si no satisfeu. Item, si havets
 furtada la fama a nengú, no es meys, ans n'est mes obligat a restituhir fama que mone-
 da, e si diu algú: «Perill m'i va», fugiu de esta ciutat: *Non dimittitur peccatum, donech*
restituatur ablatum. 165

— 142. JEREM., 2, 19; Scito et vide, quia malum et
 amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, et
 non esse timorem apud te.

— 147. *Quorum remittuntur*. — JOAN., 20, 23.

— 154-155. *Facite penitencie*. — LUC., 3, i no 13, 8:
 Facite ergo...

— 159. *Qui-latro*. — JOAN., 10, i no 16, 1: Qui non
 intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde,
 ille fur est et latro.

— 166-167. — *Non-ablatum*. — *Quaest. 14, cap. 6*: Si
 res non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum.

E de Josafat venir a Jherusalem, vol dir, «pasciffica», que vos façau pau ab vostres enemichs, a perdonar haveu, si no, no'us salvareu. Altre camí no'y ha, que Jhesu Xrist lo'ns ensenya. Axí, perdonar: *Pacem sequimini cum omnibus, et santimoniam, sine qua*
 170 *nemo videbit Deum* (Ad Hebreos, xii.^o c.^o); sanctimonia, a fer be.

Item, vench de Jherusalem al temple. Veus aci lo combregar: *Ingrederere Domine;* (Genesis, xxiiii.^o c.^o) *cur foris estas? Ergo: Benedictus qui venit in nomine Domini.*

— 170-171. *Pacem-Deum.* — HEBR., 12, 14.

— 172-173. *Ingrederere-estas.* — GENES., 24, 31: *Ingrederere, benedicte Domini: cur foris stas?*

[XLIV]

Fol. cclx v. [FERIA II DESPRÉS DE LA DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM»]

[Dilluns, dia 17 d'abril]

VENIT VOX DE CELO, Dicens: ET CLARIFICA-
VI, ET ITERUM CLARIFICABO.

*Johannis, xii.º c.º, originaliter et in Evangelio
hodierno recitative, scribitur verbum istud.*

Per empetrar gracia e benedicció en lo present sermó, recorrerem a la Verge Maria etc.

Et primo: AVE MARIA.

10

Per apuntar aquest sant Evangeli de huy, he trobat que en est sant Evangeli nos son demostrades quatre honors fetes a Jhesu Xrist: la primera procehí per dilecció special; la segona procehí per admiració intellectual; la tercera, per devoció espiritual; la quarta, per locució celestial. *Ecce* quatre honors donades a Jhesu Xrist, e estes quatre estan en lo Evangeli; *de quarta loquitur tema: Venit vox de celo, dicens: et clarificavi, et iterum clarificabo.* Tot hom la hoy aquella veu de Deu lo pare, a Jhesu Xrist, fill seu.

15

Primo, venia per dilecció molt special de les persones devotes, que li feyen gran honor: *Ante sex dies Pasce venit Jhesus Betaniam, ubi fuerat Latzarus mortuus, et fecerunt cenam; et Latzarus erat ex discumbentibus cum eo, et Maria Mag * dalena cepit libram unguenti etc.* Per amor molt special li fon feyta la honor. Diu que sis dies ans de la Paschua, e en aquell any que Jhesu Xrist pres passió, la Paschua fo lo Divendres Sant, que fo sis dies abans del disapte proppasat; e lo disapte, Jhesu Xrist ysqué del desert, prop lo qual estava la ciutat de Effrem, on se era absentat per los juheus, com no fos venguda la hora. Ell, lo beneyt Senyor, havent compassió de sos dexeables, mená'ls a Betania: era vila de santa Marta; e diu que li apparellaren gran sopar, e Jhesu Xrist no havia menjat de tot aquell dia. E axí, com lo veren venir santa Maria Magdalena e santa Marta e sent Latzer, ells se meteren per casa per servir a Jhesu Xrist, e

20

25

XLIV. 4-5. *Venit-clarificabo.* — JOAN., 12, 23: Venit ergo vox de caelo: Et clarificavi, et iterum clarificabo. — 18-20. *Ante-unguenti.* — JOAN., 12, 1, 2 i 3: Jesus ergo ante sex die Paschae venit Bethaniam, ubi Laza-

rus fuerat mortuus, quem suscitavit Jesus. Fecerunt autem ei coenam ibi: et Martha ministrabat; Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici.

feren apparellar vianda, que fos tost cuyta, e pensats que'y havia fruyta; e la beneyta
 30 santa Marta en special, que havie ansia de Jhesu Xrist, e Jhesu Xrist hac ansia d'ella alt
 en parahís. Sent Latzer, que era noble e gran baró, pren aygua a servir a Jhesu Xrist:
 axí lo beneyt Senyor pres aygua de la ma de sent Latzer, e qui'n pogués haver una
 petita gota de aquella aygua que's lavá Jhesu Xrist! E sigueren-se, e dix Jhesu Xrist la
 oració: *Occuli hominum in te sperant Domine* etc.; *Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto*.
 Los ulls, en quant hom, feyen açó; aqués ves deya Jhesu Xrist, e lo ensenyá als apos-
 35 tols, e dels apostols * tro ara tot xpistiá la deu dir.

fol. cclxi

Sent Latzer *unus erat ex discumbentibus*, e santa Maria Magdalena no'y feya res;
 diu que aná-sse'n a la sua cambra, e portá preciós unguent, axí com aygua naffa de una
 erba *pistici*: era cosa molt preciosa. Santa Maria Magdalena, axí com vench com se
 convertí, en aquella matexa manera vench, e dix: «Senyor, prech-vos hajats pascien-
 40 cia». E dix Jhesu Xrist: «Fets vostra devoció». Ella fica los genolls e plore, e ab aygua
 dels ulls li lavava los peus, axí com feu llavors com se convertí per contricció. Esta
 de huy era per compassió, que veu aquells peus sagrats polsosos, e ab los seus cabells
 torquant los peus; no'l se volch tallar, puy a alló havien a servir, ço es, a torquar los
 peus de Jhesu Xrist; *et domus impleta erat* de gran fragancia de la odor del enguent. E
 45 veus la primera honor.

Entrem en los secrets. Axí com dissapte passat era vi. dies ans de la Pasqua, e
 vench huy en Betania, es la persona que está en penitencia, e vol dir «casa de obe-
 diencia» Betania. Axí es la persona que está en obediencia: *Penitentiam agite*. Lo pri-
 mer manament que doná nostre senyor Deu Jhesu Xrist en est mon fon: *Penitentiam*
 50 *agite*. * Aquest fo lo primer tema del primer sermó: (Mathei, 4.º c.º) *Penitentiam agite*,
et appropinquabil regnum celorum; e donchs, puy es manament de Deu fer penitencia,
 par que es casa de obediencia; en tal persona que está en penitencia, ve Jhesu Xrist per
 gracia, e singularment ara deu hom crexer la penitencia. Diu lo Evangeli que appare-
 llaven lo sopar, no dinar. Trob yo, que persones son algunes que donen a Jhesu Xrist
 55 dinar e sopar, altres ne dinar ne sopar, altres dinar, altres sopar.

fol. cclxii

Dinar se dona de matí, quals son los homens devots tements Deu, que en lo
 començ de la Quaresma han feta penitencia, e fent obres spirituals e continuant, açó es
 dinar e sopar. Si començen e no continuen es dinar, e ara li donau a sopar, que la fi
 de la Quaresma es ara. Los que han be començat, axí com li han dat be a dinar, e axí
 60 volen crexer e dar a sopar, car les nostres obres de penitencia refecció es a Jhesu Xrist:
Meus cibus est (Johannis, 4.º c.º); «de una vianda he de menjar que no sabets», deya
 Jhesu Xrist als apostols: deya'u de la penitencia. Pens que molts n'i ha que no li han
 donat a dinar e dar-li han a sopar ara. Vejats que'ls promet: *Vos estis qui permansistis*

— 33. *Occuli-Domine*. — Ps. 144, 15: *Oculi omnium*
in te...

— 44. *Et-erat*. — JOAN., 12, 3: *Et domus impleta est*
ex odore unguenti.

— 50-51. *Penitentiam-celorum*. — MATTH., 4, 17:

Penitentiam agite: appropinquavit enim regnum cae-
lorum.

— 61. *Meus-est*. — JOAN., 4, 34.

— 63-64. *Vos-temptacionibus*. — LUC., 22, 28: *Vos*
estis, qui permansistis mecum in temptationibus meis.

fol. cclxii v. *in temptationibus* * (Luce, xxii.^o c.^o), e per ço yorus apparellaré en lo meu regne taula, e menjareu e beureu ab mi: *Beatus qui manducabit panem in regno Dei* (Luce, xiiii.^o c.^o), e si lo pa es tan bo, quin deu esser lo companatge? Axí, continueu la penitencia tro a Pasqua. 65

Altres n'i ha que ni han dat a dinar ne a sopar. O, malastruchs, que no han feta penitencia! Vets com vos ne pendrà; Deu nos ne guart: *Ecce servi mei comedent, et vos non* (Isahie, lx.^o c.^o); no'm voleu dar a dinar ne sopar, diu Jhesu Xrist; los meus servidors menjaran en parahís, e vosaltres morreu de fam en infern, e los meus servidors beuran, e vosaltres jamés no'n poreu haver una gota d'aygua en infern. 70

Altres son que no han dat a dinar, mas volen dar a sopar: confessen-se, e ab grans lagrimes, e de est sopar parle lo Evangeli. Avisau-vos que siau sent Latzer, santa Maria Magdalena e santa Marta: significa contricció de cor, que vol dir *provocans*. Si era legut o permés, hom mateix se materia dient: «O, traydor! no veyo yo que açó era peccat?». Axí, siam santa Marta en lo sopar que fareu ara de penitencia. 75

fol. cclxiii * Altres son que han dat a dinar e no donen a sopar, que ara los ve gran flaquea per temptació del dimoni. Avisar, no deixeu lo sopar; si no, siau certs que aquests tals no'y menjaran en lo sopar, que diu sent Johan (Apocalipsis, xix.^o c.^o). *Dico enim vobis, quod nemo illorum gustabit cenam meam* (Luce, xiiii.^o c.^o); los que'u han leixat per flaquea de cor, no menjaran del meu sopar en parahís. 80

Item, siam sent Latzer. Sent Latzer vol dir *adjutus a Deo*. Vet aci la confessió, e per altra rahó, que sent Latzer era stat mort e podrit, e puy resuscitá: axí es la confessió. Obrits la boca e resuscitará Latzer, ço es, l'esperit: no dexar-ne nengún dintre; axí, *adjutus a Deo*, lo confessar manera es de diffamar; ajuda de Deu hi a mester a aquells qui's confessen be. Diu David: *Sepulcrum patens est guttur eorum*. E siam santa Maria Magdalena ab la capsula del enguent preciós: es afflicció corporal, disciplines, vigílies, scilicis, e ab aquest unguent, los peus de Jhesu Xrist untar ab plors e lagrimes, en la fi de la Quaresma, e tota la casa se humplirá de bona odor. Sent Pau: *Xristi bonus odor sumus Deo* (2.ª ad Corintios, 2.º c.^o), e, axí, veus lo sopar complit. * Sent Johan, en lo seu Evangeli, diu que Judes Escariot començá a murmurar, dient: «No fora millor vendre l'enguent?». Nota: ha'y nengú que digua de la penitencia: no vull dejunar, mes val que do almoyna?; voleu-vos acompanyar ab Judes del unguent de la penitencia?; bona es almoyna, mas en son cas mes val l'unguent de la penitencia. 85 90 95

fol. cclxiii v. Si hun hom es naffrat, e lo metge li vol apuntar les naffres, e lo pacient dirá: «Anau-vos, en metge, que yo daré almoyna»; axí, ab almoyna guarreu? Tu est naffrat de luxuria, e no voleu apuntar la naffra, mas que dareu almoyna, e cuydau que axí guarra

— 65. *Beatus-Dei*. — LUC., 14, 15.

— 69-70. *Ecce-non*. — ISAI., 60, 13: ...comedent, et vos esuriētis.

— 80. APOC., 19, 9: Beati, qui ad coenam nuptiarum Agni vocati sunt.

— 80-81. *Dico-meam*. — LUC., 14, 24: Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustavit coenam meam.

— 87. *Sepulcrum-eorum*. — PS. 5, 11.

— 90-91. *Xristi-Do*. — II COR., 2, 15.

la naffra de luxuria per dar almoyna?: la sua medecina es dejuni e disciplina. A super-
 100 bia, humilitat, lançant-se en terra, fahent oració humilment, *et sic de aliis*. Axi, no façats
 lo compte de Judes: no dexets los dejunis manats; no hajam cura de Judes, mas de
 santa Marta e sos germans.

Item, altra honor fon feta a Jhesu Xrist, per admiració intellectual. Diu que les
 gents que hoyen dir que havia resuscitat a sent Latzer, per tal li feren la honor de hir.
 105 El dia de Paschua, que ere lo Divendres Sant, per manament de la ley, tots los * juheus fol. cclxiv
 de tota la terra de promissió, tots venien a Jherusalem; axí, ja era sis dies abans ple de
 gents, e sabent de la resurrecció de sent Latzer, cor ja havien sabut que era mort, (com
 mor un gran noble, tota la terra ho sent), tota la terra de promissió fon plena de la
 mort de sent Latzer, e axí, resuscitat, tant com fonch mes excellent lo miracle, tant se
 110 meravellaven mes les gents. E deyen: «Açó no era mort sofisticada». Axi, ysqueren-li
 a carrera, *et non tantum ut Jhesum viderent, set Latzarum*, lo qual havie resuscitat, lo
 qual comptave coses del altre mon, com son dampnats los que moren sens la fe de
 Jhesu Xrist; comptava de les animes del purgatori com staven, e les animes dels petits
 no batejats; comptava de parahís, los ordens dels angels, e cascú venia a demanar no-
 115 ves a sent Latzer, e portaven rams de palma cridant: *Benedictus qui venit in nomine*
Domini, rex Israel. Axi, veus la segona honor: esta vench per admiració intellectual.

Entrem en lo secret. Segons lo enteniment allegorical, quatre dies era stat mort
 sent Latzer, e fon resuscitat: per ço li exien ab rams de palmera. Quatre dies son del
 començ del mon tro a la fi: dia de natura, dia de scriptura, dia de gracia e dia de ley
 120 de ira; veureu com hom Latzer, lo humanal linatge era mort. Lo primer * dia fo sta- fol. cclxiv
 tament de ley de natura, de Adam fins a Moysés: prop de iii.^m anys durá, que en aquell
 temps no hi havien libres ni maestres, per lo enteniment natural se regien; es dit dia
 per la claritat del enteniment que nostre senyor Deu ha dat al hom (Sent Pau, ad Ro-
 manos, 2.º c.^o). En aquell temps, naturalment feyen les obres que mana la ley dels deu
 125 manaments que nostre seyor Deu doná a Moyses, (ací poreu recitar tots los deu ma-
 naments), mostraven que la ley tenien escrita en lo cor. E en est dia ja era mort Lat-
 zer; e Adam no resucitava nengú.

Lo segon dia era lo stament de ley de scriptura, de Moysés fins a Jhesu Xrist, be
 mil e cinchcents anys: Deu doná ley escrita. Est dia fos pus clar que'l primer: *Manda-*
 130 *tum lucerna est, et lex lux est* (Proverbiorum, vi.^o). E en est dia encara est mort Latzer.

Lo tercer dia es ley de gracia, la que doná Jhesu Xrist, que la de Moysés havia
 molts deffalliments, car no parlava del cel: esta ley de Jhesu Xrist es molt clara, e es

— 111. *El-Lazarum*. — JOAN., 12, 9: Et venerunt, non propter Jesum tantum, sed ut Lazarum viderent.

— 115-116. *Benedictus-Israel*. — PS. 117, 26: ... qui venit in nomine Domini.

— 123. RÔM., 2, 14 i 15: Cum gentes, quae legem non habent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt, ejus-

modi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum.

— 129-130. *Mandatum-est*. — PROV., 6, 23: ... lex lux, et via vitae increpatio disciplinae.

fol. cclxv dia clar. La doctrina que doná Mahomet, no era ley, mas tenebra: axí, no va en compte. *Si quis ambulaverit in die* (Johannis, xi.^o c.^o), * servant la ley euvangelical, no entropèçará; e encara es mort lo humanal linatge.

Lo quart dia, que será tost, tost e ben tost, será ley de ira: Antexrist. La ley sua será contra totes les leys damunt dites; farà que cascu puxa pendre moltes mullers; ley de tots peccats, ley de ira. David, en lo psalm «Confiteor tibi»: *Constitue legislatorem, idest, Antexristum*, donador de la ley de ira, que tots aquells que'l seguiran, seran en la ira de Deu. Esta ley es dita dia, ço es, aquell dia *dies ire, dies magna et amara valde*: encara Latzer será mort. Vendrà Jhesu Xrist a la fi de aquell dia, que no tardará. Axí com resuscitá Latzer, cridant dirá: *Surgite mortui, venite ad judicium*. Vejats quin secret hi havie. Passat lo quart dia, los bons exiran al encontre ab senyal de palma en les mans, ço es, de victoria. *Vidit turbam magnam ex omnibus gentibus, stantes ante tronium, et palme in manibus eorum* (Apocalipsis, 7.º c.^o); yo he vist, diu sent Johan, tanta de gent, (la resurrecció que li fon mostrada per esperit de profezia), staran vestits de blanch los salvats, pus luents que'l sol, los dampnats negres, los salvats ab rams de palma en les

fol. cclxv v. * mans per senyal de victoria, e per humilitat e castedat, e direm: *Salus nostra*.

La terça part. Altra honor fonch feta a Jhesu Xrist, e vench per devoció spiritual: *Erant autem quidam gentiles, hii accesserunt ad Filippum dicentes: Volumus Dominum videre; et Philippus dixit Andree, et simul dixerunt Jhesum etc. Et dixit: Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* «Gentiles», geniti tales qui non circumcissi; tals se son com foren nats; llavors los deyen paguans; per tot lo mon eren adorades ydoles. Alguns deyen: «O! mal sta, e gran error es aquesta», e secretament anaven a Jherusalem per adorar hun Deu. E llavors anaven-hi per veure Jhesu Xrist, que'n havien hoyda tanta fama, e vengueren de aquells gentils, e digueren a sent Felip: *Domine, volumus Jhesum videre*; «som venguts de tal terra e volriem veure Jhesus; preguam-vos que'l no's mostreu»; e respongueren que si'l volien veure, veuriem-lo com preycaria; axí com ara venen molts a dir que a MESTRE VICENT volriem veure, e los de la cambra los dien: «Veni al sermó e veureu-lo»; (Johannis, viii.^o c.^o); * «yo manifestament he parlat». En secret volien parlar. Poguera dir sent Felip: «Siau al sermó». Que feu Felip?; aná-sse'n a sent Andreu, e dix-lo'y, *et simul* anaren a Jhesu Xrist, e digueren que aquella gent li

— 134. *Si-die*. — JOAN., 11, 9.

— 138. *Constitue-legislatorem*. — PS. 9, 21: *Constitue Domine legislatorem*.

— 140. *Dies-valde*. — OFICI DE DIFUNTS.

— 144-145. *Vidit-eorum*. — APOC., 7, 9 i 10: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo non poterat, ex omnibus gentibus, et tribubus, et populis, et linguis, stantes ante thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmarum in manibus eorum*.

— 150-153. *Erant-affert*. — JOAN., 12, 20, 21, 22, 23

i 24: *Erant autem quidam gentiles, ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat a Bethsaida Galilaeae, et rogabant eum, dicentes: Domine, volumus Jesum videre. Venit Philippus, et dicit Andreas: Andreas rursum et Philippus dixerunt Jesu. Jesus autem respondit eis, dicens: Venit hora, ut clarificetur filius hominis. Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.*

165 volien fer reverencia. E dix Jhesu Xrist, jatsie no donás audiencia, dix: *Venit hora ut Filius hominis clarificetur*. La conclusió que'us dix l'altre dia, que clarament devie esser conegut per aquells pagans, emperó que no's pensassen que tantost, declara la manera que'l gra del forment, si no mor, stará tot sol, que no portará fryut; deya'u per ell mateix, que era caygut en la terra; si no mor, *ipsum solum manet*, e si mor, dará gran fruyt, donant a entendre que per la sua mort havia a venir lo fruyt.

170 Al secret. Per que no'u diu sent Felip a Jhesu Xrist, mas diu-ho a sent Andreu? Tres graus hi ha de conexença de nostre Senyor: *primo*, per sciencia filosofical; 2.º, per sapiencia theologal; 3.º, per gloria beatifical.

Primo, per sciencia filosofical. Axí com los filosoffs conexien Deu, que era hun principi, un primer motor, car Felip vol dir *os lampadis*, boca de lantea: car la lantea 175 * te gran boca e la lum dins petita, açó eren los filosoffs. En les escoles provaven que no ere sinó un Deu, e puys al temple adoraven molts deus: la lum petita, mas la boca gran a disputar. En lo psalm «Diligam te», «*Lucerna*» *proprie* vol dir: lantea. En lo Vell Testament no'y cremave candela sinó lantea, e per ço los pagans vengueren a sent Felip, ço es, *primo* a filosoffia: major sciencia haurá una velleta en les conclusions del 180 *Credo*, que jamés no'y pleguaren los filosoffs. Andreu significa «sapiencia teologal», que no'y ha nenguna error, mas tot es clar e cert: sta es la santa Scriptura, mas no baste, que tota la sciencia de theologia es per espill (P.^a ad Corintios, xiii.^o c.^o) e en figura: les creatures que Deu ha fetes en est mon, son spill. L'aygua, per claritat, representa la misericordia de Deu, la sciencia que havem de Deu. Diem: *Videmus nunc per speculum*, 185 en semblança que havem a veure, *et in enigmate*. Felip ni Andreu no basten: vage tot * com per gloria celestial, quant crehents e obedients venim a paradís; com hi serem, si plaurá a Deu, llavors, *facie ad faciem* ho veurem, e, llavors, per ignorant que sia la persona, ha tanta sciencia. Lo libre de vida sab, la divinitat e humanitat, e de tot quant es stat e será, de tot son complits de saber, e axí be digueren: *Volumus ipsum videre* 190 (P.^a Johannis, 3.º c.^o): sabem que en gloria lo veurem clar.

La quarta honor que li fonch feta, vench per locució celestial, que del cel li parlá Deu lo pare, ço es, que après de les tres precedents, diu que Jhesu Xrist levá los ulls al cel, e dix: *Pater, clarifica, non propter me, set propter tuam divinitatem*; com li hagueren parlat los gentils, llevá los ulls al cel, dient: «*Pater*, clarifica lo teu nom», de aquelles 195 clarificacions que'us havia dit. La veu del cel dix: *Et clarificavi, et iterum clarificabo*; totes les gents que'u hoyren: «Ja lo havia clarificat en los miraccles tants, mas encara clarificaré en la Resurrecció e en la Assensió». Dix Jhesu Xrist: «Esta veu no es venguda per mi, mas per vosaltres», que Jhesu Xrist clarament veyá la voluntat de Deu;

— 177. *Diligam te*. — Ps. 17, 19: Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine.

— 182. I COR., 13, 12: Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem.

— 193. *Pater-divinitatem*. — JOAN., 12, 28: Pater, clarifica nomen tuum.

— 195. *Et-clarificabo*. — JOAN., 21, 28.

fol. cclxvii 7. mas aquella veu de Deu lo pare, venia per ço que les gents cre * guessen. E hoyda aquesta veu, deyen: «Vejats, Deu lo pare li parle».

200

David, en lo psalm xxviii «Afferte Domino»: *Vox Domini super aquas, vox Domini*. Set veus recita en lo dit psalm del saltiri: *primo*, fon veu de Deu *super aquas*, com fon clarificat en la creu, que los moniments se obriren, e fon clarificat en lo cors sobre les aygues, que ab lagrimes morí. O, quantes lagrimes de santa Maria e de sent Johan e dels altres! L'altra veu, *in virtute*, la que hac en infern, que tenien barrades les portes de infern: tanta fo la virtut de la anima de Jhesu Xrist, que tot ho trencá. La terça veu, *in magnificencia*, e açó fon quant gloriosament resuscitá. La quarta veu, *confringentis cedros*, que fo clarificat en los apostols, que los pus alts sants son los apostols, axi com cedres: *Vox Domini confringentes cedros*. La cinquena veu, *intercidentis flamam ignis*: en

205

fol. cclxviii Roma aquella flama que matava los xpistians, Deu la apaguá.* La sisena veu, *concucientis in deserto*, es quant se'n muntá Jhesu Xrist; com ja es dit, natura humana fon perduda e desert era lo cel, deseparat per los angels, e llavors, *concucientis in deserto*. La setena veu, *vox Domini preparantis servos*, será lo juhi, com saltaran aquells qui staran al cel, e los de infern saltaran a pendre los cossors, e puys daran salt los salvats alt al cel, los altres dampnats a infern, los bons saltaran de la saltadora fins al cel *et renovabit condens*: tot será revelat llavors, *et in templo ejus*, alt al cel, *omnes dicent gloriam*. Placia a Deu etc.

210

215

— 201. *Vox-Domini*. — Ps. 28, 3: *Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit*.

— 205. *In virtute*. — Ps. 28, 4.

— 207. *In magnificencia*. — Ps. 28, 4.

— 207-208. *Confringentis-cedros*. — Ps. 28, 5.

— 208. *Intercidentis-ignis*. — Ps. 28, 7.

— 210-211. *Concucientis-deserto*. — Ps. 28, 8: *Concucientis desertum*.

— 213. *Vox-servos*. — Ps. 28, 9.

— 215-216. *Et-gloriam*. — Ps. 28, 9: *Et revelabit condens, et in...*

[XLV]

[FERIA III DESPRÉS DE LA DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM»]

[Dimarts, dia 18 d'abril]

BONUM ERAT EI, SI NATUS NON FUISSET HOMO
ILLE.

*Originaliter Marchi, xiiii.º c.º, et recitative
in passione Domini hodierna, scribitur verbum
illud.*

Ara havem mudar la materia que teniem.

* *Primo*: AVE MARIA.

10

Per dar declaració a esta paraula proposada, sapiats que segons diverses condicions de peccadors, s'i deuen esser condicions de corregidós, axí com a diverses malalties les medecines diverses. Les plagues de les animes, segons que son plaguades, cové que hajam medecines de correcció, e son tres plagues. Alguns pequen per ignorancia, fan pensant que sia bo: ignorancia dona causa al fet. A tals ha menester medecina de sciencia, declarar-los com erren, e tantost ho dexen estar. Axí ve la correcció, e esta manera tench Jhesu Xrist ves sent Pau apostol, que dava persecució a xpistians, e blasfemava: *Ignorans*, diu, *feci* (P.º ad Thimoteum, c.º i.º); mas dix sent Pau: «Nostre senyor Deu Jhesu Xrist m'a perdonat»; nostre senyor Deu li doná medecina de sciencia, que axí com anava a Domás a perseguir los xpistians, veu una gran claritat, e fonch illuminat en la anima: de fet ve'l-te corregit. Axí, a peccadós per ignorancia es la medecina sciencia.

15

20

fol. cclxix

Altres pequen per flaquea e fragilitat, e la medecina de aquestos es donant les doctrines * de amar Deu, tirant-los ab amor contra llur fragilitat. Axí tirá Jhesu Xrist a sent Pere: no per ignorancia, mas per fragilitat hac temor que no'l matassen, e Jhesu Xrist lo tirá ab amor, e lo guardá, e entrá-li en lo cor aquella amor que'l tragué de aquella fragilitat.

25

Altres pequen per malicia e iniquitat; han mester terror e temor, espantament del juhí de Deu. Axí com les costelles de les naus que no'y poria entrar lo clau, barrina primerament ab la barrina del juhí de Deu, e esta manera tench Jhesu Xrist a Judes

30

XLV. 4-5. — *Bonum-ille*. — MARC., 14, 21: Bonum erat ei, si non esset natus homo ille. — 18. *Ignorans-feci*. — I TIMOT., 1, 13.

Escariot, e no havia peccat per ignorancia ne per fragilitat, mas per malícia: tanta malícia concebé en son cor, com aquell unguent preciós no's vené e que'ls diners fossen venguts a ses mans. E per ço Jhesu Xrist, a cor axí empedrit, pres la barrina a forçar-li lo cor, ço es, la temor de infern, com dix: «Un de vosaltres me trahirà, *set ve illi!*»
 35 *per quem filius hominis tradetur*». O! tan gran dampnació li es apparellada!; mas tant tenia lo cor endurit, que no'y poch entrar la barrina, e, llavors, dix Jhesu Xrist lo tema: *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille*. E som en la materia.

Esta paraula ha tres enteniments per tres nativitats, per ço que diu *si natus* etc.: nativitat de * formació interior, de producció exterior e de adopció superior; per cas-
 40 cuna d'estes es verificada la paraula proposada. fol. cclxix r.

De prima nativitate, de formacione interiori, es quant la dona concep, que dins lo ventre es format. En aquell punt que lo cors es format e la anima creada, en aquell punt es nativitat: alló ha nom nativitat interior, que's fa dintre. Si vos plantau una ametlla dins terra, com veu lo gra que es gros, direu: «Ja es nat»; axí la dona pre-
 45 nyada, com lo ventre se engruxa, direu: «Ja es nada e viva la criatura en lo ventre»; e concorde ab la Scriptura, que quant la Verge Maria ere prenyada e lo ventre li engruxava, apparech lo angel a Josep (Mathei, c.^o i.^o) e le dix: «Ço que es nat en ella, del Sperit Sant es». Veus nativitat de formació interior.

E quant diu lo tema: *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille*, que jamés no fos
 50 stat concebut, que no fos stat res; *melius esset omnino non fuisse quam damnatum esse*. Alguns volrien arguir contra: esser damnat * enclou algun be, que ha esser substan-
 55 cial, e no esser res no conclou nengun be; donchs, com ho diu?; rahó es de molts, mas poch val. Vet lo cas: no haver nenguna cosa, ne possessió, ne roba, o haver un castell que val mil florins de renda, ab obligació de pagar-ne c. milia cascun any, o ab obli-
 60 gació de mort, prenga'l qui's voll Mes val esser substancial que no esser estat; emperó, posa-hi est carrech, esser tots temps en la ira de Deu, e en foch perpetual: mes valria no esser. Axí, mes es est mal que no es lo esser; axí, mes es lo carrech que lo esser: no
 esser res no es mal, e esser damnat es lo major mal del mon. *Malum si integrum sit, se ipsum destruet*, e si no es res, no es mal, e açó es lo primer enteniment; e aquest entè-
 niment posa la Glosa, e concorde lo test de la Blibia: *Melius est* etc. (Eclesiastici, xxx.^o c.^o); mes val mort que vida amargosa. Que eligiries que cascun dia te haguessen
 60 atenallar? no val mes la mort e *requies* eterna? Dix lo filosof, que *requies* es cessament de moviment, e es la gloria.

* Deya sent Johan en lo Apochalipsi (x.^o c.^o), parlant del jorn de la fi o del juhi: fol. cclxx r.

— 34-35. *Set-tradetur*. — MARC., 14, 21: Vae autem homini illi, per quem...

— 47. MATTH., 1, 20: Angelus autem Domini apparuit ei dicens: Joseph fili David, noli timere accipere

Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est.

— 50. *Melius-esse*. — Diu la GLOSSA: Melius fuisset Judae omnino nunquam fuisse, quam damnatum esse.

— 60. *Melius est*. — ECCL., 30, 17.

In diebus illis querent homines mortem et desiderabunt mori, et mors fugiet eis; diran: 65
«O, Senyor, e que pogués esser anichilat!». Axi a Judes mes li valguera no fos stat. Per
quin peccat?; que vené Jhesu Xrist per xxx. reals. Quatre peccats son per los quals
Jhesus es venut entre xpistians, per cascun peccat que la creatura spera haver be
temporal.

Primo, peccat de avaricia. Axi com Judes estava en la companya dels apostols, axí 70
los xpistians son en la companya dels apostols e dexeables. Vet que tu, per conseguir
alguna cosa, lliures Jhesu Xrist a sos enemichs. Axi com estava en l'ort, axí está dins
la consciencia de la persona de bona vida (*Proverbiorum* viii.^o c.^o), e quant tu, avari-
ciós, fahent logre o rapina o furt secret *et alias*, llavors Jhesu Xrist, que está en l'ort
dins tu, entren los diables, e tant com en tu es, lliures-lo, e per profit temporal tu'l 75
lliures a Jhesu Xrist. E les gents no'y pensen; emperó realment axí passa.

fol. cclxxi Altre peccat, per carnalitat de luxuria. Per haver un plaer, vens Jhesu Xrist: plaer
de porchs. * Lo hom es en peccat de gola, que per un beure o menjar, ven Jhesu
Xrist.

Lo quart peccat sobre tots, peccat de simonia, quant fan dir misses, qui lo preve- 80
re: *Quid vultis michi dare, et ego vobis tradam?* A la confessió, quel absolrà per spe-
rança de diners, o en dar ordens o sepultures, hajam diners. Axi huy es venut per xii.
diners; si donau al capellá viii. diners, certes no dirá la missa si no l'in donau xii.; lo
preu de Judes, dient: «Tan bon preu me poreu dar, que yo'l vos vendré»; ells li daven
x. reals, e ell deya: «E per deu reals vos daré mon mestre tan bo?». Encara lo preá 85
hun poch, e lo prevere idem: es gran peccat.

fol. cclxxi *Hec dicit Dominus. Super tribus sceleribus, et super quartum* (*Amós*, 2.º c.^o). Sobre
tres malvestats de Israel, e sobre lo quart, no li perdonaré, per ço que ha venut lo
just per argent. Israel es lo xpistia; «is» vol dir ho, «ra» vida, «el» home: lo xpistia
es Israel, e ha tres malvestats, los tres peccats clamunt dits. Diu: «Per los tres primers 90
so irat, mas si'y ajustau lo quart, non convertam eum»; e com moltes persones avariciosas
se convertexen, e los luxuriosos e golosos, be que provoquen la ira de Deu, e es irat,
mas mostrará la * sua misericordia; mas si'y ajustau lo quart, non convertam eum. Dels
religiosos o preveres no se'n converteix hu, de mil hi, e feu-los-ne star, puys han acos-
tumat vendre e usar de simonia. Per que no'ls converteix? *eo quia vendit argento jus-* 95
tum. Tots temps, *per autosimiam, idest, per excellenciam*, es dit lo Salvador, just.
Judas lo vené per una gonella, mas huy, los xpistians, per hun parell de cabates lo
venen. Guarden-se, que no vagen ab Judes!

La segona nativitat es de producció exterior, quant ha parit, que ix de fora: est es
lo comun parlar, que dien: «Nat'es», axí quant apareix sobre la terra, e de esta tam- 100

— 65. *In-eis.* — APOCAL., 9, i mo 10, 6: *In diebus illis quaerent homines mortem, et non invenient eam, et desiderabunt mori, et fugiet mors a b eis.*

— 81. *Quid-tradam.* — MATH., 26, 15: *...vobis eum tradam.*

— 87. *Hec-quartum.* — AMÓS, 2, 1: *...et super quatuor.*

bé se entén lo tema, bo li fora que no fos nat, que be li fora que fos mort en lo ventre de sa mare, car solament fora mort en peccat original: no es peccat feyt per la creatura, mas pren-lo en si, axí com si una ymatge cau en hun fanch. En aquella legea cau la creatura: no la fa, mas pren-la. Ara d'est peccat, puy la creatura no'l fa, no'n mereix haver tur * ment, mas no pot veure la cara de Deu. Quant creatura petita mor, o
 105 sia de juheu o infel o xpistiá, que muyra sens babtisme, si era a la porta del cel, dirá: «Mira't», e trobará's sutze del peccat original, no'y entrará en paradís, «mas puy no has culpa, ves al loch on no han dolor, ne turment, ne foch, ne companyia de dimonis, mas estan en tenebres». Ans diu sent Thomas, que no han grans desplaers; tampoch,
 110 com hom savi, no ha desplaer, com no ha ales de aguila: vehent que no's pertany a ells la salvació, no'n han desplaer.

Job, parlant en persona del peccador que ha peccats actuals: *Quare de vulva natus sum?; nunc dormiens requiescere*. O mesquí!; per que no morí dins lo ventre de ma mare, que dormiria, e dormit me acallaria?, que en infern no'y callen jamés aquells
 115 crits, aquells regiraments de cadenes, jamés no'y han repós!. Per ço diu: *Bonum erat illi si natus non fuisset*.

Moralitat. Los infants petits que son en aquell loch, de una part han plaer, d'altra part fan acusacions. Avisat-vos, bona gent!; ells fan gracies a Deu com son fora de aquelles penes de infern: veus aci *graciarum accio*, e quant guardent alt, e veenlos salvats, fan acusacions contra * aquells qui no'ls han batejats. *Primo*, contra los pares; si
 120 seran irats, ferran ses mullers, e fan-les afollar, que si per culpa del pare mor sens babtisme, tots temps diu: «Senyor, justícia!». *Secundo*, accusen la mare, que no guàrden lo prenyat, que no deuen ballar ne correr: si per culpa de la mare mor, apparellau-vos, que la criatura crida: «Senyor, justícia!». *Tercio*, contra algunes fembres que secreta-
 125 ment faran lo peccat, mataran la criatura dins lo ventre, e com vos escusareu? *Quarto*, contra tots aquells qui donen favor o consell que's afolle. Deya una dona a hun metge: «Com se poria fer que no'm emprenyás»?; ell li diu: «No acostar a home». *Quinto*, quant la dona haurá parit, e per esperar notables compares la creatura mor, o la dona lo offegua: axí, apparellau-vos a respondre al juhi de Deu. *Sexto*, contra lo prevere o ma-
 130 drina si no la bateje com batejar deu. *Septimo*, quant algun malvat xpistiá se troba ab alguna juhia o mora, el dia del juhi acusará lo pare cridant: «Justícia!» Axí, avisats-vos; axí lo dia del juhi, que será tost e tost e ben tost, apparellats-vos de dar lo compte: *Quare de vulva egresus sum, maledicta die* (Jeremie, xx.^o); diran e malehiran * lo dia
 135 *fuisset natus homo ille*.

La terça nativitat es de adopció superior: esta es en lo babtisme, que es adoptar en

— 111-113. *Quare-requiescere*. — JOB., 3, 11 i 12: non statim perii? Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus? nunc enim dormiens silerem.

— 133. *Quare-die*. — JEREM., 20, 18 i 14.

fill de Deu. Per esta terça nativitat guanyam parahís: esta es nativitat. Axí com la creatura hix del ventre de la mare, axí exim del ventre de sancta mare Esglesia: nativitat es. Jhesu Xrist, ab lo seu sement propi de la sua paraula, alló es engenrar. Esta nativitat es necessaria per a salvació, e de esta diu (Johan iii.^o): *Nisi quis natus fuerit, denuo, idest, iterum* per adopció superior, e segons está. Veus lo tema declarat. 140

Fon batejat Judes?; hoc, per Jhesu Xrist. Son dos tests de la sacra Scriptura que paren contraris e no'u son: *Venit Jhesus et discipuli ejus in Judeam, et ibi morabatur et baptizabat*; l'altre test, diu: *Quamquam Jhesus non baptizaret set discipuli ejus*. Com se concorde? Jhesu Xrist batejava als apostols, e batejá a la Verge Maria e a sent Johan Baplista, e los dexeables batejats per Jhesu Xrist, batejaven los altres. Axí, batejat fo Judes per Jhesu: *Ergo, bonum erat ei* si no fos batejat; tanta gracia fo, e molta fo la desconexença. E jatsie los infels son damnats, mas emperó * quant la vida del xpistiá es peyor, major dampnació ha lo xpistiá. 145

In Vitis patrum. Hun gran sant, sant Machari, anant per lo desert de Egipte, trobá hun cap d'om, ço es, la calavera, de cinchcents anys que era mort. Lo sant hom pensava en si mateix, dient: «Ara, que sab hom la anima de est hom on es! O, si'u poria saber!; si ere en parahís, per reliquies la tendria; si ere en purgatori, ajudar-li ha». Per volentat de Deu, veus la anima en la calavera, e ell li diu: «Est anima de hom o de dona?». Respon que de hom, e diu que era infel e era dampnat. E dix-li: «Estás molt pregon en infern?». Respós que pus pregon, que no es la terra deiús lo cel: per lo agreujament de les penes ho deya. E dix-li: «E deiús tu, ha'y nengunes animes?». Respós que les dels juheus son mes avall que les dels infels, per ço que'ls paguans no havien haguts proffetes, mas per ignórança, e escusava'ls aquella ignorancia; mas los juheus que havien hauts tants proffetes, e pequen per malicia. E dix-li encara: «E deiús los juheus, ha'y nengú?». Respós que hoc, mals xpistians, renegadós de Deu. Notau quant es lo peccat de desconexença, que Jhesu Xrist li havia perdonats sos peccats, e puys fo axí desconexent. Per ço: *Bonum esset si natus * non fuisset*. 150 155 160

David: *Exaudi oracionem, ne despexeris tu verbo, qui simul* etc.; si lo meu enemich ho hagués fet, mas tu, *unaminus*, que Jhesu Xrist te havia fet tantes gracies, que menjá ab ell, e axí, *singulariter*, per la desconexença del combregar. Axí, combregats a Paschua; tots, a xi. o xii. anys devets combregar. Axí com lo matrimoni es ferm a xi. o xii. anys la dona, e l'om a xiiii. anys, al combregar egual es la rahó. Dien alguns: no poreu combregar lo dia de Pasqua: no val tant lo Dijous Sant?; be es la qüestió necessaria. La Decretal diu *in Paschua*, e lo papa axí ho espon, que lo papa consegua hun baci tot ple de hosties, que Jhesu, que es paraula eternal, en totes les hosties entra, axí 165 170

— 140. *Nisi-fuerit*. — JOAN., 3, 5: Nisi quis renatus fuerit.

— 143-144. *Venit-baptizabat*. — JOAN., 3, 22: Venit Jesus et discipuli ejus in terram Judaeam, et illic demorabitur cum eis et baptizabat.

— 164. *Exaudi-simul*. — Ps. 54, 2: Exaudi Deus orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam.

com la mia paraula en totes les orelles; axí lo dia de Paschua, lo Pare Sant, a tots quants li venen davant, a tots combregua.

- 175 Rahó. Lo Divendres Sant hagué victoria Jhesu Xrist; lo disapte reposá; lo dia de Paschua vol entrar en los castells que ha conquistats. Mas si haveu alguna necessitat, digau-ho al confessor, e lo confessor ho ordenará, que a ell es comanat, e es pot mudar lo temps. Axí, per propria auctoritat, no dexar lo dia de Paschua. * Les dones que dieu que's hau arrear, escuseu-se si haveu a fer affaytaments que sien peccat; si esta volentat haveu, ja sou en peccat. Axí, ab tal intenció no deveu combregar, ara ne jamés,
- 180 car per aquella volentat ja sou en peccat; mas si'ls ornaments son onests, cascuna segons son stament. Digats: «Lo dia de Paschua los preveres no apparellen los altás ab draps d'or?»; hajau esta ymaginació: «vull apparellar lo altar a Jhesu Xrist», e haveu-ne gran merit; mas guardats, no'u façau perque siau mirada. Combregar lo dia de Paschua; guardats, no'l rebats indignament, que damnació es.

[XLVI]

[FERIA IV DESPRÉS DE LA DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM»]

[Dimecres, dia 19 d'abril]

DOMINE, MEMENTO MEI, DUM VENERIS IN
REGNUM TUUM.

*Habetur verbum illud originaliter Luce, xxiii.^o
c.^o, et recitative statim in passione Domini ho-
dierno.*

Fol. cclxxv Hir vos preyquí de la causa instrumental de la passió de Jhesu Xrist, que fon
Judes; ara de la causa final: es lo regne celestial, per ço * que los homens poguessen
muntar al cel. 10

El primo: AVE MARIA.

Esta paraula proposada per tema es una oració molt devota e de gran valor e
eficacia, la qual feu lo ladre, dient: *Domine*, etc.; «Senyor, membre't de mi quant ven-
drás en lo teu regne». Sapiats que la pus propria demanda que hom pot fer a Deu, e mes 15
profitosa, es que li deman lo regne celestial, car primerament en demanar açó concor-
de ab la ordenació divinal, que Deu ha creat los homens en lo mon, no per estar ací,
mas la final causa es que vinguen al regne celestial. E tots temps lo xpistiá lo aconse-
gueix, sinó per peccat; no't cal guardar de diables ni de res; *tantum*, guarda't de peccat,
e si est trobat sens peccat, aconseguirás-lo. 20

Al jorn del juhí, Jhesu Xrist estarà en la cadira, e a tots los que seran sens peccat,
dirá: *Venite benedicti patris mei* (Mathei, xxv.^o c.^o). Axí com peccat fa esser malalta
persona, axí sens peccat la fa esser beneyta; axí, dirá Jhesu Xrist: «Tots quants sots
sens peccat, venits e entrats en possessió del meu regne, que ja del començ del mon
vos es stat apparellat»; car eternalment Deu havia ordenat que lo regne del cel fos per 25
a hom. Donchs, quant fa hom tal petició, es bona, com concorde ab la ordenació di-
vinal.

Fol. cclxxv v. * Altra rahó hi ha. Per tal com es demanda que enclou tota altra petició, bona
petició es que li demans que't conferme en la fe: ja se enclou *in prima petitione*. Si tu,
moro, li demanes que sies lavat, o tu, xpistiá, li demanes que sies purificat, tot se en- 30
clou *in prima petitione*. Si demanes remissió e penitencia, ja se enclou en la primera

XLVI. 4-5. *Domine-tuum.* — LUC., 23, 41: Domine, — 22. *Venite-mei.* — MATTH., 25, 34.
memento mei, cum veneris...

petició; item, si demanes abundancia de bones obres, o perseverança de bona vida, tot se enclou *in prima petitione. Primum querite regnum Dei* (Luce, c.^o xii.^o), car totes les altres coses vos seran dades. Axí, la pus propria petició es demanar-li lo regne celestial, e per ço lo ladre li dix: *Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum*, ço es, que m'i vulles acullir. Aquesta oració es de gran efficacia: lo ladre jamés no feu nengun be, sinó esta oració.

Vejam puix lo ladre aconseguí la gloria, vejam si'y ha certes maneres per aconseguir-la, e trobe tres maneres: alguns aconseguexen lo regne del cel comprant-lo rigorosament; altres, furtant-lo cautelosament; altres, trobant-lo venturosament, e en sta manera lo hac lo ladre. E som en la materia.

Primo, alguns guanyen lo regne celestial comprant-lo rigorosament; quals son aquests?, los martirs, que han suffert grans persecucions * e mort per honor de Jhesu Xrist: aquells hi donen lo preu just, no pas tan com val, que no trobam que nengú hi puxe dar preu just, que no's pot egualar, e si tots los martiris de tots los passats e esdevenidors en temps de Antexrist, que seran pus forts, axí, no'u entenats per egualdat (Ad Romanos, viii.^o c.^o), no son dignes, ne's fan acomparar a la gloria, mas preu just per proporció o conveniencia, que puy la creatura lexa los bens temporals e lo cors en honor a Deu, just est que Deu li done lo regne celestial, que puy hom fa açó, que par que nostre senyor Deu faça ço que de sa infinida clemencia se convé: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justiciam* (Mathei, v.^o c.^o), com de aquest tals es lo regne del cel.

Un secret moral. Allí hon diu *propter justiciam* (Mathei, v.^o c.^o), Jhesu Xrist, parlant dels merits, no volch estrenyer a una virtut; si hagués dit *propter fidem*, fora estret. Santa Dulcia era macipa de hun cavaller, e ell la volch forçar, e no volent consentir, martir es, com la matás, no morint per la fe, mas per justicia, que justa cosa es que la dona guart lo mellor tresor que ha. Axí, si hagués dit *propter fidem*, estret fora: ara es enclosa tota virtut. * Sent Johan Bapista es martir, no per la fe catholica, mas porque corregia a Herodes, que notoriament tenia concubina, e sent Johan, porque'l corregia, fo pres e fo degollat, e perdé lo cap: *ergo, propter justiciam*. Sent Thomas de Conturberi es martir: era archebisbe de Conturbera; ell, per deffensar los diners de la Esglesia, no per la fe, mataren-lo: e axí largament es entés *propter justiciam*. Sent Thomas de Aquí havia un germá en casa del emperador; lo emperador començá a fer algunes oppressions contra lo papa; ell, dient sa rahó per deffensió del papa, feu-lo matar; fonch revelat a sent Thomas que lo emperador havia fet matar a son germá, e era al cel ab los martirs: justicia es virtut general.

Ací concorda altra auctoritat: *Si quid patimini propter justiciam, beati* (P.^a Petri,

— 33. *Primum-Dei*. — LUC., 12, 31.

— 47. ROM., 8, 18: Non sunt condignae passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.

— 50-51. *Beati-justiciam*. — MATTH., 5, 10.

— 66. *Si-beati*. — I PETR., 3, 14.

c.^o 3.º). Regidós, jutges, advocats, procuradós e consellés, no hajats por de deffendre justícia, *set si quid patimini, beati*. Mas huy en lo mon se fan grans deffalliments: *Non est qui invocet justiciam, ne qui judicet veritatem* (x.^o c.^o Isahie), no es en lo mon algú, e si'n hi ha, son poch * que invoquen justícia, ne que jutgen verdaderament: ans han parat teles de aranya.

fol. cclxxvii

70

Ja sabets que en cascuna cort de senyor, ha'y advocats pensionats e procuradós pensionats, e ab gran diligencia procuren per aquell: Jhesu Xrist ha nengun advocat ni procurador de la justícia divinal, de ço que toque a be comú. Tot hom s'i adorm com no han salari de diners; axí, beneyt seria aquell que prengué tal procuració: com yo vull esser procurador de Jhesu Xrist, que los peccats notoris sien corregits, gran pensió hauria del regne celestial.

75

Si huy se mou una qüestió contra hun baró, diran que parla contra tal: yo so aci per ell, e per Jhesu Xrist no n'i ha nengú. Tot hom s'i adorm, ne vol nengú esser advocat de la justícia de Deu; així, mes son preats los diners que la justícia de Deu.

80

Diu la auctoritat sobredita: «Han romput ous de serps»; aquells ous signifiquen los peccats notoris, «e han texit teles de aranya», que les santes ordinacions fetes, les aranyes tenen sa tela, e si ve hun mosquit o mosqua de fet es pres, mas si ve un ocell gran, trencau tot. Axí, si algun * pobre mosquitó hi cau, prenen-lo'y, e lo gran hom tot ho trenque. No deveu esser teles de aranya, mas teles de peyscadós, que es al contrari, que les sardinetes ixen per los forats, e los pexos grossos romanen; e axí, corregint un gran, los petits serien punts.

fol. cclxxvii v.

85

Quant vendrá lo temps de Antexrist, que será tost e ben tost, diran, per temor de la mort, tota res: *Justi in perpetuum vivent, et apud Dominum merces eorum accipient regnum* (Sapiencie, v.^o c.^o); e quant faran, faran per honor de Deu, rebran la corona de la ma de nostre Senyor. Axí veus la primera manera.

90

A la segona. Podem aconseguir lo regne celestial, furtant-lo cautelosament, axí com lo ladre aguayta en la nit; en esta manera obtenen parahís les persones que fan penitencia secreta. Tota penitencia es bona secreta, e no'u sab nengú, par que dormen en la cambra, e ells, a mi ja nit, se seran llevats a fer penitencia: axí, aquests furten parahís secretament e cautelosa. E en sta vida no es *Simon dormis*, car com se seran llevats, separada la anima del cors, despertant-se, hauran guanyat tant, e trobaran-se les mans plenes de aquella gloria: * *Surgunt indocti et rapiunt celum, et nos, cum nostris doctrinis, perimus; omnia opera faciunt, ut videatur ab hominibus.*

95

fol. cclxxviii

Surgunt indocti, per la manera de aquells que volen pendre hun gran castell de nit,

100

— 68-69. *Non-veritatem.* — ISAI., 59, i no 10, 4: Non est qui invocet justitiam, neque est qui judicet vere.

— 89-90. *Justi-regnum.* — SAP., 5, 16 i 17: Justi autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio eorum apud Altissimum; ideo accipient regum decoris.

— 96. *Simon dormis.* — MARC., 14, 37.

— 98-99. *Surgunt-hominibus.* — S. AGUSTÍ, en el Breviari dominicà, dia de la festa del dit bisbe d'Hipona: *Surgunt indocti, et caelum rapiunt, et nos cum scientis nostris ad infernum demergimur.*

e meten escales *et surgunt*, e dien: Viva! viva! Axí, cascuna virtut es una scala; devoció es una scala e ha sos escalons: oració e contemplació; misericordia es altra scala, e son los scalons les obres de aquella; altra scala, castedat: los scalons son, no haver los ulls ventolans, refrenar-se de menjar, e dejunar, donchs aquelles persones que secret
 105 fan estas obres de virtut, les guaytes dormen, e ells entren en parahís.

Un miracle *In Vilis patrum*. Eren dos ermitans, sants homens, e havien stat en lo desert be cinquanta anys ab grans aspredats, e com foren vells, que speraven la mort, per gran familiaritat que havien ab Deu, demanaven-li hun dia: «Senyor, si'ns volieu aconsolar, que'ns volguesseu revelar ab qui haurem companya al cel». E nostre senyor Deu
 110 los revelá que haurien companya ab hu que havia nom Eucaris, de una vila prop de aquell desert, e ab sa muller. Ells, pensant que havien vyscut tant temps en lo desert, e que'ls dava companya ab persones carnals, Jhesu Xrist * los dix: «Anats a la vila, e demanats qui es Eucaris»; e ells van e demanen de aquell, e deyen-los que ere pastor, e tenia bella muller. Ells anaren a la casa e no trobaren sinó la muller, e ella lançá la
 115 filosa e acolli'ls be, e ells demanaren per Eucaris, e ella dix: «Tost vendrá ab les ovelles». E era pastor, venia ab les ovelles, e veu los sants ermitans, e gitá's als peus de aquells, dient que que volien en la casa del peccador; e ells li demanen quina vida tenia; e ell diu que nostre senyor Deu lo guardás de vanagloria, no volent venir contra lo voler de Deu; e axí los dix que havien stat ab castedat, que's havien promés castedat, e
 120 eren vergens, e dormien sobre un lit de sarments. O, quina scala de virginitat! E ell, temerós que no vingués en vanagloria, dix que se açotaven ab disciplines, e que vestien silici, e dejunaven tots dies, e que's levaven en l'alba e anaven a missa, e no parlaven en la missa; e puy's anaven ab les ovelles, e al vespre feyen hora nona. E los ermitans los deyen si donaven almoynes. Dix que ço que guanyaven, que poch ne despenien,
 125 que a pa e aygua dejunaven los demés dies, que tot ho donaven a pobres. * Axí los ermitans prengueren comiat, e tornats al desert, digueren: «Senyor, moltes gracies vos fem, que no merexiem de estar als peus de aquells que ab scala de virginitat e aspredat e dejunis, stan aparellats a pujar a parahís». Axí, nengú no'y sapia res, e al jorn del juhí, los qui'ls veuran tant alt, diran: *Hii sunt, qui aliquando habuimus in derisum*
 130 (*Sapiencie, v.º c.º*). Axí, esta manera es bona.

La terça manera es de aquells qui'l troben venturosament, que stan en mala vida, e com deuen entrar en infern, troben parahís: ests son los que tenen mala vida, e ans que ysque la anima, dona'ls nostre senyor Deu tanta contricció, que han parahís. En esta forma ho hac lo ladre, que jamés no havie fet be, e com devie entrar en infern,
 135 Deu li doná la contricció, e dix: *Domine, memento mei*. Axí, hac gran dolor, e nostre senyor Deu Jhesu Xrist li dix: *Amen dico tibi, quia hodie mecum eris in paradiso*; axí, aquest se trobá parahís.

— 129. *Hii-derisum*. — SAP., 5, 3: *Hii sunt, quos habuimus aliquando in derisum*.

— 136. *Amen-paradiso*. — LUC., 23, 43: *Amen dico tibi: Hodie mecum...*

Vejats quanta humilitat a demanar, e quanta franquea de Jhesu Xrist a donar; no's tenia per digne lo ladre que hagués parahís, per ço dix: *Domine, memento*, que axí com so acompanyat ab tu en turment, nota com * dix, *dum veneris in regnum tuum*. «Senyor!, no'u deman ara, mas com vendrà al jorn del juhi, Senyor!, que't membre de mi»; franquea de Jhesu Xrist: *Amen, dico tibi: hodie mecum eris in paradiso*, ço es, que veuria la deitat, que es parahís eternalment.

Un poch de doctrina per nosaltres. Pens que tots quants som, voldriem haver lo regne celestial en esta manera, que vysquesem be en est mon: emperó, guardats-vos, que nostre senyor Deu Jhesu Xrist d'ests miraccles no'n fa tots dies: no's troba sinó de aquest, hu.

Jhesu Xrist fo crucificat hora de mig jorn, e la ombra de Jhesu Xrist que dava al ladre, per alló fo convertit, e no maravella. Legim (*Actuum quinto*), que quant sent Pere passave per la carrera, metien-se los malalts en loch hon donás la ombra de sent Pere, e guarien; donchs, quant mes de Jhesu Xrist!: no's lig d'altre sinó del ladre. Axí, guardats-vos.

Un rey era que havia edificat una ciutat, e no la volie poblar sinó de homens de paratge, e feu-ne crida, e doná'ls que viure, e venien-hi molts escudés de paratge. E foren * dos companyons de paratge scudés, e ells, hoyda la nova, volgueren anar a la ciutat aquella, e cascú se apparellá ab si terç, ell e lo roci e lo rapaç, e prenen per a messió e no pus; emperó lo hu no curá de provehir-se de ço que havie mester per a la messió, que dix que havie hoyt dir que hun hom havie trobat hun bossot, axí que Deu li'n depararia, e ell per ço no curá de provehir-se, confiant que trobaria lo bossot, e lo que portave provisió passave. E aquell altre, hun dia venia una cosa, l'altre dia altra, e doná comiat al rapaç, e puy desisqués del roci, e com fonch en la ciutat, vel-vos descalç, e mal apparellat, desrobat. E plegats a la ciutat, lo que venia a cavall, dix al senyor: «Per tal rahó som venguts». Dix al cavalcant: «Entra, que tu me par que sies hom de paratge», e feu-li donar bon recapte. Al altre feu-lo penjar dient que ribaut devie esser. Deu vulla que no'y sie molts.

Est rey es Jhesu Xrist; ha hedificat la ciutat gloriosa de parahís, e ha fet cridar, ço es, los preycadós, e los qui han de habitar, han de esser de paratge, * que vol dir que siau fills de Deu en lo bapisme, e de la Ecclesia, anant ab bones obres. Dotze florins hi basten per a la provisió: *primo*, la conexença de sos peccats; *secundo*, haver dolor de aquells; *tercio*, proposit de no tornar; *quarto*, lunyar-te de mala companyia; *quinto*, confessar de boqua; *sexto*, afflicció al cors; item, oració, almoyna, restituir torts e satisfer injurries, perdonar a enemichs; la onzena cosa, reparació de fama; la dotzena es comunió del altar. Aquests basten a la provisió.

[XLVII]

[DIJOURS SANT]

[Dia 20 d'abril]

HOC FACITE IN MEAM COMEMORACIONEM.

P.^a ad Corintios, c.^o xi.^o, originaliter et recitative in Epistola hodierna, scribitur verbum illud.

En lo dia present se contenen tres solemnitats: la primera, de la Cena de Jhesu Xrist, que * volch fer ab los seus sants dexebls; la segona, del lavar dels peus, que feu
10 lo Rey e Senyor humilment, per dar exemple de humilitat a tots, crehents e obedients: e de estes yo no preycaré ara, mas de la terça, ço es, de la institució del Sant Sagrament e sacrifici del altar, de que parle la Epistola de huy. E jatsie se'n faça festa solemne lo dia del Corpus Xrist, emperó huy es la materia propria, per quina rahó fon instituhit, e de esta materia preycaré ara, si plaurá a Deu.

15 Mas, primerament, AVE MARIA etc.

Hoc facite in meam comemoracionem etc. Yo, volent declarar la manera per la qual lo sant sacrifici del altar fo huy ordenat, he trobat cinch rahons, per les quals Jesu Xrist huy ho volch començar: la primera es, per curació medecinal; la segona es, per reffecció spiritual; la terça, per oblació perpetual; la quarta, per promoció celestial; e
20 la quinta e derrera, per hostensió memorial, *et de quarta et ultima loquitur tema*, e per ço diu: *Hoc facite in meam comemoracionem*. E axí, tot açó es en remembrança de Jesu Xrist, *et ecce tema*.

* *Primo*, huy fon ordenat per que haguessen curació medecinal de les nostres plagues, axí de animes com de cossors, car totes les plagues de animes e de cossors, tot es
25 vengut per menjar la vianda que menjá Adam: llavors la porta fon uberta a tot mal, axí a la anima com al cors, que, sinó per alló, jamés no hagueren haudes tristicies, ne pobres, ne plagues, ans com hagués passat cert temps, com fos ple parahís terrenal de gents, nostre senyor Deu fere devallar sent Miquel; e axí, sens dolor, foren pujats al cel. Mas pus Adam obrí la porta, fon donada entrada a tots peccats e mals, *mala, mali*,

malo, contulit omnia mala, idest, mundo malo. Per lo menjar de Adam, fon uberta la porta a mal. 30

E per ço, volent nostre senyor Deu que, puys que per aquell menjar, eren venguts tots mals, dix nostre senyor Deu: «Yo ordenaré medecina contra aquest mal»; ordená aquest sacrifici, ço es, una altra fruyta, que Jesu Xrist es fruyta del arbre de vida, e es bastant a totes plagues, axí de anima com de cors: axí lo diable ab fruyta feu tant mal, axí ab fruyta que fos la medecina. *Hic est ordo nostre salutis, e medelam ferens:* sancta mare Esglesia ho cante. Per aquell mal * se ordená aquest sacrifici, ço es, altra fruyta. L'orde de nostra salvació requiria esta obra, axí com l'arc del traydor havia nafrat tot lo humanal linatge, l'arc de Jhesu Xrist obrás de medecina: e de lla, on era exida la naffra, ysqués medecina. 35 40

Una qüestió que fan: com dien que lo sacrifici del altar sia medecina universal, que veig que molts malalts combreguen e romanen malalts? Donchs, quina es esta medecina? Item, de la anima també, que de tals n'i ha que crexen en peccats: axí lo contrari veu hom. Resposta: la medecina que donen los metges, dos coses atenen: *prima*, que y haja disposició; 2.ª, la final utilitat. La disposició, quant volen dar porga, abans donen exeropos, que si daven la porgua a persona no aparellada, mal faria; item, guarden la fi, si'n deu guarir, car hun hom que te scorredor en la cama, curant-ho serie pijor; item, si ha mal de morenes o de flux de sanch, be porien guarir, mas serie perillós. Un rey havie morenes, e gitave molta sanch, e demanaren los metges; e ells be li volien dar medecina, mas deyen que li'n seguirie perill de mort. E ell se feu venir altre metge, e doná-li medecina, de que li * seguí follia perpetual. Ja havets vist hom esser quartanari, e los metges no'l volen guarir, que mes mal se'n seguiria: axí, no es culpa de medecina. 45 50

De les malalties spirituals. Si algú ve a rebre esta medecina del cors preciós de Jhesu Xrist, com haja rebut lo exerob dolç de contricció ab lagrimes caldes, e si axí no est aparellat, es ocasió de mort: axí, ab fervor e dolçament, hi deu venir abans, e haver dolor de sos peccats, ab exerob de contricció e ab aygua calda de lagrimes. 55

De les malalties del cors. Si mort de la anima se'n havia a conseguir, lo bon metge no dona sanitat; mas si es be aparellat, be confessat e ab devoció ve a est sacrifici, sanitat haurá a la anima. Item, si la cura deu esser proffitosa a la anima, haurás-la. E axí, es medecina universal a les animes e als cossors. Ja diu lo prevere: *Fiat michi salus mentis et corporis in Sacramento* etc. 60

Auctoritat de la sancta Scriptura: *Altissimus creavit de terra medecinam* (Ecclesiastici, xxxviii.^o c.^o); que vol dir crear?, fer de no res: si una cosa se fa de altra, no es crear; si crea donchs, no's fa de terra; si de terra donchs, es creat? Per que usa esta ma- 65

— 36. *Hic-ferens*.—No sembla altra cosa que l'adaptació d'uns versos de l'himne de Matines *Dominicis in Passione et Ramis Palmarum* segons el Ritu Dominicà.

— 61-62. *Fiat-Sacramento*.—Tret del Cànon de la Missa segons el Ritu Dominicà.

— 63. *Altissimus-medicinam*.—ECCLI., 38, 4: *Altissimus creavit de terra medicamenta*.

nera de parlar? En aquest sant * sacrifici del altar, no es generació ne operació; mas, fol. cclxxxiii
mes se acosta a creació que a aldre. Vejats: en tota mutació, roman alló mateix en sos
termens; si una pedra es freda e es feta calda, mude de fredor en calor, mas roman
que es pedra; de lenya se fa cendra, roman res?, hoc, la lenya en la cendra. Axí, queu-
70 com hi roman de alló mateix: axí es en tota mutació. Emperó en creació no es axí, que
cosa novellament creada, no'y ha res que primer fos; si crea una anima, no ha res que
primer fos. *Sic est ista consecració del altar: dins la hostia era la substancia del pa, e*
com se fa esta transustanciació, no roman res de la primera materia. Axí, no'y ha res
que fos primer, ans Deu e home hi es complit, e no'y ha res que primer fos. E açó
75 no'u poria fer sinó l'Altisme: *Altissimus creavit*, no diu *formavit nec fecit. Et postea se-*
quitur: Vir prudens non avorrebit illam. Per que's diu?: algunes medecines son, que los
pacients avorrexen, axí com píndoles o altres, per rahó de la sabor o color; axí la sa-
cratíssima hostia, cuberta de aquella blanquor, es píndola medecinal, e es la carn glo-
riosa, preciosa de Jhesu Xrist. E per ço, que no't do oy, o que no'u avorresques per la
80 color de la carn, ne sabor: per ço la volch cobrir la medecina. O, bon metge! axí com
es * aparegut Jhesu Xrist en aquella hostia a algunes persones sanctes, en tal cas fol. cclxxxiii v.
no'l reben, mas estoge-la per reliquies: no deu esser rebut tant com es vist, que
cubert vol esser rebut. Si tu, xpistiá, lo veyes, no rebes aquella hostia, demana'n
altra; si't apar en l'altra, no'l rebes; tu no lo'y vejes, com te sabeses sperar per
85 altre dia.

Item, per reffecció speritual. Trob que nostre senyor Deu ha ordenat diverses
viandes als homens. Creats Adam e Eva, ordená'ls viandes, ço es, de totes fruytes po-
dien menjar, exceptat de aquella que'ls vedá: nostre senyor Deu no doná licencia de
menjar carn, mas fruyta, e beure aygua. Mil e cinchcents anys passá de Adam fins a
90 Noé, que no menjaren sinó fruyta, e beure aygua; mas major sabor e major confort
dava la fruyta, que capons ne gallines, e l'aygua mes que'l millor vi del mon: (Genesis,
c.º i.º) «Yo'us he dat de les erbes de la terra e fruytes e aygua» etc.

Depuys, en temps de Noé, quant vench lo duluvi, guastá tota la terra, que los
arbres ne erbes tot es stat pejorat, que no val res, en esguart de llavors. Nostre senyor
95 Deu provehí, llavors, que menjassen carn e peix, e beguessen vi: *Omnes pices maris et*
omne quod movetur (Genesis, viiii.º c.º), e començaren a beure * vi, que Noé començá a fol. cclxxxiv
plantar vinya. Aprés, Moysés, ab lo poble judaych, exint de Egipte, essent en lo desert,
doná'ls nostre senyor Deu manna del cel, que ere axí com grans de celiendre, mas era
blanca e vianda preciosa, e aygua que'ls doná, e puy foren entrats en la terra de
100 promissió, puy que podien haver viandes, cessá la manna. *Occuli hominum in te spe-*

— 75-76. *Altissimus-illam.* — IBIDEM.

— 91. GEN., 1, 29 i 30: *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, etc.*

— 95-96. *Omnes-movetur.* — GEN., 9, 2 i 3: *Omnes*

pisces maris manui vestrae traditi sunt; et omne, quod movetur et vivit, erit vobis in cibum.

— 100-101. *Occuli-illorum.* — PS. 144, 15: *Oculi omnium in te sperant Domine, et tu das escam illorum.*

rant Domine, ut tu des escam illorum. Totes estes viandes eren del cors: a la anima no dava vianda, fins vench Jhesu Xrist.

David, «Confitemini Domino» lo derrer: *Esurientes anime eorum.* Los sants pares afamegats de vianda de la anima que no podien haver vida eternal, es vengut lo salvador Jhesu Xrist, e ha ordenat esta vianda huy: *Panem angelorum manducavit homo.* 105
Ego cum essem vobiscum (Tobie, xii.^o). Lo angel deya a Tobies: «Yo, quant era ab vosaltres, era vist menjar e beure»; mas altra vianda menjava, ço es, lo veure de Deu: esta vianda es appellat pa de angels, e nostre senyor Deu la ha feta vianda de homens.

Panis angelorum fit panis hominum. Com nostre senyor Deu Jhesu Xrist fo en la 110
Cena beneyta, pres * una fogaçeta en la ma, axí com fa lo prevere que pren la hostia de pa alís; e tenint-la axí, *elevatis oculis in celum, benedixit*, e, puys, consagrà, axí com fa lo prevere, ab aquelles tan santes paraules que no's deuen dir entre vosaltres; e dites aquelles santes paraules, no romás denguna substancia del pa, mas lo cors verdader de Jhesu Xrist, e no'y veyá nengú dels apostols, sinó ell mateix; ell pres-ne un bocí, e era axí com si fos tallat, e ell mateix combregá: e no's trencá, que ans la ymatge tota 115
romás dins e tota en aquell bocinet. Item, pres-ne altre bocinet, e dix a sent Pere: «Pren, vet, aquest es lo meu cors»; e sent Pere deye: «No'n so digne»; e com sent Pere hac combregat, dix: «O, Senyor! tot me ha consolat e me ha illuminat». Altre bocinet a sent Johan, dient: «Lo meu cors preciós te conserve en vida eternal»; fins a Judes Escariot, que no'y venie ab devoció, ans lo rebé ab malicia: yo pens que no dix axí 120
com altres, *custodiat te*, que a infern devia anar. Diria algú: «Per que lo'y doná Jhesu Xrist?». Responch, que per ço que estava secret als altres, e Jhesu Xrist no'l volia publicar. Axí com si * deya un curat: «Puys sou en est peccat, no combregueu»; e lo peccador va a combregar, lo prevere lo'y deu dar per no publicar son peccat, e si lo peccat es notori, no lo'y deu lliurar. 125

Mostra, donchs, que vos deveu apparellar. Fora oy e rancor, ab proposit de no peccar: *Hic est panis* (Jo. vi.^o c.^o), e devalla del cel Jhesu Xrist, Deu e hom, e si devotament lo rebrá, no morrá. Antigament, (Actuum, c.^o 2.º) *erant perseverantes cotidie in fractione panis*; en après, cascun digmenge als que stan en bona vida, que dexe lo mon, que no estan enbolicats en los negocis e facultats del mon; los altres, xii. festes 130
del any, confessar e combregar: les persones devotes cada digmenge. *Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis meum sanguinem* (Jo., vi.^o), *non habebitis vitam in vobis.*

— 103. *Confitemini Domino.* — És el Salm 106, per bé que el text esmentat no s'hi troba literalment.

— 105. *Panem-homo.* — Ps. 77, 24.

— 106. *Ego-vobiscum.* — TOB., 12, 18: Etenim cum essem vobiscum.

— 109. *Panis-hominum.* — IN HYM. MATU, CORP. CHRISTI.

— 111. *Elevatis-benedixit.* — CANON MISSAE.

— 127. *Hic-panis.* — JOAN., 6, 59.

— 128-129. *Erant-panis.* — ACT., 2, 42: Erat autem perseverantes in doctrina apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus.

— 131-133. *Amen-vobis.* — JOAN., 6, 54: ...manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem...

La terça rahó final de la institució es, per oblació perpetua. Diverses maneres son
 135 stades de sacrifici. La primera fo de Melchisedech, que offerí a Deu quant Abram hac
 vençut la batalla contra quatre reys: offerí a nostre senyor Deu pa e vi (Genesis xiiii.^o).
 Depuys, en la terra de promissió feyen sacrifici, que offerien lo un fill dels que tenien
 a la ydola, e la ydola era fesa * detrás, e metien-hi foch tro era vermella, e mataben la
 criatura en les mans de la ydola, e, ab bacins, feyen gran so, que no sentissen los plos
 140 de la criatura. *Inmolaverunt filios demoniis*. O, gran e leig mal, e reprovat! Nostre senyor
 Deu maná als que entraren en la terra de promissió que offerissen besties e auzells, e los
 preveres los degollaven e escampaven aquella sanch, e metien lo greix allí, e cremava's,
quasi dicens: «No mateu vostres fills, mas les besties e auzells».

fol. cclxxxv.

E aquest sacrifici durá tro que vench Jesucrist, e pres lo primer, e elegí sacrifici
 145 de pa e vi: lo pa, la hostia ans que sia consecrada, e lo vi, ans que sie consecrat. Per
 ço diu David: *Et non penitebit, tu es sacerdos*: lo rey Messies es sacerdot eternal segons
 l'orde de Melchisedech; pa e vi, e es de tanta virtut, que al mon no'n ha romás altre.
 Moros no offren sacrifici, sinó axí com los qui remen en una galera orça; ne los juheus
 no'n fan. Nostre senyor Deu Jhesu Xrist no vol ni permet que sia fet sacrifici al mon,
 150 sinó aquest per excellencia: *Non est michi voluntas in vobis* etc. *Ab ortu * solis usque ad*
occasum in omni loco sacrificetur (Malachie, c.^o i.^o). Diu Deu: «No'y vull nengú de sa-
 crifici, sino la comunió que en tot loch es sacrificada a mi, hostia pura e neta».

fol. cclxxxvi.

David: *Dominus deorum locutus est: sacrificium laudis* etc. Gran lahor e miseri-
 cordia de nostre senyor Deu que mil milia vegades devalla del cel, e no's parteix del
 155 cel, axí com los raigs del sol entren per totes finestres *et illic hostendit salvacionem*. En
 aquell dia que est sacrifici no's offerrá, en aquell dia perirá lo mon, e no durará pus.

La quarta rahó, per promoció celestial. Oy las! e com porem muntar al cel?; aquest
 sacrifici nos hi fa muntar. Jhesu Xrist dix: *Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit*
 (Jo. 3.º); nengú per sa propria virtut no'y puje, mas en virtut de Jhesu Xrist que rebs.
 160 Com veu vosaltres per lo matí, que's met una broma o neula sobre terra, es pesant de
 si; e quant lo sol la escalfa, munta-la en sus.

Un miracle. Hugo de Sancto Victore, stant malalt, de que morí, dix: *Ascendat fi-*
lius ad Patrem; lo fill de Deu, que es en tota hostia, munte al seu Pare, e lo meu sperit
 vaje ab ell. E per ço apparellat-vos de combregar a Paschua, e si * après ereu malalts,
 165 es *viaticum*, via per anar a parahís: rebets-lo.

fol. cclxxxvii.

Qui surgens comedit et bibit ambulabit (3.º Regum, xv.^o c.^o). Lo hom qui sta en

— 136. GEN., 14, 18.

— 146. *Et-sacerdos*. — PS. 109, 4: *Et non poenitebit eum*: Tu es sacerdos in aeternum.

— 150-151. *Non-sacrificetur*. — MALACH., 1, 10 i 11: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra; ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est no-*

men meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur.

— 153. *Dominus-laudis*. — PS. 49, 1 i 14: *Deus deorum Dominus locutus est: immola Deo sacrificium laudis.*

— 158. *Nemo-descendit*. — JOAN., 3, 13.

— 166. *Qui-ambulabit*. — III REG., 19, i no 15, 8: *Qui cum surrexisset, comedit et bibit, et ambulavit.*

peccat, dorm, e si veyá los dimonis que li stan entorn, despertar-s'ie. Diu l'angel: «Le-
vart, tornat a Deu», e levart, puys que has confessat, e ab contricció, menja e beu lo
cors preciós de Jhesu Xrist, e irás xxxx. dies e nits fins a la muntanya celestial. Los
dies signiffiquen prosperitat, nit adversitat. Los manaments de nostre senyor Deu son 170
deu: deuen-se servir cogitant, parlant e obrant.

La cinquena e darrera rahó es, per ostensió memorial. Nostre senyor Deu, en sa
divina essencia, que no pot esser vist per ulls de homens corporals, ell ha volgut esser
adorat en cosa visible. *Primo*, als patriarques nostre senyor Deu los aparta, mas no'l
veyen en la essencia divinal, mas en semblança de alguna figura que era cosa corporal, 175
e ell era dins. En lo cel, los angels clarament lo veyen, e en aquest mon no podia esser
vist. En temps de Moysés apparech-li Deu en una gavarrera vert, ab fulles fresques,
en for * ma de foch, e Moysés adorá'l: no adorava la gavarrera ne lo foch, mas a Deu
que era dins. Item, nostre senyor Deu doná la ley a Moysés en forma de foch, en la
cima de la muntanya. Primer volch apareixer en forma de un ayre espesit. Dix Deu: 180
«Veu que prenh esta figura; temps vendrá que pendré figura de home». Item, en
figura de foch, a mostrar la virtut que fa soptosament. E après feu fer a Moysés una
archa, e dins volch esser adorat: no adoraven l'archa, mas Deu que era dins. Rahó:
per ço que axí com en la caxa es conservat, axí lo poble creent e obedient es conservat.
Item, quant lo temple de Salamó fon fet, nostre senyor Deu devallá en una nuu: *Do-* 185
minus, dixit, ut habitaret in nebula.

Que ha fet, donchs?; puys no poch esser vist per ulls corporals, ha ordenat altra
figura, e vol esser adorat en figura de pa. Per que la ha mudada?; per que es pus excel-
lent, mes que totes, es vianda de vida, e a mostrar que la veu evangelical dona vida, vol
esser adorat en semblança de vida, ço es, de pa. 190

* Adoram Deu que es dins la hostia! Com veus aquella redonea, representa la divi-
nitat, que no ha començ ne fi, e per ço, es ostensió memorial, que Jhesu Xrist, que es
dins, es ver Deu eternal. Item, la blanquor representa que en la humanitat de Jhesu
Xrist no'y hac nenguna macula. En totes les altres representacions havie alguna crea-
tura, car, *primo*, havia'y ayre, *et non tantum* Deu, mas ayre hi havia. No podiets dir: 195
«Yo ador tot ço que es dins», e en la gavarrera hi havia foch. Item, en flama de foch,
com doná la Ley, foch hi havie en l'archa. Dins l'archa hi havia la verga de Aron
e vent, *quia non est dare vacuum in natura*; mas en la hostia no'y ha sinó Deu encar-
nat. Ergo tema: *Hoc facite in meam comemoracionem* etc.

Aveus lo sermó acabat. Placie a nostre senyor Deu etc. 200

— 185-186. *Dominus-nebula*. — III REG., 8, 12.

— 198. *Quia-natura*. — Aforisme de filosofia esco-
làstica.

[XLVIII]

Fol. cclxxxviii

[DIVENDRES SANT]

[Dia 21 d'abril]

Die veneris sancta non valui scribere sermonem propter fletum.

DIE SABBATI

[Dia 22 d'abril]

VITA VESTRA ABSCONDITA EST CUM XPISTO.
Habetur verbum illud originaliter ad Colo-
censes, 3.º c.º, et recitative in Epistola hodierna.

Yo creu que molts se son maravellats perque la missa es dita baxa e no alta; rahó: en la missa de huy s'i fan tres coses, les quals no cové que facen missa cantant, que a hora de mig jorn se canta *Gloria in excelsis*, e *alleluya* la 2.ª; item, dien vespres: per estes rahons la missa es dita baxa e secreta, e tots nos devem preparar per a demá que'ns reconciliem, que rebam lo cors preciós de Jhesu Xrist demá; item les dones han de endreçar casa per rahó de les festes, e axí havem mester lo temps.

Et primo: AVE MARIA.

* Esta paraula vol dir: la vostra vida está ara amagada ab Jhesu Xrist; ha mester declaració. Sapiats que doctrina es vera de la sancta fe xpistiana, que Jhesu Xrist, quant fo mort en la creu per nostra salvació, axí com lo cors fo posat en lo moniment, la anima gloriosa devallá als lims de infern, per traure les animes dels sants pares que'y eren, e tant com lo cors estech en lo moniment, tant estech la anima en lo lim de infern, e devia la anima, exint e ajustada ab lo cors, resuscitar gloriosament; *Sicut fuit Jonas in ventre cete tribus noctibus et tribus diebus, sic erit filius Virginis* (Mathei, x.º c.º).

Jatsie que la anima separada del cors per la mort, emperó la sua deitat no ere separada de la anima ne del cors, la qual era en la anima e en lo cors. Similitut: si vos havets una poma, e la una part es blancha e l'altra vermella, tota es be odorant; ara partiu ab un gavinet la poma, la part blancha de una part e la vermella de la altra, mas la odor no's pert de una part ne de altra. *Sic de Jhesu Xpisto*. La anima de Jhesu Xrist pura, blancha e neta: lo seu cors, la carn vermella; estants ajustades les dues parts, la divinitat hi era ab la anima e ab lo cors. Salamó, *in spiritu profezie: Qualis est dilectus tuus* (Canticorum, v.º c.º). Respon la Verge Maria: *Candidus et rubicundus*. * Vench lo

XLIX. 4. *Vita-Xpisto*. — COLOS., 3, 3.

— 19-20. *Sicut-Virginis*. — MATTH., 12, i no 10, 40: Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus, sic erit Filius hominis in corde terrae.

— 24. *gavinet*. — Al damunt hi és escrit *collell* de la mateixa mà, sense ratllar el mot *gavinet*.

— 27-28. *Dilectus-rubicundus*. — CANT., 5, 10, Dilectus meus candidus et rubicundus.

coltell de la mort e partí esta poma de Jhesu Xrist en dos parts, mas la divinitat era en
30 la anima e en lo cors.

Altra semblança. Si a mig jorn teniu una peça de crestell, e veu-la al raig del sol, veu que par que sia plena de claritat del sol; ara, partiu lo crestell: la claritat del sol, axí be umple la una part com l'altra: *Talem decebat nobis* (Ad Ebreos, c.^o vii.^o), pertanya que fos tot en la divinitat. Axí, lo crestell partit, lo cors preciós de Jhesu Xrist, la divi-
35 nitat que umple tot lo mon, no's partia de la una part ni de la altra. Isahies: *Vere tu es Deus absconditus* (Ysahie, xlv.^o c.^o); yo coneix ara que est Deu, amagat lo cors en lo moniment e la anima en lo lim.

Lo proffeta Abacuch: *Splendor est, ibi abscondita est* (Abacuch, 3.º c.^o); la resplandor de Jhesus e doctrina celestial, e per miracles e corns en les sues mans, (corns
40 apellava los claus): *In abscondito est fortitudo*, que's dexava crucificar, axí com si no hagués poder. Qui acaça altre, per prende'l, derrere va, e lo qui fuig va primer. Axí era ans de la passió de Jhesu Xrist: la mort encaçava a Jhesu Xrist per les persecucions dels juheus fins que'l atench, e morí, e puys resuscitá, e la mort li fuig, * que demá la
45 tendrá presa e ligada la mort. *Ergo* tema: *Vita vestra, idest*, la deitat eternal, *abscondita est*.

Jatsia que la deitat de Jhesus fos amagada a les gents d'est mon, mas no lere amagada a les gents de infern; no que tots la vessen, mas conegueren tots que era Deu. Nostre senyor Deu manifestá la deitat en infern per rigorosa increpació; altra, per graciosa consolació; altra, per piadosa delliberació; altra, per gloriosa demostració, segons
50 que son quatre inferns o cases dins lo centre de la terra: es la una, dels inpenidents condemnats; l'altra, dels petits; l'altra, dels penidents que fan purgatori; en l'altra eren tots los sants que eren trespasats, e en cascuna feu sa manifestació. Axí ho diu: *Descendit ad inferos*, no diu *ad infernum*, mas *inferos*, a tots los quatre, *primum ad inferiores terre partes*.

55 *Primo*, al infern baix on son los condemnats, manifestá la deitat per rigorosa increpació. Del començ del mon tro a la mort de Jhesu Xrist, lo dimoni les encarcerava les animes en una casa de aquelles: hir Jhesu Xrist penjava en la creu ab aquella dolor, tot meyspreat. Lo dimoni, que primer havia temor e reguart de aquest, * duptant que no fos lo fill de Deu, quant lo veu en aquella pena tan fort, no crech que fos fill
60 de Deu, pensá que se'n portaria la anima. Diu Beda que vench per porta-sse'n la anima de Jhesu Xrist. (Tobie, c.^o vi.^o) Lo fill de Tobies, acaminant, acostá's al riu Tigris per lavar los peus: *Ecce exivit piscis magnus ut devoraret*, e ell pres-lo e trach-lo de fora. Lo

— 33. *Talem-nobis*. — HEBR., 7, 26, *Talem enim...*

— 35-36. *Vere-absconditus*. — ISAL., 45, 15.

— 38. *Splendor-est*. — HABAC., 3, 4 i 5: *Splendor ejus ut lux erit: cornua in manibus ejus; ibi abscondita est fortitudo ejus: ante faciem ejus ibit mors*.

— 53. *Descendit ad inferos*. — SÍMBOL D'ATANASI.

— 53-54. *Primum-partes*. — EPH., 4, 9: *Primum ad inferiores partes terrae*.

— 60. BEDA *ad cap. 6 Tobiae*.

— 61. *Ecce-devoraret*. — TOB., 6, 2: *Ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum*.

riu Tigris era la mort de Jhesu Xrist, e ysqué lo beneyt Senyor per lavar-se los peus. Dien los doctós que aquests son los homens crehents e obedients. Ysqué Jhesu Xrist per lavar nosaltres los peus, e ysqué Sathanás per demanar-lo, e posá's al braç de la creu, e no's pensava que Jhesu Xrist lo ves, e axí com Jhesu Xrist spirá, coneix que era Deu e volch fugir, e Jhesu Xrist pres-lo e encarcerá'l en lo infern. *Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quitquam*; lo diable que havie llavors lo principat del mon, Jhesu Xrist lo mes en infern, *et princeps hujus mundi* ara exirà de fora, si *pro quando*, quant serie exalçat en la creu.

fol. ccxc v.

E axí la anima sagrada de Jhesu Xrist mená son presoner Luciffer, ligat en infern, e havia estar ligat fins al temps de Antexrist: axí, vet dura increpació que'l ligá fort. Segons diu sent Bernat * que trencant les portes de infern hi entrá Jhesu Xrist, e lo ligá be. Item, quant hac ligat Luciffer, stech la anima de Jhesu Xrist increpant los dampnats, e primerament als grans, reys e magnats, los quals conegueren la anima de Jhesu Xrist, mas no veyen la divinitat, mas conexien que era Deu, axí dient-los: «O, desastruchs!», e increpant-los; axí mateix als grans clergues, Aristotil e Plató e altres. Diu *expresse* sent Iheronim: «O, folls! preycaven als pobles e trobaven que no era sinó un Deu, e puy adoraven les ydoles!». Axí, a tots increpava, e al primer damnat Cahim, e a Lamech que pres dos mullers; aquell fo lo primer luxuriós: pensau quin plant hi havia. E llavors, vench lo hun ladre, que com morí Jhesu Xrist los ladres no eren morts, increpava'l: «O, desaventurat, que si haguesses cregut!»; item, pensau de Judes Escariot, pensau com lo increpava. (P.^a Petri, c.^o 3.º) *Xpistus semel mortuus est pro peccatis nostris, et descendit ad inferos, et in carcere predicavit increpando damnatos*.

fol. ccxci

Al segon pus amunt, hon stan los petits que no han peccat, mas han rebut lo peccat original, axí com si cau alguna cosa en un fanch; * no duptes que aquests petits no entraran en parahís, mas no han penes, turments ne foch, mas plant, e han tanta sciencia, mes que jamés no hac en est mon filosof nengú: axí, stan ab gran amor natural, diu que dormen, perque no han sentiment de pena ne dolor. A aquests Jhesu Xrist hi devallá per graciosa consolació: ell vench allí, e ells conegueren que ell era lo salvador, mas no veyen la divinitat. Dix Jhesu Xrist: «Bons infants, loau Deu creador, que'us ha feta gracia que no haveu pena»; e tots digueren: *Gloria tibi Domine*; e aquesta visitació fon per graciosa consolació.

Lo terç loch es purgatori, on fan penitencia les animes: allí ha foch, mas no'y ha dimonis, e allí complexen sa penitencia, que Deu es fort amador de justicia. E la anima de Jhesu Xrist fo allí, e per piadosa delliberació los visitá. Sir's delliuirá tots los que'y staven, e si consideram per rigor de justicia, diu sent Thomas que no'n trech

— 67-68. *Venit-quitquam*. — JOAN., 14, 30.— 83-84. *Xpistus-damnatos*. — I PETR., 3, 18 i 19: Christus semel pro peccatis nostris mortuus est. In quo

et his, qui in carcere erant, spiritibus veniens praedicavit.

— 97. Cf. *Summa Theologica*, p. III, q. LII, art. 8.

sinó aquells que havien complit lo temps; si consideram per dolçor de misericordia, piadosament axí ho creu yo, que tots los tragué. Rahó: cert es que major es la misericordia de Deu que de nengun princep, e quant un princep entra novellament, * tots los presonés gite de la presó, los quals hi eren per offensa feta al rey; donchs quanta mes aquells que eren en purgatori, que no'y eren per interés de part, mas perque no havien satisfet al rey. Tots cridaven: «Senyor, misericordia!». Axí, tots los ne tragué, e meslos en lo lim dels sants pares. (Isahies, xlix.^o c.^o) Deya Deu lo pare: «Yo t'e donat en pau del poble *ut suscitarer terram et possideres hereditates dissipatas*». Axí mateix, lo papa novell sol dar indulgencia a pena e a culpa, e papa Jhesus be podem dir que en aquell dia de la sua coronació: axí, podem verdaderament cloure, que tots los ne tragué de purgatori.

Yo he vist en temps del papa Climent: yo era en Avinyó, e morí lo compte de Geneva, e no dexava nengun hereter; lo papa feych pregar per moltes devotes persones que preguassen per aquell, que era son germá. Yo diguí al papa que es huy, e era llavors cardenal, que tantost lo podia fer exir de purgatori. Sent Thomas diu que directament no pot dar indulgencia lo papa als de purgatori, mas indirectament hoc. Si diu lo papa: «Si fan tal * obra meritoria, yo do tal indulgencia»; axí, aquella persona la guanya directament, mas indirecta si diu: «Qui farà tal obra haja plena indulgencia per si e per aquella persona qui'u farà»; e, llavors, tu ho pots per altri, si'l papa deya: «Qui farà tal obra piadosa, guanyará plenera indulgencia per si o per qui voldrá», vulles sie viu o mort. E axí donchs, lo papa elegescha alguna bona persona, que mester es que aquell que fa la obra bona, sia en stament de gracia, e lo papa atorgue-ho axí, e preguen e façen la obra per la anima de aquell qui voldrá, e axí, si lo papa ha en poder e potestat de dar tals indulgencies, e que direm de papa Jhesus? E axí, cert est, que'ls ne tragué tots los de purgatori. Isahies, parlant en persona de Jhesu Xrist: *Spiritus Domini super me, ut mederet mentitos corde* (lxi.^o c.^o); lo Sperit de Deu es sobre mi per dar medecina celestial, e axí certament tragué e delliurá tots los de purgatori: *Ut daret captivis indulgenciam*; dels de purgatori, se entén.

Al quart loch, ço es al lim on staven los sants * pares, en aquest loch devallá Jhesu Xrist e entrá'y. O, quina festa s'i feu! Los angels vengueren primers: «Sus! sus! obrits les portes»; per ço diu *porte eternas*, que havia a durar tants anys: allí mostrá la divinitat. Pensau que Adam e tots com deyen: «O, Senyor, redemptor tan desijat!», e en aquell punt hagueren cara de gloria, e cascú d'ells, com lohaven Deu! Allí eren los innocents que feu matar lo rey Herodes; e vench la anima de sancta Anna: «Senyor, vos sou mon net!»; e Josep diu: «Senyor, yo so qui'us mení en Egipte!»; e vench la

— 104. ISAI., 49, 8 i 9: Dedi te in foedus populi, ut suscitarer terram, et possideres haereditates dissipatas: ut disceres his, qui vincti sunt: Exite; et his qui in tenebris sunt: Revelamini.

— 111. Es refereix al papa Benet XIII.

— 122-125. *Spiritus-indulgenciam*. — ISAI., 61, 1: Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me: ad annuncianum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, et praedicarem captivis indulgenciam, et clausis apertionem.

anima del ladre, e dix: «Senyor gloriós!». O, quina festa fonch tan gran! E estech aquí tro al dia de Paschua, e tragué'ls de aquell loch, e romás aquell loch buyt. *Tu quoque in sanguine testamenti tui remisisti victos tuos de lacu, in quo non est aqua* (Zacharie, ix.^o c.^o); 135
 «Senyor, has tret los catius del lach en lo qual no'y havie aygua de frescor de gloria». *Ego sapientia etc. penetrabo omnes inferiores partes terre* (xxiii.^o c.^o, Ecclesiastici): nota omnes, que en tots los inferns. Santa auctoritat diu tot quant yo he dit damunt, *et illuminabo lumine glorie*, ço es, als de purgatori e als sants pares.

— 134-135. *Tu-aqua.* — ZACH., 9, 11.

— 137-139. *Penetrabo-glorie.* — ECCLI., 24, 45: Pe-

netrabo inferiores partes terrae, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino.

[DOMINICA DE PASQUA DE RESURRECCIÓ]

[Diumenge, dia 23 d'abril]

SURREXIT, NON EST HIC.

Habetur verbum illud originaliter Marchi, c.º xvi.º, et recitative in Evangelio hodierno.

En est sermó, que yo entench preycar, de la santa resurrecció de Jhesu Xrist, per ço que Ell vulla dar en nostres coratges algun sentiment spiritual de esta gran festa,

Primo: AVE MARIA.

Esta paraula proposada es, bones novelles de la gloriosa resurrecció de Jhesu Xrist, la qual denunciá angel del cel a les Maries, e dix lo tema proposat: «Resuscitat es, e ja lo seu cors no es açí, levat s'es e resuscitat gloriosament». La anima no es en lo lim, que ja es fora ab tots los sants pares. 10

Per entendre aquesta tan gloriosa materia, sapiats que la santa resurrecció de Jhesu Xrist, la qual denunciá angel del cel, ha dos excellencies sobre totes altres, que moltes persones resuscitaren. La primera, que nostre senyor Deu Jhesu Xrist resuscitá per propria virtut, e no per altra estranya virtut ni poder, que'l cors mort havia poder infinit per la divinitat ajustada, e axí mateix, la anima no hac mester altre poder ne virtut estranya, mas per son propi poder e per sa propria virtut, * e los altres per poder divinal. En lo Vell Testament, Elies e Eliseu, fent oració a Deu, resuscitaven morts: nostre senyor Deu los volia complaure; e en lo Novell Testament ha també de resuscitats, per ço com Jhesu Xrist ho manava: *Potestatem habeo ponendi animam meam in morte, et similiter*, quant seré mort, de resuscitar (Jo. x.º). 15 20

La segona excellencia fo resurrecció a vida gloriosa, impassible e immortal, que los resuscitats en lo Vell Testament e Novell, resuscitaven de mort a vida passible e mortal, que havien a morir, e Jhesus, salvador nostre, resuscitá a vida gloriosa e immortal: *Xpistus resurgens* (Ad Romanos, vi.º c.º) *jam non moritur*, e no li será senyora la mort de aquí avant. E axí son toquades les dos clausules del tema. No diu *resurrexit*, mas 25

L. 4. *Surrexit-hic.* — MARC., 16, 6.

— 22-23. *Potestatem-similiter.* — JOAN., 10, 18: *Potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam.*

27. *Xpistus-moritur.* — RÔM., 6, 9: *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.*

surrexit: diu-ho per la propria virtut e poder, ço es, a vida immortal. Diu: *Non est hic*
 30 en vida mortal passible.

Scio quoniam Jhesum queritis crucifixum, surrexit etc.: es lo tema declarat. A la prathica he trobat tres punts: *primo*, que la resurrecció fon huy celebrada desijosa-ment; 2.º, demostrada graciosament; 3.º, publicada virtuosament.

Primo, fon huy celebrada desijosament, ab gran desig dels sants pares e altres, e
 35 angels. La anima * ajustada ab la deitat, stant en lo lim dels sants pares, estech tro resuscitá. Los sants pares, vehents que ere passat lo divendres, e la nit, e puy disapte, e puy la nit, ell desijaven tant que vessen aquell gloriós cors ab aquelles naffres que havia haguda la victoria. Axí, estaven ab aquell gran desig, e delleberaren de supplicar-lo tots, cascú per son orde, que fos mercé de sa infinida clemencia que resuscitá, e stant
 40 aprés de mija nit Adam ab los altres sants patriarques, ço es, Matusalem, Melchisedech, Abram, Ysach e Jacob e altres, ab gran reverencia lo supplicaren: *Surge, Domine, in requiem tuam, tu et archa sanctificationis tue*, en lo psalm «Memento Domine David»; ço es, la tua anima e l'archa de la tua sanctificació, lo cors sagrat de Jhesu Xrist; e axí, tots ells lo supplicaren. E aprés ve Moysés ab los sants proffetes, e agenollen-se, e
 45 dien: *Exsurgat Deus* (David, en lo psalm «Exsurgat»), e sien destruits los seus enemichs los juheus, e aquells qui l'an hagut en oy, los dimonis e los cavallers qui guardaven lo moniment. Ve Aron ab los sants sacerdots, e posaren la supplicació: *Exsurge, Domine Deus meus*, (en lo psalm «Domine Deus in te speravi») *et sinagoga populorum circumdabit te*. «Sinagoga» vol dir congregació dels pobles. Ve David ab los altres sants reys
 50 e princeps, e tots, per orde, supplicaren-lo: *Exsurge Domine, adjuva nos* (David en lo psalm «Deus auribus meis audivimus»). Jatsia que haguessen los sants tota la gloria, mas no havien * lo loch, e no podien exir sinó ab Jhesu Xrist: ja eren reemuts, mas no
 del loch, que no'l havien encara. fol. ccxciv v.

Aprés ve la santa Eva, que santa fo per gran penitencia, e Sarra, e Rebecha muller
 55 de Ysach, santa Anna, e Elisabet mare de sent Johan Babbista, e elles supplicaren: *Surge in iudicio meo, Deus meus* (David, en lo psalm «Judica Domine nocentes me»), *exsurge in iudicium*. Tots li deyen a Eva: «Per vos som açí», e, com era viva, li deyen que per ella havien aquell mal, e per ço deya Eva: «Leva en lo meu juhí, Senyor, car tota la causa es mia». Sent Johan Babbista e altres sants del Novell Testament, e los igno-
 60 cents, e Josep, e lo ladre; e sent Johan parlá per tots: *Exsurge, Domine, judica causam* (en lo psalm «Ut quid Deus repulisti in finem»). Eva havia dit que era causa d'ella, e

— 31. *Scio-surrexit*. — MATTH., 28, 5: Scio enim, quod Jesum, qui crucifixus est, quaeritis: Non est hic, surrexit enim, sicut dixit.

— 41-42. *Surge-tue*. — Ps. 131, 8.

— 45. *Exsurgat Deus*. — Ps. 67, 1.

— 47-48. *Exsurge-te*. — Ps. 7, 8: Exsurge Domine Deus meus in praecepto quod mandasti, et synagoga...

— 50. *Exsurge-nos*. — Ps. 43, 26.

— 55-57. *Surge-judicium*. — Ps. 34, 23: Exsurge et intende iudicio meo; Deus meus, et Dominus meus in causam meam.

— 60-65. *Exsurge-tuorum*. — Ps. 73, 22: Exsurge Deus, judica causam tuam; memor esto impropiorum tuorum, eorum quae ab insipiente sunt tota die.

sent Johan diu que causa de Jhesu Xrist; per que?, car los juheus, com hoyen dir que resuscitaria, tenien-ho a escarn, que de la creu no havia pogut devallar, que com exiria del moniment: axí fon enproperi dels juheus. Per ço diu: *Causam tuam memor sto improperiorum tuorum*; dient los juheus per escarn: «Hoc, ara resuscitará»; axí deya 65
 sent Johan que causa era de Jhesu Xrist. E fetes estes cinch supplicacions, los angels molts que'y havie per acompanyar la anima de Jhesu Xrist, supplicaren: *Exsurge*, (en lo fol. ccxcv psalm «Deus auribus»), *idest, valde dormis*. * Per que dormiu tant, Senyor? ja haveu dormit tres dies, duptant-se que no la tardás tro a la final resurrecció, que tots resuscitarem (David, en lo psalm «Salvum me fac Domine» xi.^e): *Propter miseriam inopum exurgam*. E ere ja hora d'alba. Com respós Jhesu Xrist, fetes totes les dites supplicacions?; encara havien lo loch de miseria, per ço ho deya que afreturejaven lo loch de gloria, *et propter gemitum* de sos dexeables.

Dix Jhesu Xrist: «Seguits-me», e levá's la anima de Jhesu Xrist ab tots los sants, e seguiren-lo; e la anima de Jhesu Xrist entrá en lo moniment, e ysqué resuscitat gloriosament, e fon tan gran terratremol, que los qui guardaven lo moniment, axí com a morts caygueren, e mostrá llavors lo seu preciós cors gloriós a aquells sants; e tots los sants digueren: *Gloria tibi Domine, qui surrexisti* etc. Per ço fo huy celebrada desijosament. 75

Aprés la segona: dich que la gloriosa resurrecció fo huy demostrada gloriosament, e com?; *primo*, a la Verge Maria. Sent Ambrós *expresse* ho diu, que primer aparech a la Verge Maria: los evangelistes no'n dien res, que no'u curaren; axí com en un procés han dat sos testimonis, e no'y han mes la mare per testimoni. La primera rahó per que aparech primer a la Verge Maria, fonch per complir ço que havia manat de honrar 80
 pare e mare; axí, a la mare pertanya * aquella honor mostrant-se primer a ella: *Gemitus matris tue ne obliviscaris*. *Secunda ratio*: per cert havem que tots los apostols e dexeables, lo dia de la passió, perderen la fe xpistiana, uns de tot, altres duptant si es, no es; mas en la Verge Maria ferma hi fon la fe; e, donchs, com la Verge Maria hagués la fe tota sola: *ergo* etc. 85

La terça rahó, que la Verge Maria anava mes a Jhesu Xrist que a nenguna creatura. Jhesu Xrist dix: *Qui diligit me* (Jo., xiiii.^o) será amat per lo meu Pare, e yo amaré a ell, e seré manifestat. La Verge Maria be sabia que devia resuscitar lo tercer dia: (Mathei, xx.^o) moltes vegades ho havia dit Jhesu Xrist, mas no dix la hora; dix lo dia, mas no la hora. La Verge Maria, la nit passada, ella sperant la resurrecció, ella dix e considerá si trobaria la hora. Sabia la Blibia, e de la resurrecció parla David; ella llegí 90
 95

— 67. *Exsurge*. — Ps. 43, 23: *Exsurge quare ab dormis Domine?; exsurge, et ne repellas in finem*.

— 70. Ps. 11, 6: *Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus*.

— 81. SANT AMBRÓS, in *Lib. de Virginibus*, diu: Maria resurrectionem Domini vidit, et primo vidit.

— 85-86. *Gemitus-obliviscaris*. — ECCLI., 7, 29.

— 91. *Qui-me*. — JOAN., 14, 21.

— 93. MATTH., 20, 19: *Et tradent eum gentibus ad illudendum, et flagellandum, et crucifigendum, et tertia die resurget*.

e cerquá tot lo psaltiri, per cerquar si trobaria la hora: «Com no'u ha dit mon fill, senyal que ho ha dit proffeta»; e troba David, en lo psalm «Miserere mei»: *Exsurge gloria mea*. Respon lo fill: *Exurgam diluculo*; levat e resuscita, gloria mia. Respon: «En l'alba». E com la Verge Maria sabé la hora, quin goig hagué! Deu lo pare l'appella: 100 *Gloriaris salterio et citara*, e açó per la gran diligencia que havia a procurar la honor de Deu lo pare: * «Beneyt es qui tots temps fa e entén en la honor de Deu». fol. ccxcvi v. (Jo., viii.º) *Ego non quero gloriam meam, set honorifico gloriam Patris mei*; per esta diligencia la appella «gloria mia». Per que diu *psalterium*?; açó es instrument de cambra, significant la obediencia de la ley que Deu doná a Moysés; instrument de cambra que 105 no exia de fora: *Non veni solvere legem, set adimplere*; perque «guitarra» no es instrument de cambra, mas per tot se sona: *Euntes per universum mundum predicate evangelium omni creature* per excellencia de la ley xpistiana.

La beneyta levás de la oració e aná e obrí la finestra, e no era alba; torná a legir en lo psalm «Paratum cor meum», aquell ves mateix trobá, e dix: «Ja he dos testimonis», e va a la finestra, e no era alba; e torne a legir, e après legí los proffetes, e sabia 110 que Ossé ne havia parlat; trobá que deya: *Vivificabit nos, et in tertia die, quasi diluculum* (Ossé, vi.º). La Verge Maria que hac tants testimonis, tanqua lo libre, e ella sta a la finestra, e ella met un banch ab son tapit, e apparella sa cambra, e ella veu aclarir l'alba, e ella, legint lo psalm «Eripe me de inimicis», ella, estant axí ab aquell desig, 115 Jhesu Xrist resuscitat, dix a sent Gabriel: * «Ves, porta albixera a la mia mare», e ell fol. ccxcvi v. ve ab aquella claritat, e considera si era son Fill, e l'angel saluda-la: «Ave Maria; alegrat, mare de Deu, sopte ara será ab tu lo teu fill gloriós resuscitat». E veu Jhesu Xrist ab tots aquells sants angels e sants pares, e Jhesu Xrist entrá ab la cara rient, e ella se humiliá e se abaxá per a besar-li les sues naffres glorioses. O, quin parlament fo tan 120 gloriós! Pensau com Adam e Eva veren la Verge Maria, com degueren dir: «O, na beneyta! vos haveu uberta la porta de paradís», e li feren gran reverencia tots los sants: «Tu, gloria Jherusalem; tu, leticia Israel et honor et reverencia de tot lo poble» (Judith, v.º). E la Verge Maria los dix: *Vos estis gens sancta* (P.^a Petri, 2.º); tot lo seu linatge, predestinat a salvació, e tots los angels feren-li gran reverencia, e cantaren esta 125 cançó: *Regina celi letare, allehuya*, que vol dir «gloria sia a Deu», e sent Pau la registra. E axí, la resurrecció de nostre salvador Jhesu Xrist fo huy demostrada graciousament.

— 97-98. *Exsurge-diluculo*. — Ps. 56, 9: *Exsurge gloria mea, exsurge psalterium et cithara; exurgam diluculo*.

— 100. *Gloriaris-citara*. — Vegi's Ps. 56, 9.

— 101. *Ego-mei*. — JOAN., 8, 50: *Ego gloriam meam non quero, sed honorifico Patrem meum*.

— 105. *Non-adimplere*. — MATTH., 5, 17.

— 106-107. *Euntes-creature*. — MARC., 16, 15: *Euntes in mundum universum, predicate...*

— 111. *Vivificabit diluculum*. — OSC., 6, 3: *Vivificabit nos post duos dies; et tertia die suscitabit nos, et*

vivemus in conspectu ejus. Sciemus, sequemurque ut cognoscamus Dominum, quasi, diluculum praepratus est egressus ejus.

— 114. Ps. 58, 4: *Exsurge Domine in occursum eum, et vide, et tu Domine Deus virtutum, Deus Israel.*

— 123. Tu gloria Jerusalem, tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri. — JUDITH, 15, i no 5, 10.

— 124. *Vos-sancta*. — I PETR., 2, 9: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta.*

— 125. *Regina-allehuya*. — ANTIFONA de l'Església en temps pasqual.

Lo terçer punt es, que fo publicada virtuosament quant hac stat Jhesu Xrist ab la Verge Maria. Ella li demaná una gracia, que jatsia que tots haguessen hauda dolor sos dexeables, mas en special sancta Maria Magdalena e les altres que eren anades al moniment *orto jam sole*; com se començe a enrogir l'alba, preguá'l que'ls volgués aparer, e
 fol. ccxcvii a sent * Pere que plorava en un moniment on s'era mes; e nostre senyor Jhesu Xrist appellá un angel, e feu-los denunciar que Jhesus era resuscitat, e trobá les Maries, e elles anants dients: «Qui'ns levará la pedra tan gran?»; e elles veren la pedra regirada e les guardes com a morts. Lo angel les dix: «Ja se que demanau; Jhesus crucifficat ja es resuscitat, no es ací», e dix: «Digau-ho als dexeables e a sent Pere», que stava a part.

E tornant Jhesu Xrist, aparech a sancta Maria Magdalena e a les altres, e elles se'n van per manament de Deu als dexeables, e axí com staven sperant justats, Jhesu Xrist los aparech, e axí los fonch publicada la resurrecció. E per ço se demostra que primerament fonch publicada a la Verge Maria, per que ella fo tots temps sens peccat.

Un secret. Que nostre senyor Deu Jhesu Xrist se volgué axí mateix demostrar en gloria als ignoscents petits: (Mathei, xix.º) *Sinite parvulos venire ad me*; e deus notar encara que aparech a les Maries que portaven ungüent, ço es, als que han portat ungüent de penitencia; terçament, als apostols que staven en la taula menjant: significa
 fol. ccxcvii v. que, als obedients, a aquells apparexerá, ço es, als qui han combregat o * combregaran huy. Si dieu, com farem si huy no podem combregar?; com diu la decretal?: *in Pasqua*,
 no diu dia de Pasqua; e axí, ab consell del confessor, se pot allongar; e axí, si no'u has pogut fer, hajes consell de confessor e rahonable causa. E axí, dar-li ha altre temps. Per la multitut de la gent, paria a mi que lo curat de cascuna esglesia parroquial, deu fer combregar als capellans per tota la esglesia, e per les capelles, si no'y basten, demá o l'altre, mas huy es pus convenient.

— 130. *Orto-sole*. — MARG., 16, 2.

— 141. *Sinite-me*. — MATTH., 19, 14.

[LI]

[FERIA II DESPRÉS DE PASQUA DE RESURRECCIÓ]

[Dilluns, dia 24 d'abril]

MANE NOBISCUM DOMINE, QUONIAM ADVE-
SPERACIT, ET INCLINATA EST JAM DIES.

*Luce, xxiii.º c.º, originaliter, et in Evangelio
hodierno recitative, scribitur verbum illud.*

La nostra preycació serà de una gloriosa aparició que's recita en lo Evangeli, com Jhesu Xrist aparech a dos dexebles que anaven per lo camí.

Et primo: AVE MARIA.

Fol. cxcviii Per dar declaració a esta paraula, sapiats que estament de gracia es, quant la crea-
tura está en * la gracia e amor de nostre senyor Deu. Aquell stament e temps es dit «dia
e lum clar». Rahó: que axí com vets que en lo dia lo sol illumina e escalfa e fa fructiffi-
car, axí en la persona que es en bona vida, la gracia spiritual li illumina lo enteniment,
e scalfa-li la volentat en devoció e amor, e nostre Senyor, sobre totes coses, conforta
la memoria e fa fructificar. E axí, estament de gracia es dit «dia»; e, lo contrari, esser
fora la gracia divinal, es dita «nit escura», per lo contrari.

Si quis ambulaverit in die, suple «gracie», non offendit, et si ambulaverit in nocte, al
contrari (Jo., xi.º c.º): no ençopegua en falsa opinió de la fe, com la lum hi es; mas si
va de nit en peccat, cové de ençopeguar, e per ço, homens que stan en mala vida, no
us maravelleu si ençopeguen. E per ço que lo poble xpistiá, en lo temps de Quaresma
que es passat, eren en gracia divinal, mas veus ja est dia se comença a enclinar, que ja
en temps de carnal donen-se a vanitats, e pensen-se que no han a fer bones obres sinó
en Quaresma. Per tal, la Ecclesia fa esta oració: *Mane nobiscum Domine, quoniam*
advesperacit, et inclinata est jam dies etc. E so en la materia.

Es necessari declarar per quines maneres podem retenir Jhesu Xrist per gracia; he
trobat tres maneres en lo Evangeli: *primo*, rahonant paraules spirituals; 2.º escoltant
doctrines celestials; 3.º, obrar almoynes fraternals.

LI. 4-5. *Mane-dies.* — LUC., 24, 29: Mane nobiscum,
quoniam...

— 18. *Si-nocte.* — JOAN., 11, 9 i 10: Si quis ambula-

verit in die non offendit, quia lucem hujus mundi vi-
det; si autem ambulaverit in nocte, offendit, quia lux
non est in eo.

* *De prima*, rahonant paraules spirituals. Vol dir, que si nosaltres volem la nostra
 30 boqua governar parlant de Deu e de les sues obres, e de la gloria celestial e de infern,
 e parlant de esta vida que ha a fallir, dich que rahonant axí, retendreu Ihesu Xrist.
 Rahó: naturalment, cascuna cosa es tirada e retenguda per son semblant. Vets que la
 caramida tira e reté la agulla, per semblança que ha aquella pedra caramida ab lo ferre;
 lo lambre a una palleta. E la Scriptura diu: *Omnis caro ad similem suum conjungetur*
 35 (*Ecclesiastici*, xiii.^o c.^o); axí, semblança de ajustament e acompanyament; quina sem-
 blança ha Ihesu Xrist a paraules spirituals? O, tan bella semblança!: *In principio erat*
Verbum etc. (Jo., p.^o); en lo començ del mon ja era etc. Axí, Ihesu Xrist es paraula
 eternal; donchs si cascuna cosa es retenguda per semblança, rahonant paraules spiri-
 tuals retendreu Ihesu Xrist.

Lo Evangeli diu de aquells dos dexeables que exien de Jherusalem, e, exint, comen-
 çaren a rahonar de paraules spirituals, e tant com ells parlaven, Ihesu Xrist no's partia
 d'ells: *Duo ex discipulis Ihesus ibant ipso die in castellum, et ipsi loquebantur de hiis*
omnibus que acciderant, et factum est, dum fabularentur et ipsum quererent, et Ihesus erat
cum illis, et eum non cognoscerent etc. Havi'ry lxx. stadis de Jherusalem al castell.
 45 «Stadi» vol dir tant com corria Èrcules, gigant, sens alendar, e es quasi la sisena part
 de legua: quinze stadis feyen una legua, e axí, lx. stades eren quatre legues petites,
 * e com ysqueren de la ciutat, anaven tots trists no sabent la resurrecció, e parlaven de
hiis omnibus que acciderant, en quina manera; *et factum est, dum fabularentur* etc. Ells,
 exint de la ciutat, lo hu dix al altre: «Que't apar de aquest nostre mestre?»; staven
 50 trists. Dix lo hu: «Yo'l tenia per fill de Deu, e ara no he aquella creença». Dix l'altre:
 «No has vist quina mort tan dolorosa?; si fos fill de Deu, no ajuda cascun pare a son
 fill?». Ell deya: «La creença n'e perduda». E ells, anant axí, vey a hoya Ihesu Xrist
 que començaren a parlar d'ell. E dix lo altre: «Bona rahó has feta; mas com haguera
 pogut fer tals miraccles, que resuscitá a Latzer, item illuminá lo cech de nativitat?».
 55 Dix: «Ara que direm?», et axí *fabularentur*, no s'i fermaven, faules deyen. E deya l'al-
 tre: «No saps que molts sants homens han resuscitats morts? Elies e Eliseu, e Moysés
 feu molts miraccles, mas no eren fills de Deu».

E Ihesu Xrist, metent-se en llur companya en forma de pelegrí, dix Ihesu Xrist
 llavors, hoydes les dites paraules dels dits dos dexeables fabulants, dix: «Ver es que
 60 proffetes sants han fets molts miraccles pregant a Deu; mas Ihesu Xrist per son propi
 poder». Axí deyen: «Be diu». Dix l'altre companyó: «No sabs que en l'ort feu oració
 a Deu lo pare, que no morís?». Axí ells altercaven, * e Ihesu Xrist escoltava. E dix
 l'altre: «No saps tu que be poguera fugir, mas no'u volch?». Axí, ells adés deyen una

— 34. *Omnis-conjungetur*. — ECCLI., 13, 20: *Omnis caro ad similem sibi conjungetur*.

— 36-37. *In-verbum*. — JOAN., 1, 1.

— 42-44. *Duo-cognoscerent*. — LUC., 24, 13, 14, 15 i 16: *Duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem, nomine*

Emmaus; et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quae acciderant; et factum est, dum fabularentur, et secum quaererent, et ipse Jesus appropinquans ibat cum illis; oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent.

cosa, adés altra. Dix lo hu: «Ara posem que no fos fill de Deu; no podem negar que no sie lo rey Messies, que totes les proffezies ho dién». Respon l'altre: «Lo rey Messies devie venir per delliurar-nos de captivitat, e es mort, e romanim catius del emperador de Roma». E ells anant axí, diu l'altre: «Jhesu Xrist [dix] que venie a delliurar-nos de peccat, mas no havie regne d'est mon, mas del regne celestial; axí los proffetes deyen de la captivitat dels dimonis». E deya l'altre: «Yo lo he seguit, e havia dat lo que tenia e possehia, e ara romanch ab lo flaviol min de cera»; e axí ells tornen a parlar. E diu lo hu: «Verament, ell era hun gran sant hom». L'altre diu: «Si sant hom fos e amich de Deu, nostre senyor Deu no es ab lo sant hom, com dix: Deu meu, per que m'as deseparat?; açó dix en la creu». E axí anant, Jhesu Xrist stava ab ells, e no'l conexien, e scoltave Jhesu Xrist. Dix l'altre: «Que'm dirás a la veu gran que cridá?». Responia l'altre: «Ell se veyia deseparat de la amistança dels apostols e dexeables; e no saps que lo sol se scurí?». E per ço, com parlaven paraules spirituals, per ço Jhesu Xrist no's partia d'ells; e axí, nosaltres, si volem que no's parteysqua de nosaltres e sia ab nos, hojam paraules spirituals.

fol. ccc Aquests dos dexeables no havien la fe; a homes increents, per parlar de Deu, se ajusta ab ells; * quant mes a nosaltres que som creents!; e donchs, donant-nos a parlar paraules sperituals de la passió e resurrecció, no's parteix de nosaltres. Per esta rahó deya sent Pau: *Deponentes mendacium, loquimini veritatem* (Ad Effesios, c.º 4.º), que si voleu retenir Jhesu Xrist, gitats de vostra boqua tota mentida parlant veritat; *omnis sermo malus*, tota paraula mala, no parlar-la diffamant son prohisme: no parlar mal de nengú; item, paraules desonestes; item, de paraules de menaces ni dures, mas dolçament a muller e companyes; item, guardant-se de fer falsos sacraments: jurament que sia a peccat no val, ans es merit no tenir-lo, que jurament es entés no fent contra Deu, ne jurar fals per estalviar de perill a nengú; als de casa dir-los ço que haveu hoyt en lo sermó.

A la segona part, scoltant doctrines celestials: yo parle; vosaltres scoltau; sus aci es Jhesu Xrist: (Mathei, xviii.º) «Yo so allí en mig», et (Apocalipsis: cxx.º) *Verbum Dei*.

fol. ccc v. La segona part del Evangeli. Com hagueren molt parlat, Jhesu Xrist començá a parlar, e ells a escoltar, *qui sunt hii sermones, quos confertis, ambulantes tristes?*; ells començaren a dir: *Et tu solus peregrinus es in Jherusalem, et hec ignoras?*; vol dir: no'y ha nengú que no'u sapia en Jherusalem, e tu no'u saps?; ell no dix que no'u sabés, mas dix, e com que ere stat. Ells dixerén: «Ol un gran proffeta * del qual nosaltres erem

— 82. *Deponentes-veritatem*. — EPH., 4, 25.

— 83-84. *Omnis-malus*. — EPH., 4, 29.

— 91. MATTH., 18, 20: Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

— 90-91. *Verbum-Dei*. — APOC., 20, 4.

— 94-95. *Qui-ignoras*. — LUC., 24, 17 i 18: Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem ambulantes, et estis tristes? Et respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es in Jerusalem, et non cognovisti quae facta sunt in illa, his diebus?

dexebles, han-lo crucificat, e es mort, e han-lo mes en lo moniment, e havi'ns dit que devia resuscitar, e no sabem que sic resuscitat: be es ver que les Maries ho dien, mas
 100 son paraules de dones; *nos sperabamus*, mas ja tota speranza havem perduda». Dix Jhesu Xrist: *Stulti!*; vol dir: «Grossers!; dexebles sou stats, e sou axí grossers a creure?; e no sabieu vosaltres que los proffetes axí ho havien proffetizat, que axí devie morir?». E ells dixeren: «Com, los proffetes ho han dit?»; e lladonchs, *incipiens a Moyses e omnibus proffetis. Si in omnibus, ergo in aliquibus.*

105 Vinguam a la pratica. Dix: «No sabeu que quant creá Deu lo mon e feu parahís terrenal, e havi'ny un arbre de vida en mig de paradís, e ordená Deu que qui'n menjás morria? No sabeu que dix David, en lo psalm «Ut quid Deus repulisti», e en mig del mon devia obrar la salut del mon? Veus lo arbre de vida, que tot hom qui'n menjara, ab dos pactes, creents e obedients, tots aquells deuen esser salvats». Tots los feya star
 110 arrapats, e dix Jhesu Xrist: «Quan Deu hac creat Adam, e li volch dar companya, com la creá? Deu feu adormir Adam, e Deu arranchá-li una costella, e formá'n dona». Dix: que calia que'l fes adormir? Secret hi ha: que significava que Jhesu Xrist se havia adormir en la creu, e axí los deya la significança. Mes avant, quant Deu volch destrohir lo mon, en temps de Noé, feu fer una archa de fusta, on se salvaren: per * que?, que també
 115 los podia salvar en altra manera; per que, donchs, feu l'archa?; dix significava, que en lo diluvi del peccat, altre remey no'y havia sinó aquella archa; e en lo costat de la archa era la porta: axí, es la porta lo costat de Jhesu Xrist. E ells staven ab aquella dolçor hoynt.

fol. cccí

Mes: no'us recorda si haveu lest quant Abram hac son fill Ysach, e Deu li maná
 120 que'l sacrificás; e quant hac ligat lo fill per sacrificar-lo, dix Deu: «No mates ton fill, mas girat e veurás de que farás sacrifici?». Vet lo fill de Abram lo fill de Deu, que porta la lenya, ço es, la creu, e, puys, ligat e posat sobre la lenya en la creu, e no devia morir en quant fill de Deu, mas en quant hom, anyell spinat. Mes: no'us recorda com lo patriarcha Jacob devia morir, e Josep li mená dos fills davant, Affrahim e Menassés, e Josep
 125 dix: «Beneyu-los?» *Effrahinus sinistra*. Com ho feu Jacob?; benehí los fills ab les mans entrecavalcades en senyal de creu: lo hu ab la una ma e l'altre ab l'altra.

E lo beneyt senyor Jhesu Xrist, diu-los mes. No'us recorda com foren los fills de Israel en lo desert, exien unes petites serpents, e mordien-los?; e quin remey hagueren?; ordená Deu un pal alt, en senyal de creu: alló era significat per la creu, que aquells
 130 qui seran virinats de peccat, guardant la creu, seran curats. * David, en lo psalm xxi.: «Han partit les mies vestidures, e han-me stirazat», e allí proffetizá tota la passió. Ysahies, lo viii. capitol, diu que per nostres iniquitats es mort; item, Daniel diu que lo rey Messies pendrie mort e passió après lxxii. setmanes. Axí, escoltant a Jhesu Xrist, lo retengueren. Donchs, beneyt es qui'l sabrá retenir, scoltant. (Geremie, xiiii.º)

fol. cccí v.

— 100. *Nos sperabamus.* — LUC., 24, 21.— 101. *Stulti.* — LUC., 24, 25.— 103-104. *Incipiens-prophetis.* — LUC., 24, 27.

— 107. PS. 73, 12: Deus autem Rex noster ante saecula, operatus est salutem in medio terrae.

— 130. PS. 21, 19: Diviserunt sibi vestimenta mea.

Domine, ne derelinquas nos, car ja es ab nosaltres, que'l havem rebut sacramentalment. 135

Lo dampnat de Maffomat fo enganat per lo malvat Sergio: lo mes mal que'ls feu fo que'ls maná que no scoltassen ne hoyssen res contra ell, e ell tantes folies havie dites, per ço los tanquá la porta. No hojats preycació, mas ab la spasa en la ma! (Ad Romanos, x.^o c.^o) *Quomodo credent si non audierunt?*; la fe es per la hoyda de la paraula de Deu. 140

A la terça part: obrant almoynes fraternals, que fent almoynes reté hom a Jhesu Xrist.

E proseguint lo Evangeli, com hagueren molt parlat, e Jhesu Xrist ab ells, e parlant e scoltant acostaren-se al castell de Emaús. Lo camí general anava dret, e los dexebles volien girar al castell. Ells li dien: «Hon yrás? *mane nobiscum*, que dar-t'em a 145 sopar». E ell: «Forçau-me?; plau-me». E ells, per fe-li almoyna, * retengueren-lo en lo ostal. Ells dixeren al hoste: «Apparellats-nos bon sopar, que aquest que ve ab nosaltres es gran mestre». E com fon aparellat lo sopar, ells lo volien metre en mig, e feyen-li gran honor. Jhesu Xrist començá a benehir la taula dient: *Occuli hominum in te sperant Domine* etc. Ells staven marvellats com sabie la benedicció de Jhesu Xrist, 150 e lo beneyt Senyor, pres lo pa e trencá, e ere axí com si ab hun coltell lo tallás: ells lo conegueren, e desparech. Ells cridaren: «O, maestre!», e axí, de gran plaer no pogueren menjar ni beure; llevaren-se tost, e anaren a Jherusalem a dir-ho als altres dexebles, *quia cognoverunt eum in fraccionem panis*. E axí, vullats trencar lo pa a troços, e de ço que Deu vos ha dat, vullats-ne fer ajuda als pobres. *Si quis diligit me, sermonem meum 155 servabit* (Jo., xiii.^o), e poreu dir: *Mane nobiscum Domine*, e seguir-se'n ha que vendreu a la gloria celestial.

— 135. *Domine-nos*. — JEREM., 14, 9: Domine, et nomen tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos.

— 139. *Quomodo-audierunt*. — ROM., 10, 14: Quomodo credent ei, quem non audierunt?

— 149-150. *Occuli-Domine*. — Precs que s'emplecn, segons el Ritual, per a la benedicció de la taula.

— 154. *Quia-panis*. — LUC., 24, 35: Quomodo cognoverunt eum in fraccione panis.

— 155-156. *Si-servabit*. — JOAN., 14, 21.

[LII]

[PANEGÍRIC DE SANT JORDI]

[Dimarts, dia 25 d'abril]

BEATUS QUI INVENTUS EST SINE MACULA.
Habetur verbum illud originaliter in libro
Ecclesiastici, xxxi.º c.º, et recitatum est statim in
Epistola presentis solemnitalis.

Fol. cccii v.

* Esta solemnitat anual que's fa de mossenyer sent Jordi, es per les grans ajudes que feu en la conquesta de la ciutat e regne de Valencia, e per ço será lo sermó de sent Jordi.

10

Et primo: AVE MARIA.

Per declaració de aquest tema e introducció de la materia, puig pendre dos leys de nostre Senyor, on mostra com se deu fer sacrifici a Deu: ley affirmativa e ley negativa. La primera diu: *Homo qui obtulit victimam Domino, omnis macula non erit in eo* (Levítico, xxix.º). Guart-se que nenguna macula no haja en si: lo sacrifici offert, deu conve-

15

nir e concordar ab aquell a qui's offer; e, donchs, com nostre senyor Deu sia sens nenguna macula, cové donchs que sacrifici que's offer a Deu sia sens macula. La segona ley, negativa: *Non immolaveris domino Deo tuo* (Deuteronomini, xvii.º c.º). Guardat si has a fer sacrifici de ovella o bou, guarda no'y haja macula: ovella es per-

20

sona ignocent, baxa e simpla; bou, persona alta e poderosa, e de gran força e senyoria e valor. Axí, o sia ovella o bou, guart-se que si ha a fer sacrifici a Deu, que no'y haja macula. Axí com si't donaven vianda que't provocás a vomit, dirás: «Leva-la davant». E per les dites dos leys divinals, tot sacrifici deu esser pur e sens macula. Per tal,

fol. ccciii

sent Jordi, * volent fer sacrifici de si mateix a nostre senyor Deu, guardá's que fos sens macula: *Beatus vir*; no diu *homo*, mas *vir*, a *virtute*. E so en la materia.

25

Set macules son de peccat mortal, de totes les quals sent Jordi fonch mundeu e net, e axí, sens macula, ha offert sacrifici de martiri de si mateix. La primera, macula

LII. 4. *Beatus-macula.* — ECCLI., 31, 8: *Beatus vir qui...*

— 8. Aquest sermó fou predicat en la plaça de la Seu, i en la INTRODUCCIÓ es parla d'ell amb documents.

— 14. *Homo-eo.* — LEV., 22, i no 29, 21: *Homo qui obtulerit victimam pacificorum Domino, vel vota solvens... ut acceptabile sit: Omnis macula non erit in eo.*

— 18. *Non-tuo.* — DEUT., 17, 1.

de superbia e vanitat; la 2.^a, de luxuria; la 3.^a, de avaricia e cupiditat, de ira, de gola e voracitat, de perea, de enveja: en nenguna no fo lo beneyt sent Jordi.

30 *De prima*, de superbia e vanitat. Quatre coses son que donen a cavallers superbia e vanitat: noblea de sanch; bellea de cors; senyoria de homens, e victoria de enemichs. E no dich totes quatre, mas per una, lo que la ha, no cap en la barcella. Noblea de sanch: quant entra hun noble per la plaça, quin inflament de cor tel! Sent Jordi era major noble de tota aquella terra de Capadocia, mes noble de tots, e ja per axó no hac
35 superbia: habia dos noblees, una en la anima, que era fill de rey, de Jhesu Xrist, e de regina, de sancta mare Esglesia; de esta noblea se preava molt, e tots * los xpistians se'n deurién prear. Noblea de sanch, que será vianda de vermens huy o demà: esta va a acorrupció de la terra. Davit, en lo psalm «Exaltabo te»: *In sanguine, idest, in corrup-*
40 *cione*; e axí sent Jordi no se'n preava res, perque no li donava superbia ni ergull. Item, bellea de cors: quant lo cavaller ha molta bellea, tanta es la superbia e vanitat, que huy tornen araus anant per los cantons axí com a horats. Sent Jordi gran bellea havia, que paria que fos sent Miquel que fos devallat del cel; no se'n preava, mas de la bellea de la anima: per memoria de la passió de Jhesu Xrist fonch prest a contrastar a temptacions, estant en temor de Deu. Tots temps li recordava ço que diu lo savi (*Proverbiorum*, c.^o ult.^o) com diu: *Fallax et vana pulcritudo*; falsa e vana es la graciositat del
45 cors, mas aquella de la anima es digna de lahor. Mes encara senyoria de homens dona ergull e superbia; lo cavaller que ha gran senyoria, tot sta inflat en superbia; mas sent Jordi, jatsia fos capitá de mil homens d'armes tots temps, per esta senyoria pensau * que se'n inflás ne fes ultratge a nengú? *Quanto magnus es, humilia te in omnibus* (3.º c.^o *Ec-*
50 *clesiastici*), e trobarás major gracia devant Deu.

La quarta es, victoria de enemichs. E ja vets com hi ha juntes. Si algun cavaller ha fet algun bon colp, com va per la ciutat!: no cap en les carreres. Sent Jordi jamés no entrá en batalla, que no hagués victoria. Pensau que hagués superbia?; no, car pensava que era do de nostre senyor Deu. Axí es la victoria, com Deu vol: *Non nobis Domine, non nobis, set nomini tuo da gloriam* (David); e per ço que los cavallers en estes quatre coses se inflen, lo beneyt sent Jordi s'i sabé be governar. *Ergo: Beatus vir.*
55

A la segona: fonch lo beneyt sent Jordi sens macula de luxuria, que jamés no's trobe que fes luxuria, e ma intenció es que ere pur e verge, e com entrava alguna ciutat per força d'armes, ell se emparava de les dones que, sots pena de mort, no gosás to-
60 quar algú dona; venien a ell les dones dients: «Senyor, siam guardades sots vostra guarda».

— 38-39. *In-corrupción*. — Ps. 29, 10: Qui utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem.

— 41. *tornen araus*. — No sabem interpretar el sentit. Tal vegada vol dir *es converteixen en herauts*?

— 45. *Fallax-pulcritudo*. — Prov., 31, 30: Fallax

gratia, et vana est pulchritudo; mulier timens Dominum, ipsa laudabitur.

— 49. *Quanto-omnibus*. — Eccli., 3, 20.

— 54-55. *Non-gloriam*. — Ps. 113, 1.

Una singular cosa. En una provincia prop de la terra de Capadocia, en Libia, era una ciutat, e regnavay un gran rey, e lo rey no havia sinó una filla, bella e molt gentil; e en * aquella ciutat adoraven ydoles, e los dimonis no son contents que la persona faça poch peccats, mas molts. Com haguessen en la ciutat offert al ydol e dimoni de totes coses, vench que'l dimoni los dix que li offerissen los fills, *immolaverunt filios demonibus* (David, en lo psalm «Confitemini»). Prop de aquella ciutat, en un stany d'aygua, havia un gran drach, e adoraven-lo per Deu. (Danielis, xiii.^o) En Babilonia axí mateix adoraven un drach. Lo dimoni doná a entendre que la filla del rey havia de esser offerida al drach, e lo rey, pensau, pensau com stava, e lo poble se apoderava. Lo pare de la donzella, ço es, lo rey, la orná gentilment, e tramés-la al drach, e la gent per terrats e per lo mur, mirant. Sent Jordi, per revelació divinal, ell venia armat, e no menava sinó hun rapaç, dexant l'altra gent; e ell vench prop del lach, e veu la donzella, e de fet descavalcá e comaná son cavall al rapaç, e acostá's a la donzella. E ella li dix: «Valent cavaller, anats e fugits, no vullats morir, que no'm porieu ajudar». E sent Jordi prenia cor, e ella dix-li que sperava lo drach que ysqués, e ere llur deu, e havia demanat que ella fos vianda sua. Dix sent Jordi: «Yo esper que nostre senyor Deu Jhesu Xrist me'n dará victoria: hajats bon cor». Sent Jordi cavalcá, e lo drach ve contra sent Jordi, e sent Jordi se senyá ab lo senyal de la creu, e dix: «Jhesus!», e ferí'l: uns dien * que caygué mort lo drach; e ell descavalcá e pres la donzella per la ma, e mená-la a son pare. Pensau que la donzella que veu aquell cavaller tant valerós, podeu pensar que la donzella dirie al pare: «Pare, yo me tendrie per arreada que fos mon marit». Dix lo rey: «Cavaller, yo lat do per muller e lo regne meu». E dix sent Jordi: «Dona-la a Jhesu Xrist, que ell la ha deslliurada, que no yo». E axí, lo pare e ella, e mes de xx.^m homens de la ciutat, se batejaren. Axí, no li anava lo cor a luxuria ne carnalitat. Quants cavallers hi ha, que si la trobassen, dixeren: «Yo'us delliuraré del drach del estany, mas venits-ne ab mi, e yo seré lo drach que'us devoraré».

La tercera macula es avaricia e cupiditat. Lo beneyt sent Jordi poguera ajustar infinits tresors; com prenie algunes ciutats, no'n havia cura de pendre, mas dava als cavallers *tantum* lo sou. Lo rey, pare de la damunt dita donzella, dix a sent Jordi: «Preneu del meu tresor; veus-ne ací prou». Dix sent Jordi: «Yo'n pendré, mas per a nostre senyor Deu Jhesu Xrist, a fer esglesies, e a orfenes a maridar, e per altres obres pies».

Ara los cavallers son secretament logrers, e * fan que los vassalls los donen, vullen o no. *Estimavitur omnia detrimentum esse* (Ad Filipenses, c.^o 3.º); totes les coses terrenals estimem axí com a fem; lo fem, si hom lo te en casa, dona pudor e corromp l'ayre, e si'l scampau en la terra, fa fructificar: axí es de la moneda, no tenir, mas scampar. Huy, en açó es venguda la avaricia dels cavallers, que no solament pendran

— 66-67. *Immolaverunt demonibus*. — Ps. 105, 37: *Immolaverunt filios suos et filias suas daemoniis*.

— 95. *Estimavitur esse*. — PHILIP., 3, 8: *Existimo omnia detrimentum esse*.

dels vassalls, mas de la Ecclesia, e embarguen que no's cullen los delmes ne premicies,
 100 sinó axí com volen. *Cavele ab omni avaricia* (Luce, xii.^o c.); de tort, hi ha moltes maneres, ço es, rapina, logre, simonia, furt secret, engan, calumpnia, vexar la gent per haver diners: *Ab omni avaricia guardate*, e lo beneyt sent Jordi ne for guardat. *Ergo* tema: *Beatus qui inventus est sine macula*.

La quarta. Lo beneyt sent Jordi fo conservat de macula de ira e malignitat, que
 105 jamés no's volch venjar, sinó per orde de justicia: ans ab pasciencia prenia les injuries. Ab quanta pasciencia prech los turments! Per manament dels dos emperadós de Roma, Dioclesiá e Maximiá, [Daciá] fon tramés en aquestes parts de Spanya, e matá mes de xx.^m xpistians essent capitá de la gent d'armes dels emperadors, perseguint los xpistians.

Dix sent Jordi: «Fins aci yo he batallat ab cavall; ara vull batallar a peu». Ell ho
 doná tot per amor * de Deu, e dexá lo abit de la cavalleria, e pres l'abit simple de
 xpistiá. E vench sent Jordi davant Daciá, que era governador general per los emperadós
 de Roma, e dix: «*Omnes dii gencium demonia*, mas lo verdader Deu creador, ha fet lo
 cel». Daciá dix: «Que dius!»; ell lo'y recitá. Daciá que veu lo continent, pensá's de fet:
 115 «Aquest deu esser un bon hom», e dix-li: «D'on est?». Dix ell: «Yo so Jordi, cavaller
 de Capadocia». E aquell li dix: «Com has pres abit de pobre?». Dix: «Per ço que
 Jhesu Xrist volch esser pobre», e axí, ab la lança de la fe xpistiana volia batallar. Dix
 Daciá: «Tu vols morir desesperat!», e maná que'l despullassen. E usaven un turment
 axí com a tisores, que tots los membres se desligaven, e ell, membrant-se com Jhesu
 120 Xrist fon stiraçat e açotat, ab gran pasciencia ho sostenia. E Daciá, vehent que axí ho
 sostenia ab tan gran pasciencia, feu haver pintes tallants e aguts, e ficavery, e puys tira-
 ven tots los membres, e tot lo seu cors era com a rius de sanch, e ell tots temps pen-
 sava en aquell scampament de sanch que feu Jhesu Xrist.

E Daciá feu portar falles de foch, e cremaven-lo, e ell deya: «Senyor, ajuda'm!»; e
 125 feu portar sal morra, e fregaven-li les naffres. E lo beneyt sent Jordi, deya: *Non sunt condigne passionis* etc. (Ad Romanos, viii.^o c.^o): no son res los turments d'est mon en esguart de la gloria celestial; axí, ab gran pasciencia ho prenia, e no ab ira. Si * cascú
 vol senyorejar lo seu cor, no haja rancor contra nengú: *Stultum interficit iracundia*
 (Job, v.^o); al irós, appella foll; e no seria foll qui per voler venjar altri, bevia un got
 130 de verí?: *Qui odit fratrem suum, homicida est* (P.^a Jo., c.^o 3.º). Sent Joan, axí com a savi
 e discret, no matá si mateix. *Ergo: Beati* etc.

La cinquena macula es de gola e voracitat: fa mal al cors e a la anima per la vis-

— 100. *Cavele-avaricia*. — LUC., 12, 15.

— 107. *fon tramés*. — Falta el mot que hem suplert per al sentit.

— 113. *Omnes-demonia*. — PS. 95, 5.

— 125-126. *Non-passionis*. — ROM., 8, 18.

— 128. *Stultum-iracundia*. — JOB., 5, 2.

— 129-130. *Qui-est*. — I JOAN., 3, 15.

ta e l'alé, tap de barral; item, perden la força, que fa tremolar, e fa perdre l'enteniment, e fa venir poagre e mal de caure. Una bestia no pendrà sinó ço que li será necessari de menjar e de beure: *Ne forte graventur corda vestra in crapula* (Luce, xxv.^o). 135
E ara dien los cavallers: «No'm donem dejunis, car havem mester la força». En cavaller, yo'us diré com perdeu la força: per luxuria, car castedat dona ardiment, e luxuria tol la força. Axí sent Jordi, guardava-sse'n e dejunava.

E axí Daciá, com no'l podia vendre per turment, dix un encantador: «Yo'l vendre, mas no per turments». Daciá li dix: «Si tu lo pots vendre, yo't faré gran hom». 140
Lo encantador hac vi, no per matar-lo, mas per embriaguar-lo, que'l torbás que no's porie deffensar; ordená un beuratge a torbar lo enteniment, e dix a Daciá que lo'y fes beure. * E lo beneyt sent Jordi senyá's e feu la creu, e dix: «No pot noure vianda de mort, lla hon es fet senyal de la creu», e no li pogué noure en res. E lo encantador li fa altre beuratge, e lo beneyt sent Jordi fa lo senyal de la creu, e diu: «No'm pot noure 145
vianda de mort, lla hon se fa senyal de vida». E dix lo encantador: «Verament est es bon hom e te bona fe, com no li ha res nogut». E axí, se convertí, e feu-se xpistiá lo encantador, e feu-lo degollar-lo Daciá, e axí fon martir. E axí, hajats temprança. *Ergo* tema.

La sisena macula es, de perea e ociositat. No fo en sent Jordi, que ell fo molt diligent en obtenir bens spirituals. Quant no havia batalla contra enemichs, que era en temps de pau, ell portava scilici, e batia's ab disciplines, e dormia en terra, e feya oració en la nit, e per lo matí hoya sa missa, e cada digmenge confessava e combregava. Axí, los bons cavallers no deuen fer guerra contra dones, mas dejunar, e portar scilici, e disciplina. 155

Axí, quant Daciá veu que no'y havia haud poder, feu apparellar rodes ab raós e ab punyals tallants de dos parts, e la una roda se movia contra l'altra. E Daciá li fa pahor de aquell turment, * e lo beneyt sent Jordi diu: «De axó me fas por?; yo m'i metré», e senyá's primer, e dix: «Senyor Jhesu Xrist, a tu me coman!», e les rodes se menaren, e los coltells sortiren e mataren molta gent, e a ell no li feren mal. Daciá feu apparellar una paella gran plena de plom regalat, e lo beneyt sent Jordi se senyá, e dix: 160
«Jhesus, senyor Deu omnipotent, a tu me acoman!», e saltá en mig de la paella o caldera, e no li feu nengun mal, ans li dava de vejares que fos aygua ros. Donchs, prenguem exemple del beneyt sent Jordi, no siam negligents en fer bones obres.

La setena. Lo beneyt sent Jordi fo guardat, per gracia divinal, de macula de enveja e perversitat, que jamás de be de altri no hagué enveja, ans dava lahor a nostre senyor Deu. E lo malvat Daciá, ab llur [sic] cruel perversitat, com no'l podia vendre, considerá que nobles homens no fan res per por, mas per prechs, assajá de fer-lo venir davant ell, e dix-li moltes coses, dient-li que'l podia matar, mas ell li prometia que si 165

— 135. *Ne-crapula*. — LUC., 21, i no 25, 34.

- 170 volia consentir a la ley del emperador, que ell lo faria gran hom; e axí lo pensava en-
 ganar. E dix sent * Jordi: «Ara m'o dius, com m'as tallat tot?; perque no m'o deyes al fol. cccviii
 començament?; e si vols que yo ador lo teu deu, vull que's face ab gran solemnitat». E de fet, Daciá fa fer crida ab trompetes e tabals. Lo temple se omplí de gent, e sent
 Jordi aná al temple; e Daciá no'y volia anar al temple. E com sent Jordi fos a la porta,
 175 agenollá's. Dix: «Yo ador no ydola, mas Deu creador; Senyor! tu vulles destrouir
 aquest temple, e tot lo que es dins no'y reste res». E de fet, lo temple caygué, e mori-
 ren tots. Daciá feu-lo venir davant, e sent Jordi li diu: «No es axí com t'an dit; mas
 anem abduys al temple, e yo adoraré». «Axí, dix Daciá: Yo me'n guardaré». «E donchs,
 dix sent Jordi, com te pots pensar que los teus deus no han pogut salvar a ells ma-
 180 teix, com salvaran a tu?; mas creu en lo Deu verdader Jhesu Xrist, e serás salvat».

- Daciá lo feu rocegar, e a coha de cavall lo feu stiraçar, e tots los carrés estaven
 plens de sanch, e com fon al loch hon lo havien a escapçar, ell fa oració e fa gracies
 a nostre senyor Deu que li havia dada victoria en totes aquelles batalles, e preguá a
 nostre senyor Deu Jhesu Xrist que volgués ajudar als cavallers * que en armes justes lo fol. cccviii v.
 185 invocarien, e, axí, fon escapçat e morí. La anima de sent Jordi impetrá ab nostre senyor
 Deu que trametés lamp que matás a Daciá, e, axí, morí tantost, e diables lo se'n porta-
 ren, e lo martir gloriós mossenyer sent Jordi es collocat en gloria eterna, e advocat
 special per los cavallés virtuosos.

[FERIA IV DESPRÉS DE LA DOMINICA DE «PASCHA RESURRECTIONIS»]

[Dimecres, dia 26 d'abril]

MANIFESTATUS EST JHESUS DISCIPULIS SUIS.
*Jo., c.º xxi.º, originaliter et recitative in Evan-
 gelio hodierno, scribitur verbum illud.*

El nostre sermó será del sant Evangeli de huy, e conté una aparició, quant Jhesu Xrist volch apparexer après la sua resurrecció als seus dexeables; e conté molts secrets speculatiu e morals, e será illuminació de nostres enteniments e reformació de nostra vida.

Primo: AVE MARIA.

Fol. cccix * En lo sant Evangeli de huy se demostren quatre coses de la aparició que feu als dexeables: *primo*, ocasió necessitosa; 2.º, operació miraculosa; 3.º, cognició virtuosa; 4.º, refecció graciosa. Estos quatre punts conté lo Evangeli de huy, e de cascú un poch, e, per tots, diu lo tema: *Manifestatus est Jhesus discipulis suis.*

De prima, que es ocasió necessitosa, per quina ocasió o necessitat? Notats, *primo*, que quant Jhesu Xrist, ans de la sua passió, anava preycant de hun loch en altre, no solament ell, mas los dexeables e apostols, tots trobaven bona provisió, per la devoció que la gent li havia, sinó en Jherusalem per los enemichs que y eren. Quant trametré los apostols a preycar, lo[s] maná que no portassen provisió: *Quando misi vos sine saculo, et pera, et calciamentis* (Luce, xxii.º c.º); e en la nit de la passió los deya: «Quant yo us maní anar a preycar sens que no portaveu res, deffallius res?»; dixeren: «No». Mas après fonch mort Jhesu Xrist, los doctors * de la ley, per justificar ells mateix, daven entenent al poble que ere encantador; e axí com d'abans los acollien, après mort de Jhesu Xrist los aviaven e deyen: «Anau-vos-ne», e passaven fretura, e no'ls volien res dar, e axí, tornaven a fer de que vysquessen: *Percuciam pastorem, et dispergentur oves* (Marchi, xiiii.º). *Ecce venit hora ut dispergamini* (Jo., xvi.º), e cascú tornava a son offici; per fam hagueren anar a peyscar sent Pere e los altres, e alli se demostrá a ells Jhesu

LIII. 4. *Manifestatus-suis.* — JOAN., 21, 14.

— 20-21. *Quando-calciamentis.* — LUC., 22, 35: ... calceamentis.

— 26. *Percuciam-oves.* — MARC., 14, 31.

— 27. *Ecce-dispergamini.* — JOAN., 16, 32: *Ecce venit hora, et jam venit, ut dispergamini.*

Xrist: *Manifestavit se Jhesus iterum discipulis suis, ubi erat Petrus Simon et alii discipuli.*

30 Jhesu Xrist, ultra les altres vegades que's ere manifestat, los aparech, estants ensemps en una casa sent Pere, sent Thomás e lo dexeble Natael, e sent Johan evangelista, sent Jacme e son germá fills de Zebedeu, e sent Felip e sent Andreu, e segons la necessitat no havien menjat, e vench lo vespre e havien fam, e la gent no'ls volia dar a menjar. Dix sent Pere: «E axí morrem de fam; tornem a nostre offici; anem a peyscar»; e vengueren a la mar de Theberides, que ere prop, e hagueren una barqua e
35 filats; e ells giten los filats, e no podien res pendre; e tornen * e treballen e no poden res pendre; en tota la nit no pogueren res pendre, e en lo dia passat no havien menjat, ni en aquella nit no havien dormit: al matí staven mig adormits de fam.

Dos secrets hi ha sobre açó. Que dix sent Pere?: *Vado piscari; et alii dixerunt: Ibimus tecum* (Jo., 2.º); *et nichil prendiderunt*. Diu sent Gregori, si fo bona cosa e licita que sent Pere e los altres tornassen a llur offici, puys lo havien lexat, que's eren dats al servir de Deu, car Jhesu Xrist dix: (Luce, ix.^o c.^o) «Nenguna persona que met la ma al aladre per laurar, si's gira derrere, no es apte de entrar en lo regne celestial». Aradre es penitencia e vida spiritual, que trenquem la terra, e donchs, qui s'i dona, lexant lo
40 mon, a vida spiritual, si torna a la vida que tenia primer, no es apte de entrar en lo regne celestial. Axí aparria que no fos cosa licita. Resposta de sent Gregori: alguns officis son temporals, que encloen e provoquen peccat, e aquells nengú no'ls deu pendre que seria guardar derrere; axí, aquell, no es licit; mas tornar après de vida spiritual a offici que no enclou peccat, mas per necessitat pendre, * es licit e bo.

50 Si algún home o dona, ans que vengués la Quaresma, e ans que's confessás, havie offici de peccat, que ere alcavot, quart-se, no torne a aquest offici, mas treballar en altre offici honest. Si algú feya daus, aquell offici enclou e provoqua peccat, no'y torn. Item, altres officis semblants; e si algú tenia una fembra e ha-la lexada, no'y torn; e si te sposada e no vol fer bodes, conclusió es que, ans de les bodes, encara que sien sposats,
55 pequen mortalment, tro sien fetes les bodes; e axí, no tornar a officis que encloen o provoquen peccat.

Sent Matheu no'y torná, que ere cambiador o logrer: offici de cambiador provoqe a peccat; mas cerquá altres maneres de viure: *Sunt pluraque officia quod sine peccato*

— 29. *Manifestavit-discipuli.* — JOAN., 21, 1 i 2: Manifestavit se iterum Jesus discipulis ad mare Tiberiades. Manifestavit autem hic: erant simul Simon Petrus, et Thomas, qui dicitur Didymus, et Nathanaël, qui erat ad Cana Galilaeae, et filii Zebedaei, et alii ex discipulis ejus duo.

— 39-40. *Vado-prendiderunt.* — JOAN., 21, i no 2, 3: Vado piscari. Dicunt ei: Venimus et nos tecum. Et exierunt, et ascenderunt in navim, et illa nocte nihil prendiderunt.

— 40. SANT GREGORI, en l'*Homilia* sobre aquest Evangeli, pregunta: Utrum fuit licitum et sine pec-

cato reddere ad officium dimissum ex sequela Christi?

— 42. LUC., 9, 62: Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei.

— 46. *Resposta de Sant Gregori:* Sunt enim pluraque negotia, quae sine peccatis exhiberi, aut vix, aut nulloatenus possunt. Quae ergo ad peccatum implicant, ad haec necesse est ut post conversionem animus non recurat.

— 48. *Guardar.* — El manuscrit diu *guardat*.

— 58-59. *Sunt-possunt.* — Afirmació de Sant Gregori.

fol. cccx

fol. cccx v.

exerciri non possunt; necessari es donchs, que si lo hom o dona ha dextat aquells, no'y torn: emperó peyscar no enclou peccat, e, axí, podien-ho fer.

Semblant legim de sent Pau: *Ante erat artis tenofactorie*, vol dir *tenos*, corda o tenda; axí, feya cordes, e sabia cosir tendes. Quant venia de preycar, les gents, per temor del emperador, * no li volien dar a ell ni a sos companyons a menjar. Que feyen?; a certes hores ells se afermaven a fer obra, e tantes hores de nit e tantes de dia, e, guanyaven, donava's a obrar e preycava. Diu: (*Actuum*, xx.^o c.^o) *Aurum et argentum concupimini* etc.; que per ço que ha hom necessari, estes mans han a treballar. Per ço, a persones devotes santa cosa es obrar de mans, e de nit levar-se a contemplar, e encara que hagen renda, dar-ho per amor de Deu.

Exemple de la Verge Maria: obrava de mans. E no seria mal al religiós que scrivís o fes altra cosa; item, los capellans, no'ls caldria vendre les misses, ne fer simonia, mas dar-vos a obrar de mans: *Operamini sicut precepimus* (P.^a ad Colonicenses, 4.º c.^o). E axí, scriure o fer altra cosa honesta *bonum est*; no estar ocios nengú, e ireu en vostra vida honestament.

Lo segon secret es sobre ço que diu: *Et illa nocte nichil prendiderunt*. Pensau que no havien menjat ni dormit, e havien treballat, e staven trists e desconsolats. Veu, que si voleu comparar el temps de esta vida present, aquest mon es dit «nit», e l'altra vida «dia clar». Ara nosaltres som axí com a muçols o rates penades o olibes: tanta es la claritat altra. (Ad Romanos, xiii.^o) *Nox precessit, dies autem appropinquatur*. * *Ergo, nocte illa nichil prendiderunt*; be prenien alga e ronya, mas no prenien res que fos de menjar. Deu vulla que no siats en semblant cas: en la vida present tots treballau e no preneu res, sinó alga e ronya: roba e diners, perque no pensau. Quan vendreu a la riba de la mar, passada la nit, e vendrà lo dia, direu: «On son los diners que tenia?». Dirà Jhesu Xrist: «E com vens axí despullat?». Pensau en aquest punt; de totes riquees temporals, no'us ne romandrà res, pensau-hi, e vendreu ab les mans buydes. Deyen sent Pere e los altres: *Preceptor, tota nocte laboravimus et nichil prendidimus* (Luce, v.^o c.^o). Cuyda esser savi lo que ajusta diners, o! tan bestia es. Aquell es savi que pren peix, ço es, fruyt a la anima, almoynes, dejunis, treballs de penitencia, de afflicció al cors e bones obres spirituals. E per ço, los que treballen a peyscar ronya, com vendrà Jhesu Xrist, que'ls trobarà tot nuus, diran: *Quid nobis proffuit* etc., *quia transierunt sicut umbra* (Sapiencie, v.^o c.^o). Donchs, avisats-vos, bona gent, sobre ço que diu: *Nichil prendiderunt*; vullats obrar per obtenir vianda, e no alga ni ronya.

— 61. *Ante-tenofactorie*. — ACT., 18, 3: Et quia ejusdem erat artis, manebat apud eos, et operabatur (erat autem scenofactoriae artis). La GLOSA diu: A Scenos graece, id est, chorda vel tenda latine.

— 65-66. *Aurum-concupimini*. — ACT., 20, 33: Argentum et aurum, aut vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis.

— 71. *Operamini-precepimus*. — I THESS., i no Co-

lon., 4, 10: Operamini manibus vestris, sicut praecepimus vobis.

— 78. *Nox-appropinquatur*. — ROM., 13, 12: ... dies autem appropinquavit.

— 85. *Preceptor-prendidimus*. — LUC., 5, 5: Praeceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus.

— 89. *Quid-umbra*. — SAP., 5, 9: Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactancia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra.

* A la segona, que es operació miraculosa, diu: *Mane autem facto venit Jhesus, stetit in litore, non tamen cognoverunt eum, et dixit eis: Mittite retem pro multitudine piscis.* Ací, punt. Ells, stants axí mig desesperats, que no podien pendre peix, ells staven dos col·lades dins mar, e Jhesu Xrist fon a la riba de la mar, e par que aparegués en semblança de mercader, dix: «O, fadrins! donchs, haveu peyscat?; havets-ne per a vendre?». Dixerent: «No cua ne cap». E ell los dix: «Gitats a la part dreta los filats»; e foren de fet plens de peix: cl. peixos grans de tonyines.

Ací punt, que ací ha dos secrets. Lo primer, com aparech a la riba de la mar en semblança de mercader. Yo trob que après la resurrecció, los aparech als dexebls primerament en forma de pelegrí o romeu (Sent Luch, xxiii.^o). E sent Johan diu que en forma de ortolá, e la Maria, stan après lo moniment, ella pensá's que fos ortolá: nota, *primo* se demostra com a pelegrí, ab capell de sol e bordó; 2.º, ortolá; 3.º, huy en forma de mercader. Per que?; pensats que no'y haja rahó? Per mostrar la vida que tench, e que devem tenir nosaltres. *Primo*, mostra la conversació sua en forma de pelegrí pobre, que no volch haver jamés res en est mon * que vida de pelegrí, que va per camí: no hediffica ni compra casa en lo camí; (Mathei, viii.^o) vermbites han son forat o niu, e lo fill de la verge Maria no ha res: ve'l-te romeu. E, donchs, a mostrar la sua conversació apparech pelegrí. Ortolá, mostra la sua operació. Quin offici ha l'ortolá? arrabaçar moltes herbes males e plantar bones. *Sic fecit*: arrancava les males herbes de peccat e plantava obres virtuoses, herbes bones. E puys, mercader, a mostrar la sua passió, stant en la creu dient: «Pare, voleu-me vendre totes les animes? quin preu ne voleu?: la mia sanch yo'us do per preu». Axí, en estes tres coses, se demostra tota la vida de Jhesu Xrist.

E mostra quina vida devem tenir, car tots som pelegrins, e no siam enganats. No hajats cura de fer grans cases, ne obrar, ne comprar; mas si'u haveu a fer, feu-ho ab temprança; axí, siats romeus: beneyt es aquell qui's estime esser pelegrí. David, en lo psalm «Dixi custodiam»: *Advena et peregrinus sum*. Los antichs no'y feyen casa. Nohé, dcccci. anys vysqué en aquest mon; jamés no edificá casa, mas tenda, e ara será algú, que ja te la mort a la gola, e hedifficará grans cases, e en l'altre mon no haurá fet una celleta. Aprés, devem esser ortolans: cascú ha un jardí, * lo cor. Guarda si ha males herbes: arrancha-les e planta virtuts. Aprés, que siam mercadés a la fi. L'angel que devalla es corredor; nostre Senyor es lo qui ven; lo comprador l'ome, e lo angel lo corredor. Diu l'angel: «Que darás per lo regne del cel?»; diran: «La mia vida», e que

— 92-93. *Mane-piscis*. — JOAN., 21, 4 i 6: Mane autem facto stetit Jesus in litore, non tamen cognoverunt discipuli quia Jesus est. Dicit eis: Mittite in dexteram navigii rete, et invenietis. Miserunt ergo, et jam non valebant illud trahere prae multitudine piscium.

— 101. LUC., 24, 18: Tu solus peregrinus es in Jerusalem.

— 101. JOAN., 20, 15: Illa existimans quia hortulanus esset.

— 107. MATTH., 8, 20: Vulpes foveas habent, et volucres caeli nidos; filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.

— 118. *Advena-sum*. — PS. 38, 13: Quoniam advena ego sum apud te, et peregrinus, sicut omnes patres mei.

la hajes feta bona en bones obres. Lo prevere *similiter*, que haja vyscut castament, e de
aquells qui han feta penitencia un any o mes: axí mercadés havem a esser, (Jo., x.º c.º)
qui secuntur me. 125

Aprés dix Jhesu Xrist: *Mittite in dexteram*; gitau los filats a la part dreta, no sinis-
tra: e axí'u feren, e prengueren molt peix. Dreta e sinistra signifiquen vida eternal
e temporal: (Canticorum, 2.º c.º) *Leva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur*
me. Les obres que l'om fa, si son per intenció d'est mon, a la sinistra peysquen, no
guanyen nengun merit; mas quant ho fan per dar lahor a Deu, a la dreta peysquen. 130

Comencem als religiosos. Com seré reputat que so bon clergue?; que amistances de
gents, e roba?; jamás no pendreu peix, ne convertireu nenguna anima, que a la sinistra
lançau los filats; mas quant lo que's fa per lo religiós, a fi que nostre senyor Deu Jhesu
Xrist sia conegut per les gentes, e ho fa tot per Deu, * aquell pendrà peix. Per ço los
apostols, que eren sens sciencia adquisita, tot lo mon convertiren, que no volien la ho-
nor d'ells, mas que Deu fos conegut. 135

La terça, la cognició virtuosa. Encara no era stat conegut Jhesu Xrist per los de-
xebles: *Dixit Dominus, extendite rete.* Açí, punt. Com tiraven lo peix, que no'l podien
metre en la barcha, sent Johan estech maravellat, e dix: «Qui pot esser aquell home que
tant sab de peyscar, que ha dit que lançassem los filats a la dreta?». Dix a sent Pere sent
Johan: «Jhesu Xrist est», e despullat sent Pere, se lança a nadar, e anà a Jhesu Xrist, e
sent Pere hi fo primer. Lo secret: entre tots los altres sent Johan era verge e pur; per
que per virginitat havia los ulls pus clars, e coneix-lo: *Beati mundo corde*; les persones
sutzees, los ulls tenen cechs: *In malevolam animam non introhit sapientiam* (Sapien-
cie, p.º); per tal, hac sent Johan esta prorogativa de conexer a Jhesu Xrist primer de
tots: per ço los religiosos e clergues han mester castedat pura. Per que hi fo sent Pere
primer? *Simon Petrus* vol dir obedient e penident, donant a entendre que per virginitat
nengú no ve a Deu, que vergens hi ha damnats: Plató verge era, * mas en infern es.
Empero obediencia e penitencia, tot hom que es obedient a Deu e als manaments,
e penident, adquireix gloria eterna: car molts seran vergens e hauran mala consciencia,
e hauran superbia, e via a infern. 140 145 150

La quarta, refecció graciosa. Los altres apostols vengueren vogant e tirant lo
peix. Jhesu Xrist los havia apparellat que dinar: *Assumerunt prunas*, vol dir, brases, e un
gran peix que meteren en brases, e allí havia pa e vi e taula parada. Lo bon Senyor, ell
mateix los encengué lo foch, mas no'y calgué molt treballar, e dona'ls a menjar, e Ell
ab ells, a mostrar que era verdader cors; e dexava's tocar e palmar, a mostrar que havie 155

— 127. *Qui-me.* — JOAN., 10, 27: *Sequuntur me.*

— 130-131. *Leva-me.* — CANT., 2, 6.

— 145. *Beati-corde.* — MATTH., 5, 8.

— 146. *In-sapientiam.* — SAP., 1, 4: ... non intrabit sapientiam.

— 155. *Assumerunt prunas.* — JOAN., 21, 9: *Viderunt prunas positas, et piscem superpositum et panem.*

verdader cors. E dix Jhesu Xrist a sent Pere: «Tira los filats», e sent Pere, tot sol, tirá
 160 e hac hi cliij. pexos: tots los tragué en terra.

Dos secrets. *Primo*, que sent Pere tirá los filats ab cliij. pexos, e es lo cent, multiplicat per x., a servir los deu manaments; cinquanta, que es multiplicat per cinch, per los cinch senys corporals, e tres virtus theologals, fe, esperança e caritat. Aquests son los bons pexos que vendran a la riba de la mar, *in consumacionem seculi* (Mathei, xiii.^o).

165 * L'altre secret. Jhesu Xrist apparellá de dinar, e hac tot compliment: (Deuteronomini, fol. cccxiv r. xxxii.^o) *Dei perfecta sunt opera*. Es que com havem treballat en est mon, a la fi nostre senyor Deu Jhesu Xrist nos haurá apparellat de dinar (Mathei, xxii.^o): no calrá sinó seure en taula, (Luce, xxii.^o) *ut edatis et bibatis*, que com vendeu dels treballs d'est mon, lo dinar celestial vos será apparellat.

170 E veus lo sermó complit. Placia a nostre senyor Deu que'ns faça gracia, que treballlem en est mon per honor de Deu, per que'ns haja apparellada la vianda en parahís.

— 164. *In-seculi*. — MATTH., 13, 49.

— 166. *Dei-opera*. — DEUT., 32, 4.

— 167. MATTH., 22, 4: Ecce prandium meum para-

vi, tauri mei et altilia mea occisa sunt, venite ad nuptias.

— 168. *Ut-bibatis*. — LUC., 22, 29.

TAULES

CONCORDÀNCIES DELS SERMONS DE LA QUARESMA DE 1413 AMB ALTRES RECULLS DE PREDICACIONS DE SANT VICENT

[I] DIUMENGE DE QUINQUAGÈSIMA (5 de març). *Omnis plebs vidit et dedit laudem Deo* (Luc., 18, 43) pàg. 1.

Aquest sermó fou pres també a l'oïda, i es troba molt ben extractat en el còdex de la Catedral de València, assenyalat amb el número 278. En endavant l'esmentarem amb l'abreviatura COS. El Ms. de Tolosa (TOL) conté el mateix sermó, que copien els incunables i l'edició de Lyó de l'any 1539 (LYO); el manuscrit del Col·legi del Patriarca de València (COP) porta un sermó amb el mateix tema, el del número 8, sense dir on fou predicat.

[II] DILLUNS DE CARNESTOLTES (6 de març). *Autem manet fides, spes, caritas, tria hec* (I Cor., 13, 13), pàg. 7.

Aquest sermó és contingut en TOL i en LYO, però en l'edició impresa és col·locat en el dia anterior, o sia el diumenge de Quinquagèsima; el text que publiquem s'utilitza per a les traduccions llatines, en les quals moltes vegades apareix traslladat al peu de la lletra.

[III] DIMARTS (7 de març). Panegíric de Sant Tomas d'Aquino. *Antecedebat me ista sapientia* (Sap., 7, 12), pàg. 13.

Aquest magnífic panegíric de l'Àngel de les Escoles el publicarem per primera vegada en *Quaders d'estudi*, vol. xv, número 54, Barcelona, 1923. Com en la major part dels panegírics, el Sant pren de la *Llegenda Aurea* de Jaume Voràgine, els

principals fets que exposa en el sermó, els quals li serveixen per a treure lliçons encaminades a la salvació de les ànimes. En COS, fol. 147, es conté un petit extracte d'aquest sermó, en llatí, amb moltes paraules catalanes. Es troba en el manuscrit de TOL i en l'edició LYO, traduït quasi al peu de la lletra, però més complet, per tal com és augmentat amb molts fets de la vida del Sant. En un altre còdex de la Seu de València, de mitjans del segle xv, número 276, fol. lxxxiii, es conté el mateix sermó que porta l'esmentat Ms. de TOL.

Altres sermons predicà Sant Vicent en honor del Doctor d'Aquino. El del COS, vol. v, fol. ccxxii, amb el tema: *Venit in me spiritus sapientie*, sembla que fou predicat en la Cartoixa de Porta Celi, i que pot aplicar-se a qualsevol confessor; és molt interessant i el publicarem en la *Miscel·lània tomista*, Barcelona, 1924, pàg. 413. Amb el tema: *Hic magnus vocabitur in regno celorum* predicà també de Sant Tomàs, en Llorca, l'any 1411; aquest sermó es troba en COP, número 22, igualment en llatí i amb moltes paraules catalanes, com tots els del còdex.

[IV] DIMECRES DE CENDRA (8 de març). *Cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava* (Matth., 6, 17), pàg. 21.

Es troba aquest sermó en TOL i en LYO, i en COS, fol. 83 v: dels dos darrers són els frag-

ments que publiquem en la *Introducció*. En COP, número 11, es troba un sermó amb el mateix tema, predicat probablement a Múrcia l'any 1411.

[V] PRIMER DIJOUS DE QUARESMA (9 de març). *Ego veniam et curabo eum* (Matth., 8, 7), pàg. 27.

Els redactors de TOL tingueren present aquest sermó, el qual també es troba contingut en l'edició llatina LYO. En COP, número 12, es conté un sermó predicat a Librilla, el any 1411, amb el mateix tema.

[VI] PRIMER DIVENDRES DE QUARESMA (10 de març). *Attendite, ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus* (Matth., 6, 1), pàg. 33.

Vegi's TOL i LYO.

[VII] PRIMER DISSABTE DE QUARESMA (11 de març). *Ascendit ad illos in navem et cessavit ventus* (Marc., 6, 51), pàg. 37.

El sermó de COS, fol. 89, encara que porta igual tema, no és pres del que publiquem. Es troba en llatí en TOL i en LYO.

[VIII] PRIMER DIUMENGE DE QUARESMA (12 de març). *Ecce angeli accesserunt et ministrabant ei* (Matth., 4, 11), pàg. 14.

Aquest sermó fou pres també a l'oïda. En COS, fol. 90 v., la part darrera és relatada molt pintorescament. Porten també el text llatí d'aquest sermó TOL i LYO. Amb el mateix tema predicà el Sant a Lorca l'any 1411, segons es veu en COP, número 15.

[IX] DILLUNS (13 de març). Panegíric de Sant Gregori. *Beatus ille servus* (Matth., 24, 46), pàgina 49.

La festa de Sant Gregori es celebrava el dia anterior, però tenint en compte que era diumenge, el Sant traslladà el sermó al dilluns. Com en la major part del panegírics, els fets principals els prenia de la *Llegenda de Voràgine*. Aquest panegíric es troba en TOL i LYO, *de sanctis*. El còdex de la Seu de València número 276 conté el sermó en honor de Sant Gregori igual que el de Tolosa; el COS, porta un extracte en llatí, fol. 158.

[X] PRIMER DIMARTS DE QUARESMA (14 de març). *Docbat eos de regno Dei* (Matth., 21), pàgina 55.

Com diem en la nota corresponent (X, 4, pàgina 55), el text que serveix de tema a aquest sermó no es troba en la Vulgata; però antigament es llegia en l'Evangeli d'aquesta fèria. Aquest sermó es

troba en TOL i LYO, amb algunes notes preses de Sant Tomàs d'Aquino.

[XI] DIMECRES DESPRÉS DE LA PRIMERA DOMINICA DE QUARESMA (15 de març). *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in celis est, ipse meus frater et soror mea est* (Matth., 12, 50) pàgina 61.

Es troba aquest sermó, amb les modificacions ordinàries, en TOL i en LYO.

[XII] SEGON DIJOUS DE QUARESMA (16 de març). *Dicebat Ihesus ad eos qui crediderunt ei* (Joan., 8, 31), pàg. 67.

En TOL es troba un extracte d'aquest sermó, al qual s'han afegit altres parts; LYO, també el publica.

[XIII] SEGON DIVENDRES DE QUARESMA (17 de març). *Ecce sanus factus est, jam noli peccare* (Joan., 5, 14), pàg. 73.

Aquest sermó es troba en extens, pres a l'oïda, en COS; en llatí en TOL i en LYO; COP, número 20, conté un sermó predicat a Lorca en 1411, amb el mateix tema, però molt diferent del que publiquem.

[XIV] SEGON DISSABTE DE QUARESMA (18 de març). *Faciamus hic tria tabernacula* (Matth., 17, 4), pàg. 79.

En TOL i en LYO.

[XV] SEGON DIUMENGE DE QUARESMA (19 de març). *Ecce mulier cananea* (Matth., 15, 25), pàg. 85.

En TOL i en LYO; en COP, número 23 es troba un sermó, amb el mateix tema, predicat a Lorca l'any 1411.

[XVI] SEGON DILLUNS DE QUARESMA (20 de març). *Ego que benaplacita sunt ei, facio semper* (Joan., 8, 29), pàg. 91.

Calcat d'aquest sermó és l'imprès en llatí en LYO.

[XVII] DIMARTS (21 de març). Panegíric de Sant Benet. *Lucerna fulgoris illuminabit te* (Luc., 11, 36), pàg. 97.

Traduïts, quasi al peu de la lletra, molts punts d'aquest sermó, es troba en TOL i en LYO, *de sanctis*. Igualment en el Ms. de la Seu de València, número 276, fol. xcv.

[XVIII] DIMECRES DESPRÉS DE LA SEGONA DOMINICA DE QUARESMA (22 de març). *Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister* (Matth., 20, 26), pag. 103.

En TOL i en LYO. El sermó sobre el mateix tema que porta COS, és de matèria diferent i està assenyalat per a la fèria III.

[XIX] TERCER DIJOURS DE QUARESMA (23 de març). *Habent Moyses et prophetas, audiant illos* (Luc., 16, 29), pàg. 109.

En TOL i en LYO.

[XX] DIVENDRES DESPRÉS DE LA SEGONA DOMINICA DE QUARESMA (24 de març). *Sicut profetam eum habebant* (Matth., 21, 46), pàg. 115.

Porten aquest sermó TOL i LYO.

[XXI] SERMÓ DE L'ENCARNACIÓ (25 de març) *Ecce, ecce, ecce*. (Luc., 21), pàg. 121.

Pres a l'oïda quasi tot el sermó, es troba en COS, en TOL i en LYO, *de sanctis*.

[XXII] TERCER DIUMENGE DE QUARESMA (26 de març). *Fortis armatus, custodit atrium suum* (Luc., 11, 21), pàg. 129.

Vegí's TOL i LYO, en COS es troba un llarg extracte.

[XXIII] TERCER DILLUNS DE QUARESMA (27 de març). *Transiens per medium illorum, ibat* (Luc., 4, 30), pàg. 135.

En TOL i en LYO.

[XXIV] TERCER DIMARTS DE QUARESMA (28 de març). *Non dico tibi usque sepcies, sed usque septuagencies sepcies* (Matth., 18, 22), pàg. 141.

Es troba aquest sermó, però modificat com tots, en TOL i en LYO.

[XXV] QUART DIMECRES DE QUARESMA (29 de març). *Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum?* (Matth., 15, 2), pàg. 147.

El sermó és en TOL i en LYO; un petit extracte, però molt ben fet, en COS.

[XXVI] QUART DIJOURS DE QUARESMA (30 de març). *Erat predicans in Galilea* (Luc., 4, 44), pàg. 153.

Petit extracte en llatí en COS, i complet, amb les modificacions ordinàries, el tornem a trobar en TOL i en LYO.

[XXVII] QUART DIVENDRES DE QUARESMA (31 de març). *Domine, video quia profeta es tu* (Joan., 4, 13), pàg. 159.

Amb aquest text per tema, no el trobem enlloc.

[XXVIII] QUART DISSABTE DE QUARESMA (1 d'abril). *Vade, et amplius jam noli peccare* (Joan., 8, 11), pàg. 165.

En llatí i català un petit extracte en COS, i

complet en TOL i en LYO; en COP número 33, però diferent.

[XXIX] QUART DIUMENGE DE QUARESMA (2 d'abril). *Colligite que superaverunt frumenta* (Joan., 6, 12), pàg. 171.

En COS es troba un petit extracte en llatí; complet en TOL i LYO. Un sermó diferent, però amb el mateix tema, en COP, número 34.

[XXX] QUART DILLUNS DE QUARESMA (3 d'abril). *Ipsa Jhesus non tradebat semetipsum eis* (Joan., 2, 24), pàg. 177.

No havem trobat aquest sermó enlloc.

[XXXI] DIMARTS (4 d'abril). Panegíric de Sant Ambrós. *Inextinguibile est lumen illius* (Sap., 7, 10), pàg. 183.

En TOL i en LYO, *de sanctis*, però prou diferent. Igual, es troba en el còdex de la Seu de València, número 270.

[XXXII] CINQUÈ DIMECRES DE QUARESMA (5 d'abril). *Procidens adoravit eum* (Joan., 9, 38), pàg. 189.

Extracte en llatí i català en COS, complet en TOL i en LYO.

[XXXIII] CINQUÈ DIJOURS DE QUARESMA (6 d'abril). *Deus visitavit plebem suam* (Luc., 7, 16), pàg. 197.

Extracte en llatí i català en COS; complet en TOL i en LYO.

[XXXIV] CINQUÈ DIVENDRES DE QUARESMA (7 d'abril). *Voce magna clamavit: Laltzare, veni foras!* (Joan., 11, 43), pàg. 203.

Vegí's TOL i LYO.

[XXXV] CINQUÈ DISSABTE DE QUARESMA (8 d'abril). *Nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora ejus* (Joan., 8, 20), pàg. 209.

En TOL i en LYO.

[XXXVI] DIUMENGE DE PASSIÓ (9 d'abril). *Quis ex vobis arguet me de peccato?* (Joan., 8, 46), pàgina 217.

En COS extracte en llatí; complet en TOL i en LYO.

[XXXVII] DILLUNS DESPRÉS DEL DIUMENGE DE PASSIÓ (10 d'abril). *De Spiritu Sancto accepturi erant credentes in eum* (Joan., 7, 79), pàg. 225.

En TOL i en LYO.

[XXXVIII] DIMARTS DESPRÉS DEL DIUMENGE DE PASSIÓ (11 d'abril). *Nemo palam loquebatur de illo, propter metum judaeorum* (Joan., 7, 13), pàg. 231.

Vegi's TOL i LYO.

[XXXIX] DIMECRES DESPRÉS DE LA DOMINICA DE PASSIÓ (dia 12 d'abril). *Credatis quia Pater in me est, et ego in Patre* (Joan., 10, 38), pàg. 239.

En TOL i en LYO.

[XL] DIJOURS DESPRÉS DE LA DOMINICA DE PASSIÓ (13 d'abril). *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit mullum* (Matth., 7, 47), pàg. 245.

Per a aquest dia no hem trobat cap sermó amb el mateix tema.

[XLI] DIVENDRES DESPRÉS DE LA DOMINICA DE PASSIÓ (14 d'abril). *Ibi morabatur cum discipulis suis* (Joan., 11, 14), pàg. 251.

No es troba aquest sermó en cap altre text dels que coneixem.

[XLII] DISSABTE DESPRÉS DE LA DOMINICA DE PASSIÓ (15 d'abril). *Sublevalis Jhesus oculis in celum, dixit* (Joan., 17, 1), pàg. 257.

En COS, fol. 172, es troba un extracte en llatí; també en TOL i en LYO.

[XLIII] DIUMENGE DE RAMS (16 d'abril). *Benedictus qui venit in nomine Domini* (Matth., 21, 9), pàg. 265.

El de TOL i el de LYO, són calcats damunt aquest sermó.

[XLIV] DILLUNS SANT (17 d'abril). *Venit vox de celo, dicens: et clarificavi, et iterum clarificabo* (Joan., 12, 23), pàg. 271.

Pres a l'oïda en COS, fol. 180 v.; es troba igualment en TOL i en LYO.

[XLV] DIMARTS SANT (18 d'abril). *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille* (Marc., 14, 21), pàg. 279.

Porten aquest sermó prou extensament, COS; i TOL i LYO.

[XLVI] DIMECRES SANT (19 d'abril) *Domine,*

memento mei, dum veneris in regnum tuum (Luc., 23, 41), pàg. 285.

En COS, TOL i LYO.

[XLVII] DIJOURS SANT (20 d'abril). *Hoc facite in meam comemoracionem* (I Cor., 11, 24), pàg. 290.

Es troba prou diferent, però amb la mateixa divisió i semblants idees, en llatí en TOL i en LYO.

En COP es conté un sermó en llatí, molt diferent, però, amb el mateix tema.

[XLVIII] DIVENDRES SANT (21 d'abril). *Die Veneris sancta non valui scribere sermonem propter fletum*, pàg. 290.

[XLIX] DISSABTE SANT (22 d'abril). *Vita vestra abscondita est* (Colos., 3, 3), pàg. 297.

Vegi's TOL i LYO.

[L] PASQUA DE RESURRECCIÓ (23 d'abril) *Surrexit, non est hic*. (Marc., 16, 6), pàg. 305.

Es troba en TOL i en LYO, *pars estivalis*.

[LI] DILLUNS DESPRÉS DE PASQUA DE RESURRECCIÓ (24 d'abril). *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit, et inclinata est jam dies* (Luc., 24, 29), pàg. 311.

Es troba en TOL i en LYO.

[LII] DIMARTS (25 d'abril). Panegíric de Sant Jordi. *Beatus qui inventus est sine macula* (Eccli., 31, 8), pàg. 317.

Vegi's COS, COP, TOL i LYO; en tots és quasi el mateix sermó, amb modificacions de forma.

[LIII] DIMECRES DESPRÉS DE PASQUA DE RESURRECCIÓ (26 d'abril). *Manifestavit se Jhesus discipulis* (Joan., 21, 1), pàg. 323.

En COS es troba un extracte, i en TOL i en LYO, bastant extens; en COP, amb el mateix tema, però amb diferent divisió.

TEXTOS CITATS DE LA SAGRADA ESCRITURA

Gènesi

1, 1 — XVI, 100
 1, 5 — XXXIV, 48
 1, 29 i 30 — XLVII, 91
 2, 7 — XVI, 91-92
 3, 24 — XXXI, 51
 3, 25 — XXI, 205
 4, 14 — XXIV, 164
 4, 23 i 24 — XXIV, 165-166
 5, 29 — III, 25-26
 9, 2 i 3 — XLVII, 95-96
 12, 2 — XII, 69
 13, 8 — XI, 172 i XXXVIII, 30-31
 14, 18 — XLVII, 136
 15, 16 — XXXV, 173-174
 17, 20 — XII, 25
 22, 2 — XXXVI, 182
 23, 5 — XXI, 213-214
 24, 31 — XLIII, 172-173
 28, 11 i 12 — XXVI, 95
 28, 16 — VIII, 112
 37, 27 — XL, 25
 49, 2 — XLI, 28
 49, 5, 6 i 7 — XLI, 31-33

Èxode

3, 2, 11 i 12 — XI, 42-48
 3, 14 — X, 48-49 i XVI, 96
 12, 3 i 6 — XXXVIII, 109-110

12, 8 — XXIX, 35
 19, 18 — XXXIV, 25
 20, 9 i 10 — XXXV, 193-194
 22, 22 i 23 — XXIII, 118-119
 25, 37 — XVII, 21-22
 26, 8 — XXIX, 51-52
 32, 33 — XIX, 45-46
 34, 5 i 28 — XIV, 82-83
 34, 29 i 30 — XXXV, 39

Levític

19, 30 — XXX, 99-100
 20, 6 — XXVI, 141
 22, 21 — LII, 14
 23, 32 — XXIX, 60

Nombres

2, 2 — XXII, 113
 5, 6 i 7 — XL, 107
 15, 38 — XXVII, 26
 16, 7 i 9 — VII, 83
 20, 11 — XXIX, 138
 21, 6-9 — XIII, 49

Deuteronomi

1, 17 — XL, 84-85
 5, 21 — VIII, 91-92
 17, 1 — LII, 18

- 18, 15 — XXXIII, 143-144
 19, 16 i 17 — XXXV, 132
 22, 2 — XXXVII, 120
 23, 7 — XXXIV, 173
 25, 2 — XXXII, 102
 30, 11 — X, 58-59
 32, 3 — XXIX, 137
 32, 4 — LIII, 166
 32, 7 — XXIX, 91-92
 32, 35 — XXX, 54
 33, 9 — XI, 182-183

Iosué

- 7, 19 — V, 99-100

Llibre primer dels Reis

- 16, 7 — VI, 39-40
 25, 41 — XXI, 201-202

Llibre segon dels Reis

- 1, 14 i 16 — XXXV, 68-73
 12, 23 — XXXVIII, 157

Llibre terç dels Reis

- 8, 12 — XLVII, 185-186
 10, 8 — IX, 97
 19, 7 i 8 — XIV, 84
 19, 8 — XIV, 96 i XLVII, 166

Llibre quart dels Reis

- 5, 10 — IV, 164-165

Paralipomenon

- II, 20, 12 — XLII, 84-85

Tobies

- 3, 13 — XXXI, 92
 6, 2 — XLIX, 62
 12, 15 — XXIV, 162-163
 12, 18 — XLVII, 106

Iudith

- 4, 8 — IV, 109-110
 15, 10 — L, 123

Iob

- 2 — XXXII, 37-38
 3, 11 i 12 — XLV, 111-113
 5, 2 — LII, 128
 12, 7 — XXIX, 98
 13, 22 — XXXII, 89
 14, 2 — XVI, 26-27
 14, 5 — XXXVIII, 118-119
 17, 2 — XXXII, 22
 19, 25-26 — XXX, 39-40
 20, 5 — XI, 39
 24, 19 — XXVI, 44-45
 30, 1 — XIX, 67-70
 30, 25 — XXII, 76
 30, 32 — XXIII, 181
 31, 12 — XXVI, 62-63
 38, 36 — V, 61-62
 38, 41 — XLII, 43-44

Psalms

- 1, 1 — X, 135
 2, 3 — XVII, 78 i XXXIII, 113-114
 4, 7 — XXXI, 35 i XLI, 72
 4, 9 — II, 138
 4, 10 — II, 143
 5, 8 — XXX, 96-98
 5, 11 — XXXIV, 169 i XLIV, 87
 7, 8 — L, 47-48
 8, 2 i 3 — X, 141
 8, 3 — X, 145
 8, 8 — XLII, 120-121 i 128-133
 9, 4 — XI, 195
 9, 21 — XLIV, 138
 11, 6 — L, 70
 13, 1 — XXXIX, 165
 15, 4 — XIX, 49
 15, 14 — XXXII, 171
 17, 19 — XLIV, 177
 17, 20 — XVIII, 18
 18, 5 — XXVIII, 115, XXXVII,
 129-130, XLI, 147-148
 i XLIII, 105

18, 6 — XVI, 31
 20, 12 — XLI, 42-43 i 58-59
 21, 17 — XXXIX, 34 i 38
 21, 19 — LI, 130
 23, 3 — VII, 114
 23, 6 — XI, 201-202
 24, 16 — XXXII, 72
 26, 1 — XXXII, 187
 26, 8 — IV, 160
 28, 3 — XLIV, 201
 28, 4 — XLIV, 205 i 207
 28, 5 — XLIV, 207-208
 28, 7 — XLIV, 208
 28, 8 — XLIV, 210-211
 28, 9 — XLIV, 213 i 215-216
 29, 10 — LII, 38-39
 31, 1 — XXVIII, 138-139
 33, 12 — XVIII, 108
 34, 23 — L, 55-57
 35, 10 — XXXI, 71 i XXXV, 64
 36, 24 — XX, 118
 37, 12 — XXXVIII, 64-65
 37, 18 — XVIII, 83
 38, 13 — LIII, 118
 40, 2 — VIII, 122
 40, 3 — VIII, 124-125
 42, 3 — XIV, 161-162
 43, 22 — XLIII, 62
 43, 23 — L, 67
 43, 26 — L, 50
 47, 15 — XL, 25 i 26
 48, 12 — XIX, 37-38 i 128
 49, 1 i 14 — XLVII, 153
 50, 12 — XL, 51-52
 50, 19 — XIII, 135
 53, 1 — XXI, 99-100
 53, 6 — XXI, 27 i 43
 54, 2 — XLV, 164
 54, 8 i 9 — VIII, 75-79
 56, 9 — L, 97-98 i 100
 57, 2 — XXXV, 115
 58, 4 — L, 114
 64, 14 — VII, 71
 65, 14 — XXII, 95-96
 67, 1 — L, 45
 67, 2 i 5 — XXIII, 122
 67, 24 — XIX, 77-78
 68, 10 — XXX, 31

68, 23 — X, 112
 69, 2 — XXIV, 137-138
 71, 6 — XXXVII, 121
 71, 8 — XXXV, 98-99
 71, 14 — XIX, 55-56
 72, 10 — XVII, 38-39
 72, 18 — XXIII, 152-153
 73, 4 — XXII, 127-128
 73, 12 — LI, 107
 73, 22 — L, 60-65
 77, 24 — XLVII, 105
 78, 4 — XXXII, 159
 79, 3 — XX, 36
 79, 6 — V, 127-128
 79, 17 — XXVI, 59-60
 81, 5 — VII 35 i 68 i XXXV, 42-43
 85, 5 — V, 42, 43
 85, 9 — XXXV, 98-99
 85, 17 — XLI, 94-95
 87, 16 — XXXVII, 37-38
 88, 49 — XXVI, 100
 92, 4 — XLI, 136
 95, 5 — LII, 113
 102, 1-3 — V, 26-28
 102, 18 — XXXII, 31
 103, 20 — VII, 106
 103, 30 — XL, 47-48
 105, 37 — LII, 66-67
 106 — XLVII, 103
 108, 30 — XXXII, 96-97
 109, 3 — XVI, 101-102
 109, 4 — XLVII, 146
 113, 1 — LII, 54-55
 115, 117 — I, 28
 117, 5 — XVIII, 20
 117, 22 — XX, 91
 117, 23 — XX, 97
 117, 26 — XLIV, 115-116
 118, 61 — XXIV, 61
 118, 91 — XXXIV, 86-87
 118, 103 — V, 124
 118, 109 — XXXI, 135
 118, 121 — VI, 23
 118, 125 — IX, 90
 119, 4 — XXII, 80
 122, 1 — XLII, 24-25
 124, 1 — XXXVI, 132-133
 125, 6 — XXVII, 170-173

131, 8 — L, 41-42
 131, 15 — III, 205 i XXIII, 130-134
 138, 16 — XVI, 127-128
 143, 4 — XXI, 167
 144, 8 — XXXIII, 88
 144, 15 — XLIV, 33 i XLVII, 100-101
 144, 16 — XXIX, 156-157
 146, 1 i 9 — XLII, 33
 146, 10 i 11 — XVI, 156-157
 147, 20 — XXXV, 26
 148, 1 — I, 168
 148, 5 — XXVI, 18

Proverbis

3, 34 — XVIII, 76
 5, 22 — XII, 46
 6, 23 — XLIV, 129-130
 8, 17 — XXXIV, 111
 8, 31 — XXXVII, 150
 9, 1 — XXVII, 72
 11, 7 — II, 98
 16, 20 — XXXVIII, 79
 20, 3 — XXXVIII, 74
 20, 27 — V, 46
 21, 16 — XIX, 122-124
 28, 13 — XIII, 123
 31, 14 — VII, 28-29
 31, 30 — LII, 45

Ecclesiastes

1, 1 — XXVII, 50-51
 1, 5 — XXVIII, 60
 3, 8 i 9 — XXIII, 89
 3, 20 — LII, 49
 3, 32 — III, 156-157
 5, 6 — XXXIII, 127
 5, 8 i 9 — XXXIII, 134-135
 5, 13 — XXXVII, 86-87
 7, 7 — XXXI, 137 i 160-161
 7, 29 — L, 85-86
 8, 5 — XXXVIII, 104
 9, 18 — XL, 66
 13, 20 — LI, 34
 13, 29 — X, 35
 20, 4 — XXXIII, 70
 21, 2 i 4 — XL, 48

24, 45 — XLIX, 137-139
 30, 17 — XLV, 60
 31, 8 — LII, 4
 37, 26 — III, 159
 38, 4 — XLVII, 63, 75-76
 44, 20 — III, 73
 51, 8 — I, 122
 51, 13 — XXIV, 81-82

Càntic dels Càntics

2, 6 — VI, 86 i LIII, 130-131
 2, 12 — X, 64
 4, 15 — XXVII, 87
 5, 10 — XLIX, 27-28

Sapiència

1, 1 — IX, 134-135
 1, 4 — LIII, 146
 2, 21 — XI, 55 i XXV, 133
 4, 3 — XXV, 127
 4, 16 — XI, 100-101
 5, 2 3 i 4 — XIX, 156-157
 5, 3 — XLVI, 129
 5, 9 — LIII, 89
 5, 13 — II, 119
 5, 16 i 17 — XLVI, 89-90
 6, 7 — XXXI, 131
 6, 8 — XLIII, 69
 7, 7 — III, 122
 7, 10 — XXXI, 4
 7, 12 — III, 4
 7, 30 — III, 198
 8, 1 — III, 199-200
 9, 15 — III, 177
 9, 55 — VIII, 32-33
 12, 18 — XVI, 134-135
 15, 2 — XLII, 158

Ecclesiàstic

2, 10 — XXII, 143
 3, 1 — I, 57
 7, 21 — XXXII, 206-207
 7, 29 — XXV, 89-90
 11, 3 — II, 135
 15, 14 — XX, 48-49

17, 12 — XXIV, 22-23
39, 9 — III, 191

Isaies

1, 15 — XXIV, 98
1, 19 — XII, 58 i XXXV, 52
1, 23 — VII, 101
2, 2 — XLI, 28-29
4, 5 — XIV, 24-25
5, 13-14 — I, 24
7, 14 — XXI, 45
8, 1 — XXVIII, 34
9, 2 — XXXV, 46-47
9, 6 — XIII, 65-66 i XXXV, 166-167
11, 9 — XXXVII, 126-127
12, 2 — XXI, 147-148
14, 9 — XIX, 117-119
26, 12 — XLIII, 66
26, 17 — XI, 193
26, 18 — XI, 195
27, 1 — XXXIII, 158
27, 9 — XL, 13
28, 16 — XX, 99-101
31, 3 — XVI, 159 i XXII, 135-136
35, 3 i 4 — XXXII, 110-111
35, 4 — XXXIX, 48
38, 3 — VI, 66-68
38, 5 — XXI, 158
38, 16 — XXIX, 37-38
40, 3 — XXVIII, 110-111
40, 4 — XVIII, 25
40, 31 — II, 56 i 60; XXII, 48-49;
56 i 58-59
44, 22 — XL, 150
45, 15 — XLIX, 35-36
48, 12 — XXXIV, 56-57
49, 6 — XV, 37-38 i XXXV, 30-31
49, 8 i 9 — XLIX, 104
52, 9 — XLIII, 97
52, 13 — XXXVII, 63
53, 7 — XXXIX, 92
53, 9 — XXXVI, 53
55, 4 i 5 — XXXVII, 132-134
55, 6 — XXXVII, 137-138
55, 10-11 — XI, 128-129
58, 1 — XXII, 108-109
59, 4 — XLVI, 68-69

60, 13 — XLIV, 69-70
61, 1 — XLIX, 122-125
66, 23 — XLII, 118

Ieremies

1, 4 — XXXV, 85-86
1, 5 — XXXIX, 89
2, 19 — XLIII, 142
11, 19 — XLIII, 83-84
13, 17 — XVIII, 46
13, 23 — XXXIII, 120
14, 9 — XXIV, 148 i LI, 135
15, 16 — XXXVI, 114-115
17, 10 — XIX, 92-93
17, 13 — XXVIII, 54 i 58
17, 18 — XX, 128-129
18, 19 i 20 — XXXIX, 148-149
20, 18 i 14 — XLV, 133
29, 23 — XXXV, 139-140
48, 10 — XI, 119
51, 9 — XIII, 144-145

Trenos

3, 28 — XXXIII, 53-55
4, 4 — XXVI, 160

Baruc

3, 14 — XXXVIII, 129

Ezequiel

3, 14 — V, 81-82
11, 14 i 15 — XXXVIII, 32-33
18, 4 — XI, 77
18, 20 — XLI, 189
18, 21 — VI, 31-32
18, 21 i 22 — XXXVI, 88-89
18, 32 — XXVII, 161
22, 26 — VII, 88

Daniel

2, 34-35 — XX, 103

Oseas

- 4, 6 — XXV, 141
 5, 10 — XXXVII, 58-59
 6, 1 — XXX, 167-168
 6, 3 — L, 111
 9, 11 — XII, 103-104
 13, 14 — XLI, 143

Amós

- 2, 1 — XLV, 87

Ionàs

- 2, 1-11 — XI, 66

Joel

- 1, 20 — XLII, 37-38
 2, 12 — XXXIII, 82

Habacuc

- 3, 2 — XXXII, 39-41
 3, 4 i 5 — XLIX, 38
 8, 18 — XXXV, 165-166

Sofonies

- 1, 17 — XXXII, 60-61

Zacaries

- 9, 9 — XLIII, 44-45
 9, 11 — XLIX, 134-135
 13, 1 — XIII, 70
 13, 6 — XLIII, 86-87
 13, 16 — XLIII, 91-92
 14, 21 — X, 101-102

Malaquies

- 1, 10 i 11 — XLVII, 150-151
 1, 11 — XXVII, 111-112
 3, 1 — XIII, 66-67
 3, 1-2 — VII, 119-120
 3, 5 — XXXV, 142
 3, 11 — XVI, 125

II dels Macabeus

- 1, 24 — XL, 32-33

Sant Mateu

- 1, 20 — XLV, 47
 1, 21 — X, 53
 2, 23 — XXIII, 18-19
 3, 2 — II, 43
 3, 17 — VIII, 155
 4, 1 — VIII, 22
 4, 2 — VIII, 81-82
 4, 3 i 4 — VIII, 164
 4, 6 — VIII, 175 i 177
 4, 7 — VIII, 177-178
 4, 10 — VIII, 189
 4, 11 — VIII, 4 i 203-204
 4, 13 — XXIII, 22-23
 4, 17 — XXVI, 103; XXXV, 57-58 i
 XLIV, 50-51
 5, 3 — XXXV, 61
 5, 8 — LIII, 145
 5, 10 — XXXV, 59 i XLVI, 50-51
 5, 16 — VI, 118
 5, 17 — L, 105
 5, 43-44 — VI, 51
 5, 44 i 45 — XXXIX, 133-134
 5, 46 — XXXIX, 126
 6, 1 — VI, 4-5
 6, 2 — VI, 72-73 i XXXVIII, 139-140
 6, 3 — XXII, 70-71
 6, 5 — VI, 105
 6, 17 — IV, 4-5
 7, 8 — XVIII, 112-113
 7, 21 — XXXV, 56
 7, 29 — XXXVII, 70-71
 7, 43 — XL, 78
 7, 47 — XL, 4-5
 7, 48 — XL, 22-23
 8, 7 — V, 4
 8, 20 — LIII, 107
 9, 8 — XL, 106
 9, 13 — V, 21 i XXII, 78
 9, 25 — XXXIII, 27-29
 9, 34 — XLI, 52
 10, 20 — IV, 68 i XXVI, 53-54
 10, 28 — XLII, 57-58

- 11, 19 — XX, 106 i XLI, 45
 11, 25 — X, 71
 11, 25 i 26 — XXXVII, 100-102
 11, 27 — XXVII, 48
 11, 28 — XXVI, 110 i XXXVII, 178-179
 11, 29 — XXIII, 182
 12, 15-16 — X, 136-137
 12, 24 — XX, 108-109
 12, 38-39 — XI, 19-20
 12, 39 — XXX, 134
 12, 40 — XLIX, 19-20
 12, 41 — XI, 83
 12, 43, 44 i 45 — XI, 136-139
 12, 46 i 48 — XI, 167-169
 12, 50 — XI, 4-6
 13 — XX, 136
 13, 2 — IV, 20
 13, 3 i 4 — XX, 139-140
 13, 24 — XX, 145
 13, 31 — XX, 154
 13, 33 — XX, 160
 13, 44 — XX, 166-167
 13, 45 — XX, 172-173
 13, 47 — XX, 179-180
 13, 49 — LIII, 164
 13, 55 — XX, 110 i XLI, 49-50
 13, 57 — XXIII, 50
 14, 3 — VII, 12-13
 14, 21 — XXIX, 20-21
 15, 2 — XXV, 4-5
 15, 3 i 6 — XXV, 74-75
 15, 8 — XX, 71
 15, 11 i 19 — XXV, 32-33
 15, 12 — XXV, 110
 15, 13 — XXV, 126
 15, 14 — XXV, 118-119, 129-130 i 147
 15, 22 — XV, 83-84
 15, 24 — XV, 34
 15, 25 — XV, 4
 15, 26 — XV, 120-121
 15, 28 — XV, 54-55 i 140
 16, 19 — XXIV, 68
 17, 1, 2 i 3 — XIV, 32-34
 17, 4 — XIV, 4 i 117-118
 17, 5 — XIV, 140-141
 17, 8 — XIV, 118-119 i 159
 17, 9 — XIV, 163-164
 18, 15 a 17 — XXIV, 24-27
 18, 16 — XXIV, 44
 18, 17 — XXIV, 51
 18, 18 — XXIV, 57; 69, i XXX, 165
 18, 19 i 20 — XXIV, 90-92
 18, 20 — XXIV, 126-127 i LI, 91
 18, 21 — XXIV, 150-151
 18, 22 — XXIV, 4-5
 18, 23-24 — IV, 133-134
 18, 32 — IV, 140
 18, 35 — XXIV, 154-155
 19, 14 — XXXV, 54 i L, 141
 19, 17 — II, 46
 20, 8 — VII, 104
 20, 17 — XVIII, 35
 20, 18 — XVIII, 49 i 68
 20, 19 — XVIII, 72; 78; 85; 91, i L, 93
 20, 20, 21 i 22 — XVIII, 96-98
 20, 23 — XVIII, 130
 20, 24 — XVIII, 155-156
 20, 25 — XVIII, 156
 20, 26 — XVIII, 4-5
 20, 26 i 28 — XVIII, 145-146
 21, 9 — XLIII, 4 i 54
 21, 10-11 — X, 30-31
 21, 12, 13 i 14 — X, 74
 21, 19 — XX, 84
 21, 33-41 — XX, 17-20
 21, 46 — XX, 4 i 133-134
 22, 2 — X, 105
 22, 4 — LIII, 167
 23, 9 — XX, 33-34
 23, 13 — XXXIV, 188
 23, 25 — XXV, 59-60
 23, 27 — XXXIV, 167-168 i XXVIII,
 121-122
 24, 12 — VII, 80
 24, 46 — IX, 4
 25, 13 — XIV, 179-180
 25, 29 — XLI, 191-192
 25, 31 i 32 — XXXIX, 69-70
 25, 34 — XVIII, 139; XXXIII, 162, i
 XLVI, 22
 25, 41 — XXV, 124
 26, 7 — IV, 149-150
 26, 15 — XLV, 81
 26, 45 — XXXV, 187
 26, 73 — XII, 122-123
 27, 46 — XV, 97-98

27, 51, 52 i 54 — XVI, 148
 27, 54 — XLII, 100-101
 28, 5 — L, 31
 28, 20 — XXI, 122

Sant Marc

1, 13 — VIII, 140
 1, 22 — XXVI, 151
 2, 3 i 5 — XL, 138-139
 2, 7 — XXXIX, 171; XL, 54 i XLI, 53
 6, 1, 5 i 6 — XXIII, 56-58
 6, 23 — XVIII, 118
 6, 37 a 42 — XXIX, 106
 6, 50 — VII, 121
 6, 51 — VII, 4-5 i VII, 12-13
 7, 3 — XXV, 21-22
 8, 24 — XLIII, 85
 9, 28 — XV, 14-15
 10, 14 — XXXIV, 131
 10, 31 — XIX, 107
 11, 25 — XXIV, 102-103
 14, 21 — XLV, 4-5 i 34-35
 14, 31 — LIII, 26
 14, 35 — XLII, 70
 14, 37 — XLVI, 96
 16, 2 — L, 130
 16, 6 — L, 4
 16, 15 — XXVI, 171 i L, 106-107
 16, 17 i 18 — XXVI, 89-90
 17, 52 — XXX, 144-145

Sant Lluc

1 — XXI, 4
 1, 15 — III, 47
 1, 28 — XXI, 62
 1, 30 — XXI, 71-72
 1, 31 — XXI, 13-14
 1, 31, 32 i 33 — XXI, 72-74
 1, 32 — XXI, 115; 117 i 120
 1, 34 — XXI, 180-181
 1, 35 — XXI, 182
 1, 36 — XXI, 15 i 149
 1, 38 — XXI, 16; 192 i XXVIII, 37
 1, 68 — XLIII, 74
 1, 74 — IX, 175
 1, 78 — XXXIII, 146

2, 14 — XXXVIII, 169
 2, 21 — X, 52-53
 2, 22 — XXIV, 127
 3, 3 — XXXV, 125-126
 3, 8 — XII, 76; XXVIII, 169; XXXII, 101-102 i XLIII, 154-155
 3, 22 — X, 117
 4, 2 — IV, 71
 4, 23 — XXIII, 31-32
 4, 24 — XXIII, 55-56
 4, 25 — XXIII, 100
 4, 28 — XXIII, 140-141
 4, 30 — XXIII, 4 i 141-142
 4, 38 i 39 — XXVI, 20-21
 4, 40 — XXVI, 74-75
 4, 41 — XXVI, 115
 4, 44 — XXVI, 4
 5, 5 — LIII, 85
 5, 7 — VII, 12-13
 6, 12 — VIII, 128 i XIV, 94
 6, 13 — XXXIV, 59-60
 6, 37 — XXXVI, 136-137
 6, 42 — XL, 115-117
 7, 13 i 14 — XXXIII, 85-86
 7, 15 — XXXIII, 102
 7, 16 — X, 61; XXXIII, 4 i 139-140
 7, 40 i 41 — XL, 73-74
 8, 11 — XI, 126 i XXVII, 165
 9, 15 — XXIX, 107
 9, 31 — XIV, 104-105
 9, 33 — XIV, 124
 9, 56 — XXVIII, 38
 9, 59 i 60 — XXXIII, 38
 9, 62 — XI, 163-164 i LIII, 42
 10, 1 — VII, 34
 10, 16 — IV, 118-119
 10, 18 — XVI, 133
 10, 20 — XIX, 43-44 i XXVIII, 58-59
 10, 30 — VIII, 146
 10, 43 — IX, 103
 11, 21 — XXII, 4
 11, 28 — XI, 118
 11, 33 — XXXI, 97 i 100-101
 11, 35 — XXXI, 21
 11, 36 — VI, 118 i XVII, 4
 11, 41 — VIII, 201 i XXIX, 176
 12, 15 — LII, 100
 12, 31 — XLVI, 33

12, 32 — XXXV, 62
 12, 37 — IX, 51-52
 13, 5 — IV, 36
 3, 11 — XXXIX, 80
 13, 25 — XXXIX, 76
 14, 15 — XLIV, 65
 14, 24 — XLIV, 80-81
 15, 7 — IX, 70-71
 16, 9 — XIV, 131-132
 16, 19, 20 i 21 — XIX, 17-19
 16, 20 — XIX, 26
 16, 21 — XIX, 60
 16, 22 — XIX, 81-82 i XXIII, 168-169
 16, 23, 25 i 26 — XIX, 133-135
 16, 27 i 28 — XIX, 165
 16, 29 — XIX, 4-5 i 170
 17, 11 — XXXIII, 14-16
 17, 14 — XXIII, 137
 17, 20-21 — X, 21-24
 18, 1 — V, 129-130
 18, 11 — XLII, 185
 18, 31-34 — I, 30
 18, 34 — I, 54
 18, 35-38 — I, 124
 18, 40-43 — I, 169
 18, 42 — I, 177
 18, 43 — I, 4 i 196
 19, 12 — IX, 43
 19, 14 — XXVIII, 57
 19, 22 — XXXV, 74 i XL, 93
 21, 24 — XXXII, 215-216
 11, 28 — VII, 122
 21, 34 — I, 95; XVII, 42 i LII, 135
 22, 15 — XXXVIII, 122-123
 22, 28 — XLIV, 63-64
 22, 29 — LIII, 168
 22, 35 — LIII, 20-21
 22, 41 — XLII, 51
 22, 60-61 — V, 50-51
 22, 61 i 62 — XXXII, 67
 23, 2 — XLI, 55
 23, 41 — XLVI, 4-5
 23, 43 — XV, 95-96 i XLVI, 136
 23, 44 — XXX, 142
 23, 46 — XV, 99
 24, 48 — XXX, 146-147
 24, 13-16 — LI, 42-44
 24, 17 i 18 — LI, 94-95

24, 18 — LIII, 101
 24, 21 — LI, 100
 24, 25 — LI, 101
 24, 26 — XVI, 45-46 i XXXVIII, 151
 24, 27 — LI, 103-104
 24, 29 — LI, 4-5
 24, 35 — LI, 154

Sant Joan

1, 1 — LI, 36-37
 1, 6 — XXXV, 33-34
 1, 7 — III, 45-46
 1, 14 — XIV, 50 i XLII, 119
 1, 18 — XXVII, 75
 1, 29 — XXVIII, 109
 2, 4 — XXXV, 185
 2, 13, 14, 15 i 16 — XXX, 16-18
 2, 18 — XXX, 103-104
 2, 19 — XXX, 124
 2, 20 — XXX, 158
 2, 23 i 24 — XXX, 169-171
 2, 24 — XXX, 4
 3, 2 — XI, 149 i XX, 58-59
 3, 5 — II, 41; XIII, 117-118; XLI,
 87-88 i XLV, 140
 3, 13 — XLVII, 158
 3, 22 — XLV, 143-144
 3, 31 — XII, 125
 3, 31 i 32 — XII, 127
 4, 6 — XXVII, 21
 4, 7 — XXVII, 29-30
 4, 9 — XXVII, 30-31
 4, 10 — XXVII, 32
 4, 11 — XXVII, 34-35
 4, 13 — XXVII, 36-37
 4, 18 — XXVII, 4 i 83
 4, 20 — XXVII, 102
 4, 22 — XXVII, 107
 4, 23 — XXVII, 110
 4, 24 — XXVII, 114
 4, 25 — XXVII, 119
 4, 28 — XXVII, 127
 4, 31 a 34 — XXVII, 153-156
 4, 34 — XLIV, 61
 5, 1-4 — XIII, 16-18
 5, 1, 5, 6 i 7 — XIII, 95-97
 5, 14 — XIII, 4

- 5, 36 — X, 85-86
 5, 36 i 37 — XVI, 141-142
 5, 39 — XXIX, 170
 6, 1 i 2 — XXIX, 16-17
 6, 3 — XXIX, 69
 6, 3 i 4 — XXIX, 43-44
 6, 5 i 7 — XXIX, 70-72
 6, 6 — XXIX, 77
 6, 8, 9 i 10 — XXIX, 103-104
 6, 11 — XXIX, 124
 6, 12 — XXIX, 4
 6, 12 i 13 — XXIX, 158-159
 6, 14 — XXIX, 178-179
 6, 19 — VII, 12-13
 6, 21 — VII, 125-126
 6, 27 — VIII, 138
 6, 54 — XXIX, 144-145; XXXVII,
 173-174 i XLVII, 131-133
 6, 56 i 54 — XXXVIII, 47
 6, 56 — V, 150
 6, 59 — XLVII, 127
 6, 61 i 67 — XXXVIII, 49-50
 6, 64 — XII, 52
 6, 71 — XXXIX, 145-146
 7, 1 — XXXVIII, 67-68
 7, 2 — XXXVIII, 38-39
 7, 1 i 5 — XXXVIII, 15-16
 7, 4 — XXXVIII, 56 i 60
 7, 6 — XXXVII, 42-43 i XXXVIII, 116
 7, 6, 8 — XXXVIII, 94-95
 7, 8 i 9 — XXXVIII, 159-160
 7, 11 i 12 — XXXVIII, 179-180
 7, 12 i 13 — XXXVIII, 178-179
 7, 13 — XXXVIII, 4-5
 7, 32 i 33 — XXXVII, 17-18
 7, 34 — XXXVII, 135
 7, 35 — XXXVII, 133
 7, 35 i 36 — XXXVII, 97-98
 7, 37, 38 i 39 — XXXVII, 156-158
 7, 39 — XXXVII, 4-5
 7, 45 i 46 — XXXVII, 73-74
 8, 1 a 6 — XXVIII, 17-20
 8, 7 i 9 — XXVIII, 84-85
 8, 10 i 11 — XXVIII, 141-143
 8, 11 — XXVIII, 4
 8, 12 — XXXV, 18-19; 45; 63 i 64-65
 8, 13 — XXXV, 66-67
 8, 14 — XXXV, 79-81 i 90-91
 8, 15 — XXXV, 97
 8, 16 — XXXV, 117
 8, 17 — XXXV, 131-132
 8, 19 — XXXV, 163
 8, 20 — XXXV, 4
 8, 21 — XVI, 16-17
 8, 22 — XVI, 47
 8, 23 i 24 — XVI, 77-78
 8, 25 — XVI, 81 i 99
 8, 26 i 27 — XVI, 116-117
 8, 28 — XVI, 143-144 i 150
 8, 29 — XVI, 4-5 i 153
 8, 31 — XII, 4
 8, 31-32 — XII, 28
 8, 33 — XII, 30-31
 8, 34 i 36 — XII, 33-34
 8, 35 — XII, 54
 8, 37 — XII, 72-73
 8, 39 i 40 — XII, 82-83
 8, 41 — XII, 115 i 116-117
 8, 43 — XII, 120 i 126-127
 8, 44 — XII, 140 i XXVI, 121-122
 8, 46 — XXXVI, 4 i 45-46
 8, 47 — XXXVI, 95-96 i 113-114
 8, 48 — XLI, 56-57
 8, 48, 49 i 50 — XXXVI, 118-120
 8, 49 — XXXVI, 139
 8, 50 — L, 102
 8, 51 — XXXVI, 143-144
 8, 53 i 54 — XXXVI, 145-146
 8, 56 — XXXVI, 175-176
 8, 59 — XXXVI, 205-206
 9, 1 — XXXII, 17-18
 9, 3 — XXXII, 23-24
 9, 4 — XL, 143-144
 9, 16 — XLI, 58
 9, 24 — XX, 111
 9, 38 — XXXII, 4
 9, 39 — XXXVII, 88
 9, 40 i 41 — XXXVII, 90-91
 10, 1 — XLIII, 159
 10, 2 — I, 87
 10, 11 — XIX, 164
 10, 14 — XXXIX, 59-60
 10, 18 — L, 22-23
 10, 20 — XX, 111
 10, 22 — XXXIX, 22-23
 10, 23, 24 i 25 — XXXIX, 15-18

10, 25 — XXXIX, 41
 10, 26, 27 i 28 — XXXIX, 49-51
 10, 27 — LIII, 127
 10, 29, 30 — XXXIX, 110-112
 10, 29, 30 i 31 — XXXIX, 101-103
 10, 32 — XXXIX, 115-116
 10, 33, 35 i 37 — XXXIX, 154-156
 10, 34 — XXXIX, 176
 10, 38 — XXXIX, 4-5
 10, 38 i 30 — XXXIX, 181-182
 11, 5 — XXXIV, 120-121
 11, 7 — XXXIV, 30
 11, 9 — XXXIV, 33-34 i XLIV, 134
 11, 9-10 — LI, 18
 11, 14 — XLI, 4
 11, 27 — XXXIV, 94-95
 11, 33 — XXXIV, 117-118
 11, 43 — XXXIV, 4-5 i 146
 11, 44 — XXXIV, 162
 11, 47 i 53 — XXXVI, 20-21
 11, 47 — XLI, 15-16 i 63
 11, 49, 50, 51 i 53 — XLI, 101-103
 11, 54 — XLI, 183-184
 12, 1, 2 i 3 — XLIV, 18-20
 12, 3 — XLIV, 44
 12, 9 — XLIV, 111
 12, 20 a 24 — XLIV, 150-153
 12, 23 — XLIV, 4-5
 12, 24 — XVIII, 23-28
 12, 28 — XLIV, 193
 12, 32 — XXXVII, 46-47
 14, 6 — I, 136 i XXIV, 145-146
 14, 21 — L, 91 i LI, 155-156
 14, 30 — XLIX, 67-68
 15, 8 — XVIII, 47-48
 15, 16 — XX, 87-88
 15, 18 — XXXVIII, 130-131
 15, 19 — XXXVIII, 135
 16, 5 — XXXVII, 48
 16, 32 — LIII, 27
 17, 1 — XLII, 4; 16-17 i 91-92
 17, 2 — XLII, 119; 134-135 i 151-155
 17, 3 — I, 179
 17, 6 i 8 — XLII, 172-173
 18, 11 — XVIII, 128
 19, 26 — XV, 96
 19, 28 — XV, 98
 20, 15 — LIII, 101

20, 17 — XXXVII, 51
 20, 22 — XXIV, 84-85
 20, 22 i 23 — XVIII, 64
 20, 23 — LX, 98-99 i XLIII, 147
 21, 1 i 2 — LIII, 29
 21, 3 — LIII, 39-40
 21, 4 i 6 — LIII, 92-93
 21, 9 — LIII, 155
 21, 14 — LIII, 4
 21, 28 — XLIV, 195

Actes dels Apòstols

1, 1 — IV, 77 i VIII, 136-137
 2, 42 — XLVII, 128-129
 4, 12 — XLIII, 57
 8, 16 — XXI, 106
 10, 42 — XIV, 44
 14, 21 — XXXII, 170-171
 18, 3 — LIII, 61
 20, 33 — LIII, 65-66

Ad Romanos

1, 18 — XXXVIII, 206
 1, 21 — XXVII, 63
 1, 25 — XXXVIII, 188
 2, 14 i 15 — XLIV, 123
 5, 12 — IV, 30-31; XII, 144-145 i
 XLI, 145
 6, 9 — XXIII, 94 i L, 27
 6, 11 — XLII, 80-81
 8, 9 — XLII, 75
 8, 18 — XLVI, 47 i LII, 125-126
 8, 24 — II, 147
 8, 29 — XXI, 47 i XLII, 136
 8, 34 — VII, 112
 9, 3 — XXXVIII, 34
 10, 11 i 13 — XLIII, 50-51
 10, 12 — XIII, 89-90
 10, 14 — LI, 139
 12, 1 — XVI, 166-168
 12, 19 — XXXVIII, 82-83 i XXXIX, 139
 13, 1 i 2 — XXIX, 114
 13, 7 — XVII, 100
 13, 8 — V, 143
 13, 12 — XXXIV, 67-68 i LIII, 78
 14, 11 — XLII, 61-62 i 64

15, 1 — XXXIV, 176
 15, 4 — XXIII, 149-150
 15, 18 — XXII, 107-108

I ad Corinthios

1, 19 i 20 — XXXVII, 92-93
 2, 9 — II, 34
 2, 24 — XLVII, 4
 3, 8 — VIII, 37
 3, 16 — XXX, 162
 4, 5 — XXVIII, 131 i XXXV, 95
 4, 12 — XVII, 36
 7, 9 — XXXIV, 143
 8, 1 — XVII, 71 i XXXVII, 95
 8, 3 — XXXIX, 75
 9, 22 — XXXVI, 128-129
 10, 22 — XXIII, 125
 10, 24 — XIX, 31
 11, 3 — IV, 127-128
 11, 26 — XXIX, 36
 11, 31 — VI, 20-21
 13, 1 — XLII, 66-67
 13, 12 — XLIV, 182
 13, 13 — II, 4 i 143
 14, 19 — XXXVI, 101-102
 14, 40 — XXIX, 122-123
 15, 4 — XIX, 172
 15, 52 — XIV, 158-159

II ad Corinthios

2, 15 — XLIV, 90-91
 4, 10 — XXII, 131-132 i XXXVI, 202
 5, 7 — II, 49
 5, 10 — XIV, 89
 6, 2 — XXXVII, 144
 6, 4 — IV, 49
 6, 14 — XXXII, 191
 8, 9 — XXIII, 76-77
 9, 7 — VI, 98
 13, 3 — XXVIII, 77

Ad Galatas

4, 26 — XXX, 46-47 i XLIII, 98
 5, 6 — I, 190
 5, 11 — XL, 133
 5, 13 — IX, 33-34

5, 16 — XXII, 63-64
 6, 1 — XXIV, 37-38
 6, 14 — XIII, 57-58 i XVII, 137-138
 6, 17 — XXII, 119-120

Ad Ephesios

1, 13 — XLI, 79
 1, 22-23 — IV, 125-126
 2, 4 — II, 76 i XIV, 113-114
 2, 8 — XXVII, 131
 3, 17 — II, 77
 4, 9 — XLIX, 53-54
 4, 10 — XXXVII, 54
 4, 25 — LI, 82
 4, 29 — LI, 83-84
 5, 1 — XII, 106
 5, 6 — XVI, 67
 5, 8 — XXXI, 18-19
 5, 13 — XIV, 97 i XXXI, 138
 5, 14 — XXXIII, 137-138
 5, 15 — XXXVIII, 142
 6, 1 — XXV, 106-107
 6, 10 i 11 — XXII, 17-18
 6, 13 — XXII, 164-165

Ad Philipenses

2, 5, 6 i 7 — XXIII, 69-70
 2, 8 i 9 — XLII, 113-114
 2, 9 i 10 — XXXIX, 109-110
 3, 8 — LII, 95
 3, 19 — XXXVI, 172
 3, 20 — XXXVI, 111
 4, 6 — XLII, 204-205

Ad Colossenses

2, 8 — XXVII, 148
 2, 9 — XXX, 125-126
 3, 1 — XXIII, 96 i XXVIII, 70
 3, 3 — XVIII, 69 i XLIX, 4
 3, 5 — XVI, 61 i XXXVI, 201
 3, 14 — XXV, 54

I ad Thessalonicenses

2, 13 — XXIII, 80
 4, 10 — LIII, 71
 5, 15 — XXXIX, 139-140

I ad Thimoteum

- 1, 13 — XLV, 18
- 2, 5 — XLIII, 72
- 2, 5 i 6 — I, 17; XV, 40-41 i XVIII, 163-164
- 6, 8 — XVII, 30-31
- 6, 10 — VIII, 92

II ad Thimoteum

- 2, 3 i 4 — V, 112-113
- 3, 12 — XXXII, 175

Ad Hebraeos

- 7, 3 — XIV, 55
- 7, 26 — XXXVI, 66-67 i XLIX, 33
- 9, 27 — XIV, 155 i XLII, 73
- 10, 36 — IV, 63 i XXXVI, 140-141
- 11, 6 — XXXIV, 103
- 12, 3 — I, 65 i XXXVI, 33
- 12, 14 — XLIII, 170-171

S. Jaume

- 1, 2 — XXXII, 164
- 1, 14 — XXVI, 47
- 2, 12-17 — I, 182
- 2, 14 — XII, 112 i XXXV, 181-182
- 2, 19 — II, 127
- 3, 3 — XXII, 138-139
- 4, 3 — XXIV, 107-108

I Petri

- 2, 1 — XVII, 49-50
- 2, 9 — XL, 81-82 i L, 124
- 2, 11 — V, 119
- 2, 21 — XXIX, 41
- 2, 21 i 22 — XXXVI, 57-58 i XXXIX, 97-98
- 2, 22 — XXXVI, 53-54
- 3, 14 — XLVI, 66
- 3, 18 i 19 — XLIX, 83-84
- 3, 21 — XIII, 75

- 4, 14 — I, 163
- 5, 2 — XXII, 185-186
- 5, 5 i 6 — XXXVIII, 175
- 5, 6 — XVII, 52
- 5, 8 — XIV, 185

II Petri

- 2, 20-21 — XI, 157-160

I Ioannis

- 1, 9 — IV, 178-180
- 1, 10 — XIII, 80
- 2, 15 — XVI, 112-114
- 3, 1 — IX, 46-47
- 3, 15 — XXIV, 99-100 i LII, 129-130
- 4, 9 — XXXII, 119
- 4, 12 — II, 150
- 4, 16 — XXXIX, 183-184

II Ioannis

- 1, 10 — XXIV, 52-53

III Ioannis

- 9 i 10 — XX, 151

Apocalipsi

- 3, 11 — XXX, 62
- 3, 19 — XXXI, 90
- 7, 9 i 10 — XLIV, 144-145
- 9, 6 — XLV, 65
- 10, 1 i 13, 6 — XXVIII, 112-113
- 14, 4 — XVII, 46
- 14, 7 — XXX, 75-76
- 16, 39 — XII, 130-131
- 19, 9 — XLIV, 80
- 19, 11 a 14 — XXII, 150-155
- 19, 15 — XXXIII, 161
- 20, 4 — LI, 90-91
- 21, 4 — VII, 127
- 21, 6 — XIII, 120
- 30, 20 — XXXVII, 148-149

INDEX ONOMÀSTIC *

- Africa, VII, 38; XX, 164
- AGUSTÍ, Sant, III, 54, 61, 69, 215, 216, 217, 218; V, 22; VIII, 109; XI, 37; XIII, 63; XXIV, 50; XXV, 50 i nota, 127 nota; XXIX, 182; XXXI, 166 i 167; XLVI, 98-99 nota
- Albacet, XLI
- Albàida, XIV
- ALBERT, Mestre, III, 213, 216
- Alcalà de Henares, XLIX
- Alcanyic, IX
- Alcaraç, XLI
- Alcorà, XXXVI, 63
- Alcúdia, XLI
- ALEXANDRE, Bisbe, XXVII, 138
- Alfondech, XIV; XVII.—XXXIII, 80 nota
- ALFONS EL MAGNÀNIM, Capellà de, IX, X, XIII, XIX
- Algecira, XIV
- Algemeç, XLI
- Alhambra, XLI
- Alvacote, XLI
- AMADOR, Sant, X, 107
- AMBRÒS, Sant, XXXIII.—III, 54; XX, 41 nota; XXX, 180; XXXI, 8, 27, 28, 37 i nota, 48, 49, 50, 53, 56, 58, 60, 72, 77, 79 i nota, 80, 82, 84, 85, 102, 106, 107, 108, 124, 139 i nota, 148, 158, 159, 165, 167, 168, 169, 170, 176, 182; L, 81 i nota
- ANAXÀGORES, XXVII, 67
- ANDREU, Sant, XXXVI
- ANFÓS D'ARAGÓ, Duc de Gandia, XVIII
- ANGÈLIC, Fra, XXXIV
- ANGLADA, Fra Antoni, XLV
- ANSELM, Sant, XXXVIII, 99 i nota
- Antioquia, XX, 148, 165
- ANTONI de AURIA, XXVI
- Anvers, XLVIII, XLIX
- Aragó, X, XLV.—*Província dominicana de*, XXIV; *flori d'or de*, XX
- ARANDA, P. Francesc, XV
- ARISTÒTIL, III, 104 nota; XLIX, 77
- ARMENIS (herminis), VII, 39
- Arxiu de la Corona d'Aragó*, XXII, XXIV
- Asia, VII, 38; XX, 164
- ATANASI, Sant, III, 54; XLIX, 53 nota
- Augsburg, XLIX
- Avinyó, XLV.—XLIX, 109.—V. *Museu Calvet d'Avinyó*
- AZMET HANNAXA, XIV, XV, XVI.—XXXIII, 80 nota

* D'aquest índex són exclosos els noms bíblics. Els qui corresponen a la Introducció es troben en primer lloc i separats amb un guionet dels corresponents al text dels sermons, els quals es refereixen al número del sermó i a la línia.

- BALPEZEBAN, XVI, 42
 BAR COCHBA, Barchusmeus, XVI, 39
 i nota
 Barcelona, XVII, XXI, XXII, XXVI. —
Convent de Sta. Catarina, XXXV. —
V. Arxiu de la Corona d'Aragó;
Biblioteca de Catalunya; *Biblioteca*
de la Universitat de Barcelona;
Bulleti de la Biblioteca de Catalu-
nya; *Institut d'Estudis Catalans*
 BARCHUSMEUS (fill de Mentada), XVI,
 39
 Basilea, XLVII
 BEAUVAIS, Vicents de, XXVII, 132 i
 nota
 BEDA, XLIX, 60 i nota
 BENET, Sant, XXXIV. — IX, 79; XVII,
 8, 56, 56, 58, 61, 63, 65, 69, 82, 86,
 87, 87, 91, 100, 102, 103, 113, 113,
 119, 124, 136, 141, 151, 158, 163,
 165, 170, 172, 182; XX, 170
 BENET XIII, Papa, XII, XV, XVII. —
 XLIX, 111 i nota
 BENET DE CENTELLES, X
 Benquerència, XLI
 Berberia, XXXIV. — I, 98 i ss., XII, 66
 BERNAT, Sant, XX, 171; XXIV, 124;
 XXVIII, 35-36 nota; XLII, 48;
 XLIII, 40 nota; XLIX, 73
 BERNAT DE RORERGIÓ, XXV
 BERTHIER, Simó, XLVIII
Biblioteca de Catalunya, XLVII,
 XLVIII, XLIX
Biblioteca de Friburg de Suïssa, XLV,
 XLIX
Biblioteca Municipal de Clermont-Fer-
rard, XLII
Biblioteca Municipal de Tolosa, XLII,
 XLIX, L, LI
Biblioteca Nacional de Madrid, XLV,
 XLVIII, XLIX
Biblioteca Nacional de París, XLV
Biblioteca de la Seu de València, XIV,
 XXI, XXI, XXIV, XXV, XXIX,
 XXXVI, XXXVII, XXXIX, XLVII,
 XLVIII, L, LI
Biblioteca de la Universitat de Bar-
celona, XLVIII
Biblioteca de Vich, XLV
 BLAI, Sant, VIII, 144
 BLAI D'ALVÈRNIA, XXVI
 BOFARULL, P. de, XXI
 BONALDI, Pere, XXVI
 BONAVENTURA, Sant, XXXII
 BONHOM, Mateu, XLVIII
 BONNAIR, Joan de, XXVI
 BORDAZAR I ARTAZU, Jaume de, XLIX
 BORDOY-TORRENTS, Pere Mr., XXXI,
 LVIII
 BOUNYN, Benet, XLVIII
 BORROX, XLI
 BRETTLE, Segimon, XXV, XXXI, XL,
 XLI, XLII, XLV, XLIX
 BRUNEL, C., XLV
Cabanyelles, Cenografia, XXXVIII, 25,
 41, 41, 144
 CALO, Pere, III, 105-121 nota
 CANTÚ, Cèsar, XLVI
 Capadòcia, LII, 34, 62, 116
 CARDONA, Rafel, XXVI
 CARMELITANS, XXXI, XXXII
 CARRERES, Salvador, XI
 CARTOIXANS, XXXII
 Casp, X, XI, XII. — XXVI, 133 i nota.
 — *Parlament*, XXXIV
 Castella, X. — X, 150
 Castelló de la Plana, X. — V. *Sociedad*
Castellonense de Cultura
Catalunya, XXI, LVIII
 CATARINA, màrtir, Santa, XI, 100;
 XXXII, 108
 CATARINA DE CASTELLA, X, 150 i nota
 CATARINA DE SIENA, Santa, XXXIII
 CENTELLES, IX
 CERDAN, Pere, XXVI
 CHABÀS, Roc, XXXVI, XL
 CICERÓ, XLVI
 Cieza, XLI
 CÍSTER, XXVI
 Clermont-Ferrand. V. *Biblioteca Mu-*
nicipal de Clermont-Ferrand
 CLIMENT VI, Papa, XLIX, 109
 CLOT, Genís, XX, XXI
Col·legi del Patriarca de València, XXX,
 XLI, XLIII, XLIX, LI

COLOMER, Pere, XXVI
 Colònia, XLVII, XLIX
 COMES, Ramon, XX
 CONSTANTÍ, Emperador, XX, 159;
 XXVII, 137
 COPINGER, W. A., XLVII
 Cudolar, X, nota 1

 DACIÀ, LII, 107, 112, 114, 114, 118,
 120, 124, 139, 140, 142, 148, 156,
 157, 160, 167, 173, 174, 177, 178,
 186
 DANTE, XXXV, XLVI. — IX, 126 nota
 DARI, Rei, XXX, 151
 DAVID, Joan, XLVIII
 DEROQUA, En, XXII, 172
 DESINYÀ, Pere, XIX
 DIACA, Joan, IX, 72-84 nota, 126 nota
 DIAGO, Francesc, XXIV, XLII
 DÍAZ, Damià, XLVIII, XLIX
 DIOCLECIÀ, LII, 107
 DOMINGO, Sant, XI, 98; XX, 178
 DOMINICANS, XXXI
 DÚLCIA, Santa, XLVI, 54
 DUNS ESCOT, XXXII

 ECHARD, XLVII, XLVIII, XLIX
 Egipte, VII, 39; XLV, 150
 Espanya, XLIX. — XX, 148; LII, 107
 ESTRADER, Guillem, XVI
 Estrasburg, XLVII, XLVIII
 Etiòpia, VII, 37 nota; XXXIII, 121
 EUCARIS, XXXIV. — XLVI, 110, 113,
 115
 Europa, L, LVII

 FAGES, P., XI, XII, XVII, XXI, XXVI,
 XLI, XLV, XLVII, XLIX
 FELIP, Sant, XLII
 FELIX, Comte de Foix, XIX, 181 i nota
 FERRAN D'ANTEQUERA, IX, X, XXI,
 XXII, XXIV
 FERRER, Bonifaci, XXXIX
 FERRER, Vicent (Azmet Hannaxa),
 XV, XVI
 Flandes, XXIV, 111 i 112
 Foix, XIX, 181
 Foix, comte de, XXXIV. — V. FELIX,
 comte de Foix

FRANCESC, Sant, XXXII — XX, 177
 FRANCESC MILAN D'ARAGÓ, Fra, XLIX
 FRANCISCANS, XXXI, XXXII
 Friburg de Suïssa. V. *Biblioteca de
 Friburg*
 FUSTER, Antoni, XXVI; XLVIII

 GANDIA, Duc de. — V. ANFÓS D'ARAGÓ
 GARCÍA, Joan, XXVI
 GAVALDÀ, XLI
 GAVALDÀ, Francesc, XLI
 GENEVA, comte de, XLIX, 109
 GEORGIANS (jorgians), VII, 40
 GERONI, Sant, I, 159; III, 70; IV, 27 no-
 ta; X, 82; XVIII, 99; XIX, 178-179
 nota; XXI, 69; XXX, 27; XLIX, 78
 GERSON, XLVI
 GETINO, Lluís, III, 105-121 nota
 GIUNTA, Hereus de, XLVIII
 GODOFRÉ DE BILLÓ, XXXII, 213
 GORCE, P. M.-Max., XXXIII, XLV
 Grau de mar, XVI, 56
 Grècia, VII, 39
 GREGORI, Sant, XXXIII, LII, LIV. —
 IV, 77; V, 53 i nota, 61, 68; VIII, 9,
 11, 12, 201; IX, 7, 11, 12, 19, 72, 73,
 80, 82, 72-84 nota, 104, 118, 119,
 120, 122, 125, 126, 128, 147, 148,
 160, 161, 163, 164; XI, 142; XVII,
 63-75 nota; XIX, 61, i nota, 67-70
 nota; XXX, 65 i 66; XXXI, 25;
 XXXII, 166 i nota; XXXVIII, 75 i
 nota, 85 i nota; LIII, 40 i nota, 46
 i nota, 58-59 nota
 GREGORI X, XXIV
 GUILLEM DE BELLERA, IX, X
 GUILLEM DE TOCCO, III, 76-82 nota,
 83-88 nota, 105-121 nota, 130-155
 nota, 162-169 nota, 170-175 nota,
 180-182 nota, 183-190 nota, 205
 nota, 205-209 nota, 210 nota, 211-
 212 nota, 213-216 nota

 HAIN, L., XLVII
 HALES, Alexandre de, XXXII
 HARSY, Dion, de, XL, VIII
 Hellín, XLI
 HÈRCULES, LI, 45

- HUC DE SANT VÍCTOR, XLVII
 HUMBERT DE ROMANS, XXXIV
 HUSZ, Maties, XLVII
- IGNASI DE LOYOLA, Sant, XXXIII
 Illescas, XLII
Institut d'Estudis Catalans, XLVII, LVIII
 Itàlia, XLV, XLVI
- JAUME, Sant, XLII
 Jaume de Galícia, Sant, XXII, 59
 JAUME I, rei d'Aragó, IX
 JERONI DE LA MARE DE DÉU, Fra, XXXII
 Jerusalem, XXXII, 213
 JOAN BAPTISTA Sant, X, XXXVI
 JOAN XXII, III, 68, 68 nota
 JOAN II DE CASTELLA, X, 150, nota
 JOAN DE ALCOY, XXVI, XLII
 JOAN D'AVESSANO, XXVI
 JOAN DAMASCÈ, Sant, XLII, 18-19 nota
 JOAN DE LA CREU, Sant, XXXII
 JOAN DE GENTILPRÉ, XXVI
 JOAN DE RIBERA, Beat, XLI
 JOAN DE ST. SAMSÓ, Venerable, XXXII
 JOFRE, Gilabert, XXVI
 JOFRE DE BLANES, XVII, XXII, XXVI
 JORDI, Sant, XX, XXI, XXXIV. —
 LII, 2, 8, 10, 26, 29, 33, 39, 41, 48,
 52, 56, 57, 72, 76, 77, 78, 79, 79,
 83, 88, 90, 91, 102, 104, 110, 112,
 115, 125, 138, 143, 145, 150, 158,
 161, 164, 165, 171, 174, 174, 177,
 179, 185, 187
 Jumilla, XLI
 JUSTINIÀ, Emperador, XXXI, 113, nota
- Líbia, LII, 62
 Librilla, XLI
 Lió, XXXIV, XLVII, XLVIII. —
 XXIX, 94
 LIRA, Nicolau de, XIX, 187
 LLOMBART, Pere, III, 96, 96 nota,
 XIX, 83 nota
 Llombay, IX
 LLORENÇ, Sant, XXXIX
 LLUÍS DE BLANES, Fra, XLIX
- Lombay. — Vegi's Llombay
 Lorca, XLI
 Louvain, XXVI
 Lucerna, *Caputxins de*, XLIX
- MACARI, Sant, XXXIV. — XLV, 150
 Madrid. — V. *Biblioteca Nacional de Madrid*
 Magúncia, XLIX
 MAHOMA, XIV, XV. — XXXIV, 98;
 XXXVI, 62; XLIV, 133; LI, 136
 Malagón, XLI
 Mallorca, XXVI, XXXIV, XLV. — I,
 98 i ss.; XXIV, 110 i ss.; XL, 131
 MANRESA, Francesc, XLV
 MARCELLI, Vicent Joan, XXVI
 MARCIAL, XLVII
 MARIA MAGDALENA, Santa, IV, 149,
 156; IX, 103 i nota; XIX, 25, 155;
 XXVIII, 124; XXXIII, 124;
 XXXIV, 92, 112, 119, 122, 124,
 127, 129, 134; XXXVII, 50; XL,
 10, 16, 22, 71, 158, 159; XLI, 173;
 XLIII, 133, 136; XLIV, 26, 36, 38,
 74, 88; L, 129, 136
 MARIA DE CASTELLA, reina, X, 150, nota
 MARINESCU, C., VII, 37, nota
 MARTÍ, Sant, XXIV, 140
 MARTÍ d'Aragó, Rei, IX, X. — XXVI,
 133, nota
 MARTÍ, infant, XXVI
 MARTÍNEZ, Sebastià, XLIX
 MARTORELL, F. de, XXI
 MAXIMIÀ, LII, 107
 Medina, XLI
 MENTADA, Barchusmeus fill de, XVI,
 39
 MEYER, P., XLV
 Milà, XLVII. — XXXI, 78, 96, 103,
 106, 114, 116, 117; XXXVI, 107
 MIQUEL, Sant, XXXIX, 66; XLVII,
 28; LII, 42
 MIQUEL DE SANT AGUSTÍ, Venerable,
 XXXII
 MIQUEL DE LA FUENTE, Venerable,
 XXXI
 Molina, XLI
 Moraleja, XLI

- MORELL, Sor Juliana, XXXIII
 Morella, XLI, XLIII, XLV
 MOYA, Fra, XLII
 MOYA, Pere, XXVI
 Múrcia, XLI
 Murvedre, X, XII, XIII
 Museu Calvet d'Avinyó, XLV
 Museu de València, XXVI; XXVII
 MYT, Jac., XLVIII

 NADAL MONDOLL, XXII, 173
 Nambroca, XLI
 Nàpols, III, 114, 130, 182
 NAVARRO, Joan, XLVIII, XLIX
 Nica, Concili de, XXVII, 133, nota
 NICOLAU, Sant, XI, 95, 97
 NICOLAU DE CLEMENGES, XLVI
 Nules, XLI
 Nuremberg, XLVII

 Ocaña, XLI
 Orgaz, XLI
 ORÍGENES, XXI, 50
 ORRIOLS, Jaume de, XVII, XVIII
 Oxford, XLV

 PANZER, G. W., XLVII, XLVIII
 París, XXVI. — III, 181. — V. *Bibliothèque de l'École de Chartes; Biblioteca Nacional de París*
 PATXOT I JUBERT, Rafel, LVIII
 PAULÍ, Notari de S. Ambrós, XXXI, 37-44, nota
 PERE D'AILLY, XLVI
 PERE D'AREMBERG, XLV
 Pèrsia, XXX, 151
 PERUSA, *Manuscrit de*, XLV
 PETRARCA, XLVI
 PLACIÀ, Sant, XXXI, 182
 PLATÓ, XXVII, 67; XLIX, 77; LIII, 150
 PORTA, Guillem, XXVI
 Porta Celi, Cartoixa de, XV, XXXIX
 PRESTE JOAN, VII, 37 i nota
 Puzol, X, nota 1.^a

 QUERALT, Pere, XXVI

 RAZZANO, LVI
 REMIGI, Sant, III, 54
 Ribera, La, XIV
 ROCABERTÍ, fra Joan T. de, XLII, XLIX
 ROGER DE MONTCADA, IX
 Roma, XXXIV. — III, 195, 195; IX, 73, 92, 105, 109, 110, 131, 147, 166; XII, 99 i ss.; XVII, 66, 159; XX, 153; XXII, 60, 61; XXXI, 73, 75, 78; XXXIX, 31; XLI, 22, 109, XLIV, 210; LI, 67; LII, 107, 113
 ROMANS, XLI, 61
 RUBEUM, Berthomeu, XLIX
 RUBIÓ I LLUCH, Antoni, XXXI

 SANCHIS SIVERA, J., XIV
 Santa Maria del Monte, XLI
 Saragossa, XXVI, 133 nota
 SCHUAB, Joan, XLVII
 Segorb, XXVI
 SÈNECA, XLVI
 SERGI, LI, 136
 Sevilla, XXXVI, 106, 106
 Simancas, XLI
Sociedad Castellonense de Cultura, XLV
 SOLÉS, IX
 STELSIO, Vda. i Hereus de J., XLVIII

 TARTRES, VII, 38
 TEIXIDOR, XIV, XXII
 TEODORA, mare de S. Tomàs, III, 78
 TEODOSI, Emperador, XXXI, 145
 TERESA, Santa, XXXII
 TERMENS, En, XXIV, 111
 Terra Santa, XXXIV. — XXXII, 194, 208, 213
 TIR, Rei de Persia, XXX, 150,
 TITUS, Emperador, XVI, 40; XLI, 61
 Tobarra, XLI
 Tolèdol, XLI
 Tolosa, XXXVI, XLV, XLIX, L, LI.
 — V. *Biblioteca Municipal de Tolosa*.
 TOMÀS D'AQUINO, Sant, XXXIV, LV.
 — III, 3, 8, 11, 52, 66, 71, 72, 75, 79, 83, 92, 104 nota, 105, 112, 129, 131, 161, 164, 178, 181, 187,

- 192, 203, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 213, 216, 217; IV, 27 nota, 98; VII, 52-53 nota; IX, 126 nota; XII, 147 nota; XXI, 189; XXVII, 116 nota; XXX, 136; XXXVIII, 187-188 nota; XLII, 166 i nota; XLV, 109; XLVI, 61, 64; XLIX, 97, 112
- TOMÁS DE CANTORBERY, Sant, XLVI, 59
- Tordesillas, XLI
- TORRAS I BAGES, Josep, XXXIII, LVII
- Tortosa, XXI
- Toscana, XXXI, 78
- TRAJÀ, Emperador, IX, 109, 122, 125, 126, 127, 130
- Trinitat, Església de la, VIII, 69
- TUDELA, Joan de, XXII
- TURCS, VII, 38
- Ulm, XLVII
- URGELL, comte de, IX, X
- València, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXIX, XXX, XLII, XLIII, XLV, XLVIII, XLIX, L, LI, LVII, LVIII. — XXV, 139 nota; XXXIII, 80 nota; LII, 9. — *Convent de St. Domingo*, X, XIII, XVIII, XXVI, XXVII. *Església de Sent Anthoni*, VIII, 69; *id. de la Trinitat*, VIII, 69; *id. de S. Valero*, VIII, 69; *id. de S. Vicent*, VIII, 69; *Palau arquebisbal*, XLVII; *Plaça de la Seu*, XX; *Plaça de la Almoina*, XX; *Seu*, XLIX. — V. *Biblioteca de de la Seu València: Col·legi del Patriarca de València; Museu de València*
- VALENTINIÀ I, Emperador, XXXI, 113 nota
- Valero, Església de St., VIII, 69
- Valldigna, XVI, XVII
- Venècia, XLVII, XLIX
- VESPASIÀ, Emperador, XVI, 40 XLI, 61
- Vich. V. *Biblioteca de Vich*
- Vicent, Església de St. — VIII, 69
- VIDAL I MICÓ, XIX; XIX nota 2
- VILARAGUT, IX
- Villarreal, XLI
- Villaverde, XLI
- VINCENT, Simó, XLVIII
- Viscencia, XXVII, 133, i nota
- Xàtiva, XXXIV. — XXII, 172
- XIMENO, V., XLI
- Xinxilla, XLI; XLII
- Yèbanes, XLI
- Yepes, XLI

INDEX

	<u>Pàgs.</u>
INTRODUCCIÓ.	IX
I. DOMINICA PRIMA. [5 de març, Diumenge de Quincuagèsima] . . .	1
II. FERIA SECUNDA. [Dilluns, dia 6 de març].	7
III. DIE MARTIS. [7 de març. Panegíric de Sant Tomàs d'Aquino] . .	13
IV. LO DIMECRES. [Dimecres de Cendra, dia 8 de març]	21
V. IN DIE JOVIS. [Dijous, dia 9 de març]	27
VI. IN DIE VENERIS. [10 de març]	33
VII. IN DIE SABATI. [Dia 11 de març].	37
VIII. DOMINICA PRIMA IN QUADRAGESIMA. [Diumenge, dia 12 de març].	41
IX. IN DIE BEATI GREGORI. [Dilluns, dia 13 de març]	49
X. IN DIE MARTIS. [Dimarts, dia 14 de març]	55
XI. IN DIE MERCURII. Dia 15 de març]	62
XII. IN DIE JOVIS. [Dia 16 de març]	67
XIII. IN DIE VENERIS. [Dia 17 de març]	73
XIV. IN DIE SABATI. [Dia 18 de març].	79
XV. IN SECUNDA DOMINICA QUADRAGESIMA. [Dia 19 de març] . .	85
XVI. SEGON DILLUNS DE QUARESMA. [Dia 20 de març].	91
XVII. PANEGÍRIC DE SANT BENET. [Dimarts, 21 de març]	97
XVIII. DIMECRES DESPRÉS DE LA SEGONA DOMINICA DE QUARESMA. [Dia 22 de març]	103
XIX. TERCER DIJOURS DE QUARESMA. [Dijous, dia 23 de març] . . .	109
XX. DIVENDRES DESPRÉS DE LA SEGONA DOMINICA DE QUARESMA. [Dia 24 de març]	115
XXI. DE INCARNATIONE VERBI SERMO. [Dissabte, dia 25 de març] . .	121
XXII. DOMINICA TERÇA DE QUARESMA. [Dia 26 de març]	129

	Pàgs.
XXIII. FERIA II APRÉS LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA. [Dia 27 de març].	135
XXIV. FERIA III DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA. [Dimarts, dia 28 de març].	141
XXV. FERIA IV DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA. [Dimecres, dia 29 de març].	147
XXVI. FERIA V DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA. [Dijous, dia 30 de març].	153
XXVII. FERIA VI DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA. [Divendres, dia 31 de març].	159
XXVIII. DISSABTE DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA. [Dia 1. ^{er} d'abril].	165
XXIX. DOMINICA IV DE QUARESMA. [Diumenge, dia 2 d'abril].	171
XXX. DILLUNS DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA. [Dilluns, dia 3 d'abril].	177
XXXI. PANEGÍRIC DE SANT AMBRÓS. [Dimarts, dia 4 d'abril].	183
XXXII. FERIA IV DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA. [Dimecres, dia 5 d'abril].	189
XXXIII. FERIA V DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA. [Dijous, dia 6 d'abril].	197
XXXIV. FERIA VI DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA. [Divendres, dia 7 d'abril].	203
XXXV. DISSABTE DESPRÉS DE LA QUARTA DOMINICA DE QUARESMA. [Dissabte, dia 8 d'abril].	209
XXXVI. DOMINICA IN PASSIONE DOMINI. [Diumenge, dia 9 d'abril].	217
XXXVII. FERIA II DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI». [Dia 10 d'abril].	225
XXXVIII. DIMARTS DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI». [Dimarts, dia 11 d'abril].	231
XXXIX. FERIA IV DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI». [Dimecres, dia 12 d'abril].	239
XL. FERIA V DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI». [Dijous, dia 13 d'abril].	245
XLI. FERIA VI DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI». [Divendres, dia 14 d'abril].	252
XLII. DISSABTE DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASSIONE DOMINI». [Dia 15 d'abril].	257
XLIII. DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM». [Diumenge, dia 16 d'abril].	265
XLIV. FERIA II DESPRÉS DE LA DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM». [Dilluns, dia 17 d'abril].	271

	Pàgs.
XLV. FERIA III DESPRÉS DE LA DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM».	
[Dimarts, dia 18 d'abril]	279
XLVI. FERIA IV DESPRÉS DE LA DOMINICA «IN RAMIS PALMARUM».	
[Dimecres, dia 19 d'abril]	285
XLVII. DIJOURS SANT. [Dia 20 d'abril]	290
XLVIII. DIVENDRES SANT. [Dia 21 d'abril]	296
XLIX. DIE SABBATI. [Dia 22 d'abril]	299
L. DOMINICA DE PASQUA DE RESURRECCIÓ. [Diumenge, dia 23	
d'abril]	305
LI. FERIA II DESPRÉS DE PASQUA DE RESURRECCIÓ. [Dilluns, dia 24	
d'abril]	311
LII. PANEGÍRIC DE SANT JORDI. [Dimarts, dia 25 d'abril]	317
LIII. FERIA IV DESPRÉS DE LA DOMINICA «DE PASCHA RESURRECTIONIS».	
[Dimecres, dia 26 d'abril]	323
TAULES	329
Concordàncies dels sermons de la Quaresma de 1413 amb	
altres reculls de predicacions de Sant Vicent	331
Textos citats de la Sagrada Escripura	335
Index onomàstic	349

NIHIL OBSTAT

El Censor,
Jaume Barrera Escudero, Prev.

Barcelona, 29 setembre 1927.

IMPRIMATUR

JOSEP, Bisbe de Barcelona.

Per manament de sa Excia. Ilma.
Dr. F. M.ª Ortega de la Lorena
Canceller-Secretari

ATENES A. G. Provença, 157. - Barcelona

